

ત્રી

શ્રાવ્યવિધિ.

વિનયપૂર્વકેન પ્રેમપૂર્ણાવિધિ ભાગ્યે અથવા મનસા કૃતિ કૃતિ સમગ્રે પદો
(સામુદાય લાભની દિશામાં કૃતિ કરવા)

અટલ કુળનાર

“ જન ’ પત્રના માલિક

અમદાવાદ

(૧૧ ૬૬ સંવત)

અમદાવાદ — ‘ જન ’ — ૧૧૬૬

અંક ૧૧૬૦

વિગત ૨૦૦

મત ૧૦૦

મુલ્ય—રૂપિયા ૧૦.

Sheth Dharamchand Udinchand
Jeweller Bon Lay
(Died 19th January 1841)

નામદાજ રોકજ સાહેબ મહુમ,

ધરમ યંદ ઉદય યંદ,

લેએ ગી અનેઃ ધાર્મિક કર્યા કરી, તેમજ પોતાના
જાતિ જાગ્યોનુ પોત વી જાનુ યથાશક્તિ જોડ
કરી અને તે સીવાય અનેક ઉત્તમ કાર્યો કરી

પોતાની પપ વાંની વચે તા ૧૮-૧-૦૪

ના રોજ આ દુનિયા છોડી દેહ

મુક્ત થયા, તેમના પવિત્ર

સ્મરણાર્થે આ પુસ્તક તેમને

અર્પણ કરવામા

આવ્યુ

છે

અમદાવાદ—તેન ઝોશીમ

તા ૨૭-૮-૦૪

બે બોલ.

હેતુકો તરફથી એમ પૂછવામા આવશે કે આ આદ્યવિધિ ભા-
પાન્તરની જરૂર શી હતી ? ક્રમકે આ અથવા અન્યાર સુધીમા બે ગુરૂર
ભાપાન્તરો જરૂર પડ્યા છે અને તે બન્ને પુસ્તકો જૈન મહાન્યા પ્રવચીન
છે આના ઉત્તરમા એટલુજ કહેવાનુ છે કે આ આદ્યવિધિ પુસ્તક દરેક
જૈનને અતિ ઉપયોગી છે અને આ બન્ને ભાપાન્તરની કીમત ભારે
હોવાથી સાધારણ વર્ગ તેનો જોઈએ તેટલો ઉપયોગ કરી શકે તેમ નથી.
તે શીવાય આ બન્ને ભાપાન્તરોમા અમુક અમુક દોષ છે એક ભાપાન્તર
નો તદ્દન અશુદ્ધ છે. જ્યારે બીજુ કાંઈ સારુ છે પણ તેની કીમત વધારે
હોવાથી મારા નમજવા પ્રમાણે તેનો ઉપયોગ વિશેષ થયો હોય તેમ જ-
ણાવુ નથી આ અથમા આવક જન્મથી મરણ પરંતુ શું શું કાર્ય કરવાનુ
છે તે દર્શાવ્યુ છે. આ એકલો અથ જો દરેક જૈન બધુ મનન કરે તો તે
જરૂર પોતાનો ધર્મ શુ છે ? પોતાની પોતાના ભતિ બાઈએ પ્રત્યે કરજ
શી છે ? નાણાનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરવો તે વગેરે બહુ સારી રીતે બાળી
શકે. આવા ઉત્તમ અંથનો દરેક જૈન બધુ છૂટ્ટી ઉપયોગ કરી શકે તેમ
વિચારી મેં તેની માત્ર નામની આઠ આના કિમત લાઠ મારા જૈનપ-
ત્રના ગ્રાહકોને તે લેટ આપ્યો છે. આવી રીતે જો આ બેટ મારા ગ્રાહકો-
ને ઉપયોગી થઈ પડશે તો ભવિષ્યમા આવુ એક નહી પણ બે ત્રણ
ઉત્તમ પુસ્તકો માત્ર નામની કીમત એટલે કાગળ અને બધાઈ જેટલો
ખર્ચ લાઠ આપવા મેં હર્ષુ છે. આમ કરવાથી એક તો મારા જૈનપત્રનો
જુલો ખપ થાય છે અને આ જૈનપત્ર કેવળ જૈન હિતાર્યે પ્રકટ થનું
હોવાથી તે દરેક જૈન વાચે અને ભવિષ્યમા દરેક જૈન પોતાની કામના
હિત ખાતર પ્રકટ થનુ આ એજ પત્ર છે એવુ અભિમાન રાખનો થાય
એ જોવાની મારી ઠગ્યા છે જૈન પત્રની ખાતર હુ કેવો અને કેવા પ્ર-
કારનો ભોગ આપું છુ તે કહેવાનુ આ સ્થળ નથી, પણ મારે દુકામાં ક-
હેવુ જોઈએ કે દરેક માણસની કરજ છે કે પોતાના ભતિબાઈઓનુ પો-

તાથી બને તેટલું યથાશક્તી શ્રેય કરું. આજે આજુ શ્રેય કરનારું ઉત્તમ સાધન આ જમાનામાં નવમાન પત્રજ છે. વર્તમાનપત્ર વગેરે હજારો ગાંઠ આપણે એ જીવનના વિચારો બની ગઈએ છીએ અને આ જૈન પત્રે આના બટવાએ લેખના લેખને પોતાના પત્રમાં ધ્યાન આપી નવા ધારા વિચારો બહાર આવ્યા છે તે સામગ્રિ વાચનાર સારી પેઠે જાણે છે.

હાલમાં વર્તમાન પત્રનો મગધ છે જ્યારે જીવન વર્તમાન પત્રોની દૃષ્ટિએ નહીં. ખરે છે ત્યારે પત્ર લાખની વચ્ચેના જૈન શ્રમમાં અને તે પશુ માત્રમાં ગણાતી શ્રમમાં એકજ આ નામની માત્ર ૧૨૦૦-૧૫૦ શ્રમી ખરે તે ખરે અગ્રણી વાળા છે માત્ર ત્રણ વાગે રૂપિયા ખર્ચ વાથી બાર માસ સુધી પોતાના જાતિભાઈઓના સમજમાં બનતા નથી વાની ખર્ચો આપના ઉપરાત-પચાગ, ધર્મના પુસ્તકો વગેરે મફત મળે છે તે વધારે અને આની રીતે નજીકના સારી ખર્ચના મળેલા લાભ લેના જનારે માત્ર જાતિભાઈઓ તપર થતા નથી તે તો તેઓ બાર જીવનના તપતા આશા રાખી શકાય? વધુ પુત્રના બેઠા આપના માટે વધુ આહવાની જ રહે છે અને તેથી અમારા જે રૂંદ આદર્શ એવી પ્રતિષ્ઠા મળે કે જોવામાં જોવા વરેકે જેની પાંચ અહો તો મેળવી આપના અને જનારે આમ થશે ત્યારેજ જૈન પત્રનો બહોળો ફાવો થશે.

આ આજના મુની આદારાજ પુલિમાગર જેવું છે તેમજ તે દુનિયાના માટે મનની યોગ્ય ગણનામાં આવી છે તેમજ તેના દરેક શોષ વામાં મારી પેલાજરીમાં મારા મિત્ર બોલી ગુજરાત વાં દુધર મોમાં યમીના આમીજી એકેજી રા છત્રાચાર અમલીગે જે તમી લીધી છે તે માટે તેમનો આભાર માનું છું.

જન પત્રના આજે એ જમાના છાપખાનાની જરૂર છે આજે જમાને માત્ર એ જાપખાન થશે ત્યારેજ આપણા વમના મારા પુત્રકો ઉત્તમ રીતે છાપના શક્તિમાન ચર્મિયાની માત્ર માત્ર લેવા છતાં જે તેની છાપાકળા માટે દોલ દોલ તો તે મારા મારા નથી પણ છાપખાના નોજા મમલો.

આ પુસ્તક પરમ પુણ્ય શેઠ ધરમચંદ ઉદયચંદના અમૂલ્ય અર્પણ કરવામા આવ્યું છે અને આ જગ્યાએ મારે કહેવું જોઈએ કે જૈન પત્રની હયાતી આ મહુમ શેઠના લીધેજ હતી—તે પવિત્ર પુરૂષની આજ્ઞાથી આ પત્ર દહાડયુ હતું અને આવા ધાર્મિક પુરૂષોના વચન હમેશા કૃષ્ણ છે અને જૈન પત્રની કાંઈ પણ ક્ષતેહ હોય તો તે મારી નથી પણ આ શેઠના વચનનીજ છે એમ માત્ર માનવું છે તેમજે રેણી જૈન કોમની શેવા તેમના આ સાથે આપેલા છવન ચરિત્ર ઉપગ્રીજ જગ્યાએ અને આવી તેમની ઉત્તમ ગેવાનુ દષ્ટાત મારા જ્ઞતિ ભાઈઓ લે અને તે પવિત્ર પુરૂષની મુખમુદ્રા જોઈ પાનાની આખ જે ધડી હારે એવા વિચારથી આ પુસ્તકમા તેમની છબી પણ અપવામા આવી છે

છેવટ મારા મિત્રો જોઓ હમેશા મારા શ્રેય માટે અને વિશેષ જૈન પત્રની વૃદ્ધી માટે જે પ્રયાસ તેઓ લે છે તેમનો આ સ્વજે અતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનુછું.

અમદાવાદ.

ભગુભાઈ કૃતેહચંદ કારભારી.

તા. ૨૭-૫-૦૪

અધિપતિ જૈન.

વિષયાંક.	વિષયનું નામ.	પૃષ્ઠાંક
૨૨	નિયમ લેવાનો વિધિ	૯૬
૨૩	નિયમ લેવા ઉપર કમલશ્રેષ્ઠીનું દૃષ્ટાંત	૯૯
૨૪	સચિત્ત, અચિત્ત, અને મિત્ર વસ્તુનું સ્વરૂપ . ..	૧૦૦
૨૫	શસ્ત્રના સંગ્રહ વિના મીઠું વગેરે વસ્તુ અચિત્ત રી રીને થાય છે? ૧૦૨	
૨૬	ધાન્યના ળીજપણાનો કાળ, ...	૧૦૩
૨૭	લોટનો સચિત્ત અચિત્તપણાનો કાળ	૧૦૪
૨૮	પકવાન વગેરેનો કાળ, અભક્ષ્ય વસ્તુનું અને વિદ્યનું સ્વરૂપ ...	૧૦૫
૨૯	ગરમ પાણીનું સ્વરૂપ	૧૦૭
૩૦	ચોખાના ઘેનજીનું સ્વરૂપ અને તેનો કાળ	૧૦૮
૩૧	નિત્રોદકનું સ્વરૂપ	૧૦૭
૩૨	અચિત્ત પાણીનો કાળ	૧૦૮
૩૩	સચિત્ત વસ્તુના લાગ ઉપર અગત્ય પગિત્રાગતના શિષ્યોનું દૃષ્ટાંત ૧૧૧	
૩૪	ચાદ પ્રકારના નિયમનું સ્વરૂપ. . . .	૧૧૧
૩૫	નવકારશી તથા ગદ્યસહિ પચ્ચખાણનું સ્વરૂપ અને તેનું ફળ. ૧૧૩	
૩૬	ચાર પ્રકારના આહારનું સ્વરૂપ	૧૧૪
૩૭	અનાહાર વસ્તુનું સ્વરૂપ.	૧૧૬
૩૮	પચ્ચખાણને વિષે આહારના લેદ	૧૧૭
૩૯	મક્ક મૂત્રનો લાગ કદ દિશાએ અને કેવી જગ્યા ઉપર કરવો ? ૧૧૯	
૪૦	દાંતણુ કરવાનો વિધિ તથા તેથી થતી અગમચેતીઓ ...	૧૨૧
૪૧	ન્દાવાનો વિધિ.	૧૨૨
૪૨	દ્રવ્યસ્નાન ઉપર કુલપુત્રની કથા.	૧૨૪
૪૩	ભાવસ્નાનનું સ્વરૂપ	૧૨૫
૪૪	ભૂમિ ઉપર પડેલા પુત્ર અડાવવા ઉપર અડાળની કથા. ...	૧૨૫
૪૫	દેવપૂજા કરતી વખતે કેવું વસ્ત્ર પહેવું જોઈએ ? તેનું સ્વરૂપ ૧૨૬	
૪૬	ખીજાને વાપરેલું વસ્ત્ર પ્રજા કરતી વખતે ન લેવું, તે ઉપર , કુમારપાલ રાજાનું અને ચાહડ મત્રીનું દૃષ્ટાંત. . .	૧૨૭
૪૭	પૂજા કરતી વખતે દ્રવ્યશુદ્ધિ તથા ભાવશુદ્ધિનું લક્ષણ ...	૧૨૮

નિર્ણય	નિર્ણય નામ	પૃષ્ઠ
૪૮	૨૬૫ની સહિયો ભગવતને ના સજ્જા ઉપર આજ્ઞા ની કથા	૧૨૮
૪૯	મત્તાવન પ્રમર ૥ વાજિનુ ૨૫૫	૧૩૧
૫૦	બની ગા ૥ ૥ ૥ ૥ ૥	૧૩૨
૫૧	જિનમદિર જતા પાન્ય અનિમમ ૥ માયરના, તે ૨૫૫	૧૩૩
૫૨	નિના ૨૫ ૨૫	૧૩૬
૫૩	નરાગે પૂજા ક સા પી સગજ	૧૩૭
૫૪	અમ પૂજનુ ૨૫૫	૧૩૮
૫૫	જિનપૂજા કરતી રખતે શ્રાવક નાનાજ દેવ ત ઉપર નિ જુદા શ્રીની કથા	૧૪૦
૫૬	મુનનાગશ્ચની પ્રથમ પૂજા કરના મનની રમોસ	૧૪૧
૫૭	અમદુરનુ ૨૫૫	૧૪૫
૫૮	પ્રત્યો રૂપેષ ધ ના ઉપર ખેત ૬ દલા	૧૪૬
૫૯	ભાવપુ નુ ૨૫૫	૧૪૭
૬૦	અત્યંત ૥ ૥ ૥	૧૪૮
૬૧	માત ચેત્યનદનુ ૨૫૫	૧૪
૬૨	જિનનતિમાની નજુ અરધા	૧૫૦
૬૩	પાત્ય પ્રમરી આટ નકારી, મર્મ નમરી, વગેર પુ જો ૨૫૫	૧૫૦
૬૪	પૂજામાં પુષ્પ ના વાપરના ૨ તે ૨૫૫	૧૫૩
૬૫	૨૫૫ પ્રસાદો નિધિ	૧૫૪
૬૬	પૂજામાં ધા ત્રા ૫ ૫ રાત્રિક રંગેનુ ૨૫૫	૧૫૧
૬૭	નિધિ અનિધિ ઉત ચિનમગ પુત્રની અને ૨ મત્તોની મ્યા	૧૬૩
૬૮	ત ૨૫ નકારતી જિનદાનુ ૬૫	૧૬૫
૬૯	પૂજનના બે	૧૬૬
૭૦	પાત્રી જિનપુ ૧૦ દેવ કરલ ઉત કુતતા ૧ પી પી મ્યા	૧૬૭
૭૧	જાવમ્તનુ ૨૫ ૧	૧૬૮
૭૨	દુષ્કરત ૨ ના જાવમ્તનુ ૬ ૨૫૫	૧૬૮
૭૩	૨૫૨૨૨ ઉત ૨૫ ૨૫	૧૬૯

વિષયાંક.	વિષયનું નામ.	પૃષ્ઠાક.
૭૪	જિનમંદિરે જતા થતુ કળ	૧૬૯
૭૫	ત્રણે કાળ જિનમૂળ કરવાનુ કળ	૧૭૦
૭૬	નિધિ અને બહુમાન ઉપર ચે બગી.	૧૭૦
૭૭	વિવિધૂર્ણ જિનદૂગ કરવા ઉપર ધર્મદન રાગની કથા.	૧૭૨
૭૮	જિનમંદિરે ॥ અને દેવદ્રવ્ય ॥ સારસંભાળ	૧૮૭
૭૯	જ્ઞાનની આગાતના.	૧૮૮
૮૦	દેવની જથ્થા ૧૦, મધ્યમ ૪૦ અને કિટકૃષ્ટ ૮૪, આગાતનાનુ સ્વરૂપ	૧૮૯
૮૧	બીજી પન્ન દેવની પાત્ર પ્રકારની આશાત ॥.	૧૯૧
૮૨	શુક ॥ તેત્રાન આગાતના	૧૯૨
૮૩	દેવદ્રવ્ય અને સાધારણ દ્રવ્યનુ સ્વરૂપ.	૧૯૫
૮૪	દેવદ્રવ્યની વૃદ્ધિ કરવાના ઉપાય.	૧૯૬
૮૫	દેવદ્રવ્ય બહાણુ કરવા ઉપર સાગરત્રેણીની કથા.	૧૯૭
૮૬	જ્ઞાનદ્રવ્ય બહાણુ કરવા ઉપર કર્મસાન્ની અને સાધારણ દ્રવ્ય- બહાણુ કરવા ઉપર પુણ્યમાર ॥ કથા.	૨૦૧
૮૭	જ્ઞાનદ્રવ્ય તથા ગુરુદ્રવ્યનુ સ્વરૂપ	૨૦૫
૮૮	દેવદ્રવ્ય ખાતે આપવા કબૂલ કરેલુ દ્રવ્ય તરત ન આપી શક- વાથી થતી હાની અને તે ઉપર રૂપમદત ત્રેણીની કથા.	૨૦૬
૮૯	દેવદ્રવ્યની ઉધરાણી કરવામા આગસ રાખમા ઉપર એક વ- શ્ચિકની કથા	૨૦૮
૯૦	દેશસરના દીવાથી ધરતું કામ કરવા ઉપર એક ઉંટડીની કથા.	૨૦૯
૯૧	દેવદ્રવ્ય, જ્ઞાનદ્રવ્ય અને સાધારણ દ્રવ્ય એ ત્રણે ખાતાની કોઈ પણ વસ્તુ નકરો આપ્યા શિવાય વાપરવી નહિ તેનુ સ્વરૂપ	૨૧૦
૯૨	ઘોડા નકરો આપીને દેશસરની વસ્તુ વાપરવા ઉપર લક્ષ્મી સતીની કથા	૨૧૧
૯૩	ધરદેગારમા ચડાવેલા એખા વગેરેની વ્યવસ્થા વિષે	૨૧૨
૯૪	મરનારની પાછળ ધર્મખાતે આપવા કબૂલ કરેલા દ્રવ્યનુ સ્વરૂપ.	૨૧૪
૯૫	તીર્થ ખરચવા માનેલા દ્રવ્યનુ સ્વરૂપ	૨૧૫
૯૬	ગુરુદન નિધિ અને ગુરુ સાક્ષીએ પદ્મખાણુ કરવાનુ કળ.	૨૧૬

વિષયક	વિષયનું નામ	પૃષ્ઠા
૯૭ ધમદેશના માબલયાથી ચતા ફાલ અને તે ઉપર પરદેશી રાજાની પ્રથા		૨૦૦
૯૮ ધમદેશના સાંભળાના ફળ ઉપર ચાત્રવ્યા પુત્રની કથા		૨૦૨
૯૯ સાધુ મુનિરાજો નિમનજી પ્રવાનું તથા જ્ઞાપરાવાનું ફળ		૨૨૭
૧૦૦ સાધુ મુનિરાજો નિમનજી પ્રવા ઉપર અગ્રગેહનું અને અગ્રગેહની શ્રેણીનું દર્શન		૨૨૭
૧૦૧ રા. શ્રીઓ. શ્રી સારંગબળ પ્રવાનો વિચાર		૨૨૮
૧૦૨ ન્યાય કરવા ઉપર યજ્ઞોગ્ના રજાની ગા		૨૩૦
૧૦૩ આશ્ચર્યકા કરવા માન ઉપર		૨૩૩
૧૦૪ શુદ્ધિ માં કરવા ઉપર મનને તેના પુત્રની કથા		૨૩૪
૧૦૫ રાજ્યમાં ને ના		૨૩૬
૧૦૬ રાજ્ય પ્રમાણે નિગા		૨૪૧
૧૦૭ રા. શ્રીઓ. શ્રી ભાવ એ ચાર પ્રમાણે થવ ર શુદ્ધિ તથા વિરાટી માયુગ માથે જ્ઞાપર ન કરવે તેનું અર્થ		૨૪૨
૧૦૮ ઉપર નહીં થી માં શીખામણ ઉપર મુગધુત્રની કથા		૨૪૪
૧૦૯ રાજ્ય ન રાજાના નિર્ણય		૨૪૬
૧૧૦ રાજ્યમાં પત્ર આપતું પડે છે ને ઉપર ભાવડ શ્રેણીની કથા		૨૪૭
૧૧૧ પુત્ર નાત હાથ તો મળેતું થા પત્ર પાત્ર મળી શકે છે તે ઉપર આમડ શ્રેણીની કથા		૨૪૯
૧૧૨ ભાગ્યના પુત્રો ભાગ્યશાળી પુત્રનો આશ્રય કરવો તે ઉપર એક મુનિમની કથા		૨૫૧
૧૧૩ ન્યાય માં ન્યાય પ્રવા જ્ઞાપર એક મુનિની પ્રથા		૨૫૪
૧૧૪ પાપની અનુભવ ના ન કરવા ઉપર ને નિર્ણયની કથા		૨૫૫
૧૧૫ ન્યાયની નેમાર કરવા ઉપર હેતાક શ્રેણીની કથા		૨૫૬
૧૧૬ વિશ્વાસમાં કરવા ઉપર મુગધુત્રની કથા		૨૫૮
૧૧૭ પુણ્ય મધી એ બગી		૨૬૨
૧૧૮ સલ બોલવા ઉપર મુગધુત્રનું તથા બીજાનો નિર્ણય		૨૬૪

વિવિધાક.	વિષયનું નામ.	પૃષ્ઠાક.
૧૧૯	મિત્ર દેવા રાખવા ? તેનું સ્વરૂપ.	૨૬૪
૧૩૦	સાક્ષી ગમ્યા વિના દ્રવ્ય ન આપવા ઉપર ધનેશ્વર શ્રેષ્ઠીની કથા ..	૨૬૬
૧૨૧	સાક્ષી રાખીને દ્રવ્ય આપવા ઉપર એક ધુત્ત વણિકની કથા...	૨૬૭
૧૨૨	પરદેન જતા ભાગ્યશાળી માણસ સાથે હોમ તો સુખ થાય છે, તે ઉપર એકવીંગ માણસની કથા	૨૬૮
૧૨૩	પાપરૂઢિ ઉપર ચાર મિત્રોની કથા.	૨૭૩
૧૨૪	ધર્મ, અર્થ અને કામ એ ત્રણ વર્ગ સાધવાનું સ્વરૂપ. ...	૨૭૫
૧૨૫	પેદાશના ત્રિભાગ કરવાનું સ્વરૂપ	૨૭૭
૧૨૬	ખરી જરૂર પડે ધન ખરચવા ઉપર એક શેઠની કથા ...	૨૭૮
૧૨૭	ધર્મસ્થાનકે વાપરવાથી ધન વૃદ્ધિ પામે છે, તે ઉપર ત્રિવાપતિ શ્રેષ્ઠીની કથા.	૨૭૯
૧૨૮	ન્યાયથી અને અન્યાયથી ધન ઉપાર્જન કરવા ઉપર દેવશ્રેષ્ઠી- ની અને યશશ્રેષ્ઠીની કથા	૨૭૯
૧૨૯	ન્યાયથી ઉત્પન્ન કરેલા ધન ઉપર મોમરાજની કથા. .	૨૮૦
૧૩૦	ન્યાયથી ઉપાર્જન કરેલા ધનનું જ્ઞાન આપવા ઉપર ચૌભ ગી તેમાં ખીજ ભાગ આપી લાખ આત્મણને જમાડનાર આત્મણની કથા. ૨૮૧	૨૮૧
૧૩૧	અન્યાયથી મેળવેલા ધન ઉપર રંક શ્રેષ્ઠીની કથા. ...	૨૮૩
૧૩૨	દેશવિરૂદ્ધ, કાળવિરૂદ્ધ અને ગર્ભવિરૂદ્ધનું સ્વરૂપ ..	૨૮૬
૧૩૩	રાજ્યવિરૂદ્ધ ઉપર રોહિણીની કથા	૨૮૮
૧૩૪	પારકા ઘેટા દોપ ઓગ્રવા ઉપર વૃદ્ધ આત્મણની કથા ...	૨૮૮
૧૩૫	સાચા દોપ ન કહેવા ઉપર ત્રણ કોપરીઓનું દર્શાવ. ...	૨૮૯
૧૩૬	લોકવિરૂદ્ધ અને ધર્મવિરૂદ્ધનું સ્વરૂપ	૨૯૦
૧૩૭	માતા પિતાન્ધિક નવ જણનું ઉચિતાચરણ. . .	૨૯૧
૧૩૮	ઓનું ઈશ્વર કરવાથી દુ ખી થવા ઉપર મથર કોલીની કથા. .	૩૦૨
૧૩૯	સ્ત્રી રૂપવાન અને પુરૂષ રૂપવાન તેમજ પુરૂષ રૂપવાન અને સ્ત્રી રૂપવાન એવા કળેડા ઉપર એ પુરૂષની કથા ...	૩૦૪
૧૪૦	સ્વજનોની સાથે એક દિવસ રાખવા ઉપર પાચ આગળીઓનું દર્શાવ. ૩૦૮	૩૦૮

પર્વકૃત્યપ્રકાશ ૩

૧૬૭ પર્વ તીથિઓનું સ્વરૂપ	...	...	...	૪૨૪
૧૬૮ શાશ્વત અશાશ્વત અઠાઈનું સ્વરૂપ	...	...	...	૪૨૫
૧૬૯ કિમભાષી આયમતી નિયિ માનવાનું સ્વરૂપ.	...	...	...	૪૨૫
૧૭૦ પૌષધ કરવાનો વિધિ	...	...	...	૪૨૮
૧૭૧ પર્વતિયિઅ પૌષધ કરવા ઉપર ધનેશ્વર શ્રેષ્ઠીની કથા.	...	...	...	૪૩૨

આતુર્ભાસિકકૃત્યપ્રકાશ ૪

૧૭૨ નિયમ ગ્રંથો કરવાનું સ્વરૂપ	...	...	...	૪૩૮
૧૭૩ અગ્ની વસ્તુનો ત્યાગ કરવા ઉપર દ્રવ્ય મુનિનું દર્શન.	...	...	...	૪૩૯
૧૭૪ યોગાસા સગલી શ્રાદ્ધ શ્રાવિતના નિયમ	...	...	...	૪૪૨
૧૭૫ યોગાસાના નિયમ પાળવા ઉપર રાગપુત્રની કથા.	...	...	...	૪૪૩
૧૭૬ લૌકિક શાસ્ત્રમા બતાવેલા યોગાસા સગલી નિયમ.	...	...	...	૪૪૫

પર્વકૃત્યપ્રકાશ ૫

૧૭૭ મધ્યમજનનું સ્વરૂપ.	...	...	...	૪૪૭
૧૭૮ સાધર્મિયાત્મકનું સ્વરૂપ	...	...	...	૪૪૯
૧૭૯ સાધર્મિયાત્મક ઉપર દરવીય રાગનું, વિમલવાહન રાગનું, ભગમિંદ શ્રેષ્ઠીનું અને આમૂસ વપતિનું દર્શન	...	...	...	૪૫૧
૧૮૦ અઠાઈયાત્રા અને રથયાત્રાનું સ્વરૂપ.	...	...	...	૪૫૩
૧૮૧ રથયાત્રા કરવા ઉપર સ પ્રતિરાગની અને કુમારપાળ રાગની કથા.	...	...	...	૪૫૩
૧૮૨ તીર્થયાત્રાનું સ્વરૂપ.	...	...	...	૪૫૫
૧૮૩ સ્નાત્રોત્સવનું સ્વરૂપ	...	...	...	૪૫૮
૧૮૪ દેવદ્યની વૃદ્ધિનું સ્વરૂપ.	...	...	...	૪૫૮
૧૮૫ મહાપૂજનનું સ્વરૂપ	...	...	...	૪૫૮
૧૮૬ ધર્મ જાગરિકાનું સ્વરૂપ.	...	...	...	૪૫૮
૧૮૭ શ્રુતજ્ઞાનની પૂજાનું સ્વરૂપ.	...	...	...	૪૬૦
૧૮૮ ઉજમણાનું સ્વરૂપ.	...	...	...	૪૬૧
૧૮૯ તીર્થની પ્રભાવના કરવાનું સ્વરૂપ	...	...	...	૪૬૧
૧૯૦ આશોયણા કરવાનું સ્વરૂપ.	...	...	...	૪૬૩

વિષયક	વિષયનું નામ.	પૃષ્ઠ
૧૮૧	સાલોરાળ આપનાર આચરના નામ	૪૬૩
૧૮૨	આલોચના કેવી થાયે સર્વ ? તેનું અર્થ	૪૬૪
૧૮૩	ગાથાઓ કેવી રીતે લેવી ? તેનું અર્થ	૪૬૫
૧૮૪	ગાથાઓ સારના દ્વારા દોરના અર્થ	૪૬૮
૧૮૫	મંત્રો દ્વારા આચરના નામ	૪૬૮
૧૮૬	માર્ગ રીતે આલોચના ન કરતા કરતા લક્ષ્ય સાધી લેવી કથા	૪૬૮
જન્મકૃત્ય પ્રમાણ ૬		
૧૮૭	તેનાનું સ્થાન કેનું નામ ? તેનું અર્થ	૪૭૧
૧૮૮	કૃપામળા દ્વારા કેવી રીતે કરે એક વર્ણન દ્વારા	૪૭૨
૧૮૯	સ્ત્રી કેનું નામ ? તેનું અર્થ	૪૭૩
૨૦૦	માર્ગ પડેલી કેવી રીતે કરે	૪૭૩
૨૦૧	મૃતિ કેવી રીતે	૪૭૪
૨૦૨	મૃતિ કેવી રીતે કરે નામ	૪૭૪
૨૦૩	મૃતિ કેવી રીતે કરે નામ	૪૭૪
૨૦૪	માર્ગ પડેલી કેવી રીતે કરે નામ	૪૭૪
૨૦૫	માર્ગ પડેલી કેવી રીતે કરે નામ	૪૭૪
૨૦૬	માર્ગ પડેલી કેવી રીતે કરે નામ	૪૭૪
૨૦૭	માર્ગ પડેલી કેવી રીતે કરે નામ	૪૭૪
૨૦૮	માર્ગ પડેલી કેવી રીતે કરે નામ	૪૭૪
૨૦૯	માર્ગ પડેલી કેવી રીતે કરે નામ	૪૭૪
૨૧૦	માર્ગ પડેલી કેવી રીતે કરે નામ	૪૭૪
૨૧૧	માર્ગ પડેલી કેવી રીતે કરે નામ	૪૭૪
૨૧૨	માર્ગ પડેલી કેવી રીતે કરે નામ	૪૭૪
૨૧૩	માર્ગ પડેલી કેવી રીતે કરે નામ	૪૭૪
૨૧૪	માર્ગ પડેલી કેવી રીતે કરે નામ	૪૭૪

વિષયક	વિષયનું નામ.	પૃષ્ઠાંક.
૨૧૫ આઠ પ્રકારના વિવાહ.	...	૪૮૧
૨૧૬ ઓનું મ્હાણું કરવાના કિપાય	...	૪૮૨
૨૧૭ મિત્ર કેવા કરવા ૧ તેનું સ્વરૂપ.	...	૪૮૨
૨૧૮ જિનપ્રતિમા કરવાવાનું સ્વરૂપ.	...	૪૮૩
૨૧૯ છાંચાંદાર કરાવવાનું સ્વરૂપ	...	૪૮૪
૨૨૦ છાંચાંદાર કરાવનારા મત્રી વાગભટ્ટ, ભીમ અને આચાર્ય મ- ત્રીના દ્વારા	...	૪૮૫
૨૨૧ જિનપ્રતિમા સ્થાપન કરવાનું સ્વરૂપ	...	૪૮૬
૨૨૨ જીવતસ્વામિની પ્રતિમાનું અને ઉદ્ધાયન રાગનું ચરિત્ર.	...	૪૮૭
૨૨૩ પ્રતિમા શાન્તી શાન્તી કરાવવી તેનું સ્વરૂપ	...	૪૮૮
૨૨૪ કેવી પ્રતિમા પૂજવા યોગ્ય હોય તેનું સ્વરૂપ	...	૪૮૮
૨૨૫ ગિરનાર પર્વત ઉપરનાં સુવર્ણમય બદ્ધાનકનો સમ્બંધ.	...	૪૮૭
૨૨૬ પ્રતિજ્ઞા કરવાનું સ્વરૂપ	...	૪૮૯
૨૨૭ પુત્ર પુત્રી વિગેરેનો દીક્ષા હિસાબ કરવાનું સ્વરૂપ	...	૪૮૯
૨૨૮ પદ સ્થાપના (આચાર્ય પદ) આપવાનું સ્વરૂપ	...	૪૮૯
૨૨૯ પુસ્તક લખવાનું તથા વંચાવવાનું સ્વરૂપ	...	૪૮૯
૨૩૦ પૌષ્પધ્યાના કરાવવાનું સ્વરૂપ	...	૫૦૦
૨૩૧ યાવજીવ સમન્વિત પાળવાનું તથા આજીવન પાળવાનું સ્વરૂપ.	...	૫૦૧
૨૩૨ અવસરે દીક્ષા ગ્રંથ કરવાનું સ્વરૂપ.	...	૫૦૧
૨૩૩ ભાવ આવકનાં સત્તર લક્ષણ	...	૫૦૨
૨૩૪ દીક્ષા ન લઈ શકાય તો યાવજીવ આરભ ન કરવાનું સ્વરૂપ	...	૫૦૪
૨૩૫ યાવજીવ અન્નચર્ય પાળવાનું સ્વરૂપ.	...	૫૦૫
૨૩૬ દ્રાવકની અગીયાર પ્રતિમાનું સ્વરૂપ	...	૫૦૫
૨૩૭ અતક્રોધે આરાધના કરવાનું સ્વરૂપ	...	૫૦૬
૨૩૮ સર્વ અનિચારના પત્તિદારને અર્થે ચાર શરણરૂપ તથા દશદારરૂપ આગવના કરવાનું સ્વરૂપ.	...	૫૦૮
૨૩૯ અપદ્મની સુવ્યાવળી.	...	૫૦૮

રોક 'નિર્મયદ ઉદયયદનુ સક્ષિપ્ત જન્મ વૃત્તાત

શ્રીમદ્ વ્યસિન્દ્ર ઝોલે નુ ?

માત્મા પુરુષો ॥ શ્રવણચિત્રોએ હમરો બાપજો અતે મુખેનો
 ઓ લાખો રીખામણની કયાઓ કરતા મનુષ્ય જનને ઉત્ત બનાવવા
 પ્રમદ ગાધનકપ હોય છે એમ મનાય છે એમા કાઈપણ અતિશયોક્તા
 નથી તેમ પણ ધર્મરાસણ પુરુષોના શ્રવણચિત્રો તો દુનિયામાં જોવા
 વાચનની ગરજ માટે - હમરો મનકે લાખો વખત ગામમેની મદણીઓ
 પાળી દારી દેહે શ્રવણચિત્રો નિર્મદ આપનાની માર્ગ મનુષ્યની મ
 મમ ખાંચ મનુષ્યમા રના શુશુ દોષની ખામીઓ પ્રગ્નિ કરવામા
 તેઓ માણુન થઈ પડે છે શ્રવણચિત્રોમા જયરાસથી મણુ પવત
 ની જીની ॥ નાગપે જે અનુભવ વાચામા આવે છે તે મનુષ્ય ધાર
 તો પોતાની તેવી જીનીના નાના પ્રમારના કામે માથે ઘુન ॥ કરી તેમા
 થી જુલુ રીખી સર છે અર છે મારનાદી શુદ્ધિ પાવર પામેથી
 પશુ ખોલ મેળવે છે, પશુજનના મધુમે મંછ એવી જીજી મુદ્ધિના હાવા
 થી કે કુત ॥ ઓઃ અદ્ભુત ચમત્કારેમાની પશુ મોર લઈ સર અર
 તેટ ॥ ૧ માટે શ્રવણચિત્રો સમા મનુષ્ય વાનના ઉદ્ધાર અપ નવન
 ના જોગ તથા તેમ અનુરૂપ ની તેમાથી તાત્પર્ય તેમા વાચન જીના
 જોમાથી પેના માટે ધર્મ પની અગ્રુદ્ધ બાવનાને મેળવી રાક છે, મે
 દનાજ માટે શ્રવણચિત્રો રુ અગ્રુદ્ધુષ દુઝવાન છે જરૂરોમા અ
 કદો કે આ કુતની ખનમા મનુષ્ય પ્રાણી સર કતા કેટલ
 ઓ એ મેટના હાવાનું મરણ જે જુદિ તે શુદ્ધિ - સાધા મનુષ્યે પ્રા
 નના રોધ માથે કરતા કે છે ઓ તા સ્ને આનસાથી તે વ્યાપારમા
 સાબ મગ છે ૧ મો મો મુશ્યુ ક રથી તેમા ટેરો આવે ૮ ૧
 વશ્યતાની કુની તો માન શ્રવણચિત્રો છે એનું દષ્ટિને જીને દર
 છે એ વા ૧ કુતની મપદો ૧ હા નામ મનુષ્ય નકર ૨૨૨ ૧ બની

નિર્માણ થએલ હોવાથી ઉપનયનિત્રો ઉપચી તે પોતા માટે થયું એવની શકે છે. ઇતિહાસ ગાથા, કથા કે રા અયમ તો આપણામાં વંશનાં વ્યાખ્યાનોમાં પણ ઉપન ચરિત્રના લખાની એ આ ખીજ દેતે હાથ પડેલી જોવામાં આવે છે. તેમાં માત્ર મુખ્ય તત્ત્વન એટલેજ જણાય છે કે ઉપન ચરિત્રના જ્યારે અનુક વ્યક્તીના ન હોય ખરીકપણે પ્રદર્શિત કરવામાં આવે છે ત્યારે ઇતિહાસ વીજેમાં તેની માત્ર ઉપદ્ધઃ ખાન્નીય-તોજ વર્ણવામાં આવે છે ઉપન ચરિત્રના ધમ્મ કરેલી પીઞ્જ, સદન કરેલી સદન શીલતા, ખપાએની ખન, વેડેના નકટો, મુખ દુખવા સ આનતા રાખી જન્નેના મર્યાદાની બીતિ અને હર પ્રમજે જગતમાં આવેલી સમયોચીત આલેશી તથા અનન્ય વર્તન, વીજે સદ્ગુણની છાપ વાચનાના હદા ઉપર એવી તો મનજડ પડે છે કે તેને ઉખાડવા કોઈ સમયે જાણતું નથી આના વાચનોથી મનની મેટાઈ આખાની ઉન્નત નિયતિ, મનુષ્યનો પ્રાણી મત્રમાં દરજ્જે ડેવે કે તે, તથા મનુષ્ય છાન સા હોજને માટે છે એ વાજેજે જાણવાની જોવાની મળતા, હુ પણ એવો થાકે તો હીક એવી નવામાંનિક પ્રખમ ઇચ્છા વાચના માગા ઉદ્ભવે છે, અને એવી ઇચ્છા જે છાન ચરિત્ર ઉપન ન કરી શકે તે સાચુ જાણતા ઉપન ચરિત્ર નહી પણ માન કથા કહી શકાય આપણામાં ઉપન ચ-રિત્રો લખાનો રીવાજ પ્રાચીનકાળથી છે અને તેમાં અનેક ચરિત્રો આ-પણા સાહીત્યમાં અસાધે નોજીત પણ છે, અને તે સામજિકાને આપણે હ-નેશા ઉત્ક્રમ પણ હજી એટલે જૈન સાહીત્યમાં ઉપન ચરિત્રોના વાચન કાઈ નવો નુબાજો હોય એમ અમાર માનવું નથી અપણે કર્મસારી કોમ છહજે અને તેના પ્રતિપાદન અર્થે આપણામાં અનેક રાસા, ગાથાઓ, વ-ખાણો વગેરે છે, જે દરેક જૈન જાગક પણ જાગે છે ખીજ કોમમાં અ-લકાર્યુક્ત કથાઓ હોવાથી તેઓને સત્ય વાત પોષતા જગ અવગણવું પડે છે, પરંતુ આપણામાં તેમ નથી એજ જૈન સાહીત્યકારોની ખુબી છે. આધુનીક વખતમાં ઉપન ચરિત્રો લખવાનો રીવાજ કેટલાકો કહે છે કે પાશ્વત્ય પ્રજાના દેખાડેખી આપણે ગૃહજી કરવા લાગ્યા છી-

ઉત્તમ કુળ.

ચરિત્રના નાયક ધર્મવીર ગોઃ ધર્મચરિત્ર ઉદ્યયનું જન્મ મંવત ૧૯૦૬ ના વૈશાખ સુદી ૧૩ ના રોજ સુરત ખાતે વીશાઓશયાળ જાતિમાં થયો હતો કે જે જ્ઞાનિ મારવાડના ઉચ્ચ કોમના ક્ષત્રીઓમાંથી ઉદ્ભવ્યાનું આપણા જૈન બધુ મી. અમરચંદ્ર પરમાર જણાવે છે. રાજ્ય વગી કોમની શ્રેણીમાં જન્મ થયો એ આદેશ કે દગ કેઈ દેવમાં મગ ભાગ્યની નિશાની ગણાય છે, કેમકે એ વડમાં ઉદ્ભવતા, નિખાલસપણું, વીરતા, ધૈર્યતા, અને પરોપકારીમત એ તો જન્મ સાચેજ મળેલા હોય છે, એવા એક કુળમાં મહુમતો જન્મ થયાથી તેમના સન્નિધિ મિત્રેનું ઉત્તમ સગીરીકેટ તો જન્મ સાચેજ મળી જાય છે, તેમાં વગી છાદ્યા પ્રતિપાદ જૈન ધર્મનું ચમેક્ષન થયું એ તો મોનામાં મુગથી બધ્યા બગચર મનાય છે. આ ધર્મવીર શેઠનો જન્મ પ્રખ્યાત થયેલા શા માણેકચંદ્ર જીમશાના કુળમાં થયો હતો, તે નામીયા કુટુંબમાં તેમનો જન્મ થયો એજ તેમના ગર્ભાંશીમત પણાની એક સાચીતી છે આ કુટુંબ અસલ ગોધાથી મુગ્ધ એવા આવેશું અને કેટલીક પેઢીઓ થયા તેઓ સુરતના વતની થયા છે શા માણેકચંદ્રના પુત્ર મુગચંદ્ર અને શા મુગચંદ્રના પુત્ર ઉદ્યયદ તથા પ્રતાપચંદ્ર અને તેમના પુત્ર તે આપણા આ ચરિત્ર નાયક છે. સુરત શહેરમાં ઝંવરીના ધંવામાં ગયા સૈદાની ગરબાતથી પદાયલા કુટુંબોમાં આપણા ચરિત્ર નાયકનું કુટુંબ પણ એક છે એટલુંજ નહીં પણ પોતાના ધંધામેજમારમાં મેળવેલો પૈસો પોતાનાજ એકલાના સુખમાં નહીં વાપરતા પોતાના સ્વામિ બધુઓના લાભમાં છુટા હાથે વાપરી બચપણથી અને પોતાના ઘેરથીજ સંભાવત શરૂ કરતાનો ઉત્તમ દાખયો મહુમે એસાડ્યો હતો જે અન્ય બધુઓએ પ્રહસ્ય કરવા જેવો છે. પારીસમાં પોતે દુકાન ઉઘાડી કેટલાક ચલાવેને પ્રદેશ ગમતથી પૈસાઘર ડ્યા હતા. અત્યાગ મુધીમાં તેમની પેઢી તર્ફથી ૫-૬ જણુ જઈ આવી સુખી થયા છે ધર્મવીર ધર્મચરિત્ર જૈન શાસનના દરેક કામોમાં ઉદ્ભર હાથે મદદ આપવાની શરૂઆત

લખેલીજ હોય નહિ તેમ ધધામા દિવમે દિવમે કુશળતા મેળાતા વ્યાપ્યા.
જેમ જેમ ધધામાં ફરેક ગળતી ગઈ તેમ તેમ ધર્મમા તેમની શ્રદ્ધા વ્યગ્ર
થતી ચાલી અને મેળવેલા પેસાનો ગુમાગે સદુપયોગ કરાને પૂર્ણ પૂજ્ય
પ્રતાપે વધુને વધુ કિલકીલ થતા રહ્યા.

ધર્મ તરફ લાવ, તથા કીદાગીરી.

પોતાની સાધારણ મ્લીતિ હોવા છતાં સંવત ૧૮૩૭ની શાકમાં તે-
મણે રામી બાધવોમા ધર્મરૂપિ ખીનવવા ઉત્તમણું કર્યું હતું, અને તેમા
પૈસાની ધણી સારી મઠ આપી ધર્મભાવની દ્રઢતામા જોર વધારે કર્યો
હતો, હમેશા ધર્મ તરફ પ્રીતિથી બોધ પ્રમાણી રહેતેજ દ્રવ્ય કમાવાની
વૃત્તિ રાખતા હોવાથી અસાધ્ય કે છળ કપટના કામદાવાની જાળમા અવરૂં
વીર કદી પણ સપડાતા નહાતા જોટકુંજ નહી પણ જોડા પ્રપત્ની કામથી
મો ગાઉ ફરતા ફર રહી પોતાની ધર્મ ભાવનાની પ્રનિતિ કોકેમા પાડી
આનુયાનુનાજો ઉપર સારી છાપ પાડી શક્યા હતા આપણામાં તીર્થ
યાત્રાના સંઘે કાઠનારને અડુ પુણ્ય હામલ થવાનું કરમાન છે અને આજના
વખતમા રેલવે વીગેર સાધનોની છત હોવા છતાં આપણે પગે ચાલી
યાત્રાનું મહાપુણ્ય મેળવ્યા હજુ શ્રદ્ધાશીલ છઈએ ને તેવી શ્રદ્ધાના થોગે
આપણામાના શક્તીવાળા લોકો સંઘ કાઢી ધર્મ લાભ મેળવે છે. આજના
સુધરેલા નવ જુવાનોમા કદાચ આવી શ્રદ્ધા ડગમગુ જણાતી હશે તો પણ
જેઓ જૈન શાસનમા પૂર્ણ શ્રદ્ધાવાળા છે તેઓ તો આ દરમાનને પ્રાણ
કરતા પ્રીય ગણી તેનું અક્ષયશઃ અનુકરણ કરે છે, અને જોના ધર્મ
પ્રીય ધર્મવીગેમા આ અરિના નાયનુ - નામ અત્રે મૂકવા જેવું છે.
તેના પુરાવામા સંવત ૧૮૪૬મા તારંગાજીની યાત્રા કરવા દરમીયાન શ્રી
કેશરીયાજી જતા પોતાની સાથે સધંગ લગભગ ૧૫૦૦) માણસો લેઈ
ગયા હતા અને તેની પાછળ ૩ ૨૫૦૦૦ જેટલી રકમ ખર્ચા હતી.
૧૮૪૯મા સુરતથી શ્રી સિદ્ધાચળજીની યાત્રા કરવાને પગ રસ્તે પધારતાં
સત્ર કાઠયો હતો અને જો સત્રમા પણ ૨૦૦૦ માણસોનો સમુદાય સાથે
લીધો હતો જેનું તમામ ખર્ચ મોતે ગાડી વાળ્યું હતું. જો સત્રમા પૂજ્ય

એક ધર્મચંદ ઉદયચંદનું સંલિપિત જન્મ વૃત્તાંત

જે ઉત્તમણ કરી નેતી પાછળ રૂ. ૩૦ દબારનો ખર્ચ કર્યો હતો. અચાનક ખાતર કેટલાકો મુધારાને નામે મુમખાણુ ગ્રહણ કરે છે, હોં વળુ ધર્મ દીવાની લાવનામા મનુ'ગલાવની આગેડતા થાય છે શ્રદ્ધાથી લગ્નના છે ધડીના આનંદમા પરમેવાના પૈસાને ન ખર્ચી શાસ્ત્રત શ્રદ્ધા પાછળ હજારો રૂપીયા વાપરવા વિચાર થયું જો કાંઈ સાજા ધર્મભાવના ન કહેવાય. આવી ધર્મ શ્રદ્ધાના દર્શનથી જૈન બાંધવો આ ચરિત્રના નાયકનું અનુકરણ કરી તેમની મદાન પરાપકારી છાંદશીના ખાંતુ સ્તનન કરી તેને લક્ષ બદાર નહીં રાખે અમારી તેમને પ્રાર્થના છે

જયા ઇન્ધનના દુકાળમાં લંબાવેલો સૂખી હાથ,
સ્વધર્મીઓ પ્રત્યેની મહુમ શેઠની લાગણી કેટલી તીવ્ર હતી તેનો પૂરાવો અને તેમના દયાળુ સ્વભાવની ઉદારતાનો છાવનો નમૂનો ઇન્ધનના દુકાળ વખતે તેમણે પોતાના જૈન બંધુઓ માટે આપેલી છે ગુજરાત તથા કાઠીયાવાડમાં પોતાના ગુમાસ્તાઓને મોકલી બંધુઓ પૈકી જેઓ મદદને લાયકના હતા તથા જેઓ મીમકીન શરમના માર્યા માગી શકતા નહોતા તેઓને ઘટની મદદ આપી એ માથી અચાવી લીધાનું પુણ્ય વહોરી લીધું હતું આ કામ કેટલી બધું મીનું તથા ધર્મ બાઈઓ પ્રત્યેની પ્રીતિનું હતું તેનો તોલ કરવા અમે વાચકોનેજ સોંપીએ છીએ નામના, છીર્ણ અને લોકો તરફની વાદ કંગાથી દુનિયામા હજારો આદમીઓ “મેં કર્યું” “મેં કર્યું” વીગરે શે દર્શાવવા અનેક રસે ઉભાયો ચોલે છે, પરંતુ “પુણ્યની ખાતરજ કરનાર” તો કોઈ જવનેજ મા દીકરા જણે છે, અને તે પૈકીના આ ના નાયક એક હતા તે જાણી ક્યા જૈન બંધુને મગરૂરી તથા માન ન નહીં થાય.

ધર્મ તથા કોમ તરફની લાગણી.

આ ધર્માત્મા પુરૂષે અન્ય કોમ તરફ દયાની લાગણી દર્શાવી પ્રાણી

તેમ ની શીદાગીરી એવી તો મચોટ હતી કે જે ની મામીતીમાં તેમણે એવા
તો અનુપમ પુરાવા રચુ કર્યા છે કે જેનું અનુકરણ કાંઈ માટે અપ
રક્ષાગી બાંધોને લાવ્ય થાય તેમ મા ની તેમ ની પદ્ધતિ વિરુદ્ધપણ્ય અમે
આ મનાતમાનું છાનન અગિય ગાગી રીતે આગેખાનો ના ન- જવા ?
સમતા ૧૫ ૧૮૫૭ ની સાનમા મુની ની હજમ મુનિએ ગણીપદ ૨ ની
મર્ચુ તં નિગિતે ૩ ૨૫૦૦૦) ની ર-મ મદી તો વર્મચંદ ઉચ્ચત્તે જેન
છોજોદ્ધાન કુડનુ માગ આપી અન- જેન મુડોએને આ કિતમ કામ તરફ
સાથ નાનસા ની તક આપી હતી જે રકમ ૨ ને વની ૩ ૪૦૦૦૦)
હમર ઉપરાત ની થા આ ની છે આ ની જેન કે કરમના પિના તુ
માણતા જ્યપુર નિરાગી માં જુલામચ્છ દહાના મમાગમમા મહુમ ની
ખરજની માગી પાજ ક તા જ્યપુરની મુનાગને જતા આ ના હતા જે
મની સાથ જેન મગની ઉન્નતિ અથ કે કરમ સ્થાપના ની વાનગીત
યતા આ ધમનીરે મી દાના વિચારો પુટી આપી તેમના એ કાયમા
મદ આપી તેમને ઉરકેવાં આ કે કરમ ની રાડઆતમા પોનાના પુન
મી મુનામચ તથા સ્નેહી દીપચદ માલેકચદો તેમા ભાગ લેવા મો-વી
મે દહના પ્રમાસો દક્ત વચનોથી નવી પરતુ તા મન, કે ધનથી
દરેક મદ આપી મગ ની ઉન્નતિ કરા તરફના પ્રમાસો અમતતા આપી
હતી ખીજ પ્રવેતામ કે કરમ પાલીનાએ બરસા ની અડચણ જથાના તે
મુનામી મા મેનવા પેતાના અભિપ્રાય દર્શાવી મુ મામમા મેગવવા છગરથી
મ પુરા પાડી હતી જે ની ઉપકારી નોધ મહુમ શેઠ ફકીરચ પ્રેમ
ચ કે માનસ આપનાના મે પ્રસમ વખતે મે માલેનાવ થેન મામએ
હો ની હતી

છાપાદાર તરફના પ્રેમ.

જે નામ ની ઉપદેશ જોદારી પાતા અમ માને કે મો તે ની
રે નામ વધુમે તે કામ પગ માન અમ હનાવરી તેને પજ પુન
દામન થાડુ કરમાન છે તો આપણા નરિ નામ જેવા ધમ પરાવન
મે આપણી મમા નાડની જોગનાઈ ધાનતા દાસા તેના કામમા

નાણા કાઢી આપી ધર્મની પાલતી જરૂરના કામો પૂર્ણ પાડી અન્ય જનોને દયાતિથિ થઇ પડે એજ કામની, ધર્મની કુન્નતિ મૂલ્યવં છે. સને ૧૯૫૪ ની સાક્ષમા આણુછતી નવત્રાએ પંચારત્ના ત્યાંના અર્જુ દેગમરછી મદદમાં રૂ. ૧૫૦૦૦ આપના હતા અને જીવન દરેકમરના અર્જુદ્વારે માટે વડુ રકમ આપવાની ઇચ્છા બતાવી હતી પરંતુ હિંદુસ્થાનની મરતરે જુના મ કાતો નાળતી ગળવાને કામનો ફરેકે કાપકો વચ્ચે આતા ના લોડ ક. ઈતના અભિપ્રાય ઉપર વધુ કામ મુજતની રાખ્યુ હતું દરમીયાન આ ધર્માત્માનો કામ થના તેમાતુ કેટલુક કામ જોએ પડ્યું છે.

જુના વિચાર ના છતાં નવા વિચારોને આપેલો ઈનસાફ.

મરુમ સ્વર્ગવાસી શેઠ જે કે ઝાઝી કાવણી પામેલા નહેતા હતા આધુનિક કાળના કેમવાયલાઓના કુન્નત ગણના વિચારોને સમભાવે તેવા માત્ર વિચારોજ તે ધવવના તેમ નથી, પણ જોકે તે પ્રમાણે કરી બતાવી આજકાલના જોલકજાઓને મર્મીન રીતે જોધ આપના હતા કે જોલવા કરતાં કંઈ બતાવતું એમાજ દરેકની ફનેક છે જૈન કામ તન્દ્ર તેમની લાગણી એટલો તીવ્ર હતી કે તેનો સ્વીનિ સુધારા તેમને મળતી દરેક પળતો તેઓ લાભ લેતા અને કામને આપવા કદી પણ પછાત પડ્યા નથી, “જૈન” પત્ર અત્યારે જે જૈન કામની અદના પણ મેરા બનાવવા હયાતીયા આવ્યુ છે તે તેમનાજ ફગદુપ મગજતું ફગ છે અને તેમનીજ ઉત્તમ સલાહને માટે તેની આજના સ્થાનિ સાર તેમને આમારી છે. તેમણે જે જે કોમની સસાહે અમને આપેલી છે અને દરેક વખતે “જૈન” પત્રની કુન્નતિ ઇચ્છી તેના ફેલાવાયા જૈન કામતુ દિન સગાયલુ છે એવા તેમના ઉદ્ગારો આને પણ એ પત્રના માધેક અને અતિ-પતિ ધણી વખતે ઉપકાર માયે યાદ કરે છે એવા એક મુરતી ધર્મવીરના ચરિત્રની તોલ એ પત્રે તેના તા. ૨૪ મી જાન્યુઆરી ૧૯૦૪ ના અંકના પણ લીલી છે

જૈન સાહિત્ય તરફનો શોખ.

મુગાઇ અને સ્વપાયલા “જૈન જ્ઞાન પ્રસારક સંઘ”ના મરુમ

૭૬મી પર્વત ॥ મભાસ હતા એટલુજ નહીં પણ આ જાગ મડળ માગી
સ્થાતિમા આવે અો તેડુ કામ અટકી ૧ પો તે મટે પોતાના શુ
પુત્રો તેમજે એ મડળો હજે મ આના ઉચ્ચ દયા અને દાનક
પિતાશ્રીના લાયક પુત્રોએ પિતાશ્રીના નયોો અપુર માન આપી એ મડળની
દાનત એડી આળી છે કે જેમાડી જાગર પડતા પુરુષો ખરે જોડા મા
પિત્રના મહારડી કીર્તિ જાગરીજ રામને આસા એડ પોતાના કુળ ધમડી
રીતગીરીમાળા ઉતર શુચ્ચની જોડા પોતો જારે જપ્તમા ૧ ડી રતી
પરતુ મેતાં મતોમ થાન છે કે તેમ ॥ સુપુત્રોએ પિતાડી ॥ પગો
આડી ‘ જાપ તેના મેટા ’ ની સાદી હજત માચી પાડી છે

શ્રીમાનોની આસારણ એળખ

શ્રીમાનો, નાડી માડીને માડીડી મોજમગદમ પડી પગો જોજ પર
મેશ્વર માડી અ ધ દુનિયાડી જગર કરતા ॥થી અરે અ ધ દુનિાડી
દાજતો પુરી પાડના જગ મનુષ્ય જન્મડી જ માયો છે તે જાણુમાની કે
તો જાગર ॥ ડી પશુ પરના રાખતા ॥થી તેવી તેઓના નામની સાથે
મામા ૧ રીને એમ વગોના હાર છે તેના એમથી આ વમરીર શેઠ મદા
મોખા દતા કેમકે ધમ ઉપરના તેમનો અડમ આમતાથી ॥મની કીરા
જોમાજ તેઓ મગ મેટા મને આ સભમગુ કુડિાની જાડેજનાની
ડિરથ ૭ એડી જગ મામામાળા મેમાથી ધધા ॥ અએ પૈ ॥ ૭૧
છેતમા તણાસડી મેજ દોનનો તેમાજ તગુના જત પ તુ રગ ત જ ॥
પ્રજા આ ૧ લાયે એમા તાણુમાથી ધમપ ન મડે પકી તજ દિયા ॥
વૈજાડી તાડી અો ધુ ॥ ૧ના આવકાવત માડી ધમામાથી દા ૧ ધછ
કુમગ ॥ પોતા ॥ વિજર જાના રમનામા એજત ૭ ડીકુ કુમ મેગર ॥
અો પરમામાના મદાડીર મિચારમા કેમા તેમજે ॥ ૩નાત કી રતી

હાથે તે માયે

પાપો ડેડા તથ પાપો અનમગ ૧ મો તેડના માડ પુગ ॥ ૩
મેો ૧૧આજેશ મોમમા મોમ કામોમા મને કે પરટુ જે પુગ મર

શ્રાદ્ધવિધિ સાપાંતર સનાલોચના.

દેવગણ સુજિ ધીરુદ્ધિજ્ઞાનગજી, મુ મેરુણા.

શ્રી તીર્થંદર મહારાજનાં ભવ્યાત્માઓના દિનાર્યે ગમવસગમમાં મેરી પાંત્રીસ વાળી ગુણયુક્ત નવિશ્વર્ગ અને આદ્યધર્મના પ્રપચ્ચા દ્રવ્ય દેવ-કાળ બાવયુક્ત કરી છે, શ્રી તીર્થંદરની વાળી સમુદ્ર જલના અપાર જે. કર્મવક્ત્રી જેઠ તીર્થંદરની વાળીનું ગાયુધમેજે કાર્ત્ત્વસંપુટ હાર પાત કરી દા-દશાગીની રચના કરી અને સૂત્રાદિ રૂપે પ્રમરી ભવ્યાત્માઓના હૃદયમાં શિવધરમાળાએ ગયરાઈ, પ્રાગીન સૂત્રોના અનુચારે પ્રયાચાર્યોએ સૂત્રનાં ગદ્ય એવી અર્થીરૂપે પ્રબુવાણીનો દેગવો કર્યો, તે પૈરી શ્રાદ્ધવિધિ ના-મનો અથ જનબુવો આ અનિશય કપયોગી ચિતામણી ન્તન સમાન અ-ધના કર્તા આચાર્ય ઈશ્વરજ્ઞેશ્વરસૂરિજી છે તેમનો યુનાત નીચે મુજબ ચટ્ટાવક્ત્રીના આપ્યો છે

વાચળગોરવણલેટરગો ॥ ૫૨ ॥

શ્રીભુનિસુંદરસૂરિપદે દ્વિપચારાત્તમ શ્રીરત્નશેખરસૂરિઃ વિ સત પંચાશત્ ગણિક ત્રિતુર્ગણાત ૧૭૨૭ વર્ષે કાચેરહિવચાશત્ અ-ધિક્રજન્મ ધિનટથપ્રિદે ૧૪૬૩ વ્રતં (દીક્ષાગ્રહતા) અશીત્યધિકે ૧૪૮૩ વટિતપદ ત્રિવલ્ગાકે ૧૪૯૩ વા વક્તવદ હુતુતરપંચદશશત ૧૫૦૨ વર્ષેસૂરિવદ સમદ્ગર્જાધે ૧૫૦૭ પો૦ વદિપટ્ટા ૬ દિને સ્વર્ગઃ સ્તંભર્તાયે વાંધીગાસ્ત્રા સંદુન વાલસરત્વતીતિ નામદક્ત તત્ દૃતા-અથાઃ શ્રાદ્ધગતિકમણદુતિઃ શ્રાદ્ધવિધિદ્વવૃત્તિઃ આપારપદીપચેતિ.

શ્રી વીરપગ્માનાની ખાનગી પાટે શ્રીરત્નશેખરસૂરિ થયા તેમનો જન્મ વિ. ૧૪૫૭ વા ૧૪૫૨ મા વયો લેખાય છે. વિ ૧૪૬૩ મા દીક્ષા લીધી. ૫૨ બાવનની સાલમાં જન્મ થયો હોય તો અગીયાર વર્ષે દીક્ષા લીધી, પહેલા અગીયાર વર્ષે દીક્ષા અપાતા લોકાપવાદને આચાર્યો ગણતા

કર્તુ છે, તે વાચવાથી માણુગ પડશે. સુરવદન સુર આશાતના પગિદાન, તથા વ્યાખ્યાન સામગ્રીવાનુ, તથા ભોજન ફળનું વર્ણન સુરગ પુદ્ગિથી કર્યું છે. શ્રાવક કેવા વ્યાપાર કરવા અને કેવા વ્યાપાર કરવા નહીં, નથા નોકરી ખેતીનું ખ્યાન આ અથમા આપ્યું છે. પત્ર ૨૮૦ મેં ન્યાય અને અન્યા ઉપર બે ગિતોનું ચરિત્ર વર્ણવ્યું છે, પત્ર ૩૧૬ મેં સો મૂર્ખનું વર્ણન કર્યું છે તે નસિક અને વાચવા લાયક તથા ધ્યાન આપનાર છે. શ્રાવકને કેવી નીતિથી ચાલવું તેનો સમાવેશ સપૂર્ણ આ અથમા છે. માટે શ્રાવક ચોખ્ય નીતિશાસ્ત્રનો પગ આ અથમા સમાવેશ કરે છે. પત્ર ૪૦૦ થી રાત્રિ કૃત્યનું વર્ણન કર્યું છે. શ્રાવકના કેટલાં પત્ર છે. અને તે પત્ર દિવસોમા કેમ વર્તવું પત્ર ૪૦૩ થી કર્યું છે. પત્ર ૪૩૮ થી ચાતુર્માસિક કૃત્યનું વિવરણ કર્યું છે પત્ર ૪૪૭ થી વર્ષકૃત્યનું સ્વરૂપ દર્શાવ્યું છે. પ્રકાશ છઠ્ઠામાં જન્મકૃત્યનું વર્ણન પાના ૪૭૧ થી છે પાણિયકણનું વર્ણન પત્ર ૪૮૦ થી છે તેમા કન્યા અને વર કેવા બેઠાએ તેનું ખ્યાન આપ્યું છે પત્ર ૫૦૨ મેં ભાવ શ્રાવકના ચત્તર ગુણો દર્શાવ્યા છે. અંતે આચાર્યે પ્રદાસિત દર્શાવી છે ખરેખર આ અમૂલ્ય ગ્રંથ છે. આ અથમે વાચ્યા વિના શ્રાવક પોતાના કૃપને વાણી શકેનો નથી. નાટ દરેક શ્રાવક આ ગ્રંથ વાચે એમ ઇચ્છુ છું.

इत्येव श्री शान्ति शान्ति. शान्ति

પ્રમાણ પત્ર.

જૈન પત્રના અધિપતિ કારભારી ભગુભાઈ ફોલ્કર તરફથી આ અથનું ભાષાતર મારી તરફ આવ્યું તે મેં સર્વ તપાસી જોયું છે, શાંવાર્યમા ભૂલ નથી. એકદર સારી રીતે ભાષાતર થયેલું જોઈ હું ખુશ થાઉં છું, દરેક લોક જીવન કિમતમા આ પુસ્તકનો લાભ લેઈ સ્વકૃત્ય સમજે તેજ ભાષાતરનો હેતુ છે. તેમજ ભગુભાઈ વિગેરે સજ્જનોનો હેતુ છે.

इत्येवं श्री शान्ति; शान्ति; शान्ति;

શ્રી વિતરાગાય નમ ।

શ્રી

શ્રાદ્ધવિધિ.

સર્વઆત્મા દીકાકાર નીચેના સ્તોત્રવડે મગનાયરણુ કરે કે -

(શાર્દૂલવિક્રીડિત વૃત્તમ્ ।)

અર્હતિસદ્ગુણી દ્રવાચકમુનિપ્રઘ્ઠા પ્રતિઘ્ઠાસ્પદ,

પદ્મ શ્રીપરમેષ્ઠિન પ્રદક્ષતા પ્રોશ્વર્ગરિઘ્ઠાત્મતામ્ ॥

દ્વેધા પદ્મ સુપર્વણા શિશ્વરિણ પ્રોદામમાહ્વાત્મ્યત

શ્વેતશ્ચિન્તિતદાનતદ્ધ દૃતિના ચે સ્મારયન્ત્યવહમ્ ॥ ૧ ॥

જે, પડિતોને પોતાની લોભતર નડાધથી દેવતાના પાત્ર મેરને અને મનોનાહિત વસ્તુના વનવી પાત્ર કલ્પદક્ષેને હમેશા સમગ્ર કરાવે છે, તે યશસ્વીર્તિના સ્થાનક શ્રીઅરિહત સિદ્ધ, આચાર્ય ઉપાધ્યાય અને મુનિવય એ પત્ર પરમેષ્ઠી આરાધક એના બન્ન જીવોને ઘણી શ્રેષ્ઠતા આપે ॥૧॥ હવે દીકાકાર મગનાયરણુ પૂર્ણ કરીને આગળ શુ કરવનુ છે તે મ્હે કે

(માર્યા વૃત્તમ્)

શ્રીશ્રીર સગણધર પ્રણિપત્ય શ્રુતગિર ચ સુગુરુધ્ધ ॥

ત્રિવૃણોમિ સ્વોપદ્મ-શ્રાદ્ધવિધિપ્રકરણ ક્ષિંચિત્ ॥ ૨ ॥

મગવાનુ શ્રીમહાવીરસ્વામી જ્ઞાતમાદિ ગણધરે શુભનાણી (જિનમા સિન ગિદ્ધાત) અને હનીરા ગુણના ધારક એવા મ્હારા સદ્ગુરુ એ સવને આવથી વલ્ના કરીને પોતે રચેના 'શ્રાદ્ધવિધિ' પ્રજ્ઞા જીવેતામાન ન્યાખ્યા કરે છુ ॥ ૨ ॥

(હવે દીકકાર દીકા કંપાનું કારણ કહે છે.)

યુગવરતવાગનાધિન-પૂજ્યશ્રીસોમગુન્ધરગુરુભામ્ ॥

વ્રજગાઢધિગતતત્ત્વ, સત્ત્વહિતાર્થ પ્રવર્તેઽહમ્ ॥ ૩ ॥

યુગપ્રમાન, તપાગચ્છના આચાર્ય અને પૂજ્ય શ્રી સોમગુન્ધર ગુરુ મહારાજના વચનથી દેવર્ણભાષિત તત્ત્વનો જ્ઞાન થયેલો હું તેમના વચન-થીજ ભવ્ય છંદોના હિતને અર્થે બાળ્યા કરું છું ॥ ૩ ॥

(સ્તુતિગાદ્યા.)

સિરિર્ગીરકેષેણં પણમિથ, સુધાપ સાદેમિ કિમવિસદૃશિહિ ॥

રાત્રિનિદ્રાં જગત્પુરુષા, જટ સણિત્રં અનચદુષ્ટેણં ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ.—કેવળજ્ઞાન, અશોકકદ્ધાદિ આક પ્રતિદાય, તામ્રીના પાંત્રીના ગુણો ધર્યાદિ અંધર્થથી વિરાજમાન શ્રી વીરજિતને મન, વચન, કાયાવડે ભાવથી વંદના કરીને, રાત્રગૃહી નગરીમા અભયકુમારના પૂજનથી શ્રીવીર ભગવાને જે રીતે ઉપદેશ કર્યો હતો, તે રીતે શિષ્યત વચનને અને ગુરુ સ પ્રદાયને અતુલ્લી શ્રાદ્ધવિધિ (શ્રાવકોની સામાચારી) દુક્રમાં કહું છું. ૧

અર્થે 'શ્રીમદ્દાવીર સ્વામીને 'વીરજિત' એવા નામથી ઓળખાવ્યા છે, તેનું કારણ એ છે કે—કર્મરૂપ શત્રુઓનો સમૂહ ઉચ્છેદ કર્યો, 'તપ-સ્થાથી' શોભતું ગંગેરે કારણથી વીર કહેવાય છે, અને રાગાદિકને ઉત્તનાર તેથી જિત કહેવાય છે 'વળી કહ્યું છે કે—જે માટે કર્મનું વિદોરણ કરે છે, અને તપે કરીને શોભે છે, તે માટે વીર્ય અને તપસ્થાથી વિરાજમાન ભગવાન વીર કહેવાય છે. વળી શાસ્ત્રમા પણ ત્રણ પ્રકારના વીર કહ્યા છે. '૧ દાનવીર, ૨ સુદૃઢવીર અને ૩ ધર્મવીર' આ ત્રણ પ્રકારનું વીરપણું ભગવાનમા હાવાથી એમને વીર કહે છે. કહ્યું છે કે—(વાર્ષિક દાનની વખતે) કોરો સોનૈયાના દાનથી જગત્તને વિષે દારિદ્ર્યને મિથ્યા કરીને અર્ચાત્કહેવા માત્ર દારિદ્ર્ય રાખીને, મોહાદિકના કુળમા થએલા અને કેટલાક ગર્ભ-મા (સત્તામા) પણ રહેલા અળસ્તા (કર્મરૂપ) શત્રુઓને હાળીને, તેમજ કુળની વાંછા નહિ રાખતા કાષ્ઠથી કરાય નહિ એવી મોક્ષને આપનારી તપસ્યા કરીને જે ત્રણ પ્રકારની 'વીર' પદ્ધતિના ધારક થયા, એટલે આદુ દાન દેવાથી દાનવીર થયા, રાગાદિક શત્રુઓને મૂળ સહિત હણવાથી

સુદ્ધની ગયા, આ મહા તપસ્યા ૮ મી નર્મનિર થતા તે ૧૦ નમસ્તા
 ૩૨ શી મહા સીર જ્યવતા વર્તો અદિ 'નીનિન આ પ થી ૧ આ
 ચાપગમાનિરાન, ૨ ગાણિતિગ ૩ પૂજાતિગ ૪ અને / વચનાતિરાય આ
 ચાગ અતિનયો શી પીગ ભગવાનને વિશે છે એમ મુ

હવે એ ગાથાએ મી આ પુનઃ ૧૧ વિભાગ રાગ સી ૮૬ છે
 (મૂળગાથા)

દિગ્ગ-રતિ-પદ્મ-ચરમા-સા-વચ્ચર-જમ્મદિગ્ગ-દારાઈ ॥

સદ્ગુણગુણગુણ, સદ્ગુણિગુણ મણિગુણિ ॥ ૨ ॥

ભાનાથ-૧ ભવત્ય, ૨ વિરત્ય, ૩ પવત્ય ૪ આગુમાસિ-૫,
 ૫ સારિત દુત આ ૬ જ મૂલ્ય મે ૭ આ ૮ મામ આ ૯ જન ઉપર
 ઉપર ૧૦ માને ૧૧ આ ' આદિવિદિ ૧૨ આ ૧૩ આ આ વશ ૧૪

અમ પહેલી ગાથામાં મ ૧૨ નો બી ગાથામાં અથતો વિપર
 મ્હીને, હવે એ લાલક લેય તનેજ વિદા જાન નો વન મે જગુ મગુ
 પ્રાપ્ત થાય છે માટે ૧૨ નમ આદ સા નાન ગણ થોગ કેને વિશે કહે છે

(મૂળગાથા)

સદ્ગુણગુણગુણ ગુણો મદમગમ્મ ગિવલ નિરુણમ્મ ॥

નયમગર્મ ન વડ-નિયવયગુણિ ગિગિદ્મો ॥ ૩ ॥

ભાનાથ — ૧ મ' નૃતિ, ૨ ગિગિતિપુજનનિ ૩ આગમાર્ગ નિ
 આ ૪ નિનિનચનચિતિ જેલો ગામ ૫ તે છે એના પુ ૫ ૧૪ મ્મમા ૧૦
 થોગ છે ॥ ૩ ॥

૧ મ પ્રતિ એટલે મદમ્ ૨ મ માનો એટલે ૧૦ સામગ્રી ૫ રાગ
 ન ગમતા મ મધે મી નહી જાગતમા મ્હામ્મ ન રાજે ને મુ ૭ કે
 ૧ મિથ્યાતી ૮ મ દદિરામ રાખનારા ૨ ધમો દેવી ૩ નિનકૂળ મ
 (જગમિ) આ ૪ પવતુ દિન એટલે ૨ દ્યુગો ૫ મ થયા પદનાજ
 નેનું ચિત્ત મ્હ મનાદીએ એમના મા જો મમળીને દ ૫ નું લાન
 તે, એ ગાગ પુરો ધમ પામરા લાલક નથી માટે જે મ્મ ૫ (૧૪
 મના ઉપર પદાપાન ન ૧૫ માગ) લાય, તેજ ધમ પમરા ૫ ૫ ૫ મુગ
 ૧ દદિરામી ધમ ૫ મી શમ્તો નની, તેના ઉપર એ દ્વગ કે ૫ નેમ

ભુવનભાનુ કેવળીનો જીવ પૂર્વ ભવમાં વિશ્વસેન નામા રાજપુત્ર હતો. તે ત્રીદડીનો ભક્ત થયો તેને ગુરુએ ઘણીજ મહેનતથી પ્રતિબોધ્યો, અને અગીકાર કરેલા સમકિતને વિષે દૃઢ કર્યો, તો પણ પૂર્વ પરિચિત ત્રિદ-
ડીના વચનથી પાછો તેનામા દટિરાગનો ઉદય થયો. તેથી પૂર્વ પામેલું
સમકિત વખતે તે અનંતા કાળ સુધી સંસારમાં ભમ્યો ૨ ધર્મનો દ્રેષી
ધર્મ પામતો નથી, તેના વિષે કહ્યું છે કે-જેમ ભદ્રાશુ સ્વામીનો ભાઈ
વરાહમિહિર ધર્મનો દ્રેષી હોવાથી પ્રતિબોધ ન પામતા સંસારમા ભમ્યો.
૩ મૂઠ એટલે જે ગુરુના વચનનો ભાવાર્થ જાણી શકતો નથી તે. એના
ઉપર એક ગામડિયાના પુત્રનો લોકપ્રસિદ્ધ નીચે આપેલો દાખલો છે:-

એક ગામડિયાનો પુત્ર હતો. તે ઘણોજ જડ હોવાથી સદજ વાતમા
પણ કાંઈ સમજતો નહોતો એક દિવસે રાજસેવાને અર્થે તેની માતાએ
તેને શીખામણ આપી કે, “ હે પુત્ર ! દરબારમા વિનય કરવો. ” પુત્રે
પૂછ્યું, “ વીનય તે શુ ? ” માતાએ કહ્યું. “ જુકાર કરવો, નીચુ જોઈને
ચાલવું, અને રાજની મરજી માફક વર્તવું વગેરે વિનય જાણવો. ” પછી
તે એક વખત રાજસેવાને અર્થે જ્યા દરબાર હતો, તે નગર તરફ નોક-
જ્યો માર્ગમા શિકારી લોકો દરજીનો શિકાર કરવા સાર તાકીને ગુપચુપ
જેઠા હતા, એટલામા પેલા ગામડિયાના છોકરાએ તેમની આગલ જઈ
મ્હોટે સાદે “ ભાઈયો, જુહાર ! ” એમ કહ્યું. તે શબ્દ સાંભળતાજ
આસપાસ આવેલા હરણ નાસી ગયા. તેથી ગુરુસે થયેલા શિકારીઓએ તેને
ઘણોજ માર્યો. પેલા છોકરાએ ખરી વાત હતી તે કહી ત્યારે તેમણે તેને
છોડ્યો, અને કહ્યું કે, “ એવું કામ દેખાય ત્યારે છાતું જવું. ” આગળ
જતા ધોળીઓને દેખી તે ચોરની માફક જવા લાગ્યો તે ધોળીઓના લૂ-
ગડા ચોરોએ પહેલા ચોપા હતા, તેથી તેમણે ચોર જાણી પેલા છોકરાને
પકડ્યો તેણે ખરી વાત કહી ત્યારે ધોળીઓએ તેને કહ્યું, “ અરે મૂઠ !
આવા અવસરે ‘ પાણીવડે ઘણુંજ ધોવાઈ ગયાથી-શુદ્ધ થાઓ ’ એમ ક-
હેવું ” આગળ જતા જેહુત લોકો ખેતરમા ધાન્ય વાવતા હતા, તે દેખી
પેલા છોકરાએ ધોળીઓના કહેવા પ્રમાણે કહ્યું કે, “ પાણીવડે ઘણુંજ
ધોવાઈ ગયાથી શુદ્ધ થાઓ. ” તે સાંભળી જેહુતોએ એને ઘણોજ માર

મારણો ઉપર તેણે ખરી વાત કહી ત્યારે એટલોએ તેને છોડ્યો અને
 કહ્યું -, “ આના અનસર ઉપર ઘણું ઘણું થાયો ’ એમ કહ્યું ” આ
 ગળ જતા મડદુ જોઈ પેના છોકરાએ ‘ ઘણું વણ થાયો ” એમ
 કહ્યું તે મામળી મડદને પહોંચાડનારા લોકોએ (સમસાનીયાઓ) તેને
 કહ્યું -, “ એવું ન થાયો એમ કહેવું ’ આગળ જતા વિવાદના પ્રમણે
 ‘ એવું ન થાયો ’ એમ કહેવાથી તેને ઘણો માર પડ્યો અને ગીખા
 મણ મગી કે, ‘ એવા અનસર ઉપર ’ હમ્મેશા એમજ થાયો ’ એમ
 કહેવું આગળ જતા હાથ પગમા બેઠીથી બધાયેલા એક કદીને જોઈને
 તેણે કહ્યું કે, “ હમ્મેશાં એમજ થાયો ’ તે મામળી પેલા બદીવાને
 એને ગીખામણ આપી કે, “ એવું દેખી ‘ ઠીક છુટી જાયો ’ એમ ક
 હેવું ” પછી કટલાક લોકો મૈત્રી કરતા હતા તેમને જોઈ પેલા છોકરાએ
 ‘ શીશ છુટી જાયો એમ કહ્યું ત્યારે તેમણે તેને ઘણું માર મારીને
 છોડી દીધો પછી તે એક સરદારના પુત્રની ચાકરી કરતા રહ્યો એક
 વખત વણે દુકાળ પડ્યો, ત્યારે ઘણા ધાન્યના અભાવથી સરદારના પુત્ર
 ની સ્ત્રીએ રામડી તૈયાર કરી અને પોતાના પતિને બોલાવવા માટે પેના
 ગામડિયાના છોકરાને કહ્યું તે વખત સરદાર પુત્ર સભામા બેઠો હતો
 ત્યાં આવી પેના જડ પુરુષે ખૂબ પાડી કે “ રામડી તૈયાર થઈ છે ’
 આથી ગમ્માયેના સરદાર પુત્રે તેને ઘણું માર્યું પીગ્યો, અને કહ્યું કે,
 ‘ આવી વાત અનમર જોઈને કાનમા કહેવી ’ પછી પ્રનાત સમયે સ
 રદાર પુત્રના ઘરમા આગ લાગી ત્યારે પેના મૂખાએ એકાત મગી, ઘણી
 ધીરજથી સરદાર પુત્રના મનમા પેની વાત કી એટલામા ઘર બળી
 ગયું ત્યારે સરદાર પુત્રે તેને ગીખામણ આપી કે, એવું કાંઈ થાત તો
 દુરતજ આપણે તેના ઉપર ધુળ, પાણી વિગેરે નાખ્યું ’ એ વખત મ
 રદાર પુત્ર ન્હાઈ ધોઈ પોતાના માથાના વાળને સુગંધી ધૂપ દેતો હતો,
 ત્યારે પોતાના રોડના માથા ઉપર ધમાકો જોઈ પેના મે મૂકે “ હાન
 હાય ’ કરી ઘણી હતાનગથી પોતાના મેહના માથા ઉપર હાથ અને
 ધળતો (ગપતો) નાખી પાછી રેડયું એવો મૂં પુન્ય શિખામણને લા
 યક નથી ૪ પુન યુદ્ધઆદિતમા ગોશ્વાનકે નિયતિનકમા દંડ કરેલા નિયતિ-

વાદી વગેરેનો આ દાખલો બાબતો.

આવી રીતે ચારે પુરુષો ધર્મને કામક નથી પણ આર્દ્રમાનસિની પેઠે જે પુરુષ મધ્યસ્થ હોય, અર્થાત્ જેને કામક પણ મત કિપર ગય અથવા દોષ નથી, તેજ પુરુષ ધર્મ પ મવાને લાયક બાબતો, માટે મૂળ ગા. આમાં 'ભદ્રકપ્રકૃતિ' હોય તેજ ધર્મધામ્ય એમ કહ્યું છે તેમજ ૨ વિશેષ નિપુણમતિ એટલે હોય (ત્યાગ કરવા યોગ્ય) અને ઉપાદેય (આદરવા યોગ્ય) વસ્તુઓમાં શો તજાન છે, તે જાણવામાં લેની મતિ નિપુણ હોય, તેજ ધર્મને લાયક બાબતો. તેટલા માટે કિપર કહેલા ગામડિયાના મુન લેવા મુદ્દને ધર્મનો અધિકાર નથી. તમા વ્યવહારની શુદ્ધિ રાખી વિગેરે ન્યાયમાર્ગ ઉપરજ જેને ઘણી અભિગતિ હોય, પણ અન્યાય માર્ગ ઉપર મિત્રકૃત્ર ન હોય તે ૩ ન્યાયમાર્ગ રિતિ અને પેતાનું વચન પાળવાના કામમાં લેની દૃઢ પ્રતિજ્ઞા હોય તે ૪ નિરવચન રિતિએ બનને પુરુષ ધર્મને લાયક બાબતો. ૧ ભદ્રકપ્રકૃતિ, ૨ વિશેષ નિપુણમતિ, ૩ ન્યાયમાર્ગરિતિ, અને ૪ દૃઢ નિરવચન રિતિ; આ ઉપર કહેલા ચાર વિશેષણોમાં આગળ આવકના એકલાએ ગુણોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

આવકના એકલાએ ગુણ:-

૧ અક્ષુઃ (હિર રસનો), ૨ રૂપવાન (જેના અંગોપાંગ તથા પાત્રે ઇન્દ્રિયો વિદાર રહિત સારા છે એવા), ૩ પ્રકૃતિસૌમ્ય (સ્વભાવથીજ પાપકર્મથી દૂર રહે તથા આદર વગેરે લોકો લેની રાહ ખુશીથી સેના આકરી કરી શકે એવો), ૪ લેકપ્રિય (હાન, શીત વિનય વગેરે ગુણોથીલોકોના મનમાં પ્રીતિ ઉત્પન્ન કરનારો), ૫ અદૂર (મનમાં સંકેશ ન રાખનારો), ૬ ભીરુ (પાપથી અને અપયશથી દૂર રાખનારો), ૭ અશક (કોઈને હો નહી એવો), ૮ સમદાહિણ્ય (કોઈ કામ સ્વીકાર માગે તો-તેનો ઇચ્છાભંગ ન થવો લેકએ) એવો ૯ રાખનારો), ૯ લજ્જાળુ (મનમાં શરમ દોષથી ખોટા કાર્યને વર્જનારો), ૧૦ ક્યાળુ, ૧૧ મધ્યસ્થ અને સૌમ્ય દ્રષ્ટિ (જેનો પુરુષ ધર્મનત્યતો બાળ વય દોષનો લાગ કરે છે) ૧૨ સુણરાગી અને નિર્ગુણની ઉપેક્ષા કરનારો, ૧૩ સન્દેષ (ધર્મ સંબંધી જ વાન જેને પ્રિય છે એવો), ૧૪ સુપક્ષુદ્રુત (જેનો પરિવાર શીલવંત

ઓ ઉપરીની મરજી માફક ચાનનાગે છે એવો), ૧૫ સુગીર્વર્ણી (૨૦
 વર્ણી હોનાથી થોડી મહેનતમાં વણો બાન થાય એવું કાય પ્રનારો)
 ૧૬ ત્રિગેપત્ત (પક્ષપાતી ન હોનાથી વસ્તુ પી અન્ન રહેના શુણ્ય દોષોને
 ચયાર્થપણે જાણનાગે) ૧૭ જ્ઞાનુગ (દીક્ષાપાત્રત્વ, જ્ઞાનત્વ અ
 ને વરોણત્વ એમ પી મેળા પ્રનારો), ૧૮ નિપીત (આપણા કરતા જેમાં
 વધારે શુણ્ય હોય, તેનું આરમાન પ્રનાગે) ૧૯ દુનય (આપણા ઉપ
 ર કરેના ઉપમરો ની જૂનનારો) ૨૦ પરહિતાયમરી (કાલ બામ
 પી આંત્રા ન રાખના પારુ દિન જ્ઞનાગે) અને ૨૧ નમ્બનલ (ધમ
 કૃત્યની બામતમાં જેને સારી સીખામજ મોની છે એવો), આ એ રીતે
 શુણ્ય ઉપર મહેલ બદ્ધ પ્રકૃતિ વગેરે આ વિરોધોમાં ઘણાખરા સ-
 માજી જાન છે તે પીચે પ્રમાણે -

જે માણસમાં (૧) બ્રહ્મ પ્રકૃતિ હોય તેનામાં ઘણું સરી જાય પાણ્ય,
 ૩ પ્રકૃતિમૈત્ર્યપણ, ૫ અદ્વૈતપણ ૮ સર્વાં ૦૧પણ ૧૦ સાણ્યપણ ૧૧મ
 ધમ્મ સૌમ્ય િપણ ૧૭ જ્ઞાનુગપણ અને ૧૮ નિપીતના એ આઠ શુ
 જો દેખાય છે જે માણસ વિરોધ નિપુણમતિ હોય, તેનામાં હપના
 પણ, સુગીર્વર્ણી, ત્રિગેપત્ત, ૧૫ દુનયર્ણ, ૨૦ પરહિતા
 યદારીપણ અને ૨૧ નમ્બનપણ એ છે જુઓ પ્રાગે જોનામાં આને છે
 જે માણસ (૩) ન્યાયમૈત્ર્યરતિ હોય તેનામાં ૬ બીરપણ ૭ અગકપણ, ૯
 લભપણ, ૧૦ શુણ્યમી પણ અને ૧૩ મત્તગણ એ પાંચ શુણ્ય ધણ
 કરી દેખાય છે જે માણસ (૪) દ્રવિજનચિન્તિતિ હોય, તેનામાં ૪
 વેદપ્રિયપણ અને ૧૫ સુપનુકંતપણ જે મે શુણ્ય પ્રાગે જોનામાં આને
 છે માટે મૂળ ગાથામાં આરોના એવીસ જુણો બે સાર ત્રિગેપત્તો
 થીચાગ્ન શુણ્ય મદગુ દના છે

જે માણસમાં ૧ બ્રહ્મપ્રકૃતિપણ, ૨ ત્રિગેનિપુણમતિપણ અને
 ૩ ચાપમાગરનિપણ એ ત્રણ શુણ્ય ન હાય, તે એવડ દાયરી મૂ
 તથા અવધી હસારી નામધમ પામવા મેગર નહીં તથા જે ૮ ૬
 પ્રનિતિ મેગર, તે કાલ જાવ ધમો અપીગ કરે તે પાળ જેમ
 કમ લોખે પી નેના, થેલા પ્રાપ્તિ માટે મેય મો વા પ્રાપ્તિ મળા

પહેગવેલો હાગ, એ ઘણી વાર યજ્ઞી શકતાં નથી, તેમ તે માણસ પણ
યાવજ્જીવ ધર્મ પાળી શકતો નથી.

માટે જે મૂળ ગાથામાં કહેલા ચાર ગુણધારી હોય, તેજ જેમ સારી
તૈયાર કરેલી બીંત ચિત્રામણને, મગજૂન પૂરેલો પાથો મહેલ ચણવાને
અને તાપ વિગેરે દહને ચોખ્ખું કરેલું ચોતુ માણિય રતને લાયક છે, તેમ
તે માણસ પણ શ્રાવક ધર્મ પામવા યોગ્ય છે. વળી તેજ માણસ ચુલ્લક
નિગેરે દશ દટાનથી દુર્લભ એવું સમક્રિતાદિક, સદ્ગુરુ વિગેરે સામગ્રીના યો-
ગથી પામે છે અને શુકરાજે જેમ પૂર્વભવે પાળ્યું તેમ સારી પેઠે પામે છે.

શુક રાજાની કથા.

ભરતક્ષેત્રમાં પૂર્વે કોઈ ઠેકાણે મળી ન શકે એવી ધાન્યની સપદનો
સારો પાક ધરાવનાર ક્ષેત્ર હોય નહીં. એવું ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠિત નામા
પ્રસિદ્ધ નગર હતું. જે નગરમા ખડ્ગને વિષેજ નિશ્ચિંતાપણુ (કુર ધાત-
કીપણુ] હળને વિષેજ કુશળતા (લોહાની ક્ષણ) જળને વિષેજ જડતા અને
પુખ્તને વિષેજ બંધન હતું; પરંતુ નગરવાસી જનોમાં કોઈ પણ કુર,
કુશીલ, જડ અને બંધનમાં પડેલો ન હતો. તે નગરમા કામદેવના સરખો
રૂપવત અને શત્રુઓને સંહાર કરવામાં અગ્નિ સમાન એવો ઋતુધ્વજ રા-
જનો પુત્ર મૃગધ્વજ રાજા રાજ્ય કરતો હતો. રાજલક્ષ્મી, ન્યાયલક્ષ્મી
અને ધર્મલક્ષ્મી એ ત્રણે સ્ત્રીઓએ ઘણી હરીફાઈથી તે રાજાનું પોતાની
મેળેજ પાણિયદણુ કર્યું હતું.

વખત બ્યારે લોકો ઘણું કરીને રમત ગમ્મતમાજ રસ આપના રહે
છે, તેની વસતઋતુ આવતાં, મૃગધ્વજ રાજા અનંપુરના પરિવાર સહિત
નગરના ઉદ્યાનમાં ગયો. જેમ હાથી હાથણીઓની સાથે રમે છે. તેમ મૃગ
ધ્વજ રાજાએ પોતાના અનંપુરની સાથે જલકીડા વિગેરે ભત ભતની કી-
ડા કરી તે ઉદ્યાનમા ભૂમી રૂપ સ્ત્રીનું બળે ઓઢવાનું છત્રજ હોયની !
એવું સુંદર આકારનું વખાણવા લાયક એક આબાનુ વૃક્ષ હતુ. તે જોઈ-
ને મૃગધ્વજ રાજાએ વિદ્યાનો સરહાર હોવાથી તેનું નીચે પ્રમાણે વર્ણન કર્યું.

“ પૃથ્વીના કલ્પવૃક્ષ રૂપ છે આમ્રવૃક્ષ ! હારી છાયા જગતને ઘણી-
જ પ્રિય લાગે છે, પાદડાનો સમુદાય ઘણો માંગત્રિક ગણાય છે, આ પ્ર-

ત્યક્ષ દેખાતો તારી મજરીનો (મરોરનો) સમુદય જેની બરામતી કોઇ પણ કરી શકે નહીં એના ફોનોની વૃદ્ધિ કરે છે અને ત્યારે આકાર નો તાજ માખુસના મારી આખી લે છે તેમજ તું અમુન સમાન મધુર ગ-સવાળા ફળ આપે છે, માટે મ્હોટા મ્હોટા દુદોમાં અમે તને નક્કી ને છ ગણીએ છીએ શોભામય એવા હે આત્રવૃક્ષ ! પોતાના પાન ફૂન ફૂન, કાષ્ટ છાયા વગેરે મન અવધવોએ કરીને સન જીવો ઉપર પરાપમાર કરના માજ મડી ફેના એવા ત્હારા કરતા બીજો કોણુ વખાણના યોગ્ય છે ? ને પોતાને આમતૃક્ષ મમાન કહેનારાં છે, એવા મ્હોટા વૃક્ષોને અને તેના વખાણુ કરનારા પાપી મિથ્યાવાદી મ્હોટા મ્હોટા કવિયોને પણ ધિક્કાર થાઓ ”

આ પ્રમાણે આમતૃક્ષની પ્રશંસા કરીને, જેમ દેવતા કલ્પવૃક્ષની છાયામાં બેસે છે તેમ મૃગધન્ય રાજા આદરથી અતપુરની પરિવાર સહિત આત્રવૃક્ષની ચિતગ જાયા નીચે બેઠો મૂલ્યથી મ્હોટો અને મધુરતાદિ વસ્તુની ધટનાથી સારભૂત એવો રાગા કરેલો હોવાથી જાણે મૂર્તિમાન શૃંગાર રસજ હોયની ! એની પોતાની અતપુરની સ્ત્રીઓને જોઇને મૃગધન્ય રાજા આશ્ચર્યથી વિચાર કરવા લાગે કે “જાણે પૃથ્વીમાંથી સાર સાર સ્ત્રીરત્ન જોઇને કાઢેનાજ હોયની ! એની અતપુરની સ્ત્રીઓ મને મળી, માટે મ્હારા ઉપર જીવની મ્હોગી કૃપા છે સ્ત્રીઓ તો ઘેર ઘેર છેજ પણ મ્હારા જેવી સુર સ્ત્રીઓ તો બીજા કોઇને ત્યાં બાગેજ હશે ઠીક છે ! તારાઓ તો ચંદ્રમાનીજ સ્ત્રીઓ હોય, બીજા મ્હોનોની ક્યાથી હોય ! ”

જેમ ચોમાસામાં આવેના પુરથી નદી બહાર ઉઠગે છે, તેમ મૃગધન્ય રાજાનું મન પણ બહો મ્હોટાઈથી સહેજ આવે એવા અહમરથી ઉઠગી જાય ■ એટલી વારમાં આગાના વૃક્ષ ઉપર બેઠેલો એક સુર પોપટ અવસર જોઈ બોલનારા પડિતની પેડે એક વાકા બોલ્યો કે — મન કલ્પિત અહકાર કયા છુ પ્રાણીને પણ નથી હોતો ? જુઓ રજે આમશ આ પણા ઉપર પડે ! એવા ડરથી ટીટોડી પણ પોતાના પગ ઉઘા કરીને મુઠ રહે છે ’

આ સામળી રાજાએ વિચાર કર્યો કે, “અરે ! આ પોપટ કેવો ધીડો

છે ! અહંકાર કરનાર એવા મને એ તદ્દત તુચ્છ કેમ કહી નાંખે છે ? અ-
થવા એ પખીની જાત એ જે કાષ્ઠ બોલે છે, તે ^૧અન્નદ્રુમાણુ, ^૨કાકનાલીય,
ચુલ્લાક્ષર અને ‘અવતિગિલ્ય એવા ન્યાયથીજ સાગા લેવું લાગે છે. બાકી
મનમાં કાંઈ પણ મતઘન ન રાખતાં એ પોપટ સ્વભાવથીજ ઉપર કંઈકું
વાક્ય બોલે છે હશે ”

મૃગધ્વજ રાજા આમ વિચાર કરે છે. એટલામાં ફરીથી પોપટ એક
અન્યોક્તિ બોલ્યો કે —“(આ વાક્યમાં દેડકા પૂછે છે અને હંસ ઉત્તર
આપે છે.) (સવાલ) ‘હે પખી ! તું કયાથી આવ્યો ?’ (જવાબ) “હું
મહારા સરોવરમાંથી આવ્યો ” (સવાલ) “તે સરોવર કેટલું મોટું છે ?”
(જવાબ) “ઘણું મોટું છે.” (સવાલ) “કેમ મહારા ધર કરતાં પણ સરોવર
મોટું છે ?” (જવાબ) “વહુજ ” તે સાંભળી દેડકા નજીક બેઠેલા હસને
ગાળો દેવા લાગ્યો કે, “અરે પાપી ! તું મહારી આગળ કેમ ગિથ્યા વચન
બોલે છે ? ધિક્કાર થાઓ તને !” આ ઉપરથી હસને તો “હવેકા પ્રાણી
થોડું કાષ્ઠ મળે, તોપણ ઘણો અહંકાર કરે છે.” એટલુજ સમજી લેવું
ઉચિત છે.”

આ અન્યોક્તિ સાંભળી મૃગધ્વજ રાજાએ વિચાર કર્યો કે, “અન્યો-
ક્તિ કહેનારા એ પોપટ નક્કી મને કૃતાની અંદર રહેનારા દેડકા જેવો
જાણ્યો. માટે મને કાંઈ આશ્ચર્ય ઉપજે છે કે, મુનિરાજની પેઠે એ ઉત્તમ
પોપટ પણ જ્ઞાની છે ” રાજા મનમાં એવો વિચાર કરે છે, એટલામાં
ફરીથી પોપટ બોલ્યો કે —“મૂર્ખના સરદાર એવા ગામડિયાતુ આ તે
કેવું-ગામડિયાપણું ! કે, જેથી એ પોતાના ગામડાને સ્વર્ગપુરી સમાન ગણે
છે ! ઝૂંપડીને વિમાન જાણે છે ! પોતાના-ખાતાના અન્ન પાનને અમૃત
માને છે ! પટેલવા અને ઝોઢવાના લૂગડાઓને દિવ્યવસ્ત્ર સમજે છે ! પોતાને
હંદ માને છે ! અને પોતાના સર્વ-પરિવારને દેવતા માફક દેખે છે ;” તે

૧ અચાનક બહારીતુ આવવું અને તરવારનું પડવું ૨ કાગડાનું બેસવું
અને તાડવું પડવું. ૩ કાકના રહેનારા-ધુણુ જાતિના કીડાનું કાતરવું અને
તેમાં અક્ષરોના આધારની આકૃતિ થવી ૪ ટાળવાળા માણસનું વૃક્ષની
નીચે બેસવું અને તેના મરતલ ઉપર ખીલીના ફળહું પડવું.

સાબળી મૃગ' નજ સંજો ગામાં વિચાર્યું કે " આ મળ પડિતે મો ગામ
ડિયા માફ ગળ્યો તેથી મને એમ લાગે છે કે હવે આ મારી અ-
ત સુરની નીના દરના પછુ વચારે સુર સી 'પી' રથજો દરો "

મગન ન સમજે એવો વિચાર થે છે, એટલામા તે સુર પોપટ
સમજુ મન વાળીને દરીની બોલ્યો કે — નીજ જ છે, અધુની વાન કહે
વાની માણુમો આનંદ થયો નથી ? હે સમજુ ! જ્યાં સુધી તું ગામલિ
નુસિની પુત્રીને જોઈશ નહી, ત્યાં સુધી તું પોતાના અત પુની ન્યાઓ
મનોદર માનીન પણ લોખા સુર અને મવ અવાચોએ પૂર્ણ એની તે
પુનીને મળતે નિવાતાએ આજ સુની કરવી સદિની મહેનતો પાદો
મેળ થો, જો તે પુની દેખી નથી, તેનું અવિત મીઠા છે અને જો જોના
છતા પણ તો આનિગન કરી નથા તેનું અવિત પણ દોષ છે તે સુર
પુનીને જો જો તે મીઠા સો ઉપર થી રીને પ્રીતિ કરે ? બમર માનતીકુ
દન આપીને જાણે દેખો દી આમજા થાય કે ? નજ થા જોના
મૂની પુની કમનમાવા તેરી તે કમનમાવા પુત્રીને જો જોનાની અથવા
પરજનાની છંજ હોય તો ઉતાનગો મ્હારી માથે આન '

એમ ફરીને તે પોપટ વૃક્ષ ઉપરથી જડો મેદનામા ગામા બણીજ
દિમુમ્તા રાખાસા સમજો એમ્દમ ખૂમો પાડી આમ્દને કહુ કે " રે
ખિનમી ! રા ! મ્હારો પવન માફ વાનનારો સન્ધાનય નામો ધોડો
જનદો તેમર મરીને અિ લાવો ! ' એમ્દો સમજો જોના તામેતર છે
એવો મૃગધનજ ગમ વાસેએ તુરત પનાથુ અદારીને લાવેના ધોડા ઉ
પર અદો અને પોપટ પઠવાડે ગયો જોમ દૂર રહેના લા ! એ પોપટ
ની વાણી મામળી નહી, તેમ જે સમજ વિના ખીમ નજીક મ્હુના મેષ
પણ સમજા મેનડે મલ અજમ મરણથી તે વાપી માબળી નહી તેરી
મત્રો વગેર લા ! ' અને સમજને હુ થયું જો એ મ્યા જો ? એમ ગ
બરાદો સમજની પઠવાડે કેટનાજ માક સુરી ! ના અને પાજ રના પાપટ
આગળ અને રા પા જ એમ ઘણા વારી આનના ! તે નો નજીક
વનની પેડે એમ દણ માવમા પાનારો મોજા ઉતરી ગળા ડા ! િ !
નજ રથી રા ! જો તે થે ન એમ્દો માગ C નથી ગા, જરા ખીડકુ !

આદ્યા નહી. જન્મ કર્મે જેઆયલો છવ ભવાંતરે જાય છે, તેમ વિદ્યથી અચાવનારા તે પોપટે જેઆયલો મૃગધ્વજ રાજ્ય મંદોટી અટવીમાં ગયો.

મંદોટા પુરોમાં પણ પૂર્વમવનો સંસ્કાર કેવો દૃઢ રહે છે ? કે જેથી કામ ઠેકાણુની કાઠ પણ આત્રો નહી છતાં મૃગધ્વજ રાજ્ય પોપટની પછવાડે દોડયો ! જાણે મેરૂ પર્વતની એક ટૂંકજ આવી દોયની ! એવું તે અટવીમાં કલ્યાણનું આપનાર અને દિવ્ય ક્રાંતિ ધારણ કરનાર શ્રી આદિનાથનું એક સુવર્ણરત્નમય મંદિર હતું તેના કંગા ઉપર બેસીને પોપટે મધુર વાણીથી કહ્યું. “ હે રાજન્ ! જન્મથી માંડીને કરેલાં બધાં પાપોની મુદ્ધિને અર્થે શ્રી આદિનાથ ભગવાનને વંદના કર. ” પોપટને જવાની ઘણી ઉતાવળ છે, એમ જાણી રાજ્યએ શીઘ્ર ઘોડા ઉપરથીજ ભગવાનને ઘણી વંદના કરી. ઉચિતના જાણુ એવા ચતુર પોપટે રાજ્યને તે અભિપ્રાય જાણી તેના દ્વિતને અર્થે પોતે મંદિરની અંદર જઈને પજુને પ્રણામ કર્યા જન્મ સારા પુરૂષના ચિતમા જ્ઞાનની પાછળ વિવેક પ્રવેશ કરે છે, તેમ રાજ્ય પણ તુરત ઘોડા ઉપરથી ઉતરીને પોપટની પછવાડે મંદિરમાં ગયો. ત્યાં શ્રી રૂપમદેવ ભગવાનની રત્નમય અને ઉપમાએ રહિત પ્રતિમા જોઈને મૃગધ્વજ રાજ્યએ તેને વંદના કરી અને મધુર વાણીથી સારી સ્તુતિ કરી અને બોલ્યો કે —એક તરફ સ્તુતિ કરવાને વિષે ઘણી ઉત્સુકતા અને ખીછ તરફ નિપુણતાનો અભાવ. એમ હોવાથી મ્હારું ચિત્ત ભક્તિથી સ્તુતિ કરવા તરફ અને શક્તિ ન હોવાથી ન કરવા તરફ જેઆવાને માંધે દોડાયમાન થાય છે. તથાપિ હે નાથ ! હું યથાશક્તિ તમારી સ્તુતિ કરું છું. મચ્છર પણ પોતાની શક્તિ માફક આદાશમાં વેગથી ઉડતો નથી કે શુ ? અપરિમિત (પ્રમાણુ નહિત) દેનારા તમને પ્રમાણુ સહિત દેનારા કલ્પવૃક્ષો વિગેરેની ઉપમા શી રીતે આપાય ? તેથી તમે અનુપમ છો, તમે કોઈ ઉપર પ્રસન્ન થતા નથી અને કોઈને કાંઈ આપતા નથી, તથાપિ સર્વે લોકો તમારી આરાધના કરે છે, તેથી તમારી ગતિ અદ્ભૂત છે. તમે મમતા નહી છતાં જગતના ન્દક્ષણ કરનાર અને કોઈ ઠેકાણુ સંગ નહી છતાં જગતના પ્રજુ કહેવરાવો છો, એવા લોકોત્તર સ્વરૂપના ધારક મનુષ્યથી તમેને મ્હારો નમસ્કાર થાઓ. ”

મૃગધ્વજ ગગનએ એવી સ્તુતિ કરી, ત્યારે ગાગવિ સ્વપિ નજીના
 આશ્રમમા જેઠા હતા તેમણે મૃગધ્વજે મધુર શબ્દથી કરેલી સારી સ્તુતિ
 આનંદથી સાંભળી જાણે બીજો શકરજ હોયની ! એના જટાધારી અને
 વલ્કન (પદ્મની છાન) પહેરનારા ગાગવિ રૂપિ કોષ્ઠ કારણથી મહિમા
 આળ્યા અને નિર્મળ વિરાના જાણુ એના તેમણે ભક્તિથી શ્રી રૂપબદેન
 ભગવાનને વદના કરીને મનોહર, નિર્મળ અને નવા તુરત બનાવેનાં ગંગા
 ભજ વચનથી ભગવાનની પ્રાથના કરી કે — ‘ ત્રણે જગતના નાથ, જેથી
 ત્રણે જગત ઉપર ઉપકાર થાય એવી જશકીર્તિ આપતાને સમય અનત
 શાન, અનત દશન વગેરે અતિશયોથી સાંભનારા એના હે આદિનાથ
 ભગવાન ! આપ જયવંતા વતા નાભિરાજના હુન રૂપ કમનને વિશ્વમિત
 કરવાને સૂર સમાન, ત્રણે જગતના છવોને સ્તુતિ કરવા લાયક શ્રી મહા-
 દેવી માતાની કુક્ષિ રૂપ સુર સરોવરો વિરે રાજહમ સમાન એવા હે
 ભગવાન ! તમે જયવંતા તો જૈનાકનની અદર રહેના ધણા બન્ય છવો
 ના ચિત્ત રૂપ જે ચક્રવાક (ચમ્બો) પક્ષી તેનો શોક દૂર કરવાને સૂર
 સમાન, બીજા સવ દેવના ગર્ભને સદતર ઉમેડી નાખે એવો નિર્દોષ નિ
 રમીમ અને પ્રાપ્ત જેની ગાજરી કરી શકે નહી એવો પોતાનો મહિમા,
 તેજ લક્ષ્મી, તેના વિનામને અર્થે પોને કમનાકર છો, એવા હે ભગવાન !
 આપ જયવંતા વર્તો સરમ ભક્તિના રમથી શોભતા અને અપધાથી વ-
 દના કરતા એવા દેવતાઓના આ મનુષ્યોનાં મુકુટને વિશે રહેના રત્નો
 ની કાંતિ તે રૂપ નિર્મળ જગવડે ધોવા ! ગયા છે ચરણ જેમના અને
 મનની અંદર રહેવા રાગ, સમૂન ઉઠે કરી નાખ્યા છે વગેરે મન જે
 મણે રૂપ એના હે ભગવાન ! આપ જયવંતા વર્તો પાર વિનાના સમાર
 સમુદ્રમાં રૂપના છવો કિનારા ઉપર ઉતારવાને મોટા જહાજ મમા !,
 સવ શ્રીઓમા એટલે જે મિત્રિ રૂપ શ્રી નેના ત્રિપણિ, જગા, મરણુ ન
 ૭ ભવથી રક્તિ, સર્વ દેવોમા ઉત્તમ એવા હે પરમેશ્વર, મુગાદિ તીર્થ,
 શ્રી આદિનાથ ભગવાન ! તમને નમસ્કાર થાઓ ’

ગાગવિ સ્વપિએ ઉપર કહ્યા પ્રમાણે આનંદ પૂરક શ્રી સ
 રૂપબદેન ભગવાનની સ્તુતિ કરી નો પછી મૃગધ્વજ રાગને

મરણ સ્વભાવથી હતું. “ મૃત્યુવંશ મળતા કુળને વિંદે ધ્યજ
સમાન એવા હું મૃગ-વંશ મળત હું વસ : તુ મ્હારા આમામમા
આવ હીક વડું તું અમારો આપણો આવશે પરેણો છે નાટે અને
આમામમા બને તેના ત્વે અન્ન સન્ધા કરીશું ત્વે ના તેના પરેણો
તો ભાગેજ નો છે ” ગાંગત્રિ ઋષિનું એવું વચન સમગ્રી મૃગધ્વજ
રાજા મનમાં વિચારવા લાગ્યો કે, “ આ ઋષિ કોણ છે ? મને ધણું
આગ્રહથી તો આટે મેલેલો છે ? અને પરિચય નથી હોતો એ મ્હારા નામ
કામ શી રીતે જાણે છે ? ” મનમાં એવા વિચાર આવતાથી થોડા આત્મ
પાનેલો મૃગધ્વજ રાજા, ગાંગત્રિ ઋષિની ગાથે તેના અશ્રમે ગયો હીક
છે, કેઈ કાઈ નર્ચના કંઈ તો મત્પુરો તેના ભગ કરતા નથી. મદા
પુત્ર પી એવા મૃગધ્વજ રાજાની તે તાપમોએ સારી રીત પચાગમન કરી
ખડું છે કે, એવા તાપમો તો જે કામ લાયકા લે, તેમા મૃગધ્વજ નિ-
વડે છે પછી શુદ્ધિશાળી ગાંગત્રિ ઋષિએ મૃગધ્વજ રાજાને કહ્યું. “ હે
મળતા ! તમે પર્ણાચી અને કૃતાર્ય થયા, માટે અમારા કુળને અલકા
સમાન. જમતા તેત્રાને વશ કરાને બાથે સાતન કામનુ રૂપ જોઈતી !
બાથે અમારા લગનુ પ્રપક્ષ ઉત્તિજ હોયતી ! એવી કલ્પવૃક્ષોના ફૂલોની
નાલા સ પી કમલમાળા નામની મ્હારી કન્યા તનેજ લાયક છે, માટે
તેનું પાશુપદશુ કરીને અમારો આગીદાર કર ”

“ મનતેમમની વસ્તુને વેચે જતાવી ” એવી વાત થઈ તે મૃગધ્વજ રાજાને
મનમાં કમૂન હતી, તો પણ ગાંગત્રિએ ઘણો આગ્રહ કર્યો, ત્યારેજ તેણે તે
વાત કબૂલ કરી સમ્પુરણની રીત એવીજ હોય છે. પછી ગાંગત્રિ ઋષિએ
નવા યાવનથી ખીંચી નીકળેલી પોતાની પુત્રીને આનંદથી તુરત મૃગધ્વજ
રાજાની સાથે પરણાવી. શુભ કૃત્ય કરવું હોય તો વાર કોણુ લગાડે ? પ-
હેરેલાં વડકક (વૃક્ષની ગ્રાસ) વના જેના શરીર ઉપર ખીંચીને અલંકાર નથી
એવી પણ કમલમાળાને જોઈને મૃગધ્વજ રાજા ઘણો રાજી થયો હીકજ છે,
રાજકંસની પ્રીતિ કમળમાળા (કમળોની પક્તિ) ઉપર થાયજ. પછી ગાં-
ગત્રિ ઋષિએ પોતાની પુત્રી કમળમાળાને મૃગધ્વજ રાજાની સયે પરણા-
વીને કરમોચનને અવસરે જમાઈને પુત્રની સતતિ આપનારો એક મત્ર

સંભવ છે. સમચંદ્રના પુણ્યથી મેઝપવંત સરખી શિક્ષાઓ પણ સાગર ઉપર તરતી રહી તો પછી શુ ? પછી શું ? પછી હર્ષ પામેલા ગાંગલિ ઋષિની અને નવી પરણેલી કમળમાળાની સાથે મૃગધ્વજ રાજા ચિત્તને પ્રસન્ન કરનારા શ્રી આદિનાથ ભગવાનના દેવાલયમાં ગયો અને “હે પ્રભો ! ફરીથી આપનાં પવિત્ર દર્શન શીઘ્ર થાઓ અને શિક્ષા ઉપર કોન-રેલી મૂર્તિની પેઠે આપની મૂર્તિ મ્હારા ચમત્કાર પામના ચિત્તમાં સ્થિર રહો. ” એમ કહીને મૃગધ્વજ રાજાએ પોતાની સ્ત્રી કમળમાળા સાથે ભગવાનને વદના કરી અને જિનમંદિરમાંથી બહાર આવી તાપસને માર્ગ પુછ્યો. તાપસે કહ્યું. “હું માર્ગ વગેરે જાણતો નથી. ’ રાજાએ કહ્યું. “તો મ્હારા નામ વગેરેની આપને શી રીતે ખબર પડી ? ’ ગાંગલિ રુપિએ કહ્યું. “હે રાજન્ ! સાંભળ, એક વખત મારી આ નવઘોવનને પામેલી કન્યાને આનંદથી જોઈને મેં મનમાં વિચાર કર્યો કે, ‘એને યોગ્ય વર કોણ મળશે ? ’ એટલામાં આખાના વૃક્ષ ઉપર બેઠેલા એક પોપટે મને કહ્યું. ‘હે ગાંગલી ! વૃથા ચિંતા કરીશ નહીં. ર્મધ્વજ રાજાના પુત્ર મૃગધ્વજ રાજાને હું આજે હમણાં જ આ જિનમંદીરે લઈ આવું છું. કલ્પવૃક્ષને વરવા લાયક, તેમ આ ત્હારી કન્યા પણ જગત્માં શ્રેષ્ઠ એવા મૃગધ્વજ રાજાને જ વરવા યોગ્ય છે. આ વાતમાં લેગ માત્ર પણ સંશય કરીશ નહીં. ’” એમ કહીને પોપટ ગયો અને થોડી વારમાં જ હે રાજા ! તમે આવ્યા. પછી થાપણુ રાખેલી વસ્તુ જેમ પાછી અપાય છે, તેમ આ મારી પુત્રી મેં તમને આનંદથી આપી. એ કરતા વધારે વાત હું જાણતો નથી. ” એટલું કહીને ગાંગલી ઋષિ મૌનપણે રહ્યા અને મૃગધ્વજ રાજા ‘આગળ શુ કરવું ? ’ તેની ચિંતામાં પડ્યો. એટલામાં અવસરના જાણુ પુરૂષની પેઠે તે પોપટ શીઘ્ર આવી રાજાને કહ્યું, “હે રાજન્ ! આવ આવ ! હું તને માર્ગ દેખાડુ. હું જાતનો એક ક્ષુદ્ર પંખી છું, તો પણ હું આશ્રિત (મ્હારા વિશ્વાસ રાખનાર) જનની ઉપેક્ષા નહીં કરું. આપણા ઉપર વિશ્વાસ રાખી બેઠેલો કોઈ હલકો પ્રાણી હોય. તો તેની પણ ઉપેક્ષા ન કરવી; તો મ્હોટાની ન કરવી એમાં તો કહેવું જ શુ ? ચંદ્રમાં, પોતાનો આશ્રિત સસલો બાળક હોવાથી તેને પોતાના બોળામાંથી આવો પાછો મુકે

છે કે શું ? ના હે રાજન ! તું જન્મતમા શ્રેષ્ઠ અને આજ છતાં પણ
અનાયતની પેઠે એક દાસ્ય માનમાં મને જૂની ગયો, પણ હું મુદ્ર પ્રાણી
મૂઠા માણસની પેઠે તને શી રીતે જૂની જાઉં ?

પોપટનું એવું વચન સાંભળી મૃગદંડ ગળ ચિત્તમાં ચમકાવ પામ્યો
અને ગાગલિ મંત્રિને પ્રણામ કરી, શીઘ્ર સ્ત્રી મહિન ધોતી હાર મેંથી
પોપટની પગપાડે ગયો પોતાને નગર જવાની ધણી આતુરતાથી મૃગદંડ
જ રાજ પોપટની પગપાડે જનો દત્તો એક સામા તેનું ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠિત ના
મનું નગર દરથી સત્તજ નજરે રહ્યું ત્યારે તે પોપટ એક વૃક્ષ ઉપર ચ
દીને સ્વરથ ધધો બેઠો તે જોઈ રાજ મનમાં ચિંતિ થયો અને ધણી
આગળથી પોપટને કહ્યું “હે પોપટ ! જો કે નગરના મહેન, કોઈ વોરે
આગળ દેખાય છે, તો પણ હજી નગર દર છે, માટે તું કેમ રૂંટ થયાની
મેં બેઠો, કે ?” પોપટ મુમરો કવો અને કહ્યું “એમ મરવાનું એક મોઢું
કાણ છે કેમકે ડાહ્યા પુરુષો હેતુ નગર કોઈપણ કાર કરતા નથી
આથી રાજ મમતાયો અને તેો પૂછ્યું કે, ‘આ તે શું ?’” પોપટે કહ્યું
“હે રાજન ! હું કહું છું તે મામળ ચંદ્રપુર્ણના ચંદ્રોખર રાજની ચંદ્ર
વની નામની બહુન તે તારી ત્રિય સ્ત્રી થાય છે તે અદરથી કપની
અને હરની મહુડ વચન કહેનારી લોવાયી જો મુખ ધારણ કરનાં વાર
જેવી છે જેમ જગની તેમ સ્ત્રીની પણ પ્રાણે વામ ગતિ લોય છે તું
વંત્રાનીની માફક રાજન જૂને ક્યાંકિ ધણે દૂર જનો રહ્યો ‘એમ ધારી
જોઈએ તેવો અમર મળનાથી પ્રવળ થએલી, શાંતિ જેની ત્હાની
સ્ત્રીએ પોતાના માર્ગને તુગ્ત જણાવ્યું કે, રાજન હજી મનાતો આ
અવસર છે’ પોતાની મતનમ સાધરી હેવ તો છગ-કપળ એજ અમ
જાઓ તું મોઢું જા છે પછી અતુગિજી મેનાના પરિવાર માણે ચંદ્રો
ખર રાજ ત્હાર રાજ લેવા માટે સીધા આવ્યો પોતાની મેજે ચાનનું
આવેલું રાજન મેજ મૂક છે ? શરૂ જોઈ અદર રેના હાથોએ ત્હા
નગરના દરરાજ તુગ્ત બધ ક્ષે પછી જેમ પેના જરીર દરી મર
નિધિ પીટ છે તેમ ચ મેખર રાજએ પોતાની મેનાવડે ચાર તરફથી
ત્હાર નગર ઘેરુ હવે શરૂગપણનો મનેજ અદમાર ધારણ કરનાત,

હાલ પ્રાકૃતી મુમયો નગરની અંદર ગારે તરફ હાથ રહીને શત્રુની સાથે
આવે લડે છે; પણ “નાયક વિનાનુ સૈન્ય દુર્બળ છે” એ લોક પ્રસિદ્ધ
કહેવતને અનુસરી પોતાને નાયક વિનાનો રાજાનારી તરફી મેળા શત્રુને
ગી રીતે છતી શકે? આવા પ્રસંગને લીધે આપણા બન્ને બાલ્યથી નગરની
અંદર શી રીતે જળ શકાય? માટે હે રાજા! એમ ધારી મનમાં ખેદ
કરતો હું આ-આ ઉપર બેઠો છું.”

હૃદયને છેદી નાખે એવી પોષટના ગુણથી આ વાત સામગ્રીતાજ
બંધે અંદર જવાનો માર્ગ મળી ગયો તેથીજ ને. શુ? રાજા મનમાં સં-
તાપના લાગ્યો અને તેણે મનમાં વિચાર્યું કે “દુષ્ટ આચરણવાળી સ્ત્રીના
હૃદયની અંદર રહેલા કપટને ચિહ્નર થાઓ! અને ચંદ્રશેખર રાજાનું
પણ આ કવુ સાહસ! તેના મનમાં ગિલકૂત બાજબ નથી! તેને પોતા-
ના ધણીનું રાજ્ય હરણ કરવાની અભિલાષા યથા? આ તેનો કેટલો મોટો
અન્યાય! એમા ચંદ્રશેખરનો શુ દોષ? નાયક વિનાનુ રાજ્ય લેવાની
શુદ્ધિ કોને ન થાય? કોઈ રક્ષક ન હોય તો બેતરને, મૂંઝાર! જેવા દુષ્ટ
પ્રાણીઓ પણ ખાઈ જતા નથી કે શુ? અથવા પરવશ થઈ રાજ્યની
આવી અવસ્થા કરનારા મનેજ ચિહ્નર થાઓ. કાઈપણ કાર્યમાં વિવેક ન
કરવો, તે સર્વ આપણની વૃદ્ધિ કરનાર છે. વિવેક વિના કાંઈ કરવું, થા-
પણ સુકવી. કોઈ ઉપર, વિશ્વાસ રાખવો, દેવુ લેવું, બોલવું, છોડી દેવું,
ગાવું એ સર્વ માણસને ધણ કરીને પાછગથી પસ્તાવો આપે છે. કહ્યું
છે કે—જેની અંદર સારા ગુણો રહ્યા છે, એવું અથવા ગુણ રહિન કાર્ય
કરવું હોય તો તે કરતા પહેલાં પડીત પ્રુષ્ઠે યતનથી તેનું પરિણામ વિચા-
રવું જોઈએ. જેમ હૃદયાદિ મર્મસ્થાનમાં પેટેલું શસ્ત્ર મરણ સુધી હૃદયનો
ઘાટ કરનારી પીડા આપે છે, તેમ વિવેક વિના સહસાત્કારથી કરેલાં કાર્યો
પણ મરણ સુધી પીડા કરે છે.”

રાજ્યની અભિલાષા મૂકી હોય એમ મનમાં પરતાવો કરતો અને
આ શુ થયું! એમ આશ્ચર્ય પામતા મૃગધ્વજ રાજાને પોષટે કહ્યું કે,
“હે રાજા! હવે નાહક પસ્તાવો ન કર મહારા પ્રત્યન પ્રમાણે કન્યું
હોય તો અશુભ ક્યારી થાય? બાણીતા વૈદના કહેવા પ્રમાણે દવા કરે

તો શુ ૦ મેઠ મળે પણ મળ્યા વિના રહે ? હે રાજન તુ એમ ન
જાણીશ કે મ્હા રાજ્ય ફાગળ જુનુ મધ્ય તું હજી વણા કાળ સુધી
તુમે મગમ ૧૨૧૦ બોમવીશ '.

નિમિત્તિત્તા જેવા પોપટના એવા વચનથી મૃગ વજ ગળ પોતાનું
રાત્રી પાત્ર મળતાની આશા ગમે છે, એટલી 'વારમા રાગાએ વન ા
અ ર મળગેના અગ્નિની પેટે ચાર તરફની પ્રમ ની ચતુરગિણી મેના
મદસ્થગદ્ધ થઇને મામી આનતી જર્જર બને બમથી મનમા વિચાર્યું,

જેવું મો આગ ા વાગ દીતાં ઉત્પન્ન ૃગી, તેજ આ શત્રુ ા સેનાઅદિ
આવેના મો જાણીને ખરેખર મ્હારો નવ કરાગાગો દોડ ા આને છે હને દુ
એકનો આ આગો બચાવ સી રીતે કરે ? અને એમ ાં જોડે ડેનીગીને લ
૫૦ ? " મનમા એવો વિચાર આવાથી આવે 'હું કયુ તે મૃગ વજ રા-
જનો સુધ્ય નહી એટલામા "હે સ્વામિન ? જાતા રમે, જ્યાંતા વના
આપ ા સેન ાને આદેશ આપો મહારાજ હાયમાથી ગોધુ નિધા । જેમ
પાછુ મગે છે તેમ આજે આપ સાહેમના દરબન બના જાગા જેવાઆમે
વમે તરફ પ્રેમદટ્ટિથી જુઓ " ઇત્યાદિ મ્ય ા મોતનરી પોતાની સે ા
જોઇને મૃગધનજ રાજ પાત્ર આ રાં પામ્યો પડી રાગાએ મામાં હાં
પામીને નિષ્કોષને પૂજુ કે 'તમે બની શી રીતે આ રા ? સૈનિકોએ
કહ્યું કે, ' હે રાજન ! અતિ પવરિ ા આપ ા ચરજોને અમે જોઈને જાગે
પાત્ર આ વાત જાણતા ારી કે અમો જનની ા ડાલુ આે શી રીતે
અદિ રા આપો ? મહારાજ ! આ હામા મારા બાગથી આ મર્દ દેવત
નો પ્રભાવ વધો જણાય છે ' જમતો આ રવે પમાનાસ એવા આ ા
ધારથી મૃગધનજ રાજ રજો' અમતાર પા મો અને મનમા વિચાર ક વા
લા મો કે, જે આ પોપટનીજ વાણી આવી હોય તો એનો મ્હાગે ધણો
આ ા મનમા ારવો જોઇએ કેમ કે, એસે મ્હા ા ઉપર ધણા મોટા ા
પમર વના છે વળી મ્હુ છે કે—મોધ પુરવ આપણા ઉપર ઉપમર કરનારનું
હાં મય ડરીને ગમે એટલો બ મો સાજો તો પચુ તે પુરવ પ્રથમ ઉપમર
કરનારની બરાબરી ડગી રામ્હો નહીં કારણ , તે પુ પ પ્રથમ ઉપમર
કરનાર દરેકો ઉપકાર ધ્યાનમા રાખે તેનું અનુકુલ્ય કર છે અને પ્રથમ

ઉપકાર કરનાર તો કે:ઈ પણ બન્ધાની આશા રાખ્યા શિવાય ઉપકારે કરે છે " એમ વિચારી રાગ પ્રીતિપૂર્વક પોપટ તરફ જુએ છે, એટલી વારમાં પ્રાતઃકાળે સૂર્યના પ્રકાશથી અદૃશ્ય થએલો વધતો તારો જેમ ક્યાંદિ પણ દેખાતો નથી, તેમ તે પોપટ પણ અદૃશ્ય થયો ! પછી રાત્રીએ વિચાર્યું કે, " હું ઉપકારનો બન્ધો કાઢી પણ આપીશ, એવા ભયથી એ સારો જીવ (પોપટ) ઉપકાર કરતાજ ક્યાંદિ પણ દૂર જતો રહ્યો. એમાં સંશય નથી. કહ્યું છે કે—બુદ્ધિશાળી સત્પુરુષોના મનની એ કાંઈ અલોકિક અને ઘણીજ કઠોરતા છે કે, તેનો ઉપકાર કરીને તુરતજ પ્રત્યુપકારના ભયથી ખસી જાય છે. એવો જ્ઞાનનિધિ જીવ નિરંતર પાસે હોય તો હુ ખાદી સમય તત્કાળ જાણવામા આવે ? ગમે તે વિદ્ય આવે તો પણ તે તત્કાળ દૂર કરી શકાય. અથવા એવો ઉત્તમ મદદગારી જીવ કાંઈ સ્થળે પ્રાપ્તે મળે નહીં અને વખતે મળે તો ઘડિનીના હાથમાં આવેલા દ્રવ્યની પેઠે લાભો વખત ટકે નહીં, વળી આ પોપટ ને કોણ ? એ આટલો જાણુ શી રીતે થયો ? મહારા ઉપર એટલો દયાળ કેમ ? ક્યાંથી આવ્યો ? અને આ વૃક્ષ ઉપરથી ક્યાં જતો રહ્યો ? આ સર્વ વાત શી રીતે બની હશે ? તેમજ મહારી સેના પણ અહિં શી રીતે આવી ? ઇત્યાદિક અને ઘણા સંશય થાય છે. ગુફાની અંદર રહેલા અધકારને જેમ દીપક વિના કાંઈ પણ દૂર કરી શકતો નથી, તેમ તે પોપટ વિના આ શરાયને કોણ દૂર કરે ? "

મૃગધ્વજ રાગ એવા વિચારથી વ્યગ્ર થયો, એટલામાં તેના મુખ્ય સેવકોએ થએલી બાગ્યતમા પ્રશ્ન કર્યું, સારે રાગને તુરત મૃગથી માંડીને પોપટનો સર્વ જ્ઞાત પ્રકટપણું કહ્યો. તે સાંભળી સર્વ સેવકો આશ્ચર્ય તેમજ આનંદ પામ્યા. અને તેમણે કહ્યું કે, " હે મહારાજ ? થોડા કાળમાજ તે પોપટનો અને આપનો કાંઈ પણ કંઠાણું સમાગમ થશે. કેમ કે, જે પુરુષ જેનું હિત કરવા ઇચ્છે છે, તે તેની અપેક્ષા રાખ્યા વિના રહેતો નથી જેમ મૃગાગ્રેહું પાન સહજમા ભગાય છે, તેમ આપણા મનમાં રહેલો સર્વ સંશય પણ જ્ઞાની મુનિરાજને પ્રજ્ઞાથી તુરત ભાગી જાય તેમ છે. કારણ કે. જ્ઞાની પુરુષોથી નહીં જાણી શકાય એવું શું છે ! માટે હે "

મહારાજ ! આપ એ ચિંતા મૂકી દઈ આપણા નગરમાં પધારો જેમ
મેવના દગાની ટોડ હા પામે છે, તેમ આપના દલનથી નગરમાંની લો
ખેને આન થાઓ ' .

સેરોડું આ મેડુ મૃગધ્વજ ગળો હીક લાગ્યું હીકજ છે આમ
જોડ કરેલુ મય આ કહેલુ નયન ખેને સમ્મત ન થાય ? પછી મૃગ નજ
અન પરિવાર સહિત મગગ વાજિજોના મધુર ધ્વનીથી શિયાઓ લેણ
માન ગમ્ભીરતા કરતો છતો પોતાના નગર તરફ આવ્યો જેમ ખીનાડીથી
દૂર ગયેલો ઉભા આગતા તક્ષક નાગને જોડો નાલી જાય છે, તેમ
પરિવાર સહિત ધણા આડમથી આવતા મૃગધ્વજ ગળો જોડને ચક્ર
જેખર રાગત નાશી ગયો આઠો આત્પાતિ મુદ્ધિનો ધાળી રોડથી તેજ અ
વચરે સૂચેની યુક્તિને અનુસરી તેણે મૃગધ્વજ રાજ તરફ તુરત પોતાના
જોડ મુખદો સાથે લેગણ આપી મો ત્યો તે મુખદો મૃગધ્વજ અન પાસે
આવી ધણા મિનમસી મુદ્ધુ > ' હે મહાગજ અમારો સ્વામી આપના
ચરણકમળની પાસે આપ સાહેબનું ચિત્ત પ્રસન્ન કરના સાફ મિનતિ કરે
છે > મર્ધ દગ લોખજો ધળ ક રાથી આપ જાણે રાજ્ય મુખીનેજ
કાંઈ જતા રહ્યા એમ જાણી દુ આપના નગરમાં ગ્રામ્ય રાખી તેની
રક્ષા કરવાની મધ આવ્યો હતો, પરંતુ તમારા મુખદોને આ વાતનું
જ્ઞાન નહી હોનાથી તે સન બખતરો પહેરી, હથિયારો ઉપાડી જેમ રા
જુડી માથે લાડે તેમ આગી સાથે લડવા લાગ્યા, ત્યાર મે ચત્રોના ચર
પ્રહાર મહન મ્યા અને તમાગ નગરનું આરાથી બધુ તેડનું રાતુઓથી
લાણ કર્યું સ્વામીનું મર્ધ કાર્ય ઉત્પન્ન થાય, ત્યારે એક દિનથી કામ ન
કરે તે મર્ધ એવક કહેવાય ? ના માટે તેજોજ મર્ધ પ્રમગ આરે તો
પુન પિતાને અર્થે, સિધ્ધ ગુરને અર્થ, એવક સ્વામીને, અચ અને જી બ
ચારને અર્થે પોતાના પ્રાણો તરખના માફક ગણે છે તે ચોગ્યજ છે "

ચો મરના મુનટનું એવું વચન સાંભળીને મૃગધ્વજ રાજના ગ
નમાં એ વચનની મન્યતા વિર કાઢક સચેય તો પડયો, પણ મેડો
બાગે આ વચન સત્ય રહે, એમ તેણે સગ સ્વભાવથી માધુ પછી
તુરત મગગ માટે સામા આનેલા ચક્રજેખર જાળને મૃગધ્વજ રાજને

સન્માન આપ્યું આ મૃગધ્વજ રાજની ડેટથી દક્ષના, સરળતા અને ગં-
ભીરપણું ? પછી લક્ષ્મી સરખી કમળમાળાથી ત્રિપલ્લુની પેડે શોભના મૃગ-
ધ્વજ રાજાએ ઘણા આનંદથી નગરમા પ્રવેશ કર્યો અને જેમ શકરે
ચંદ્રની કલા મસ્તકે ચઢાવી, તેમ પોતાની સુદર પ્રિય પત્ની કમળમાળાને
રાજાએ પટરાણીના પદે સ્થાપી. તે ઉચિતજ કર્યું. “ જેમ યુદ્ધમાં જય મે-
ળવનાર મુખ્ય રાજા છે અને પાયદળ વગેરે સેના તેને માત્ર મદદજ કરે
છે, તેમ પુત્રાદિક દ’દ વસ્તુ આપનાર મુખ્ય ધર્મજ છે અને મંત્ર વ
ગેરે તો તેને સહાય માત્ર કરે છે. ” એમ વિચારી મૃગધ્વજ રાજાએ
પુત્ર પ્રાપ્તિને અર્થે એક દિવસે મન સ્થિર રાખી ગાંગલિ ઋષિએ આપે-
લા મંત્રનો યથાવિધિ જપ કર્યો. તેથી સર્વે રાણીઓને એકેક પુત્ર થયો.
હીકજ છે. સર્વે કારણોનો યોગ બરાબર મળી આવે તો કાર્યની સીદ્ધી થા-
યજ. મૃગધ્વજ રાજા સરળ સ્વભાવથી ચંદ્રવતી રાણીને બહુ
માન આપતો હતો; તો પણ પૂર્વે ભર્યારની સાથે વૈર બાંધ્યું,
તે પાતકથીજ અગર બીજા કારણથી તેને પુત્ર થયો નહીં. એક દિવસે કમ-
ળમાળા રાણી રાત્રીના સમયે સુખે સૂતી હતી, તે વખતે દિવ્ય પ્રભાવથી
તેણે સ્વપ્ન જોયું અને રાજાને એવી રીતે કહ્યું કે, “ હે પ્રાણનાથ ! આ-
જે થોડી રાત્રી બાકી રહી, ત્યારે કાંઈક ઉઘાટાં, કાંઈક જાગતાં એવી
અવસ્થામાં મેં સ્વપ્નમાં તે તાપસના આશ્રમના ચૈલને વિષે નિવાસ કર-
નારા શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનને વદના કરી. તેજ વખત પ્રસન્ન થએલા
શ્રી ઋષભદેવ ભગવાને મને કહ્યું કે, “ હે ભદ્રે ! આ પોપટ તું લે અને
બીજી કોઈ વખતે તને હું એક હંસ આપીશ ” એમ કહી ભગવાને જા-
ણે એક દિવ્ય વસ્તુજ આપી હોયની ! એવો સર્વ અવયવોથી સુદર પો-
પટ મને આપ્યો. તે પ્રભુના પ્રસાદથી જાણે ચારે તરફથી ઐશ્વર્યની
પ્રાપ્તિજ થઈ હોયની ! એવો મને પરમ આનંદ ઉપજ્યો, અને તેજ સમયે
હું જાગી ઉઠી માટે હે પ્રાણનાથ ! ઓચિંતા મળેલા આ સ્વપ્ન રૂપ વૃક્ષ-
નાં આપણને કેવાં ફળ મળશે ? તે આપ કહો. ”

પરમાનંદ રૂપ કદને નવપલ્લવ કરવાને જાણે વરસતો મેઘજ હોય-
ની ! એવું કમળમાળાતું વચન સાંજળીને સ્વપ્નમાં ફળ જાણનારા રાજાએ

પ્રભુ ૨, "જેમ દેવના હાથનાં રૂપ છે, તેમ આવા સમોના દાન પણ
રૂપ છે મ્હારા ભાગ્ય હો। તેજ એવા સમો દેખાય છે અને તેના
પૂ। કદ પશુ મળે છે હ પ્રિયે ! જેમ પૂ। વિનાના ચદ્રમા અને ચર્ચ
જે જે વિગ્ન પુત્ર થાય છે, તેમ આ વિગ્ન સમ થઈ તેને વિગ્ન સંસ્કારો
ધાણ કરનારાં જે પુત્રો અનુક્રમે થશે જેમ પોતર અને હમ પત્રીના
કુળમાં મર પ્રમરે મેષ્ટ ગણાય છે, તેમ હે સુરી' લ્હાગ જે પુત્રો પણ
આપણા ગામમાં કુળ દીપ્ત થશે પ્રિયે, જે નાગે ભગવાને પોતાને તથે
તને પ્રનાં તરીકે જે પુત્રો આપ્યા તે માટે તે પુત્રો અતે મુન્ન થા
ભગવાન જેવાં થશે, એમાં જરા પણ મશક નથી'

[illegible]

લવું, ચિત્તને ધણોજ સતોષ કરનાર કપડાં પહેરાવવાં, બાણે મૂર્તિમાન ગ્રેમ-
 યથિજ હોગતી ! એવી વરસગાંઠ ધત્યાદિક તે પુત્રના સર્વે કૃત્યો મૃગધ્વજ
 રાજાએ મ્હોટા ઉસદથી અનુક્રમે કર્યા. મ્હોટા પુરૂષોની એવીજ પદ્ધતિ
 હોય છે. ન્યાયમાર્ગે ચાલનારો શુકરાજ અનુક્રમે મ્હોટો થતાં પાંચ વર્ષનો
 થયો, ત્યારે એટલી ન્હાની અવસ્થામાં પણ જેમ આખાનુ વૃક્ષ પાંચ વર્ષનું
 થતાજ મધુર ફળ આપે છે, તેમ તે જે જે કાંઈ કરતો હતો, તેમાથી
 સારૂજ ફળ નિપજતુ હતુ. પરિપૂર્ણ એવા સર્વે સદ્ગુણોએ પોતાના રૂપે
 કરી જાયંત નામા ઇંદ્રના પુત્ર નીરૂપ સંપદને છતનારા શુકરાજનો માહો
 માહે સ્પર્ધા રાખીને આશ્રય કર્યો. બોલવાની ચતુરતા, મધુરતા, પટુતા
 અને અદર રહેલા અર્ચની ખુશી એવા ગુણોએ કરી તે બાગકે (શુકરાજે)
 મ્હોટા પંડિતની પેઠે સત્જનોનું મન રીઝાવ્યું.

એક વખત વસત ઋતુમા સુગંધી પુષ્પોથી સર્વ ઉદ્યાન સુગંધમય
 થઈ ગયું હતું, તે વખતે મૃગધ્વજ રાજા રાણીના અને પુત્રના પરિવાર સાથે
 ત્યાં ગયો. જે આંખાના ઝાડ ઉપર પોપટનો સવાદ થયો હતો, તેજ વૃક્ષના
 સુદર તળે, વિષે રાજા બેઠો અને પૂર્વે થએલી સર્વ વાત સંભાળીને રા-
 ણી પ્રત્યે બોલ્યો. “જે વૃક્ષ ઉપર પોપટ કહેલું ત્હારૂ નામ સાંભળીને હું
 મ્હોટા વેગથી તે આશ્રમ તરફ દોડતો ગયો, અને ત્યાં તને પરણીને મે
 મ્હારો આત્મા કૃતાર્થ કર્યો, તેજ આ સુંદર આખાનુ ઝાડ છે.” આ સર્વ
 વાત પિતાના બોલામાં બેઠેલા શુકરાજે સાંભળી.

તે વાત સાંભળતા વેતજ શુકરાજ જામરી મૂર્છા ખાઈને, જેમ શ-
 સ્થથી છેદેલી કલ્પવૃક્ષની ડાળી ભૂમી ઉપર તૂટી પડે છે, તેમ તે તુરત પડી
 ગયો આણી તરફ માતા પિતાનો હર્ષ જે છેક ઉચે ચઢી ગયો હતો, તે
 પણ તેજ વખતે તદ્દન જતો રહ્યો ધણા આતુર થએલાં માતા પિતાએ
 એવો કોલાહલ કર્યો કે, જેથી સર્વે લોકો ત્યાં એકઠા થઈ ગયા. “હાય
 હાય ! આ શુ થયું ! !” એમ કહી સર્વે લોકો બહુ આકુળ બ્યાકુળ થયા.
 કહ્યું છે કે:—મ્હોટા પુરૂષો સુખી હોય તો સર્વે સુખી અને તે દુઃખી
 હોય તો સર્વે દુઃખી. પછી ચદનના શીતળ જળ છાંટવાથી, કેળના પત્રનો
 પવન નાખવાથી તથા ખીજ પણ ધણા શીતળ ઉપચાર કરવાથી ઘણી

વાર થયા પછી તે કુવડ (શુદ્ધ) ચેત। થયો તેની આમોની પાપ
 હો કમળપત્રની પેટે ઉઘડી ગઈ ચેતના રૂપ મનનો ૮ ૧ થયો તો પણ
 તેનું મુખકમળ પ્રદુષિત થયું નહીં તે મે આખોથી ત્યારે તરફ ચિત્તાર
 નહીં જોયા લા થો, પરંતુ ઉચ્ચત્વએ ઘણા મોલાવના હતા પણ હાલ જો
 હોયો નહીં હૃદયસ્થ તીર્થની પેટે તે કુમા મૌન વરી મેડો, ત્યારે માતા
 પિતાએ ચિત્તાર કયા કે, 'વયોગથી એ આમ તેમ જોયા કરે છે, એમા
 કાર્ત્ત પણ છળ-કપટ હોતું જોઈએ પણ વાણી કુખની વાત છે કે, અમારા
 કુમારગથી એ ૧૧ દનજ ઉઘડતી નથી "

એમ ચિત્તારી ગામરા મની ગયેના માતા પિતા આ મે પેર નહીં ગયા
 પછી મૃગવજ રાત્રીએ શુદ્ધ જ કુમારની વાણી નહીં કરના માટે નાના
 પ્રારના ઉપાય કે । પણ કુર્લન ઉપર મેલા ઉપમરની પેટે તે સર્વે નિ
 જૂળ થઈ ગયા । આમ કુમાર મૌન અવસ્થામા હતા છ મામ જતા રહ્યા
 પ તુ મેષ્ટ પણ તે માનતું ખરું નિ । । મ્હી શકો નહીં ધણી વિવિધ
 રીતી વાત છે કે રિધાતા પોતાના વજેના પ્રત્યેક રતનમાં મન પણ દોષ
 હો છે જેમ અદ્રમામા દલક સૂર્યમા તીર્થસ્થતા, આમશમા વ્યવસ્થા
 'ગતુમ મણિમા પત્થપણ, 'ગતુમા મનપણ 'ગતુમા રત્ન કપુ,
 સમુદ્રમાં આરાપણ, સર્વ જગતને ઠંડક આપનાર એવા મેવના દુશ્મુખ
 પણ, જગમા નીચમતિ સુવલ્લમ મેરપવનમા મંદુપણ કુરમા અગ્નિ
 રપણ કમ્પૂરીમાં કાગલ સજ્જનોમા વિધિનના, શ્રીમાનોમા મૂર્મમા બો
 રાગઓમા ભોખીપણ રાખ્યું છે, તેમ સવથા નિત્ય એવા એ કુમારમા
 મૂળાણ છે એવી રીતે હૃદયસ્થથી મમરન હો ગમે ધરો / ગો-કના
 મ્હોટા મોગેનું કાર્ત્ત માકુ થાય તો મના દ રમાં જે ન હુપજે ?

પછી, જેની અલ્પ સોડા કુળમરા કરી કોડરમનો રના લે છે તે
 લોડાના નેરોને આદ । ઉત્પન્ન મરના એવો ।મુદી મોલસન અ રો
 ત્યારે પાડો મૃગવજ ।ગ કમળમાના તથા કુ મળને માથે નહીં કે
 ધાનમા મરો બો તે આમ્રદક્ષને જોઈ દીનમીર થઈ કમળમાનાને મ્હવા
 લાગે કે, ' દેવિ । જો જેના આ આમ્રદક્ષો દુરગીજ તન્નુ જોડે
 કેમકે, એ ૧૧ નીચે આપણા પુન રતનની એવી ખરામ અરથા થઈ । '

એમ કહીને આગળ જાય છે, એટલામાં તેજ વૃક્ષની નીચે દર્પ ઉપજનનારો દુહ્વીતો દિવ્યધ્વનિ થયો. ત્યારે રાજના પ્રજાથી કોઈએ કહ્યું કે, “ શ્રીદત્ત મુનિમહારાજને હમણાંજ કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું, તેનો દેવતાઓ મહોત્સવ કરે છે. ” “ ત્યાં જઈને કેવળી ભગવાને પુત્રના સ્વરૂપ વિશે પુછ્યું ” એમ વિચારી ઘણી ઉત્સુકતાથી પરિવાર મહિત મૃગધ્વજ ગત ત્યાં ગયો. અને મુનિરાજને વદના કરી પુત્રની સાથે પર્વાટમાં બેઠો. પછી કેવળી મહારાજને ક્ષેષણે નાશ કરનારી અમૃત સમાન દેશના દીધી. અવસર જોઈ રાજાએ પ્રજા કહ્યું કે, “ હે મહારાજ ! એ મહારા પુત્રની વાણી થભાણી, તેનું શું કારણ છે ? ” કેવળી મહારાજને કહ્યું કે, “ એ આગક બોલશે ” તે સાંભળી ખુશી થયેલા રાજાએ કહ્યું કે, “ તો એ ફરી ફરી અમારી તરફ કેમ જોઈ રહે છે ? ” કેવળી મહારાજને કહ્યું કે, “ હે શુકરાજ ! તું અમને યથાવિધિ વદના કર. ” તે સાંભળી શુકરાજે હૃદય-સ્વરથી વદનામૃત જોડી કેવળી મહારાજને વદના કરી. તે જોઈ પર્વત; મા બેઠેલા સર્વ લોકો અજ્ઞ થયા અને કહેવા લાગ્યા કે “ કેવી આશ્ચર્યની વાત છે ! આ મુનિ મહારાજનો મહિમા તે કેવો ! કે આ આગક કોઈપણ મત્ર કે તત્ત્વ વગર જોતાં જોતાં સ્પષ્ટ બોલનારો થઈ ગયો ? પછી રાજાએ એ જ્ઞાતનો ખુલાખો પૂછ્યો ત્યારે કેવળી મહારાજને કહ્યું કે, “ હે ચતુર ! આ વાત જનવાતું કારણ પૂર્વભવે થયું, તે સાંભળ

પૂર્વકાળમા મત્રવ દેશની અદર ભદિલપુર નામનું એક નગર હતું. ત્યાં યાચક જનોને અન્નકાર વગેરે આપનારો, તથા પોતાના દુસ્મનોને ખંદીખાને મોકલનારો, આતુર્ય ઔદાર્ય, શૌર્ય વગેરે ગુણોનું વસતિ સ્થાન અને જેતુ ચંદ્રિત આશ્ચર્યકારી છે એવો જિતાર નામા રાજા રાજ્ય કરતો હતો એક વંશન તે રામામા બેઠો છે, એનામા દ્વારપાળે આવીને વિનતિ કરી કે, “ હે દેવ ! આપના દર્શનની ઇચ્છાથી આવેલો વિજયદેવ રાજાનો દૂત, જે શુદ્ધ મનનો દેખાય છે તે દ્વાર આગળ હોમો છે

રાજાએ “ અદર આવગા દે ” એમ કહ્યું ત્યારે દ્વારપાળ તેને લઈને અદર આવ્યો પોતાના કર્તવ્યનો જાણ અને સત્યવક્તા એવો દૂત

રાજને પ્રણામ કરી પોતાનું કામ મહેલ લાગે તો આ રીતે —

‘ હે મહારાજ ! સાક્ષાત્ દેવપુત્ર- (સ્વર્ગ)-જ હોયની ! એવું દેવ
પુત્ર નામા નગર છે ત્યાં વાસુદેવ જ્યેષ્ઠ પરાક્રમી વિજયદેવ નામે રાજા છે
તેની પ્રીતિમતી નામે પદ્મરાણી મહાસતી છે, સાચી ! જનીનિ જન્મ સામ,
દામ, બેન અને દામ આ ચાર ઉપાંગોને પ્રમથ છે, તેમ તે ગણીએ
મારા ચાર પુત્રોને જ મ આપ્યો પછી તે રાણીને ચાર પુત્ર ઉપર, જેમ
દમરીની જન્મે પાળે સંકેદ હોય છે, તેમ જ્ઞેના મોસાળનો પક્ષ અને
પિતાનો પક્ષ સુદ છે એવી એ સુલક્ષણ અને સુ ર દસી નામે પુત્રી થઈ
જે વસ્તુ થોડી હોય, તે ઉપર પધારે પ્રીતિ રહે છે એવી લૌકિક રીતિ
પ્રમાણે માતા પિતાની ચારે પુત્ર કરતા તે પુત્રી ઉપર વધારે પ્રીતિ હતી
એવી તે પુત્રી વખત જતા મોટી થતી આઠ વયની થઈ એવામાં જેમ મા
ત્રસ પક્ષીની ઓ મરોવરના સુ ર જગમા પુત્રીને પ્રસવે, તેમ અમારા મ
હારાજની બીજી ઓએ પણ એક બહુજ રૂપસાન માગમી નામની પુત્રીને
જન્મ આપ્યો અને એમ લાગે છે કે, પૃથ્વીનો અને સ્વર્ગનો સાર લઈને વિદ્યા
તાએ તે બે પુત્રીઓ ઉત્પન્ન કરી છે કેમકે, તે બે તેની સરખામણી માહો
મદિજ થાય છે મત જગતમા એવી ઝાઝા કુમારીમ નથી કે, જે એમની
બરોમરી કરી શકે તે જન્મેની પરસ્પર પ્રીતિ ઘાડી થઈ તેથી તેઓ એમ
માનવા લાગી કે, ‘ આપણા બે તેના શરીર ન્હા છે, તે કરતા એ હોન તો
ગી, પણ તેમ નથી તેથી તે વાન મણી બે કાર છે ’ જાણે કામદેવરૂપ દસની
ને કો ! કરવાનું મનજ હોયની એવી તરણ અવસ્થા પ્રાપ્ત થઈ તો પણ પો
તાની બહેનનો વિયોગ થાય એ બધી દામીએ પોતાનો વિવાદ પ્રથમ કરવાની
વાત માંડી વાગી વખત જતાં માગસી પણ યૌવન દશામા આવી, ત્યારે
જન્મે બહેનોએ “ આપણે બે ને એજ પતિને વરણ ” એવો પ્રીતિથી નિશ્ચય
કર્યો પછી અમાગ મહારાજ તે બે પુત્રીઓને મનોદર વરની પ્રાપ્તિને અર્થે
અવધર મડપાળી પોનેજ યથાવિધિ ગ્યના કરી તેમાં બેકમની ગ્યના એવી
કરી છે કે તેની શોના ઝાઝી પણ મ્હી સમાપ નહી ત્યાં પામના બે
ધન્યના તો એટલો મોગ દમગ કરે છે કે તેની આમગ પર્વતની ગો
રાઈ પણ ગિજિમ નથી ! પછી અમારા મનસુજે નામ, દામ, કમિ,

આંધ્ર, જલધર, મરચળ, લાટ, ભોટ, મહાભોટ, મેઘપાટ, વિરાટ, ગૌડ, ચૌડ, મહારાટ્ટ, રૌરાટ્ટ, કુરુંગલ, ગૂર્જર, આભીર, કીક, કાશ્મીર, ગોલ્લ, પંચાલ, માલવ, દ્રણ્ય, ચીન, મહાચી, કચ્છ, કર્ણાટક, કોકણ, સપાન્લક્ષ, નેપાલ, કાન્યકુબ્જ, કુતલ, બગંધ, નિપંધ, સિંધુ, વિદર્ભ, દ્રવિડ, ઉડ્ડ વગેરે દેશોના અનેક રાજાઓને સ્વયંવરમાં પધારવા માટે વિનંતિપત્ર મોકલ્યા છે. હે મલયદેશાધિપતિ મહારાજ ! ત્યાં પધારવા વિનંતિ કરવા માટે મને મહારાજ સ્વામીએ આપ સમીપ મોકલ્યો છે, માટે આપ ત્યાં પધારીને સ્વયંવરને શોભા આપશો.”

હતું એવું વચન સાંભળી જિતારિ રાજાના મનમાં કન્યાનો અભિલાષ હોવાથી ધડીકમાં જવાનો વિચાર થાય અને ‘એ આપણને વરશે એની શું ખાત્રી ?’ એવા સંશયથી પાછો વિચાર ફરી જાય, એમ હોવાથી તેનું મન ચક્રોળે ચઢ્યું છેવટ ‘પાંચની સાથે આપણે પણ જવું જોઈએ.’ એમ વિચારી જિતારિ રાજા સ્વયંવરમાં જવા નીકળ્યો. માર્ગમાં શકુન સારા થયા, તેથી તે ઉત્સાહભરે ત્યાં ગયો, તેમજ ખીજ પણ ધણા રાજાઓ ત્યાં આવ્યા હતા.

વિજયદેવ રાજાએ બધા પધારેલા રાજાઓનો ધણો સારો આદરમત્કાર કર્યો. પછી દેવતાઓ જેમ વિમાનમાં વિરાજે છે, તેમ તેઓ ઊંચા સિંહાસન ઉપર વિરાજ્યા. એટલામાં જાણે સાક્ષાત્ સરસ્વતી અને લક્ષ્મી જ હોયતી ! એની તે બન્ને કુમારીકાઓ નહાધ ઘોઘ, નિલકંઠરી, શુદ્ધ વસ્ત્રો અને આભૂષણો પહેરી પાત્રખીમાં ખેમીને તે મંડપમાં આવી જેમ ગ્રાહકો ઝોઘ નહીં મળતી ચીજ વેચાથી લેવી હોય, ત્યારે આગળ થઈ થઈને હરિદ્રાધી તે વસ્તુનું ધણું મૂલ્ય આપે છે, તેમ મંડપની અદર એકેલા સર્વ રાજાઓએ તે ખેં કન્યાઓ મળવાની ઇચ્છાથી ‘હું પહેલો આપીશ, હું પહેલો આપીશ’ એમ ધારી પોતાની દૃષ્ટિ અને મન એજ સર્વોદ્દૃષ્ટ મૂલ્ય કન્યાઓને આપ્યું. અર્થાત્ સર્વ રાજાઓએ પોતાની દૃષ્ટિ અને મન કન્યા તરફ દેઈયું પછી કન્યાઓએ વશ કરેલા સર્વ રાજાઓએ પોતાની મનની અદર રહેલી અભિલાષા પ્રકટ જણાવવાને માટે જ હોયતી ! તેમ નાનાવિધ ચેષ્ટાઓ કરી, તે ઉપરાંત સખીએ કન્યાઓની આગળ રાજાઓની નીચે

પ્રમાણે પ્રશ્નમા કહી —

મર્થ ૧૧૭૦ ॥ ૧૧ એવો આ રાજગૃહ નગરનો ૧૧ છે શત્રુ
ઓનું સુખ ઉખેડી નાંખવાના કુ ૧૧ એવો આ રાજગૃહનો નગર છે
૧૧૧૧ ॥ ગોમાથી દેહીપ્રમા ॥ એવો આ ગંગાધિપતિનો પુત્ર છે ૧૧૧૧
નામા ઇ પુત્રની સદ્ધિ પશુ જીને એવી સદ્ધિમાં મોનનો એવો આ મિ
ત્રદેશાધિપતિનો પુત્ર છે ૧૧૧૧૧૧૧૧ આ આદર્શદક્ષીનુ જીને દી ૧૧
જાનું સ્થાનજ દાવની ॥ એવો આ અગરનો રાજ છે રાજાધિપ એવી
સદ્ધિએ પોતાની મેળે આવીને તેને આનિગન દાધું છે એવો આ વસોજ
મામ્ય કનિગદેશનો રાજ છે પોતાના રૂપે કહી મમદેવના અદ્ધમારને ખ
નિ ક નાર એવો આ અગરનો રાજ છે જેના તાવામાં પાઠ પિનાની
સદ્ધી છે, એવો આ ગાનવદેશનો રાજ છે પ્રજાનું આગી રીને પા ૧૧ ક ર
નગર અને પલોજ દરાગુ એવો આ ને વપદેનનો રાજ છે પ્રનિદ મંગુ
લોથી ને પલુ આદરમાન મગ છે એવો આ મુદેશનો રાજ છે ૧૧
૧૧ જીઓને અતમર પહેરવાની મનાઈ ક નાર અયનુ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧
૧૧૧૧ ક નાર એવો આ નિવદેશનો ૧૧ છે ૧૧૧૧૧૧ અદનદ દેની
સુમધીયા જાણે નાક્ષાત્ર મયપવનજ દાવની ॥ એવો આ મયપદેશનો
૧૧ છે ॥

આમ મળીએ રાજઓની પ્રશ્નમા કહી, તારે ઉજમની લેખ અજ
૧૧૧૧ વી, તેમ દર્મીએ આ સારમીએ નિત્ય રાજનુ ૧૧૧૧૧૧૧
કર્મ તે વખત જીજ રાજઓના મનમા હજી, ઉ સુખતા મશા અગર
ખે ૧૧૧૧, ૧૧૧૧૧ આ અદેખાઠ વગેરે મોર્સિસર પ્રક્ટ થયા
કે ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧
૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧
૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧
૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧

૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧
૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧
૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧
૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧
૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧૧

ધુળ્ય વિના માણુએને મનગમતી વસ્તુની પ્રાપ્તિ થતી નથી. તે વખત જિ-
તારિ રાજના ઉપર ઈર્ષ્યા રાખનાર મેંકડો રાજાઓ હતા પણ આચાર્ય-
ની વાત એ છે કે, તેમા કોઈ પણ જિતારિ રાજાને ઉપદ્રવ કરી શક્યો
નહી ? અથવા જે જિતારી * તેનો પરામર્થ કોણ કરી શકે ? પછી
રતિ પ્રીતિ સરખી જે સ્ત્રીઓથી કામ દેવને લગ્નવતો, અને ખીજા રાજા-
ઓનો મદ ઉતારતો જિતારિ રાજા પોતાના નગરે ગયો. અને ત્યાં જઈ
તેણે હંસીને ત્યાં સારખીને પટ્ટાભિષેક કરી. ગદુરાણીઓ બનાવી. જેમ
બાળે આખ ઉપર મનુષ્યની સરખી પ્રીતિ રહી રાજા બનેતુ માન સાર-
ખું રાખતો હતો, તો પણ તે રાણીઓને સખની ભાવથી કાંઈક એમ
લાગ્યું કે, “ મહારા ઉપર રાજાનો પ્રેમ થોડો છે અને ખીજા ઉપર વધારે
છે.” જે મનુષ્યોને એક વસ્તુની અભિલાષા હોય ત્યારે એવા બહેમથી
પ્રેમ સ્થિર રહેતો નથી હસી, હસલીની પેઠે સંસ્કલ સ્વભાવની હતી પણ
પ્રારમ્ભી તો કપટી હોવાથી વારવાર થોડું થોડું કપટ કરતી હતી. એવી
રીતે રાજના, અને રાજ રાખનારી સાચીએ માયાથી-ધાણુ ભારે-કર્મ
શાંધ્યુ અને હતી તો સરખ સ્વભાવથી કર્મગ્રાહીને શિથિલ કરી રાજાને
પણ માન્ય થઈ છલો કપટ કરીને દેગટ પોતાને પગેડોને વિષે નીચ
ગતિમા લઈ જાય છે. એ તેમનું કેટલું અજ્ઞાન છે ?

એક વખત જિતારિ રાજા, હસી અને સારસીની સાથે ગોખમા બેસી
નગરની શોભા જોતો હતો, એટલામા નગરમાથી ગઢારનીકળતો યાત્રાળુ
લોકોનો પવિત્ર સમ્ર તેની નજરે પડ્યો. પછી રાજાએ પોતાના એક મા-
ણુસને પ્રશ્ન્યુ કે, “ આ શુ છે ? ” ત્યારે તે માણુસે ત્યાં જઈ તપાસ
કરી રાજાને કહ્યું, “ હે મહારાજ ! આ તો શખેશ્વરથી આવેલો સમ્ર
શ્રી મહાતીર્થ પાલીતાણુ જાય છે.”

આ સાંભળી જિતારિ રાજા કોતકથી તે સંઘની અંદર ગયો. ત્યાં
શ્રુતમાગર, તમા આચાર્યને જોઈ તેણે તેમને વદના કરી, અને શુદ્ધ
પરિણામથી પ્રશ્ન્યુ કે, “ આ જગતમા વિમલાદિ (પાલીતાણા) તે કોણ
છે ? તેને તીર્થપણુ ક્યાથી આવ્યું ? અને તેનું માહાત્મ્ય શુ છે ? ”

* દુશ્મનને હરાવી જય મેળવનાર. ૧. શોક્યપણાથી.

[illegible]

ચાર તીર્થેરુ અહિં સમવચરણ થયું છે અને તેમનાથને વહેંતે, આ-
 દીના જોગણીશ ત.યેરોનું સમવચરણ આવતા કાળમાં અહિં થવાનું છે.
 તેમજ પૂર્વકાળે અહિં અનંતા નિદ્ર થયા અને આવને કાળે પણ અનંતા
 સિદ્ધ થશે, માટે આ તીર્થને સિદ્ધક્ષેત્ર કહે છે. જગતને સ્તુતિ કરવા વ્રાય-
 ક એવા, મહાવિદેહ—ક્ષેત્રની અદર વિચરતા શાશ્વતા તીર્થકરો પણ આ
 તીર્થની ઘણીજ પ્રશંસા કરે છે. તેમજ ઇલાના ભવ્ય જીવો પણ હનમેશાં
 એનું સ્મરણ કરેછે જેમ સારી ભૂમીમાં વાવેલું ખીજ અતીવ્રણી સંખ્યામાં
 વાયછે, તેમ આશાશ્વતા તીર્થે કરેલી યાત્રા, પૂજા, તપસ્યા, સ્નાન અને દાન
 એ સર્વ આતીથલ દ્રવ્ય આપેછે, વળી કહ્યું છે કે—શત્રુંજય તીર્થેનું ધ્યાન કરવા-
 થી હજાર પદ્યોપમ જેટલી અશુભ કર્મની સ્થિતિ ક્ષય પામે છે અને શત્રુ-
 જયે જવા માર્ગે પગ મૂકવાથી એક સાગરોપમ જેટલી અશુભ કર્મની સ્થિતિ-
 નાશ થાય છે. શત્રુંજય પર્વત ઉપર શ્રી આદીનાથ ભગવાનના દર્શન કરવાથી
 તીર્થસ્થ અને નારકી એ બે દુર્ગતિનો નાશ થાય છે તેમજ કોઈ ભવ્ય
 જીવ ત્યા સ્નાનપૂજા કરે તો હજાર સાગરોપમ જેટલી અશુભ કર્મની
 સ્થિતિ ખપાવે છે કોઈ ભવ્ય જીવ શત્રુંજય પર્વત તરફ જવા માટે એ-
 કેક પગલું મૂકે તો કોડો ભવોમાં કરેલાં પાતકોમાંથી પણ તે મુક્ત થાય
 છે. શુદ્ધ પરિણામનો કોઈ જીવ ખીજે ઠેકાણે કોડ પૂર્વ સુધી શુભ ધ્યાન
 કરીને જેટલું શુભકર્મ બાધે છે, તેટલું શુભકર્મ આ પર્વતને વિષે
 બે ઘડી શુભધ્યાન કરવાથી નિશ્ચયે બધાય છે કોડો વર્ષ સુધી મુનિરાજ-
 ને સૂઝતો ઈચ્છિત આહાર આપવાથી તથા સાધર્મીને ઇચ્છાભોજન દીધા-
 થી જે પુણ્ય બધાય છે, તે પુણ્ય શત્રુંજય પર્વત ઉપર એક ઉપવાસ કરવાથી
 બધાય છે, જે ભવ્ય જીવ ભાવથી શત્રુંજય પર્વતને વદના કરે તેણે ચર્ગ-
 માં, પાતાળમાં તથા મનુષ્યક્ષેત્રમાં જેટલા તીર્થો છે તે સર્વેના દર્શન કર્યા
 એમ જાણવું. ભવ્ય જીવ શ્રેષ્ઠ એવા શત્રુંજયનાં દર્શન કરે, અથવા ન કરે;
 પણ જો શત્રુંજયે જતા સધનું વાત્સલ્ય કરે, તો પણ ઘણા શુભકર્મ ઉ-
 પાજે છે. તે જોવા કે—શત્રુંજય પર્વતને ન જોતાં જો શત્રુંજયના
 સધનું કેવળ વાત્સલ્ય કરે, તો, સાધારણ સાધર્મિવાત્સલ્ય કરતા કોડગુણ
 પુણ્ય પ્રાપ્ત કરે અને જો શત્રુંજયનાં દર્શન કરીને સધનું વાત્સલ્ય કરે

તો અનત' રહ્યું પુણી' પ્રાપ્ત કરે જે ભય છવ મન વચન ગયાની ૧
 / દિ ૧ ખી પ્રથમ રતુજન્ય તીર્થનું સ્મરણ કરે અને પછી આદાનો લાગ ક રાને
 અર્થે નોકારસી, પોમી, પુમિમ, એમસન, આગિવ, ૮, અઠમ દશમ
 (ચાંડીપરામ) દુરાનમ (પાચ ઉપરામ), માસખમણ, અવમાખમણ
 (૧૮ ઉપરામ) વગેરે પંચખાલુ કરે, તે પંચખાલુનું પૂરેપૂરું ફળ પામે ત
 તુજન્ય પરન કાર પૂજા તથા આન કરવાથી જે પુણ્ય મળે તે પામે છે, તે
 પુણ્ય અનંત તીર્થને રીંછે મને નેટલું સુવણુ જૂમિ તથા આશૂપણુ દીધાથી પાપ
 પામી શકે નહીં બન્યું જરૂર પડે પડે પૂરું પૂરું હોય તો પદ્મ ઉપવાસનું
 કપૂરનો દીવો કરે તો મામખમણનું ઓ મુનિરાજને સુખનો આદર આ
 પે તો માર્ગ માસખાં કરેલા માસખમણનું પુણ્ય પ્રાપ્ત કરે છે જેમ
 બીજા તથાવ મરોવડ નદીઓ વગેરે આનંદ જગમગ કરેલા છે આ
 સમુ તો જળનો નિરિ કરેલા છે તેમ બીજા મરો તીર્થો છે અને રાન
 જ્ય તો મદા તીર્થ કરેલા છે તે રતુજનની યાત્રા કરીને જેલો પોતાનું
 કનક કર્યું નહીં, તે માણ્યમના મનુષ્ય ભર, દર્શન, ધન ઓ કુટુંબ એ
 મવ શા કામના? જેલો જાનુજન્ય તીર્થો રહ્યા ફરી નહીં, તે મનુષ્ય મ
 નુષ્ય મવ પામ્યા છતાં પણ નહીં પામીએ એમ મમજનું રાગી છતાં ના
 પણ મુત્તા જેવો જાણવો, અને મોટો જાણુ દાવ તો પાપ અગાનીજ મમજ
 વો જે રે દાન, પિન નપ અને તીવ્ર ધમ દિવાઓ કરી જાણુ છે પણ
 મદજરી ધર્મ નકે એવી તીર્થ ના કેમ બહુ માનથી ન કરી? જે પુરો
 મજરી પાળી પોતાને પો શત્રુ ૧૧ તીર્થની યથારિરિ સાત યત્રાઓ કર
 છે તે પુરોનો ધર્મ છે આ નેઓ જગત્મા માન છે વળી મધુ છે કે-જે
 પુરો લાગત ચક્રવિચારા ૭૬ કરી શત્રુજન તીર્થે મન વાનઓ કરે તે
 નોંધે બધે મિદિ પામે છે '

* એલ આદા ૧-એક રખત જમતુ ૧ કાવત પાં રાગે-મચિન
 રતુનો લાગ ક વો ૨ રતવાગે-સતવર પાળતુ ૩ રતવાગે-રને રખો
 જતુ ૪ રત મદચારી-રતની સાથે ચાલતુ ૫ ઓ પૂમિ મથા -નિ
 રત મન રહેતુ ૬ એ ૭-શ કરવા છે આ રા-તો નાપત મ કરી
 પાળત યદ મથો છે

જેમ વધોદત્ત પાણી કાળી માટી ઉપર પડ્યાથી ચીકણાં આપે છે, તેમ ગુરૂ મહારાજ શ્રી શ્રુતસાગરમૂર્તિના વચનથી જિતારિ રાજાનું મન ભદ્રિક્ષ હોવાથી (ક્રોધમળ બન્યું) મૂર્ચ્ સમાન શ્રી શ્રુતસાગરમૂર્તિ અને સૂર્યકિરણ સમાન તેમની પાણી એવો યોગ મળના જિતારી રાજાના મનમાં મિથ્યાત્વ રૂપ જે અધકાર હતો, તે ક્યાય પહોં જતો રહ્યો, અને સ્વન્યક્રમ રૂપ પ્રકાશ થયો, સમકિતનો લાભ થવાથી જિતારિ રાજાને શત્રુજયની યાત્રા કરવાને માટે ઘણીજ ઉત્સુકતા થઈ અને તેથી તેણે ઉતાવળથી મત્રિયોને કહ્યું કે, “અરે મત્રિજનો ! ઘણી ઉતાવળથી યાત્રાની તૈયારી કરો.” એમ કહી જિતારિ રાજાએ સહસ્રા એવો અભિગ્રહ કર્યો કે, “જ્યારે હું પગે ચાલીને શત્રુજય પર્વત ઉપર શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનને વદના કરીશ, ત્યારેજ હું આત્મપાણી લઈશ ” હંસી, સારસી તથા ખીજ ઘણા લોકોએ પણ આ વાત સાંભળી રાજાના જેવો અભિગ્રહ કર્યો. કહ્યું છે કે, જેના રાજા તેવી પ્રજા. જ્યારે કોઈ ધર્મનું કાર્ય કરતી વખતે માણસને વિચાર કરવો પડે, ત્યારે તેનો ભાવ તે શું ? માટેજ રાજાદિદેવે કાંઈ પણ વિચાર કર્યો વિના કેમજી ભાવથીજ અભિગ્રહ કર્યો. “આ આપણું નગર ક્યા અને તે શત્રુજય તીર્થ ક્યા ? વિચાર ન કરતા સહસ્રા એવો અભિગ્રહ લેવાનો કદાગ્રહ તે કેવો ? ! એ ઘણી ખેદની વાત છે ” એમ ઘણી રીતે મત્રી વગેરે લોકોએ રાજાને કહ્યું, તેમજ શ્રી શ્રુતસાગરમૂર્તિએ પણ કહ્યું કે, “હે રાજા ! અભિગ્રહ વિચાર કરીનેજ લેવાય છે કેમકે, વગર વિચારે કાંઈ કાર્ય કર્યું હોય, તેનો પાછળથી પશ્ચાત્તાપ થાય છે, અને પશ્ચાત્તાપ થાય તો કાંઈ લાભ થતો નથી, એટલુંજ નહીં પણ આર્તધ્યાનથી અશુભ કર્મનો બધ થાય છે.”

જિતારિ રાજાએ કહ્યું કે, “ગુરૂ મહારાજ ! જેમ પાણી પીધા પછી પાનારનું નામ ઠામ પૂછવામાં તથા મુંડન કરાવ્યા પછી નક્ષત્ર પૂછવામાં કાંઈ લાભ નથી, તેમ અભિગ્રહ લીધા પછી વૃથા વિચાર કરવામાં શું લાભ ? ગુરૂ મહારાજ ! પશ્ચાત્તાપ ન કરતાં હું પોતાના અભિગ્રહનો નિર્વોદ કરીશ, અને આપના ચરણના પ્રસાદથી શત્રુજયે શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનને વદના કરીશ, એમાં અશક્ય વાત તે સી છે ? અરણ (સૂર્યનો

સારથિ) પણ જાતા પણ સૂર્યના પ્રમાણથી દરરોજ આદ્યશના એક છેડાથી ખીન્ન છેડા સુધી શું જતો નથી ? ” આટલું કહી નાગ પરિનાર સહિત સઘ આવે ચાલ્યો .

જ્યો ૨૫ ૩૫ રાત્રી ઉપર ચાલ્યા હોયની । એવી ઉતાવળથી પથ કાપતા કેટલેક દિવસે જિતારિ ગળ મારશીર દેરાની અંદર એક અટીમા આવી પહોંચ્યો . જો વખતે શુધા, તૃપા, પંચે ચાનડુ તથા માગુનો પરિશ્રમ પ્રતિપાદિ કારણોથી રાગ તથા તેની બે રાખીઓ વણાં આકુળ વ્યાકુળ થયાં હતા તેમજ જિતારિ રાગનો ગ્રિહ નામા મુખ્ય પ્રધાન ધવો અત્યુદ્ધતો, તેણે ચિતાતુર થઈ શ્રુતગાગરસરિજીને કહ્યું કે “ ગુરુ મહારાજ ! આપ યુક્તિથી રાગના મનડુ સમાધાન કરો, નહિ તો ધર્મને મ્યાન નદે લોકમા ધણો ઉડાડ થયે ” તે સામગી મુતગાગ ગ્રહિત્તે રાગને કહ્યું કે, “ હે રાજન ! હવે તું લાનાનાળો નિચાત્ત દર મહસાકા થી કરેલુ પ્રાપ્ત્યુ કાષે પ્રમાણ મનાવું નથી માટેજ પચખ્યાણના દડકમા સન ઢેકાણે સદમ્માકાત્તિ આગ્રાત્ત ખેલા છે ’ .

જિતારિ ગળ શરી થી અગાણો હતો, પણ મનથી સારસાન હતો, તેથી તેણે કહ્યું કે ‘ ગુરુ મહારાજ ! જો એવ આલુ પાગવાને અગમ્ય હોય, તેને એવો ઉપદેશ કરવો ધર છે પરંતુ હું તો મહારો અભિગ્રહ પાગવાને સુમર હું પ્રાણની હાનિ થાય તો ચિતા નથી પણ મદા । અમિ મરનો ભગ ન માઓ ’ પોતે ધૈય તથા હતાદ રાખીને પોતાના પતિએ લીધેલો અનિમદ પાગવાના હામગા હતાજન આપની । એવી હમી અને મારગીએ તે મમરે પોતાનું વીરપત્નીપણું પ્રખટ કરું નચાલ પતિને ધૈ આપી અભિગ્રહ પાગવા માટે આમદ થૈયો ‘ અતે આ જાનનું ચિત્ત ધમને વિરે કટતુ તતીન છે ? એનું કુટુમ પણ મેનુ ધર્મો છ ? અતે એનું મત્ત પણ મેનુ દદ છે ? ’ તે વખતે જિતારિ રાગની એવી મર્મને ગુતિ કરી

પછી “ હવે શું થયે । અને શું કરતુ ? ” એવી ચિત્ત અમાન ચિત્તથી મિત મત્રી આકુળ વ્યાકુળ થયો તેનું હવ્યકમગ તાપથી હમ પ્રમડ અને અવસર થયો ત્માતે તે જિહના ઉપર જાળો મુડ રતો . એવજા

શત્રુજયના અધિષ્ઠાયક ગોમુખ નામા યક્ષે સિંહ મંત્રીના સ્વપ્નામાં પ્રદટ્ઠ થઈને કહ્યું કે, “ હે મંત્રી ! ચિતા કરીસ નહીં. જિતારિ રાજના સાદસ-થી ખેચાયલો હું સંતુષ્ટ થઈ પોતાની દિવ્ય શક્તિથી શત્રુજય તીર્થને અદિ નદીક લાવું છું. પ્રાતઃકાળમાં તમે પ્રયાણ કરજો, ત્યારે નિશ્ચયથી તમને શત્રુજય પર્વતનાં દર્શન થશે. ત્યાં રૂપભદ્રેવ ભગવાનને વદના કરીને તમે પોતાના અભિગ્રહ પૂજા કરજો. ” એમ સાબળી મંત્રીએ સ્વપ્નામાં જણાવ્યું કે, “ હે યક્ષ ! જેમ મને જણાવ્યું તેમ તું સર્વ લોકોને પણ જણાવજો. એટલે તેમને વિશ્વાસ આવશે. ” મંત્રીનું એવું વચન સા-ભળી યક્ષે સર્વે લોકોને સ્વપ્નામાં આવેલી ઉપરની વાત જણાવી. પછી યક્ષે તે અઠવીમાં પર્વત ઉપર ક્ષણમાત્રમાં અ.મદ્દગ શત્રુજય તીર્થ લાખી આપ્યું. દેવતા શું નથી કરી શક્તા ? દેવતાએ આજેલી વસ્તુ ધણી કાળ રહે તો એક પખવાડિયા સુધી રહે છે, પણ ગિરનાર ઉપરની ગિનમૂર્તિની માફક દેવતાએ તૈયાર કરેલી વસ્તુ તો ધણી કાળ સુધી રહે છે.

પછી પ્રભાત થતાં શ્રી શ્રુતસાગરચુરિ, જિતારિ રાજ, સિંહ મંત્રી, રા-ણીઓ તથા ખીજા પણ મંથના લોકો પોતાને આવેલાં સ્વપ્નામાં જણાવેલાં સર્વે લોકો આ-ગળ ગયા, અને સ્વપ્નામાં દેવા પ્રમાણે પર્વત ઉપર શત્રુજય તીર્થ જોઈને ધણોગ્ધ હર્ષ પામ્યા. પછી રાજા અને રાણી વગેરે લોકોએ રૂપભદ્રેવ ભ-ગવાનની વદના પૂર્વક પૂજા કરી પોતાના અભિગ્રહ પૂર્ણ કર્યા. તે વખતે ભગવાનના દર્શનથી નેમના શરીર ઉપર હર્ષથી રોમરોજિ ચિકચર થઈ, અને સુકૃત રૂપ અમૃતમાં નેમનો આત્મા નિગમ થઈ રહ્યો. પછી જિ-તારિ રાજાએ તથા ખીજા લોકોએ સ્નાનપૂજા કરી, ધ્યન ચલાવી, આગા પહેગવી, તથા ખીજા પણ તીર્થ ઉપર કરવાં લામક ધર્મકૃત્ય કરીને સર્વે લોકો ત્યાંની નીકળ્યા. જિતારી રાજા પરિવાર સહિત ત્યાંથી વિદાય થયો અગે. પણ ભગવાનના શુભ રૂપ કામચુથી ખેચાયો, ત્યારે ભગવાનને વદના કરવાને અર્થે પાછો વળ્યો. જાણે નરક રૂપ સાત દુર્ગતિના પડવા થઈ આત્માનું રક્ષણ કરવા માટે જ કે શું ? તેમ જિતારિ રાજા પૂર્વે દેવા પ્રમાણે સાત વાર માર્ગે આદર્યો અને સાત વાર ભગવાનને વદના કરવા

માટે પામે વળે તે ભેદ મિલ મરીએ રાગો પૂઞ્ય કે "અ શુ ।"
 તારે તમને કહ્યું કે "જેમ બાળક માતાને ડોકી સકતો નથી તમ
 હું પણ આ તીથગજો ડોકી સકતો નથી તેથી મો રહેવા માટે અદિજ
 એક, મારું નમઃ ધી સ્થાપના કર " ક્યો બુદ્ધિવાન પુરુષ નિધાન જેવું
 મનમનુષ્ય નક મો તો તે મૂળી શકે ? પત્રી મરીએ રાજ્યસ્થાપના
 કરેલી રીતિ પ્રમાણે ત્યાં એ નગર સ્થાપન કરું હીકજ છે, બની બુદ્ધિ
 અધિભરી ક્યો બાલ્ય સ્વામીનું યોગ્ય રચન ન માને ? તે નગરમા કોઈ
 પાત્રથી પણ મિનટન કર લેવાનો નહેતો, તમજ, શ્રી મધમાના ખીલ
 પણ વધા સાકો સ્વાર્થના તથા લીર્યના કૃત્યો સાધવાને અર્થે ત્યાં રજા
 પત્રી તે નગરનું 'નિમળપુર' એવું યોગ્ય નામ પડી ગયું જે વસ્તુમા
 નામ પ્રમાણે ગ્રુષ્ઠ રજા હોય તેજ વસ્તુનું નામ વધાય કહેવાય છે પછી
 જિનેશ્વરના ખ્યાનને વિષે તત્પર એવો જિતારિ રાગ હતમ રાજ્ય રીદિ
 ભોગવતો છો દારિદ્રમા કૃષ્ણની પેઠે મુખે રહેવા લાગ્યો ત્યાં ભગવાનના
 મનિ હપર દસની પેઠે મુખર વાણીયલો એક પોપટ હતો તે રાગના
 મનને ધજોજ રીકવતો હતો તેથી જિતારિ રાગનું તે એ કીડાનું સ્થા
 નક થઈ ગયો અગ્નિત પ્રભુના મનિ પ્રભે ગએના એવા પણ એ રા
 ગનું અરિદત ખ્યાન ધૂમથી મક્કીન થએલા ચિરામણની પેઠે પોપટના
 કીડરસથી મનિન થયું મમય જતા જિતારિ રાગો અતક્ષણ આગ્યો
 તારે તેજે શ્રી રામદેવ ભગવાન ॥ અરજકમળ પામે અનશન કયુ ધર્મ
 એકા ઈ એવીજ રીતિ તેણે છે તે વખતે દમીએ અને સારમીએ મનમા
 ધીર / ૧૫૧ રાગની સારવાર કરી અને તેને ૧૫૨ મત્ર મબગાન્યા
 મદ્યુદિવાળા મનુષ્યે મમપના વાણીય હોય છે તે અમરે પે ૧૧ પેપટ
 મારના સિખર હપર એમી મદુર ખનિ ક્યો તારે ૨૫૧ વિચિત્ર ગ
 દિથી રાગનું વિષ તે ત ૬ મયુ પછી પોપટના ખ્યાનથી રાગનો જી
 પોપટનીજ ગેનિમા હપન થયો, જેમ પોતાની હપાનું ઉત્તપ ૧ ૨ ૩
 અનશ છે, તેમ ભવિન વાનુ પણ ઉત્તપન ૩૧ ગમતુ નથી 'અને
 મતિ તેડિ મતિ' એવી પર્વેન લેકમ્ રહેવા છે, તે બોગી ન પો તે
 માટેજ કે ૩૧ જિતારિ રાગ પોપટ થયો ' પોપટ અને મેના વનરે

તિર્યચની સાથે ક્રીડ કરવાથી અનર્થ નિપજ છે, ” એમ જે જિનેશ્વર
 મહારાજે કહ્યું છે, તે બરોણર છે જુઓ, જિતારિ રાજ સમકિતી છતાં
 પણ તેની તે ક્રીડાથીજ એવી મોટી ગતિ થઈ. જિતારિ-રાજ જેવા ધર્મી
 માણસની પણ એવી ગતિ થઈ, તેથી જીવની વિચિત્ર ગતિ અને જિન-
 બાધિત સ્યાદાદ પ્રગટ દેખાય છે. ભવ્ય જીવ શરૂનું તિર્યચની યાત્રા ક-
 રવાથી નારંગી અને તિર્યચ એ એ દુર્ગતિને પરમાડનાર અશુભ કર્મ ખપાવે
 છે, પણ ખપાવ્યા પછી ફરીથી જો તે કર્મ બાધે, તો અવશ્ય ભોગવવું
 પડેજ. એમ થવાથી તિર્યચું માહાત્મ્ય લેશમાંજ પણ ઓછું થતું નથી.
 વૈદ્યે સાને કરેલો ગોણસં ફરીથી અંપથ્ય વચ્ચું સેવન કરીને જો માદો
 થાય તો તેમા વૈદ્યનો શો દોષ ? જો કે પૂર્વ ભવના દુર્દેવથી ઉત્પન્ન થ-
 એલા માદો ધ્યાનથી જિતારી રાજ તિર્યચ યોનિમા જયે; તો પછું તે
 યોગ કાળમાજ કલ્યાણકારિ સંગઠિતિનું શ્રેષ્ઠ ફળ પામેશે. પછી જિતારી
 રાજનું અગ્નિસસ્કારદિક ઉર્રેકાર્ય થઈ રહ્યા પછી હસી તથા સારમી એ
 બને રાણીઓએ તેજ દીવસે દીક્ષા લીધી, અને અંતુકમે કાળ કરી તેઓ
 સ્વર્ગમા દેવીઓ વધ. પછી અર્ધચિન્તાનથી તેમણે પોતાના પતિનો જીવ
 ક્યા છે, તે જોવાથી તેમની બોણવાગે આચ્યુ કે, તે તો તિર્યચ યોનિ
 પોપટ થયો છે ત્યારે તેમણે ધણું સ્વદેશથી ત્યાં નહીં પોતાના પતિને
 પ્રતિભોધ્યો, અને તેજ તીર્ય ઉપર તેમણે તેની પાસે અનંશન લેવડાચ્યું.
 પછી તે મરણ પામી તે દેવીઓનો પોતે રૂપ દેવ થયો. એ સર્વ વાત
 યોગ્યજ છે. કાળક્રમથી પ્રથમ તે દેવીઓ સ્વર્ગથી અધી, ત્યારે પાછળ
 રહેલા દેવે કેવળી ભગવાનને પૂછ્યું કે, “ હે પ્રભો ! હું સુલભબોધિ છું કે
 દુર્લભબોધિ ? ” ત્યારે કેવળી ભગવાનને કહ્યું કે, “ તું સુલભબોધિ છે. ”
 એમ કેવળીએ કહ્યું ત્યારે પાછું એણે પૂછ્યું કે, “ એ વાત શી રીતે ? તે
 મને કહો ” કેવળીએ કહ્યું, “ જો તારી એ દેવીઓ સ્વર્ગથી અધી, તેમાં
 હસીને જીવ કિનિપ્રતિષ્ઠિત પુરમાં રૂપધ્વજ રાજનો પુત્ર મૃગધ્વજ નામે
 થયો, અને સારસીનો જીવ, પૂર્વે માયા કરવાથી કાશ્મીરદેશમા આવેલા
 વિમળાચળની પાસે એક આશ્રમમાં ગાગલિ ઋષિની કમળમાળા નામે પુ-
 ત્રી વધ. તું હવે તેમનો જોતિસ્મરણ ગાનવાળો પુત્ર થઈશ ” (શ્રીદત્ત મુનિ

હો છે) હે મુખવજ સમજા! એવીના મુખથી એવી વાત મામળી
 પેપટનો છવ દેવના મધુર વચનથી તે આશ્રમમાં નેને લઇ ગયો ત્યાં
 તેણે દેવના પંદરનાં ચો ૧ અને ૧૨ આપ્યા પાછોતો લઇ આને દ્વારે
 સેનાની માથે ભેગો દોડ અને પગ તે રવળે મયો સ્વાથી મયોને દોડે
 એ તમાગે પુત્ર થયો છે એણે પોતાનો જ્ઞાનમામળી જ્ઞાતિમરણ જ્ઞાન
 પાતી રિયાન દયા કે પૂર્વ જરમા ને આગી એ સ્ત્રીઓ હતી, તેજ
 આ જરમા ૨ ગો માતાપિતા યસ કે, હવેહુ નેમો હે તાન । હે માન ।
 એમ હી રીને હુ ૨ નાગે મો જોન દરી બેસતુમ ગે 'હાજે છે' મહ
 દોષ નરી છતાં પત્રુ એણે જાજ સુધી જોન આ હું હમણાં અમારે વ
 મ । હવેન રાય નદી એમ જાગી બોલના લાગ્યો 'પૂર જવના અઘ્યાનથી
 બાંસવગ્રામા ધબ્બુ જે રામખિ નોરે દા છે 'પૂર જવના અઘ્યાનથી
 દા મરકા રહે છે '

પછી ગુરુજી પત્રુ જે મર વાંત વેસામાં ના નેહી ખાતા પત્રી
 તેને કેવળાએ રીધી હતી કે, ' હે રાજપુત । એમા ૩ આશ્રમ હે
 આ મસાગુ નાટક એવુ છે સર્વે છવ મર જોનાની માથે માટા । હે
 સર્વે રામના મળધ અનંતી વાગ પામ્યા છે મરજ ને આ બમા
 ગીના છે, ને આના જરમા પુત્ર થાય છે, પુત્ર જે, ને પિતા થાય છે
 આ છે ને માતા થાય છે માતા છે ને પિતા થાય છે ને એમણે મર
 જવ અનંતી વાગ જ ના થી આ મરજ પામ્યા નથી, મેના મધ
 પત્રુ જ્ઞાતિ થી, મેની થી મ્યાન નથી તેમજ દુગ પત્રુ થી ૨ દ
 આશ પુત્રી મરજ સખી મહ પત્રુ રત્રુ હવે મગ અથવા દેવ મગ
 । નદી મેના જાલદા માગુ અમગુ કરુ (મીતમુ) હો છે હે
 મગુ મો પત્રુ મેજાજ સખે મો વેગાગુ શખ થયો, તે ।
 મે પદ નમન

ને મેજાજ રોજ ૩ નરિજા દેવની જોના માનદિ પુ ૩ મુ
 હવ નેને જા જીવપદ, મ્પગી આ દુર્લભ (કાનથી જાગ ની
 એવા) દોડ તે નમગા હવેનામાં નેહી જ મગી દેવ દગી સદા ની
 એવો ના માનવાન નાટો જે રજના દોડ લક્ષ્મીવરપદે પત્રુ હવે નોતી

રૂપરતી સોમશ્રી નામે તે શ્રેષ્ઠીની સ્ત્રી હતી. તેમનો શ્રીદત્ત નામે પુત્ર હતો,
 અને શ્રીમતી નામે પુત્રની સ્ત્રી હતી. એ ચારેનો મેળાપ સારા પુણ્યના યો-
 ગથીજ થયો હતો. કહ્યું છે કે—જે પુરુષનો પુત્ર આત્મામાં હોય, સ્ત્રી પતિ
 ઉપર પ્રેમ રાખનારી અને મન માફક ચાલનારી હોય, તથા જે જેટલું દ્રવ્ય
 મળે તેટલામાંજ સતોપ રાખતો હોય, તે પુરુષને આ લોકમાંજ સ્વર્ગ છે.
 એક વખત, સોમશ્રેષ્ઠી સોમશ્રીની સાથે કીડા કરવાને અર્થે હિંદુઓમાં
 ગયો. દૈવના યોગથી સૂઝકાંત રાજા પણ તેજ હિંદુઓમાં આવ્યો. ત્યાં સુ-
 દર એવી સોમશ્રીને જોઈને રાજાના મનની અંદર રહેલો રાગ ડાહી આ-
 મર તોફાની થયો. પછી હુટ મનના સૂઝકાંત રાજાએ રાગ વશ થઈને ક્ષ-
 ણુમાત્રમાં સોમશ્રીને પોતાના અંતઃપુરમાં મોકલારી દીધી. કહ્યું છે કે—
 તરણ અવસ્થા, ધનની વિપુલતા, અધિકાર અને અધિકાર એ ચારેમાં
 એકેક વસ્તુ પણ અનર્થ ઉપજાવે છે, તો પછી જો ચારે એકડી હોય તો
 અનર્થ ઉપજાવે એમાં શું કહેવું ! “અન્યાય એ રાજ્ય રૂપ લતાને બાળી
 નાખનાર દાવાસિ જેવો છે, એમ છતાં રાજ્યની વૃદ્ધિનો અર્થા કયો પુરુષ
 પરશ્વતીની ઇચ્છા કરે ? હમ્મેશા રાજાઓજ લોકોને અન્યાય માર્ગે જતાં
 અટકાવે છે, તેને ગદ્યે જો તેઓજ પોતે અન્યાય માર્ગે ચાલે, તો જેમ
 સામરમા બળવાન મત્સ્ય દુર્બળ મત્સ્યને ખાય છે, તેવો પ્રકાર થયો ”
 સોમશ્રેષ્ઠીની પ્રેરણાથી મંત્રી વગેરે લોકોએ રાજાને ઉપર કહેલી યુક્તિથી
 સમજાવ્યો તેથી તેણે ન સમજતા મંત્રી વગેરેનેજ કાઢી મૂક્યા પરંતુ
 અગ્નિના વર્સાદ માફક મુખમાંથી દુર્વચન નિકળતાં હતા, તે જેણે છોડ્યાં
 નહોં. એવા હુટ ચિત્તના લોકોને ધિક્કાર થાઓ. અથવા સૂર્યકાંત મણિ જેમ
 સૂર્યના યોગથી અગ્નિની વૃદ્ધિ કરે છે, તેમ પ્રધાન રૂપ સૂર્યના યોગથી સૂ-
 ર્યકાંત સરખો સૂરકાંત રાજા ક્ષણમાં અગ્નિ સરખા દુર્વચન મુખમાંથી કા-
 ઢવા લાગ્યો એમાં શું આશ્ચર્ય ! પછી મંત્રી વગેરે લોકોએ કહ્યું કે, “ હે
 શેઠ ! આ વાતમાં હવે કાંઈ પણ ઉપાય જણાતો નથી. હાથીને કાન ઉપર
 શી રીતે રાખવો ? તેમ રાજાને શી રીતે અન્યાયથી વારવો ? બીજાની
 રક્ષણ કરવા માટે કરેલી વાડજ જે અંદર પાકેલાં ચીલડાં ખાય, તો
 મ્હોટો દક્ષ માણસ હોય તે પણ તેમની રક્ષા શી રીતે કરી શકે ? લોક-

માં પણ કશું છે કે—જો માતા પુત્રને વિષ દે પિતા પુત્રી વચ્ચે, અને રાજા સર્વજન લૂટે, તો ત્યાં શું પાપ ?

પછી મોમશ્રેષ્ઠ ઘણાજ ગુસ્સે થયો અને પોતાના પુત્રને ધ્રોવા લાગ્યો. “હે શ્રીદત્ત ! જોયો, બિનકૂવ મનવ નહીં હોયો એવું આપણા દુભાગથી થોડું અપમાન થયું વળી મૃત્યુ જ કે કોઈ પિતાનો અથવા માતાનો પગભવ કરે, તો વખતે પુત્ર સદા કરી શકે, પણ કોઈ સ્ત્રીનો પામવું તે તો તો નિર્વિચ પાત્ર સહન કરી શકતા નથી ! માટે મને તે ઉપાવ કરીને જોડાતો જાણે વાળવો જોઈએ હું પુત્ર ! દ્રવ્યનો વ્યય કરવો એજ ઉપાય ત્હારી નજરે આવે છે છ લાખ રૂપિયા આપણી પામે છે તેમથી પાંચ લાખ સાથે લઈને હું કોઈ દૂર દેશ જઈશ, ત્યાં જઈ મહાન જળવાન ગળની એકા કરીશ. પછી તે પ્રમથ ધાવ ત્યારે તેની મહત્ત્વ એક ક્ષણમા ત્હારી માતાને પાછી લઈ આવીશ પોતામા પ્રતુળા ન હોય અને ગળ પણ વશ ન હોય તો હજી કાવની સિદ્ધિ થી રીતે ધાવ ! જો આપ ની પામે વહાણ ન હોય, અને વહાણનો ચવારનાર પણ અનુકૂળ ન હોય, ત્યારે તે પુરુષ થી રીતે સાગર તરીકે સકે ? એમ કહી સાથે ના હોય મોમશ્રેષ્ઠી છાનો માનો એક વિચાર તરફ જતો જ્યાં પુત્રો સ્ત્રીને અર્થે શું ન કરે ? કશું છે કે, પ્રિય પતિઓ વિષ સ્ત્રીને અર્થે હુકર કાંઈ પણ કરે છે શું પાણી દ્રોપદીના માટે સુમુદ્ર ઉત્પત્તિ ગયા નહીં ?

હવે મોમશ્રેષ્ઠી પરદેશ મયા પછી શ્રી રાવ મા રહેતો હતો તો એક પુત્રી થઈ હું પણ અસહ્ય મને પોતાનું જોર ચલાવે છે ત્યારે મી તે અનમા વિચારું કે “વિદ્યા ચર્યા” મારા હવે કેટલા દુખો આવી પડ્યાં ! જો તો માતા પિતાનો વિરોધ થયો કે સ્ત્રી દાનિ થઈ રાજા દેવો થયાં અને તેમા વળી પુત્રી ની ઉપરિ થઈ પારકા અને વિદ્યમાં રહીને મનોમ મનારે હું જ નહીં પણ મોજુ બને શું કરશે ? એવી રીતે જો, કરતા માને દસ દિવસ મદયા પછી કદતો સખ ત નાના અમિત્ર દત્તો, તેજે તેને કશું ન હોય તો “તુ ખેલ મરીશ નહીં” આપણે દસ ઉપાગ્યો અર્થે સમુદ્ર મા મુનાફરી કરીશ તેમા જે સામ ધાવ તેમા અર્થે બાગત્હારો અને અપા મદા” શ્રીદત્ત તે વન કે

ખૂટ દરી. પછી પોતાની સ્ત્રીને તથા પુત્રીને ક્રોધ તેના સગાને ત્યાં બળાસીને શ્રીદત્ત તૈયાર થઇ ગખદત્તની સાથે વદાણ ઉપર ચઢ્યો, અને સિદ્ધસદીપમાં આવી ઘણાં વર્ષ રહ્યા. પછી 'કટાક દ્વીપમાં ઘણો લાભ થયો,' એમ વિચારી તે બંને જણા ત્યાં જઈ મુખે બે વર્ષ રહ્યા. વખત જતાં તે બંને જણાએ આક કોડ દ્રવ્ય સંપાદન કર્યું અનુકૂળ દેવ અને દીર્ઘ પ્રયત્ન એ બેનો યોગ થાય તો દ્રવ્ય મળે એમાં શુ આશ્ચર્ય ! જેમ પોતાના પુણ્યની ગણતરી નથી, તેમ અગણિત કરિયાણાં તેમણે ખરીદ કર્યા, અને પવન-સરખાં એકડો વ-હાણોમા લાથી 'સરખા' તે કરિયાણાં ચઢાવીને પોતે-બંને જણા વદાણમા એમી ત્યાંથી સુખરૂપ વિદાય થયા. એક વખત વદાણના છત્રમા તે બંને જણુ બેઠા હતા, એટલામાં સમુદ્રમાં તરતી એક પેટી તેમની નજરે પડી કે, તુગ્ત તે તેમણે વદાણું ચઢાવનારા લોકો પાસેથી ગહોર કહાવી. "અ-દર જે વસ્તુ નીકળે, તેનો અર્ધો અર્ધ ભાગ દરેકે લેવો " મધ્યસ્થ માણ-સને સાક્ષામાં રાખી તે બંને જણે આ ફરાવ કર્યો અને પછી પેટી ઉપાડી. તેમા જુએ છે તો, લીંગના પાંદડામા વીટાયલી, નીલવર્ણની સચેતન થઇ ગએલી એક કન્યા તેમના બેવામાં આવી સર્વે વોક " આ તે સુ?" એમ કહેવા લાગ્યા. ત્યારે 'શખત્તે કહ્યું " આ કન્યાને ક્રોધ દુષ્ટ સર્વે દશ ક્યો છે, તેથી તેને ક્રોધએ જગમા વહેતી મૂકી દીધી છે " એમ કહી શખત્તે તેને દંપડા ઝોરાડી મત્રેલા પાણીથી સચેતન કરી, અને હર્ષથી કહ્યું કે, " અરે શ્રીદત્ત ! મેંજ એને સચેતન કરી છે, માટે સૌદ-ર્યથી મેનડાની બરાબરી કરનારી એ સ્ત્રીને હુંજ પગણીશ " ત્યારે શ્રીદત્તે કહ્યું કે, " અરે શખત્ત ! એમ કહીશ નહીં. કેમકે મેં પહેલાથીજ અ-ર્ધોઅર્ધ ભાગ લેવાની વાત કરી છે માટે એ કન્યા હુંજ લઇશ, અને તારા અર્ધા વિભાગને બન્યે તને દ્રવ્ય આપીશ " જેમ મેદગના સેવન-થી વમન થાય છે, તેમ ઉપર ફાળ પ્રમાણે વિવાદ કરનારા તે બંને જ-ણાએ સ્ત્રી સભોગની ઈચ્છા પરસ્પર જે પ્રીતિ હતી, તે છોડી દીધી. કહ્યું છે કે-એક બીજા ઉપર ઘણી પ્રીતિ કરનારા ભાઈઓના અથવા મિ-ત્રોના મનમા એક સ્ત્રી વિના બીજા કોઈ વસ્તુ ભેદ ઉત્પન્ન કરતી નથી. તા'ણ ગમે તેવું મગખૂન હોય, તો પણ કુચી રૂપ સ્ત્રી અદર પેસતાજ

તે ઉત્તરે છે પછી વાદી પ્રતિવાદીની પેઠે તે બંને ઘણો કલ્પના કરી
 લાગ્યા ત્યાર પછી સોમએ કહ્યું કે, “હમણાં તમે સ્વચ્છ રહેો એ
 વિષયમાં આપણે જાણ્યું સુવર્ણ દ્વારા નામના બદલે પહેચરો, ત્યારે ત્યા
 બહુતા પુરો પામે એ વાતનો સંદેહ યાજીશ ’ નિયામ ના દેવવાર્ધા
 સખદત સ્વચ્છ થઈને બેઠું ત્યારે શ્રીદત્તે વિચાર્યું કે, સખદતે આ કન્યાને
 સચેતન કરી મારે ન્યાયપુત્ર હસ્તે કરનારા ન્યાયી પુરુષા પણ એનેજ
 આ કાંઈ અપારનો મારે તેવો મનસ આલ્યા પહેલાજ દુ કાંઈ ઉપાય ની
 રચના કરી ” એમ વિચારી એ બુદ્ધિવાળા શ્રીદત્તે સખદતો પોતાના
 ઉપર ઘણો વિશ્વાસ મેળવ્યો પછી તે શ્રીદત્ત તેને સાથે લઈ વળાણના
 છત્રમાં આવી બેઠો અને કહેના લાગ્યો કે, ‘હે સખત ! જો, આ
 આ કાંઈ સુખનો મત્સ્ય નથી છે ’ એમ કહેવાથી સખદત ત્યા આવી ઠીક
 કરી જુઓ છે, એટલામાં મિત્ર શ્રીદત્તે યતુની પેઠે સખદતને બદો મારી
 સમુદામાં નાખ્યો જો તમે આજ બધા જીવો, પણ મિત્રોનું જેનું મદદ
 માપ માથે સે છે તે દેખાતાર્થમાં ! સુખની, પણ ખરખર જોતા તે
 જેનું સુખ જોવા હાથકર નથી એવી સીને વિદ્યાર માઓ ! નિકાર
 થઈઓ ! ” બુદ્ધિવાળા શ્રીદત્તે પોતા પોતા કાંઈ મિત્ર ચર્ચારી થઈઓ ન્યા
 ને પાળ્યો પણ નવાજ થતાં ખોટો પેકાર કરી કહેતા લાગ્યો કે,
 “હાર દયા ! મારો મિત્ર કેમ ક્યાંય દેખાતો થાય ” એમ મન પેના ની
 અદર વિના ન હોય તો પણ લોખને બતાવવા આજે રજા દા’ છે, તેમ
 કપટથી દિમગિરી દેખાનારા શ્રીદત્ત પણ પછી સુવર્ણનજર આપ્યો
 અને તેણે ત્યાંના ના ને ખોટા દાખી એટ મોટામાં આપ્યો જાન બુદ્ધી
 થયા અને બહુ મા’ દઈ શી તો બહુ ન્યાયી બદલ ઉપર ઉતાવા,
 અને લેવો દાખી ની મિત્રન આપી બદલનો મન કર મારે દયા પડી
 એક મોની વખતે લઈ મોદત ત્યા ખોટા આખા માળો ને રચના
 મારે પગલવા મટે શ્રીદત્તે પેનાને ઘેર લઈ નહો કયુ વિવદની બદ
 સનમી તૈવાજ થતા મારી થ ન દ મન ન્યાયમાં જોના દના એક
 પખત રૂપમાં લઈને લલન પમ નારી ગમની આમરપશિની જેખને
 તેણે તેનું રસપ મારે માણનો પગ ને માણએ કહ્યું ‘અ રાજા

આગ્રિત મુવર્ણુ રેખા નામે પ્રખ્યાત વેશ્યા છે. અર્ધ લક્ષ ૬૦૫ આપ્યા
 વિના એની સાથે વાતચિત પણ થતી નથી. આ સાબળી શ્રીદત્તે તે
 વેશ્યાને અર્ધ લક્ષ ૬૦૫ આપવું કબૂલ કર્યું અને તેને તથા તે કન્યાને ૨-
 થમા બેસારી તે વનમાં ગયો. ત્યાં સિંધર મન કરી શ્રીદત્ત એક અપક-
 શની છાયામાં બેઠો, અને એક પામે તે કન્યાને તથા બીજો પામે. વેશ્યાને
 બેસારી દારી મસ્કરીની વાતો કન્યા લાગ્યો. એટલામાં એક વાનર
 અતુરાઈથી અનેક વાનરીઓની સાથે કામકીડા કરતો ત્યાં આગ્યો.
 શ્રીદત્તે તેને જોઈ મુવર્ણુ રેખાને પ્રશ્ન કર્યું કે, “ એ સર્વ વાનરીઓએ
 વાનરની પોતાની સ્ત્રીઓ દશે કે કેમ ? ” વેશ્યાએ કહ્યું. “ અરે દલ !
 તિર્યચની જાતિમાં આ તે શુ પ્રશ્ન ? એમાં કોઈ એની માતા દશે, કેટલીક
 બહેનો દશે, કેટલીક પુત્રીઓ દશે, અને કેટલીક બીજી કોઈ પણ દશે ”
 તે સાબળી શ્રીદત્તે શુદ્ધ ચિત્તથી અને ગંભીર વાણીથી કહ્યું કે, “ જેમા
 માતા, પુત્રી, બહેન એટલે, પણ બેદ નથી, એવા અવિવેકી તિર્યચના અતિ
 નિથ જન્મને ધિક્કાર થાઓ, ધિક્કાર થાઓ ! જેમાં કૃત્યનો અથવા અકૃત્યનો
 વિભાગ પણ કરી શકાય નહીં, એવી બલવત્ત મૂકતા રહે છે, તે નીચ
 જન્મ અને તે જીવીત પણ શા કામનું ? ” જેમ કોઈ અલદારી વાદી કો-
 ઇનુ આક્ષેપ વચન સાંભળીને પાછો વળી તુરત જવાબ આપે છે, તેમ તે
 વાનર જતો હતો, તે શ્રીદત્તનું વચન સાંભળતાજ તુરત પાછો વળી કહેવા
 લાગ્યો કે, “ અરે દુષ્ટ ! અરે દુરાચારી ! પરના દોષને જોનારા ! તું પર્વત
 ઉપર બળતુ માત્ર જુએ છે, પણ પોતાના પગ નીચે શુ બળે છે ? તે
 જોતો નથી પારકા દોષજ માત્ર તને કહેતા આવડે છે ! કહ્યું છે કે—
 દુષ્ટ માણસ રાઈ નેટલા અથવા સરસવ નેટલાં પણ પારકા છિદ્ર જુએ
 છે, અને પોતાના બીલીકણ જેવડાં છિદ્ર જોતા છતાં પણ દેખતો નથી.
 રે દુષ્ટ ! ખરાબ નિહાથી એક બાજુએ પોતાની પુત્રીને અને બીજી બા-
 જુએ પોતાની માતાને બેસારીને તથા પોતાના મિત્રને સમુદ્રમાં ફેંકી દ-
 ઠને તું મ્હારી નિંદા કરે છે ? ” એમ કહી વાનર દૂધા મારતો પોતાના
 ટોળામાં જઈ બેગો થયો પછી અંદર વજ્રપ્રહાર જેવી વેદના ભોગવતો
 શ્રીદત્ત વિચાર કરવા લાગ્યો કે, “ ધિક્કાર થાઓ ! વાનરે એકદમ આ શુ

દુનયન હતુ ? જોના મમુદ્રમા મને લાભ થયો, તે આ કન્યા મ્હારી પુ
 ત્રી મ્હારી ગીને હોય ? અને આ મુવલુરેમા પશુ' મ્હારી માતા રી ગીને
 હોય ? મ્હારી માતા તો એના કગ્તા મિચિત્ માત્ર જામી છે અને તેના
 સરીરો વર્ષ પછી જરા રવાન છે 'આ મુવલુરેમા તેની નથી' અનુમા
 નથી હિમગ્ના વા મધિએ તો મ્હારિત એ કન્યા માત્ર મ્હારી પુત્રી
 હશે એવો અભાવ, પણ મુવલુરેમા તો મ્હારી માતા મબવતીજ :
 થી તથાપિ હું એો પુધુ તો ખરો' એમ રિચાગી શ્રીલે મુવલુરેમાને
 પૂછ્યું ત્યારે તેણે માફ થયું કે, 'અરે મુ રા ! વગડમા તો જોણ એ
 જાણે કે તું જનવરની નાખીયા દોગટ જાતિમા કેમ પડે છે ?' હું
 છુરેમાએ એમ હતું તો પશુ શ્રી તના મનની તા ! મર્ત નરી ગુરત
 તે ત્યાથી ઉઠો જો ફૂંકમાં અનયની રામ આવી તે ફૂંક હતું સપુર-
 વને યોગ્ય નથી કયો શુભ ઇજાર પુણ જાણી જોઈને અયાગ પાખી
 ના પ્રવેશ કર ? પછી આમ તેમ જમતા શ્રીલે મેક મુનિાને દીધા
 બી તેમને વહના કરીને પૂગડુ કે, હ આમિનું વાનરે મને જાતિ
 રૂપ મમુદ્રમા નાખ્યો છે આપ જાનની સાક્ષાત્કારથી મ્હારો ઉદ્ધાર
 કરો" મુનિાને થયું 'આ જાતમાં ચૂની રહે જાજી ૨૨ ૨૫'
 મળે મોધ પ્રનાર મ્હારો ગુરુ મળ્યા છે અને તે જાજી દેશમા છે
 હ આગિજાનની જે માર જાણુ છું, તે તને હમણા હું છું વાનરે જે
 વાત હતી, તે નવ અવતર મનુષ્યના વચનની પેઠે તું સ્વયં જાણુ "શ્રી
 રીને મન્ય જાણુ ? એમ શ્રીલે પૂગડુ, ત્યારે પાણુ મુનિાને થયું -,
 હે ગુરુ પુ પા ! માંબળ તને પ્રથમ તારી હુનોનું રત્તાત મ્હું છું
 તારો પિતા પોતાની શ્રી તાયામા લેવા મારે છે નો નીખ્યો, તે
 મ્હુમા દર એના મમરનામા પરીપતિ પામે આવ્યો, 'એવો મારા
 જ (પરીપતિ) આપણ મમ કરવા ચોગ્ય છે' એમ રિચાગી મેમલે
 છીજે પરીપતિને મન વાત મ્હી, અને દન્ય પણ આપું ત્યારે પરીપ
 તિની મેના મમલિપુર તત્ત્વ નાનવા મારી વેવા ઉદાત ની નમેગ
 આપી જેમ લાગે છે હ તેમ પરીપતિની મેનાથી શ્રી મલિરપુગની લા
 પ્રભા ભવ ખમી નગાયી અવ પામેના અવ્યુવ તેમ દિવસખની દન્ય

કરે છે, તેમ સર્વ પ્રભુએ ક્રાંત સુરક્ષિત સ્થાને જવાનો વિચાર કર્યો. તે વખત તે ત્હારી સ્ત્રી પોતાની પુત્રીને સાથે લઈ ઉતાવળથી ગંગા નદીના કિનારા ઉપર સિદ્ધપુરમાં આવેલા પોતાના પિતાને ઘેર ગઈ. ત્યાં એ પોતાના ભાઈ પાસે ઘણાં વર્ષ રહી. સ્ત્રીઓને પતિ, સાસુ, મસરા વગેરેનો વિયોગ થાય, ત્યારે પિતા અથવા ભાઈ રક્ષણ કરે. એક વખત અપાઠ મહિનામાં એક ઘણા ઝેરી સર્પે ત્હારી પુત્રીને ડશ દીધો દુઃખીતોના દુષ્કર્મને ધિક્કાર થાઓ ! પછી ત્હારી પુત્રી મૂંઝા ખાઈ અચેતન થઈને પડી. ત્હારી સ્ત્રી વગેરે લોકોએ ઘણી દવા કરી, પણ જેમ વધ્યા સ્ત્રીને સંતતિ થતી નથી, તેમ તે પણ ચૈતન્ય પામી નહીં. “ સર્પથી ડશાયેલા માણસને ઉતાવળથી અગ્નિસસ્કાર કરવો ઠીક નથી. આયુષ્ય દૃઢ હશે તો ક્ષમાયિત્ત એ પાછી જીવતી થશે. ” ત્હારી સ્ત્રી વગેરે લોકોએ એવો વિચાર કરી ત્હારી પુત્રીને લીખડાના પાંદડાઓ-વીટી એક સારી પેટીમાં રાખી, અને તે પેટી ઘણા શોકથી ગંગા નદીના પ્રવાહમાં તરતી મૂકી પછી ઘણી વૃષ્ટિ થવાથી ગંગા નદીમાં પૂર આવ્યું તેથી તેના કિનારા ઉપરનાં આશ્રિત એવા વૃક્ષો પણ જડમૂળથી ઉખડીને પ્રવાહમાં તણાતા ગયા. જેમ વાયુના વેગથી વહાણ ચાલે છે, તેમ તે પ્રવાહના વેગથી પેટી પણ તરતી તરતી સમુદ્રમાં આવી તે ત્હારા હાથમાં આવી આગળ જે થયું તે સર્વ તું જાણે છે તેથી આ ત્હારી પુત્રીજ છે, એમાં ગિલકુત શંકા નથી.

હવે તારી માતાનું વૃત્તાંત કહું છું, તે સ્થિતિ ચિત્ત કરીને સાંભળ તે પલ્લીપતિનો દાવાનળ સમાન ઉસ્સહ સેનામાં આવે આવી, ત્યાં તેના તેજથી સૂરકાન રાજા તેજ રહિત થઈ ગયો. પછી તેણે પદાડ જેવો કિલ્લો તુરત સંજ્ઞા કર્યો, અને પૂરની અંદર ધાસ, દણો, લાકડા વગેરે સર્વ વસ્તુ પૂરે-પૂરી ભરી મૂકી કિલ્લાની અંદર ઠેકાણે ઠેકાણે સારા પરાક્રમી સુભટોને રાખ્યા જે રાજા શત્રુ ઉપર ચઢાઈ લઈ જઈને યુદ્ધ કરી શકે નહીં, તેના એવો બદોબસ કરી રહેવું એજ બળ છે પછી પલ્લીપતિની સેનાએ એક ક્રમ મૂકી ચારે તરફથી ચઢાઈ કરવા માડી. જેમ મુનિરાજને દુષ્કર્મ તોડતાં વાર લાગતી નથી, તેમ શૂર્વીર સેનાને કિલ્લો તોડી નાખતાં શી વાર ? જેમ મદોનમન હાથી અકુશના પ્રહારને ગણતા નથી, તેમ પલ્લીપતિની

સેનાએ કિલ્લા ઉપરથી શૂ વીરોનાં આવતા બાળો તુલ્યખના સમાન પણ
 ગળા નંદી પછી જૂની વસ્તુ જેમ તોડી પા ના ચાર લાગતી નથી
 તેમ શ્રીમદ્ગુપ્તી પોતાનો રાજ્ય તે મેનાના લોકોએ દાણમાત્રમા ધણ
 થી અને ગુપ્તી તોડી નાખ્યાં આ મને લોકો નદીના પ્રવાહની પેઠે
 એમ અહર પેમાં મયા તારા પિતા સોમશેષી ધણી ઉત્સુખનાની આ
 મળ જતો હતો, એટલામા પ્યાગમા એક આકર નાણુ વાગસાથી તે પુ ન
 મગ પામ્યો માણુમ શું ધારીને માઇ કામ કરે છે, આ દા તેનું
 મુ માત્ર પગિણામ નિપજવે છે સ્ત્રીને પોતાના તાબામા લેવા માગે મા
 મનેથીએ કરેનો પ્રવલ તેના પોતાના નાથને આ મયો હતું છે કે—
 હાથીના મનના કાર્ષ્ણીજીવ હતું વારના મનમા ખીજી સપના મમા
 ખીજી શિરાગિતાના મનમા પણ ખીજી અને (ના) મનમા તો મવ
 ગા કાર્ષ્ણીજીવ હતું શ્રીમદ્વિપુરમા પ રીપતિની મેનાએ હરિશ્ચીની પેઠે
 બયથી ધ્રુવતી મોમ રીને તુલ પડી લીધી પછી નગર તૂટી પોતાની
 મગ્ન પ્રમાણે જિત્ત લોકો પાતાના ધ્યાન તરફ જવા લાગ્યા, ત્યારે મારા
 દેના યોગથી મોમશ્રી પણ માર રીને તેમનાથી જૂની પડી અટ્ટીમા
 બમતા તેણે એક વૃક્ષનું ફળ ખાધું તેથી તેનું શરીર કિચિત્ માન િગ
 લું થયું પગ શરિરની દાગિ પડેના ક તા ધણી ર ઉદ્ધ વધા, અને િ પ
 ધણ મળિ મન આ ઓ આપથી એમનો પ્રભાવ અચિત્ત પછી ગામ
 જતા પ્રસાદ વળિક લોકો તે સોમશીને જોઈને ધણુ આ રી પામ્યાં આ
 ન તેો રૂના માયા કે “હિ મુગી તું રિતગના છે” મ, માઇ નન ના
 છે” અથવા મોઇ મયસદેવી કે, જગદેવી છે” અમારી ખાત્રી છે કે, તું
 મનુષ્યી તો નથી” મોમશ્રીને મત્ત મ થી હતું કે, હે જાણુ પુરો !
 તું માર પમ દેવતા નથી, પરંતુ મનુષ્યની સ્ત્રી છું એમ તમે ખાત્રીથી
 સમજે આ સુર ઉપરથીજ દુ દુ ખ રૂપવામા પો દેવ પ્રતિદ્વ થાય,
 ત્યારે ગુપ્તો પણ દાણ થાય છે” મોમશીનું આનુ વચન માબજી વડે
 માત્ર વળિમાએ હતું કે, તું મુખેથી અમારી પમે છે, એમ કહી હા
 પામે તો વળિક જાએ મોમશ્રીનું ગુપ્ત રાતની પડે ધણુ પ નથી રમ્મજી
 હતું. પછી સુર આ રેજુતારી એવી સોમશીને જોઈને તે વળિક જ

નોમાં પ્રત્યેક જાણ તેને પોતાની સ્ત્રી કરવાની ઇચ્છા કરવા લાગ્યા. હીકજ
 છે, મુંદર બહુ વસ્તુ જોઈને ખાવાનું મન કાને ન થાય ? એમ કરતાં તે
 સર્વે અનુક્રમે આ સુવર્ણકુળ ખંદે આવ્યા. અદિ તેમજે નાના પ્રકારનાં
 કરિયાણા ખરીદ્યા, તેટલા માટેજ તે અહિં આવ્યા હતા. તે વખતે એક
 કરિયાણુ ઘણું મોઘુ થઈ ગયુ ત્યારે સર્વેનું મન વિશેષે કરી તે વસ્તુ
 ખરીદવી એ વ્યાપારી રીત છે, પણ કળ ભોમવવાથી જેમ પૂર્વ ભવનું
 પુણ્ય ખવાઈ જાય છે, તેમ જીજી ઘણી વસ્તુ પહેલા ખરીદવાથી તેમની પામે
 બિલ્લકૃત પૈસો રહ્યો નહી. ત્યારે સર્વે વણિકોએ વિચાર કરી પૈસાની ખાતર
 આ સોમશ્રીને વેચ્યાને ઘેર વેચી દીધી માણસને લોભ પાર ગિતાનો હોય
 છે, અને તેમાં વણિક જનોને તો વિગેષજ એમાં સ્પષ્ટ નથી. આ ગામમાં
 રહેનારી વિભ્રમવતી નામની વેચ્યાએ લક્ષ દ્રવ્ય આપીને આનંદથી સોમશ્રીને
 લીધી. ખરું છે, વેચ્યાની જાતિજ એવી છે કે, તેને બહુ સ્ત્રી મળે તો તે
 કામઘેનુ સમાન તેને લાગે છે. વિભ્રમવતીએ સોમશ્રીનુ સુવર્ણરેખા એવુ નવીન
 નામ પાડ્યુ. સ્ત્રી એક ઘર મૂકીને જીજે થેર જાય, સારે તેનું પ્રાપ્ત નામ
 બદલાય છે. વિભ્રમવતીએ ઘણી સખતાઈથી શીખામણુ દઈને સુવર્ણરેખાને
 ગીત, નૃત્ય હત્યાદિ શીખવ્યું ગીત નૃત્યાદિ કળામાં નિપુણપણું એજ વા-
 રાગનાઓનું ધન કહેવાય છે વખત જતા સુવર્ણરેખા વેચ્યાની આલસ-
 ગતમા એટલી બધી નિપુણ થઈ કે જાણે જન્મથી માડીનેજ વેચ્યાનો ધધો
 કરતી હોયની! હીકજ છે, પાણી જેની સાથે મિશ્ર થાય, તેનો રંગ રૂપ તે
 તુરત પડે છે દુર્લેનની સંગતિને વિહાર થાઓ! જુઓ, આ સોમશ્રી
 એક ભવ છોડીને જાણે બીજે કેકાણે બીજા ભવમા ગઈજ હોયની! એવી
 તલન જુદીજ થઈ ગઈ. અથવા ઉદ્દેવના વશ થઈ એક ભવમાજ વણુ
 ભવ થાય છે. પછી સુવર્ણરેખાએ પોતાની કળાથી રાજને એટલો બધો પ્ર-
 સન્ન કર્યો કે, જેથી તેણે એને પોતાની આમર ધારણી કરી મુનિ કહે કે અરે
 શ્રીદત્ત! આ તારી માતા જાણે બીજે ભવ પામી હોયની! એવી થઈ છે. પૂર્વનું
 રૂપ તથા વર્ણ બદલાઈ ગયાથી તને તેની બીલ્લકૃત ઓળખાણુ પડી નહી,
 પણ એણે તને ઓળખ્યો, તથાપિ શરમથી અને દ્રવ્યના લોભથી ઓળ
 ખાણુ કાઢી નહી. જગતમા લોભનું કેવુ અખડ સામ્રાજ્ય છે? એણે કામને

પણ મૂંઝો નહીં વશાનુ પાપ મને, તે દુષ્ટમિત્રી મીમા દેનાય છે, અંતે
જેની અંત પ્રત્યક્ષ માતા પુત્રો ઓળખીને પણ દુનના લોભથી તેની
રાયે મમ ત્રીડા દરના દરે છે, તે વેશ્યાના દુષ્ટમને ધિક્કાર આજો ! ધિક્કાર
આજો ! ! જે એવી શીઘ્રથી બદલ થએલી, તે વેશ્યાઓ જાણુ પુરના નિ-
ઘમા વિદ્ય અને ત્યાજમા ત્યાજ ગણે છે, તે નનવા ચોગ છે, ”

મુનિજી એવું વચા માબળી શ્રીચતો ધણો ખેલ અને આશ્ચર્ય થયો
પાડુ તેણે મુનિને પૂછ્યું કે “ તે શોકના શીશા ! આ મન વાત મનરે શી રીતે
લાગી ? મહારાજ ! મુનિરાજ જેમ જોયો સસારમા પડના બચાવે છે, તેમ
અધ્ય પમા પ ના મને તેણે દેવો દર્શો ના ? એ ઠીક થયું, પણ તે મનુષ્ય
ની બાળા શી રીતે જોનનો હતો તે મને દરેક ? ” મુનિ મહારાજે કહ્યું કે
‘ હે શ્રી ત ! તારા પિતા સોમરેડો પોતાની બીબા ધ્યાનમા નિમગ્ન થઈ
પુરમાં પ્રવેશ કરતો હતો, એનામા ગાયુરડું જાણુ રાગવાથી મરણ પામી
જન તર થયો ચિત્તમા નહો રાગ રાખનારા તેણે ભ્રમરની પેઠે એક વનમાલી
બીજા વામા ફરતા ફરતા અહિ આવી માનારો વિશે આરાત્ન થએનો
તો જોયો પછી તેણે નાગના રાગી મા પ્રવેશ કરીને તને બોધ આપી
પિના પરભવે જાય, તો પણ પુત્રો દિતા હશે તો ખરાજ તેજ તારો
પિતા ! મળા વાનગ દરે અહિ આવશે અંતે પૂર ભરના પ્રેમથી તારી
માનારો પીઠ ઉપર બેસારી તારા જોતા જતા નીમ્મ લઈ જશે ‘ મુનિ !
જેમ કહે છે ગોટનામા તેજ વાનગ આસીને સિદ્ધ જેમ અમાણ દેરી
પીઠ ઉપર ધારાડું રેડે તેમ મુનપુરેખાને પોતાની પીઠ ઉપર બેસાડી
પોનાના છટ મથકે મયો મોહનું પલિભ કેનું છે ! અને મમાની
અરે દેરી રી નિટ મણાઓ થાય છે ! જેમ દહી માથુ ધણાવતા
શ્રી ત કન્યાનો નડ પોતાનો જવાબે ગયો

એટલામા નિમમવતીએ ‘ મુનજીઆ ક્યાં છે ? ’ એમ પોતાની
વસીગોળે દૂડકુ ત્યારે તેમણે કહ્યું કે ‘ શ્રી ત નામા મેરી અન લગ્ન વ્ય
આપનાની મ્ખૂનત મ્ગી મુનપુરેખાને હિરાનમા લઈ ગયો ’ પછી નિમમ
વતીએ મુનસરેખાને તેડવા માટ ત્રીઓનો મોખરી તે દામીઓએ પ્રે-
દુમ ! ઉપર બેઠેના શ્રીચતને જોઈ ઉતાવળથી પૂછ્યું કે, “ મુનપુરેખા ના

છે ? ત્યારે શ્રીદત્તે કહ્યું કે, “ક્યા ગઈ કોણ બનશે ? હું કાંઈ નેનો ચાકર છું ? ” બાણે દોપની ભરેલી પેટીજ હોયની ! એવી તે દાસીઓએ તે વાત વિભ્રમવતીને કહી. ત્યારે રોઝથી રાક્ષસી જેવી થએલી ને વેશ્યાએ રાગ આગળ જઈ “હે રાજા ! હું લૂટાણી, લૂટાણી.” એવો મ્હોટા સ્વરથી પોકાર કર્યો. રાજાએ “આ શું છે ? ” એમ પૂછ્યું, ત્યારે વેશ્યાએ ધણા કટ્ટથી કહ્યું કે, “હે પ્રભો ! સુવર્ણરેખા કે, જે અમારો સાક્ષાત મુવણ પુરૂષજ કહેવાય છે, તેને ચોરમાં શિરોમણી એવો શ્રીદત્ત ક્યાય હરણ કરી ગયો છે. ” “ શ્રીદત્તે ગણિકાની ચોરી કરી, એ વાત કેવી અસભવીત છે ? ” એમ વિચારી રાજા ઘણું આશ્ચર્ય પામ્યો, અને શ્રીદત્તને બોલાવીને આ વાત પૂછી “જો આપણે ખરું કહીશું, તો પણ એ વાત કોઈ સાચી માનશે નહીં. ” એમ વિચારી શ્રીદત્તે તુરત કાંઈ પણ જવાબ આપ્યો નહીં; કહ્યું છે કે—કાંઈ અણુધટ્ટી વાત નજરે જોઈ હોય, તો પણ તે પ્રકટપણે કહેવી નહીં જેમ વાનરની સગીતકળા અને પાણી ઉપર તરતી શિક્ષા તેની પેઠે જેમ પાપ કર્મ નર્કમાં નાખે છે, તેમ રાજાએ શ્રીદત્તને બધીખાનામાં નાખ્યો. ઘણો રોષ આવ્યાથી તેણે તેની વખાણે પણ તાણુ માર્યું અને સીલ કરી તે પોતાના તાળામા લઈ લીધી અને તેની પુત્રીને ઘરમાં ચાકરડી તરીકે રાખી, હીકજ છે, જેમ નરીખ, તેમ રાજા પણ કોઈનો સગો નથી. પછી શ્રીદત્તે વિચાર કર્યો કે, “જેમ ખવનથી અગ્નિ સળગે છે, તેમ મેં કાંઈ પણ ઉત્તર આપ્યો નહીં, તેથી રાજાનો ક્રોધાગ્નિ સળગાયો મારે હવે હું યથાર્થ કહું તો કદાચિત્ છટકા થાય ” એમ વિચારી તેણે રખવાળ પાસે આ વાત રાજાને જણાવી. પછી રાજાએ બધીખાનામાંથી કાઢી પાછું પૂછ્યું, ત્યારે શ્રીદત્તે કહ્યું કે, “વાનર સુવર્ણરેખાને લઈ ગયો, ” તે સાભળી સર્વે હસવા લાગ્યા, અને ઘણું આનંદ પમી કહેવા લાગ્યા કે, “ અરો ! આ કેવી સાચી વાત કહી ! આ દુટ પુરૂષ કેવો બીટો છે ? ” પછી રાજા અતી ક્રોધાયમાન થયો. અને તેણે ઐરદમ શ્રીદત્તનો વધ કરવાનો હુકમ કર્યો. યોગ્યજ છે, મ્હોટા પુરૂષનો રોષ અને તોપ એ બન્ને અતુકમે તુરત સાર અને માહું ફળ

કેવળી ભગવાને કહ્યું કે, “ પૂર્વભવના સંબંધથી જો સર્વ થયું. માટે તુ ત્હારો પૂર્વભવ સાંભળ.

પાંચાલ દેશની અંદર કાંપિલ્યપુર નગરમાં અશ્વિનમા નામે બ્રાહ્મણ રહેતો હતો. તેને એક નામનો પુત્ર હતો. તેને શંકગની ખેડે ગંગા અને ગૌરી નામની બે સ્ત્રીઓ હતી એક વખત તે ચૈત્ર. મેઘ નામા મિત્રની સાથે કોંકણ દેશમાં યાત્રા કરવા ગયો. બ્રાહ્મણોને યાત્રાના વધુ પ્રિય હોય છે ગામો ગામ કરતાં તેમણે ઘણું દ્રવ્ય ઉપાવસું એક સમયે એક મુતો હતો, ત્યારે હૃદયમાં દુષ્ટ અધ્યવસાય રાખી મૈત્ર વિચાર્યું કે, “ હું આ ચૈત્રને મારી નાખીને મારું દ્રવ્ય પોતે લઉં. ” એમ વિચારી તુરં તે તેને હણવા ઉઠ્યો. અનર્થને આપનાર એવા દ્રવ્યને ધિક્કાર થાઓ. જેમ દુષ્ટ વાયુ મેઘને દિગ્ભિન્ન કરે છે, તેમ દ્રવ્યનો લોભી માણસ વિવેક, સત્ય, સતોષ, લજ્જા, પ્રીતિ અને દયા વગેરે સદ્ગુણોનો તત્કાળ નાશ કરે છે પણ સુદૈવના યોગથી મૈત્રના હૃદયમાં તેજ વખતે વિવેક રૂપી સૂર્યનો ઉદય થયો અને તેથી લોભ રૂપ ગાટ અવધારનો વિધ્વંસ થયો ત્યારે તે વિચાર કરવા લાગ્યો કે, “ મ્હારા ઉપર વિશ્વાસ રાખનારા મિત્રનો વધ કરવા માટે તૈયાર થએલા મને ધિક્કાર થાઓ ! હું એવા અધ્યવસાયથી નિષ્ઠા લોકોમાં પણ નિષ્ઠા થયો એમ વિચારી તે મૈત્ર લેખનો તેમ પોતાને રથાને બેઠો “ જેમ ખરજ ખણવાથી વધે છે, તેમ લાભથી લોભ વધે છે. ” એ કહેવતને અનુસરી તે બંને બ્રાહ્મણો લોભથી વળી ગામો ગામ ભ્રમણ કરવા લાગ્યા અતિ લોભ કરવાથી આ લોકોમાં જો કદમ અનર્થ હમન થાય છે, એમાં શંકા નથી. એક વખતે તે બંને બ્રાહ્મણો લોભથી બ્યાસ થઈને વૈતરણી નદીમાં પેસે પ્રથમથીજ લોભ રૂપ નદીના પૂરમાં ડુબી ગયેલા તે બંને જણા કરીથી વૈતરણીના પૂરમાં ડુબી ગયા અને મરણ પામી નિર્વચ યોનિમાં ઉત્પન્ન થયા (કેવળી ભગવાન કહે છે) હે શ્રીદત્ત ! ઘણા ભવ ભ્રમણ કરીને પછી તને બે (શ્રીદત્ત અને શંખદત્ત નામના) મિત્ર મળ્યા. શંખદત્તે પૂર્વભવે મનમાં ત્હારો વધ ચિન્તન કર્યો હતો તેથી તે તેને સમુદ્રમાં નાખી દીધો. જેમ લેણદારને દેવું વ્યાજ સુદા આપવું પડે છે, તેમ જીવ પૂર્વભવે, જે જેવું અને જે રીતે

કમ હો છે, તે તેજુ અને તે / રીને તો પાઠગથી બોગાતુ પડે છે ત્હારી
 સ્ત્રીઓ ત્હારી બો મગા એ નો જાણીઓ ત્હા । વિયોગની સમા ઉ
 પરનો રાગ છેડી દઇ તાપમથી યદ્ય, બો મદિનાના ઉપનામ પ તપ
 રસ કરના લાગી જાણે વિવસપછ પ્રાપ્ત થાય ત્હારે પ્રવિગ્ધાપિત ધમ
 ની આપના કરની એન્ડ કુનસીઓ હિયન છે મનુષ્ય બન પાગી
 આ બન તથા પગાર એ બ ને ફાગટ પુમારી જેમે એવો મૂળ માણુમ
 પ્રાણુ હશે ? એ દિવસે ઘણી તૃપ્તા લાગનાથી આપ્ત વ્યાકુળ થએલી ગા
 રીએ એન્ડ દોસી પાસે વળી રાગ પાણી માગ્યુ મપેરનો સમય હોનાથી
 તે વખતે તે લમીની આખો નિદ્રાથી ધણી સુસ્ત થઇ હતી તેથી તેજુ
 ધા ની માની રહી ધીઠ માણુસ ની પેડે કાંઈ પગ ઉત્તર આપ્યો નહી ગૌરી
 સ્વમાનથી ધણી કોધી નરોત્તી તો પછુ તેજે તે વખતે દાસી ઉપર ધ
 ભ્રુજ કોધ કર્યો પ્રાપ્તે તપ્તરી, રાગી અને તૃપ્તાથી તથા ક્ષુધાથી પીડા
 મના એટલા લોભને વોડા મગ્ધથી ધણો કાપ ચડે છે, કાધથી ગૌરીએ
 વદ્યુ " રે નીચ ! 'જેમ મરીગએણુ માણુમ જ્યાગ આપતુ નથી તેમ તુ
 મન જરાગ આપની નથી તેનું શું જાણ્યુ ? મન ધણુ ઝેરી સર્પે તને
 કરડી છે કે શુ ? ' એમ ગૌરીએ ધણો તિરસ્કાર કરતે મનુ ત્હારે દા
 મીએ શી । ઠડી, મધુર વચનથી સમાધાન કરી તુગ પાણી લારી ગા
 રી પાણુ પણુ ગૌરીએ તે દુઃ વચનની ધણુ દુઃખથી બોગનાય એજુ
 મંજુ રુ મ બાવ્યુ હાંમીમા રુદ વચન જોતે તો પછુ તેવી દુઃખ
 બધાય છે તો પછી કોધથી બોલ તો બ રાય એમા તો કહ્યુજ શુ ?
 મગાએ પણુ કામનો વખત વીતી ગયા પછી આવેલી દારીને ચિત વ્યગ
 હોનાથી કોધથી મનુ ર અરે દુહ દામી ! 'તુ હમણા આની, તને ડા
 ધએ બહીખાનામા નાંખી હતી કે શુ ? " ગૌરીની સાથે અથા હોનાથીજ
 કે શુ ? મગાએ પણુ તેના જોજુજ બહુમ કમ માધ્યુ એ માહા પરિણામ
 ઉત્પ ન કરનાર કોધને વિકાર થાઓ પછી મગાએ એન્ડ વખત ધણુ મા
 મ રમ ની લોભની માથે વિનામ કરતી એક વેસ્યાને જોઇ પોતાના મનમાં
 ચિત મુ ~, " જામશે જેમ પુષ્પોથી પ્રદુગ્નિત થએલી મોગરા ની વેનો
 મોગવે છે, તેમ ધણુ કામી લોભ જેને લોભવે છે, એવી આ સ્ત્રીને વ

ન્ય છે, અને જેનો પતિ પણ મૃદાને પરલોકે ગયો એવી હું અભાગ-
 પુત્રીમાં અભાગિણી છું. માટે મને ધિક્કાર થાઓ. ” દુઃખ છે મતિ જેની
 એવી ગંગાએ એવા આર્તધ્યાનથી જેમ વર્ષાકાળમાં લોહા ઉપર કાઠ વગે
 છે, તેમ પાછું દુઃખર્મ જાધ્યું. જીવની મૂઢતાને ધિક્કાર થાઓ. અનુક્રમે
 મરણ પામેલી ગૌરી અને ગંગા દેવલોકે જ્યોતિષી દેવતાની દેવીઓ થઈ.
 ત્યાંથી વ્યવીને એક જણ (ગંગા) ત્હારી માતા થઈ, અને ખીજી (ગૌરી)
 ત્હારી પુત્રી થઈ. પૂર્વભવે દાસીને દુર્વચન કહ્યું હતું, તેથી ત્હારી પુત્રીને
 સર્પ દંશ થયો અને ત્હારી માતાને પણ તેથીજ બિલ્લની પદ્મીમા રહેવું
 પડ્યું, તથા ગણિકાની પ્રગસા કરી તેથી ગણિકાપણું ભોગવવું પડ્યું. કદી
 ન બની શકે એવી વાત પણ પૂર્વ કર્મથી બનતી નથી કે શું ? ધાગી
 ખેદની વાત છે કે, જે કર્મ ફેવળ વચનથી અથવા મનથીજ બધાય છે.
 તે કર્મની જે આલોચના ન થાય તો તે ક્રયાએ કરી એવી રીતે ભોગ-
 વવું પડે છે તે પૂર્વભવના અભ્યાસથી એ બન્ને ઉપર કામવાસના રાખી.
 જેવો અભ્યાસ હોય તેવો સંસ્કાર પરભવમાં પ્રકટ થાય છે. ઘણો અભ્યા-
 સ હોય તો પણ ધર્મના સંસ્કાર પરભવે પ્રકટ થતા નથી; પરંતુ કાચા
 પાકા ગમે એવા બીજા સંસ્કાર પરભવમા આગળ દોડે છે. ”

કેવળી ભગવાનનું એવું વચન સાંભળી શ્રીદત્તને સંસાર ઉપર વૈરાગ્ય
 અને ખેદ થયો. પાછું તેણે પૂછ્યું કે, “ હે મહારાજ ! સંસારથી છૂટકો
 થાય એવો કાઈ ઉપાય કહો. જેમાં એવી એવી મનુષ્યોની વિટંબણા થાય
 છે, તે સ્મશાન જેવા સંસારમાં કોણ જીવતો માણસ રતિ પામે ? ” મુનિ-
 રાજે કહ્યું. “ સંસાર રૂપ અપાર માયામાથી છૂટવાનું સાધન તો એક
 ત્યારિત્રનુજ બળ છે. માટે શીઘ્ર ત્યારિત્ર લેવા માટે તું પ્રયત્ન કર. ” શ્રી-
 દત્તે કહ્યું. “ બહુ સારું, પણ મ્હારે આ કન્યા કોઈ સારું સ્થળ જોઈને આ-
 પવાની છે. કારણ કે, કન્યાની ચિંતા એ મને સંસાર રૂપી સાગર તરતાં
 ગળામા બાધેલા પથ્થર સરખી છે. ” મુનિરાજે કહ્યું. “ હે શ્રીદત્ત ! તું કો-
 ગટ મનમા પુત્રીની ચિંતા કરે છે. કારણ કે, ત્હારો મિત્ર શબ્દત્ત ત્હા-
 રી પુત્રીને પરણશે ” શ્રીદત્તે ખેદથી આખમા આમુ લાવી ગદગદ સ્વરે
 કહ્યું કે, “ હે મહારાજ ! કૂર અને પાપી એવા મને તે મિત્ર ત્યાથી મ-

જે ?" મુનિરાજે કહ્યું કે, "હે શ્રીહતા! તું એ નહીં કર અને દુષ્ટી
પણ નહીં થા હમણાજ તારો મિત્ર બનશે બોના-થોજ હોયની ! એવી
રીતે અહિં આપમે "

પછી શ્રીહતા આશ્ચર્યથી હામ્ય કરી મનમાં નિચાટ કરે છે એટ
લામાં તેણે પોતાના મિત્ર શખતને દ્વંથી આવતાં જોયો, શખત પણ
શ્રીહતાને જોઈને ક્રોધથી લાનચોળ થઈ ગયો અને ધમ મળે કૂં ઘણ
શ્રીહતાને માગ્યા હોયો શ્રીહતા વણે ક્ષેષ પામ્યો હતો " રાજા વગેરે
તા । પામે છે ' એમ જોઈ ક્ષણમાત્ર પોણ્યો એટલામાં મુનિરાજે તે
મો કહ્યું કે 'હે શખત! તું તા । રિતમાંથી કોઈને દુઃકર, મરણ
કે, તે અમિતી પેટે તીવ્ર હોનાથી પોતાના ઉત્પત્તિ ધ્યાનને પણ માગી
મામે છે કોઈ એ આશ્ચર્ય છે માટે તેનો અર્થ ન કર્યો એજ ધ્યન
છે કાચિત્ અર્થ કરે તો આશ્ચર્ય એ છે કે, ધણામ મગાસનાન વગેરે
કરે, તો પણ શુદ્ધ થાય નહીં ' જેમ મ્હોરો ઝેરી મર્ષ માંડીતો મન
માનગી રાગ થાય છે, તેમ મુનિગજની તત્ત્વગર્ભિન વાણી માનગીતે ।
ખત શાત થયો પછી શ્રીહતા શખતને પ્રીતિથી લાંબે પડી પોતાની
પામે ખેમાડો એમ કહાથી / વેર દૂર ચાલ છે પછી શ્રીહતા ટ્રવગી બ
મગાનો પૂકડુ કે, 'હે રામિત્ ! એ શખત મનુ મથી અહિં શી
રીતે આ મો ? ' ટ્રવગી મગાનને કહ્યું " જારે તે શખતને મનુ
દ્રમા નાખ્યો, ત્યારે મુલાથી પીગવવા માનુમને જેમ દુઃખ મજે, તેમ સા
શ રના પોતાથી એો લાય એ પાટિયું આપ્યું આપ્યું ત્રુપા મિના
મુધુ થાય નહીં જેમ મનુધ્ય આરા વધ મેલા આપવથી માત રિમમા
દુનગ વ્યાપિથી પણ મુજ્જ થાય છે, તેમ શખત મિનાટે જના માડ
મોતા પરને મપાવેલા પાગીઆથી માત રિનમા મનુ નરી ગયો જેમ
થાડો મારુમ નહીં પ્રવાહ પામે આવ તેમ તે શખત મનુના મિ
તા । હાર આવેલા મા જવા નામા નગ મા અવી સતોય પમો ય-
ખતનો મવગા મા અમો તે નારમા રહેતો હતો, તે શખતને જોઈ
ધો ન પામ્યો, અને ધણા પ્રેમથી તેને પેતાને થઈ લઈ આવ્યો ત્યાર
શખતના મન અત્યંત મનુ ની મરમીથી ગમી મગ દના જેમ પ્ર પે

તાના મૂર્ખ શિષ્યને સારી શીખામણથી સાગે કહે છે, તેમ સંવરે સાગ
 ઔપધથી એક મહિનામાં શખદત્તને સારો કર્યો એક વખત શખદત્તે પો-
 તાના મામાને મુવર્ણદ્રુવ બંદરની હટ્ટીકત પૂછી, ત્યારે તેણે તે સર્વ કહી.
 તે આ રીતે — “ એલિથી એંશી ગાઉ ઉપર મુવર્ણદ્રુવ બંદર છે. ત્યાં
 આજ કાલ મ્હોટા શ્રેણીનાં ઘણા વહાણ આવ્યા છે, એમ સંભળાય છે ”

નટના મનમા જેમ સમકાલે હર્ષ તથા રોષ ઉત્પન્ન થાય છે, તેમ
 આ હટ્ટીકત સાભળી શખદત્તના મનમા હર્ષ અને રોષ ઉત્પન્ન થયા શ્રી-
 દત્તનો પત્તા લાગ્યો તેથી તેને હર્ષ થયો અને તેની કપટ ચેષ્ટાનું રમ-
 રણ થવાથી રોષ ઉત્પન્ન થયો. મનમા એવા પરસ્પર વિરુદ્ધ ભાવ ધારણ
 કરતો શખદત્ત મામાને પૂછીને આ નગરમાં શીઘ્ર આવ્યો, અને ક્રોધથી
 વ્યાપ્ત થઈ ત્હાણે તપાસ કરતો તે અહિં આવ્યો. એની રીતે જીવના પ-
 રસ્પર સયોગ અને વિયોગ પૂર્વકર્મના અનુસારે થાય છે. ” ખટ્ટી કશ્ચા-
 સાગર કેવળી ભગવાને શખદત્તને પૂર્વમનનો સર્વ સંબંધ કહી સભળા-
 વ્યો, અને કહ્યું કે, “ હે શખદત્ત ! પૂર્વભવે તે એને મારવાની ઇચ્છા
 કરી હતી, માટે આ ભવમા એણે તને મારવાની ઇચ્છા કરી. માટે જેમ
 માળ ઉપર ગાળ દીધાથી બદલો વળે છે, તેમ ધાતથી ધાતાનો બદલો વળી ગયો.
 હવે પછી તમે બન્ને જણા માહો માહે ધણી પ્રીતિ રાખજો કેમ કે, મૈ-
 ત્રી છે તે આ લોકમાં તથા પરલોકમાં પણ સર્વ કાર્યની સિદ્ધિ કરનારી
 છે, એમા સંશય નથી. ” કેવળી ભગવાનનું એવું વચન સાભળી શ્રીદત્ત,
 શખદત્તને તથા શખદત્તે શ્રીદત્તને સર્વ અપરાધ ખમાવ્યા અને માહો
 માહે તે બન્ને ધણી પ્રીતિ રાખવા લાગ્યા. ઉન્હાણા પછી આવેલા પહેલા
 વર્ષાદત્તી પેઠે સદ્ગુણ એવા સદ્ગુરુના વચનથી શુ ન થાય ? પછી કેવળી
 ભગવાને દેશના દીવી કે, “ હે ભવ્ય જીવો ! તમે સમગ્રિત પૂર્વકે જનંતવરની
 આરાધના કરો. તેથી તમાગ સર્વે ઇષ્ટ કાર્ય સિદ્ધ થશે. ખીજા ધર્મ સારી
 પેઠે આરાધ્યા હોય, તો પણ ને આખા વગેરેના વૃક્ષ સરખા છે એટલે
 જેમ આંખાનું વૃક્ષ આમ્રફળજ આપે છે, જાળનું વૃક્ષ જાળૂ ફળજ આપે
 છે, તેમ ને ધર્મ પણ નિયમિત ફળનાજ દાતાર છે, અને જો જૈન ધર્મની
 સપૂર્ણપણે આરાધના કરી હોય, તો તે કલ્પવૃક્ષની પેઠે ગમે તે ઇષ્ટ ફળ

આને છે એના અભિવાદી એના ગર્ભને તે એ એવી દેવતા સા
બગા કેળી બગરાનું પગે ના જાર નત લાવા તે વ્યતર (ના ૧૦
૭૨) અને શુદ્ધિરખા એમણે પણ મમકિતનો અગીકાર કરા મોટી
ત અનેનો દિ ન તા બાલકિ મયોગ ઘણા કાગ સુધી લેા રી ત
પોતાના ધ્યાનકે માનો તારે તેો ગર્ભએ મુમાન ગાધુ પની ની
તે ન ખદતને પોતાની પુત્રી અને દ્રવ્યો બધા લાગ આપેો પગે
પરિત પુદ્ધિરાગા શ્રીલે પાળા મર દ્ર વ સાત સેયોગા વાલ્યુ, આે તે
પુત્રી શુક પામે દીક્ષા વર્ષ રિદા કરના અદિ આ યો ૩

(શ્રો ત કેળી ૫૬ ૬) હે મુમદ્વજ તજનું કુન્નર મોદો છતી
વગરાન પામેના શ્રોલ ને દુગ છુ એમ છુ નામ એવી રીતે જે પૂર
બવમા નારી સ્ત્રીઓ હતી તે આ બરમા મ્હારી પુત્રી તથા માના
ધમ માટે આ મસારમા આ નાત કાઈ પણ અગર કરનારી ના એમ
રિતારી પનિ પુ જે બાલકાકિ સાતને અનુમરી મર વ્યતાર કરે
સિદ્ધાતમા દમ રમ નુ મત્ય કરુ છે તે એ ' ૧ જનપં સત, ૨
સગત મત્ય ૩ ધ્યાપના સ ૪, ૫ હમ સાત્ય ૫ ૩૫ સાત્ય, ૬ પ્રતીત્ય
મર, ૭ વ્યવર મર ૮ બાવ મત્ય, ૯ યોગ મત્ય, અને ૧૦ ઉપમા
મત્ય તેમા મણ પગે મોમા ' ૫૧, રિચ્ય, રીર, ઉદક ' એવા
મમધી પાળીને ઓગમે છે, તે પ્રથમ જનપદ સ ૧ જનચુ ક્રમુ ન
દે મગ) ૭૫૧ (નીતુ મગ) એરે મર્ જનના કમો મદનગીજ ઉ
તત થાય છે તેા પમુ અ રિલ-(સનુમગ)—નેજ કમળ મેતુ એ
લ મ મન ન ૩ ૭, માટે એ બીજુ મત મત્ય નજુ લેખાદિ પ્રતિ
હાન અિ ત નમજર એ અયના એ મે હાલિ અક લખા ને,
રિ રિત પમા મત્યાદિ હા " આ રિસે છે, પેમે છે એવા
અયની ગુક મ ૧ (૧૧૫) કરી એ રીજુ મપન મર નજુ
કુળની રિ ન કરે તેા પ ૧ કુળવધન' કરેવાય તે નેમુ નામ મત્ય
મ ૧૧૫ વં ૧ મા ૧ મા ૧ મર પમુ નાધુ વ્યવ છે, એ પાચનુ ૩૫
મત્ય મરમુ જોજ અનામિકા (દન ૧૧ ૫૩૧ી આગા) રિ
મિતી (મરી આગીરી) અરેદાથી લાગે આે મવ્યમની (૫

ચક્ષુ આંગળીની) અપેક્ષાથી દુઝી કહેવાય છે, એ ગડું પ્રતીત્ય સત્ય જાણવું. પર્વત ઉપર રહેલા વૃક્ષ, તૃણ વગેરે બળતાં હોય તો પર્વત બળે છે, એમ કહેવાય છે, વાસણમાંથી પાણી ગળતું હોય તો વાસણ ગળે છે, એમ કહેવાય છે, કૃશ ઉદરવાળી કન્યા ઉદર રહિત કહેવાય છે, અને જોના શરીર ઉપર થોડા રોમ હોય એવી ઘેડી રોમ રહિત કહેવાય છે, એ સાતમું વ્યવહાર સત્ય જાણવું અહિં ભાવ શબ્દથી વર્ણાદિક લેવું છે, માટે પાત્ર વણેતો સંભવ છતાં બગલી સદેહ કહેવાય છે, તે આદ્યું ભાવ સત્ય જાણવું. દડના યોગથી દંડી કહેવાય છે, એ ત્રીજું યોગ સત્ય જાણવું અને “ આ તળાવ તો સાક્ષાત્ સમુદ્રજ છે ” એમ કહેવાય છે, તે દસમું ઉપમાં સત્ય જાણવું એના સત્યતા પ્રકાર જાણી વ્યવહારમાં વ્યવહાર સસંધીજ ચાલવું ”

સમજી શુક્રરાજ મુનિરાજની એવી વાણી સાભળી પોતાના પિતાને ‘‘આપા’’ અને માને ‘‘મા’’ એમ પ્રકટપણે કહેવા લાગ્યો તેથી સર્વ લોકો સતોષ પામ્યા પછી મૃગધ્વજ રાજાએ કહ્યું “ હે પ્રભો ! યૌવન અવસ્થામાં પણ આપને એવો વૈરાગ્ય થયો, તેથી તમને ધન્ય છે. એવો વૈરાગ્ય અને પણ કોઈ કાળ થશે ? ” કેવળી ભગવાને કહ્યું “ હે મૃગધ્વજ રાજા ! ત્હારી ચંદ્રવતી નામે જોતો પુત્ર દૃષ્ટિગોચર થતાજ તને દૃઢ વૈરાગ્ય થશે. ” મૃગધ્વજ રાજા કેવળી ભગવાનનું એવું વચન સાંચું માની તથા તેમને વદના કરી, હર્ષભરે પરિવાર સહિત પોતાના મહેલમાં આવ્યો પોતાની સૌમ્યદૃષ્ટિથી અમૃતનીજ વૃષ્ટિ કરતો હોયતો ! એવો શુક્રરાજ દશ વર્ષનો થયો ત્યારે કમળમાળા રાણીને બીજો પુત્ર થયો પુર્વે રાણીએ સ્પષ્ટ દેખેલા સ્વપ્નના અનુસારથી મૃગધ્વજ રાજાએ તે પુત્રનું હસરાજ એવું નામ રાખ્યું. જેમ ચંદ્ર શુક્ર પક્ષમાં વિશે દિવસે વધે છે, તેમ હસરાજ પણ પોતાની રૂપાદિકની સમૃદ્ધી સાથે વધવા લાગ્યો. મતૃબોના મનમાં ધણા હર્ષ રૂપી ઉત્સવને ઉત્પન્ન કરનારો તે હસરાજ, જેમ રામની સાથે લક્ષ્મણ રમે, તેમ શુક્રરાજની સાથે રમવા લાગ્યો. જેમ પુત્ર સગ્ધા અર્થ અને કામ ધર્મની સેવા કરે છે, તેમ શુક્રરાજ અને હસરાજ એ બે પુત્રોથી મેચાતો એવો મૃગધ્વજ રાજા એક વખત સમામાં બેઠો હતો, ત્યારે

હાથપાગે આવીને વિનંતિ કરી કે — “હે મહાજ્ઞાન! માગનિ સ્વપિ નણ
 શિષ્યના પતિવા સાથે દરજાન આગળ આપ્યા છે ” આપના પામેના
 જાનની આજ્ઞા થવાથી હાથપાગ માગનિ સ્વપિને અદ્વલક આપ્યો મુગ
 ધ્વજ રાત્રીએ પોને કુશળ મમાચાર પૂછ્યા તથા આમનાદિ આપી સ્વપિ
 ને જુડી મના સ્વપિએ પચુ ક્ષેમ કુશળી વાત પૂછી ગળી આપી
 વચન આપ્યું મુગધ્વજ રાત્રીએ માગનિ સ્વપિને રથમ વિમળાચળનુ
 તથા તેના આગમનુ ક્ષેમ કુશળ પૂછ્યું, અને પછી “અત્રે આપડું આવડું
 કેમ અને શા કારણથી થયું છે ?” એવું પ્રશ્ન કર્યું કે ત્યારે માગનિ
 સ્વપિએ કમળમાનાને પડદાની બહાર મોનાવીને કહ્યું કે, “આને ગોમુખ
 નામા વક્ષ સ્વમગા આવી મને કહેવા લાગ્યો કે, ‘હું મુખ્ય શ્રી વિમ
 જાચળ તીથે જવાનો છું’ પછી મેં વક્ષને પુછ્યું કે, ‘આ તીથની રીત
 નાણુ કે ?’ ત્યારે તેણે મને કહ્યું કે, “હે માગનિ સ્વપિ ! જ્ઞાને ખીજ
 ભીમ અને અગ્નિનજ હોયની ! એના લોભતર ચરિતને ધારણુ કનાગ
 હકાગ અને હમગા નામના ત્વાગી પુત્રીના મેં પુત્રા છે માટે તે મેમાથી
 એમને તું અદિ લક આપ, તો તેના માદા મથી આ તીથને રિતે નાવપચ
 હિપ ન થાય નહીં મ્હોટા પુત્રોનું માતૃત્વ કાષ્ટ પ્રમાણુવાળું હોય
 છે ” પછી મેં પૂછ્યું કે ‘શિનિપ્રતિષ્ઠિત નગર અદિથી જાણુ દર
 છે માટે ત્વા તેને બોનાવવા સારુ મ્હાર જતુ આવડુ રીતે મેં થાય ?”
 મ્હારા એવા પ્રશ્નથી વક્ષે કહ્યું કે “હે માગનિ સ્વપિ ! શિનિપ્રતિષ્ઠિત
 નગર નજ દર છે, તો પણ મ્હારા પ્રનાવથી ત્વાર ત્વા જતુ આવડુ
 ‘કાષ્ટ નજ દર જતુ આવડુ હોય તેમ રીધ એટલે જપોરની અવજ
 થા ” એમ કહી મક્ષ ગયો પ્રભાત મમય થતાંજ દુ સ્વગન થયો,
 તેથી ત્વાથી વિદાય થયો, અને તુગનજ અત્રે આ પો દેવનાના પ્રમાવથી
 શું ન થા ! માટે મુગધ્વજ જ્ઞાન ! જેમ શિષ્યા આપે, તેમ નો
 બેમાથી એક પુત્ર રીધ આપ એટલે જમે રસમ રિના પ્રનાવના દા
 પડોરગા આગમે જઈશ તાપમના આરા વચન મામજી નાગ છતા પચુ
 મના પડોરમવત અત્રે ‘ત્વં કાનિગાશા હસ ખીજ પુત્ર દસગાને ન
 ગખી ત્વાર વળી પેગાના રિનાને અવજ મ્હું કે ‘દનાન !

હું તીર્થની રક્ષા કરવા જઈશ ” તે સાંભળી માતા પિતાએ કહ્યું કે, “ હે
 વત્સ ! તારા વચન ઉપર અમે ઉવારણા લઈએ છીએ ” ગાગલિ ઋષિએ
 કહ્યું “ અહો ! આદ્યવસ્ત્રમાં પશુ આ ક્ષત્રિયનેજ દેદુ આદ્યવસ્ત્ર કે ?
 વચના જેમ સૂરેનું તેમ સ્તુરેનું તેમ સ્ત્રિપાતું અવસ્થાની અપેક્ષા મળતું
 નથી ” મૃગધ્વજ રાજાએ કહ્યું “ આ આગતને (હસરાજને) સી રીતે નો-
 કથી શકાય ? આગત શક્તિવંત હોય તો પણ માતા પિતાના મનમાં પુત્રસ્તે-
 હથી નામની શક્તિ તો આવેજ. પુત્રસ્તેદ એવો છે કે, તે ભયનું સ્થાનક નહોય,
 તો પણ પગલે પગલે ભય જીએ છે. સિંદની માતા પેતાનો પુત્ર સિંદ છતાં
 પણ તેના સમ્બંધમાં નામની શક્તિ મનમાં રાખતી નથી કે શું ? ” ઉચિત
 કાર્ય જાણવામા ચતુર એવા શુકરાજે તેજ વખતે ઉત્સાહથી કહ્યું કે, ‘ હે
 તાત ! હું પાંડવાળીજ વિમળાચળ તીર્થને વંદના કરવાની ઇચ્છા રાખું
 છું, અને તેમાં આ કાગળપણ આવી મળ્યું છે જેમ નૃસ કરવાની ઇચ્છા
 કરનારા કાને મૃગનો ગભીર શબ્દ પડે, સુધાચી આકૃષ્ણ બ્રાહ્મણ થયો-
 લા પુરુષને જેમ ભોજનનું નિમંત્રણ આવે, તથા જેની આંખમાં નિદ્રા
 આવી રહી હોય એવા પુરુષને જેમ પાંચરેણુ મિથાનું મળે, તેન મને એ
 કાર્ય હીક આવી મળ્યું. માટે આપની આજ્ઞાથી હું ત્યા જઈશ. ’ શુક-
 રાજાનું આનું વચન સાંભળી મૃગધ્વજ રાજા મત્રિઓના મુખ તરફ જોવા
 લાગ્યો, ત્યારે મત્રિઓએ કહ્યું “ ઋષિમા શ્રેષ્ઠ ગાગલિઋષિ માગનાન છે,
 હું જાતા છે, તીર્થના સ્થાનકનું રક્ષણ કરવું છે અને રક્ષણ કરનારો શુ-
 કરાજ છે, માટે અમારી આ કાર્યમાં સમ્મતિ છે ” જેમ ક્ષેત્રમાં ધી
 અને સાદર નાખતી, તેમ મત્રિઓનું વચન અનુકૂળ સમજી શુકરાજ જવા
 માટે ઘણોજ ઉત્સુક થયો, અને જેની આંખોમાં આસુ વહે છે એવા માતા
 પિતાના ચરણને નમસ્કાર કરી ગાગલિઋષિની સાથે આહ્યો. અર્જુનની
 પેડે ધનુષ્ય બાણ ધારણ કરવામાં સૂચ્યો તે શુકરાજ, ક્ષણમાત્રમાં તે
 સેવા કરવા યોગ્ય તીર્થ ઉપર આહ્યો અને ત્યાં સરજ થઈ રહ્યા. શુકરા
 જના પ્રભાવથી તે પર્વત ઉપર પુષ્પ તથા ફળનો સમુદાય ઘણોજ ઉત્પન્ન
 થયો અને દ્વિસ્રક પશુ તથા વનનો અગ્નિ ધત્યાદિકનો ઉપદ્રવ ત્યાં
 દિગ્વિતમાત્ર પણ થયો નહીં. પૂર્વ ભૂવે આરાધન કરેલા ધર્મનો મહોટો મહિ-

સરખી તે કન્યાને દીડી. પછી શુકરાજે ધાત્રીનો અને કન્યાનો મેળાપ કયો.
 ત્યારે તે બંનેને ઘણો હર્ષ થયો ઘણા ઉપાય કરી વિદ્યાધરને પણ શુકરા-
 ને હલકે હલકે સાંભળે ડ્યો. જીવતલન રૂપ ઉપકારથી જાણે વેચાણોજ હો-
 યતી ! એવો તે વિદ્યાધર, શુકરાજ ઉપર ઘણું પ્રિતિ રાખી તેનો સેવક
 થયો. પુણ્યનું મહાત્મ્ય અદ્ભુત છે. એક વખત શુકરાજે વિદ્યાધરને પછડું
 કે, “અરે વિદ્યાધર ! આકાશગામિની વિદ્યા ત્હારી પાસે છે ?” વિદ્યાધરે
 કહ્યું “મહારાજ, છે, પણ તે અસંખ્ય સ્તુરણ પામતી નથી. કાંઈ વિદ્યા-
 સિદ્ધ પુરુષ જો મહારા મસ્તક ઉપર પોતાનો હાથ મૂકીને વિદ્યા મને
 ફરીથી આપે, તો તે મને સિદ્ધ થશે નહીં તો નહિ.” શુકરાજે કહ્યું.
 “ત્યારે તું મને પ્રથમ એ વિદ્યા આપ એટલે હું વિદ્યાસિદ્ધ થઈ પછી
 ત્હારી વિદ્યા તને લીધેલા દ્રવ્યની પેઠે પાછી આપીશ ” પછી વાયુવેગ
 વિદ્યાધરે સતોપથી આકાશગામિની વિદ્યા શુકરાજને આપી ત્યારે તે પણ
 વિધિપૂર્વક સાધવા લાગ્યો. દૈવ અનુકૂળ અને પૂર્વભવનું પુણ્ય દ્રઢ હોવાથી
 ખંતિ શુકરાજને આકાશ ગામિની વિદ્યા તુરંત પ્રાપ્ત થઈ. પછી તેણે વિ-
 દ્યાધરને તે વિદ્યા પાછી આપી તેને પણ સુખપાક હોય તેમ સિદ્ધ થઈ
 તેથી બંને જણા આકાશગામી ભૂમિગામી થયા. વાયુવેગે ખીજી પણ ઘણી
 ગિદ્યાઓ શુકરાજને આપી. ગણતરી કરાય નહીં એટલા પૂર્વ પુણ્યનો યોગ
 હોય તો અનુબંધે દુર્લભ તે શુ છે ? પછી ગાંગલીઝપિની આગ્રાથી તે
 બંને જણા એક મોટું વિમાન વિકૂર્વાને તથા તે બંને સ્ત્રીઓને સાથે લઈ
 ચંપા નગરીએ ગયા, અને મંત્રવાળો પુરુષ જોમ પિશાચને કાઢી નાખે,
 તેમ તેમણે રાજને અપહારથી ઘણું દુઃખ થયું હતું, તે દૂર કર્યું “શુક-
 રાજ કોણ છે ?” તે રાજાએ જાણવા માગ્યું, ત્યારે વાયુવેગે શુકરાજનો
 સર્વ વૃત્તાત કહી બતાવ્યો. તે ઉપરથી રાજાએ જાણ્યું કે, એ (શુકરાજ)
 મહારા મિત્રનો પુત્ર છે. શાસ્ત્રમાં મિત્ર પુત્રનો (સનિનો) રાજા (ગવિ)
 શત્રુ છે, એમ કહ્યું છે, તો પણ આશ્ચર્યની વાર્તા એ છે કે, તે મિત્ર
 પુત્ર ઉપર (શુકરાજ ઉપર) રાજા ઘણો પ્રેમ કરવા લાગ્યો, અને પછી
 તો તેણે હર્ષથી પોતાની પુત્રી પણ અતુર એવા વર શુકરાજને
 આપી. એમ કરવાથીજ પ્રીતિ વધે છે. પછી ચંપાપુરીના રાજાએ

૨૨ મ્હાનો મ્હોટો પિતાદ ઉત્તમ જ્ઞા તે સમયે વરનો વલોજ મ
 ત્તા મ્હા નસારે પ્રીતિ હોન ત્યા એલીજ રીતિ છે રામની નણી નિ
 નાનિથી શુકરાજ પન્નાની પી આથે ત્યા પ્રમરિનાસ કરનો ષ્ટનોક કાગ
 રથા નેમ રમોઈ લવચથીજ વ પી રચિ ર થાન છે, તેમ આનોમ્ના મર્
 કાયા પૂર્વ પુણ્યથીજ મદગ થાય છે, માટે વિવેકી પુત્રે સામારિક મર્ગો
 કરતા વચ્ચે યોગના માફક ધમમર્થા પણ અવશ્ય રૂપા જોઈએ ” એમ
 વિચારી એક દિવસે શુભ ને ગજની આજ્ઞા લીધી પ્રિય પન્નાનીને પણ
 પડુ, આને વિવાધરને સારે લઈ તે રૈતાદય પર્વત ઉપર ચૈતનદન =
 રના મયો, ચિત્ર વિચિત્ર જિનમરિથી રોમના રૈતાદય પર્વતની શાખા
 જોનો તે ગુપ્તજ મર્ગે ચાનના મગનરવન નગ મા ગાનો ત્યા રાધુ
 ગે પોતાના માતા પિતાને શુકરાજનો પ્રયો ઉપગર કલ્યા, ત્યારે તેમજો
 હરની પોતાની રાધુવેગા નામે મ્હા ગુપ્તજો આપી રિનાદ ઉત્તમ
 યષ્ઠ દ્વા પછી તીર્થવત્ના પ્રના માટે શુ રાજ પોજ ઉત્ત થયો, તે
 પણ વાધુવેગના માતા પિતાએ અતરગની પ્રીતિથી ધણો સત્કાર કરી
 તને હના પ્રિય ભાગ્યલાગી હોય > અભાગી હોય, તેને તીન
 ચાના જોના ધમત્થો પ્રના વિષ્ણો તે આવેજ, પણ તેમા દરમ એટલો
 કે ભાગ્યલાગીને ઠેઠેર વતો સત્કાર છે એ અભાગીને પગતે પ
 ગરે થનો નિરુકાર હો છે જો વખત હાથ પર્વ આવ્યુ તેને હેશી વા
 યુવેગ અને શુભગજ બને જણા દેવતાની પેઠે રિમાનમા જેમી તીર્થને
 વત્તા મ્હાને અર્થે આપ્યા ‘ શુકરાજ શુકરાજ એમ પઠનાથી ઉચ્ચ
 સ્વરથી માનાવતી પાછી રીતે સાભળી બને જણા આશ્ચર્ય પામી ઉભા
 રથા અને ‘ તું કાણુ છે ? ’ એમ પૂછ્યુ, ત્યારે તે મ્હીએ મ્હુ ‘ હુ
 ચક્રવર્તી નામ પી દેવી છુ નેમ સદ્ગુરની, તેમ ગોમુખ યજ્ઞની આજ્ઞાથી
 હુ મરમીગ દેશની અદ્ધ આવેના રિમજાયજી તીર્થ ઉપર રક્ષા કરના માટે
 જતી હતી એવામા હુ રિતિરિતિગિતપુર ઉપર આવી, ત્યારે એક ઉચ્ચ
 સ્વરથી રોતી સ્ત્રી મ્હારા માભજવામા આવી તેના હુ બધી હુ ખી યથેની
 હુ તેજ નખતે નીચે ઠતગી જે પાગમ માણુમને હુ ખી જોઈને પોતે
 હુ ખી થનો નહી, તે શું જીવનો માણુસ દેડેરાય ? ગો થી આકુળ નાકુળ

થએલી તે સ્ત્રીને ધરના ઉધાનમાં લક્ષ્મીની પેઠે જોઇને મેં તેને પ્રાર્થુ
 કે, “હે હમળાદિ ! તને શુ દુખ છે !” ત્યારે તેણે કહ્યું કે, “મ્હારા શુ-
 કગજ નામના પુત્રને ગાંગા સિ ઋષિ પોતાના આશ્રમમાં લઇ ગયો. ઘણો
 કાળ થયો પણ તેનું કાંઈ કુશળ જ્ઞાતિ બજાતું નથી, માટે હું રૂદન કરું
 છું.” પછી મેં કહ્યું “હે ભદ્રે ! રૂદન કરીશ નહીં. હું ત્યાજ બંધી છું.
 પાછી આવતા હું ત્હારા પુત્રનું કુશળ જ્ઞાતિ લેતી આવીશ.” એ રીતે
 તેનું સમાવાન કરીને હું વિમળાચળ તીર્થે ગઈ ત્યાં દીકરામાં આવ્યો ન-
 હી, ત્યારે અવચિત્ત નથી જાણીને હું અહિં આવી માટે હું બહુ પુરુષ ! તુ અ-
 મૃત મેઘની પેઠે શીઘ્ર આવી આતુર થએલી માતાને પોતાના દર્દન રૂપ
 અમૃતના સિંચન કર જેમ સેવક સ્વામીના મન માફક વર્તે, તેમ વિશેષ કરી
 સુપુત્ર પોતાની માતાના, સુશિષ્ય પોતાના ગુરુના અને સારી વડુઓ પોતાની
 સામૃતા મન માફક વર્તે છે, માતા પિતા પોતાના સુખને અર્થે પુત્રોની ઇ-
 ચ્છા કરે છે. તે પુત્રો જો દુઃખના કારણ થાય, તો પછી જળમાયી અગ્નિ
 ઉત્પત્ત થયો એમ સમજવું. માતા પિતામાં પણ માતા વિશેષ પ્રજનીય છે. કા-
 રણ કે, પિતા કરતાં માતા હજારગણી અવિદ્ય છે, એમ કહેવાય છે. વળી કહ્યું
 છે કે—જેણે ગર્ભ ધારણ કર્યો, પ્રસૂતિને સમયે અતિ વિષમ વેદના સહન
 કરી અને બાળ્યાવસ્થામાં નહવરાવી, દૂધપાનની ચતના રાખી, મળમૂત્ર
 કાઢી તથા સઢતી વસ્તુ ખવરાવી ઘણા પ્રયાસથી રક્ષણ કર્યું, તે માતાજી
 પ્રશસા કરવા યોગ્ય છે.” એમ રાભળી શુકગજ આખમાથી શોકના બિંદુ
 માફક આસુ પાડતો કહેવા લાગ્યો કે, “હે દેવિ ! સમીપ આવેલા તીર્થને
 વંદના ન કરતા શી રીતે આવું ? કાલા પુરષે ગમે તેટલી હિન્મુદતા હોય,
 તો પણ હિંચન હોય તેજ અવશ્ય કરવું જોઈએ. જેમ અવસરે ભોજન
 કરીએ, તેમજ અવસર મળે ધર્મકૃત પણ અવશ્ય કરવું જોઈએ માતા
 આ લોકનો સ્વાર્થ કરનારી છે, અને આ તિર્થ તો આલોકનો તથા પર-
 લોકમાં હિતકારી છે, માટે હું કિત્તુંક છતાં પણ આ તિર્થને વંદના કરીને
 ત્યાં આવીશ. ‘હું હમણાં આવ્યોજા.’ એમ તુ માતાને કહીને ” શુકરાજે
 એમ કહ્યું, ત્યારે ચક્રેશ્વરી દેવીએ પણ શીઘ્ર તેમ કહ્યું શુકરાજ પણ વે-
 તાવ્ય પર્વતના તિર્થ ઉપર આવ્યો. ત્યાં આશ્ચર્યનું સ્થાનક એવા શાશ્વત

જેમમા ॥શ્વેતી જિ। પ્રતિમાનુ પૂજન કરી તે શુદ્ધરાજે પોતાનો મનુષ્ય
 ભવ સંકળ માયો પાછા વળતા નહીં પગેલી બે સ્ત્રીએને તેને માથે
 લીધી પછી બે મમરાની તથા માતામહા માર્ગની સહિની આગા લઈ સપમ
 દેવ બગવાનના ચણે લાગી તે મરોત્તમ વિમાનમા બેઠો, અને મણા આ
 ડમરથી ઘણા નિઘાધરોનો સમુદાય માથે લઈ પોતાના નગરના આગના
 ભાગમા આગે તે રખેને વાળી રસમા પ્રતા તમામ નગરવાસી લોક તેને
 બેસા લાગ્યા પછી જ્યત જેમ ઈંદ્રની નગરીમા પ્રવેશ કરે તેમ તે શુદ્ધ
 રાજે પોતાના પિતાની નગરીમા પ્રવેશ કર્યા ત્યાં મૃગ રાજ રાજાએ 'પુત્ર
 દુરાગ આયો તેથી નગરમા ઉત્સવ કર્યો જેમ વર્ષામળનો મેર મવ
 હે શિવે વમે છે તેમ મ્હોટા પુત્રોનો હપ પણ સવ ઠેમણે પ્રમરે છે પછી
 શુદ્ધ રાજ મુદ્ધરાજની પેઠે રાજ્યમયને તપામવા લાગ્યો હી જ છે જે મમય
 છતાં પિતાનો રાજ નગર હતો ન હરે તે કાંઈ સુપુત્ર કરેવાન ? કીડા ॥
 સાગર રૂપ રમતનકતુ શરૂ થઈ, ત્યારે કોઈ રમત મૃગ રાજ મળ પોતા ॥
 બે પુત્રોને માથે લઈ પરિવાર સહિત ઉદાનમા ગયો લાજ મૂકી મર્
 લોખિ જી। જૂ। કોડા પ્રસા લાગ્યા એટલામા સમગ્ર નદી એવો મૃગ
 કળાટ એકમ ઉત્પન થયો રાજના પૂજ્યથી ઓળ મુબટે તપામ મૃગને
 કંથુ કે 'હે પ્રભો ! સારગપુત્ર પતનમા વી।ગ નામે મળ છે તેનો શુ
 નાના કો મરતી પુત્ર જેમ તાથી ઉપર તાથી ધમી આવે છે તેમ પ્ર
 વચ્ચી તાગ પુત્ર હસ ઉપર કોધથી ધસી આયો છે ' એમ માન્યોને
 ત કરવામા દુરાગ એના મૃગ રાજ રાજાએ મનમા તર્ક કર્યો કે ૭ રા
 જા મૃગ છુ શુદ્ધરાજ દારમાર તપામે છે, વીરાગ મારો સેવક છે, એમ જ
 તા શરૂ આંત્ર હમ કો બેમા મનો વિગ કરનાર વેગ પાવાનુ મારણુ શુ
 કરો ? " એમ મનમા વિચાર કરી મૃગ રાજ રાજા ઉત્કુષ્ઠ થઈ શુદ્ધરાજ અને
 હમરાજ ની મારે શરૂ તરફ દોડી જવા લાગ્યો એટલામા એ સેવક ગા
 વીને જાનને હતુ કે 'હે રાજા ! પૂર્વ બનમા હસગરે શરૂનો પતનમ
 કર્યો હતો તે વૈરથી એ (શર) હસરાજ ની પામે સુદ્ધ લાગ્યા લાગે છે "
 તે સામગી મૃગ રાજ જાન અને હમરાજ મુદ્ધની તૈયારી ॥ વા લાગ્યા
 પછી શરૂ તરફ હસ રાજ, તેમજ વાગી પોને વીરા તૈયાર થઈ સુદ્ધ પ્રસા

ગયો. શરૂ પણ થઈ શકે સાથે લઈ રણના ભયંકર રથ ઉપર ચઢી મ્હો-
 ટા અલકારથી રણાગમ્યમાં આવ્યો. અજુન અને કર્ણની પેઠે તે બન્ને
 જણનો શસ્ત્રથી થતો મ્હોટો સંગ્રામ બીજા સર્વ લોકોને જોતાં છતાં કંઈ
 આશ્ચર્યકારી થયો તે વખતે જોમને યુદ્ધ કરવાની વાણી ધ્વજ છે, એવા
 તે બન્ને જણ (સૂર અને હંસરાજ) જોમ શ્રાદ્ધોત્ત આશ્રમ બોલત
 કરનાં ધરાતા નથી, તેમ યુદ્ધ કરનાં કેટલાક ધાગ સુધી ધરાયા નહી.
 માહો માહે સરખા શૂરવીર, સરખા ઉત્સાહી અને સરખા બલિષ્ઠ એવા તે
 બન્ને જણને જોઈ જયદ્રીને પણ ક્ષણભાવ મંત્રાય પડ્યો કે, હું હંન કેને
 વર ? એટલામા જોમ ઇંડ પર્વતની પાખ તોડે, તેમ હંસરાજે સૂઝના સર્વ
 શસ્ત્રો અનુક્રમે તોડી નાખ્યા. તેથી સૂર ઇંડા ક્રોધમા આવી મદોન્મત્ત
 હાથી સરખો થયો, અને વજ્ર જેવી મૂર્તિ વાળી હંસરાજને હાથમા દોડ્યો.
 તે જોઈ મૃગધ્વજ રાજના ગનમા રાદા આતો, તેથી તેણે શુક્રનાના મુ-
 ખ તરફ જોયું. એટલે અતુર શુક્રનાને પિતાનો અભિપ્રાય બાળી તુરત હંસ-
 રાજના શરીરમા પોતાની વિદ્યાઓ ઉતારી. હંસરાજે વિદ્યાના બળથી હાથુ-
 નાવમા શુરને ઉપાડ્યો, અને ઘણા આક્ષેપ વચન કહી દગની પેઠે ધમ્મજ
 ઉઠા દેડી દીધો, શુર પોતાનું સૈન્ય ઉલ્લસીને સૈન્યના લુંછણાની પેઠે ધમ્મો
 દર એક બાજુ જઈને પડ્યો અને જળદી મૂર્છા પામ્યો ત્યારે સેવકોએ તુરત
 તેની ઉપર પાણી છાટ્યું, તેથી તે ધણી પ્રયાસથી બાલચેતના પામ્યો, અને
 કોમનુ પ્રકટ કરી જોઈ અદર પણ ચેતી ગયો પછી તે ગનમા વિચારવ
 લાગ્યો કે, “મે દેગટ ક્રોધથી પોતાનો પરાભવ કરાવ્યો અને અનત દુખ
 આપનારો સસાર પણ સૌંદર્યાનથી કર્મગંધન કરીને ઉપાજ્યો માટે મને
 ધિક્કાર થાઓ ” એવા વિચારથી પોતાનો આત્મા શુદ્ધ કરી તથા વૈરશુ-
 દ્ધિનો ત્યાગ કરી શુરે મૃગધ્વજ રાજને અને તેના બે પુત્રોને ખગાવ્યા
 પછી આશ્ચર્ય પામેલા મૃગધ્વજ રાજએ શરૂને પૂછ્યું કે, “તું પૂર્વજનનું વૈર
 શી રીતે જાગે છે ? ” ત્યારે શુરે કહ્યું કે, “અગારા નગરમા શ્રીદત્ત કેવળી
 આવ્યા હતા મે તેમને મ્હારો પૂર્વજવ પૂછ્યો. તેથી તેમણે કહ્યું કે, “ભ
 દિગ્ધપુરમાં જિતારિ નામે રાજ હતા. હસી અને સારણી નામે તેની બે સ્ત્રીઓ
 હતી, અને સિહ નામે મંત્રી હતો. તે રાજ કંઈ અભિગ્રહ લઈ તીર્થયા-

વિષે હંસનું બચ્ચું થયો. તેને વિમળાચળના દર્શનથી જાતિસ્મરણ જ્ઞાન
 ઉત્પન્ન થયું “ પૂર્વભવે મે સમ્યક્પ્રકારે જિનમહારાજની આરાધના કરી
 નહીં, તેથી મને તિર્યચપણું પ્રાપ્ત થયું. ” એમ વિચારી તે હંસગાળક ચા-
 ચમા લાવેલા કૃત્તથી નિમહારાજની પૂજા કરવા લાગ્યો. ઉદ્ધત્તી એ પાખો
 ભરીને તે ભગવાતને નહવરાવે. એવી આરાધના કરી, મરણ પામી
 મત્રીનો જીવ હસ, સાધર્મ દેવલોકમા દેવતા થયો. તે ત્યાંથી ચ્યવને
 હાલમાં મૃગધ્વજ રાજાનો હંસરાજ નામે પુત્ર થયો છે ” શ્રીદત્ત મુનિશ-
 જનું એવું વચન સાંભળવાથી મને જાતિસ્મરણની પેડે પૂર્વભવના સર્વ
 વૈરનું સ્મરણ થયું. અને “ હમને હમણા મારી નાખુ ” એમ અહંકારથી
 જલ્પના કરતો હું અહિં આવ્યો આવતા મહારા પિતાએ મને ઘણો વાર્યો,
 તો પણ મે તેનું વચન માન્યું નહીં. અહિં આવ્યા પછી ત્હારા પુત્રે હમ-
 ણા સચામમા મને જીત્યો. ભાગ્યથી મજેલા એવા એજ વૈરાગ્યથી હું શ્રી-
 દત્ત મુનિરાજની પાસે દીક્ષા લઇગ ” દુષ્ટર્મ રૂપ અધકારનો નાશ કર-
 વામા મૂર્ચ સમાન શૂરે એમ કહી પોતાને સ્થાનકે આવી તુરતજ દીક્ષા
 લીધી. દીક્ષા છે, ધર્મના કાર્યમાં ઉતાવળ કરવી એજ બહુ વખાણવા
 લાયક છે. જે માણસનું જે ચીજ ઉપર મન હોય, તે ચીજ ઉપર આસક્ત
 થએલા પીજા માણસને જોઇને તે ઘણાજ ઉત્સુક થાય છે એવી રીતે છે,
 તેથી મૃગધ્વજ રાજા પણ દીક્ષા લેવાને ઘણો આતુર થઇ મનમા વિચાર-
 વા લાગ્યો કે, “ શાશ્વત આનન્દનો મેલાપ કરનારો વૈરાગ્યરગ હજી
 કેમ મહારા ચિત્તમાં ઉત્પન્ન થતો નથી ? અથવા કેવળી ભગવાને તે વખતે
 કહ્યું છે કે, “ જ્યારે તું ચદ્રવતીના પુત્રને જોઈશ, ત્યારે તને યોગ્યતાની
 પ્રાપ્તિ થવાથી સારો વૈરાગ્ય થશે. ” “ ચદ્રવતીને તો હજી પણ વધ્યાની
 પેડે પુત્ર થતો નથી, માટે શું કરું ? ” એમ વિચાર કરતો મૃગધ્વજ રાજા
 એકાતમા બેઠો હતો, એટલામા તરણ અવસ્થાથી ઘણા શોભતા એવા
 એક પુરુષે ત્યાં આવી મૃગધ્વજ રાજાને નમસ્કાર કર્યો. રાજાએ “ તું કોણ
 છે ? ” એમ તેને પૂછ્યું. તે પુરુષ રાજાને ઉત્તર આપે છે, એટલામા દિ-
 વ્ય આકાશતાણી ઉત્પન્ન થઈ, કે “ હે રાજા ! જો (આવેલો પુરુષ)
 ચદ્રવતીનો પુત્ર છે, એમ તું જાણુ. આ વાતમા તને જે કાંઈ સંશય

લામતો તાર તો અદિવી ધરાન આત્મા પાંચ યોજન ઉપર મે પડતો
 ની વચ્ચે એક કલ્પીત છે, ત્યાં યજ્ઞોત્તમી નામે જ્યોત્તમી યોગિની રહે છે
 તેની પાને જઈને તુ તપાસ કર તે તને મરે દર્શકન મહેને ' એવી વિ
 વ્ય આમશાખી માંભળી મૃગધન ગળ મનમાં ધણુ આશ્ચર્ય પામતા
 નાગો અને તે પુરુષો આને લઈ ઉત્તાન ક્રોમમાં મળ્યા સ્થાનકે ગયો
 ત્યાં યોગિની પણ જોવામાં આવી યોગિનીએ રાજનને પ્રીતિયાં દેતુ કે,
 ' હે ! મનુ ! તે જે દિવસ ત્રયન સામનુ તે સત્ય છે મમારે ડી
 વિકટ જમવની આદર આવેતો ગા । ધ્યેયન વિનમ છે જસ ત્વા । જેવા
 તત્ત્વગાની પુરુષો પણ મુખે જાય છે એ ધણી અર્ધાની વાન છે હે
 રાજન ! આ પુરુષનું મૂળથી માડીને ઉત્તાન કલ્પ છુ તે તુ માનગ

ચંદ્રપુ નગરમાં ચંદ્રમા જેવા આત્માદમરી જગસાળો મોમચંદ્ર નામે
 જન આં બાનુમતી નામે તેની માળી હતી એક યુગન (ન્ટેડડુ) હેમરત
 મેત્રથી સૌધમ દેવલોકના મુખ બોમરીને બાનુમતીના મનના અવતરુ
 બાનુમતીને વખત જતા ગાનિવ ને આ । પમાડના । પુત્ર આં પુત્રી યવા
 તેમાં પુત્રનું નામ ચંદ્રગળ આં પુત્રીનું નામ ચંદ્રવતી પાડુ સાથે દિવિ
 પામતા આં જાણે અધાર્થીજ દેવની । તેમ એક મતા એક વચારે
 મોબતા એવા તે જન્ને જણાને જનિમ્મરવ જ્ઞાન ચયુ મેલવામાં મોમ
 ચંદ્ર રાજાએ ચંદ્રવતીને તારી ગાવે પગારી આં ચંદ્રમેખનું યશા
 મતી નામે રજા માની નયે પાણિગદ્ધુ કમલ્યુ પૂર્વનવના અજા
 સ્થળે ચંદ્રમેખર અને ચંદ્રવતી એ જન્ને જણ્યા માટે માટે ધણુ અનુભવી
 થયા આં કામવાસનાથી દુરભવ માફ મળધ કાલી ધરજા દરજા
 બાગ્યા એવા મળધને ધિક્કા થાઓ ! આ મસાનમાં જીવાને મુખથી
 જ્યોત્તમ દર્શક નર્મી એવી માલી વામના ત્વર થાય છે જેથી ચંદ્રમે
 ખર અને ચંદ્રવતી જેવાં ઉત્તમ આં પુરુષને પણ આને ક્રમાગ મહે છે ।
 હે ! મનુ ! જ્યારે તુ ગાયત્રી જાનિ આગમે ધણી ઉત્તાવરથી એક
 દમ મળે ત્યાં પિતાના મન મોરત્યુ રૂપ દેવાને આં ચંદ્રવતીએ ચ
 મેખરને તપથી તે । ને ન (ચંદ્રમેખર) તદ્દર્શ જ્યોત્તમ દેવા માટેજ
 આં મા દેવો, પણ ઉત્તમથી જેમ અગિ દર્શક દર્શક મળે નથી તમ તે

ત્હામ પુણ્યથી પોતાની મનઃકળ પાર પાડી શક્યો નહીં. પછી ચંદ્રવતી
 અને ચંદ્રશેખર એ બંને જાણ્યા અતુર એવા તને ભોળાની પેઠે હાવાની
 બુદ્ધિથી શીઘ્ર તાના પ્રકારના વચનની યુક્તિ કરીને વારે વારે સમજાવતા
 હતા. એક વખતે ચંદ્રશેખરે કામદેવ નામા યજ્ઞની આરંભના કરી.
 તેણે પ્રકટ થઈને કહ્યું કે, “અરે ચંદ્રશેખર ! હું ત્હારું શું પ્રિય કરું ”
 ચંદ્રશેખરે કહ્યું. “તું મને શીઘ્ર ચંદ્રવતી આપ ” તે સાંભળી યક્ષે તેને
 અંજન આપીને કહ્યું કે, “મૃગધન્ય રાજા ચંદ્રવતીના પુત્રને પ્રત્યક્ષ જો-
 શે નહીં. ત્યાં સુધી ચંદ્રવતીનો માથે કામધિલાસ કરતા તને કોઈ પણ આ
 અદૃશ્યકરણ અજાનથી જાણુશે નહીં. ત્યારે મૃગધન્ય રાજા ચંદ્રવતીના
 પુત્રને જોશે, ત્યારે આ રાત્રે વાત પ્રકટ થશે ” યજ્ઞની એવી ઉક્તિ સાં-
 ભળીને આનંદ પામેલો ચંદ્રશેખર ચંદ્રવતીને મદિરે ગયો. ત્યાં અંજન-
 યોગથી અદૃશ્ય રહી ઘણા દાળ સુધી ઇચ્છા પ્રમાણે ક્રીડા કરનાર ચંદ્રશે-
 ખરથી ચંદ્રવતીને ચંદ્રાક નામે પુત્ર પ્રયો. યજ્ઞના પ્રભાવથી પુત્રજન્મ
 કોઈના પણ જાણવામાં આવ્યો નહીં. પુત્ર ઉત્પન્ન થતાજ ચંદ્રશેખરે તેને
 પોતાની સ્ત્રી યશોમતીને સોંપ્યો. પતિતુ મુખ પણ નહીં જોનારી એવી તે
 યશોમતીએ પણ પોતે પ્રસવેલા પુત્રની પેઠે તેતુ લાલન પાલન કર્યું સ્ત્રી-
 જાનો રનેહ અદ્ભુત છે. પતિના ઘણા વિયોગથી પીડાયલી તે યશોમતી
 પોતાની તરૂણ અવસ્થાની પ્રાપ્તિથી અને સૌંદર્યથી શાભતા તે પુત્રને જો-
 ઇને મનમાં ચિતવવા લાગી કે, “એનો પતિ હમેશ્વર પરદેશ જાય છે, તે સ્ત્રી
 જેમ પતિને જોઈ પણ શકતી નથી, તેમ ચંદ્રવતી ઉપર જેનું ચિત્ત ઘણું
 આસક્ત છે એવા ચંદ્રશેખર પતિને હું જોઈ પણ શકતી નથી. માટે પોતે
 ઉછેરેલા ઝાડનું ફળ જેમ પોતે ભોગવતુ, તેમ પોતે પાનન હજેલા આ
 રમણીય પુત્રનેજ હું રમણ (પતિ) કરીને પાલન કર્યાનું ફળ લેઉ.” એમ
 વિચારી વિવેક અને ડાહ્યાપણ કારે મૂકી તેણે પુત્રને કહ્યું કે, “હે ભદ્ર !
 જો તું મ્હારે અગીયાર કરીશ, તો તને સંપૂર્ણ રાજ્ય મળશે, અને હું પણ
 ત્હારા વશમાં રહીશ.” એવું વચન સાંભળી અકસ્માત્ અચેલા લયકર
 પ્રહારથી જેમ માણસને વેદના થાય છે, તેવી વેદના પામેલો ચંદ્રાક પુત્ર
 કહેવા લાગ્યો. “હે માત ! તું આ મુખથી બોલાય નહીં અને જાનથી પણ

એ યોગિનીની વાણી સાંભળી મૃગધ્વજ રાજનું ચિત્ત શાંત અને
 વિરાગી થયું. પત્રી મૃગધ્વજ રાજ તે યોગિનીની આજ્ઞા લઈ ચંદ્રાક્ર પુત્ર
 સહિત પોતાના પુરના ઉધાને ગયો ચંદ્રાક્રને મોકલી પેતાના પુત્રોને તથા
 મંત્રી આદિકને તેજગ્યા, અને સંસારથી ઉદ્ધિગ્ન અને તત્ત્વમાં નિમગ્ન થ-
 ણ તેણે સર્વ પરિવારને કહ્યું કે, “ હું હવે તપસ્યાનો અંગીકાર કરીશ, કા-
 રણ કે, દાસ સરખા આ સંસારથી મ્હારો ઘણો પરભવ થયો. હવે, પછી
 શુકરાજને રાજ્ય આપવું. હું હવે ઘેર આવીશ નહીં ” મંત્રીઓ દિ કોકો-
 એ કહ્યું. “ હે મહારાજ ! ઘેર પધારો. ઘેર પધારવામા શું દોષ છે ? મ-
 નમાં મોડ ન હોય તો ઘર પણ જગત્ત સમાન છે, અને જો મોડ હોય
 તો જગત્ત પણ ઘર માફક કર્મબંધ કરનાર છે. સાર એ છે કે, જીવને
 બંધનમાં નાંખનારા માત્ર એક મોહજ છે ” મંત્રી આન્કિના આચરણથી
 રાજ પરિવાર સહિત ઘેર આવ્યો ત્યારે ચંદ્રશેખરે રાજના પડખામાં
 ચંદ્રાક્રને દીઠો. તેને દેખતાજ ચંદ્રશેખરને યક્ષનું વચન યાદ આવ્યું કે,
 તુરતજ તે કોઈ પણ જાણે નહીં એવી રીતે, જેમ જીવ એક સમયમાં
 અલોક સુધી પહોંચે છે, તેમ વેગથી પોતાને નગરે ગયો. મૃગધ્વજ રાજ-
 એ ઘણા ઉત્સવથી શુકરાજને રાજ્ય આપ્યું, અને દીક્ષા લેવા માટે સમ્મ-
 તિ એજ પુત્ર પાસેથી લીધી. રાજ્યાભિષેકનો ઉત્સવ થઈ રહ્યા પછી ગ-
 નિ થઈ યુક્તજ છે, રાજ (ચંદ્ર તથા પૃથ્વીનો પાળક) બ્યારે નવા
 ઉદયથી શોભે, ત્યારે રાત્રી ઉઘાસ પામે એમા શુ આશ્ચર્ય ! ચોતગ્રંથી
 અધકારનો સમુદાય દેલાઈ રહ્યો. તો પણ જ્ઞાનરૂપ ઉઘોત ઉજ્જ્વલ હોવાથી
 જોના ચિત્તમાં શેષમાત્ર, અંધકાર (અજ્ઞાન) નથી, એવો મૃગધ્વજ રા-
 જ મનમાં વિચારવા લાગ્યો કે, “ પ્રાતઃકાળ ક્યારે થસે ? અને હું દીક્ષા
 લઈને હર્ષ ક્યારે પામીશ ? અતિચાર સહિત સુર ચારિત્રની સ્પર્ધાએ હું
 ક્યારે ચાલીશ ? અને સકળ કર્મનો ક્ષય ક્યારે કરીશ ? ” એવી રીતે ઉ-
 ત્કર્ષની છેલ્લી મર્યાદાએ પહોંચેલા અને શુભ ધ્યાનમાં તક્ષીન થયેલા મૃગ-
 ધ્વજ રાજએ રાત્રિએ એવી શુભ ભાવના ભાવી કે, જેથી પ્રાતઃકાળ થ-
 તાંજ રાત્રિની સાથે ધનધાતી કર્મ પણ અત્યંત ક્ષય પામ્યા ! અને તેની
 (કર્મની) સાથે સ્પર્ધા હોવાથીજ કે શુ ? અનાયાસે તેને કેવળજ્ઞાન પણ

પ્રાપ્ત થયું ગામાગિ દૂરો જંગલો અથ ગમે જોડતો પ્રવત્ન મે તે મન
 નિષ્ફળ છે પરંતુ આશ્રમી નાન છે કે દીના જેવું ધમત્ય કરવા ની
 માન મુખ ભાવનારીજ મુગ રજ રાજની પેડે કેવળગાન જિતન થાય છે
 મનમ માટેજ નિર્મલ મુનિસ નેમા સિરોગણિ રચેના તે મન વન જાને
 તુરત સાહુનો વેપ આપના । દેના મોજો મેરો ઉત્તમ । દસ ને નમયે
 જ્ઞાન અને આશ્રમ પામેવા શુભ ન ઈલાલિલો । તા ના પા મુગવન
 રાજર્મિએ પણ અમન મરખી મેશના દીરી કે — 'હે બા ર જો' માત્ર
 ધમ આ શ્રામધમ એ મે સમારૂપ મમુ ને નિં સેતુ । ધ છે તેમા પટેનો
 મીધા પણ મહ્ય માગ છે, અને જાણે વામે પણ સુરે જનાય એવો માગ
 ઈ એમા ને મા । જરા ની ઇચ્છા હોય તે માગ જઓ મેવી દેશના મા
 બળી કમળમાના, મદર્મ રૂ મરોવ ને રિયે રમ મમા । દમ ના આ
 ચ ન એ જો જણા પ્રતિબોધ પામ્યા, અને દીક્ષા લઈ રખાન જતા
 મિદ્ધ થયા શુ નજ વગેરે તોમેએ માધુવન ઉપર શ્રદ્ધા રાખી શન્તિ મા
 દ્ધ દ' મમકિત પૂર્વક જાગ મન લીધા મમ' ર જર્મિએ તમા ચ-
 દ્રાવ વિભી થવાથી અસતી ચ રતીનું કુમ્મ મહ ઠેમરો પણ મુમમ રી
 બહાર માત્ર નહી દ' વૈભવ હોય તો પામ મેવ પ્રગટ મરાડ પ્રમે
 જન શુ' બતાવિ દી છોજા પારકી નિ । જગમાં નિપુણ હો । છે પો
 તા ની મુનિ મરી અને પારકી નિ । ક રી એ નિશુ ની માધુમતુ લક્ષણ
 છે, તથા પોતા ની નિ । કરી આ પારની સ્તુતિ કરી એ શુ ની માળ
 મતુ લક્ષણ કે, કેવળગાનની સૂર મમાન મુમ' જ રાજર્મિ પોતાના ચ
 રણની પૂરેને પરિત મરવા લા મા અને હર સરમે પાકમી રુકરાજ
 । ર । બાગ ચનાવસ લાગે

આ પાપી લાગમા અમર એવો ચદ્રગખર ફરીથી નવની ઉત્ત
 ધોગ રોડ આે કુ સમ ઉત્ત ધજો દે । મના લા મા તે એ જાન
 અનિમલ મેલ થવાની તા । ની અધિજાયક ગોત્રની ધા । મ શુ ની
 આ ધા ની વિરધા પુગવના દ્વન્વ ને ધિષ્ઠાર યાઓ । અધિદાયક
 દેવીએ પ્રમ મહ ચદ્રગખરને મુ કે, 'હે રત્ન । ર મા । ' ચ ।
 ખર હતુ 'હે દેવિ ! પુગવતુ ના મો આપ ' દેવીએ હતુ નમ

સિંહ આગળ હરિણીનું કાઠ પાણુ પરક્રમ સાથે નહીં " તેમ દૃઢ સમ્યક્તા
 ધારી શુકરાજ આગળ મારું પરક્રમ સાથે નહિ, એમ ચંદ્રશેખરે કહ્યું.
 " હે દેવિ ! જો તું પ્રસન્ન થઈ હોય, અને મને વર આપતી હોય, તો
 બળથી અથવા છળથી મહારાં ઉપર કહેલું કાર્ય કર " ચંદ્રશેખરની આ
 વગેરે ઉક્તિથી તથા ભક્તિથી સદુષ્ટ યજ્ઞેશ્વરી દેવીએ કહ્યું. " અહિં છ
 બળુકા કામ છે, બળનું નથી. કોઈ વખતે શુકરાજ બહાર ગામ જાય,
 ત્યારે તું બિંદુ રાજગહેલમાં જ મહારા પ્રભાવથી તકાડે રૂપ તદ્દત શુક-
 રાજ જેવું થશે તેથી તું શુકરાજનું મન્ય વચ્ચે ભોગવ. " એમ ક-
 હીને દેવી અદ્વૈત થઈ ચંદ્રશેખરે ઘણા સતોષથી એ વાત ચંદ્રવતીને
 કહી એક વખતે તીર્થ યાત્રા કરવાને મન હતુક થવાથી શુકરાજે પેતાની
 બે સ્ત્રીઓને કહ્યું કે, " હે પ્રિયાઓ ! હું વિમળાચળ તીર્થને વદન કરવા
 માટે તે આશ્રમે જવાનો વિચાર કર છું " સ્ત્રીઓએ કહ્યું " ત્યારે અમે
 પણ સાથે આવીએ. કેમકે, અમને પણ અમારા પુત્ર્ય માત પિતાનો
 મેલપ થશે. " પત્ની શુકરાજ પોતાની બે સ્ત્રીઓને સાથે લઈ કોઈને પણ
 ન કહેતા દેવતાની પેઢે વિમાનમાં બેસી વિદાય થયા એ વાતની કોઈને
 પણ ખબર પડી નહીં ચંદ્રવતીનું ચિત્ત એ વાત તરફ જ હોવાથી તેણે
 આ વાત જાણી તુરત ચંદ્રશેખરને જણાવી. તે પણ જેમ પરદામાં પ્રવેશ
 કરે, તેમ છળથી શીઘ્ર તે નગરમાં આવ્યો, કે તુરત તે રૂપથી શુક-
 રાજ સરખો થયો રૂપધારી સુગ્રીવ જેવા તે દમિત્રને સર્વે જનો શુકરાજ
 સમજવા લાગ્યા. રાત્રે મહોદય પોકાર કરીને ચંદ્રશેખર ઉઠ્યો અને કહેવા
 લાગ્યો કે, " અરે દોડો દોડો ! એ વિદાયર મહારી બે સ્ત્રીઓને હજી
 કરી જાય છે ? " તે સાંભળી મત્રી વગેરે સર્વે લોકો હાહાકાર કરતા ત્યા
 આવ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે, " હે પ્રભો ! તમારી તે સર્વે વિદાયો ક્યાં
 ગઈ ? " ચંદ્રશેખરે દુખી માણસ જેવી મુદ્રા દેખાડીને કહ્યું કે, " હું શુ-
 કર ? તે દુષ્ટ વિદાયરે મને જેમ પ્રાણ બેચી લે છે, તેમ મહારી વિદા-
 યો પણ હરણ કરી. " ત્યારે લોકોએ કહ્યું " હે મહારાજ ! તે વિદાયો
 અને સ્ત્રીઓ ભયે જાગ્યા. આપ મહારાજનું શરીર કુશળ છે તેવી અમે
 સદુષ્ટ છીએ " એવી રીતે પૂરેપૂરા કપટથી સર્વે નગરજનોને કહીને ચંદ્ર-

વસ્તુ, ૩ શય્યા, ૪ રમણીય ધન, ૫ રૂપવતી સ્ત્રી, અને ૬ ધન એ છ
 વસ્તુઓને ધણીની ગેરહાજરીમા પારકા લોકો હરણ કરે છે હવે શું કરવું ?
 બે હુ એને મારીને પોતાનું રાજ્ય લેકે, તો જગતમા મ્હારો મોટો અ-
 પરાધ કહેવાશે. તે એવી રીતે કે, “ કોઈ મહાપાપી હશે મગરમછની પેઠે
 જોરાવર થઇ મૃગધ્વજ રાજના પુત્ર શુકરાજને હણી તેનું રાજ્ય પોતે
 લઇ લીધું. પછી ખરા શુકરાજ તથા તેની બે સ્ત્રીઓએ પોતાને ઝાળખા-
 વવા માટે ધણી નિશાનીઓ કહી, પણ તે કોઇએ સાચી માની નહી. દભ-
 ના કૃત્યને ધિક્કાર થાઓ ! પછી પોતાનું અપમાન થયું એમ માની ચિતા-
 થી પીડાયેલો ખરો શુકરાજ, વિમાનમા બેસી આકાશ માર્ગે ગયો. મંત્રી-
 એ હર્ષ પામીને વેપધારી શુકરાજ પાસે આવી ખરો શુકરાજ પાછો ગ-
 યાનો વૃત્તાત કહ્યો. ત્યારે તે સ્ત્રીલપટ વેપધારી હર્ષ પામ્યો. શુકરાજ
 પોપટની પેઠે આકાશમા ઉતાવળથી જવા લાગ્યો ત્યારે તેની બન્ને સ્ત્રીઓ
 એ પોતાને પિયર જવા માટે કહ્યું, પણ તે શરમથી ત્યા ગયો નહી. પો-
 તાના ષઢથી ભ્રષ્ટ થએલા પુરૂષે ઝાળખીતા, તથા સગા વહાલાને ત્યાં
 જવું નહી અને સમરાને ઘેર તો જવું જ નહીં. કારણ કે, ત્યા આડબરથી
 જવું એજ યોગ્ય છે કહ્યું છે કે—સભામા, વ્યાપારમા શત્રુ આગળ, સાસ-
 રાને ઘેર, સ્ત્રીને વિષે અને રાજ્યદરબારમા આડ મરજ પ્રજ્વલ છે વિદ્યાબ-
 ણથી કામભોગની સામગ્રી પરિપૂર્ણ છતા પણ રાજ્ય ગયાની ચિતાથી
 દુઃખી થયેલા ખરા શુકરાજે શૂન્ય સ્થળમા નિવાસ કરીને છ મામ કા-
 દ્યા. ધણી ખેદની વાત છે કે, મ્હોટા પુરૂષોને પણ એવો દુ સહ ઉપદ્રવ
 ભોગવવો પડે છે ! અથવા કોને સર્વે દિવસ સર્વ પ્રકારે સરખા સુખના આ-
 પનારા થાય છે ? વળી દોષને પાત્ર કોણ નથી ? ઉત્પન્ન થએલો કોણ
 મરણ નહી પામશે ? સકટ કોની ઉપર નથી આવ્યું ? અને કોને નિર-
 તર સુખજ મળે છે ? એક વખત સૌરાષ્ટ્ર દેશમા ફરતા શુકરાજનું વિ-
 માન નદીનું પૂર જેમ પર્વતે અટકે છે, તેમ આકાશમાજ અટકી ગયું.
 તેથી ચિત્તમા આકુળ વ્યાકુળ થએલા શુકરાજે આ વાત દાઝી ગએલા
 અવયવ ઉપર વિરોદ્ધ (આદા) થાય તેમ પડી ગએલા પુરૂષ પ્રહાર
 ઉપર પડે તેમ અથવા ક્ષત્યાદા ઉપર ખાર પડે તેમ માની. પછી પ-

રાકમી શુભરાત્ર પોને કાલુમાનમાં પ્રિમાનમાંથી નીચે ઉતરીને પ્રિમાન આ
 ટકી પડવાનું કાલુ જોના કાગો એવામાં નહોતું એવામાં પામેના
 પોતાના પિતા મુગ્ધા રાજાને જોના મેરપાત ઉપર જેમ મહાર
 દેવપદ જોએ છે, તેમ તે સુરલુકમળ ઉપર જોખના હતા અને દેવ
 તાઓ તેમની મેનામાં હતા પછી મુગ્ધા પોતાના પિતા મુગ્ધા રાજા
 પિને માથે ભક્તિથી રદના મીને ધણો સતોષ પ્રાપ્તો અને આખમાં
 પ્રદ આસુ લારીને તેણે રીત પોતાના જ્યોતો અપહાર કરાવી નાન
 કી લોક, પોતાના પિતાવિદ, ત્રિભિન્ન, આપજો ગ્રામી અથના આ
 શ્રિત એમાં મને તેની આગળ પોતાનું દુષ્ટ મ્હીને એક વાર પોતાના
 હવને મુખી જોવા માને છે મુગ્ધા રાજાને કહ્યું “આ તો પૂરક
 મેના પ્રિપાત છે” એમ કહ્યું ત્યારે પાછું શુભરાત્ર પૂજ્ય મે પૂર
 બને એવું કહ્યું ન હોવાનું હતું” એવા રાજાને કહ્યું

જિતાડિ રાજના ભારથી પૂરનવમાં રીમામ નામના માગમાં નું મ
 ભારથી બંધ અને ન્યાયનિદ ઠાકુર હોના પિતાએ જી પાવી આપેના
 મામને લોગરનારો એક ત્હારો આરમાઇ બારી રામાયથી ધણોજ મામ
 હોના એમ વખત તે શ્રીમાને આવીને પોતો મ્યાનપ્ર પાડે મો’ હોના
 એટનામાં તે મર રીમા મહીનાની માર્ક મને કરીને તેો રાખ્યો અને
 કહ્યું “તું અગ્નિ સુખે ગે ત્હારે માગની ચિતા કરીને શુકરુ
 છ” મ્હોને બારી જતા નાનો બર્ધ ક્રોધત રોશ ઉપગરનારી ચિતા શુ
 કરના કહે? એક તો જો માઇ બાઇ મજેરો આ તેમાં નવમારો કાર
 એવા મયોગ મળી આ વાથી તેણે મનમાં એવો તમ માધ્યો કે તા
 હા! નિમે માર રાજ્ય મયુ’ તું હુ કરવા અહિં જાઓ? હવે તું કે
 ફે? એમ પ્રિયાને તે વજ્રો આક્રમ પાકુન ધરો દનાઝ મુદ્દન (મે ધડી
 દાન) ગયા પછી તે ડોળો લાગે તેણે પોતાને હાનો માયો ને મ
 મયે મરકરીમાં પણ ને ધણ ડાલ્યું હમ માધ્યું તેના ઉપરથી રમાયુ ન
 ને પણ અતિ દરમદ ૧૫ વિયોગ થયો હવા આ રમા મમાર મ
 બધી કિવાઓ કરે છે, પણ નેથી બધાયના મનો ઉપાય લાર
 ના અને કામથી શ્રદ ધરેના વાનની પેઠે વિસ યાય ”

મૃગધ્વજ નવ મંદ્રે મેળવતું સર્વ કૃત્ય જનનુતા દત્તા, નયારિ તે
 રાજધમા એક શબ્દ પણ બોલ્યા નથી' કરણુ કે, શુકરાજે પ્રવચનું તે
 વાત પછી હતી નહીં એવી વાત પ્રજા વિના કેળી મદાનજ દેતા
 નથી જગતમા સર્વ કેનારે કેવળ કદમીનપાતુ રખતુ એજ કેવળ જ્ઞાનનું
 કળ છે. પછી શુકરાજે બાળકની પેઠે પિતાને પમે તળાનીને પૂછતું કે, "હું
 તાત! તમારે ફર્શન થયા છતાં પણ સ્વાક રાજ્ય જ્ય, આ કેવી વાત ?
 'સાક્ષાત્ ધન્યતરો વૈધ પ્રાપ્ત થયાં છતાં આ તે કયા મેળનો ઉપદય' પ્ર
 ત્યક્ત કલ્પવૃક્ષ હોવા છતાં આ ફરિકની મી વાત રન્ય કદમ પામ્યા છતાં
 અધકારનો આ તે શું ઉપદય ર માટે હું પ્રશ્ન ! દ્રાર્થ પણ અતરાગ વિના
 શીઘ્ર તે રાજ્યની પાછી પ્રાપ્ત થાય એનો કાલ પણ ઉપાય આપ મને કહો."
 ઇત્યાદિ વચન કહીને શુકરાજે ધ્વજોજ આગ્રહ કર્યો, ત્યારે મૃગધ્વજ મનર્થિએ
 કહ્યું "કે માધ્ય કાર્ય પણ ધર્મ કૃત્યથી મુક્તિ થાય છે. તીર્થમા મુખ્ય એ
 વિમળાચળ તીર્થ અદિથી નજીક છે ત્યાં જઈ શ્રી અપ્પિનાથ તમરાનની
 ભક્તિથી વદતા પર્વત સ્તુતિ કર એ પર્વતની છ મારા મુઠ્ઠી પરમેણે મુ-
 મતનો જપ કરે તો, તે (મને) રાત્રપણે સર્વ પ્રકારની સિદ્ધિ-
 એને આપે છે અને તેનો શત્રુ હોય, તો તે પણ વીક્ર પામેલા વિપાળની
 પેઠે બેના વારજ પોતાનો જીવ તાકને વેળી પાતાની મેળેજ નાની જાય
 છે, અને તેના સર્વ કપો નિષ્ફળ થાય છે શુક્રની અદર મ્હોટું તેજ
 પ્રકાશ પામે, ત્યારે 'દાર્ય સિદ્ધિ પ્રદ' એમ તુ સમજાવે અને મનમા નિ-
 શ્ચયથી એવું ધાર કે, પોતાનો શત્રુ ગમે તેટલો દુર્જય હોય, તો પણ એ
 તેને જીતવાનો ઉપાય છે " કેવળીનું એવું વગન સાભળી જેમ પુત્ર રહિત
 પુત્રને પુત્ર પ્રાપ્તિની વાર્તાથી આનંદ થાય છે, તેમ તે શુન્સજને આનંદ
 થયો. પછી શુકરાજ વિમાનમા બેઠાને વિમળાચળે ગયો ત્યાં તેણે પાપને
 હરણ કરનારો પરમેષ્ઠિ મત્ર યોગીકની પેઠે નિશ્ચળ રહીને જાણ્યો.
 કેવળીએ કહ્યા પ્રમાણે છ મારા ગયા, ત્યારે તેણે આરે. બાજુએ ફેલાતુ પો-
 તાના ઉદય પામેલા પ્રતાપ સરખુ તેજ જોયુ. તે અવસરે અદ્રશેખરને પ્ર-
 સન્ન થએલી ગોત્રદેવી નિ પ્રભાવ થઈ અને તે અદ્રશેખરને કહેવા લાગી.
 " આરે અદ્રશેખર! ત્યારે શુક સ્વરૂપ જતુ રહ્યું. માટે તુ હવે અદિથી

[illegible]

આજ્ઞેયતા કરી પછી તુરત દીક્ષા લીધી. અને ગાસખમણ પ્રમુખ તપ-
સ્યા કરીતે ત્યાંજ તે મેલે ગયો. શત્રુ રક્તિ નાશ્યને ભાગવતા શુક્રરાજ નિ-
નપ્રણીત ધર્મે આલનારા સમગ્રન્ટિ રાત્રગોમા એક દષ્ટાત રૂપ થયો. પ-
છી દ્રવ્યશત્રુને અને ભાવશત્રુને છતનાર શુક્રરાજે અઢાડીયાત્રા, રથયાત્રા
અને તીર્થયાત્રા એવી ત્રણ પ્રકારની યાત્રા, અરાત, પાત, ખાન્નિમ, સ્વાદિ-
મ એ ચાર પ્રકારે ચતુર્વિધ સઘની બક્ષિત તથા જિનેશ્વર ભગવાનની વિ-
વિધ પ્રકારની પૂજા ઇત્યાદિ ધર્મે કૃત્યો વારંવાર કર્યા. પટ્ટરાણી પદ્માવતિ,
વાયુવેગા તથા ખીછ પણ ઘણી ગજપુત્રીઓ તથા વિદ્યાધન્ટી પૃથ્વી એ-
ટલો શુક્રરાજનો અતઃપુરનો પરિવાર હતો લલમીનુ નિવાસસ્થાન પદ્મ-
સરોવરજ હોયતી. એવો પદ્માવતી ગણીતે પદ્માકર નામા પુત્ર થયો,
અને વાયુવેગા રાણીને ખર નામ ધારણ કરનારો વાયુસાર નામે પ્રસિદ્ધ
પુત્ર થયો. પૂર્વરાજો થયેલા કૃત્યુના પુત્ર શાળ અને પ્રતુષ્ઠી પેઠે તે બન્ને
પુત્રોએ “પિતા સરજો પુત્ર હોય” એ કહેવતની પોતાના શુભૃથી સત્યતા
દેખાડી શુક્રરાજે અનુક્રમે ઘણા દર્પથી પોતાના મ્હોટા પુત્ર પદ્માકર કુમા-
રને રાજ્ય અને ખીજા પુત્ર વાયુસારને યુવરાજ પદ આપ્યું. કર્મશત્રુને છ-
તવાને અર્થે સ્ત્રીઓની સાથે ઘણા ઉત્સવથી દીક્ષા લઈને સ્થિરતાથી તે
શત્રુજય તીર્યે ગયો. પર્વતની સાથેજ શુક્રરાજ્યાને ચક્રતા તેને ગ્રીધ ક્રેમળ-
જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. મહાન્મા પુરુષોની લગ્નિય અદ્ભુત હોય છે! પછી ચિ-
રંજાળ પૃથ્વી ઉપર વિહાર કરતો અને બાળ્ય હવાના મોહરૂપી અધરાગને
દૂર કરતો શુક્રરાજ રાજ પછી જો સ્ત્રીઓની માથે મોક્ષે ગયો. હે બાળ્ય
હવે પ્રથમ બદ્ધપણ્ય ઇત્યાદિ શુભૃથી અનુક્રમે રૂઢા સમક્ષિતની પ્રાપ્તિ,
પછી તેનો નિર્વાહ ઇત્યાદિ શુક્રરાજને મળેલુ અપૂર્વ કળ સામળી તમે તે
શુભૃતે ઉપાર્જનનો આદરથી ઉદય કરો. ” હવે બદ્ધપણ્યદિ શુભ ઉ-
પર શુક્રરાજની કથા

(મૂલગાથા)

નામાદ્વચ્ચમેઓ, સદ્ગો માવેણ રુદ્ધ અહિગારો ॥

તિવિહા અ માવસદ્ગો, વસણ-વચ-ઉત્તરગુણેહિ ॥ ૪ ॥

જ્ઞાનાર્થ — ૧ નામ, ૨ સ્થાપના ૩ દ્રવ્ય, અને ૮ બાન એથી ચાર પ્રકારનો આત્મ ધાર છે જેનામા આત્મમાં જેના આવકના નામ નથી, અને જેમ કેમ, શરદામ નામ ધારવે, પણ જે દ્રવ્યો તેમ હોય, તેમ જે કેવળ આત્મ નામથી જાણખાય તે ૧ નામ આત્મ ચિત્તામણી અથવા કાલ પાપાણ્ડિકા જે આત્મની મૂર્તિ તે ૨ સ્થાપના આત્મ સંપ્રવોતન રાગની આત્મની અભયકુમારને પદ્મરાને અથ કપટનકે આવી ૧૦ વેપ ધારણુ ગુનારી ગણિકાની પેઠે અ થી બાનગુન્ય અને ગદારથી નામની કરણી જે તે ૩ ૪ ૫ આવક જે બાનથી આત્મની ધમ કિયા ૧ નામા તમર હોય તે, ૪ બાવ આત્મ પ્રથમ નામગારી ચિત્તામણી અથવા જેમા ગાયેના લક્ષણુ થી તે જાન જેમ પોતાડુ પ્રથમ કરી ગમ્તી થી તેમ ૧ નામ, ૨ સ્થાપના અને ૩ દ્રવ્ય આત્મ પણ પોતાડુ નામ ધમ કાય કરી શકતે નથી માટે આત્મ બાન આત્મનોજ અધિગાર જાણુમે ૧ દગન આત્મ, ૨ વ્રત આત્મ અને ૩ ઉત્તરગુણ આત્મ જેના આત્મઆકના પણ પ્રકાર છે ત્રેણિકા- િ જે પેઠે કેવળ મન, સ્થાગી હોય તે બાનની ૧ નામ આત્મ સુરસુ- નામુ કુમા ની જાઓ જે પેઠે મન, ૧ મુજ પાવ આત્મનતો ધાર હોય તે બાનની ૨ નામ આત્મ સુમુ- કુમા જે જાઓની નિમિષ કથા નીચે લખી છે —

એ ૧ મન કોઈ મુનિગમ સુમુ ૨ જીઓ પાવ આત્મનતો ઉપ દશ ગુના કના, તાગ એ નામા યોનો કુમા રહી જેના સુ મુ- જેતો હતો અને તેથી તે ૥ મનમાં મુનિગમ ઉપર ૮ ૥ ઉપન થઈ તેનો મનમા ચિત્ત યુ છે, 'આ મુનિના શરીર ઉપર ૬ નાકડીના પાવ પાવ પ્રકાર લીગ' મુનિ જે પ્રથમ પ્રાણાનિષ્ઠ નિરમણુ નામા આત્મનત દ્રવ્યત મહિત કથુ ત્યાર તે જીઓએ અગોમર મુનેથી ૬ સુ રે વિચાર હા છે' એ જીઓ મા અગોમી હશે તો પણ નત ત્રિપેત હોવાથી મને માગે નહી "એમ વિચારી હાડી પાવમાથી એ એ પ્રકાર જોડો ૫ ૥ એવી રીતે એક

અતની પૃઠે એકેક પ્રકાર-ઓછો કરતો ગયો. તે સ્ત્રીઓએ નો પાંચે અણુવન સ્ત્રીધા. ત્યારે ' મને વિચાર થાઓ, "મેં માઠુ ચિતવ્યુ ' એમ સુરમુંદર ઘણાજ પશ્ચાત્તાપ કરી મુનિસજને ખમાવી વ્રત લઈ અનુક્રમે સ્ત્રીઓ સહિત સ્વર્ગે ગયો '

સુદર્શન શેઠ આદિ આવકની પેઠે જે સમ્યક્ત્વ મૂળ પાત્ર અણુવન તથા ઉત્તર ગુણુ એકલે વણુ ગુણુવન અને ચાર શિક્ષાવ્રત એમ ચાર વ્રત ધારણુ કરે, તે ભાવથી ૩ ઉત્તરગુણુ આવડ જાણુવો અથવા સમ્યક્ત્વ મૂળ ચારવ્રતને ધારણુ કરે તે ભાવથી ૨ વ્રત આવડ જાણુવો. અને આનંદ, કામદેવ, કાર્તિકેશ્વરી હત્યાદિકની પેઠે જે સમ્યક્ત્વ મૂળ ચારવ્રત તથા સર્વ સચિત્ત પગિહાર, એકાશન પચ્ચખાણુ, ચોથુ વ્રત, ભૂમિશયન, આવડ પ્રતિમાદિ અને ગીજન વિશેષ અભિગ્રહને ધારણુ કરતો હોય, તો તે ભાવથી ૩ ઉત્તરગુણુ આવડ જાણુવો. ચારવ્રતમાં એક જે હત્યાદિવ્રત અગીકાર કરે તો પણ ભાવથી વ્રતઆવડપણુ થાય. ઘણા ચારવ્રતના એકેક, દ્વિક, ત્રિક, ચતુષ્ક હત્યાદિ સયોગમાં દ્વિવિધ ત્રિવિધ હત્યાદિ ભાગા તથા ઉત્તરગુણુ અને અવિગ્નિ રૂપ જે ભેદ મેળવ્યાથી આવડ વ્રતના સર્વ ગણીને તેરસો ચોરાશી ટોડ, ખરડાખ, સત્યાશી હજ્જર, ખમેને જે ભાંગા થાય છે

શંકા —આવડવ્રતમાં ત્રિવિધ ત્રિવિધ એ ભાગાનો ભેદ ક્યાય પણ કેમ ન જોડાયો ?

સમ્બંધાન.—આવડ પોતે અથવા પુત્રાદિકની પામે પ્રે ચારભેલા કાર્યમાં અનુમતિનો નિયમ કરી શકે નહીં, માટે ત્રિવિધ ત્રિવિધ ભાગો સ્ત્રીધો નહી. હવે પ્રત્યક્ષાદિ ગ્રંથમાં આવડને ત્રિવિધ ત્રિવિધ પચ્ચખાણુ થણુ કહ્યું છે, તે વિશેષ વિધિ છે. તે આ રીતે --જે આવડ દીક્ષા લેતાની જ ઈચ્છા કરતો હોય, પણ કેવળ પુત્રાદિ સતતિતુ પાત્રન કરવા માટેજ ગૃહવાસમાં અટકી રહેા હોય, તેજ ત્રિવિધે ત્રિવિધે કરી આવડ પ્રતિમાનો અગીકાર કરે અથવા કોઈ આવડ સ્વયંભૂરમણુ સમુદ્રમાં રહેલા મત્સ્યના માસાદિકતુ દિવા મનુષ્યક્ષેત્રથી બહાર સ્થુલ દિસાદિકતુ કોઈ અવસ્થામાં પચ્ચખાણુ કરે તો, તેજ ત્રિવિધ ત્રિવિધ ભાગાથી કરે. એવી રીતે ત્રિવિધ ત્રિવિધનો વિષય ઘણો અલ્પ હોવાથી તે અહિ કહેવાની

મહા રાણી નથી મદામામા પછ મ્હુ છે કે, ડેલા મ્હે છે કે,
 તાનખો ત્રિવિ ત્રિવિ પચ્ચખાણ નથી પણ એમ નથી । છુ કે,
 પાતિમાં વિરોધ આજ્ઞાની ત્રિવિ ત્રિવિનુ કથન વ્યુ છે માર્ગ આવ
 વિશેષ અનુચિતમા અવજૂગમળ સમુદ્રી બહુ આનેના મમ્યના માસ-
 ની પેરે મનુષ્ય ક્ષેત્રથી મહા દક્ષિણ વિનાનુ આમ, ત્રિવિ નહિ
 મળી શકે એવી રંગુનું બાથ ॥ ૧૦ ॥ મામ રંગેરે પ્રયોજન રહિત
 રંગુનું પચ્ચખાણ ત્રિવિ ત્રિવિ મે નો દોર નથી ડેલા એમ મ્હે
 કે, મેલ મદમ્ય દીક્ષા લેનારો તપર હોય તો પચ્ચ દેવ પુત્રાદિ અ-
 તલિતુ માનુ મને અર્થેજ (જીક્ષા ન લેતા) આર પ્રતિમા રહે તો
 તો તણ ત્રિવિ ત્રિવિ પચ્ચખાણ હોય ’

૧૦૮ — આગમમા ખીજી રીતે આવે ॥ બે અવળાથ છે શ્રીગણેશ
 મૂવમા મ્હુ છે — રમોપામ આર પ્રમરના મ્હા છે તે જેમ ૧
 માના પિતા મમાન ૨ મધુ મમાન, ૩ મિત્ર મમાન બી ૪ મપત્તી
 મમાન બાચના મી ૫ રીતે આર રમ ॥ રમોપાગમ મ્હા છે તે
 જેમ ૧, ૨ માનિયા મમા, ૨ દામ મમાન, ૩ થાનના મમાન
 બી ૪ખા મમા ।

મમાવાન — ૮૧ કહેના મે આવખો માધુ ની માથે જે વાનપાર
 ૧ આજ્ઞાની નબના

૨૧ — ૩૧ મ્હેના ૧ તમે મ્હેના બે માના પા બે ૨૧ મમાન છે ૧
 મમાવાન — ચરના ૧૦ મને આ (૩૫ મ્હેવા) બાર તારખજ
 કે કેમકે તેરો નવદા છે ત્રિવિ નવો મન ગોમ્ય મમા । બને જા
 મા નમા । મે મે ત્રાયે નિશ્ચાદિ અગ્રખા ૧ આવખ બી બાખી ૨
 ૧, ૧ મર્મે બાર અર વળખા મ્હુ છે દેમ મુના જે માર્ગ દાર દાય,
 મે મનમા વિરર, રખત માકો માર પ્રમા દી ॥ આવે ના પજ
 માધુ ૩૫ થી ૧૦ એ ડા ન કે બી જેમ માના પોતના ગાગક ૬
 ૫ જેમ જે મુનિગજ ૩૫૦ નિગમ તાના પગિખામ ૧મે, મે આવક
 માના પિત્ર મરમે વળખા ૧૦ આવખ માધુ ૬૧ મનમા તો પત્રો ૧૦
 ૧૦, ૧૦ મદામ્થી વિરર માચમા ૨૨ આદર દેખાડ, પજ નાધુનો

કોઈ પરમપદ કરે. તો તે સમયે વૃન્ત ત્યાં જઈ મુનિરાજને સાદાપ્ય કરે. તે આવક બધું સરખો જાણુવો. જે આવક પોતાને, મુનિના સ્વજન કરતાં પણ અધિક ગણે, અને કોઈ કામ કરનારમાં મુનિરાજ એની સલાહ ન લે. તો અધિકારથી રોપ કરે, તે આવક મિત્ર સરખો જાણુવો. જે મહેટો ગર્વીષ્ટ આવક સાધુના છિદ્ર જોયા કરે, તેમની પ્રમાદથી થએલી ખૂલ લ-ન્ધેશા કહ્યા કરે. અને તેમને તરખાટા સમાન ગણે, તે આવક શોક્ય સ-રખો જાણુવો. ખીજા આર ભાગામા, ગુરુએ કહેલો મૂલ્ય જેવો કહ્યો હો-ય, તેવાજ જે આવકના મનમાં ઉતરે તે સુઆવકને સિદ્ધાતમાં આરિસા સમાન વર્ણવ્યો છે. જે આવકે ગુરુના વચનનો ધરાગર નિર્ણય કર્યો નહીં મારેજ પવનજેમ ધ્વજને આમતેમ ભભાવે, તેમ અજ્ઞાની લોકો જેને ભભાવે તે આવક ધ્વજ મમાન જાણુવો. ગીતાર્થ મુનિરાજ ગને તેટલું સમજાવે તો પણ જે પડેલો હડ છોડે નહીં, પરંતુ જે મુનિરાજ ઉપર દ્વેષભાવ ન ગણે, તે આવક સ્તાંભ સમાન જાણુવો જે આવક સદ્ધર્મનો ઉપદેશ કરનારા મુનિરાજ ઉપર પણ “તુ ઉન્માર્ગ દેખાડનારો, નિન્દવ, મૂઢ અને મદ્ધર્મો છે” એવા નિદાતા શબ્દ જોતે, તે આવક ઝાંખરા સમાન જાણુવો જેમ પાતાળ વિદ્યાદિ અશુભિ દ્રવ્ય, સ્પર્ગ કરનાર ગાયુસને પણ લેપ કરે કે, તેમ સારો ઉપદેશ કરનારને પણ જે ફપણુ આપે, તે ઝાંખરા સમાન કહેવાય છે, નિશ્ચય નયમતે શોક્ય સમાન અને ઝાંખરા સમાન એ બન્ને મિથ્યાત્વી જાણુવા અને વ્યવહાર નયમતે તો આવક કહેવાય છે, કારણ કે, તે જિનમદિરાદિને સ્થગે જાય છે

(હવે ‘આવક’ એ શબ્દનો અર્થ કહે છે) શ અને સ એ જે સરખા જાણીને આવક શબ્દનો અર્થ આ રીતે થાય છે. પ્રથમ સકાન્ માનીને ‘સ્રવતિ અષ્ટપ્રકારં કર્મેતિશ્રાવકઃ’ એટલે દાન, શીલ, તપ, ભાવના ઇત્યાદિ શુભ યોગ્યતા આઠ પ્રકારના કર્મને ત્યાગ કરે, તે આવક જાણુવો ખીજો શકાર માનીને ઋણોતિ યતિમ્નઃ સમ્યક્ સામાચારી-મિતિ શ્રાવકઃ એટલે સાધુ પાસેથી સમ્યક્ પ્રકારે સામાચારી સાભળે તે આવક જાણુવો. એ બન્ને અર્થ ભાવ શ્રાવકની અપેક્ષાથીજ જાણુવા-વગી જેનાં પૂર્વે અંધાવણાં અનેક પાપો બપે છે, અર્થાત્ જીવ પ્રદેશથી

જલ્દા નીચળા જાય છે, અને જે નોથી નિગળ લીંગમતો છે, તે આવક દેવાય છે, જે પુરુષ મ યત્સદિક પાનીરે દગ દિરમે મુનીગજ પાને ઉદ્ધ મામાયોગી માનજે છે, તેને જળ્ય કોષે આવક દહે છે જે પુરુષ (આ એટલે) મિદાનના પ નો અથ રિયાગીને જે પોતાની આગમ ઉ પગની શ્રદ્ધા પરિપક્વ કરે (૫ એટલે) નિર મુસાનને વિ વનતો વચ કરે અને (૬ એટલે) -૪ મુનિરાજની મેરા કરીને પોતાના માદા કમ જોડત અર્થાત્ અપાવે, જે માટેજ તેને ઉત્તમ પુરો આનક દહે છે ” મથરા “જે પુરુષ આ એટલે પ ના અથ નિતરીને પ્રત્યન ઉપગની શ્ર ૪ પરિપક્વ કરે નથા મિદાત માજમે, ‘૨ એટલે મુપાને ધનતો વચ કરે, અને ૧૧—અમમ્તિ આદરે, ૮ એમે માગ કમને જોડવે, અને ૬ વિચિક્તિનો મુપમ મે, તેો વિચક્ષય પુરો આનકદહે છે ’ દરે આજ શ નો અથ દહે છે જેની સદર્મને ગિે શ્રદ્ધા છે તે આવ મહેવાય છે ના શન્દ શ્રદ્ધા કનો તેને પ્રજ્ઞાશ્રદ્ધાચાવૃત્તેર્ણ એ વ્યાકરણમુતથી બુ પ્રત્યય યા ત્યારે પ્રત્યયના યુ મ નો લોપ બો આદિ દિક્ષિ થનાથી શ્રદ્ધા નેતુ કપ યાય છે આનક શન્દની પેઠે શદ્દ મન્દનો પણ ઉપગ કરેલો અથ બાર આનની અપેક્ષાથીજ જાણ્યો માટેજ અદિ ગાથામા બુ કે અદિ બાર શારખનો અધિગમ છે ’

એવી ગીને ચોથી ગાથામા શરુ તુ મ્વ પ કલ્પુ-દરે પાઠગ બીજી ગાથામા ‘નિનકુન્થ’ ગતિકૃત દલાદિ ૭ વિષય મ્હેરામા આબ્યા ૭ નેમા મથમ વિમ , યની વિધિ દહે છે

(મુલ્ગાથા)

નરવાજન ચિતુદો, સરેદ સો મ્હુન્ધમ્મનિયમાર્દ ॥

પંકિકમિત્તમુરિપુદય, ગિજ જિણ કુણ મ્વરણ ॥ ૧ ॥

બાવાર્થ—“નમો બરિહનાણ ત્યાદિ નવકાગ મ પીરે જગજ પ નયે શરક શતાતુ દગ વન, નિયમ નપામિતુ રિતવન કરે એનો ના —પ્રથમ નો આવક નિ ૧ ચોગી નેવી પાગી ગમે પદોર નિ ૧૧ પી ૨૨ ને વખત જાતુ નેમ કરામા આશ્ચે મનથી તથા ૧ લોક નજથી મપતો બેમાગ વિચાર ૧૨થી ને મારી મિદિ તથા બીજા પળ

ધણા કાયદા છે, અને તેમ ન કરવામા આવેલ પરણે સખંધી કાયદાની હાનિ વગેરે ધણા દોષ છે લોકમાં પણ કહ્યું છે કે—

“કર્મીણં ધન સંપદ્વિ. ધર્મીણં પરલોચ ॥

जिहिं सुत्ता रवि उग्गमइ, तिहि नर आऊ न ओअ” ॥૧॥

અર્થ—મજૂર લોકો જે વહેલા ઉડીને કામે વળગે તો, તેમને ધન મળે છે, ધર્મિ પુરુષો વહેલા ઉડીને ધર્મકાર્ય કરે તો, તેમને પરલોકનું સારું ફળ મળે છે; પરંતુ જેઓ મૂર્ખોદય થયા છતાં પણ ઉઠતા નથી. તેઓ બળ, બુદ્ધિ, આયુષ્ય અને ધનને કારી જાય છે. ॥ ૧ ॥

નિદ્રાવશ થવાથી અથવા બીજા કાઈ કારણથી જે પહેલા ઢીલા વખતે ન ઉડી શકે તો, પંદર મુહૂર્તની રાત્રિમા જઘન્યથી ગૌદમે બ્રાહ્મ મુદ્રા (અર્થાત્ ચાર ધડી રાત્રિ બાકી રહે છતે)-ઉંડવુ. ઉડતાંજ દ્રવ્ય-થી, ક્ષેત્રથી, કાળથી તથા ભાવથી ઉપયોગ કરવો તે આ પ્રમાણે —“હું આવડ છું, કે બીજો કોઈ છું ?” એવો વિચાર કરવો તે દ્રવ્યથી ઉપ-યોગ “હું પોતાના ઘરમા છું કે બીજાના ઘેર ?” એવો ઉપર છું કે, ભો-તણીએ ? એવો વિચાર કરવો તે ક્ષેત્રથી ઉપયોગ. “રાત્રિ છે કે દિવસ છે ?” એવો વિચાર કરવો તે કાળથી ઉપયોગ. “કાયાના, મનના અથવા વચનના દુઃખથી હું પીડાયલો છું કે નહી ?” એવો વિચાર કરવો તે ભાવથી ઉપયોગ એવો ચતુર્વિધ વિચાર કર્યા પછી નિદ્રા અરાગર ગઈ ન હોય, તો નાસિકા પકડીને શ્વાસોશ્વાસને ગ્રેકે. તેથી નિદ્રા તદન જાય. ત્યારે ઠાર (ખારણું) બેઠને કાયચિતા વગેરે કરવી સાધુની અપેક્ષાથી. આધનિર્યુક્તિમાં કહ્યું છે કે—દ્રવ્યાદિ ઉપયોગ, અને શ્વાસોશ્વાસનો નિરોધ કરવો રાત્રે જે કાંઈ કાંઈ બીજાને કામકાજ જણાવવું પડે તો, તે બહુજ ધીમા સાહે જણાવવુ. ઊંચા સ્વસ્થી ખામી, ખુખાર, હુંકાર અથવા કોઈ પણ શબ્દ ન કરવો, કારણ કે તેમ કરવાથી ગરોળી વગેરે હિંસક જીવ જોઈ અને માખી પ્રમુખ જીવ છવોને ઉપદ્રવ કરે, તથા પડોશના લોકો પણ બેચેન થઈ પોતા પોતાના કાર્યનો આરંભ કરવા લાગે. જેમ પાણી લાવનારી તથા રાંધનારી સ્ત્રી, વેપારી, શોક કરનાર, મુસાફર, ખેડૂત, મા-ળી, રહેલ ચલાવનાર, ઘરદ પ્રમુખ યંત્રને ચલાવનાર, સલાહ, ધાત્રી,

ધાખી કુખાર, લુહાર, સુતા જુમારી શસ્ત્ર તૈયાર કરનાર કાન મા
છી, કમાઈ સિમરી ધાતપાત કરનાર પરઆગમન કરનાર, ચોર, ધાડ
પાડનાર ત્યાદિ લોકો પરપાએ પોત પોતાના નિર્ગ વ્યાપારને વિશે
પ્રવૃત્તિ કાવચનો તથા બીજા પશુ નિરર્થક અને કોપ લાગે છે શ્રીમ
મવતી સુત્રમા કહ્યું છે કે—ધર્મા પુરો જગતા અને અધર્મા પુરશે
સુતા ગેય તે માગ જાણના એવી રીતે વસંદેના નાન ગતાનિકની
મહેન જપતીને શ્રીમદાવીરસ્થામીએ કહ્યું છે

નિ । જતી દે, તારે સ્વરસાન્ધના જાણ, પુરો પૃ સી, ની, અગ્નિ
વાડુ ઓ આગશ એ પાચે તરનામા મ્યુ તર નામેઆનમા ચાને છે ?
તે તપામકુ કહ્યું છે —૫ સીતર અને જગતરનો વિશે નિર્ગો ત્યાગ
વા ગુનકની ક પા અગ્નિ, સાધુ ગો આ ગ તરનાને રિત તો તે
અધર્મ છે હુમપના પ્રાન મગમા અદ નાગી ઓ રૂપક્ષના
પ્રાત મગમા સુ નાડી આગી નજી સુધપક્ષમા ઓ રૂપક્ષમા
નજી દિવસ પહે બીજા ઓ ની સુધી પ્રાત મગમા અનુક્રમે અદનાડી
ઓ સૂરનાડી ગુન જાગી અજગાથી પહેથી માંડી પહેના તથા દિવસ
(નો ૮) હી રૂપાડીમાં વાગુતર રહે તે પછી તથા દિવસ (ચોથ
પાચમ અને ૬) સુધી અનાડીમાં વાગુતર રહે એ રીતે આગમ ચાલે
તો શુભ જાગુ પગ એથી ઉતરુ એટલે પહેલા તથા રિત સૂરનાડીમાં
વાગુતર અને પછી તથા દિવસ અનાડીમાં વાગુતર એ પ્રમાણે
ચાલે તો ક ખરાગી કાગુ

અદનાડીના વાગુતર ચાનવા જા લે સૂરનાડી ઉપચાર તો સૂર
નાગીમાં અગમ થશે જે શુભ જાગુ તથા જે ચાલે ઉતરે અનાડી પ
હી ૧૫ ને અત્રી મગા અ નાગી ગુન જાગી રૂપાડીમાં મગ એવો
૧ ૨ ગાને નાનક્રમે સુ અનાડીના ઉતરે અનુમતી રૂપાડી ૭ લે
એમ ? —૨૪ મગમ ગુ અને ગી આ ચર ચારત નિ પ્રાત મગ
૧ મગમ તથા એમ ૨૫, ઓ શુક એ ૧૫ ચરોગિ ૨૫ મગ
મા અનાડી તો ત તરી રૂપાડી અનાડીના અનુમતી સૂર
અ નાગી ઉપચાર ૭ ને ૧૫ ૩—ગા મગમને રિત પ્રાત મગમા

સૂર્યનાડી અને વૃષભ સંક્રાંતિને-વિષે ચંદ્ર નાડી સારી હત્યાદિ. કેટલાકને
 મત ચંદ્રરાશિના પરાવર્તનના ક્રમથી નાડીનો વિચાર છે. જેમ કે-સૂર્યના
 ઉદયથી નાડીને એકેક નાડી અઢી ઘડી નિરતર વહે છે. રહેલના ઘડા
 જેમ અનુક્રમે વારંવાર ભરાય છે, અને ખાલી થાય છે, તેમ નાડીઓ પણ
 અનુક્રમે ફરતી રહે છે. છત્રોશ ગુરૂ વર્ણ (અક્ષર) નો ઉચ્ચાર કરનાં જે
 ટોલો કાળ લાગે છે, તેટલો કાળ પ્રાણવાયુને એક નાડીમાંથી ખીછ ના-
 ડીમાં જતા લાગે છે. એવી રીતે પાંચ તત્ત્વોનું સ્વરૂપ જાણવું. અગ્નિતત્ત્વ
 હિયું, જળતત્ત્વ નીચું, વાયુતત્ત્વ આડું, પૃથ્વીતત્ત્વ નાસિકાપુટની અંદર
 અને આકાશતત્ત્વ ચારે બાજુ વહે છે વહેતી સૂર્ય અને ચંદ્રનાડીમાં અ-
 નુક્રમે વાયુ, અગ્નિ, જળ, પૃથ્વી અને આકાશ એ પાંચ તત્ત્વો વહે છે
 એ સર્વદા જાણવો. પૃથ્વીતત્ત્વ પચાસ, જળતત્ત્વ ચાલીશ, અગ્નિતત્ત્વ
 ત્રીશ, વાયુતત્ત્વ વીશ અને આકાશતત્ત્વ દસ પણ વહે છે. સૌમ્ય (સારા)
 કાર્યને વિષે. પૃથ્વી અને જળતત્ત્વથી કૃષ્ણની ઉત્પત્તિ થાય છે. ફૂર તથા અ-
 સ્થિર એવા કાર્યને વિષે અગ્નિ, વાયુ અને આકાશ એ ત્રણ તત્ત્વોથી સાડ
 કૃષ્ણ થાય. આયુષ્ય, જય, લાભ, ધાન્યની ઉત્પત્તિ, વૃદ્ધિ, પુત્ર, સંપ્રાપ્તિ
 પ્રશ્ન, જન્મ અને આવડું એટલા કાર્યમાં પૃથ્વીતત્ત્વ અને જળતત્ત્વ શુભ
 જાણવાં, પણ અગ્નિતત્ત્વ અને વાયુતત્ત્વ શુભ નથી. પૃથ્વીતત્ત્વ હોય તો કા-
 મસિદ્ધિ ધીરે ધીરે અને જળતત્ત્વ હોય તો તુરંતજ જાણવી. પૂજા, દ્રવ્યો-
 પાર્જન, વિવાહ, દિક્ષાદિનું અથવા નદીનું ઉલ્લંઘન, જન્મ, આવડું, જીવન,
 ધર, ક્ષેત્ર છત્યાદિકનો સંગ્રહ, ખરીદવું, વેચવું, વૃદ્ધિ, રાજાદિકની સેવા,
 એની, વિષ, જય, વિદ્યા, પટ્ટાભિષેક છત્યાદિ શુભ કાર્યમાં ચંદ્રનાડી શુભ
 છે. કોઈ કાર્યનું પ્રશ્ન અથવા કાર્યનો આરંભ કરવાને સમયે ડાબી ના-
 સિકા વાયુથી પૂર્ણ હોય, તથા તેની અદર વાયુનું જન્મ આવડું, સારી
 જેઠે ચાલતું હોય તો નિશ્ચે કાર્યસિદ્ધિ થાય. બધનમાં પડેલા, રોગી, પો-
 તાના અધિકારથી બ્રહ્મ થએલા એવા પુરુષોનું પ્રશ્ન, સંપ્રાપ્ત, શત્રુનો મે-
 ણાપ, સહસા આવેલો ભય, સ્નાન. પાન, ભોજન, ગઈ વસ્તુની ગોધ
 એળ, પુત્રને અર્થ સ્ત્રીનો સભોગ, વિવાહ તથા કોઈ પણ દૂર ક્રમે એટ-
 લી વસ્તુમાં સૂર્યનાડી સારી છે. કોઈ ઠેકાણે એમ છે કે વિદ્યાનો આરંભ,

દાક્ષા, શશ્વતો અન્નમામ, વિનાદ ૧૧૧, ગીન ઇત્યાદિ, મન ય-
નાલિનુ સાધન એક ૧ મવના સુવેનાડી શુભ છે, જમાડી અથવા દાષી
ને નામિકામા પ્રાણસાયુ એક મરનો ચાવનો હોય, તે ગાળુનો પગ આ
૧૫ મુદ્રાને પોતાના મલિનમાથી પી ળુ મુખ, લાબ અને જય એના
૧૫૧ પુરોએ પોતાના દેશ ૧૦, રાત્રુ ચોર વિનાદ ૩ નારા ઇત્યાદિને
પોતાની સુ ય (શ્વામોશ્વામ રહિન) નામિકાના ભાગમા નખતા મવસિ
દિની રિગ ક ના ૧ પુરોએ મવ રન, પોતાનો ચામી, શુર તથા બીજા
પોતાના દિલચિત્ત એ મવ મોઝને પોતાની ને નામિકા વહેતી
દાય તે નામિકાના ભાગમા રાખસા પુરો મિજાના ઉપરથી ઉઠતા ને
નામિકા પવનના પ્રવશથી પાંચ દોય, ને નામિકાના ભાગનો પગ પ્ર
થમ ભૂમિ ઉપર મકવો

આવડે એવી વિવિધી નિત્રાનો ત્યાગ કરી પગમ મગનો અર્થે મદુ-
માનવરક નરમા મત્રુ નમ્મ નાન અબગાય (૧૦૪ મનોમગ ન માબજે)
એવી રીને મમયુ કરુ ક્યુ કે કે—મિજાના ઉપર મેકેવા પુરો પથ પર
મેટીતું ચિતવન મનમા રુ એમ ક વારી હુનેના પ્રાણમના મબધમા
મરિનરની પ્રાણિ રોમર કે પીજા આપાસે નો—એવી મોષ પથુ અ
વગ્યા નથી ૬, જેની અદર નરમાર મ ૧ મમુચાનો અધિગર નથી, એમ
માડીને 'નરમા દમેન મારુ નજુના' એમ ક, છે મા બ ૧ મતો
મથમ પ સા ધની મિમા આ છે મદકિ ઇત્રમા તો એમ ક્યુ છે કે,
સપ્પાડુ મ્યાનર નની પીને મની ઉપર મેમતુ અને બાવમતુ તથા જ
મરુના નાથ એસ નર રતુ બજુતુ મનિનિ રામામાં નો આ મીને ક્યુ છે
૧ મિને પાઠને પટે માગ, ૬૪ મિ મરે મેમ જગે છે મારે તે
અમો ૧૧૫ ૭૪ મત આક સા ૧૧૭ મ ૧ મદે છે એવી મીને ૧
મર મમ્મસા વિધિ ૧૫૪

નિ ૧ કરી ને મુ ૧ મમા નરમા રતો નાસ મર, પવિત્ર
એક ઉપર એ લી અથવા પધાનના સુખામો એને ૫૧ મિમાએ,
૧૧ મિમાને અથવા જ્યા જિનરતિમા હાય ને મિમાએ મુખ કર અને
મિમાની મોઝામના રો નો અર્થે મમ્મ, મધથી અથવા દાનરપથી

નવકાર મંત્ર ગણે. તેમા દક્ષિણ અષ્ટદશ કમળની કાંઈકા ઉપર પ્રથમપદ્મ
સ્થાપન કરવું, પૂર્વ, દક્ષિણ, પશ્ચિમ તથા ઉત્તર દિશાના દશ ઉપર અનુક્રમે
બીજું ત્રીજું, ચોથું અને પાંચમું પદ સ્થાપન કરવું. અને અભિ, નૈરૂત્ય,
વાયવ્ય અને ઇશાન એ ચાર દોણ દિશામાં બાકી રહેલાં ચાર પદ અનુ-
ક્રમે સ્થાપન કરવાં શ્રી હેમચંદ્રસૂરિજીએ આકાશ પ્રકાશમાં કહ્યું છે કે,
આઠ પાંખડીના શ્વેતકમળની કાંઈકાને વિષે ચિત્ત સ્થિર રાખીને ત્યાં પ-
વિત્ર સાત અક્ષરનો મંત્ર—નમો અરિહંતાણંતુ ચિંતવન કરવું. પૂર્વાદિ
ચાર દિશાની ચાર પાંખડીને વિષે અનુક્રમે સિદ્ધાન્તિ ચાર પદનું, અને વિ-
દિશાને વિષે બાકીના ચાર પદનું ચિતવન કરવું. મન વચન કાયાની શુ-
દ્ધિથી જો એ રીતે એકસો આઠ વાર માન રાખીને નવકારનું ચિતવન
કરે, તો ભોજન કરતા છતાં પણ ઉપવાસનું ફળ અવશ્ય મળે નધાવર્ત.
શખાવર્ત, ઇત્યાદિ પ્રકારથી હસ્તજપ કરે, તો પણ ઇષ્ટસિદ્ધિ આદિક ધણા
ફળની પ્રાપ્તિ થાય છે કહ્યું છે કે—જો ભવ્ય હસ્તજપને વિષે નધાવર્ત
બાર સખ્યાએ નવ વાર એટલે હાથ ઉપર ફરતા રહેલા આર સ્થાનક (વે-
ડા) ને વિષે નવ ફેરા અર્થાત્ એક સો આઠ વાર નવકાર મંત્ર જપે,
તેને 'પિશાચાન્તિ' વ્યંતરે ઉપદ્રવ કરે નહિ બધનાન્તિ સકટ હોય તો ન-
ધા વર્તને બદલે તેથી વિપરીત (અવળા) શખાવર્તથી અથવા મંત્રના
અક્ષરના કિંવા પદના વિપરીત ક્રમથી નવકાર મંત્રનો લંકાદિ સખ્યા સુ-
ધી પણ જપ કરવો એટલે કલેશનો નાશ વગેરે તુરંતજ થાય.

ઉપર કહેલો કમળબધ જપ અથવા હસ્તજપ કરવાની શક્તિ ન હોય
તો, સૂત્ર, રત્ન, રૂદ્રાક્ષ ઇત્યાદિકની નોકારવાળી પોતાના હૃદયની સમક્ષેષ્ટી-
માં પહેરેલા વસ્ત્રને કે, પગને સ્પર્શે કરે નહિ, એવી રીતે ધારણ કરવી.
અને મેરૂતુ ઉલ્લંઘન ન કરતા વિધિ પ્રમાણે જપ કરવો. જેમ કે—અશુ-
ભિના અગ્રભાગથી, વ્યગ્રચિત્તથી, તથા મેરૂતા ઉલ્લંઘનથી કરેલો જપ,
પ્રાયે અલ્પ ફળનો આપનારો થાય છે. લોક સમુદાયમા જપ કરવા કરતા
એકાતમા કરવો તે, મંત્રાક્ષરનો ઉચ્ચાર કરીને કરવા કરતા માનપણે કર-
વો તે, અને માનપણે કરવા કરતા પણ મનની અદર કરવો તે શ્રેષ્ઠ છે.
એ ત્રણે જપમા પહેલા કરતા બીજો અને બીજા કરતા ત્રીજો શ્રેષ્ઠ જા-
ન-

[illegible]

મંત્રના વળું અને પદ અનુક્રમે બૃહદં કરવાં જાપાદિકતુ વળુ દ્વાર કરું છે, જેમ કોટા પૂર્વ સમાન એક સ્તોત્ર છે, તેટલા સ્તોત્ર સમાન એક જાપ છે, કોટા જાપ સમાન ધ્યાન છે, અને કોટા ધ્યાન સમાન ત્રય (ચિત્તની ત્રિ-રતા) છે. ચિત્તની એકાચના ધ્યાને અર્થે છત્ર ભગવાનની જન્મકલ્યાણકાદિક ભૂમિ વગેરે નિર્ચયો અથવા ખીજા દ્રાઈ ચિત્તને સ્વમ્ધ્ય કરનાર, પવિત્ર અને એકાંત સ્થાનનો આશ્રય કરવો. ધ્યાન કાનડમાં કહ્યું છે કે—તરણુ સ્ત્રી, પશુ, નપુંસક અને કુશળ પુરુષ એવી દમ્ભેશાં રહિત એવું પવિત્ર અને એકાંત સ્થાનક મુનિરાજનું કહ્યું છે. ધ્યાન કરવાને સમયે એવું સ્થાનક વિશેષ ફરી ખાસ જોઈએ.

જેમના મન વચન કાયાના યોગ જિયરતા પામ્યા હોય અને તેથીજ ધ્યાનને વિશે નિશ્ચય મન થયું હોય તે મુનિરાજને તો માગુસની બીડવાળા ગામમાં અને ગ્રન્થ અરણ્યમાં કાઈ પાણુ વધારે નથી. માટે જ્યાં મન વચન કાયાના યોગ રિચર રહે અને કાઈ જીવને દરકન ન થતી હોય, તે સ્થાન ધ્યાન કરનારને યોગ જાણુ. જે સમયે મન વચન કાયાના યોગ ઉત્તમ સમાધિમાં રહેતા હોય, તેજ કાળ ધ્યાનને માટે યોગ્ય છે. ધ્યાન કરનારને દિવસનો કે રાત્રિનોજ સમય જોઈએ કંત્યાદિ નિયમ શાસ્ત્રમાં કહ્યો નથી. દેહની અવસ્થા જીવને ધ્યાનને વિશે દરકન કરનારી ન હોય, તેજ અવસ્થામાં ગમે તો ઉભો રહી, બેસી અથવા ખીજી રીતે પાણુ ધ્યાન કરવું કારણ કે, સાધુઓ મર્વ દેશમાં, સર્વ કાળમાં અને સર્વ પ્રકા-ન્તી દેહની ચેષ્ટામાં વર્તતાં પાપકર્મ શમાતીને સર્વોત્કૃષ્ટ કેવળજાનાદિક પામ્યા. માટે ધ્યાનના સબધમાં દેશનો, કાળનો અને દેહની અવસ્થાનો કાઈ પણ નિયમ સિદ્ધાંતમાં કહ્યો નથી. જેમ મન વચન કાયાના યોગ સમાધિમાં રહે, તેમ ધ્યાન કરવાનો પ્રયત્ન કરવો. નવકાર મંત્ર આલોકમાં તથા પરલોકમાં ઘણો ગુણુદારી છે. મહાનિશિદ્ધ મંત્રમાં કહ્યું છે કે—નવકાર મંત્રનું ભાવથી ચિતવન કર્યું હોય તો તે ચોર, શ્વાપદ (જંગલી જાનવરો), સર્પ, જગ, અગ્નિ, બંધન, રાક્ષસ, સંત્રામ અને રાગ એટલા ચડી ઉત્પન્ન થતા ભયનો નાશ કરે છે. ખીજે ઠેકાણે પણ કહ્યું છે કે, જીવના જન્મ સમયે નવકાર ગણુવા. કારણ કે, તેથી ઉત્પન્ન થનાર જીવને

સારી કળ પ્રાપ્તિ યાત્ર છે દેહના અત મમયે પણ નનકાર ગણના કારણ
 કે, તેથી મરના સુગતિએ જન છે આપ । આવી પડે તોપણ ગણવા
 કાળ્ય કે, તેથી શેષે આપવાનો નાશ થાય છે ધણી નદિ હોય તોપણ
 મણવા કાણ્ય કે, તેથી નદિની મદિ થાય છે ।

નવકારનો એક અક્ષર ગણે તો માત્ર માગરોપમ સ્થિતિવાળું એ-
 પ ગણે તો પચાન માગરોપમ સ્થિતિવાળું, અને સમગ્ર નવકાર ગણે તો
 પાચમો સાગરોપમ સ્થિતિવાળું પાપ મં નાન પામે છે જે જીવ એક લ
 લ નનકાર મત્ર ગો, અને વિવિધવેક જિન નમરકારની પૂજા કરે, તે
 તીર્થે નામગો ગાયે એમા મશય નથી જે જીવ આઠ કો, આઠ
 લાખ આઠ હજાર આઠમો આઠ (૮૦૮૦૮૮૦૮) વાર નનકાર મત્ર ગણે
 તે ત્રીજે બને મુક્તિ પામે નવકાર માહાત્મ્ય ઉપર આલોક સમ્પદમા
 શ્રેષ્ઠિપુત્ર જિનનારાશિનુ દટાત છે નમ—તે (શ્રેષ્ઠિપુત્ર રિનકુમાર)
 છૂનાં વગનમા આસક્ત હોવાથી તેના પિતાએ તેને શિખામળ આપી
 કે, માત્ર નકટ આવી પડે ત્યારે નનકાર મત્ર ગણુને કેટલેક કાળે પિતા
 મરી ગયા પછી વગનથી નિધ । યએનો જિનકુમાર ધનને અર્થ કોષ્ટ ત્રિ
 દડીના ક'વાથી ઉત્તરમાવક થયો અધારી ચોથા રાત્રિએ અશાનમા
 (મૃતકોના) રાત્ર વમતા ખીલો, તેથી તેણે તેજ વખતે ત્રણ
 વાર નનકાર મત્ર ગણ્યો તેથી ઉભા થયેના શમની રાત્રિ તેના ઉપર આની
 નહી ત્યાર જમે ત્રિ દીને હજાર તે ત્રિદીનેજ સુવપ પ્રશય થયો તેથી
 ધણી નદિનાની યએના જિનકુમારે આનોમા જિનમંદિરાદિ મધાન્યા

પ તો મગમા વ. ઉપર ગણી મમગીતો વખતો છે કે તારે
 તે મમગીતો ગાદ સારથીએ બાણથી ત્રિની ત્યાર મુરિરાને તેને નવ ન
 મદીવા આે તેથી તે મિદનાનિપતિ રાજની મા પ પુત્રો મધ્ય એમ ।
 મધ્ય નાદા શ્રેષ્ઠિએ છીં આવતા પોતાનો નાનું પ્રથમ પદ કહ્યું તે
 સામગ્રાયો તેને (પુત્રીને) જ્ઞાનમત્સ્ય જ્ઞાન કલ્પત્ર થયું તેથી તેણે પચાગ
 વદાપુ બરી, નાયે મધ્ય બરચ આવી, શાન્તિકાવિદાગનો ઉદાર મલો

મદે નિના ના કિતા પ્રથમ નવ । મત્ર મળવો પછી ધમ જ્ઞાન
 મિદારી એક પછી ને વિચાર કર્યો તે આ રીતે નું ગણુ અને

મહારી જનિ કહ? કુળ કથું? દેવ કાણુ? ગુરુ કા? નમ કો? અભિગ્રહ
 કયા? અને અવસ્થા કહ? મે પોતાનું કર્મવ્ય કયું કે નહિ? કાંઈ અકૃત્ય
 (ન કરવા યોગ્ય) કર્યું કે શુ? મ્હારે કાઈ કર્મવ્ય કરવાનું આપી રહ્યું
 છે કે શું? કરવાની શક્તિ છતાં (પ્રમાણથી) હું કરતો નથી એવું કાઈ
 છે? પારકા જન મહારં શું (સારું કે માડું) ગુણે છે? હું પોતાનું
 (સારું માડું) શું જોડું છું? (મ્હારામાં મહેલો) કોણે દોરે હું છોડતો
 નથી? એમના આજે નિયમ કહ? અરિહતનુ કલ્યાણક કહ? તથા મ્હારે
 આજે શું કર્યું જોઈએ? જાણાદિ વિચાર કરે,

આ ધર્મ જાગરિકામાં આવથી પોતાનુ કુળ, ધર્મ, યત, હસાદિનું
 ચિંતવન, કવ્યથી સદ્ગુરુ આન્દિકનું ચિંતવન, ક્ષેત્રથી “હું કયા દેશમાં? પુ-
 રમાં? ગામમાં? ગાયક સ્થાનકમાં છું?” એ વિચાર તથા કાળથી ‘હ-
 માણું પ્રભાતકાળ છે? કે, ગત્રિ આપી છે?’ કન્યાદિ વિચાર કરવા.
 પ્રમુત ગાથાના “સકુલધર્મનિયમાદ” એ પદમાં “આદી” શબ્દ છે.
 તેથી ઉપર કહેલા સર્વ વિચારનો અર્થ સચ્ચ કયો એવી ધર્મજાગ-
 રિકા કરવાથી પોતાનો યવ સાવધાન રહે છે, અને તેથી વિદ્વદ્ધ કમતો
 તથા દોષાદિકનો ત્યાગ, પોતાના આદરેલા વ્રતનો નિર્ગદ, તથા ગુણનો
 લાભ, અને ધર્મની ઉગર્જના હયાદિક સાગ પરિણામ થાય છે. સમગ્રા-
 ય છે કે, આનંદ, લભદેવાદિક ધર્મી લોકો પશુ ધર્મ જાગરિકા કરવાથી
 ભોધ પામ્યા, અને શ્રાવકપ્રતિભાદિ વિગેય ધર્મ આશરવા લાગ્યા. માટે
 ધર્મ જાગરિકા જરૂર કરવી.

ધર્મજાગરિકા કરી રહ્યા પછી પ્રતિક્રમણ કરનાર આવડે ગત્રિ પ્રતિ-
 ક્રમણ કરી, તથા ન કરનારે ન કરી ‘જગાદિમય હુસ્વમ, દ્રોષાદિમય હુ-
 સ્વમ તથા માંડા કળનું મૂલ્યક સ્વમ એ ત્રણેમાં પહેલાના પરિહારને અર્થે
 એકસો આઠ શ્વાસોશ્વાસનો કાઉસ્સગ કરવો, અને આપીના પચ્છાને
 અર્થે સો શ્વાસોશ્વાસનો કાઉસ્સગ કરવો. વ્યવહાર બાબતમાં હતું છે કે—

૧ મોહ, માયા, લોભાદીકથી ઉત્પન્ન થયેલ હુસ્વમ એટલે સ્ત્રી ભો-
 ગ થોગે.

૨ ક્રોધ, માન, ઈર્ષ્યા, વિવાદથી ઉત્પન્ન થયેલ સ્વમ.

પ્રાણાનિવાન (દિ શા), સાચા (અમય નયન) અત્તાતન (ચેરી), મૈથુન (સ્ત્રીમલોગ), અંતે પરિમન (નિધાનવાલિયો મચ્છ) જે પાચે ગ્રમમા પોતે કયા, દાન્યાં અથવા અનુભવા તોય તો પૂ. ૧ એ 'શામોશ્ચામનો' મહિમગમ દુગ્ધો મથુન (ત્રીમલોગ) પોતે દુગ્ધો દેવ તો ગતાવીસ નવનો (એમ્મા આર શ્ચાતેશ્ચામનો) મહિમગ દુગ્ધો દુગ્ધમગમા પન્થિય શ્ચામોશ્ચામ ગમાજુરાગા તોમગમ નાગ રાગ તુલો અથવા પન્થિય ગતા ગમાજુરાગા મગમગિ સુતના ચોથા અધ્યયનમા દુદેના પન મગમગ ચિત્રવા અથવા ગાધ્યાત ગપ ગો તે પન્થિય ગોકા જુરા એલી ગીતે નવદા બાચલી ગિમા દુગ્ધો પ્રથમ પ સાગકી ગિમા પડુ ગુ છે કે અછ રખતે ગિની મના ઉત્તરી આં મેરા-પ ૭ પન આર તો તે રાખતે કો વાચદિ પુરિ પ્રનિમજુ મગી ગેના આર શ્ચાતેશ્ચામનો દુગ્ધમગ દરવો

[illegible]

નિષ્કળ જાણવાં અને છેલ્લા ત્રણ કારણથી દોઢલા ગુપ્ત અશુભ માર્ગ
 પોતાનું કળ દેનારાં જાણવાં. મિત્રના પહેલા, બીજા, ત્રિત્ર અને ચોથા
 પહેરે દોઢલાં સ્વપ્ન અનુક્રમે બાઝ, છ, ત્રણ અને એક મામે પોતાનાં કળ
 આપે જે, રાત્રિની છેલ્લી એ વડીએ દોઢલું સ્વપ્ન હસ દિવસનાં કળ છે,
 અને સૂર્યાસ્તને સમયે દોઢલું તે તત્કાળ કળ આપે છે. ઉપરા ઉપરા
 આવેલાં, દિવસે દોઢલા, મનની ચિંતાથી, શરીરના કાષ્ટ અનિચ્છા અથવા
 મળ મૂલાદિકના રોકાણથી આવેલાં સ્વપ્ન કોમટ જાણવા. પહેલાં ગુપ્ત
 અને પછી અશુભ આવે, અથવા પહેલા ગુપ્ત અને પછી અશુભ આવે.
 તોએ પાછળથી આવે તેજ કળ આપનાર જાણવાં. ખાટું સ્વપ્ન આવે તે
 તેની શાંતિ કરવી જોઈએ સ્વપ્નચિંતામણી શાંતિમાં પાશુ કહ્યું છે કે,
 અનિદ્ર સ્વપ્ન જોતાંજ રાત્રિ હોય તે દરીયાઈ સ્વપ્ન જાય. તે સ્વપ્ન કોમટ
 ક્યારે પણ કહેવું નહીં. કારણ કે, તેમ કરવાથી તેવું કળ થવું નથી. જે
 પુરુષ સવારમાં ઉઠીને જિનમગ્યાતનું ધ્યાન અથવા સ્તુતિ કરે, દિવ
 પ્રાંચ નવકાર ગણે, તેનું સ્વપ્ન કોમટ થાય દેવ ગુરૂની પૂજા તથા શક્તિ
 માદક તપસ્યા કરવી. એ રીતે જે લોકો હમેશાં ધર્મકરણીયા રૂપી રહે છે
 તેમને આવેલા માઠા સ્વપ્ન પણ સારા કળના આપનારાં થાય છે. દેવ,
 ગુરુ, ઉત્તમ તીર્થ, તથા આચાર્ય એમનું નામ જાહેર તથા સ્મરણ કરીને
 જે લોકો સુવે છે, તેમને કોમટ કાળે પણ માટું સ્વપ્ન આવવું નથી.

પછી ખસ વગેરે થઈ હોય તે તેને પ્રેમ લગાડીને ધસવું, અને શરીરના અવયવ દટ થવાને આવે એ હાથથી અગમર્તન કરવું પુરુષે પ્રાતઃ-
 કાળમાં પહેલાં પોતાનો જમણો હાથ બેંદો, અને જોડે કાળો હાથ
 બેંદો. કેમ કે, તે પોતાનું પુણ્ય પ્રકટ દેખાડે છે. જે લોકો માતા, પિતા
 છત્યાદિ વૃદ્ધ લોકોને નમસ્કાર કરે છે, તેને તીર્થયાત્રાનું કળ મળે છે. માટે
 તે (નમસ્કાર) પ્રતિદિન કરવો. જે લોકો વૃદ્ધ, પુરુષની સેવા કરતા નથી,
 તેમનાથી ધર્મ વેગળા રહે છે, જે લોકો ગંગાસેવા કરતા નથી, તેમનાથી
 લક્ષ્મી વેગળા રહે છે, અને જે લોકો વૈશ્યાની મિત્રતા રાખતા નથી,
 તેમનાથી વિપયવાસનાની વૃત્તિ દુર રહે છે.

રાત્રિ પ્રતિક્રમણ કરનારને પચ્ચખાણનો ઉચ્ચાર કરતાં પહેલા સચિ-

તાં બાદ નિયમ લેના બોધએ પ્રતિક્રમણ નહી કરે, તેણે પણ સુભાવની પડના ચોદ નિયમ અલણ રસ, શન્તિ માફ નમમગ્ની, ગરીમદ્વિઅ, ગિયામણ એકાસણુ ધલ્લાદિ પચ્ચખાણુ ઋતુ તથા સચિત દ્યનો અને વિગર વગેરેનો જે નિયમ રાખેને હાય, તેમા સક્ષેપ કરીને દેશાવકાશિક નત ઋતુ વિવેકી પુરમે પહેના સરુર ના પાસે યથાશક્તિ સમકિત મૂળ ગારનન રૂપ શ્રાવકવમનુ અલણ અનરથ કરતુ કારણ કે, તેમ કગ્વાથી ચાગિનનો લાભ થવાનો મભા રહે છે ગારિા ફળ ધણ મ્હોદુ છે મન નવન નાના બાપાગ ચાનતા ન હોન તો પણ અવિરતિથી નિગોલિના ના ડનની પેઠે નજો મમન અને ખીજન મદા દોષ થાય છે જેમ —જે બા ન છન બાનથી વિરતિનો (અવિરતિનો અથવા સર્વવિરતિના) ના નામર જે તેની વિગતિ મ્હવાને અમમથ એસા દેવતા વાપી ના ન કરે છે ;

એકે દ્રિય જીવા મિનકુન આધાર ક તા નથી તો પણ તેમો હિપ
ના કુળ મળતુ નથી એ અવિતિ રૂળ જન્યુ એકે દ્રિય જીવે
મન વચ્ચે કાયાથી સાનવ વાપાર તા નથી તો પણ તેમો ઉત્ત
દરી અત તાની રૂની તે બનામા રહતુ પરે એ એનુ મગ્ય અવિરતિ
જન તુ જો પગ્મવે નિરતિ કરી હોત નો, નિર્વચ જીવે આ બનામા પ્રજા
(૧૫૫) અપ્રજા, પગેથી ઇત્તાદિ નો પ્રતાર તથા વધ મન મારણ
ના સેક્ટો દખ ન પામત મન્યુરો હિપજન વગેરે સદ સામગ્રી
ના પણ અવિરતિ કમો ઉત્ત દોન તો પ્રજાની રેઠે નિરતિ પ્રીમર-
ના પરિણામ થતો નથી માટે જો પ્રજાના આ લાભિ મન્યુરો હિ
તા તથા પીર બગવાનુ મન્યુરો આભવતુ પ્રજાદિ ઉત્ત દોન પ્રજા પણ
ના પ્રજાના મામની પણ પ્રજાના લઈ વડો નહીં અવિરતિને વિતિથી
પ્રજાના છે જો નિરતિ અભ્યામની માધ્ય થાત એ અભ્યામથીજ સવ
દ્રિય ના નિપુણતા ઉત્પન્ન થાય જે વખતુ, બળતુ, મણતુ, ગાતુ, નાચતુ
દશા મર પ્રજા દોશ થમા એ રાજ મર લોમો અનુભવ સિદ્ધ છે
અપ્રજામથી મર કિનાઓ મિદ્ધ થાત છે, અભ્યામથીજ મર કિનાઓ આ
વડા જો અભ્યામથીજ ધ્યાન, ના પ્રજાદિ શુભોની પ્રાપ્તિ થાય છે.

માટે કઇ ચીજ ઝેરી છે કે જે અભ્યાસથી ન અને ? જે નિરંતર વિ-
રતિના પરિણામ રાખવાનો અભ્યાસ કરે, તે પરમવે પણ તે પરિણા-
મની અનુવૃત્તિ થાય છે. કહ્યું છે કે—હવે આ ભવમાં જે કોઇ ગુણનો
અથવા દોષનો અભ્યાસ કરે છે. તે અભ્યાસના યોગથીજ પરમવે તે વસ્તુ
પામે છે. માટે જેવી ઇચ્છા હોય તે પ્રમાણે પણ વિવેકી પુરૂષે આરત્ર્ય
સખધી નિયમ અદાણ કરવા.

આ સ્થળને વિષે પ્રાયકે અને પ્રાવિદ્યો પોતાની ઇચ્છાથી પરિમાણ
કેટલું રાખવું ? તેની સચિત્તર વ્યાખ્યા કરવી જોઇએ જેથી સારી પેઠે
જાણી, ઇચ્છા માફક પરિમાણ રાખી, નિયમનો સ્વીકાર કરે તે તેનો ભંગ
ન થાય, નિયમ નો વિચાર કરીને ઝેરી રીતેજ લેવા કે, જે રીતે આપણે
પાણી શપ્તીએ. સર્વ નિયમોમાં દસદસાનાભોગાદિ ચાર આગાર છે, એ
ધ્યાનમાં રાખવા. માટે અનુપયોગથી અથવા સહસાગારાદિકથી નિયમમાં
રાખેલી વસ્તુ નિયમથી વધારે લેવાય, તે પણ નિયમનો ભંગ થતો નથી,
પણ અતિચાર માત્ર થાય છે જાણી જોઇને નિયમ કરતાં વધારે લેજ-
માત્ર અદાણ કરે તે નિયમનો ભંગ થાય છે. કોઈ સમયે પાપકર્મના વશ-
થી જાણતા નિયમનો ભંગ થાય, તે પણ ધર્માર્થો હોયે આગળ નિયમ
અવશ્ય પાળવો. પડવે, પાંચમ, અને ચૌદશ ઈત્યાદિ પર્વતિથીએ જેણે
હિપવાસ કરવાનો નિયમ લીધો હોય, તેને કોઈ સમયે તપસ્યાની નિયમો
ખીજ નિયમની પ્રાંતિ વગેરે થવાથી, જે સચિત જળપાન, તાંબૂર ભક્ષણ,
કાંઈક ભોજન વગેરે થાય, અને પછી તપસ્યાનો દિવસ જણાય, તે મુ-
ખમાં કોણીઓ હોય તે પણ ગળી જવો નહીં પરંતુ તે કાઢી નાંખીને
પ્રાસુક જળથી મુખશુદ્ધિ કરવી અને તપસ્યાની રીતી પ્રમાણે રહેવું. જે
કદાચિત્ પ્રાંતિથી તપસ્યાને દિવસે પૂરે પૂરું ભોજન કરે, તે ખીજ દિ-
વસે દડને અર્થે તપસ્યા કરવી, અને સમાપ્તિને અવસરે તે તપ વર્વમાન
(જેટલા દિવસ પડી ગયા હોય, તેટલાની વૃદ્ધિ કરીને) કરવું. એમ કરે
તો અતિચાર માત્ર લાગે, પણ નિયમનો ભંગ થાય નહીં. “ આને તપ-

૧ અન્નદ્યુણુભોગેણ, ૨ સહસાગારેણ. ૩ મહત્તરાગારેણ, અને
૪ સંવસમાધિવનિયાગારેણ

આનો દિવસ છે ' એમ જાણ્યા પછી જે પ્રશ્નો ગળી જાય, તેો નિર-
 મનો બગ થનાથી નરક ગણિતુ નાશ થાય છે. આને તપસ્યાનો દિ-
 વસ છે કે નહીં ?" અથવા ' એ વસ્તુ લેવાનું કે નહીં ?' એનો મ-
 નમા મગન આવે, અને તે (મનુ) ને તેો નિયમબધ્ધા દોષ લાગે ન
 ખો મદદા. જૂન વિગાયાલિકના ઉપ ન થનાથી પરશપાણ અને સર્પ
 તાલિકથી અમમાધિપાણ થવાને લીધે તપ ન થાય તેો પણ એથા આ-
 ના (સદ્યસમાહિવસ્તિયાગારેણ) ઉચ્ચાર કયા છે માટે નિયમનો
 નગ ન થાય એની રીતે મન નિયમને વિરોધી જાણતુ વળી નિયમનો
 નગ થાય તેો મહાદોષ દોષ થાગે છે માટે થોડો નિયમ નાને તે બગ
 મર પાગનામાજ નહો ગુણ છે ધમના મમધમા તારતમ્ય આવશ્ય જા
 નુતુ નેધએ માટેજ (પચ્ચખાણુમા) આગાર ખેના છે

જો કે કમગ્રંથેઠિએ મગીપ રહેના કુભારના માધાની ટાળ લેયા
 નિત મહારે બોજન ન હતુ ' એવો નિયમ માત્ર કૌતુકથીજ રીતો હતો
 નોપણુ તેની તેને અનિધાનની પ્રાપ્તિ થઈ અને તેનીજ નિયમ મદ્દળ થયો
 નો પુણ્યો અથ જો નિયમ લે, તેો તેનું મનુ કળ કહેતુ ? કનુ છે કે-પુણ્ય
 ની ઠટા મના પુરો ગમે તે નિયમ પણ અત્ય મદ્દલુ કરવો ન (નિયમ)
 ભે તેવો નાનો ભાગ નો પણ નગ્રએટ ની પેઠે રહ્યા લાભને અથ થાય
 કે પરિમર પશિમા નગો વિરોધતા રાખવા ઉપર મનમાઝ શ્રેટીતુ
 મદ્દાન આગળ નીચુ નિયમ એની રીતે લેવા કે —તેમા પ્રથમ નો મિ-
 ત્રાવ છોડી દેજ પછી રસજ સમિત પ્રમાણે નિમમા નણ ખે અથવા
 એક ના બગવાનની પૂજા, દા ના, મપણુ દેવ ન વાવવ ન ક નાનો
 નિયમ રાખવો અને રાગી જો જોગસાઈ હોય તેો સદ્યુરને મહાગી અથ-
 ના હાની વળા કરી જોગસાઈ નાથ નો સદ્યુરનું નામ મદ્દલુ
 નગી નિયમ નદા કગી, રગજ વસામળના ચાતુમામમા અથવા પચ-
 ચપર્શી હલાદિ ને વિરોધાટ પ્રાગી કૂજ અથવા મનાત રજા કરવી થાય
 ના મવ નનુ આવેલુ આ ન પ ના અથવા કુળાલિક બગવાનને અર્પણ
 ના વગર ન તેનું નિર નેવે, એનાગી વગેરે બગવાન આગળ મનુ,

૧ મીજ પાચમ, આ મ, અગીઆગશ અને રી રા

નિત્ય ત્રણ ચોમાસામા અથવા સંવત્સરી અને દીવાળી આદિક ને વિષે અષ્ટમંગલિક મૂકવાં. નિત્ય, પર્વતિથિએ અથવા વર્ષની અંદર કેટલીક વાર ખાદ્ય (સુખડી), સ્વાદ્ય (સુખવાસ) વગેરે સર્વ વસ્તુ દેવને અને ગુરૂને અર્પણ કરીને (બાકી રહેલી) પોતાના ભોગમાં લેવી. દર મહિને અથવા દર વર્ષે મહોટી ધ્વજ ચઢાવી ઘણા વિસ્તારથી સ્નાત્ર મહોત્સવ પૂર્વક મહોટી પૂજા તથા રાત્રિજનગરણ વગેરે કરવું.

દરરોજ અથવા મહિનામાં કિંવા વર્ષમાં કેટલીકવાર ચૈત્યશાળા પ્રમા-
ર્જવી, સમારવી ઇત્યાદિ. પ્રતિમાસે અથવા પ્રતિવર્ષે મહિરને વિષે અંગલૂ-
હણાં, દીવાને અર્થે રૂની પૂણી, કેટલાક દીવાનું તેલ, ચદન, કેશર ઇત્યા-
દિક આપવું, તથા ચૌપદશાળાને વિષે મુહુપત્તિ, નવકારવાળી તથા કટા-
સણાં, ચરવલા ઇત્યાદિકને અર્થે કેટલાંક વસ્ત્ર, સૂત્ર, કંબળા ઉન ઇત્યાદિ
મૂકવાં. વર્ષાઋણમાં શ્રાવક વગેરે લોકોને ખેસવાને અર્થે કેટલીક પાટ વ-
ગેરે કરાવવી. પ્રતિવર્ષે સૂત્રાદિકથી પણ સંઘની પૂજા કરવી, તથા કેટલાક
સાધર્મિકોનું વાતસલ્ય કરવું. દરરોજ કેટલાએક કાપોત્સર્ગ કરવા, તથા ત્ર-
ણસે ગાથાની સઝાય ઇત્યાદિક કરવું, નિત્ય દિવસે નવકારસી પ્રમુખ તથા
ગુરૂ દિવસચરમ પચ્ચખાણ કરવું, દરરોજ બે ટંક પ્રતિક્રમણ કરવું. ઇ-
ત્યાદિ નિયમ શ્રાવકે પ્રથમ લેવા. પછી યથાશક્તિ પ્રારત્રતને સ્વીકારવાં.
તેમાં સાતમા (ભોગોપભોગ વિરમણ) ત્રતને વિષે સચિત, અચીત અને
મિશ્ર વસ્તુ પ્રકટ કહી છે તે સારી રીતે જાણવી.

જેમ—પ્રાચે સર્વ ધાન્ય, ધાણા, જીરું, અજમો, વરિયાળી સવા, રાઇ,
અસખસ ઇત્યાદિ સર્વે કણ, સર્વે ફળ અને પત્ર, લવણ, ખારી, ખારો, રા-
તો સેંધવ, સંચળ વગેરે અકૃત્રિમ ખાર, માટી, ખડી, -ગેરૂ તેમજ, લીલાં
દાતણ વગેરે વ્યવહારથી સચિત છે. પાણીમાં પલાળેલા ચણા તથા ગહ
વગેરે ધાન્ય તથા ચણા અને મગ વગેરેની દાળ પાણીમાં પલાળેલી હોય, તે
પણ કોષ્ઠક ઠેકાણે અંકુરનો સંભવ હોવાથી તે મિશ્ર છે. પ્રથમ લવણાદિકનો
રાશ અથવા બાફ દીધા વિના કિંવા રેતીમાં નાખ્યા વિના શેકેલા ચણા,
ધણ, જર ઇત્યાદિકની ધાણીઓ, ખારાદિક દીધા વિનાના તલ, ઓળા, †

† લીલા ચણા.

પોખ પડના ગેકેની મગફળી, પાપડી વગેરે, મગી રાઈ વગે-
 નો વનાર માન લઈને તૈયાર કરેના ચીનડા વગેરે તથા જેની, અલ-
 મીન અચિત્ત છે, એના મન પામ ફળ મિશ્ર (કાષ્ટ અચિત્ત કાષ્ટક અ-
 ચિત્ત) છે જે વિષે તનપાપડી કરી દોષ, તે વિષે તે મિશ્ર દોષ છે
 અને અથવા રોટલી વગેરેમાં નાખી દોષ તો તે જે, વડી ઉપરાત અ-
 ચિત્ત થાય છે ક્ષિણ માળના છત્યાદિ દેગોમાં ઘણો ગોળ નાખનાથી
 મીઠું પણ જે વસ્તુ પ્રમગ અમિના મરોગ વિના અચિત્ત કરેની
 દોષ તે જે વગી મુધી મિશ્ર અને તે પછી અચિત્ત થાય છે, એનો
 પવહા છે તેમજ કાચા ફળ, કાચા ધાન્ય વા. મન કરેતુ એવું પણ
 મીઠું છત્યાદિ ચીજ કાચા પાણીની પેઠે અમી વગેરે પ્રમગ શસ્ત્ર વીના અ-
 ચિત્ત થતા નથી શ્રી ભગવતી સત્રના ઓગણીશમાં શનકના ત્રીજા ઉ-
 નામાં કહ્યું છે કે—વજ્રમની નીલા ઉપર અલ્પ પૃથ્વીમય ગળી તેને નજ-
 મય પથ્થરથીજ જે એમનીસ વાગ્યું, ચુર્ણ કરીએ તો તે પૃથ્વીમયમાં ઘેટના
 ક છોડે એવા રહે છે કે, જેને પથ્થરનો અર્થ પણ થયો નથી ! દરડે,
 ખારેક, ખીમખીમ, ડાક, ખજૂર, મગી, પીપર, વાવફળ બદામ, વાડગ
 અખોડ, નિમખ અલ્હર, જળાળુ, પન્ના ચિનીમાના, મ્હટિક જેવા
 નધન વગેરે, સાજખાર, ખીડનપુ (બટ્ટીમાં પકારેલું મીઠું) મનાવગી
 ખાત્ર કુબાર વગેરે લોભએ તૈયાર કરેની માગી વગેરે, એનચી, લવિંગ,
 નવનો, ડુંબી ભાગમોથ કોકલુ વગેરે દેગમાં પાકેના કેળા ઉકાળેના
 નીંગોડા, મોપાગી છત્યાદિ વસ્તુ મો યોજન ઉપ થી આરેની દોષ તો અ-
 ચિત્ત માનનાનો બનહા છે શ્રી ૫ પમાં કહ્યું છે કે, નવણાં નવતુ મો
 મોનન ગયા પછી (ઉત્પત્તિ ધ્યાનમાં મળતો હતો તે) આહાર ન મળ
 સથી, એક પાત્રમાંથી ખીજ પાત્રમાં નાખનાવી અથવા એક પાત્રમાંથી
 ખીજ વખાગમાં નાખનાથી, પનનથી, અગ્નિથી તથા રમાનાથી અચિત્ત થાય
 કે (નળી એજ સાત વિસ્તારથી કહે છે) નવણાં નવતુ પોતાના ઉ-
 પત્તિ સ્થાનથી પરદેશ જતા પ્રતિલિન પ્રથમ થોડું, પછી તે કરતા વધારે,
 તે પછી તે કરતા પણ વધારે એમ ઈસ્તા અનુક્રમે અચિત્ત થતા મો યો-
 જન ઉપર જાય છે ત્યાર તો તે સર્વથા અચિત્ત થાય છે

તત્કાળ કરેલી તલપાપડી નેજ દિવસે પણ અચિત્ત ગણવાનો વ્યવહાર છે. વ્રક્ષ ઉપરથી તત્કાળ ગ્રહણ કરેલો ચુંદ, લાખ, છાલ વગેરે તથા તત્કાળ કાઢેલો કિંચુ, લીમડો, નાળિયેર, કેરી, શેલડી વગેરેનો રસ, તેમજ તત્કાળ કાઢેલું તલાદીકનું તેલ, તત્કાળ બાગેચું અને નિર્બીજ કરેલું નાળિયેર, શીંગોડાં, સોપારી વગેરે નિર્બીજ કરેલાં પાકાં ફળ, ઘણું ખાંડીને એક રહીત કરેલું ઘરું, અજમો વગેરે જે ઘડી સુધી મિશ્ર અને તે પછી અચિત્ત એવો વ્યવહાર છે.

શંકા:—શસ્ત્રનો સંબંધ નહીં છતાં કેવળ સો યોજન ઉપર ગયાથીજ લવણાદિ વસ્તુ અચિત્ત શી રીતે થાય છે?

સમાધાન —જે વસ્તુ જે દેશમાં ઉત્પન્ન થાય છે, તેને તે દેશ, સ્થાન હવા પાણી વગેરે માદ્રક આવે છે, તેજ વસ્તુને ત્યાંથી પરદેશ લઈ જઈએ તો તેને પૂર્વે જે દેશ, હવા પાણી વગેરેની પુષ્ટિ આપનારા આધાર મળતો હતો, તેનો વિચ્છેદ થવાથી તે વસ્તુ અચિત્ત થાય છે. એક પાનથી ખીજા પાનમાં અથવા એક વખારમાંથી ખીજી વખારમાં એમ વારંવાર ફેરવવાથી પણ લવણાદિ વસ્તુ અચિત્ત થાય છે. તેમજ પવનથી, અગ્નિથી અને રસોડા વગેરે સ્થાનકને વિષે ધૂમાડો લાગવાથી પણ લવણાદિ વસ્તુ અચિત્ત થાય છે. “લવણાદિ” એ પદમાં “આદિ” શબ્દનું ગ્રહણ કર્યું છે તેથી હરતાળ, મનશીલ, પીંપર, ખજુર, દ્રાક્ષ, હરડાં એ વસ્તુ પણ સો યોજન ઉપરાત ગયાથી અચિત્ત થાય છે એમ જાણવું; પણ એમાં કેટલાક વાપરવા યોગ્ય અને કેટલાક નહિં વાપરવા યોગ્ય છે. પીંપર, હરડે ઇત્યાદી વાપરવા યોગ્ય છે, અને અજૂર દ્રાક્ષ વગેરે નહીં વાપરવા યોગ્ય છે.

હવે સર્વે વસ્તુનું પરિણામ થવાનું સાધારણ (સર્વેને લાગુ પડે એવું) કારણ કહે છે. ગાડામાં અથવા ગેજદ વગેરેની પીઠ ઉપર વારંવાર ચઢાવવા ઉતારવાથી, ગાડામાં અથવા ગેજદ ઉપર લાવેલા લવણાદિ વસ્તુના ભારને વિષે માણસ એસવાથી, અગદના તથા માણસના શરીરની ઉખલતા લાગવાથી, જે ચીજનો જે આધાર છે, તે ન મળવાથી, અને ઉપક્રમથી લવણાદિ વસ્તુનો પરિણામ થાય છે, અર્થાત્ તે અચિત્ત થાય છે. ઉપક્રમ એટલે શસ્ત્ર તે (શસ્ત્ર) સ્વકાય ૧, પરકાય ૨, અને ઉભકાય ૩, એવા

એ થી ત્રણ પ્રકારનું ૭ ખારૂ પાણી મીઠા પાણીનું ગળ છે, તે ન્વકાલ રાત્રી જાણવું અથવા કાળી જમીન મદદ જમીનનું સ્વકાલ રાત્રી જાણવું જળનું અગ્નિ અને અગ્નિનું જળ રાત્રી છે, તે પરમય ગત્ર જાણવું મા ગીથી મીઠા થએલું જળ સુષ્ક જળનું રાત્રી છે, તે ઉભયમય ગત્ર જાણવું અગ્નિત વસ્તુના પરિણામ થતા ॥ (અગ્નિત થવાના) ઇત્યાદિક કારણ જાણવા ઉત્પત્ત (ક્રમજ વિશેષ) અને પદ્મ (ક્રમજ વિશેષ) જગ્યોનિ દોષથી તાત્કાલા રાખીએ તો એ પહોર પણ અગ્નિત રહેતા થી અ યાત પહોર પુરે થતા પહેલાજ અગ્નિત થાય છે મોગરના મૃગ તિકાના અને જૂઠાના દૂન ઉષ્ણ્યોનિ દોષથી ઉષ્ણ પ્રદેશમાં રાખીએ તો રહ્યા જાગ સુધી અગ્નિત રહે છે મૃગનિર્માના દૂન પાણીમાં રાખીએ તો એક પદ્મ પણ અગ્નિત રહેતા નથી ઉપનક્રમજ તથા પદ્મક્રમજ પાણીમાં રાખીએ તો વણા વખત સુધી સગ્નિત રહેતે પાનગ દૂન પીજ ॥ બધા થતા રાત્રી અને રાત્રીના પ્રમુખ દર્શિત ॥ અગ્નિત મુખા પૃથ્વી તુલ્ય તથા વાગ્યપતિ એમનું પીંડુ અથવા મૃગનાન મુકાપ તો અગ્નિત થયું એમ જાણવું એ પ્રકારે કૃષ્ણકૃતિમાં કહ્યું છે શ્રી ભગવતીસર ॥ છઠા રાત્રીના ગત્રમાં ઉદેશમાં શાલિ પ્રમુખ પાણી સગ્નિત અગ્નિત વિભાગ એવી રીતે કહે છે

પ્રશ્ન — કે ભગવત 'શાલિ (મિત્રમ વગેરે એખાની જાણ), નીદિ (૧૧ જાગી મામન્ય ગરે), ગદ્દ જલ જલજલ (એક જાગના જલ) એ માન્યો મીઠા, વામથી ગાવેલા પાણી માન્યો મા અમા માક્ષામાં દાઢાં ગામ્બુની જે લાજ માગીથી લાપારના, અથવા માં જામ્બુએ જામ્બુગીથી પીંડાના (મોગર કપર) મુનિ કહેતા રખા રગેર મીઠો સાલિન કહેતા હય તો તેમની યોનિ કહેવા કાગ મુ ની રહે છે ?

ઉત્તર — કે જાનમ ! જલન્યથી અતમુદ્ધન અને પદ્મથી રાત્રી રાત્રી (પેરિ ૧૧) તે પદ્મી યોનિ કુમળ રાત્રી, લા (તે પાણી) ના મિત્ર થાય છે અને પીજ છે તે અગ્નિ ॥ થાય છે

પ્રશ્ન — કે ભગવત 'વદાજા મમ નિષ્ક્રમ ॥ અ , વાડ, ૬

લથી, ચોળા, તુવેર, કાળા ચણા ઇત્યાદિ ધાન્યો શાલિ માફક કોની રમે-
રમાં રાખીએ તો તેમની યોનિ ડેહવા કાળ સુધી રહે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ ! નવન્યથી અંતર્મુદ્દર્ત અને ઉત્કૃષ્ટથી પાંચ વર્ષ
સુધી (યોનિ રહે છે.) તે પછી યોનિ મુકાય ત્યારે (ધાન્યો) અચિત્ત
થાય છે, અને ખીજ છે તે અખીજ થાય છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત ! અગરસી, કુચુંબક, કોદરા, કાંગ, બંટી, મદદ,
કોઢસગ (કોદરાની એક જાતિ), સણુ, સરશવ, મૂલખીજ ઇત્યાદિ ધાન્યો
શાલિ માફક રાખીએ તો તેમની યોનિ ડેહવા કાળ સુધી રહે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ ! નવન્યથી અંતર્મુદ્દર્ત અને ઉત્કૃષ્ટથી સાત વર્ષ
(યોનિ રહે છે.) તે પછી યોનિ મુકાય ત્યારે (તે ધાન્યો) અચિત્ત
થાય છે, અને ખીજ તે અખીજ થાય છે.

આ બાબતમાં પૂર્વાચાર્યોએ નીચેની ગાથાઓ રચી છે:—

જથ જથ જથ ગોઢુમ સા-લિ ઘીહિ ધનાણ કુઢમાઈસુ ॥

સ્ત્રિધિઆણં ઉક્કોસં, વરિસ તિગં હોઈ સંજિમત્તં ॥ ૧ ॥

તિલ મુગ્ગ મસૂર કલા-ય માસ ચવલય કુલચ્છ તુવરીણં ॥

તહ વટ્ટ ચણય વલ્લા-ણ વરિસ પળગં સજીવત્તં ॥ ૨ ॥

અયસી લટ્ટા કાંગૂ, કોઢસગ સળ વરટ્ટ સિદ્ધચ્છા ॥

કુહવ રાલય મૂલગ-બીઆણં સત્ત વરિસાણિ ॥ ૩ ॥

(એ ત્રણે ગાથાઓનો અર્થ ઉપરના પ્રશ્નોત્તરમાં આવી ગયો છે.)

કપાસ ત્રણ વર્ષે અચિત્ત થાય છે. શ્રીકૃષ્ણવૃહદ્ભાષ્યમાં કહ્યું છે કે,
કપાસ ત્રણ વર્ષે લે છે એટલે કપાસ ત્રણ વરસનો અચિત્ત થએલા લેવા
કેવો છે

લોટના અચિત્ત, મિશ્ર ઇત્યાદિ પ્રકાર પૂર્વાચાર્યોએ એવી રીતે કહ્યા
છે. કે—લોટ ચાળેલો ન હોય તો આવણ તથા બાદલા માસમાં પાંચ દિ-
વસ, આસો માસમાં ચાર દિવસ કાર્તિક, માગશર અને પોષ માસમાં
ત્રણ દિવસ, માહા અને ફાગણ એ એ માસમાં પાંચ પહોર, ચૈત્ર તથા
વૈશાખ માસમાં ચાર પહોર અને જ્યેષ્ઠ તથા અષાઢ માસમાં ત્રણ પહોર
મિશ્ર (કાષ્ઠક સચિત્ત કાષ્ઠક અચિત્ત) હોય છે. તે પછી અચિત્ત થાય

છે આગેનો તો નો મે વડી પત્રી અચિત્ત થાય છે

શિક્ષા — અચિત્ત થયેલો તો વગેરે અચિત્ત બોજન પ્રત્યક્ષે છે
તના વિચાર સુધી કે પે છે

સમાધાન — ગિદ્દાતને વિશે આ વિષયના મ મધ્યમા ક્ષા વિવસનો
નિયમ માન્યતામાં નથી પણ દ્રવ્યથી વાન્યના નવા જ્ઞાપણ ઉપરથી,
જ્ઞાનથી સરમ નિરમ મેનર ઉપરથી, ગુણથી વચાકાગ, ક્ષીતકાગ નથા ઉ
પરથી ક્ષીતકાગ ઉપરથી અને બાનથી મ્હેના વસ્તુનાં તે તે પરિણામ
પરથી પખાડીયુ, મામ ક્ષત્યાદિ અવધિ ત્યા મુધી વર્ણ મ ર ગ્રાહિ
મા ફેરફાર થાય નહી, અને ઇયળ વગેરે જીવની ઉપત્તિ થાય નહી,
નાં મુધી કહેતુ માનુને આશ્રીને (માથવાની—મેકેના ધાન્યના તોળની)
ચતના કલ્પવૃત્તિના ચોથા ખડમા એવી રીતે મ્હી છે — જે દેશ, નગર વ-
ત્પાદિમા સાથવાને વિશે જીવની ઉપત્તિ થતી હોય ત્યા તે મેત્રો નહી
તીધા વિના નિર્માદ ન થનો હોય, તો તેજ દિવમે કરનો મેવો તેમ જી-
ના પણ નિર્માદ ન થાય તો જે તજ દિવમનો મ્હેનો જુદો જુદો મેવો
તે ચાર, પાંચ ત્યા વિવસનો મ્હેનો હોય તો તે મવ એ મે મેવો તે
મેવાનો વિધિ મા આજે છે — ત્રીણકપ્તુ નીચે પાથગીને તે પપ્પ પાત્ર
મન રાખી તેના ઉપર માથવાને વિષે મેવો પત્રી ઉચ્ચા મુળે મનમધન
મ્હેને એ જાગ્ય જાગને જે ઇયળ (જીવ વિરોધ) જના મગી મેની હોય
તે કપાળી મેમા માખી એમ નન માર પ્રતિભેષન મ્હેના જે હન ન
ખાય તો તે માથવા બનયુ મેવો અને જે જીવ દખાય તો મીથી ન
મના પ્રતિભેષન મ્હેનો તો પણ જીવ દખાય તો પાણુ નવવાર પ્રતિભેષન
મુ એવી રીતે ગુદિ થાય તો બહુલ મ્હેવો અને માથ તો પગ મેવો
પણ જે તે ખાધા વિના વિના ન થનો હોય તો, શુદ્ધ થાય ત્યાનુધી પ્ર-
તિભેષન કરી શુદ્ધ થએ બમળ મેવો મગી ખેરી ઇયળ મેવો મગેરે
મામે મન તો મ્હેનો મેવો હોય, ત્યા મગી જીવ માથવી મખવી
મામે મગ ન હોય તો મેમા મગેરે ઉપ ચોડા માથવો વિષે મેવો ત્યા
જાવા ન થાય એવી જગ્યાએ રાખવી

પરમાન ક્ષત્યાદિ મ્હેનો મેવી રીતે

૧૪૨

સાત્ર મુનિરાજને વર્ષાકાળમાં કરેલા દિવસથી માંડી પદ્મ દિવસ સુધી,
 શીતકાળમાં એક માસ સુધી અને ઉષ્ણકાળમાં વીશ દિવસ સુધી લેવું
 કલ્પે. કેટલાક આત્માર્થો એમ કહે છે કે, આ ગાથા મૂળ કયા ગ્રંથમાંની
 છે? તે જણાવું નથી, માટે જ્યાં સુધી વર્ણુ ગંધ રસાદિ ન પળટે, ત્યાં
 સુધી ધૃતપદ્માદિ વસ્તુ શુદ્ધ જાણવી. જે મગ, અડદ ઇત્યાદિ વિદળ કાચા
 ગોરસમાં પડે તો તેમાં અને જે દિવસ ઉપરાંત રહેલા દિવસમાં પણ ત્રસ
 જીવની ઉત્પત્તિ થાય છે. એમ પૂર્વાચાર્યો કહે છે. આ ગાથામાં “**દુદિગુ-
 વરિ**” (જે દીવસ ઉપરાંત) ને બદલે “**ત્રિદિગુવરિ**” (ત્રણ દીવસ ઉપ-
 રાંત) એવો પાઠ અચિત્ છે, પણ તે દીક નથી એમ જાણાય છે. કારણ
 કે, “**વજ્યહર્દિતયાતીમ્**” એવું હેમચંદ્રાચાર્યનું વચન છે. વાણીમાં પી-
 લીએ તો જેમાંથી તેજ નીકળતું નથી, તેને વિદળ કહે છે. વિદળ જા
 નીમા ઉત્પન્ન થયું હોય તોપણ જેમાંથી તેજ નીકળતું હોય તે વિદળમા
 ગણવું નહીં. વિદળના લોટનો પદાર્થ વગેરે. માત્ર પાણીમાં રાધેલાં ભાત
 વગેરે તથા એવીજ ખીણ વસ્તુ વાશી હોય તો, તેમજ સડેલું અન્ન, ડુ-
 લેલા ભાત અને પડવાન અભક્ત્ય હોવાથી આવકે વર્જવું જાવીસ અભ-
 ક્યનું તથા ખત્રીસ અનંતકાયનું પ્રકટ સ્વરૂપ મેં કરેલી શ્રાદ્ધપ્રતિક્રમણુસૂત્ર
 વૃત્તિથી જાણી લેવું. વિવેકી પુરૂષે જેમ અભક્ત્ય વર્જવા, તેમ રિંગણાં,
 કાયમા, ટિંબર, જાખૂડાં, બિલીફળ, લીલાંપીણુ, પાકાં કરમદા, શુદ્ધ, પિણુ,
 મહુડાં, મકરોડાં, વાલ્લભલી, મ્હોટાં ગોર, કાચા કોઠિબડાં, ખસખસ, તલ,
 સચિત્ લવણુ ઇત્યાદિક વસ્તુ બહુખીજ તથા જીવાકુળ હોવાથી વર્જવી.
 લાળ વગેરે હોવાથી જેના ઉપર બરાબર તેજ નથી, એવા ગિણોડાં, ક-
 ટાલાં, ફણુસ ઇત્યાદિ વસ્તુ તથા જે દેશ નગર ઇત્યાદિકમાં કંઈકું તુચ્છ,
 ભૂરું કોહલું વગેરે લોકવિરુદ્ધ હોય તો તે પણ આવકે વર્જવું કારણ કે,
 તેમ ન કરે તો જનવર્મની નિદા પ્રમુખ થવાની પ્રાપ્તિ થાય. જાવીસ અ-
 ભક્ત્ય તથા ખત્રીસ અનંતકાય પારકે ઘેર અચિત્ થએલાં હોય તોપણ તે
 લેવા નહીં. કારણ કે, તેથી પોતાનું જૂરપણુ પ્રકટ થાય. તથા “આપણે
 અચિત્ અનંતકાય વગેરે લઈએ છીએ” એમ જાણી તે લોકો વધારે
 અનંતકાયાદિકનો આરામ કરે ઇત્યાદિ દોષ થવાનો સંભવ છે. માટેજ

ઉકાળેના લોધર, રાધેતુ આદિ સૂરજી, ગિગ્ગા ઈત્યાદિ નવ અચિત્ત હોય તોપણ વર્તુલુ રખતે દલચિત્ત હોય થાય તે ટાળવાને અર્થે નળના પાચે અગ (મૂળ, પત્ર, ડુંદ, રજ અને કાડ) વર્ગવા ન વગેરે તો નામના અંગે સ્નાદમા ફેર થવાથી કલ્પે છે

ગરમ પાણી તો નજુ ઉઠાણા આવ લા સુધી મિશ્ર હોય છે પિડ નિર્ધારના કલ્પ છે કે, તજુ ઉકાળા ન આવ્યા હોય, લા સુધી ગ મપાણી મિશ્ર હોય છે તે ઉપરાંત અચિત્ત થાય કે તેમજ વૃદ્ધિ પડતા માનજ આમ, નગર ઇલાદિકને વિષે જ્યાં મનુષ્યો પ્રચાર વળો હોય, તે યાનક પડેતુ જગ જ્યાં સુધી પરિણમતુ નથી, ત્યાં સુધી મિશ્ર હોય છે અર પ્યના તો જે પ્રથમ વૃદ્ધિનું જળ પડે તે તે સન નિય અને પાઠગયા પડે તે મર્મ સચિત્ત હોય છે

ચોખાનુ પાણી તો નજુ આદેશ મળી વણુ ૨૨૨, ન હૃદ તો મિશ્ર અને ધણ નજુ હોય તો અચિત્ત હોય છે નજુ આદેશ આ રીત —કદના કદ છે - ચોખાનુ પાણી—જે વાસણમા ચોખા વોયા હૃદ તે વામણમાથી ખીન વામગમા કાગી નાખતા ધાઈથી તૂટીને આવતુ ગામુએ વળગી રહેના ઈંપાં ન્યા સુધી ટકી હ, ત્યાં સુધી મિશ્ર હોય છે ઈંપાં એમ કદ કે, ચોખાનુ પાણી ખીન વાસણમા કાદી નાખતા આવેના સ્નાદા જ્યાં સુધી ટકી ગદે ત્યાં સુધી મિશ્ર હોય છે ત્રીજા એમ કદ છે કે તા સુધી વોથેના ચોખા રવાયા નહીં હોય ત્યાં સુધી મિશ્ર હોય હ આ નજે આ ન ખરામર નથી માટે અનાદેશ સમગ્રવા ગણુ ન પાણ રજ (૧૩) હોય અથવા પવનનો અમીનો સ્પર્શ થાય તો મિદુ મોડી વાગ ટકી રહે અંગે પાન નીકળે દેના તથા પવનનો ક, અમીનો મનુષ્ય ન હોય તો ધણી ન ટકી રહે તાત્પર્ય એ છે કે, આ નજે આ ઝેનાના ગાન નિરમો અનાદ છે, માટે અનિતા ૨૨૨ હેય તેજ ચો ખાનુ પાણી અચિત્ત નવણુ

દવે નીચે પ્રમાણથી ધમરા ના ૧૧ ગિરજના મનથી મો, ૧ મ મો છે તેથી અચિત્ત છે માટે તે લેવા કાઢ પ નિ થના થી ક્રતાક કદ છે, તે પોત ૧૧ પ નમા પ્રદણુ ૩ તુ

અહિ આચાર્ય કહે છે કે, નિવેદક અશુચિ હોવાથી પોતાના પાત્રમા ક્રેચ-
ની મનાઇ છે. માટે ગૃહસ્થની કુંડી વગેરે વાસણમાજ લેવું. વરસાદ પડતા
હોય સારે તે મિશ્ર હોય છે. માટે વર્ષાદ જવ યયા પછી જે વડીએ લે-
વું શુદ્ધ જળ ત્રણ ઉકાળા આવ્યાથી અચિત્ત થએલું હોય, તો પણ ત્રણ
પહોર ઉપરાંત ને પાછું સચિત્ત થાય છે, માટે તેમાં રક્ષા નાંખવી. તેથી
તે પાણી સ્વચ્છ રહે છે. એમ પિંડનિર્યુક્તિની વૃત્તિમા કહ્યું છે.

ચોખ્ખાનું ધોવણુ પહેલું, ખીજું અને ત્રીજું તત્કાળતુ કાઢવું હોય
તો મિશ્ર અને કાઢ્યા પછી ઘણો કાળ રહ્યું હોય તો અચિત્ત હોય છે.
ચોથું, પાંચમું વગેરે તદુલ્લેદક ઘણી વાર રહે તો પણ સચિત્ત હોય છે.
પ્રવચનસારોદ્ધારાદિક અંથમાં અચિત્ત જળાદિકતુ કાળમાન એવી રીતે કહ્યું
છે કે:—ગરમ પાણી ત્રણ ઉકાળા આવે એવું ઉકાળેલું હોય તો અચિત્ત
હોવાથી સાધુને કલ્પે છે. પરંતુ ગ્લાનાદિકને અર્થે ત્રણ પહોર ઉપરાંત પણ
રાખવું. અચિત્ત જળ ગ્રીષ્મઋતુમાં પાચ પહોર ઉપરાંત, શીત ઋતુમા
ચાર પહોર ઉપરાંત અને વર્ષા ઋતુમાં ત્રણ પહોર ઉપરાંત સચિત્ત થાય છે.
ગ્રીષ્મ ઋતુમા કાળ અતિ લૂખો હોવાથી જળમાં છવની ઉત્પત્તિ થતાં ઘણો
વખત (પાંચ પહોર) લાગે છે. શીત ઋતુમાં વખત સ્નિગ્ધ હોવાથી ગ્રી-
ષ્મ કરતાં ચોડો વખત (ચાર પહોર) લાગે છે અને વર્ષાઋતુમા વખત અ-
નિશય સ્નિગ્ધ હોવાથી શિત ઋતુ કરતાં પણ ચોડો વખત (ત્રણ પહોર)
લાગે છે. જે ઉપર કહેલા વખત કરતાં વધારે રાખવું હોય તો, તેમા
રક્ષા નાખવી. જેથી પાછું સચિત્ત ન થાય. એમ ૧૩૬ મા દ્વારમા કહ્યું
છે. જે અપ્કાયાદિક (જળ વગેરે) અગ્નિ આદિક જાણ શસ્ત્રનો સગધ,
ધયા વિના સ્વભાવથીજ અચિત્ત થયું હોય તેને કેવળી, મન પર્યવજ્ઞાન,
અવધિજ્ઞાની, તથા શ્રુતજ્ઞાની અચિત્ત છે, એમ જાણે તો પણ મર્યાદાભંગના
પ્રસંગથી તેનું એવન કરતા નથી. સમગાય છે કે, શેવાળ તથા ત્રસ
છવથી રહીત અને સ્વભાવથી અચિત્ત થએલા પાણીથી ભરેલો ન્હોટો
૧૬ નજીક છતાં પણ ભગવાન્ શ્રી વર્ધમાન સ્વામીએ અનવસ્થા હોય ટા-
ળવાને અર્થે અને શ્રુતજ્ઞાન પ્રમાણભૂત છે એમ દેખાડવા માટે નૃપાધી
જહુ પીડાએલા અને તેથીજ પ્રાણાંત સકટમાં આવી પડેલા પોતાના

રિપોર્ટો તેડુ પાણી પીનાની આગા આપી નહી તેમજ બુખથી પીડા
 યગ શિખોને અચિત્ત તનથી બરેડુ રાગક અને રડીનીતિની મગાથી પી
 ડામના શિખોને અચિત્ત એની રથડિતની ભૂમિ ઉપભોગમા લેવાની પપુ
 આન આપી નહી આને ખુનામો એવો છે કે શ્રુતગાની માધુ બાલ
 ગજનો મ મધ થયા વિના જગાદિ રસતુ અચિત્ત છે, એમ વ્યવહાર
 કરન નથી માટે જાણાયજનો મ મધ થવાથી જેના વર્ણુ ગધ, રસ
 રો પશુઆ દોય એડુજ જગાદિ વાપરવુ કકટ મગ, હડે કુનિક
 રત્ના વમ્તુ અચેતન દોય તો પશુ અરિનટ (નાશ ન પામેની) યો
 નિના રજાણુને અર્થે તથા દુરપણ રોરે ટાપરાને અર્થે તત વગેરેથી
 બાગી નહી શ્રી આરનિકુલિમા પચોતેરમી ગાથાની દત્તિને રિરો
 રુ રે —

ગાથા — અચિત્ત વનસ્પતિમયી વતના રાખરાણુ પ્રયોજન શુ ?

ગાથાવાન — વનસ્પતિમય અચોત્ત દોય તો પશુ મગો, મગ ઈ-
 ત્થા કેટલી વનસ્પતિની ચોનિ નાગ પામતી નથી જેમ મગા સુમયરી
 તાત તો પખ પાણી જગાથી ચોતાના અરપને પામતી દેખાય છે એ
 મ ર કકટ મગ પશુ જાણસા માટે ચોતિનુ રજાણુ દરવાને અર્થે અચિત્ત
 રન પતિમયરી પશુ વતના ખર્ચી એ ન્વાયની વાત છે

એવી રીતે મચિત્ત અચિત્ત વમ્તુનુ અરપ જણી મચોતાદિ નર
 ના ર રગુ કામ લઈ નની રી, તમા ખી પનુ જરી વાન ધ્યાનમા
 કાનમુ નત જેમ આન કામરેવ રોરે રીમડુ તેમ આરે રી
 રડુ પેરી રીતે માતમુ નત લેવારી રૂમિ ન દોર નો સામા થથી એ
 મે પદિ નરિન વમ્તુ મ જા ઈલાની ર ર એ, જે ર સાદિ વિગય
 રા ને નિપા રોજ રોરે પખ રોરે નામ ન લેતા આમાનથી
 અનિયમથી એ મચોત્ત વમ્તુ રો અને રડ દીસ રડી રડી એક
 ના ર રડુ ર તો વાગરની એ રડુ લેતા સર સચોત્ત વમ્તુનુ
 પનુ રડુ યાવ એમ ર પાથી રિગે રિનિ યા રાદી મટેનામ રડ
 નમન રડુરો નિમ રડો દોય ને નિયમમા રખેરી નાન સર
 નમન રડુરો વાગર રિતિ યવ, એ અર્થી રડ રપટ દેખાય છે

કહ્યું છે કે—પુષ્પનો, ફળનો, મધાનીકનો, માંસનો અને ઝીનો એ સર્વ વસ્તુઓના છતાં પણ જે વૈરાગી થયા, તે દુષ્કરકારક બબ્બ હોયોને વંદના કં કહ્યું.

સર્વે સચિત્ત વસ્તુમાં નાગરવેલનાં પાન છોડવાં બહુ મુશ્કેલ છે. ધરણ્ય કે, બાકી સર્વે સચિત્ત વસ્તુ તેમાં પણ વિશેષે ક્રીને ક્રીઆદિક અચિત્ત થાય તો પણ તેમાં પ્રાપ્તે મીઠાશ, સ્વાદ વગેરે રહે છે, પણ નાગરવેલના પાનમાં તો બિલકુલ સ્વાદ રહેતો નથી. સચિત્ત નાગરવેલના પાનમાં તો જળની ભીનાશ વગેરે હમેશાં રહેવાથી નીકી (લીલકૂલ) નથા કુંથુઆ વગેરે હોયોની ઉત્પત્તિ થવાને લીધે તેની ઘણી વિરાધના થાય છે. માટેજ પાપ ભીરુ પુરુષો ગરે પાન વાપરના નથી અને જે કાંઈ વાપરે છે તે પણ રાત્રે ખાવાના પાન દિવસે સારી પેઠે તપાગી ગાંધી રાખેલાંજ વાપરે છે. બ્રહ્મચારી આવડે તો તે કામવિકારની વૃદ્ધિ કરનારાં હોનાથી (નાગરવેલનાં પાન) જરૂર ખાવાં નહિ જોઈએ. આ (નાગરવેલના પાન) પ્રત્યેક વનસ્પતિ છે ખરાં, પણ પ્રત્યેક પાન, ફૂલ, ફળ ઇત્યાદિક એકેક પ્રત્યેક વનસ્પતિને વિષે તેની નિશ્ચયી રહેલા અસંખ્યાતા હોયની વિરાધના થવાનો સભવ છે. કહ્યું છે કે—પર્યાપ્તા હોયની નિશ્ચયે અપર્યાપ્તા હોયની ઉત્પત્તિ થાય છે તે પણ જ્યાં એક પર્યાપ્ત હોય, ત્યાં અસંખ્યાતા અપર્યાપ્ત હોય જાણવા. આદરે એકેદ્રિયોને વિષે એમ કહ્યું છે તેમજ મુક્તને વિષે તો જ્યાં, એક અપર્યાપ્ત, ત્યાં તેની નિશ્ચયે અસંખ્યાતા પર્યાપ્ત હોય છે. એ વાત આચાર્યસૂત્ર વૃત્તિ વગેરે ગ્રંથને વિષે કહી છે. એવી રીતે એક પણ પત્ર, ફળ ઇત્યાદિકને વિષે અસંખ્યાતા હોયની વિરાધના થાય છે. અને જે કદાચિત્ત તે પત્રાદિક ઉપર લીલકુલ વગેરે હોય તો તે અનતા હોયની પણ વિરાધના થાય છે. જળ, મીઠું ઇત્યાદિ વસ્તુ અસંખ્યાતા હોય રૂપ છે. પૂર્વાચાર્યનું વચન એવું છે કે, તીર્થકરોએ એક જળમિદુને વિષે જે હોય કહ્યા છે, તે હોય સરસવ જેટલા થાય તો જંબૂદ્વીપમાં સમાય નહિ. લીલા આમળા જેટલી પૃથ્વીકાય પિંડમાં જે હોય હોય છે, તે પારેવા જેટલા થાય તો જંબૂદ્વીપમાં સમાય નહિ. સર્વ સચિત્તનો ત્યાગ કરવા ઉપર અમડ પરિત્રાજકના સાતમો શિષ્યોનું દૃષ્ટાંત જાણવું.

શ્રાવકધર્મે અગીતાર કરી અવિન અને કોઈએ આપેના અન્ન પાનને
 મોગનનારા તે (અળ ના શિષ્ય) એક રખાન એમ અટવીમાથી ખીજ
 અટવીમા ફરતા ગ્રીષ્મ ઋતુને રિતે વણા તૃણાનુ યદ્ય ગગા નદીના ત-
 ા ઉપર આઠ્યા ત્યા “ગગા નદીનુ જગ મચાત્ત આરે અ ત (કોઈએ
 ન આપેનુ) હાનાથી, ગમે તે થાય તો તણુ અમે નહી લઈશુ એના
 દુ નીશ્ચયથી અનગન કરી પાચમા અલ્પ દેવોમા જા મમાન દેવના
 થયા એવી ગીને સચીત વસ્તુના ત્યાગને વીરે યતના રાખરી જોશે પૂર્વે
 શિષ્ય નીયમ લીધા તેાય તેશે તે પીરમોમા પ્રતીતી મહોપ કુ
 વો અને મીત પાડુ તા પીયમ યથાગત્તે અદા કરા યો નીયમ
 થા છે તે એવી ગીને —મગીત ૧, ૨ વીગય ૩ પગગખા ૪,
 નાંખુન ૫ રજ ૬ ફન ૭ તાદન ૮, ગયન ૯ રિતેપ ૧૦, અલ્પચર્મ
 ૧૧, તિલાપગિમા ૧૨, આન ૧૩, ખો ૧૪ એ યો નિ
 ગમ તણુના

૧ શ્રાવ મુખ્ય માથી તે અવિતતો મનથા લાગ કરવો તેછએ
 નમ કરવાની નકિત । તેય તો નામ નહો અથવા મામાન્યથી એ મે
 ત્યાદિ મચિન રમુનો રિયમ મયો મ્ય છે —અવિત અને નિરવધ
 આદારો આદા થો આત્માનું પોરણુ - નાગ મુનાર । એવા (સચિન
 રાગી) દોય કે ૨ અગિત આરે નાચ એડીને માકી દેરી તે માછ
 ર તુ મુખમા ન માન છે તે મર ના જનતુ ખીચડી મારી નીવી-
 તાતા તાડવા લાપશી પાપડ દૂમ્બીનાન ખીર ઇન્સાલિ વસ્તુ વખુ
 રાન્સાલિથી ખોરી મો છે, તોતણુ માલિયો મય પજિખામ યાથી
 એકજ વસ્તુ મણાય ૬ પેળી જનન તાના મ ૧, ખાખરા, ધવરી,
 રોકળા, ચમી, માટ કોમ વગેરે વસ્તુ મેમ વા પાળી મનેરી દોય છે તો
 પજુ પ્રત્યેકનુ નામ જુ. પાસથી તથા આત્મા પજુ ફર ચક્ષથી ત્દુ
 ત્દુ દ્રવ્ય મણાય છે દા, દુષિમ ત્યાદિયો રિતે મામ એમ છે તોપજ
 નિન સ્વદ પ્રમ દેખાય છે, તેથી તથા રમાલિયો પાનુમ પજુ અન્ય
 મેવાથી તે ધમા ન્ય મણાક ૬ અથવા પાનાનો અભિપ્રાય તથા ત-
 રાય ઉપ થી ખીજ એક ગીને પા ન્ય મળવા ધનુ પી મમામ

(સલી) તથા હાથની આંગળી મુખ દ્રવ્યમાં, ગણાય નહિ. ૩ ખાવા યોગ્ય વિગય ૭ છે, તે આ રીતે.—ફૂલ ૧, દડી ૨, ઘી ૩, તેલ ૪, ગોળ ૫, અને બીમાં અથવા તેલમાં તળેલી વસ્તુ ૬, એ ૭ વીગય જાણવાં. ૪ ઉપાન્દઝેટલે પગરખાં અથવા મોઝા. પાવડીતું વગેરે નો છવની થણી વિરાધનાનો હેતુ હોવાથી આવડને તે પહેરવી યુક્ત નથી. ૫ તાંબૂલ એટલે નાગરવેલના પાન, સોપારી કાથો વગેરેથી બનેલી સ્વાદિમ વસ્તુ જાણવી. ૬ વસ્ત્ર એટલે પંચાગાદિક વેષ જાણવો ઘોતી, પોતી, તથા રાત્રે પહેરવા માટે રાખેલું વસ્ત્ર વગેરે વેષમાં ગણાતાં નથી. ૭ પૂક તે માથે તથા ગળા વગેરેમાં પહેરવાના અને શુધીને ખીઠાના ઉપર અથવા ઓશીકે પાથરવા લાયક લેવાં. ફૂલનો નિયમ ક્યો હોય તો પણ ભગવાનની શેષામાળા કલ્પે છે. ૮ વાહન તે રથ, અશ્વ, પોઢિયા, મુખારતન પ્રમુખ જાણવાં. ૯ શયન તે આટ પ્રમુખ લેવા. ૧૦ વિલેપન તે ચોપડવાને અર્થે તૈયાર કરેલી અંદન, ચૂવા, જવાસાદિ કરતૂરી પ્રમુખ વસ્તુ લેવી. વિલેપનનો નિયમ લીધો હોય તો પણ ભગવાનની પૂજા પ્રમુખ કાર્યમાં નિલક, હસ્તકકણ, ધૂપ વગેરે કરવો કલ્પે છે. ૧૧ બ્રહ્મચર્ય (ચોથું વ્રત) તે દિવસે સર્વથા અને રાત્રે પોતાની સ્ત્રી વગેરે અપેક્ષાથી જાણવું. ૧૨ દિશા પરિમાણ તે ચારે તરફ અથવા દક્ષાણી દિશાએ આટલા ગાઉ સુધી અથવા આટલા જોજન સુધી જવું એવી મર્યાદા કરવી. ૧૩ જ્ઞાત તે તેલ ચોપડીને અથવા તે વગર નહાવું. ૧૪ ભક્ત એટલે રાધેલું અન્ન તથા સુખડી પ્રમુખ સર્વ લેવું, આ ભક્તના નિયમમાં સર્વ મળી ત્રણ ચાર શેર અથવા એથી વધારે અન્ન સંભવ માફક રાખવું. ખડખડાં વગેરે લે તો થણાએ શેર થાય એ ચાહે વસ્તુનો નિયમ કરવો તેમાં એ ત્રણ અથવા એથી વધારે સચિત વસ્તુનાં નામ લઈને અથવા સામાન્યથી નિયમ કરવાનું જેમ ઉપર કહ્યું, તેમ દ્રવ્યાન્દિ તેરે વસ્તુના નિયમ વસ્તુનાં નામ દઈને અથવા સામાન્યથી યથાશક્તિ યુક્તિપૂર્વક કરવા. ઉપર કહેલા ચૌદ નિયમ એ એક નિયમની દિશા બતાવી છે. એ ઉપરથી ખીજા પણ શાક, ફળ, ધાન્ય વગેરે વસ્તુના પ્રમાણનો તથા આરભનો નિશ્ચય વગેરે કરી યથાશક્તિ નિયમ ગ્રહણ કરવા.

જોડી રીતે નિમ્ન લીધા પછી યથાશક્તિ પચ્ચખાણુ ધરતુ તે નર
 મરગી, પોરગી નગેર કાગ પચ્ચખાણુ જો મૂલ્ય પહેલાં નિર્ધાર્યુ હોય,
 તો સુધ્ધ થાય, નહિ તો નહિ ખાનીના પચ્ચખાણુ તો મૂલ્ય પછી પચ્ચ
 કરાય છે. ૧૪૧મી પચ્ચખાણુ જો મૂલ્ય ૧ પડેલા ઉચાણુ હોય તો તે
 પગ થતા પછી પચ્ચ પોત પોતાની મમ્મનામ્મ પો મી વોર ચરે માગ
 પચ્ચખાણુ તથા છે નર ૧૪૨મી પચ્ચખાણુ, પડેલા ૧. ૫૫ હાન તો,
 મૂલ્ય ૧ થયા પછી માગ પચ્ચ માગ શુદ્ધ થતું નથી જો મૂલ્ય પડેલા
 નરમ મી પચ્ચખાણુ નિતા પોરગી વગેરે પચ્ચખાણુ ક્યું હોય તો, તે
 પૂર થયા પછી જીતુ કાગ પચ્ચખાણુ ગદ્ધ થતુ નથી પણ તે મરગ પ
 પહેલાં ધરેતુ પચ્ચરણુપૂરે ચતા પહેલાં જીતુ માગ પચ્ચખાણુ લે તો
 ૧૬ થાય છે, એવો ૧૬ પુરષોનો વ્યવહાર છે. ૧૪૩મી પચ્ચખાણુ
 બે ધડી જેટલું પ્રમાણુ તેના થોડા આગાર ઉપરથીજ નેજા જણાય છે
 નવમી પચ્ચખાણુ કયો પછી બે ધડી ઉપર પચ્ચ નવમી તો પ
 વગર બોજન ધરે તો પચ્ચખાણુનો ૧૪૪ થાય કારણુ કે, પચ્ચ માગ
 ૮૬મા 'નમુદ્ધાર સ્થિતિ' એમ કહ્યું છે

જો પ્રમાણુ હોય તો ૮૬મા લાય, તેજે પચ્ચખાણુ નિતા કમુમા
 રેતુ ઉચિત નથી નરમત્તી પ્રમુખ કાગ પચ્ચખાણુ પૂર થાય ત મમ
 ને મિમિદિયા વગેરે ધરતુ જો તારનાર માપર વગેરે લેતુ પતુ હાય,
 જોરા જાગ, પોગી ધિતાદિની પણ અનિમિદિત પચ્ચખાણુ ગેરેય રી
 થાય એમ છે જોગી હનેલા પ્રમાણુ રહિતપણુ રહ્યું છે માગ રેતુ રી
 ધરતુ છે જો માગી મમ માગ વગેરે વ્યવહારોમાં ધરે જો નહિ,
 તે માગ મેજા વાગ અધિદિન પચ્ચખાણુ કાગી કાર્તિયા થશે
 એ દહાન અધિ નણુતુ કહ્યું છે કે— જો પુરો પ્રમાણુ રહિત થ
 અધિમિદિત પચ્ચખાણુની ગાડ જાય છે તેમજ મરગ તથા મોગ જીતુ
 પેનારી ગાડે બાધ્યુ જે વધુ પુરો ન જૂતા નરગ મીને અધિ
 પચ્ચખાણુ અધિ હોય છે, તે પોતાના મનની ગાડાડ છે જો
 કુમ્મિ પામતાની ૧૨૦ લાં તો એ રીતે પચ્ચખાણુ મી ૧૨૦ થ
 તો અન્યમ ક વા મિજાનના મમ પુરો એનું પુરો જાય નેતુ

છે. જે પુરુષ રાત્રે ચક્રવિહાર પચ્ચખાણુ અને દિવસે ત્ર્યંચિસદિન પચ્ચખા
 લઈ એક ઠેકાણે બેસી એક વાર ભોજન તથા તાપ્તુક વગેરે ભક્ષણ કરવું,
 અને પછી વિધિપૂર્વક મુખશુદ્ધિ વગેરે કરવી, એવી રીતે એકાશન કરે,
 તેને એક માસમાં ઝોગણુત્રીસ ચક્રવિહાર ઉપવાસ કરવાનું ફળ પ્રાપ્ત થાય.
 તેમજ ઉપર કહેલ વિધિ પ્રમાણે રાત્રે ચક્રવિહાર પચ્ચખાણુ અને દિવસે
 ત્રિયાસણુ કરે તો તેને એક માસમાં અઠાવીસ ચક્રવિહાર ઉપવાસ ક-
 રવાનું ફળ પ્રાપ્ત થાય. એમ વૃદ્ધ લોકો કહે છે. ભોજન, તાપ્તુક, પાણી
 વગેરે વાપરતાં રોજ બે બે ઘડી લાગવાનો સંભવ છે, એ રીતે ગણતાં એ-
 કાશન કરનારી સાઠ ઘડી અને ત્રિયાસણુ કરનારની એઠસો વીસ ઘડી
 એક મહિનાની અદર ખાવા પીવામાં બન્ય છે. તે બાદ કરતાં યાત્રી રોડમાં
 ચાલુક્રમે ઝોગણુત્રીસ, અઠાવીસ દિવસ ચક્રવિહાર ઉપવાસમાં ગણાય એ
 પ્રકટ છે. પદ્મચન્દ્રિમાં કહ્યું છે કે—જે યુરુપ લાગટ ત્રિયાસણુનું પચ્ચ-
 ખાણુ લઈને પ્રતિદિન બે વાર ભોજન કરે, તે એક માસમાં અઠાવીસ
 ઉપવાસનું ફળ પામે છે. જે પુરુષ બે ઘડી સુધી દરરોજ ચક્રવિહાર પચ્ચ-
 ખાણુ કરે, તે એક માસમાં એક ઉપવાસનું ફળ પામે, અને તે ફળ
 દેવતાક્રમા ભોગવે. કોઈ અન્યદેવતાની ભક્તિ કરનારે જીવ તપસ્યાથી જો
 દેવલોકમાં દસ હજાર વર્ષની સ્થિતિ પામે, તો જિનધર્મી જીવ જિનમહા-
 રાજે દહેલી તેટલીજ તપસ્યાથી કોડ પશ્ચોપમની સ્થિતિ પામે. એવી રીતે
 યથાગતિ બે બે ઘડી ચક્રવિહાર વધારે, અને તે પ્રમાણે રોજ કરે તો
 તે જીવને એક મહિનામાં પચ્ચખાણુના કાળમાનની વૃદ્ધિ માફક ઉપવાસ,
 છંદ, અહમ ઈત્યાદિક શાસ્ત્રોક્ત ફળ થાય. એવી યુક્તિથી અથસહિત
 પચ્ચખાણુનું ફળ ઉપર કહેલું વિચારી લેવું. અહણુ કરેલા સર્વ પચ્ચખા-
 ણુ વારવાર સ્મરણ કરવું પચ્ચખાણુની પોત પોતાની કાળ મર્યાદા
 પૂરી થતાજ નહાર ફક્ષાણુ પચ્ચખાણુ પૂરું થયું, એમ વિચારવું. ભોજન-
 ની વેળાએ પણ પચ્ચખાણુનું સ્મરણ કરવું. જો તેમ ન કરે તો કલા-
 ચિત્ પચ્ચખાણુનો લગ વગેરે થવાનો સંભવ છે.

હરે અશન, પાન, ખાદિગ, સ્નાદિમ વગેરેનો વિભાગ એ રીતે જા-
 હવા. અન્ન, ખાન્ન, દહિયારા પ્રમુખ પકવાન્ન, માડા, સાથુકું વગેરે સર્વ જે

કાંઈ કુધાને શીઘ્ર ઉપશમાની શકે છે, તે અશન જાણુ (૧) છાશ, ખાખી મન, મંછુ રંગેર મવ પાન જાણુ (૨) મન જાનના ફળ, મ લડી, પટુઆ, મુખડી રંગેર ખાધ જાણુ (૩) તથા સૂઠ હરડે, પી-પન, મરી, ઇંડ, અજમો, જામફળ, જાવળી, કસેલો કાચો, ખખિ ટિમ, નેડીમધ, તમ, તમાલપત્ર, એનચી, લવિંગ કારી વાવડગ મિ લનજી અજમક, અજમોદ, કુનિજી પીપરીમૂળ મિ પીકમાળા ચૂમે મોચ મટા, મેનિક કપૂર, સચળ, હર। બેટે। ડબડો, ખાનગ, ધ માસો ખેર, ખીજ। વગેરે પી છાન, ખાવાના માન, મોપારી, દિગાટ દિશુમેવીમો પચ્ચૂળ પુઝરમૂળ, જવામાના મૂળ, જાવચી, વુતમી ક પૂરીકદ ઇત્યાદિ ખાદિ જાણુ (૪) બાખ્ય અને રવચનમારોદાર એ મે મગના અભિપ્રાય પ્રમાણે છઠ્ઠ સ્વાધ છે આને દ'પટ્ટિના અ ભિપ્રાય પ્રમાણે ખાવ છે અજમો પણ ખાધ છે એમ મેનાક મે છે એવ ખાવ વરતુ અને એનચી કપૂર ઇત્યાદિકનું જળ વિદ્યાર પચ્ચખા જમા ખપે છે વેમજ વરિયાળી, મગ માંમડી, આમનાગની આ ૥ જાળી માંપન લીખૂત ઇત્યાદિ ખાવ વગેરે દોઝાથી દુનિત પચ્ચખા જમા મ પે નદિ નિરિકારમાં તે એ પાળીત ક પે છે કૂદા જળ તથા રીમરી કૂડ, એનચી, કાચો, ખરિચૂલ મેસ- પાડન ઇત્યાદિ- નુ જળ નીતમ્જ અથવા ગાળેનું દોષ તોજ દહો અથવા નદી

શાસ્ત્રને વિઃ મધ, મોઝ માંર, ખા વગેર ન્યાયમા આને ૧૬ આકર ઇત્યાદિનુ જળ અને છાશ વગેરે પાનમા ક્યુ ૯ પણ તે દુનિ હાર વગેરેમા મેંપે નદિ નગપુરીક મરુ પચ્ચખાજી આ રમા ક્યુ છે કે જન પણ રાનમા ૧૬ પાનકદિક પનમા અને મોળ વગેરે સ્વાદિમા ક્યુ છે, તે પણ તે વમિનું મનાઈ દોઝાથી તિવિદાલિમા અનાચ રિત છે એને પૂસચાખાએ લીધુ નથી એનો મબામ ક રાથી ચક્રિ દાગનો બમ થનો નથી, પણ જાવાદિકના દાઝ, માન ઇત્યાદિનુ ચુગા દરે તે બમ ચાપ દુનિદારમા તે જો નબોમ તથા ખાદાનુ નુ નુ ૧૫ પણ મધ છે ચક્રિદારદિ પચ્ચખાજી તે સ્વદ આદાર ૧ ૬ તેમા મિ આ નુ નથી એમ ન હાય તે સરીર તેડ ચે પ થથી તથા મ

દમ્ભગણ ઉપર પોરીસ આંતરવાથી પણ અનુક્રમે આંગિય નથા ઉપનાસતો ભંગ થવાનો પ્રસંગ આવે એમ માનવાનો આવશ્યક પણ નથી કદાચિત્ કોઈ એમ માને તો, કોભાદાર નિરાતર અત્યવાનો સંગ્રહ હોવાથી પચ્ચ-ખાતુના અભાવનો પ્રસંગ આવી પડે છે.

હવે અનાદાર વસ્તુ વ્યવહારમાં ગમ્ય છે તે આ રીતે:—શ્લીમકાનાં યચ્ચાગ (મૂત્ર, છાત, પન, હૃદય, કણ), મૂત્ર, ગંગો, કડ્ડ, કરિયાતું, અનિ નિય, ફડો, ચીડ, ચૂખડ, રક્ત, હળધર, મેલિયુલી, કુલ્લેટ, વગ્ન, ચિકણાં, આવળની છાત, ધમાસો, નાલિ, આમધ, રિમણી, એળિયો, ચુગલ, દર-હેલ, વડિયુ, ખોર, છાતમૂત્ર, કંથેરીમૂત્ર, કેરડા મૂત્ર, પૂઆડ, બોડધેરી, આહી, મજક, ખોર, ખીક, કુંઆરી, ચિયક, કુદર વગેરે એ સ્વાદની વસ્તુ રોગાદિ સદટ હોય તો અકલિદારમાં પણ કદરે છે. શ્લીમકા અને બેની વૃત્તિમાં એવા ખડતે વિરે શિષ્ય આદાર અને અનાદાર વસ્તુના લક્ષણ તે વિશેષ પુછેછે. આચાર્ય કહે છે —ભાત પ્રમુખ શુદ્ધ એકલોજ ભુખાને શમાવે, તેને આદાર કહે છે. તે અશન, પાન, ખાદિમ અને સ્વાદિમ એ બેદથી ચાર પ્રકારનો છે. તથા તે આદારમાં ખીજ વસ્તુ ને પડે છે, તે પણ આદારજ કહેવાય છે હવે એકાગિક ચતુર્વિધ આદારની વ્યાખ્યા કરીએ છીએ. ભાત એકાગિક એટલે શુદ્ધ એકલોજ ભુખનો નાશ કરે છે, માટે એ અશન આદાર રૂપ પ્રથમ ભેદ જાણવો (૧) છાશ, જળ મધાદિક વસ્તુ પણ એકાગિક એટલે શુદ્ધ એકલી ભુખનો નાશ કરે છે, માટે એ પાન આદાર રૂપ બીજો ભેદ જાણવો (૨) ફળ માસ ઇત્યાદિક વસ્તુ એકાગિક એટલે શુદ્ધ એકલી ભુખનો નાશ કરે છે, માટે એ ખાદિમ આદાર રૂપ ત્રીજો ભેદ જાણવો (૩) મધ, શેળડીનો ઉગળી ઘટ ક-રેલો રમ વગેરે વસ્તુ એકાગિક એટલે શુદ્ધ એકલી ભુખનો નાશ કરી શકે છે, માટે એ સ્વાદિમ આદાર રૂપ ચોથો ભેદ જાણવો ૪.

હવે આદારમાં જે ખીજ વસ્તુ પડે છે, તે પણ આદાર કહેવાય છે. એમ કહ્યું તેની વ્યાખ્યા એ છે કે જે વળી લવણાદિક એકાગિક (શુદ્ધ એકલી) વસ્તુ ભુખ ટાળવાને સમર્થ ન હોય, પણ ચતુર્વિધ આદારને વિષે કામમાં આવતી હોય, તે વસ્તુ ગમે તો આદારમાં પડેલી હોય

અથવા તો છૂતી રોય, તે પણ ગાદાગી એ રજા ગણાય છે જાન પ્રમુખ અગતમા મીઠું દીગ ૩૩ રંગેર વસ્તુ આવે છે, પાળી પ્રમુખ પાનમા કહૂ વગેરે વસ્તુ આવે છે આમા આદિ ૧૧ કાળ ૩૫ પાદિમમા સૂક્ષ્મ વોરે વસ્તુ આવે છે, તથા મગળી અને મક વગેરે રામિમા ગોળા ઇલાદિ વસ્તુ આવે છે, એ આદર આવનારી કપાલિ વસ્તુ પોતે લુપ્તનો નાત કરી રાહતી નથી, તથાપિ મુદાગો નાન મનાગ આદાગને મલ્લ રહે છે માટે એ પણ આદારમાન ગણાય છે એ ચતુર્થિ આદાર મળી ગાદી રૂની સન વસ્તુ અનાદાર કહુવાય છે અથવા જુદી પીકાયે ૩૧ ને માછ કાવ ગરૂની વસ્તુ પેટમા નાખે છે, તે મર્, આદાર જાણ્યો આદાર વગેરે બમના છે એટલે આપધમા તો ટેનાક આદાર છે અર્થે, ટેનાક અનાદાર છે તેમા સાકર અને ગોળ મુખ્ય એ રા અનાદારમા ગણાય છે, અને સપ ક ૭ ના માણસો માગી પ્રમુખ આદિ અપાય છે, તે આદાર જાણ્યું અથવા જે વસ્તુ જુખથી પીકારના, માણ્યો આદાર રના માં આવે, તે, મર્ અનાદાર જાણ્યો અર્થે આ વસ્તુ બસણ કરે એવી રીતે ને, વસ્તુ ખારા પીકારને પણ છૂંડા ન થાય, તથા ને દુનો પણ મે રાહ આ પે તે મર્ વસ્તુ અનાદાર જાણ્યો તે આ રીતે — મવિદી, લીમ કિકી ની છાત, પચમનાદિ મૂળ, આમના દાક બહેકા ઇલાદિ કણ એ, સ વ અનાદાર છે

નિગીમચલિમા તો — નીમગ પ્રમુખ જ્યોતી જાન તેમનાં નિ મોળી પ્રમુખ કાળ અને તેમનાં મૂળ ઇલાદિ સવ અનાદાર જાણ્યા

વળી પચ્ચખાણ ઉચ્ચા ને રિં પાય બે છે પ્રથમ બેને, રિં નરકા હી, પોતિમી પ્રમુખ તેર મગ પચ્ચખાણ ઉચ્ચતર છે એ કાળ પચ્ચખાણ પ્રાપ્તે સન ચક્રિદાર (ચતુર્થિ આદાર ત્યાગ ૩૫) હોય છે થી ૧ બે ૭ રિં વિગય નીવી અને આમીય એમનો ઉચ્ચાર (પા) આ વ હ વિગયનું પચ્ચખાણ વિગયનો નિયમ રાખના તથા ન રાખના એ સવને પણ હોય કાળ્યું કે, આર મારો પ્રાપ્ત આ અનક્ષત વિગ યા ત્યાગ હાય છે નેથી નાન બેને રિં એમણ્યુ, બીધમાનુ અને

એકલક્ષણું ઉચ્ચરાય છે. એમાં દુવિદાર નિવિદાર તથા ચઙ્ગવિદાર આવે છે. એથા બેદને વિષે “પાપાનુમ્મ લેવેયુ” ઇત્યાદિક અગ્નિ પાણીના છ આગાર ઉચ્ચરાય છે પાપમા બેદને વિષે પૂર્વે અદ્યક્ષ કરેલા સચિત, ક- વ્ય ઇત્યાદિ યૌદ્ધ નિયમમાં સંક્ષેપ કરવા રૂપ દેશાવધાનિક વ્રત સ્વરૂપ માં- ન ઉચ્ચરાય છે. ઉપવાસ, આગ્નિહ, અને નીવી એ ત્રણે પચ્ચખાણુ પ્રાયે તિવિદાર અથવા ચઙ્ગવિદાર હોય છે; પણ અપવદ્યથી તો નીવી, ચો- રિસી ઇત્યાદિક પચ્ચખાણુ દુવિદાર પણ હોય છે, કહ્યું છે કે—સાધુઓને રાત્રિને વિષે નમસ્કાર સહિત ચઙ્ગવિદારનું હોય છે. અને ભવચરિત્ર, ઉ- પવાસ તથા આગ્નિહ, એ ત્રણે પચ્ચખાણુ નિવિદાર તથા ચઙ્ગવિદાર હોય છે. બ્રાહ્મીનાં પચ્ચખાણુ દુવિદાર, નિવિદાર તથા ચઙ્ગવિદાર પણ હોય છે. એ રીતે પચ્ચખાણુના વિષે આધારના બેઠ જાણવા.

હવે નીવી, આગ્નિહ ઇત્યાદિકને વિષે ક્ષષ વસ્તુ કહેયે, અને ક્ષષ ન કહેયે ? એ વાતનો નિર્ણય પોત પોતાની સામાન્યારી ઉપરથી જાણવો. અ- નાભોગ, સહસાહાર ઇત્યાદિક આગારનું પચ્ચખાણુ બ્રાહ્મ્યાદિકમાં કહેલું પ્રક્ટ સ્વરૂપ સિદ્ધાંતના અનુસારે મનમાં સારી પેઠે રાખવું એમ ન કરે તો, પચ્ચખાણુ શુદ્ધ થવાનો સંભવ રહેતો નથી.

એ મૂળગાથાના ઉત્તરાર્ધમાં આવેલા ‘પણ્ડિકમિત્ર’ એ પદની એવી રીતે સવિસ્તર વ્યાખ્યા કરી. હવે “સુરૂપૂજ” ઇત્યાદિ પદની વ્યાખ્યા કરિયે છીએ મળમૂત્રનો ત્યાગ, દાતાણુ કરવું, શુભવું ધસવું, કોગળા કર- વા અને સર્વસ્થાન અથવા દેશસ્થાન ઇત્યાદિક કરીને પવિત્ર થવું. અહિં પવિત્ર થવું એ લોક પ્રસિદ્ધ વાતનો અનુવાદ માત્ર જાણવો. કારણુ કે, મળમૂત્ર ત્યાગ વગેરે પ્રકાર લોક પ્રસિદ્ધ હોવાથી શાસ્ત્ર તે કરવા વિષેનો ઉપદેશ કરવું નથી. જો વસ્તુ લોક સંજ્ઞાથી પ્રાપ્ત થતી નથી, તેજ વસ્તુનો ઉપદેશ કરવો એ પોતાનું કર્તવ્ય છે, એમ શાસ્ત્ર સમજે છે. મળમૂત્રિન ગાત્ર હોય તો ન્હાવું, ભૂખ લાગે તો ખાવું, એવી વાતોમાં શાસ્ત્રના ઉપદેશની ખીલકૂલ આવશ્યકતા નથી. લોકસંજ્ઞાથી અપ્રાપ્ત એવા ક્ષષ પરલોક હિતકારી ધર્મે માર્ગનો ઉપદેશ કરવાથીજ શાસ્ત્રની સફળતા થાય છે. એનું ખાતર કેકાણે પણ જાણી લેવું. શાસ્ત્રના ઉપદેશ કરનારને

સાવ આગળ વચનથી અનુભાદના કરવી એ પણ થોડાં નથી પણ
કહ્યું છે કે— જે સાવ અને અનવધ વચનના જે વિશેષ જાણતો ન
થી, તે સુખમાંથી એક વચન જોણના પશુ થોડાં નથી તો પછી દશના
કરનાની તો વાત ક્યાંથી દોર ।

મગમૂતનો ત્યાગ તો મૌન શ્રી નિરવ તથા થોડાં ધ્યાન રીતે
જોવાના વિધિથીજ કરવો ઉચિત છે કહ્યું છે કે— મગમૂતનો ત્યાગ, સ્ત્રી
મમોગ, રનાન, લોજન, સધ્યાદિ ઈર્ષ, દેરપૂજા અને જપ એટલા પ્રયો
મૌન રાખીનેજ કરના વિવેક વિલાસમાં પણ કહ્યું છે કે— પ્રભાતે સા
પ કાળે તથા દિવસે ઉત્તર દિશાએ અને ગરિને ત્રિપે દક્ષિણ દિશાએ સુખ
શ્રી, મૌન રાખી તથા વસ્ત્ર ઓળીને મગમૂતનો ત્યાગ કરવો સપૂણ ન
કરવો નિષ્કેજ થયે છતે સુચિખનો અર્થો ઉત્પ થાય ત્યાં સુધી પ્રભાત
સંધ્યાનો સમય કહેવાય છે સૂર્યનિગના અગા અસ્તથી માડી જે રજા
નક્ષત્રો આકાશમાં ન દેખાય, ત્યાં સુધી સાર મધ્યાનો સમય જાણવો
મગમૂતનો ત્યાગ કરવો હોય તો જરા રક્ષા, છાણ ગાયોનું ગુંદાણ, ।
કા, ત્રિદા ગર હોય તે સ્થાન તથા ઉત્તમ વૃક્ષ, અગ્નિ માર્ગ તળાવ
વગેરે સ્થાન, નદી કિનારો તથા સ્ત્રીઓ અને ચોતાના વડીનો એમની
જ્યાં દટિ પડતી હોય, એવી જગ્યા તજની આ નિયમો ત્યાગ ન થાય
તો સાચરા ઉનાચ ગોપ તો મરે નિયમ આવડાજ જોઈએ એમ નથી

શ્રી આધિનિમિત્ત આદિક મયોને વિરે પણ સાધુઓને ઉદ્દેશને ક્યું છે
— નાં માર્ગ માણુમની આગમ નથી, તથા જે સ્થળની અદર માર્ગની દટિ
પણ પડતી નથી જ્યાં મેઢને અપ્રીતિ ઉત્પન્નથી શામનના ઉદ્દેશ કારણ
ના તાદિ થરાતો નગર નથી, જૂની મરખી હોવાથી જ્યાંથી પડી
જરા તેવું નથી, તુલ્યાદિ વસ્તુથી જે સમાવું નથી જરા વાંઝી
ઓ મારી આશિષો ઉપન નથી, સારી જૂનિ અગ્નિ વગેરેના ।
પછી યાત્રાકાળની અચિત્ત કરેલી છે જેની નીચે જોડા મોટી ચર
આગળ મૂકી અચિત્ત છે, માડી મગસ વગેરેના મદિપ જ મગા જે આગ
કુ નથી જોડા મા જોડુ એક દાયજ વિચારવાનું । ૨, બીડી રમુખના
ગિન, વનજીવ ઓ જ્યાં મીજ (મગિત વાન્યના । શુ પ્રમુખ) નથી

એવા સ્થિતિને (ચ્ચળને) વિષે વડીનીતિનો તથા લઘુનીતિનો ત્યાગ કર-
 રવો. ઉપર તુલ્ય આદિ વસ્તુથી ટકાયું સ્થળ નહીં જોઈએ એમ કહ્યું
 એવું કાચું કે, ટકાયું સ્થળ હોય” તો ત્યાં વીંથી વગેરે કરવાનો સ-
 ભવ રહે છે તથા વડીનીતિ વગરથી ડાહી પ્રમુખ ચોક્કી જાય માટે
 તુલ્યદિથી ટકાયું નહીં હોયું જોઈએ તેમજ જ્યાંની ભૂમિ યોગ કાળની
 અચિત્ત કરેલી છે, એમ કહેવાનું કારણ કે, અગ્નિનો તાપ વગેરે કરીને
 અચિત્ત કરેલી ભૂમિ જે મદિના સુધી અચિત્ત રહે છે, અને તે પછી મિ-
 થ થાય છે. જે ભૂમિએ ચોમાસામા ગામ વસ્યું હોય, તે ભૂમિ આર વર્ષ
 સુધી શુદ્ધ સ્થિતિ રૂપ જાણવી વળી કહ્યું છે કે—દિશાં ધારીને જેસવું,
 પવન, ગામ તથા સૂર્ય એમની તરફ મુખ કરીને જેસવું નહીં છાયાને
 વિષે ત્રણ વાર પૂછ, “અણુજાણહ જસ્સગ્ગો” કહી, પોતાના શરીરની
 શુદ્ધિ થાય તેમ વડીનીતિ લઘુનીતિનો ત્યાગ કરવો. ઉત્તર અને પૂર્વ દિશા
 ભણી મુખ કરવું સાચું છે. દક્ષિણ દિશાને વિષે કરે તો રાક્ષસ, પિશાચ-
 ન્દિ આવી પડે છે. પવન સામું મુખ કરે તો નાસિકાને પીડા થાય,
 સૂર્ય અને ગામ સામું મુખ કરે તો નિદ્રા થાય, જે જાયા જીવ ઉત્પત્તિ
 વાળી હોય તો ત્યાંથી વેગળે જઈને ત્યાગ કરવો. જાયા ન હોય તો તડ-
 કામાંજ ત્યાગ કરવો. ત્યાગ કરીને એક સુદર્ભ (જે ઘડી) સુધી ત્યાં જે-
 સવું લઘુનીતિ રોકે તો નેત્રપીડા થાય, અને વડીનીતિ રોકે તો જ્વિનની
 હાનિ થાય, ઊર્ધ્વ વાયુને (ઓડકારને) રોકે તો કોટ રોગ થાય, અથવા
 ત્રણેના રોકવાથી ગાડાપણ થાય વડીનીતિ, સંજોષમ ઇત્યાદિનો ત્યાગ
 કરતા પહેલાં “અણુજાણહ જસ્સગ્ગો” એમ કહેવું તથા ત્યાગ કરી રહ્યા
 પછી તુરત “ચોસિરે” એમ ત્રણ વાર મનમા ચિતવવું સંજોષમ પ્રમુખ-
 ને ધૂળથી ઢાંકવા ચત્ત કરવો. ન કરે તો તેને વિષે અસંખ્યાતા સંમૂર્ચિત્તમ
 મનુષ્યની ઉત્પત્તિ થાય તથા તેમની વિગધના પ્રમુખ દોષ લાગે છે. શ્રીપ-
 ત્ત્રના મૂત્રમાં પ્રથમ પદને વિષે કહ્યું છે કે—હે ભગવત ! સમર્ચિત્તમ મ-
 નુષ્ય શી રીતે ઉત્પન્ન થાય છે ? ઉત્તર:—હે જોતમ ! પિસ્તાલીશ લાખ
 જોગનવાળા મનુષ્યક્ષેત્રને વિષે, અટીકીપ સમુદ્રની અદર, પદર કમભૂમિને
 વિષે, તથા હિમ્વત્ત અંતર્દોષને વિષે, ગર્ભજ મનુષ્યની વિશા, મૂત્ર, બળ-

હાલ ધર્મને આગળ ચોખ્ખા અગ્રને વિશે દાનણ દેંડી દેવું. દાનણ પોતાની સામું અથવા સાંત દિશામાં પડે તો દિવા ઊંચુ રહે તો સુખને અર્થે જાણવું, અને એથી ખીજી કોઈ રીતે પડે તો દુઃખને અર્થે સમજવું. દાનુમાત્ર ઊંચું રહીને જો પડી જાય તો, તે દિવસે મિટાજનો લાભ મળે છે એમ શાસ્ત્રના જાણુ લોકો કહે છે. ખાસી, શ્વાસ, ન્વર, અજીર્ણ, શોક, તૂંબા, મોટું આગવું એ જેને થયું હોય, અથવા જેને માથાનો, આખનો, હૃદયનો અને કાનનો રોગ થયો હોય. તે માણુસે દાનણ કરવું નહિ.

પછી દિવર રહીને નિત્ય વાળ સમારવા, પોતાના માથાના વાળ પોને સમજાવે જો દાથે સમારવા નહિ. નિવ્રકં જેવાને અર્થે અથવા મંગળને અર્થે દર્પણમાં મુખ જોવાય છે. જો પોતાનું શરિર દર્પણમાં ધડ વગરનું દેખાય તો પદર દિવસે પોતાનું મરણ થાય એમ સમજવું. ઉપવાસ, પોરેંગી દાન્યાદિ પચ્ચખાણુ કરનારને તો દાનણ પ્રમુખ કર્યા વિના પણ મુદિ જાણવી. કારણ કે, તપસ્યાનું કળ જાણુ મ્હેંડું છે. લોકમાં પણ ઉપવાસાદિક હોય, ત્યારે દાનણ વગેરે કર્યા શિવાય પણ દેવપૂજાદિક કરાય છે. દેવિક સામ્રમા પણ ઉપવાસાદિક હોય, ત્યારે દાનણ વગેરે કરવાનો નિયમ હોય છે. વિદ્યાભક્તિ વગેરેદયમાં કવું છે કે— પડવે, અમાસ, છક અને નોમ એટલી નિધિને વિશે, મધ્યાન્દને સમયે, તથા ઉપવાસનો, સંક્રાન્તિનો અને આદનો દિવસ હોય ત્યારે દાનણ ન કરવું. કારણ કે, ઉપર કહેવા દિવસે દાનણ કરે તો સાન કુળનો નાશ થાય છે વતને વિશે અલ્પ-અર્થ, અદિના, અન્ન વચ્ચત અને માંસનો ત્યાગ એ ચાર નિયમ નિત્ય પાળવા. ગરંધાર પાણી પીવડી, એક વખત પણ તાંબુવ ભજણ કરવાથી, દિવસે સ્નાયી, અને જોનો સગ કરવાથી ઉપવાસને હોય લાગે છે.

કે— નમ રોગી, મુસાફરી કરીને આવેના, સારા નજ તથા અન્ય
 પહેરેના, બોજન કરી રહેના પોતાના અમા પહોંચાને વળાવીને આવેલા
 અને કાઠ પશુ મગનિષ્ઠ કરે કરી રહેના એટલા લોભિએ નહાતુ નહો
 અન્નદા, વિવિધ માગસાગા ચડાતાલિક મનિન લોભિએ દુષિત પ્રેરના, જે
 દોષી નકાચના અને શેરાળસાગા એવા પાણીમા નહાતુ કીક નથી કા
 પાણીથી નહાઈ ગુસ્સા ગરમ અત તથા ગરમ પાણીથી નહાઈને ગુસ્સા કહું
 અત બક્ષણ ન કરતુ અંતે ગમે તેવા પાણીથી નહાવા પડી સારીરે કાઠ
 અમથે પશુ તેવ એવડુ નહોત નહાએના પુરુષની ઠપા જે મિત મિત
 અથવા નિષ્પ દેખાય, હાત માહો માહે ધમાન અને સારીરે મૃત્યુનેર
 જેવો ગંધ આવે તો તણુ દિવસમા તેવું મરણ થાય હા/ રહ્યા પછી
 જે ગુસ્સા છાતી અને જે પગ મુકાઈ જાય, તો હઠે દિસે મરણ થાય
 એમા મરણ નથી સ્વીકાર ક્યો હોય, ઉનગી ચંદ્ર હોય સ્મગાનમા ચિ
 તાનો ધમાડો લાગે હોય, ખોટું સ્વપ્ન આ યુ હોય, અને હમમત કથારી
 હોય તો ગાળેના શુદ્ધ જળથી હાતુ

તૈનમર્દન રંગાન અને બોજન કરી તથા આબૂરણ પહેરી રહ્યા પ
 ઓ પાતાના તથા સમાજના અમરે વિવાના આરબમા, કિત્તમમા, રા
 ત્રિએ, સંસ્કાર મમને કાઠ પરિને દિવસે તથા (એક વાર/હમમત કરાગા
 પડી) તૈનમે દિવસે હમમત ન કાવવી પખસંડીસમા એક નાં દાની
 મુઠ માથાના વાળ તથા નખ દવાવા પશુ કિતમ પુરે પોતાના હાથથી
 પોતાના વાળ તથા પોતાના હાતની અણીથી પોતાના નખ ન કાવવા

જળસ્નાન, સારીરને પવિત્ર કરી સુખ ઉપગતી પરપરાએ બાનશુ
 દિનુ કારણ થાય છે શ્રીકૃષ્ણમુરિએ પીગળ અદ્ભુતમા કહ્યું છે કે—પ્રાચે
 માત્ર નમ પ્રમુખ જીવને હજુ વ ન થાત તેમ સારીરની આમડી ગોરે
 બાગતી હાથમાત્ર ગુદિને અંતે જે પાણીથી નહાઈ છે, તેને દ્રવ્યમાન
 મહે છે સાનવ વ્યાપાર વગાવે મૃત્યુ આ દ્રવ્યમાન થયાનિધિ સ્ત્રી
 દેવની તથા શાશ્વતી પૂજા કરે નો તેો એ જ્ઞાન પશુ શુભ પ્રેરના કે
 કાગળ કે એ દ્રવ્યસ્નાન બાનશુદ્ધિ રણુ છે અને દ્રવ્યમાનથી બાવ
 શુદ્ધિ માત્ર એ જ્ઞાન અનુભવનિદ્ધ છે માટે દ્રવ્યમાનમાં કાઠ અથાય

વિગધનાદિ દોષ છે, તો પણ જીવન સંગઠિત શુદ્ધિ વગેરે ઘણાં મુજો હો-
વાથી જો ('દ્રવ્યસ્નાન') ગૃહસ્થને શુભકારી જાગૃત્વું વળી કહેવું છે કે—પૂજન
ને વિશે જીવદિંસા થાય છે તે નિષિદ્ધ છે તો પણ જીવનસ્થિત ગમનનાની પૂજન
સમર્પિત શુદ્ધિનું કારણ છે, માટે શુદ્ધ જાગૃત્વી. સિદ્ધ એ મધુ કે, દેવપૂજનદિક કાર્ય
કરવું હાય, તો જ ગૃહસ્થને દ્રવ્યસ્નાનની અનુમોદના (સિદ્ધાન્તમાં) કહી છે. માટે
દ્રવ્યસ્નાન પુરૂષને અર્થે છે, એમ જે કહેલાક કહે છે, તે દુર કહ્યું એમ જાણવું.
તીર્થમાં કરેલા સ્નાને કરીને દેહની કાંઈક શુદ્ધિ થાય છે. પરંતુ જીવની
તો એક અંશભાવ પણ શુદ્ધિ થતી નથી. ઋદ્ધિગુણુમાં કાલીખંડને વિષે
છઠ્ઠાં વાક્યાયની અંદર કહ્યું છે કે—દુરાચારી પુરૂષો હજારો મળી મારીથી
શેકડો થઈ પાણીથી તથા શેકડો તીથોના જળથી ન્હાય, તો પણ શુદ્ધ
થતા નથી. જળાચર જીવ જળમાં જ દિપત્ત થાય છે, અને જળમાં જ મ
રણ પામે છે. પણ મનના મેલ નદિ ધોવાયાથી તેઓ સ્વર્ગે પણ જતા
નથી જેનું ચિત્ત ગમદમાદિથી, મુખ સત્ત્વ વચનથી અને શરીર જીવ
અસાધિકથી, શુદ્ધ છે, તે ગંગા નદીએ ગયાં વિના પણ શુદ્ધ જ છે જેનું ચિત્ત
સાધિકથી, મુખ અસત્ત્વ વચનથી અને શરીર જીવ અસાધિકથી મલિન
હોય, તે પુરૂષથી ગંગા નદી પણ વેગળી રહે છે. જે પુરૂષ પંચસ્ત્રીયી,
પદ્મવ્યતી અને પારકું (વૈર) કરવાથી વેગળો રહે, તેને હોદેશીને ગંગા
નદી પણ કહે છે કે—એ પુરૂષ ક્યારે આવીને મને પવિત્ર કરશે ?

એના ઉપર એક કુળપુત્રની વાત છે, તે આ પ્રમાણે —કોઈએક કુ-
ળપુત્ર ગંગા નામના તીર્થને વિષે જતો હતો, તેને તેની માતાએ કહ્યું કે,
“હે વત્સ ! તું જ્યાં ન્હાય, હાં આ મ્હારા તુમડાને પણ નહવરાવજે”
એમ કહી તેને તેની માતાએ એક તુંગકુ આપ્યું. કુળપુત્ર પણ ગંગા પ્ર
મુખ તીર્થ જઈ માતાના વચન પ્રમાણે પોતાની સાથે તુમડાને નહવરાવી
વૈર આવ્યો. ત્યારે માતાએ તે તુંગકુ શાક રાધી પુત્રને પીરમ્યું. પુત્રે
કહ્યું ‘ જાહુજ કડવું છે. ’ માતાએ કહ્યું. “જો શેકડોવાર નહવરાવ્યાથી
પણ એ તુંગકુની કડવાશ ન ગઈ, તો સ્નાન કરવાથી ત્હારા પાપ શી રીતે
જતું રહ્યું ? તે (પાપ) તો તપસ્ચાર્ય ક્રિયાનુશ્રાનથી જ જાય. ” માતાના
એવા વચનથી કુળપુત્ર પ્રતિજ્ઞાવ પામ્યો

અગત્યપાત્ર હાથ જળા અનત ગ્રમ્ય ગોરાગાદિ અને આ
મગ પાણી હોય તો તેમા હેરા પા. પ્રમુખ નમગ્ર એમની નિરાધના
થતી હાનારી નહાતુ મેષગાતુ છે એ પાત્ર ગિદ્ધ કે જળા હામય જે
મે પાત્ર રમિકમા પાત્ર કદી છે ઉત્તરગીમાસામા કદુ છે કે— રે મીયાના
ગુમમાથી નીમળના તવુ ઉત્તરથી ગળીને પડના પાણીમા એક જિ મા
ને સુખ છવે છે તે જો અમર નેટના ચાપ, તો નજો જગતમા ન
માય નદિ

હરે ભાવગ્નના મહે છે — આનરૂપ જળથી કર્ગરૂપ મળા દૂર દૂર પાવી
અને જે મહામાગ ગુદનાતુ મરણને બાનગ્ન મહેનાય છે હોય ગુરુ
પો દ્ર રનાન મે છતે પણ જો ગુમકા પ્રમુખ જતા હોય તો તેજો
પોતાની વલન, કેમર, પુષ્પ પ્રમુખ મામકો આપી બીજા માણુગ પામે
જગરાતી અગત્યજ કરાવવી આ અગ્રપૂજ, તથા ભાવગ્ન પોને પરી
મરી અપરિત હોય તો પૂજને ન રે આગતના યાગો અમર છે, માગ
પોને અગત્યજ રવાગો નિષેધ કયા છે કદુ છે — ને અપરિત પુર
સમા મા પ પાતો ભય । રાખતા દેવગ્ન કરે છે અને જે પુરુષ મિ
ઉપર પડેના ફનથી પૂજા કરે છે તે બને ચગત જળજવા એ ઉપર
નિરે પ્રમાણે દટાય છે —

કામરૂપ નમગ્ના એક ચગતે પુત્ર થયે તે વતાજ તેનો પૂતમનો
પરી મો વતાર દેના હશે તેજો તેને દરજી રી વનમા મૂક્યો મેટ
વમા મમકપ નાનો રાગ રચવાગીએ પીકળ્યો છે તેજો વનમા તે
આગમો ગોઠા ગળ પુત્રદીન દતો તેરી તેજો ને અગ્રુ મ્યા, પાગો,
અને તેનુ પુત્રગાગ મેનુ નામ દીવુ પુત્રમાગ તરખ ગરગામા આ ગો
તાર નિતાએ તેને ચાત મોપી દીધા લંબી કટર મજો મારપ
મારમા ૧૧ દેગી અમ મમર ૧ મગમા આ ૧૧ પુત્રમાગ, દેગી
પદના ગાગ મો અવ નમગ્ના જો પાત્ર આગ પુત્રગાગની માના
ચગા ૧૧ પાત્ર આગી પુત્રમાગ રાગને લેષ ચગાગોના અનમાથી
દ્ર મરમા ૧૧ મુ તર પુત્રમાગ ૧૧એ દેગી નાગાને એનુ મગમુ
પદમુ દેગીએ કદુ “કુ ગાગ” આ દાગી માગા છે હું વનમા પડો

હતો તે મહારા હાથે આબો. ” પુણ્યસારે પાછું કેવળીને પૂછ્યું. “હે ભગવન! ક્યા કર્મથી હું ચંડાલ થયો.” કેવળીએ કહ્યું. “કર્મભવે તું વ્યવહારી હતો. એક વખતે ભગવાનની પૂજા કરતાં “ભૂમી ઉપર પડેલું ફૂલ ચઢાવવું નહીં” એમ જાનુનાં છતાં પણ તે બૂમી ઉપર પડેલું ફૂલ અવગણી ભગવાન ઉપર ચઢાવ્યું. તેથી તું ચંડાલ થયો. કહ્યું છે કે—જે પુરુષ એકું કળ, ફૂલ આગવા નૈવેદ્ય ભગવાનને અર્પણ કરે, તે પ્રાપ્તે પરભવે નીચગોત્ર ક્રમે પાંચે છે. ત્હારી માતાએ પૂર્વભવે રજસ્વલા છતાં દેવ પૂજા કરી, તે કર્મથી એ ચંડાળી થઈ.” કેવળીનાં એવાં વચન સાંભળી વૈશંપયી પુણ્યસાર રાજાએ દીક્ષા લીધી. એવી રીતે અપવિત્ર છતાં તથા ભૂમી ઉપર પડેલા પ્રલયથી દેવપૂજા કરવા ઉપર ચંડાળાની કથા છે.

આથી ભૂમિ ઉપર પડેલું ફૂલ સુગંધિ હોય, તો પણ તે ભગવાનને ચઢાવવું નહીં, અને થોડી અપવિત્રતા હોય તો પણ ભગવાનને અડવું નહિ વિશેષે કરી સ્ત્રીઓએ રજસ્વલાપણામાં બિલકુલ પ્રતિગાતે સ્પર્શ કરવો નહિ, કારણ કે, મહોદી આશાતના પ્રમુખ હોય સાગે છે. ન્હાઈ ન્હા પછી પવિત્ર, ક્રોમળ અને સુગંધિ એવા કાપાચિકાદિક વસ્ત્રે કરી અગ દહોઈ પક્ષાળેલુ ધોતિયું મૂટ્ટી ખીનું પવિત્ર વસ્ત્ર પહેરી ઈત્યાદિ સુક્તિથી લીને પગે ભૂમિને સ્પર્શ ન કરતાં પવિત્ર મ્થાનકે આવવું. ઉત્તર દિશા તરફ મુખ કરીને ચળકતા, નવાં, પૂરેપૂરા, સાથેલા નહીં, અને પહોળાંએવા બે શ્વેત વસ્ત્રાથી એક પહેરવું તથા ખીનું ઝોઢવું. કહ્યું છે કે—જેમવાઈ હોય તે પમાણે પાણીથી શરીર શુદ્ધિ કરીને ધો-એલાં, ધૂપ દઈ સુગંધિ કરેલાં અને પવિત્ર એવા બે વસ્ત્ર ધારણ કરવા. લોકને વિષે પણ કહ્યું છે કે—હે રાજન! દેવપૂજામાં સાંધેલુ, બળેલુ, અને ફાટેલું વસ્ત્ર ન લેવું. તથા પારકું પણ ધારણ ન કરવું એક વાર પહેરેલું વસ્ત્ર, જે વસ્ત્ર પહેરીને વડીનીનિ, મૂત્ર તથા સ્ત્રી-સગ ક્યો હોય, તે વસ્ત્ર દેવપૂજામાં વર્જ્યું. એકજ વસ્ત્ર ધારણ કરીને જમવું નહિ, તથા પૂજા કરવી નહિ. સ્ત્રીઓએ પણ કાચળી કે ચોળી વગર દેવપૂજા ન કરવી. આ ઉપરથી એમ સિદ્ધ થયું કે, પુરુષોને બે વસ્ત્ર વગર અને સ્ત્રીઓને ત્રણ વસ્ત્ર વગર દેવપૂજા કરવા શાસ્ત્ર નિષેધ કરે છે. ધોએલું

વલ્લ મુખ પદ્મથી તો હીંગાઈ પ્રમુખ મહુ ઉચુ અને તે શ્વેતચર્મ રા
 ખતુ ઉદાયન રાગની તાપી પ્રમાણથી પ્રમુખનુ પાણુ શ્વેત વચ્ચે નિનિ
 દાઈક મથમા કહ્યું છે દિનકૃતિનાઈ નયોમા પણ ન્યું છે કે—સેઅ
 વચ્ચેનિબસજોત્તિ” (એમને શ્વેતચર્મ પહેરાય છેત્યાં) હીંગાઈ પ્ર
 મુખ વચ્ચે રાખવાની શક્તિ ન હોય તો (રેનમી વલ્લ) પ્રમુખ
 શ્રે વચ્ચે રાખતુ પૂજા યોગ્ય મા કહ્યું છે કે—“સિતશુભવચ્ચેને”
 એની ગીઝમા કહ્યું છે કે—શ્વેત અને લુખ વચ્ચે પહેરી પૂજા કરી આ
 નિ શુભ વલ્લ તે પદ્મમાઈ ગતા પીળા પ્રમુખ વાંકુ હેતાય છે
 “દમ સાહિબ ઉત્તરાસંગ કરેદ” (એટલે એ ભાડી ઉતારાગ કરે)
 ત્યાં સિદ્ધાતના પ્રમાણભૂત વચન છે, તેથી ઉત્તરીય વચ્ચે અખડન
 રાખતુ બે અથવા તેની વધારે કકા સાધેના ન રાખવા (રે
 નમી) વચ્ચે પહેરી ભોજનાઈ કરે તો પણ તે અપવિત્ર થતું નથી,
 એ સોંકિત પૂજના વિષયમા પ્રમાણભૂત ન માનરી પરતુ બીજા વલ્લ
 ની પેરે દુકુલ વચ્ચે પણ ભોજ, મળ મૂન તથા અશુચિ વસ્તુઓ સ્પર્શ
 વચ્ચે પ્રમુખ ઉપાયથી નાચનતુ જોઇએ જેમ વપરાય તેમ પોતુ ન દે
 વો છતાં સરાર કરીને પાણુ પવિત્ર કરતુ તથા એ (પૂજા મળધી)
 નજ મોડી નારજ વાપરતુ પ સેવો ના ગો મળ પ્રમુખ એ વચ્ચેથી રહો
 તુ નહિ મારણુ કે, તેથી અપવિત્ર પણ ઉપજે છે વાપરેના બીજા વ
 ચ્ચરી એ નજ વેગણુ મહુ પ્રાચે પૂજતુ વચ્ચે, પાગકુ ન લેતુ ત્રિગો કર
 રી માગતુ વૃદ્ધ, સ્ત્રીઓ પ્રમુખનુ તો નજ લેતુ

મળગાય છે કે—કુમારપાળ રાગનુ ઉત્તરીય વચ્ચે જાહડ મરીના
 હાના બાઈ વાહ? વાપરું, સારે રાગએ કહ્યું કે, “નતુ વચ્ચે મો આ
 પ’ આહડે કહ્યું કે “આતુ નતુ, વચ્ચે તો મનાનશતુ બેસાપુરીને વિષે
 જ થાય છે અને તે તાથી ત્યાના રાગએ વાપરેતુજ આદિ આવે છે,
 પછી કુમારપાળે નહિ વાપરેતુ એક (રશમી) વચ્ચે બમેગના રાગ પામે
 માગતુ પણ તે તેણે આપ્યું નહિ ત્યારે કુમારપાળ રાગએ ટ થઈ વા
 હો “ધનુ દ્રવ્ય દાન કરતુ” એમ મ્હીને સાચે રીત આપી મોડ મો
 ત્રીજે પ્રયાગે આહડે બાજી પાસે લક્ષ્મી માગ્યુ, ત્યારે તેણે આપ્યું

નદિ, તેથી તેણે તેને કાઢી મૂક્યો, અને યદ્યેષ્ઠ દ્વાન દષ્ટિ રાત્રિએ ગદિ-
સા ઉડડી સ્વાર સાથે જઈ બહેરાપૂરને થેયું ત્યારે નગરમા સાતસો ક-
ન્યાઓનો વિવાદનો સમય હતો, તેમા વિદ્વ ન આવે માટે તે રાત્રિ રાત્રી
જય ત્યા મુઘી વિવ્રજ કરીને પ્રજાત કાળ થનાજ ચાલડે. દુર્ગ- (દિવ્યો)
હસ્તગત થયો. તેણે સાતકોડ સોનેયા અને અગ્યારસો થોડા બહેરાના-
રાખતા લીધા, અને ઘડદૃથી દુર્ગવું ચુર્ણ કરી નાખ્યું તે દેશમા પોતાના
સ્વામીની (કુમારપાળની) આજ્ઞા ચલાવી, અને સાતસો સાલવીને ઉ-
ત્સવ સહિત પોતાના નગરમા લઈ આવ્યો કુમારપાળે કહ્યું “બહુ ઉદારતા
એ એક લકારામાં દોષ છે. તેજ દોષ તને દ્રષ્ટિ દોષથી પોતાનું રક્ષણ કર-
વાનો એક મંત્ર છે એમ હું જાણું છું. કારણ કે, તુ મહારા કરતા પણ
દ્રવ્યનો વ્યય અધિક કરે છે.” આલડે-કહ્યું. “મને મહારા સ્વામિતુ બળ
છે તેથી હું અધિક વ્યય કરું છું. આપ કોના બળથી અધિક વ્યય કરે ?”
આલડના એવા ચતુન્તાના વચનથી કુમારપાળ પ્રસન્ન થયો, અને તેણે
બહુ માન કરી આલડને “રાજઘરજી” એવું બિરદ આપ્યું. બીજાએ વાપરેલું
વસ્તુ ન લેવું તે ઉપર આ દૃષ્ટાન છે.

વળી પોતે સારા સ્થાનકથી અથવા પોતે જેનો ગુણ જાણતો હોય,
એવા સારા માણસ પાસેથી પાત્ર, ટાકણ, લાવનાર માણસ, માર્ગ એ સ-
વેની પવિત્રતાની ચતના રાખવા પ્રમુખ યુક્તિથી પાળી, ધૂન ધૃત્યાદિ
વસ્તુ લાવવી. કૂલ પ્રમુખ આપનારને સારૂ સૂચ્ય વગેરે આપીને રાજ
કરવો તેમજ, સારો મુખકોશ બાધી પવિત્ર ભૂમિ જેઠ યુક્તિથી જેમા
જીવની ઉત્પત્તિ ન હોય, એવા કેશર, કેસર પ્રમુખ વસ્તુથી મિશ્ર કરેલું ચં-
દન ધમવું. વીણેલા અને ઉચા ઝાંખા ઝાંખા, જોધેજો ધૂપ અને દીપ,
એવું નહિ થએલું એવું સરસ નૈવેદ્ય તથા મનોહર ફળ ઇલાદિ મામથી
એકડી કરવી એવી રીતે દ્રવ્ય શુદ્ધિ કહી છે. ગંગે, દેવ, કપાય, ઇર્ષ્યા,
ઇકવોકની તથા પ્રદોષકની ઇર્ષ્યા, કૌતુક તથા ચિત્તની અપંગતા ઇલાદિ
દોષ મુકીને ચિત્તની એકાગ્રતા રાખવી તે ભાવશુદ્ધિ જાણવી કહ્યું છે કે
—મન, વચન, કાયા, યજ્ઞ, ભૂમિ, પૂજના ઉપકરણ અને સ્થિતિ (આસ-
ન પ્રમુખ) એ સાતેની શુદ્ધિ ભગવાનની પ્રજ્ઞ કરતી વેળાએ રાખવી.

એની રીતે દ્રવ્યથી અને ભાવથી શુદ્ધ થએલો મનુષ્ય ધર્મ દેશમરમા
જન્મ શરૂ અને કર્યું છે કે—પુરુષ જન્મલો પગ આગળ મૂકીને જન્મણી
બાબુએ યતનાથી પ્રવેશ કરે અને સ્ત્રી પગ આગળ મૂકીને ડાબી
બાબુએ યતનાથી પ્રવેશ કરે પૂર્વ અથવા ઉત્તર દિશાએ મુખ કરીને જ
બી નાડી ચાલતી રખત મૌન મ્ત્રી સુગધિ આગે મધુર દ્રવ્યથી ભગવાનની
પૂજા કરી ઇત્યાદિ નયનમા પ્રજ્ઞા પ્રમાણે ત્રણ નિસિદ્ધી કરી, ત્રણ પ્ર
ક્ષિણા ચિત્તની તથા બીજો પણ વિધિ સાચવી પરિત્ર પાટના પ્રમુખ
આસન ઉપર પદ્મામનાસ્ક મુખમાર આસને મેમવુ પછી ચદનના પા
રમાંથી થોડું ચદન બીજા પાનમા અથવા હાથ ઉપર લઈ કપાળમા
તિલક કરી તથા હાથે સુવણના કકણ અને ચદનનો ચેપ કરી તથા ધૂપ
છે હાથે જિનેશ્વર ભગવાનની અમ્બપૂજા, અમ્બપૂજા તથા ભાવપૂજા
કરવી તે પછી પૂર્વે કરેલું અથવા ન કરેલું પદ્મચંદ્રાણ ભગવાનની આંખે
ઉચ્ચરતું

(મૂલગાથા)

વિધિના જિણ જિણગિહે, મતુ અચ્છેદ ઉચ્ચિમ્ચિતરમો ॥

ઉચ્ચરદ પચ્ચરકાળ, દદપચ્ચાચારગુરુપાસે ॥ ૬ ॥

ભાવાર્થ—ઉપરી ગાથામાં વિધિના (રિધિથી) એ પદ છે, તે
સર્વ ઠેમણે જોડ્યુ તે આ રીતે—પગી વિધિથી જિનમંદિરે જઈ, રિ
ધિથી ઉચ્ચિતચિતા (ચિત્તાર) કરતો છતો રિધિથી ભગવાનની પૂજા કરે

તે રિધિ આ પ્રમાણે—જો રાજા પ્રમુખ મ્હોટો રૂદ્ધિવત પુરુષ
હોય તો ‘સર્વે રૂદ્ધિથી, મન દીપ્તિથી સર્વ સૂતિથી મન બળથી, સર
પરાક્રમથી’ ઇત્યાદિ આગમ વચન છે તેથી તે (પુરુષ) જિનશામનની પ્ર
ભાવનાને આપ મ્હોતી રૂદ્ધિથી દગ્ધાણુભદ્ર રાજાની પેડે જિનમંદિરે જાવ

જેમ તે દગ્ધાણુભદ્ર રાજા ‘પૂર્વે મઠએ વાવા નદિ એવી મ્હોતી
રૂદ્ધિથી ૧ વીરભગવાનને વદના કરે’ એવા અદ્ધમરથી મોતી રૂદ્ધિ
સજ્જ કરી પોતાના અત પુત્રની સ્ત્રીઓને મંત્રીએ નૃગાગ પદેતરી મા
હાથી થોડા રથ પ્રમુખ ચતુરંગ મેય માથે લઈ હસ્તિદતની રૂપાની ત
થા સોનાની પાસલે પાવળીઓમા બેમારી શ્રી વીરભગવાનને વદના કરવા

આવ્યો. તેનો (દશાર્જુનદ્ર રાજનો) મદ દૂર કરવાને અર્થે સૌધર્મદ્રે
વીરભગવાનને વંદના કરવા આવતાં દિવ્ય રૂદ્ધિ વિદ્યુર્વી બૃહત્ ઋષિગડળ
સ્વત્માં કહ્યું છે કે—ચોસઠ હજાર હાથી. તે દરેક હાથીને પાંચસે બાર
મુખ. દરેક મુખે આઠ દાંત, દરેક દાંતને વિષે આઠ વાવ્યો. દરેક વાવ્યમાં
લાખ પાખડીના આઠ કમળ, દરેક પાખડી ઉપર બીજીમુખદ્દ દિવ્ય નાટક,
દરેક કર્ણિકામાં એકેક દિવ્ય પ્રાસાદ, અને દરેક પ્રાસાદમાં અગ્રમહિપીની
સાથે ઈંદ્ર (ભગવાનના ગુણ) ગાય છે. એવી રૂદ્ધિથી એરાવત હાથી
ઉપર બેસી આવતા ઈંદ્રને જોઈ જેની પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ થઈ નહિ એવા દશા-
ર્જુનદ્ર રાજએ દીક્ષા લીધી.

આ વિષયમાં પૂર્વાચાર્યોએ કરેલી હાથીના મુખ પ્રમુખ વસ્તુની ગ-
ણતરી દેખાડનારી ગાથાઓ છે તેનો અર્થ એ છે કે:—એક હાથીને પાંચસે
બાર મુખ, ચાર હજાર છત્તુ દાંત, બીસ હજાર સાતશો અડસઠ વાવ્યો
એ લાખ બાસઠ હજાર એકસો ચુમ્માલીશ કમળ. કર્ણિકા પ્રાસાદની અ-
દર આવેલા નાટકની સખ્યા કમળ જેટલીજ. છવીસસો કોડ, એકવીસ
કોડ અને ચોપન લાખ એટલી એક હાથીના કમળદળની સખ્યા શ-
કેદ્રની જણવી.

હવે ચોસઠ હજાર હાથીનાં સર્વેનાં મુખ, દત સાથેની બધી વસ્તુ-
ની સખ્યા ભેગી કહીએ છીએ: સર્વે હાથીનાં મુખ ત્રણ કોડ, સત્તાવીસ
લાખ, અડસઠ હજાર. સર્વેના દાંતની સખ્યા છવીસ કોડ, એકવીસ લાખ,
ચોપન હજાર. સર્વે વાવડીની સખ્યા બસે કોડ, નવકોડ, ઇકોતેર
લાખ, બાવન હજાર. સર્વે કમળની સખ્યા એક હજાર કોડ, છસે કોડ,
સિતોતેર કોડ, બહોતેર લાખ, સોળ હજાર. સર્વે પાંખડીની તથા નાટકની
સખ્યા સોળ કોડકોડી, સિતોતેર લાખ કોડ, બહોતેર હજાર કોડ, એક-
સોને સાઠ કોડ.

હવે સર્વે નાટકના રૂપની સખ્યા પાંચસે કોડકોડી, છવીસ કોડકો-
ડી, સત્તાવીસ લાખ કોડ, નવ હજાર કોડ, એકસો કોડ અને વીસ કોડ.
એ સર્વ સખ્યા આલસ્યક ચૂર્ણીમાં કહી છે પ્રત્યેક પ્રાસાદને વિષે આઠ
અગ્રમહિપીની સાથે ઈંદ્ર ભગવાનના ગુણ ગાય છે, એમ કહ્યું. સાં અ-

અમહિયીની મધ્યા કમળ જેટલી જાણવી ઈંદ્રાણીની સખ્યા તો, તેર
 હજાર ફોડ ચારમેને એકીસ કાળ, શિતોનેર લાખ, અગવીસ હજાર
 એવી જાણવી એક નાટકમા ચરખા છે ૩૫ નૃગાર અને નાટયોપક
 રણુ જેના એવા એકમે આઠ દિવસમાર અને તેટલીજ દેવક્યા હોત
 એમજ ૧ શખ ૨ શ્રુગ, ૩ શખિમ, ૪ પેના, ૫ પરિપરિકા, ૬ પણુત
 ૭ પટલ, ૮ બભા, ૯ હોરભા, ૧૦ ભેરી ૧૧ ઝંઝરી ૧૨ કુદુલી
 ૧૩ મુરજ, ૧૪ મુદગ, ૧૫ નાદીમૃગ ૧૬ આનિગ, ૧૭ કુરુગ, ૧૮
 ગોમુખ, ૧૯ માતન, ૨૦ વિપચી, ૨૧ વનખી, ૨૨ બ્રામરી ૨૩ ધર
 બ્રામરી, ૨૪ પરિનાદિની, ૨૫ બમ્બીસા ૨૬ સુગ્રા, ૨૭ નિધોયા ૨૮
 મહતી ૨૯ કમ્બી ૩૦ ચિત્રીણી, ૩૧ આમોટ ૩૨ જાઝ, ૩૩ નકુલ
 ૩૪ તાણા, ૩૫ તુ નખીસા ૩૬ મુકુદ, ૩૭ હુરકા, ૩૮ ચિચિયખી ૩૯
 હરીકા, ૪૦ ડિડિમ, ૪૧ મિથિત, ૪૨ કડખી, ૪૩ દદર, ૪૪ દરિમ,
 ૪૫ કમ્પુમર, ૪૬ કલસિમ, ૪૭ તાન, ૪૮ તાન, ૪૯ કાસ્તના, ૫૦
 ગિરિમિમ, ૫૧ મકરિમ, ૫૨ શિશુમારિ ૫૩ નશ ૫૪ વાલી, ૫૫
 વેણુ ૫૬ પરિની, ૫૭ બવેક શ્રુમુખ વિરિધ નાજિનના મગાડનાર પ્ર
 હેમા એકમે આ જાણના ૩ શખિમ એટલે તીલજુ સ્વરનાગો નહા
 નો શખ હોય છે અને શખનો તો મલીર દર હોત છે ૪ પેના ને
 મ્હો વાદવા જાણવી ૫ પરિપરિકા એટલે કંગળિયાના પડથી બધાયતુ
 એ મુખસાજિત છે ૬ પણુત તે પટલ વિગેય અધરા ભાડપટલ જાણવો
 ૮ બભા એટલે દંડા અને ૯ હોરભા એટલે મહાદમ ૧૦ ભેરી તે
 દમ જેના આમરો વાવ વિગેય છે ૧૧ ઝંઝરી તે ચામડાથી વીટાય-
 લી પડોળી અને નતયામર જાણવી ૧૨ કુદુલી તે ભેગી ચરખા આમ
 નુ સામ ૧ મુખતુ દેવવાય છે ૧૩ મુરજ એટલે મ્હોટો માતન ૧૪ મુ
 દગ એટલે નહાનો માતન ૧૫ નાદીમૃગ તે એ જાણથી નાકોગે આ
 ખીજ જાણથી પડોળા હોય છે ૧૬ આનિગ એ એ મુરજની જાતિ
 ૧૭ કુરુગ તે ચામડાથી બધાયતુ ધડા જેતુ વાજિત જાણતુ ૧૮
 માતન તે જે જાણથી મ ખો હોય છે ૨૦ વિપચી તે તણુ તાતની વી
 ણા હોત છે ૨૧ વનખી એવે સામાન્ય વીણુ ૨૪ પરિનાદિની એટલે

સાત તાંતની વીણા. ૨૮ મહતી એટલે સો તારની વીણા. ૩૫ તુંબવીણા તે તુંબગવાળી વીણા બાણવી. ૩૬ મુકુંદ તે એક જાતનો મુરજ છે. જે પ્રાચીન ધર્મને બગડાય છે. ૩૭ હુકુકા પ્રસિદ્ધ છે. ૪૦ ડિડિમ તે પ્રસ્તાવનાનું સૂચક એક જાતનું વાજિત્ર છે. ૪૨ ઠડંગા, ૩૯ કરટિકા અને ૪૩ દર્દરક પ્રસિદ્ધ છે. ૪૪ દર્દરિકા તે ન્હાનો દર્દરક બાણવો. ૪૭ તલ એટલે હસ્તતાલ. ૫૪ વાલી એ એક જાતનું મુખવાજિત્ર છે. ૫૭ બંધૂક એ પણ ત્રણ સરખું મુખવાજિત્ર છે. બાટીના બેદ લોકમાં પ્રસિદ્ધ હોય તે માધૂક બાણવા.

સર્વે વાજિત્રના બેદ ઓગણપચાસ જાતના વાજિત્રના બેદમાં સમાય છે. જેમ વંશમાં વીણી, વેણુ, પરિલી અને બંધૂક એ તાજિત્રો સમાય છે. શંખ, શ્રંગ, શખિકા, ખરમુખી, પેયા અને પરપરિકા એ વાજિત્રો ધણા ધમધમતા શબ્દો પૂરતા વાગે છે. પટલ અને પગોવ એ બે ઝાંડીથી ઠોકતાં વાગે છે. ભભા અને હોરંભા એ બે આસ્થાલન કરતાં વાગે છે. ભેરી, હિસરી અને હુંદુસિ એ ત્રણ ઠોકતાં વાગે છે. મુરજ, મૃદગ અને નાંદી મૃદગ એ ત્રણ આલાપ કરતાં વાગે છે. આલિંગ, કુસ્તુબ, ગોમુખી અને મર્દલ એ ચાર જોરથી તાડના કરતાં વાગે છે. વિપચી, વીણા અને વલ્લકી એ ત્રણ મૂર્ચના કરતા વાગે છે. બ્રામરી, પદ્મામરી અને પરિવાદની એ ત્રણ દિવિત્ હલાવતાં વાગે છે. બળ્લીસા, સુધોયા અને નદોધોયા એ ત્રણ દેરવતાં વાગે છે. મહતી કચ્છપી અને ચિત્રવીણા એ ત્રણ ફૂટતા વાગે છે. આમોટ, ઝંઝા અને નકુલ એ ત્રણ મરડતાં વાગે છે. પૂણુ અને તુંબવીણા એ બે સ્પર્શ કરતા વાગે છે. મુકુંદ, હુકુકા અને ચિન્ચિકી એ ત્રણ મૂર્ચના કરતા વાગે છે. કરટી, ડિડિમ, દિણિત અને કંદ બા એ ચાર વગાડના વાગે છે. દર્દરક, દર્દરિકા, કુસ્તુબ અને કલશિકા એ ચાર ધણી તાડના કરતાં વાગે છે. તલ, તાલ અને કાસ્યતાલ એ ત્રણ માંહો માહે અક્ષાળતા વાગે છે. રિગિમિકા, લતિકા, મકરિકા અને શિશુકુમારિકા એ ચાર ધસતા વાગે છે. વંશ, વેણુ, વાલી, પરિલી અને બંધૂક એ પાંચ ફૂટતા વાગે છે. આ પ્રમાણે વાજિત્રના જુદા જુદા પ્રકાર કહ્યા છે.

સવ વ્યક્તિયા અને કુમાર માયેજ ગાયન, અને નૃત્ય કરે પ્રમગે
ખનીશમદ્દ નાટકના નામ કહે છે — રવસ્તિક, શ્રીવત્સ, નધાવત વર્વ
માનક, બદ્રાસન, કમલ, મત્સ્ય સુગમ દર્પણ, એ આઠ મમલિકની વિચિત્ર
રચના એ મગલ ભક્તિ ચિત્ર નામા પ્રથમ ભેદ (૧) આવત, (દક્ષિણા
વત), પ્રત્યાર્ત (વામાત) શ્રેણિ (ગમીપકિત) પત્રેણિ (ઉત્તરી પકિત)
ખસ્તિક મૌરસ્તિક, પુષ્પમાન (વક્ષણુ નિશેષ) વદમાન મત્સ્યાડક (મત્સ્ય-
ના ઈજા), મકરાડક (મગરના ઈજા) જ્વરમાઝ (મણિ નિશેષ) પુષ્પાવનિ
પદ્મપત્ર માગરતરંગ, વામતીનતા અને પદ્મલતા એમની વિચિત્ર રચના
૩૫ ખીજે ભેદ (૨) હલામ્મ (વર), સપમ (બળ) અશ્વ મનુષ્ય,
મગર પક્ષી, સપ, કિષ્કર, રૂર (હરિણુ ભેદ) ચરમ (આદ્યપદ), ચમર
(ચમરી ગાય) હસ્તી, વનનતા, પદ્મનતા એમની વિચિત્ર રચના ૩૫ ખીજે
ભેદ (૩) એકનોવક (એક બાજુએ વાકુ) એમત ખદ્ર (એક બાજુએ
ધારવાળુ), એમત ચક્રવાલ (એક બાજુએ ચક્રવાગ) દ્વિધા ચક્રવાન,
(બે બાજુએ ચક્રાગર) ચક્રાદ ચક્રનાલ એવી રચના ૩૫ ચોથો ભેદ (૪)
ચદ્રાવરિ (ચદ્રની પકિત), સૂર્યાવરિ (સૂર્યની પકિત), વનનાવરિ,
તારાવરિ હસારાલિ, એકાવલિ, મુખ્તારાલિ, કનકારાલિ, ગ્લાવલિ એ આ
વરિ પ્રવિભક્તિ (પક્તિની રચના) નામા પાચમે ભેદ (૫) ચદ્રોદર
પ્રવિભક્તિ (અંધની રચના) સૂર્યોદય પ્રવિભક્તિ (સૂર્યોદયની રચના)
એ ઉપા પ્રવિભક્તિ નામા છઠો ભે (૬) ચદ્રાગમન પ્રવિભક્તિ (ચદ્રના
આગમનની રચના) સૂર્યાગમન પ્રવિભક્તિ (સૂર્યના આગમનની રચના)
એ ગમનાગમન પ્રવિભક્તિ નામા સાતમે ભેદ (૭) ચદ્રાવરણ પ્રવિભક્તિ
(ચદ્રના આવરણની રચના) સૂર્યાવરણ પ્રવિભક્તિ (સૂર્યના આવરણની
રચના) એ આવરણાવરણ પ્રવિભક્તિ નામા આઠમો ભે (૮) ચદ્રાસ્તમન
પ્રવિભક્તિ (આશ્મતા ચની રચના), સૂર્યાસ્તમન પ્રવિભક્તિ (આશ્મતા
સૂર્યની રચના) એ અસ્તમન પ્રવિભક્તિ નામા નવમે ભેદ (૯) ચદ્રમંજ
પ્રવિભક્તિ (ચદ્રમંડળની રચના) સૂર્યમંડલ પ્રવિભક્તિ (સૂર્યમંડળની
રચના), નાગમંડલ પ્રવિભક્તિ, યજુમંડલ પ્રવિભક્તિ જૂનમંજ પ્રવિ
ભક્તિ શક્ષસ મહોરગ મધનમંડલ પ્રવિભક્તિ એ મહળ પ્રવિભક્તિ (મહ)

જની રચના) નામા દશમો ભેદ (૧૦). ઋષભવલિન વિદ્વાંત (અગતી
 એક જ્ઞાનની ગતિ), સિદ્ધવલિન વિદ્વાંતિ (સિદ્ધની વિશેષ ગતિ), અથ
 વિલંબિત (ધોડાની વિશેષ ગતિ), ગજ વિલંબિત (હાથીની વિશેષ ગતિ),
 મત્તલય વિલસિત (ગરત ધોડાની એક), મત્તગય વિલસિત (ગરત હા-
 થીની એક) એ દુતવિલંબિત નામા અગ્યારમો ભેદ (૧૧) શકટોપધિ
 પ્રવિભક્તિ (ગાડલાના ઉપકરણની રચના), સાગર પ્રવિભક્તિ (સમુદ્રની
 રચના), નગર પ્રવિભક્તિ (નગરની રચના) એ સાગર નાગર પ્રવિભક્તિ
 નામા બારમો ભેદ (૧૨). નંદા પ્રવિભક્તિ, ચંપા પ્રવિભક્તિ એ નંદાચંપા
 પ્રવિભક્તિ નામા તેરમો ભેદ (૧૩). મત્સ્યાંડ પ્રવિભક્તિ (મત્સ્યનાં છાંડની
 રચના), મકરાંડ પ્રવિભક્તિ, જાર પ્રવિભક્તિ, માર પ્રવિભક્તિ એ મત્સ-
 યાંછાંદિ પ્રવિભક્તિ નામા ચૌદમો ભેદ (૧૪). ક, ખ, ગ, ઘ, ઙ પ્રવિ-
 ભક્તિ એ પંદરમો ભેદ (૧૫). ચ, છ, જ, ઝ, ઞ પ્રવિભક્તિ એ સો-
 ણમો ભેદ (૧૬). ટ, ઠ, ડ, ઢ, ણ પ્રવિભક્તિ એ સત્તરમો ભેદ (૧૭).
 ત, થ, દ, ધ, ન પ્રવિભક્તિ એ અઠારમો ભેદ (૧૮) પ, ફ, બ, ભ, મ
 પ્રવિભક્તિ એ આગણીશમો ભેદ (૧૯). અશોકપલ્લવ પ્રવિભક્તિ
 (આસોપાલવની રચના), આમ્રપલ્લવ પ્રવિભક્તિ (આંખાના પાલવની
 રચના), જંબૂપલ્લવ પ્રવિભક્તિ, કોશાંબપલ્લવ પ્રવિભક્તિ એ પલ્લવ પ્રવિ-
 ભક્તિ નામાં વીસમો ભેદ (૨૦). પદ્મલતા પ્રવિભક્તિ, નાગલતા પ્રવિ-
 ભક્તિ, અશોકલતા પ્રવિભક્તિ, ચંપકલતા પ્રવિભક્તિ, આમ્રલતા પ્રવિભક્તિ,
 વનલતા પ્રવિભક્તિ, કુંદલતા પ્રવિભક્તિ, અતિમુક્તલતા પ્રવિભક્તિ અને
 શ્યામલતા પ્રવિભક્તિ એ લતાપ્રવિભક્તિ નામા એકવીસમો ભેદ (૨૧).
 દુતનૃત્ય (ઉતાવળું નાચવું) એ બાવીસમો ભેદ (૨૨). વિલંબિત નૃત્ય
 (ધીમે નાચવું) એ ત્રેવીસમો ભેદ (૨૩). દુતવિલંબિત નૃત્ય એ ચોવી-
 સમો ભેદ (૨૪). અચિતનૃત્ય નામા પચીસમો ભેદ (૨૫). રિંભિતનૃત્ય
 નામા છવીસમો ભેદ (૨૬) અચિતરિંભિત નૃત્ય નામા સત્તાવીસમો
 ભેદ (૨૭). આરભટનૃત્ય નામા અઠાવીસમો ભેદ (૨૮). ભસોત્રનૃત્ય
 નામા આગણત્રીશમો ભેદ (૨૯). આરભટ ભસોત્રનૃત્ય નામા ત્રીશમો ભે-
 દ (૩૦). ઉત્પાત—(હાંચુ ચઢવું). નિપાત (નીચે પડવું), પ્રસજ્જ

૧) વળગતું), મિત્ર ચત્ર (અમ સમચત્ર), પ્રમાણિત (અમ પમારતુ),
 રેચક આરચિત, બ્રાત (બમણ), સબ્રાત (ધણું બમણ), એ ઉપાતા
 દિવસ નામા એન્ત્રીશમો ભેદ (૩૧) તીર્થશ્રાદ્ધ મહાપુરુષના ચરિત્રનો
 વિનય કરવા એ મત્રીશમો ભેદ (૩૨) એવી રીતે બ્રીશમદ્ધ ના ના
 ભેદ સપ્તમેણી સુત્રમા મ્હો છે

એવી રીતે રાગ પ્રમુખ મ્હોટો રૂઢિવત આવડ જિનમદિરે જાપ
 પણ ને સાધારણ રૂઢિનો ધણી દોન, તેણે તો લોકોની હાગી ટાળના
 માટે અલમર છોડી પોતાના કુળને તથા દ્રવ્યને ઉચિત એવો આડબર
 રાખીને બાધ, મિત્ર પુત્રાદિ પરિવારને સારે લઈ જિનમદિરે જતુ આ
 જઈ (૧) કૂત, તાબૂન, સરશવ, ફવા (દરો), તથા છગી, પાફા મુકુટ,
 વાહન પ્રમુખ સચિત અને અચિત વસ્તુનો ત્યાગ કરે એ પ્રથમ અભિ
 મમ જાણવો (૨) મુકુટ વણને બાળ રહેના અનમત પ્રમુખ અચિત
 દ્રવ્યનો ત્યાગ ન કરે એ બીજો અભિગમ જાણવો (૩) એક (વગર
 સાધેના) તથા પહોળા વસ્ત્રથી ઉત્તરાસગ કરે એ ત્રીજો અભિગમ જાણ
 વો (૪) બગવાનને દોઢે બે હાથ બેઠો 'નમો જિણાણ' એમ
 કહી વહના કરે, એ ચોથો અભિગમ જાણવો (૫) મનને એકાગ્ર કર
 એ પાંચમો અભિગમ જાણવો એવા પાંચ અભિગમ સાચવી તથા નિ
 સિદ્ધિ કરી જિનમદિરમા પ્રવેશ કરે આ ત્રિપામા પૂર્વચાલનું વચન એવું
 છે કે—સચિત દ્રવ્યનો ત્યાગ દરવાથી (૧), અચિત દ્રવ્યનો ત્યાગ નહિ
 કરવાથી (૨), એક ગાટક (એક પનાનું સાધા વગરનું) ઉત્તરાસગ કર
 વાથી (૩), બગવાનને દોઢે બે, હાથ બેઠવાથી (૪) અને મનનું
 એકાગ્રપણું કરવાથી (૫) છતાંદિ રાગ પ્રમુખ તો જિનમદિરમા પ્રવેશ કર
 ગતા તેજ સમો પોતાના રાગચિન્હ મૂળી રે, કશું છે કે—ખૂબ જ
 મોજડી મુકુટ અને આમર એ પાંચ મેટ રાગચિન્હ મૂળીને બાંધ જતુ

મદિરના પ્રથમ દ્વાર પ્રવેશ દરવા, 'મન વચન કાપાથી ધર
 મજાથી વ્યાપારો નિાધ દરવા છે એમ જણાવનાને આજે નબૂ વાગ
 નિસિદ્ધિ કરા છે, પણ તે નિસિદ્ધિ એકજ ગણાય છે મગ્યું કે, મે
 ધર સમધી વ્યાપારોજ તેમા નિોષ દ્યો છે પછી મૂળનાયનો વ

દના કરી, કથાણને વાંછનારા લોકોએ સર્વે ઉદ્દૃષ્ટ વસ્તુ પ્રાપ્તે જમણે ભાગેજ રાખવી. ” એવી નિતિ છે માટે મૂળનાયકજીને પોતાને જમણે ભાગે કરતો જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર એ ત્રણની આરાધના કરવાને અર્થે ત્રણ પ્રદક્ષિણા દે, કહ્યું છે કે— તે પછી ભક્તિથી પરિપૂર્ણ મને કરી “જમો જિણાળ” એમ પ્રકટ કહે અર્ધાવનત જોમાં અન્ધુ શરીર નમાય છે એવો અથવા પચાંગ પ્રણામ કરે પછી પૂજનાં ઉપકરણ હાથમાં લઈ ભગવાનના ગુણગણથી રચાયલા સ્તવનોને પોતાના પરિવારની સાથે ગભીર અને મધુર સ્વરથી ગાતો હાથમાં યોગમુદ્રાને ધારણ કરતો, પગે પગે છવરજાનો ઉપયોગ રાખતો અને ભગવાનના ગુણગણને એકાગ્ર મનથી ચિતવતો થકો ત્રણ પ્રદક્ષિણા દે. ઘરદેરાસરને વિષે એવી રીતે પ્રદક્ષિણા આદિ ક્રિયા કરવાનું જનતુ નથી. ધર્મજી મહોદા મદિરને વિષે પણ કારણથી એ સર્વ કરાય છે. તોપણ જુદિશાળી પુરૂષે એ સર્વ ક્રિયા કરવાનો પરિણામ નિરંતર રાખવો, પણ છોડવો નહીં સુશ્રાવક પ્રદક્ષિણા દેવાને અવસરે સમવસરણમાં બેઠેલા ચતુર્મુખ ભગવાનનું ધ્યાન કરતો છતો ગભારાને વિષે ભગવાનની પૂઠ અને ડાબો તથા જમણો ભાગ એ ત્રણે દિશાએ રહેલા જિનગિયને વાદે. એ માટેજ સર્વે જિનમદિર સમવસરણને ઠેકાણે હોવાથી ગભારના બહારના ભાગમાં ત્રણે દિશાએ મૂળનાયકજીના નામથી જિનગિય કરાય છે. એમ કરવાથી, “અરિહંતની પૂઠ વર્જવી” એમ કહ્યું છે, તેથી ચારે દિશાએ અરિહંતની પૂઠ રહેવાનો દોષ ટળે છે.

પછી જિનમદિરનું પૂજવું, પોતિયા પ્રમુખનું નામું લખવું પ્રત્યાદિ આગળ કહેશે તે પ્રમાણે યથાયોગ્ય ચૈત્યચિંતા તથા પૂજની સમૂહ ‘સામગ્રી પ્રથમથીજ તૈયાર કરીને મુખ્ય મંડપાદિકને વિષે ચૈત્ય વ્યાપાર નિષેધરૂપ ખીજ નિસિહી કરે. અને મૂળનાયકજીને ત્રણ વાર વાદી પૂજ કરે ભાષ્યમાં કહ્યું છે કે—તે પછી પ્રથમ નિસિહી કરી મુખમંડપમા પેસી, જિન ભગવાનની આગળ ટોચણ અને હાથ ભૂમિએ લગાડી યથાવિધિ ત્રણ વાર વંદના કરે. પછી હર્ષથી ઉદ્ઘાસ પામતો સુશ્રાવક મુખકોશ કરીને જિનેન્દ્ર પ્રતિમા ઉપરનો રાત્રિનો વાસી ફૂલ પ્રમુખ નિર્માલ્ય મોરપીંછીથી ઉતારે.

તે પછી પોતે જિનેશ્વરના દેાને પૂજે અથવા ખીજા પાસે પૂજાવે ઉપ
રાત જોગવાઇ હોય તે પ્રમાણે ત્રિધિએ જિનમિત્તની રૂઝ કરે મુખપેશ
આઠ પડવાળા વસ્ત્રના છેડાથી મુખનો અને નાસિમનો નિશ્વાસ રોધનાને
અથ બાવલો ચોમાસુ હોય ત્યારે નિમાલ્યમા કુચૂઆ પ્રમુખ છવોની ઉ
ત્પત્તિ પણ થાય છે, માટે તેવે સમયે નિર્માલ્ય અને સ્નાત્તનું જળ બધા
પ્રમાદી માણસની હાલચાન નથી એના પરિત્ર સ્થાનકને વિરોધાખતુ એમ
કરનાથી ઝનતી રક્ષા થાય છે, અને આશાતના પણ ટળે છે વગેરેસમરને
પિરે તો પ્રતિમાને જોયે સ્થાનકે બોજનાદિ કૃત્યોમા યોપત્વામા ન આન
નારા પરિત્ર પાત્રમા સ્થાપન કરી એ હાથે પકડેલા પવિત્ર કળશાલિકના
જળે કગી અભિષેક કરવો તે સમયે—

બાલતણમ્મિ સામિઅ, સુમેચ્છસિહરમ્મિ વળયકલસેહિ ॥

તિઅસીસરેહિ ન્હવિઓ, તે ઘત્ત્રા જેદિં દિઠોસિ ॥ ૧ ॥

૧ હે સ્વામિન્ ! ચોમઠ ઇદ્રોએ' બાલ્યાવસ્થામા મેરૂપર્વત
ઉપર મોનાના કગશથી આપને પુષ્પરાબ્ધા તે સમયે જેમણે આ
પના દર્શન કર્યા છે, તે છવોને ધન્ય છે ॥ ૧, ॥

આ ગાથાનુ મનમાં ચિતવન કરતુ પછી ઘણી ચતના રાખી વાગા
કુચીથી જિનમિત્ત ઉતાર ॥ ચદનાદિ ઉનાગી ફરીથી પખાનીને જે અ
ગલુદખાથી જિનમિત્ત ઉપરનુ મય પાણી લોહી લેતુ પછી પગના જે
અગૂદા મે દીચણુ રાચના મે કાંડા જે ખભા અને મસ્તક એટલા સ્થા
નકે અનુક્રમે પૂજા કરતી એમ કહ્યું છે માટે આમજ કહીશુ તે પ્રમાણે
ત્રીધા ક્રમથી નવે અગને વિષે ચદન કેમર આદિ વસ્તુએ મરી પૂજા કર
કેટના આચાર્ય કહે છે કે પહેના દષ્ટાણે નિનક કરી પછી નનાગે પૂજા
કરી શ્રી જિનપ્રમચ્છગીએ કરેલી પૂજાવિધિને વિરોધે તો સરમ અને સુગધી
ચદને કરી બગનાનુ જમાણુ દીચણુ જમણો ખલો, કપાળા જાણો ખલો
અને ઝાકુ દીચણુ એ પાચ અથવા ઉપ ચરિત્ત છ અગને વિરોધે પૂજા
કરી તાળા ફળ અને વાસણેષ એ જે ॥ યથી પૂજા મરે એમ કહ્યું છે

જો પડવા કે જે પૂજા કરી હોય, અને આપણી પાસે પડેલી પૂજા

કરતાં શ્રેષ્ઠ પૂજા કરવાની સામગ્રી ન હોય તો, તે પૂજા દૂર ન કરવી. કારણ કે, તે (પહેલી) સુંદર પૂજના દર્શનથી ભવ્ય જીવોને થનારા પુણ્યાનુબંધિ પુણ્યના અનુબંધને અંતરાય કરવાનો પ્રસંગ આવે. માટે પહેલી પૂજા ન ઉતારતા પોતાની પાસે રહેલી સામગ્રીથી પહેલી પૂજા વધારવી. બૃહદ્ભાષ્યમાં કહ્યું છે કે—જો પૂર્વે કોઈએ આરો દ્રવ્ય વ્યય કરીને પૂજા કરી હોય, તો તેજ (પહેલી) પૂજા જેમ વિશેષ શોભા આપનારી થાય, તેમ પોતાની પૂજા સામગ્રી વાપરીને કરવું. એમ કરે તો પહેલી પૂજા નિર્માણ્ય પણ ગણાય નહીં કારણ કે, ત્યાં નિર્માણ્યનું લક્ષણ આવતું નથી. ગીતાર્થ આચાર્યો ઉપભોગ લીધાથી નિરપયોગી થએલી વસ્તુને નિર્માણ્ય કહે છે. એ માટેજ વસ્ત્ર, આભરણ, બે કુંડલ જેવી ઘણી વસ્તુ એક વાર કિતારેલી ફરીથી જિનખિખ ઉપર ચઢાવે છે. એમ ન હોય તો એક ગધ-કાયાધિકા વસ્ત્રથી એટલો આઠ જિન પ્રતિમાની અંગલૂહણ કરનારા વિજયાદિક દેવતાનું વર્ણન સિદ્ધાંતમાં કર્યું છે તે શી રીતે થતે ? જિનખિખ ઉપર ચઢાવેલી જે વસ્તુ શીકો, દુર્ગંધી, જોનારને શોભાકારી ન લાગે, તથા ભવ્ય જીવના મનને હર્ષ ન ઉપેન્નવે એવી થઈ ગઈ હોય, તેનેજ બહુ શ્રુતના જાણુ પુરૂષો નિર્માણ્ય કહે છે. એમ સંધાચારવૃત્તિમાં કહ્યું છે પ્ર-ધુમ્નસૂરીએ કરેલા વિચારસાર પ્રકરણમાં તો એવી રીતે કહ્યું છે. ચૈત્ય-દ્રવ્ય (દેવદ્રવ્ય) બે પ્રકારનું છે. એક પૂજાદ્રવ્ય અને બીજું નિર્માણ્ય દ્રવ્ય. પૂજાને અર્થે જે લાવીને દ્રવ્ય એકઠું કરેલું હોય તે પૂજાદ્રવ્ય જાણવું. અને-અક્ષત, ફળ, ખલિ (સૂખડી-વગેરે) વસ્ત્ર પ્રમુખ સંબંધી જે દ્રવ્ય, તે નિર્માણ્ય દ્રવ્ય કહેવાય તેનો જિનમંદિરને વિષે ઉપયોગ જાણવો. આ વચનમાં પ્રતિમા આગળ ધરેલા ચોખા આદિ દ્રવ્યને પણ નિર્માણ્યપણું કહ્યું છે. પણ બીજે ઠેકાણે આગમમાં, પ્રકરણમાં અથવા ચરિત્રાદિકમાં કોઈ સ્થળે એ વાત જણાતી નથી. સ્થિતિરનો સપ્રદાયા-દિક્ષી પણ કોઈ ગચ્છમાં એ પ્રકાર જણાવેલો નથી. વળી જે ગામડા આદિકમાં લાવેલા દ્રવ્ય પ્રાપ્તિનો ઉપાય નથી હોતો, ત્યાં પ્રતિમા આગળ ધરેલા ચોખા આદિ વસ્તુના દ્રવ્યથીજ પ્રતિમા પૂજાય છે. જો ચોખાદિક નિર્માણ્ય હોત તો તેવી પ્રતિમાની પૂજા પણ કેમ થાય ? માટે ઉપભોગ

કરનાથી નિરપેક્ષી થએલી વસ્તુનેજ નિર્માણ કહેવું સુકિતસુખ લાગે છે અને “ મોગવિણ્ઠ દર્શ, નિમ્મલ્લ વિંતિ મોગચ્છા ” એ આગમ વચન પણ એ વાતને આધાર જૂત છે તરત તો કેવળી જાણે ચલન, ધ્રુવ આદિ વસ્તુથી પૂજા એની રીતે મરી કે જેથી પ્રતિમાના ચતુર તથા મુખ દક્ષાદ્ જલ્ય નહી, અને પૂર્વ કરના સ્થાને શોભા થાત કારણ કે તેમ કરવાથીજ જોનારને હર્ષ પુણ્યની વૃદ્ધિ ઇત્યાદિ થવાનો સંભવ રહે છે

અમામત અગ્રપૂજા અને બાનપૂજા એના પૂજાના તથા પ્રકાર છે તેમા પ્રથમ અગ્રપૂજામા ત્રી શી વસ્તુ આવે તે કહે છે નિર્માણ ઉપર રત્ન પૂજાથીએ પૂજાનું અગ્ર પ્રદાનન કરવું, વાગ્દેવિથીએ કેસર પ્રમુખ દ્રવ્ય ઉપાંગના ઇશ્વરોદિક દ્રવ્ય પૂજા કરવી, પુષ્પચગવચા, પચામન મનાવ કરવું શુદ્ધ જાળની ધારા દેવી, ધૂપ દીવેના નિર્માણ અને દોમળ એવા મ-ધમસાપિકાદિ વસ્ત્રે કરી અગ્ર દેહોત્ત કપૂર કુકુમ આદિ વસ્તુથી મિશ્ર કરેના ગોશીર્વચને નિરોપન કરવું, આગી પ્રમુખની ચના મરી ગોશ ચના, કરતુગી પ્રમુખ દ્રવ્યે કરી તિનક તથા પત્રવર્ષી (પીન) આફ્રિકની રચના મરી મરીટટ રત્નજ્વિન સુવર્ણના તથા મોતીના આભરણ અને સોના રૂપાના ધ્રુવ મોરે ચગવચા જેમ જી વસ્તુનાર્થ મન્ત્રીએ પોતે ક શવેના સરાનાખ જિનમિજ ઉપર તથા જી સિદ્ધાચગણ ઉપર આવેની સત્ર પ્રતિમા ઉપર રત્નજ્વિત સુવર્ણના આભરણ ચગવચા, તથા જેમ દમ ચતીએ પૂત્રમ્મે અદાન તીથ ઉપર આવેની એનીશી પ્રતિમા ઉપર રત્નનાં તિનક ચગવચા તેમ સુત્રાવકે જેમ જીજ્ઞ ભવ્ય જીવોના બાન વૃદ્ધિ પા મે, તેમ આભરણ ચગવચા, વગેરે દ્રવ્ય છે કે-રશમીય સાધનોથી પ્રાપ્ત પ્રશ્નમનીય બાવ ઉત્પન્ન થાય છ પ્રશ્નમનીય સાધનોનો એ વિના નીતે સારો ઉપોગ નથી તથા પદેશમળી, ચદ્રોનન પ્રમુખ નાનાવિધ દુકૂનાદિ રત્ન ચગવચા શ્રેષ્ઠ તામ્ર અને તામ્રમા કંઠલી વિધિ પ્રમાણે વારેતા રા તનન (કમળની જાતિ), સદ્ભવન (મળની જાતિ), મર્ડ, કેલકી ચથા પ્રમુખના દુતેની ગૂંથેની વીગેતી, પુરેતી ચો જોગી દરની એની ચાર પ્રકારી માગા મુકુર જેખર દુનધા પ્રમુખની ગ્યના ક રી, જિ રેખા બગવાનના હાથને વિશે મોળા નીજેરા, નાલીએર, સોપાગી, ના

ગરબેલનાં પાન, સોનામ્હોર, વીંટીઓ, મોદક પ્રમુખ મૂક્યાં. ધુપ ઉમેર-
વો, સુગંધી વાસદોષ દરવો છાયાદિ મર્વ ઉપચાર અંગપૂજને વિષે થાય
છે. બૃહદ્માખ્યમા કહ્યું છે કે—નાત્ર, વિલેપન, આભરણ, વસ્ત્ર, કળ,
વાસક્ષેપ, ધુપ અને પુષ્પ એટલા ઉપચારથી નિતેશ્વર ભગવાનની
અંગપૂજ કરાય છે. તેનો વિધિ એ પ્રમાણે જાણવો. વસ્ત્રથી નાસિકા
બાંધીને અથવા જોમ ચિત્તની સમાધિ રહે તેમ કરીને પૂજા કરવી. તે
સમયે શરીરે ખરજ ખણવા પ્રમુખ ક્રિયા અવશ્ય વર્જની, અન્ય સ્થળે પણ
કહ્યું છે કે—જગતના બાંધવ શ્રી નિતેશ્વર ભગવાનની પૂજા કરતી વખતે
શરીરે ખરજ ખણવી, બળખો નાખવો, અને સ્તુતિ સ્તોત્ર બહુવાં એ
તથા વાના વર્જવાં. દેવપૂજને અવસરે શ્રેષ્ઠ માર્ગ એ છે કે મૈત્રજ કરવું,
કદાચિત્ તેમ ન કરી શકાય તો સાવધ વચન તો સર્વથા છોડવું. કારણ
કે, નિસિદ્ધિ કરવામા ગૃહબ્યાપારનો નિષેધ ક્યો છે. તે માટેજ હસ્ત,
મુખ, નેત્ર આદિ અવયવથી પાપહેતુ સંજ્ઞા પણ ન કરવી. કરે તો અનુ-
ચિતપણાનો પ્રસંગ આવે.

અહિં જિજ્ઞાસા શેઠનુ દૃષ્ટાંત કહે છે. તે આ પ્રમાણે—ગ્રીષ્મકા ન-
ગરમા જિજ્ઞાસા નામે અતિ દરિદ્રી આવક રહેતો હતો. તે ધીનાં કુલ્લાં,
કપાસની ગાંસડીઓ આદિ બારે ઉપાડીને પોતાનો નિર્વાહ કરતો હતો.
ભક્તામર પ્રમુખ સ્તોત્રના સ્મરણથી પ્રસન્ન થએલી ચક્રેશ્વરી દેવીએ તેને
વશીકરણ કરી શકે એવું એક રત્ન આપ્યું તે રત્નના પ્રભાવથી જિજ્ઞાસાએ
માર્ગમાં રહેલા ત્રણ પ્રસિદ્ધ દુષ્ટ ચોરોને હણી નાખ્યા. ને અદ્ભૂત વૃત્તાંત
સાંભળી પાટણના ભીમદેવ રાજાએ બહુ માન સંકિત ખોલાવી તેને દેશની
રક્ષાને અર્થે એક ખડ્ગ આપ્યું. ત્યારે શત્રુશત્ર્ય નામા સેનાપતિએ અદે-
ખાઈથી કહ્યું કે,

લાંડો તાણુ સમાપ્પિદ, જણુ લાંકે અમ્યાસ ॥

જિણહા દક્કું સમાપ્પિદ, તુલચેલડ કળ્યાસ ॥ ૧ ॥

ખાડું તેનેજ આપવું જોઈએ કે, જેને ખાડાનો અભ્યાસ હોય. જિજ્ઞા-
સાને તો માત્ર તેલના કુલ્લાં અને કપાસ એજ આપવું જોઈએ. ॥ ૧ ॥
આ સાંભળી જિજ્ઞાસાએ જવાબ આપ્યો કે—

મસિંધર ઘણુધર કુત્તધર, સતિ નરા ઓ વહુ થ ॥

મનુસલ રણિ જે શૂર નર, જણણી ચિરલ પસુબ ॥ ૨ ॥

ત ચાર, ધુધ્ય અને જાનાં પચ્ચનાર તો જગતમાં ધણા પુરો છે,
પરંતુ મનુજો ॥ ૧૮૫ ૩૫ અબૂમિમા શૂરીર પુરોને પ્રમત્તારી તો એ
જિજ્ઞાસા હોય છે

અથ મસ, શાસ્ત્ર વીણા, વાણી નર અને સ્ત્રી એટલી વસ્તુ યોગ્ય
પુરુષ ॥ હાથના જન નો બારી યોગના પામે, અને અયોગ્ય પુરુષના હા
થમા જન તો યોગના પામે નહીં જિજ્ઞાસાના આના વચનથી બીજાને
ગળ પુશી થયે અને તેને મટનાણની જગ્યા આપી પછી જિજ્ઞાસા
ગુજરાત દેશમાં ચોરનું નામ પણ રહેતો હતો નહીં

એક દિવસે સોરઠ દેશ ॥ ૩૬ ચારણે જિજ્ઞાસાની પરીક્ષા કરવા
અર્થે ઠાટની ચોરી કરી ત્યારે જિજ્ઞાસા સુબાગે તેને પકડી સવાનમાં
દેવડાળે અનમરે જિજ્ઞાસા આગળ લઈ આ પા. જિજ્ઞાસાએ કુનતુ બીટ
તો મારી મૂક્યું ૩, 'એને હણી નાખો ત્યારે ચારણે કહ્યું

જિજ્ઞાસાને જિજ્ઞાસરહ, ન મિલે તારો તાર ॥

જિજ્ઞાસર જિજ્ઞાસર પૂજિષ્ઠ તે કિમ માગ્નહાર ॥ ૩ ॥

ચારણનું આવું વચન માંભળી ચારણના જિજ્ઞાસાએ 'ફરીથી ચોરી
ન કરીશ' એમ કહી તેને છોડી દીધો ત્યારે ચારણે કહ્યું

ફક્કા ચોરી સા કિયા, જા ચોલ્હે ન માય ॥

મીઝી ચોરી કિમ કરે, ચારણ ચોર ન ધાય ॥ ૪ ॥

ચારણની અતુલાયી ભરેલી ઉમ્મિ માંભળી જિજ્ઞાસાએ તેને પહેલ
મળી આપી પછી જિજ્ઞાસાએ તીથસત્રાત્રો કરી જિનમરિ નધાયા પુ
રતક લખાવ્યા, તથા બીજી પક્ષ ધણુ પુષ્પ કહ્યું પોટલી ઉપનું વળ
બધ હગવ્યુ રગરે વાનો નો હજી મુની લોકમાં આવે છે આવી રિતે
જિજ્ઞાસા કયા છે

મૂળનાયકની સન્નિવર પૂજા કરી રજા પછી અનુક્રમે માંભળી રોય
તે પ્રભાણે મર્ડે જિનમિબની પૂજા કરી જાત ॥ ઉપરના તથા મમતસરણના
જિનમિબનો પૂજા પક્ષ મૂળનાયકની પૂજા કરી મમાસમાથી મહાર ની

કળતી વખતે કરવી સંભવે છે, પણ પહેલાં નહીં. કારણ કે, મૂળનાયક-
છત્રીજ પ્રથમ પૂજા કરવી ઉચિત લાગે છે બારણા ઉપરનું ગિય બારણામા
પેસતા પ્રથમ પાસે આવે છે, તેથી તેની પ્રથમ પૂજા કરવી, એમ જો કદાપિ
કહેા, તો મોટા જિનગદિરમાં પેસતાં ઘણાં જિનગિય પ્રથમ પાસે આવે
છે, તેથી તેમની પણ પ્રથમ પૂજા કરવાનો પ્રસંગ આવે, અને તેમ કરે તો
પુષ્પાદિકની સામગ્રી થોડી હોય ત્યારે મૂળનાયકજી સુધી જતાં સામગ્રી
ખૂટી જવાથી મૂળનાયકજીની પૂજા કદાચ ન થાય તેમજ શ્રી સિદ્ધાયજી-
જી, ગિરનાર પ્રમુખ ત્રીયાને રિષે પ્રવેશ કરતાં માર્ગમા નજીક ઘણા ચે-
લ આવે છે, તેમની અંદર રહેલી પ્રતિમાઓનું પ્રથમ અનુક્રમે પૂજન કરે
તો, છેક છેકે મૂળનાયકજીના મદિરે જવાનું થાય. એ વાત યોગ્ય નથી.
જો યોગ્ય માનિયે તો ઉપાશ્રયમાં પ્રવેશ કરતાં ગુરને વાંદતાં પહેલાં
નજીક આવેલા સાધુઓને પ્રથમ વંદના કરવાનો પ્રસંગ આવે છે. નજીક
આવેલી પ્રતિમાઓને મૂળનાયકજીની પૂજા કરતા પહેલાં માત્ર પ્રણામ કે-
રવો યોગ્ય છે. સધાચારમા ત્રીજા ઉપાગને મળતી વિજયદેવતાની વક્ત-
વ્યતામાં પણ દ્વારના અને સમવસરણના જિનગિયની પૂજા મૂળનાયક-
જીની પૂજા કરયા પછી કહી છે તે આ રીતે—તે પછી સુધર્મા સભાએ
જઈને જિનેશ્વર ભંગવાનની દાટા દેખતાંજ વદના કરે, ડાગડો ઉઘાડીને
મોરપીછીની પુજણીએ પ્રમાર્જન કરે, સુગંધી જળથી એકત્રીશ વાર પ્ર-
ક્ષાલન કરી ગોશીર્ષચંદનનો લેપ કરે, અને પછી સુગંધી-પૂજા આદિ
દ્રવ્યે કરી પૂજા કરે. તે ઉપરાંત પાંચે સભાઓને રિષે પૂર્વની પેડે દ્વાર
પ્રતિમાની પૂજા કરે. દ્વારની પૂજા પ્રમુખ બાકી રહું તે ત્રીજા ઉપાંગમાંથી
જાણી લેવું માટે મૂળનાયકજીની પૂજા પીછા સર્વે પ્રતિમાથી પહેલી અને
વિશેષ શોભા સહિત કરવી. વળી એમ પણ કહ્યું છે કે—મૂળનાયકજીની
પૂજને વિષે દ્વિશેષ શોભા કરવી ઉચિત છે; કારણ કે, મૂળનાયકજીને વિ-
શેષ ભવ્ય છવોની દ્રષ્ટિ અને મન પ્રથમ આવીને પડે છે.

શિષ્ય પૂછે છે કે, “પૂજા, વંદન પ્રમુખ ક્રિયા એકને કરીને પછી
બાકીના બીજા સર્વેને કરવામા આવે, તો તેથી તીર્થકરેમા સ્વામિ સેવક-
ભાવ કરેલો પ્રકટ દેખાય છે. એક પ્રતિમાની ઘણા આદરથી વિશિષ્ટ પૂજા

રસી, અને ખીજી પ્રતિમાઓની સામગ્રી માફક થોડી રસી, એ પણ મોટી અવગણ થાય છે એ વાત શુ નિપુણકુદિરાજા પુરુષાના ધ્યાનમાં આવશે ?”

ગમાધાન રસતા આવ્યાં છે મહે છે ક— સર્વ જિનપ્રતિમાઓનો પતિકાનપ્રમુખ પગિસાર મ જોઈ છે, તેો પ્રત્યક્ષ જ્ઞેનારા જાણુ પુરુષોના મામા નિર્વકરોનો રિપે માટે માફક રસાનિ સેરક બાર ઇ ઝેરી જુદી ઉત્પન્ન થાય નહી મળનાયજીની પ્રતિમા પ્રથમ ધધ માટે તેમની પૂજા પ્રથમ કરવી એ વ્યવહાર છે એથી જાણી દેવી તીર્થક ની પ્રતિમાનું નાયકપણું જતું નથી ઉચિત પ્રજ્ઞિત દેનારો પુરુષ એક પ્રતિમાને વદના, પૂજન તથા જાનિ દાન કરે તો, તેમા ખીજી પ્રતિમાઓની આશાતના જ્ઞેનામાં આવતી નથી જેમ માગીની પ્રતિમાની પૂજન દળ થોખાં આદિ વસ્તુથીજ કરી ઉચિત છે, અને શુનર્થ આદિ ધાતુની પ્રતિમાને તો સ્નાન, વિવેપન, ઇત્યાદિક ઉપચાર પાપ કરવા ઉચિત છે કલ્યાણક ઇત્યાદિકનો મહોત્સવ હોય તો એકજ પ્રતિમાની વિશેષ પૂજા કરે તો, એ જેમ ધમના જાણુ પુરુષોના મનમાં જાળીનો પ્રતિમાને વિશે અવગણ પગિણામ આવતા નથી એ રીતે ઉચિત પ્રજ્ઞિત કરાગ પુરુષવી જેમ જાળીની પ્રતિમાની અવગણ થતી નથી, તમ નૂનાયજીની વિશેષ પૂજા કરે તો પણ ખીજી પ્રતિમાની આશાતના થતી નથી

જિનમહિમા જિન પ્રતિમાની પૂજા કરવામાં આવે છે, તે જિનેશ્વર ભગવાનને અથ નથી પણ બોધ-પામેતા પુરુષોને શુભભાવના ઉત્પન્ન કરના માટે તથા બોધ નહી પામેતા પુરુષોને બોધ પ્રમાણવાને અથ કરાય છે કેટલાક ભવ્ય છત્ર વસના વાનથી, કેટલાક પ્રસાદ જિનખિમ જ્ઞે વાથી, કેટલાક પૂજાતો અતિશય જ્ઞેવાવી અને કેટલાક ઉપદેશથી પ્રતિબોધ પામે છે માટે મોટા મદિરો અને મંદિરો સરે તથા તેમાની સર્વ પ્રતિમાઓ, તથા વિગેરે કરી મળનાયજીની પ્રતિમા એ સર્વ પોતાનું સામથ્ય, દેસ તથા કાળ એમના અનુસારથી સવારુટ કે પવા ધર દેસાસર તો પીતળ, તામા આદિ ધાતુનું હમણા પણ કરી શકાય છે ધાતુનું કરવાની શક્તિ ન હોય તો, હસ્તિદંત આદિ વસ્તુનું કરાવતું, અથવા હસ્તિદંતની બ્રમરી પ્રમુખની રચનાથી ગોમતુ પીતળની પટ્ટીથી અને હિમજોખા

રંગથી સુંદર દેખાતું અને શ્રેષ્ઠ કારણોથી રળિયામણું એવું કાટાદિકનું ધર-
દેરાસર કરાવવું. મ્હોટા જિન મંદિરે તથા ધરદેરાસરને વિષે પણ ચારે
તરફથી પ્રતિદિન પૂજવું, તેજ આંધકામમાં આવેલા લોકડાં ઉજવળ
કરવાને અર્થે તેની ઉપર તેજ ચોપડવું, તથા ભીતો ચૂનાથી ધોળાવવી,
જિનેશ્વર ભગવાનનું ચરિત્ર દેખાડે એવી ચિત્રામણની રચના કરવી, પૂ-
જની સમગ્ર સામગ્રી બરાબર ગોઠવી રાખવી, પડદા તથા ચંદ્રવા ગાંધવા.
ઇત્યાદિક મદ્દલના કામો એવી રીતે કરવા કે, જેથી મંદિરની અને
પ્રતિમાની વિશેષ શોભા વધે. ધરદેરાસર ઉપર ધોનીઆં, પછેડી આદિ
વસ્તુ પણ ન મૂકવી. કારણ કે, મ્હોટા ચૈત્યની પેઠે તેની (ધરદેરાસરની)
પણ ચોરાશી આશાતના ટાળવાની છે. ગીતળ, પાપાણુ વગેરેની પ્રતિમા
હોય તો તેના નહવણ કરી રહ્યા પછી દરરોજ એક અંગલૂકણથી સર્વેઅવ-
યવો જળ રહિત કરવા અને તે પછી કોમળ અને ઉજવળ અંગલૂકણથી
વારવાર પ્રતિમાનાં સર્વ અંગને સ્પર્શ કરવો. એમ કરવાથી પ્રતિમાઓ
ઉજવળ રહે છે. જે જે ઠેકાણે થોડી પણ જળની ભીનાશ રહે છે, તે તે
ઠેકાણે કાળા ડાઘ પડે છે. માટે જળની ભીનાશ સર્વથા દૂર કરવી. બાણા
કેશર સહિત ચંદનનો લેપ કરવાથી પણ પ્રતિમાઓ અધિકાધિક ઉજવળ
થાય છે. પંચતીર્થો, ચતુર્વિંશતિ પદ્મ ઇત્યાદિ સ્થળને વિષે સ્નાત્ર જળનો
માંહો માહે સ્પર્શ થાય છે, તેથી કાંઈ પણ શંકા મનમાં ન લાવવી.

શ્રીરાયપણેણી સૂત્રને વિષે કહ્યું છે કે—સૌધર્મદેવ લોકે સુધામ દેવનાના
અધિકારમાં તથા જીવાભિગમને વિષે પણ કહ્યું છે કે, વિજ્ઞાપુરી રાજ-
ધાનીમા વિજ્યાદિ દેવનાનાભંગાર (નાળવાળા કળશ), મેરપીંછ, અંગૂઠ-
હાથું તથા ધૂપધાણું પ્રમુખ જિનપ્રતિમાનાં તથા જિનેશ્વર ભગવાનની દા-
ઠાનાં ઉપકરણ પૂજને વિષે એકેકજ હોય છે. નિર્વાણ પામેલા જિનેશ્વર
ભગવાનની દાઠાઓ દેવલોકના ગમ્મડમાં તથા ત્રણે લોકમાં છે, તે માહો-
માંહે એક ખીજને લાગેલી છે. તેથીજ તેમનું નહવણ જળ પણ માહોમાં-
હે કરસે છે. પૂર્વધર આચાર્યોના વારામાં બનાવેલી પ્રતિમાઓ વગેરે કેટ-
લાક નગરોમાં હાલ છે. તેમા કેટલીક પ્રતિમાઓ બચ્ના નામની છે,
કેટલીક ક્ષેત્રા નામની છે, તથા કેટલીક મહા નામની છે. વળી ખીજ પણ

અથોમ પ્રતિમાઓ છે અર્થ તની એ જ પાટ ઉપર એક પ્રતિમા
 હોય તો તે બચના દેહાય એ જ પાટ પ્રમુખ ઉપર ચોરીમ પ્રતિમાઓ
 હોય તો તે જ નામથી દેહાય અર્થ એક પાટ પ્રમુખ ઉપર એક પ્રતિમા
 હોય તો તે જ નામથી દેહાય પુનઃ પ્રતિમાઓ આપણે
 પ્રતિમાઓની પ્રતિમા જે નિનિષિયો માથે હોય છે તેજુ દેહાયે જ
 પગ નિનિષિયો કરે છે તથા જિહ્વા પ્રતિમાના ચિત્રામ પુરાણ પુનઃ
 ઉપરા ઉપરી રહે છે, અને એ જીમને ફરે છે માટે ચોરીમ પદ
 પ્રમુખ પ્રતિમાઓનું નહીં જ નામ આપણે દેહાયે તેમા મધ્ય પાટ નહીં
 નથી દેહાય કે, અથોમ નિરો તે જ આચરણની યુક્તિ જો દેખાડી કે
 જુદા રમા પછી દેહાય છે કે—મો જિહ્વામાં આપ નિનિષિય ભાસા
 ની રૂઢિ દેખાવાયે માથે દેહતાના આગમન તથા અટ પ્રતિમાના મધ્ય
 એક પ્રતિમા કરાવે છે, મધ્ય દેહા, જાન અર્થ ચારિત્ર એ નહીં જ
 તથાના અર્થે ત્રણ પ્રતિમા કરાવે છે, મધ્ય પદ પરમે જ નમઃ કરના C
 મધ્યમા પદ્યતીર્થ (પાંચ પ્રતિમા) કરાવે છે, કે જાનમેરમા ચોરીમ
 તીરકર થાય છે, માટે નહીં માનથી દેહાય તપના ઉચ્ચમા ચોરીમ
 પ્રતિમા દેહાય છે, મધ્ય પદના આપ મનુષ્યમાં બેદન એકમા તી
 ને તીર્થેર નિવરે છે, માટે ભગિની એકમા ચીત્ર પ્રતિમા દેહાય કે
 માટે ત્રીર્થો (ત્રણ પ્રતિમા), પદ્યતીર્થ (પાંચ પ્રતિમા) ચતુર્થાનિ
 પ, (ચોરીમ પ્રતિમા) પ્રમુખ દેહાય નાપયુગ છે

હવે અમપૂર્ણ નિરો કહે છે કે નિરિધ પ્રમુખનું જન (બાન) પ્ર
 મુખ અથા માકર જોય આદિ પાન પદ્યતીર્થ મુખની તથા દેહા અર્થ
 આપ અર્થે તાપુ આદિ આપ એક ચાર પ્રમુખ તીર્થેર ભાસા આ
 પ્રમુખ તેમ એકિ જન પ્રતિમા મોહના એકમા અર્થ જન કરી
 મમીમ લખતો હોય તેમ ચોના આપ આપ રૂપના ચોખા ચોખા મ
 આ ચોખા દેહાયે રતુથી અટ મમીક લખાય, અથા જાન પ્ર
 પ્રતિમા આપના અર્થ પદ્ય આદિ રતુ નિરો એકમા ચોખા આ
 પ્રમુખે ત્રણ પુનઃ (પ્રમીઓ) કરીને પ્રમુખ, જો પ્રમુખના રમયો પા
 મ આપ તે પ્રતિમા આપ દેહાયે મ આપ પદ્ય, તથા પુનઃ તો આ

રતિ આદિ સર્વ અગ્રપૂજની અદર આવે છે. ભાષ્યમાં કહ્યું છે કે—ગાયન, નૃસ, વાજિંત્ર, લૂણ ઉતારવું, જળ તથા આરતિ દીપ પ્રમુખ જે કાંઈ કરાય છે, તે સર્વ અગ્રપૂજમાં સમાય છે. નૈવેદ્ય પૂજા તો પ્રતિદિન મુખ્યત્રી કરી શકાય તેમ છે, અને તેનું ફળ પણ બહુ મોટું છે. કારણ કે, સાધારણ ધાન્ય તથા ઘણું કરી રાધેલું ધાન્ય જગતનું જીવન હોવાથી સર્વોત્કૃષ્ટ રત્ન કહેવાય છે. માટે વનવાસથી આવેલા રામચંદ્રજીએ મહાજનને અન્નનું કુશલ પૂછ્યું. કલહનો અભાવ અને પ્રીતિ આદિ માહો માહે જમાડવાથી અતિશય દૃઢ થાય છે. ઘણું કરીને દેવતાદિક પણ નૈવેદ્યથીજ પ્રમત્ત થાય છે. સંભળાય છે કે—ભૂત, પ્રેત, પિશાચ પ્રમુખ પણ ખીર, ખીચ-ડી, વડા વગેરે અન્નનોજ ઉતાર પ્રમુખ માગે છે. તેમજ દિક્ષાત્રીનો અને તીર્થંકરની દેશના થયા પછી જે બલિ કરાય છે, તે બલિ પણ અન્નથીજ કરાય છે.

કાંઈ નિર્ધન ખેડૂત સાધુના વચનથી સમીપ આવેલા જિનમંદિરે પ્રતિદિન નૈવેદ્ય ધરતો હતો. એક દિવસે મોડું થવાથી અધિશાયક યક્ષે સિંહના રૂપથી ત્રણ ભિક્ષુ દેખાડી તેની પરિક્ષા કરી. પરિક્ષામાં ટકી રહ્યો તેથી સંતુષ્ટ થએલા યક્ષના વચનથી સાતમે દિવસે સ્વયંવરમાં કન્યા, રાજજય અને રાજ્ય એ ત્રણે વસ્તુ તેને મળી. લોકમાં પણ કહ્યું છે કે—ધૂપ પાપોને બાળી નાખે છે, દીપ મૃત્યુનો નાશ કરે છે, નૈવેદ્ય આપવાથી વિપુળ રાજ્ય મળે છે, અને પ્રદક્ષિણાથી કાર્યસિદ્ધિ થાય છે. અન્ન પ્રમુખ સર્વે વસ્તુ નીપજવાતું કારણ હોવાથી જળ અન્નાદિકથી પણ વધારે શ્રેષ્ઠ છે. માટે તે પણ ભગવાન આગળ મૂકવું. નૈવેદ્ય, આરતી આદિ આગમનને વિષે પણ કહ્યું છે. આવશ્યક નિર્યુક્તમાં કહ્યું છે કે—“બલિ કરાય છે” ઇત્યાદિ. નિશીથને વિષે પણ કહ્યું છે કે—તે પછી પ્રભાવતી રાણીએ બલિ પ્રમુખ સર્વ કરીને કહ્યું કે, “દેવાધિદેવ વર્ધમાનસ્વામીની પ્રતિમા હોય તો પ્રકટ થાઓ ” એમ કહી પેટી ઉપર ફૂલાડો નાખ્યો. તેથી પેટીના બે ભાગ થયા અને અદર સર્વે અલંકારથી શોભિત ભગવતની પ્રતિમા નોવામાં આવી. નિશીથપીઠમાં પણ કહ્યું છે કે—બલિ એટલે ઉપદ્રવ શમાવવાને અર્થે દૂર (અન્ન) કરાય છે. નિશીથચૂર્ણમાં પણ કહ્યું છે કે—

સપ્રતિ રાત્રિ તથાવા કરતા પહેલાં નિનિધ પ્રકારનાં ફળ, મુખડી, સામિ, દામિ, ડા। વગેરે પ્રમુખ બેઠાપુ દરે કલ્પને વિશે પણ કહ્યું છે કે—

સાહમિમ્મો ન સચ્છા, તસ્સકય તળ કપ્પદ્ધર્જણ ॥

જ પુણ પડિમાણકય, તસ્સ કહા કા જીવત્તા ॥ ૧ ॥

શ્રીપાદમિમ્મરિએ પ્રતિદા જામતમાથી ઉદ્ધરેની પ્રતિદા પદતિને વિશે કહ્યું છે કે— “આગમમા કહ્યું છે કે, આગતિ ઉતારી મગલ દીવેા નહીં આર સ્ત્રીઓએ મળી નિમ્મછળ (જીતગાન) પ્રમુખ નિધિ માફ કરવું મહાનિશીઝ્ઝને વિશે ત્રીજા અપયનમા કહ્યું છે કે—અરિહત ભગ વતી ગધ, માય, દીપ, પૂજનુ નિવેપન, નિનિધ પ્રાર્થા બનિ, વગેરે, ધપ પ્રમુખ ઉપચારથી આર પૂજા પૂજા પ્રતિદિન કરતા ધમ તીથની ઉત્તરિ મીથે ” આ અપૂજનના મળધમા છે

(હવે બાનપૂજા વિશે કહે છે) જેની અર કિતેશ્વર ભગવાનની પૂજા મળધી વ્યાપારનો નિરવ આવે છે, એની ત્રીજી નિસિદ્ધી કરી પુરો ભગવાનની જમણી બાજુએ મને જીગે જમી માનુએ આરાતના દાગવાં અર્થે મગલ હોતો તો જથ રથી પણ નર દાય, ધ દેરાસર હોય તો એમ દાય અથવા અધા દાય અને ઉદ્ધરે તો માં દાય અનમરથી બદા રદી નૈવરત્ન, સારી નુતીઓ ધત્તાપિ બાજુથી બાનપૂજા થાય છે કહ્યું છે કે—અતરદન મરને ઉચિત એમ સ્થાનએ એમી પોતાની ચમિત માફક વિવિધ આશ્ચર્યકારી શુભ ચર્ચન રૂપ મુતિ સ્તોત્ર અઠિ કહીને દેવદન મરે તે ત્રીજી બાનપૂજા મુદ્ધાય છે નિ નિધમાં પણ કહ્યું છે કે—તે ગધાર આર સ્તુતિ કરી ભગવાનની સ્તવના મરનો પૈના વ જિરિની શુદ્ધમા અહોગન લેા તેમજ વનુગતિમા પણ કહ્યું છે કે—વચ્ચેવ રા નએ મમ્યાર પૂર્વ આરકના આગાધિ પ્રમુખ નીતી અરિ કાર કરી પચ્ચખાણુ લઈ અને મયોત્તમ સ્તુતિ તથા વત્તા કરી એની રીતે ધરે ટેમલે “ આર પ્રમુખ મનુષ્યોએ કાપેાગ મુતિ રોડે કરી ને ચેલરત્ન મુ એમ કહ્યું છે નસરદન જથ યાદિ બેદથી નજ પ્રમગ્નુ છે બાનમા કહ્યું છે કે—

નમુનારેણ લક્ષ્મી, ચિત્તવેણ મનરંજનુદ્ધરણ ॥

પણવંડ સુરચંદ્રકવ્ય—અર્ચના પુર્ણિમી કર્તાલા ॥ ૨ ॥

અર્થ—નગરદ્વાર એટલે લાય લોકીને નાનું નમાનું વગેરે લાભુ-
વાળો પ્રણામ માન કરવાથી, આમના વધે જનિવેતાજે એમ કહી નગ-
રદ્વાર કરવાથી, કિંવા શ્લોકકદિ રૂપ એક અપવાદ મળ્યા નગરદ્વારથી, કિંવા
પ્રણિધાન દંડક નાના શકસ્તવ (નસુચ્છુન) એક વાર કહેવાથી જયન્ત
ચૈત્યવદન થાય છે એસરતવ દંડક એટલે “અરિદન ચેદ્યાણું” કહી અંતે
પહેલી એકમ સ્તુતિ (પુષ્પ) બાંહે તો મંગલ મેળવદન થાય. પાંચ દં-
ડક એટલે ૧ શકસ્તવ, ૨ મેળવદન (અરિદન ચેદ્યાણું), ૩ નામરતવ
(લેગરત), ૪ શુભસ્તવ (પુષ્પજયરત), ૫ મિદસ્તવ (સિદ્ધાણુ પુદ્ધાણુ)
એ પાંચ દંડક કહી અંતે પ્રણિધાન એટલે જયવીયસય કહેવાથી કિદ્દ
ચૈત્યવદન થાય.

ખીજ આચાર્ય એમ કહે છે કે, એક શકસ્તવથી જયન્ત, એ અ-
થવા ત્રણ શકસ્તવથી મધ્યમ અને ચાર અથવા પાંચ શકસ્તવથી ઉત્કૃષ્ટ
ચૈત્યવદન થાય છે. ધરિયાવહી પહેલા અથવા પ્રણિધાન (જયવીયસય)
ને અંતે શકસ્તવ કહેવો, અને દ્વિગુણ ચૈત્યવદનને અને પાંચ શકસ્તવ
કહેવાથી ત્રણ શકસ્તવ થાય. એક વાર વદનામાં અને પૂર્વ તથા છેડે
શકસ્તવ કહેવાથી ચાર શકસ્તવ થાય અથવા દ્વિગુણ ચૈત્યવદનમાં અને
પૂર્વ તથા છેડે શકસ્તવ બાણુવાથી ત્રણ શકસ્તવ થાય. દ્વિગુણ ચૈત્યવદન-
માં ત્રણ શકસ્તવ, સ્તુતિ, પ્રણિધાન અને શકસ્તવ મળી પાંચ શકસ્તવ
થાય છે.

મહાનિશીથમ્બરમા સાધુને પતિદિન સાત ચૈત્યવદન દેશા છે, તથા
શ્રાવકને પણ ઉત્કૃષ્ટતાની સાતજ દેશા છે. બાળ્યમા કહ્યું છે કે—રત્રિ
પ્રતિક્રમણમા ૧, જિતમંદિરે ૨, આદાર પાણીને સમયે ૩, દિવસ ચરિ
મ પચ્ચખાણુને અવસરે ૪, દેવસિક પ્રતિક્રમણમા ૫, સુઈ રહેવા પહેલા
૬, અને જગ્યા પછી ૭ એવી રીતે સાતુઓને આહારાવમા મળી સાત
વાર ચૈત્યવદન હોય છે. પ્રતિક્રમણ કરનાર શ્રાવકને પ્રતિદિન સાત વાર ચૈ-
ત્યવદન હોય છે, એ ઉત્કૃષ્ટ બાગો નળણુનો. પ્રતિક્રમણ ન કરનારને પા-

ચ વાર હોય છે એ મધ્યમ ભાગે જાણ્યો નિ । ૧૫ પૂજના પ્રે પૂજને
 છે પ્રેક્ષક ગાને વજ્ર નાર ચતાર ન મરે તે જથ્થા ભાગે જાણ્યો રા
 ત ગૈયત્રી અને રીતે જાણ્યા — પ્રે પ્રતિક્રમણને અસરે એ, સૂતા અને
 જાગતા મળી જો, નિમજ્જ પૂજના પ્રત્યે પૂજને છે એકે મળી ૧૫
 એવી રીતે અભ્યાસમા નર મળી માત્ર ચતાર ન જાણ્યો આરબી થયા
 એક વાર પ્રતિક્રમણ નો હો નો ૭ થાય સૂતી વખતે રહે ન કરે
 નો પામ આર પ્રમુખ પજ્જ થાય જિનમંદિર રજ્યા હો ૧ તો નિર્મલિત
 માત્ર કરના પજ્જ વધારે જન્યવન થાય નાર રજ્યા ૮૦ પૂજા કર્યાનું
 દાખિત ન મને તો ૧૫ ૮૦ અસર્ય દેવ વાના આગમમાં કર્યુ છે
 ૨—૬ દેવાનુવિધ ૧ આજથી ગાડી જવજ્જા સૂતી જણ કાગ નિમે
 ૫ નિર્મલિત અને એકામ ચિત્તથી દેવ વાદ્યા હે દેવાનુવિધ ૧ અપરિવ્રત,
 અગાથન આે શણુગારુર એના મનુષ્યપણથી એજ માગ લના યોગ્ય છે
 મધ્યાહન પદ્મ ૧૧ જ્યા સૂતી દેવને તથા સદ્યુને વદના ન કરાય, ત્યાં
 સૂતી પાણી ન પીતુ મધ્યાહને જ્યા હસી દેવને તથા માહુને વદના ન
 કરાય ત્યાં હસી જોજા ૧ ૨૨૩ તેમજ પાઠો પદારે દેવને વ ના કયા
 વગર પદાર્થો ૧ જ્યામ તેમ કર્યુ કર્યુ છે ૩—પ્રમાત સમયે આરકે
 જ્યા સૂતી દેવને તથા ૨ ધુતો વિધિપૂરક વાવા ન હો ૧ ત્યાં સૂતી પાણી
 પજ્જ પીવુ યોગ્ય થયા મધ્યાહન સમયે ફરી વદના કરી જિગયવી જો
 જન કર્યુ કરે મધ્યાહન સમયે પજ્જ ફરીથી દેવને તથા સાધુને વદના કરી
 પજ્જ ૨ દેવુ યોગ્ય છે

જીન નાટક પ્રમુખ અપૂજનામાં કર્યુ છે ને ભાવજાનમા પજ્જ આવે
 છે તે (ગીત નાટક) અન્ના ફળિયુ ૧૫ દોશથી મુખ્ય આે તો ૬
 ૧૫૫ ૧૫૫ ૧૫૫ પ્રવાચનીની પેટે પોતે ૮ ૬૩ નિર્મલિત-પૂજિમા કર્યુ
 ૬ ૩—નિર્મલિત ગાત્રી ૧૫૩, મનુષ્યમન કરી જ્યામ વજ્ર પદ્મ
 દેવેરા જ્યા મ નરા ને જા જા જાથી પેને ૮ જમવા ૧૦ નાટક ૩૫
 ૧૫૫૫ ૬ સમ (૬૬૫) ૫૫ સાધીની અનુવિધી પો
 ૨ મ વાર

પૂ ૨૨૫૦ નારગરે અનિર્મલિત પ્રમાથ, દેવતો નો સિદ્ધ નો
 ૧૫

ત્રણ અવસ્થાની ભાવના કરવી. ભાષ્યમાં કહ્યું છે કે—

નૃવણચ્છગેહિં છઠમ—ચ્છવચ્છ પડિહારગેહિં કેવલિઅં ॥

પલિઅંકુસ્સગેહિં, જિણસ્સ ભાવિજ્જ સિદ્ધત્તં ॥ ૧ ॥

અર્થ —પ્રતિમાના પરિવાર ઉપર રચેલા જે હાથમાં કળશ લઈ હાથી ઉપર ચડેલા એવા ભગવાનને નૃવણચ્છનારા દેવતા, તથા તે પરિવારમાંજ રચેલા જે પૂજની માળા ધારણ કરનાર પૂજ્ય દેવતા, તે મનમાં ચિંતવી ભગવાનની છદ્મસ્થ અવસ્થા ભાવવી. છદ્મસ્થ અવસ્થા ત્રણ પ્રકારની છે. એક જન્માવસ્થા. બીજી રાજ્યાવસ્થા અને ત્રીજી શ્રામણ્યાવસ્થા—તેમાં, પરિવારમાં રચેલા નૃવણચ્છનાર દેવતા ઉપરથી ભગવાનની જન્માવસ્થા ભાવવી. પરિવારમાં રચેલાજ માળાધારક દેવતા ઉપરથી ભગવાનની રાજ્યાવસ્થા ભાવવી, તથા ભગવાનનું મસ્તક તથા મુખ લોચ કરેલું જોવાથી ભગવાનની શ્રામણ્યાવસ્થા (દીક્ષા લીધી તે વખતની અવસ્થા) તો સુખથી જણાય. એવી છે. પરિવારની રચનામાં પત્રવેલ્લની રચના આવે છે, તે જોઈને અગોકવૃક્ષ, માળાધારી દેવતા જોઈને પુષ્પવૃષ્ટિ અને બન્ને બાજુએ વીણા તથા વાંસળી હાથમાં ધારણ કરનાર દેવતા જોઈને દિવ્યધ્વનિની કલ્પના કરવી. બાકીના ચામર, આસન આદિ પ્રાતિહાર્ય તો પ્રકટ જણાય એવા છે. એવા આઠ પ્રાતિહાર્ય ઉપરથી ભગવાનની કેવળી અવસ્થા ભાવવી, અને પંદ્રોસને જોડેલા અથવા કોઉરસગ્ગ કરી ઉભા રહેલા ભગવાનનું ધ્યાન કરી સિદ્ધાવસ્થા ભાવવી. ॥ ૧ ॥ આ પ્રમાણે ભાવ પૂજના ભેદ છે.

બૃહદ્ભાષ્યમાં કહ્યું છે કે—પાંચ પ્રકારી, અષ્ટ પ્રકારી તથા વિશેષ ૩૬ દિ હોય તો સર્વ પ્રકારી પણ પૂજી જાણવી. તેમાં પૂજ, ચોખા, મંદ, ધૂપ અને દીપ એ પાંચ વસ્તુથી પંચ પ્રકારી પૂજા જાણવી. પૂજ, ચોખા, મંદ, દીપ, ધૂપ, નૈવેદ્ય, ડાળ અને જળ એ આઠ વસ્તુથી આઠ કર્મનો કલ્પ કરનારી અષ્ટ પ્રકારી પૂજા થાય છે, સ્નાન, અર્ચન, વસ્ત્ર, આભુષણ, ફળ, નૈવેદ્ય, દીપ, નાટક, ગીત, આસની પ્રમુખ ઉપચારથી સર્વ પ્રકારી પૂજા થાય છે. એવી રીતે બૃહદ્ભાષ્યાદિ ગ્રંથોમાં પૂજના કહેલા ત્રણ પ્રકાર, તથા ફળ પૂજ આદિ પૂજની સામગ્રી પોતે લાવે તે પ્રથમ પ્રકાર,

ખીલ પાસે મગાવે તે ખીજો પ્રાર અને મનમાં મવ સામગ્રીની રૂપના
 ૬ વી એ રીતે પ્રાર એવી રીતે મન વચન કામના ચોગથી તથા
 કર્મ મગવણ અનુભવનાની દહેલા ત્રણ પ્રકાર, તેમજ પુષ્પ, આમિ
 પ (અશનાદિ પ્રધાન ભોગ વસ્તુ), સ્તુતિ અને પ્રતિપત્તિ (ભગવાન
 ની આજ્ઞા પાળવી) એવી રીતે ચાર પ્રકારની પૂજા છે તે યથાશક્તિ
 દરેકી લલિતચિત્રતાદિ પ્રયોગો તો પુષ્પપૂજા, આમિપ પૂજા, સ્તોત્ર
 પૂજા અને પ્રતિપત્તિ પૂજા એ ચારે પૂજામાં ઉત્તરોત્તર એ કરતાં એ
 પૂજા શ્રેષ્ઠ છે, એમ કહ્યું છે આમિપ શબ્દથી એક અશનાદિ ભોગ ન
 મુજ સેવી ગૌડાસમા કહ્યું છે કે—ઉત્કૃષ્ટ પલ્લે ન સ્ત્રી, આમિપ
 મોક્ષ વસ્તુનિ એનો અર્થ—ઓલિંગ નહી એવા આમિપ શબ્દના લાચ,
 માસ અને ભોગ્ય વસ્તુ એવા નહી અર્થ ચાલ છે પ્રતિપત્તિ શબ્દનો અર્થ
 “તીર્થંકર ભગવાનની આજ્ઞા સર્વ પ્રકારે પાળવી” એનો જાણવો એવી
 રીતે આગમમાં દહેલા ચાર પ્રકાર, તેમજ મિતેદ્ર ભગવાનની પૂજા દ્વયની
 અને બાવથી એવી રીતે બે પ્રકારની છે તેમાં પૂન ચોખા આદિ દ્ર
 વ્યથી જે પૂન મગ્ય છે તે દ્રવ્યપૂજા અને ભગવાનની આજ્ઞા પાળવી તે
 બાવપૂજા જાણવી એવી રીતે દહેલા બે પ્રકાર, તેમજ દુગ્ધ ચાવવા, ચ
 દન ચાવવાનું રંગેરે ઉપચારથી કહેવી સત્તર પ્રકારી પૂજા તથા સ્નાત્ર,
 નિતેપન આદિ ઉપચારથી કહેવી એવીસ પ્રકારી પૂજા એ સર્વ પૂ
 જાના પ્રકાર બાર પૂજા, અમરપૂજા અને બાવપૂજા એ સર્વ વ્યાપક ત્રણ
 પ્રકારમાં સમાધિ જાય છે સત્તર પ્રકારી પૂજાના ભેદ એવી રીતે કહ્યા
 છે—૧ અગપૂજામાં સ્નાત્ર અને વિલેપન કરવું ૨ વાસપૂજામાં બે ચ
 લ્લ રાવણી, ૩ દૂધ ચાવવા, ૪ પૂનની માગ્ય ચદાવણી, ૫ વજા
 (મધ વિશેષ) ચદાવણી ૬ પૂજા ચદાવણી મુકુટ પ્રમુખ આભરણ ચ
 દાવણ, ૮ દૂધર દગ્ધ, ૯ દૂધનો પગ (સાંત) કરવો ૧૦ આતિ
 તથા મગજાદીવો કરવો, ૧૧ દીવા કરવો, ૧૨ ધુપ લેવો, ૧૩ નેવે
 ધરવું ૧૪ માત્ર ફળ ધરવો ૧૫ માવન કરવું ૧૬ નાદક કરવું ૧૭
 વાજિંત્ર વગાડવો એવી રીતે પૂજાના સત્તર પ્રકાર કહ્યા છે એવીસ પ્ર
 કારી પ્રમુખ પૂજાના રિધિ પદ્ધતિ એ રીતે ૮ કહ્યા છે તે નીચે પ્રમાણે—

પશ્ચિમ દિશાએ મુખ કરીને હાથણ કરવું, પૂર્વ દિશાએ મુખ કરીને
 નંદાવું, ઉત્તર દિશાએ મુખ કરીને ઉર્જવળ વસ્ત્ર પહેરવાં, અને પૂર્વ અથવા
 ઉત્તર દિશાએ મુખ કરીને ભગવાનની પૂજા કરવી. ઘરમાં પેશનાં કાચ
 વાંચિત હાથે બાને 'દોટ હાથ ઉંચી-ભૂમી ઉપર બરદેરાસર કરવું. જે
 નીચે ભૂમીએ વાગતું દેવસર કરે તો તેનો વંશ એક સગળો નીચે વળ
 છે, અર્થાત્ ધીમે ધીમે નાશ પામે છે. પુત્ર કરનાર માણસ પૂર્વ અથવા
 ઉત્તર દિશા તરફ મુખ કરીને બેસે, પણ દક્ષિણ દિશાએ તથા ચારે કો-
 નું દિશાએ મુખ કરીને ન બેસે. જે પશ્ચિમ દિશાએ મુખ કરીને ભગવાનની
 પૂજા કરે, તો તે માણસની ચોથી પેઢીએ તેનો કુત્રક્ષય થાય; અને દક્ષિણ
 દિશાએ મુખ કરે તો તે માણસની આગળ સતતિ વૃદ્ધિ પામે નહીં. અગ્નિ કો-
 નું તરફ મુખ કરીને પૂજા કરે તો, તે માણસની દિવસે દિવસે ધન હાનિ
 ચાન વાયવ્ય કોણ તરફ મુખ કરે તો સંતતિ ન થાય, નૈઋત્ય કોણ તરફ
 મુખ કરે તો કુળ ક્ષય થાય, અને ઇશાન કોણ તરફ મુખ કરે તો સતતિ ગિત-
 કુત્ર ન થાય. પ્રતિમાના બે પગ, બે હાથ, બે પાસા અને મ-
 રતક એ નવે અંગની અનુક્રમે પૂજા કરવી. ચક્રન ત્રિના કોઈ કામે પણ
 પૂજા ન કરવી. કપાળ, કંઠ, હૃદય, ખભાં અને પેટ એટલે ઠેકાણે
 તિલક કરવાં. નવ નિલકથી હમેશા પૂજા કરવી. જલણ પુરોએ પ્રભાત
 કાળમાં પ્રથમ વાસપૂર્ણ કરવી. મધ્યન્હ સમયે કુત્રથી પૂજા કરવી,
 અને સંધ્યા સમયે ધ્રુવ દીપથી કરવી. ધ્રુવધાણું ભગવાનના હાથે પડખે
 રાખવું, અમ્રપુત્રમાં ધરાય છે તે સર્વે વસ્તુ ભગવાનની સ્તુતિ મૂકવી.
 ભગવાનની જમણી ગાળુએ દીવાની જગ્યા રાખવી ધ્યાન તથા ચૈત્ય-
 વદન ભગવાનની જમણી ગાળુએ કરવું. હાથથી ખમી પડેલું વૃક્ષ ઉપ-
 રથી ભૂમીએ પડેલું, કોઈ પણ રીતે પગે લાગેલું, માથે ઉચ્છી લાવેલું,
 ખરાબ વસ્ત્રમાં રાખેલું, નાબિથી નીચે પહેરેલા વસ્ત્ર પ્રમુખમાં રાખેલું
 હટ મનુષ્યોએ કરસેલું, કાણા લોકોએ ઉપાડી મુકી ખરાબ કરેલું અને
 ડીંઠીઓએ કરડેલું એવું ક્ષણ પૂત્ર તથા પત્ર ભક્તિથી જિન ભગવાનની
 પ્રીતિને અર્થે ચક્રાચરું નહીં. એક પૂત્રના બે ભાગ ન કરવા. કળી પણ
 તોડવી નહીં. ચંપા અને કમળ એના બે ભાગ કરે તો ઘણો દોષ લાગે.

૧૧, ધુપ દીપ ચોખા, માગાઓ ખનિ (નેત) જળ અને ટેક કળ એ
 ઠની વસ્તુથી ત્રી જિન ભગવાનની પુજા રી શક્તિને અથ લેતુ હોત તે
 ધોળુ લેતુ લાભો અથ પીળુ લેતુ શત્રુને જીતવાને અર્થે શામ વા
 લેતુ મગનિયો અથ રાતુ લેતુ અો મિત્રિને અન પચવર્ણ લેતુ પચા
 મૃતતુ સ્નાન આિ વસ્તુ અો શક્તિ અન ધી ગોળ મહિત દીવો કર
 વા શક્તિ તથા પુટિને અર્થે અગિમા લવણ નાખતુ નાર છે ખનિ
 મારેતુ કારેતુ રાતુ તથા ખીલામણ એવુ વસ્તુ પહરીને કરેતુ ઘન, પૂળ,
 તપસા, હામ, આનસ્વદા પ્રમુખ અતુગત મત નિજીજ છે હુરપ પદ્મામ
 ને ખેસી નામિ ના, અમ્રમાગ ઉપર દટિ રાખી, માન, પ્રી, વસ્ત્રથી મુખ
 ઝાશ કરી જિનેશ્વર ભગવાની પૂજા કરે ૧ ગ્નાન ૨ વિવેચન, ૩ આજ્ઞ
 પથ ૪ દૂન ૫ વાસ ૬ ધૂન, ૭ દીપ ૮ કળ ૯ અક્ષત ૧૦ પત્ર, ૧૧
 સોપાગી, ૧૨ વૈવ, ૧૩ જળ, ૧૪ વસ્ત્ર, ૧૫ ચામર, ૧૬ ઝન ૧૭ વા
 જિન, ૧૮ ગીત ૧૯ નાગક, ૨૦ મુનિ, ૨૧ બંડારની વૃદ્ધિ આ એ
 વીમ ઉપચારથી એવીસ પ્રમાણે પૂજા થાય છે સર્વે જાતના દેવતા એવી
 ભગવાનની એકવીમ પ્રમાણે પ્રમિદ્ધ પૂજા કરેશા કરે છે પગલુ કનિકા
 ળના દોપરી કુમનિ જીવાએ ખડિત કરી આ પૂજામા પોતાને જ ને
 વસ્તુ ત્રિન લાય તે ને વસ્તુ ભગવાનને અપાવ્ય કરવી પૂજાનું આ પ્રમરણ
 ઉનામ્વાતિ સચ્ચે કરું છે એમ જાહેર છે

“પ્રશન નેછે સ્વમદિર મરુ” એમ વિવેકનિલામમા કહ્યું છે તે
 મન, ત્રિપમ આમને ગેસી, પગ ઉપર, પગ ચાલી, ઉભા પગે ખેસી અ
 થના ડામે પગ ટીનો ૧૫૫ પૂન કરી નર્તી તથા ડામે હાથે પપુ પૂજા
 ૧ કરી સુ ૧ જૂમી ઉપ પરેાં મડેસી પાખડીવાળા, નીચ લોઠાએ
 ફરગેના, ખામ અને નહિ ખીતલા કાડીથી ખનાવવા, બાગથી બાવલા
 હાલા વામી કરાગિયાના લતનાગા હાલી, સુધ રંદિન આદા ગધના
 મગા તથા મૂના પામની અંપનિન રએના એવા દૂન દૂનમા લેનાં નહા
 મરિસ્તર પૂન કરવાને અવગરે, તતિ દિનમ તથા વિગે મી પત
 દિનો નજ પાય આગવા માન પુ' સજિ ચાગવાને ભગવાને ગ્નાન કરુ

† વડી શક્તિ નુનીનિ કરતા વખતે પામ રાખેના

તેનો વિધિ એવો છે કે.—પ્રભાત સમયે પ્રથમ નિર્માલ્ય ઉતારવું, પખાલ કરવો, સક્ષેપથી પૂજા, આરતી અને મંગળદીવો કરવો. પછી સ્નાન આદિ સવિસ્તર ખીજી પૂજા કરવી. પૂજાના આરંભ સમયે પ્રથમ ભગવાન આમળ કુકુમ જળથી ભરેલો કળશ સ્થાપન કરવો. પછી

મુક્તાલંકાર ધિકા-રસારસૌમ્યત્વકાંતિકમનોયમ્ ॥

સહજનિજરૂપનિર્જિત-જગત્રયં પાતુ જિનર્વિવમ્ ॥ ૧ ॥

અલંકારના સંબંધ વિના અને કોષાદિક વિના પણ સારભૂત સૌમ્ય કાંતિથી રમણીય અને પોતાના સ્વભાવિક સુંદર રૂપથી ત્રણ જગને જીતનાર જિનખિંબ તમારી રક્ષા કરો. ॥ ૧ ॥

એ મંત્ર કહી અલંકાર ઉતારવા.

અવણિઅ કુસુમાહરણં, પયઇપઇઠિઅમણોહરચ્છાયં ॥

જિણરૂવં મહ્જાણપીઠસંઠિઅં વો સિવં દિસસ ॥ ૧ ॥

ફૂલ તથા આભરણથી રહિત, પણ સ્વભાવસિદ્ધ રહેલી મનોહર કાંતિથી શોભતું સ્નાનપીઠ ઉપર રહેલું જિનખિંબ તમને શિવ સુખ આપો.

એમ કહી નિર્માલ્ય ઉતારવું પછી પૂર્વે કહેલો કળશ ઢાળવો, અને સક્ષેપથી પૂજા કરવી પછી ધોએલા અને સુગંધી ધૂપ દીધેલા કળશોમાં સ્નાન યોગ્ય સુગંધી જળ ભરવું, અને તે સર્વે કળશ એક દારમાં સ્થાપન કરી તેમની ઉપર શુદ્ધ ઉજવણ વસ્ત્ર ઢાકવું. પછી સર્વે આવકો પોતાની ચામ ધૂપ આદિ સામગ્રીથી તિલક કરી, દાથે સુવર્ણનાં કકણ પહેરી, હાથને ધૂપ દઇ, તથા એવી ખીજી ક્રિયા કરીને દારખંધ ઉભા રહે, અને કુસુમાજલિનો પાઠ બોલે તે આ રીતે :—

સયવત્ત કુંદ માલહ-વહુવિહ કુસુમાહ પંચવન્નાઈ ॥

જિણનાહન્હવણકાલે, દિંતિ સુરા કુસુમજલી હિંઠા ॥ ૧ ॥

દેવતાઓ કમળ, મોગરાના પુષ્પ, માલતિ પ્રસુળ પાંચ વર્ણનાં બહુ જાતના ફૂલનો પુષ્પાંજલિ જિનભગવાનના સ્નાનને વિષે આપે છે.

એમ કહી ભગવાનના મરતકે રૂન ચળવવા

ગધાચદિઅમહુયર-મળહરસકારસદસગીઆ ॥

જિણચલજોવરિ મુક્કા, હરડ તુમ્હ કુસુમજલી દુરિઅ ॥ ૧ ॥

મુગ ધીધી એ આયલા અમરોના મનોહર ગુજારવ ડપ સગીત
થી યુક્ત એવો ભગવાનના ચરણ ઉપર મૂકેલો પુષ્પાન્નલિ તમારૂં
દુષ્કિત હુણુ કરે ॥ ૧ ॥

ધારાનિ પાઠ કરેલો પ્રત્યેક ગાથાનિ નો પાઠ થાય, સારે ભગવાનના
ચરણ ઉપર એક એક આવકે કુસુમાન્નલિનાં ફૂલ ચળવવા, પ્રત્યેક પુષ્પા
ન્નલિનો પાઠ થએ છને તિય, પૂન, પત્ર ધૂન આદિ પુનતો વિસ્તાર
જાણુવો પછી મહોદય અને ગભીર સ્વરથી પ્રસ્તુત જે ભગવાનની સ્નાત્ર
પીઠ ઉપર સ્થાપના હોય, તે ભગવાનના જ માથેએક કળશનો પાઠ બોલવો
પછી ધી, ગેવડીનો રમ, રૂપ, દહી અને મુગધી જળ એ પચામૃતથી
સ્નાત્ર કરના, સ્નાત્ર કરતા વચમાં પણ ધૂપ દેવો, તથા સ્નાત્ર ચાલતું
હોય ત્યારે પણ જિનનિજને માથે ફૂલ જરૂર રાખવું

વાદિવેતાન શ્રીશાંતિચરિત્રએ કહ્યું છે કે—સ્નાત્ર પૂર્વ થાય ત્યાં સુધી
ભગવાનનું મરતક ફેલથી ઘડેલું રાખવું સારું મુગધી રૂન તે ઉપર એ
વી રીતે રાખવા કે જેથી ઉપર પડતી જગધારા દેખાય નહીં સ્નાત્ર
ચાલતું હોય ત્યારે સંકિત માફક એ મરમો ચામર, સગીત, વાજિન
આદિ આડખર કરવો સવ લોકોએ સ્નાત્ર કરે છને દરીયા ન કાને
અર્થે મુદ્દ, જળની ધારા દેવી તેનો પાઠ આ રીતે —

અભિષેકતોયધારા, ધારેવ ધ્યાનમહલાપ્રસ્ય ॥

મલમલનમિસિમાગાન, મુયોડપિ મિનત્તુ માગવતી ॥ ૧ ॥

ધ્યાન ડપ મહલની ધારા મરળી ભગવાનના અભિષેકની
જગધારા સમગ્ર ડપ મહલની બીતોને રૂગી રૂગીવાર તોડી
નાખો ॥ ૧ ॥

પછી અમહુયર કી ગિતપા આદિ પૂજા, પહેલા કરના વધુ
કરુ સદ જાતના ધાવનાં પડતાન ગામ, ધી, બોલ આદિ રિગવ તથા

શ્રેષ્ઠ પ્રજા આદિ બધા ભગવાન આગળ ધરવો. જાન. દાન અને આરિય
 એ ત્રણ રત્નના ધણી એવા ત્રણ લોકના સ્વામી ભગવાન આગળ મહોદા
 ન્દાના ક્રમથી પ્રથમ આવકોએ ત્રણ પુંજ (દગલીયા) કરી ઉગ્રિત સ્ના-
 તપૂર્વક કરવું. પછી શ્રાવિકોએ પગ અનુક્રમથી કરવું ભગવાનના ન-
 ન્માનિપેક્ષે એવસરે પગ પ્રથમ અચ્ચુત દેવ પોતાના પેનાં પરિવર સ-
 હિત સ્નાત્ર આદિ કરે છે, અને તે પછી અનુક્રમે ખીજા કરે છે. દેવાની
 (ચટાવેલી ડૂબતી માળાની) પેકે સ્નાત્ર જળ માથે છાટયું હોય તો 'તેમાં
 દાઢ દોષ લાગશે,' એવી દૃષ્ટતા ન કરવી ઉગ્રચંદ્ર દૃત વીરચરિત્રમાં કહ્યું
 છે કે—મુર, અમુર, મનુષ્ય અને નાગકુમાર એમણે તે સ્નાત્ર જળને વા-
 રંવાર વંદન કર્યું, અને પોતાના સર્વ અંગે છાંટયું. શ્રીપદ્મચરિત્રમાં પણ
 એગણીશમાં આપાડ શુદ્ધિ આદ્યમાં માડી દશરથ રાજ્યએ કરા-
 વેલા 'અદાઢ મહોત્સવના ચૈત્ય સ્નોત્રોત્સવને અધિકારે કહ્યું છે કે—દશરથ
 રાજ્યએ તે શાનિ કરનાર ન્દવણ જળ પોતાની બાંધાઓ તરફ મોકલ્યું
 તદ્દણ દાસીઓએ શીઘ્ર જઈ ખીજી રાણીઓને માથે તે ન્દવણ જળ છા-
 ટ્યું, પણ મ્હોટી રાણીને પહોચાડવાનું ન્દવણ જળ દાસીના હાથમાં આ-
 વ્યું. તેની વૃદ્ધાવસ્થા હોવાથી પહોચતા વાર લાગી, ત્યારે મ્હોટી રાણી
 શોકાનુર અને દ્રોણરૂપિર ચર્ચ પછી રાણીએ આવી કોધ પામેલી રાણીને
 તે ન્દવણ જળ આપ્યું ત્યારે તે 'રાણીનું ચિત્ત અને શરીર શીતળ થયા
 અને તે દાસી ઉપર પ્રેસન્ન થઈ.

બૃહદ્દશાંતે અવમા પણ કહ્યું છે કે—સ્નાત્રજળ, મરતકે ચઢાવવું.
 સભળાય છે કે—શ્રીનેમિનાથ ભગવાનના વચનથી કૃષ્ણે નાગેંદ્રની આરાધના
 કરી પાતાળમાં શ્રી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા જન્મેશ્વર પુરે લાવી તેના ન્દ-
 વણ જળથી પોતાનું નૈન્ય જરાસંધની જરાથી ખીજાણુ હતું તે સાળું કર્યું
 આમગમા પણ કહ્યું છે કે—જિનેશ્વર ભગવાનની દેશનાને સ્થાનકે રા-
 જ્ય આદિ લોકોએ ઉછાળેલો અન્નનો ગાંધ પાછો ભૂમીએ પડતાં મહેલા-
 ન દેવતાઓ તેનો અર્ધો ભાગ લે છે. અર્ધનો અર્ધ ભાગ રાજ્ય લે છે, અને
 બાકી રહેલો ભાગ ખીજા લોકો લે છે. તેનો એક દાણો પણ માથામાં રા-
 ખ્યો હોય તો રોગ મટે, અને છ મહિના સુધી ખીજો રોગ થાય નહીં.

પહી મદ્યુકરો ગથાપા । મરો, મોરો ઉ મને આજોતો જ ને દુરનાદિ શ્રેષ્ઠ
 રાસી શાળા તો એના મના ૧૪ ૧૫ પ્ર મિલા તથા બલિદાન નમુ મ રિ
 થિ કુત્રિને અગરને તા ગર વોડોએ મિત્ર માફ- પદામા પી મૂડી
 પડી તમનાન આગળ મંગળગીત મનીન આરતીનો ઉદ્યાત કરવો તે
 ની પામે તમડી મૂડી ૧૦ તેમા લખ્યો ઓ જાગો ૧ ૫ ॥

ઉવળેડ તમલ યો, ચિવળ મુહુલાગિજાલ નેરલિઆ ॥

તિ-ઉવળત્તણસગવ, તિજસવિમુદા હુસુમતુલી ॥ ૧ ॥

તીથ કરના તીર્થ પ્રવૃત્તિને જનસરે મન કરના જમર ॥ અમુ
 દયથી શુદ્ધ એવી દેવતાની કૃત્રી પુષ્પવૃટિ તમને જનાણુડાગી
 વચો ॥ ૧ ॥

એ મત્ર કહી પ્રથમ પુ પ જટિ રી પડી—

ઉવલ પડિમન પસર, પયાદિજ મુખિવર વરેકળ ॥

પટ્ટ સગેળતગલ- મિજ ર વ તોજા હુમવદમિ ॥ ૨ ॥

લુઓ, લવળ બાજે પોતાના લાગવધી લિજિન થયુ અને
 કાઈ ઉપાય ન રહેનાથી ભગવાનને ત્રણ પ્રદક્ષિણા દડ અમિના પડેછે

હિંદાદિ પાક કહી નિયમ બચા ૧ ઉપથી ત્રણ દૂધ મલિત
 લગથ જગ દનાગા વોર મરુ પડી અતુકમે પૂજા કરી તે પડો
 આગની કરવી તે આગને-આગને વખતે ધપ વખેતો એ િાએ
 દની બો આજડ મગલ જગી ધા ૧ દેવી જાગમએ જન ॥ પગર રિ
 પગરા મટ પામા આગની ૧ ૫ ॥

મરગવ મણિ થટિય તિસા-લ થા માણિટમાડિજપદવ ॥

હવગરરરરર-રા, મનક મિજારલિમ તુરુ ॥ ૩ ॥ વગેરે

પદ મરીને નધન પામમા દેવી આગને નમુ વાર ઉતરી તિવટિય
 દિવાદિ મગના મુ છે કે—પડી છે કૃતકૃત્ય પુરપની પેડે મલક પા
 દા ખમી ફરી અગળ આવી તમનાની અ નિ મનુ દેવી દિ
 જગતા નીણેની કાનિથી જોનની ગાતી દાયમા દેરથી દેરમા ૧
 એ તો ૧ મમુ પથા નગના સિખર મી જોમ મેરપ ન મુ દેખા

છે, તેમ સુંદર દેખાયો. શ્રદ્ધાળુ દેવતાઓ કૃત્તની વૃષ્ટિ કરતા છતાં ઈંદ્રે પણ વાર ભગવાન ઉપરથી આરતિ ઉતારી. મંગલદીવો પણ આરતિની પેઠે પૂજ્ય છે.

કોસંવિસંઠિઞસ્સ વ, પયાહિણં કુણ્ઢ મઝલિઅપર્ણવો ॥

જિણ સોમદંસણે વિણ- યરુચ્ચ તુહ મંગલપર્ણવો ॥ ૧ ॥

મામિજ્જંતો સુરસું-દરોહિ તુહ નાહ મંગલપર્ણવો ॥

કળયાયલસ્સ નજ્જહ, માણુચ્ચ પયાહિણં વિંતો ॥ ૨ ॥

સોમ્ય વૃષ્ટિવંત એવા હે ભગવાન ! જેમ દેશાંણીમાં રહેલ તમને સૂર્યે આવી પ્રદક્ષિણા કરી તેમ કલિકા સમાન દીપવાલો એ મંગલદીવો તમને પ્રદક્ષિણા કરે છે. ॥ ૧ ॥

હે નાથ ! દેવીઓએ લખાડેલો તમારો મંગલદીવો મેઢને પ્રદક્ષિણા કરતા સૂર્ય માફક દેખાય છે. ॥ ૨ ॥

એવો પાકે કહી મંગળદીવો આરતિ માફક ઉતારી દેદીપ્યમાન એવાજ જિનભગવાનની આગળ મૂકવો. આરતિ તો જોલવાય છે. તેમાં દોષ નથી. મંગળદીવો તથા આરતિ પ્રમુખ મુખ્ય માર્ગથી તો ધી, જોળ, કપૂર આદિ વસ્તુનો કસાય છે. કારણ કે, તેમ કરવામાં વિશેષ ફળ છે. લોકમાં પણ કયું-છે કે--ભક્તિમાન પુરૂષ દેવાધિદેવની આગળ કપૂરનો દીવો પ્રજાલિત કરીને અશ્વમેધનું પુણ્ય પામે, તથા કુળનો પણ ઉદ્ધાર કરે. અહિં “ મુક્તાલકાર- ” ઈલાદી ગાથાઓ હરીભદ્રચરિત્રની કરેલી હશે એવું અનુમાન થાય છે. કારણ કે, તેમના રચેલા સમરાદિત્ય ચરિત્રના આરંભમાં “ સ્વર્ણેઽ મંગલ-વો ” એવો નમસ્કાર દેખાય છે. આ ગાથાઓ તપાપક્ષ આદિ ગચ્છમા પ્રસિદ્ધ છે માટે અત્રે બધી લખી નથી. સ્તાવ આદિ ધર્માનુષ્ઠાનમાં સામાચારીના ભેદથી નાનાવિધ વિધિ દેખાય છે, તો પણ તેથી ભવ્ય જીવે મનમાં મુકવણ ન કરવી. કેમકે, સર્વેને અરિહંતની ભક્તિ રૂપ ફળજ સાધવાનું છે. ગણધરોની સામાચારીમાં, પણ ઘણા ભેદ હોય છે, માટે જે જે આચરણોથી ધર્માદિકને વિશેષ ન આવે, અને અરિહંતની ભક્તિની પુષ્ટિ થાય તે તે

આચાર્ય શ્રી મેઠને પણ નાકમુન નથી એજ ન્યાય સહ મહત્ત્વોમા જાણવો આ પત્રના અધિભરમાં લાણ આર્તિ આદિનું ઉતારણ મપ્રદાયથી મરે ગત્તમા તથા પ્રગ્નમા પણ સદ્વિધીજ કરાવું દેખાય છે થી જિ નનમસ્યગિએ કરેના પત્રવિધિમાં તો એવી રીતે કહ્યું છે કે—પાલિત ક્રમે પ્રમુખ પૂર્ણચાર્યાએ લખણાદિનું ઉતારણ મહારથી કરવાની અનુગ્રા આપી છે, તો પણ સાપ્રત સદ્વિધીજ કરાય છે

સ્નાન કરવામાં મવ પ્રકારની સરિસર પૂજા તથા પ્રમાણના વગેરે જવાનો સભવ છે, કેમકે તેની 'પરતોડે ઉત્કૃષ્ટ ફળ નક્કી જાણવું તથા જિનેશ્વર ભગવાનના જન્મ કાણુકને મમમે સ્નાન કરનારા ચોમક ઇ તથા તે ॥ સામાનિક દેવતા આદિનું અનુકરણ આદિ અનુષ્ઠા કરે છે એ હિનોડે પણ ફળ જાણવું આમ આનવિધિ વિશે જ્ઞાન છે

પ્રતિમાઓ વણા પ્રગર પી છે તેમની પણ કરવાના વિધિમા સમ્યક્ત્ર નકળ અથને વિષે એવી રીતે કહ્યું છે કે—

ગુહકારિઆદ કેદ, બેલેલયકારિઆદ ત ચિતિ ॥

ચિહિવારિઆદ અને, પહિમાવ પૂજનવિહાણ ॥ ૧ ॥

એ ગાથાનો અર્થ—કેનાકે આચાર્ય શ્રી એટલે મા, બાપ, દાદા આદિ લોકોએ કરાવેલી પ્રતિમાની જીમ જટલાએ આ ચારો પોને કરાવેની પ્રતિમાની, તથા જીમ વળી વિવિધી કરાવેની ॥ પ્રતિમાની વિવિધ પુવ પુજા મરવી એમ કહે છે તમ છેને પણે નિચુન એ છે ॥ બાપ દાદાએ કરાવેની એ વાત નિરપેગી છે માટે મમવ તથા કામક છોડી દઈ સર્વ પ્રતિમાઓ સમા ॥ સુદ્ધિ પૂજવી મરણુ ॥ સવ પ્રતિમાને વિશે તીર્થ સ્નાન આગર જણાય છે, તેથી આ તોય કદ છે ॥ એની શુદ્ધિ ઉપત થાય છે એમ ॥ કરના પોતાના કામક તથા અદિત પી પ્રતિમાની પણ અવગા કરે તો, તે બગાડાથી નુરત મમા ૩૫ ૬૩ ભોગરો પડે છે ને એમ કરે તો અવિધિ કરી પ્રતિમા પુજ પૂજન કરવાનો પ્રસંગ આવે, અને તેથી અવિધિ દૂત પ્રતિમાને અનુમતિ આપનાથી ભગવાનનો આગ્રા ભમ કવાનો દોર આવી પો માં એવો કલક ન કરવો મરણુ ૩, આમમનું એવું પ્રમાણુ છે

શ્રીકૃષ્ણભાષ્યમાં કહ્યું છે કે—

નિસસકલ સનિવનકલે, ચ ચેત્ત્વ મંદર્પિં શુરં નિશ્ચિ ॥

વેલં ચ ચેત્ત્વાણિ વા, નાલં રક્તિકિંવા વા ત્વિ ॥ ૧ ॥

અર્થ:—નિવનકલ એટલે અચ્છ પ્રતિબદ્ધ અને અનિશ્ચય એટલે અચ્છ પ્રતિબદ્ધ રહિત એવા કૈંસને વિષે સર્વ ઠેકાણે પણ સ્તુતિ કહેવી, હવે સર્વ ઠેકાણે પણ સ્તુતિ કહેના વખત બનેો એવો તો અથવા ત્યાં ચૈત્ય થાના હોય તો વંજા અને ચૈત્ય એ બંનેનો વિચાર કરી પ્રત્યેક ચૈત્યને વિષે એક એક સ્તુતિ પણ કહેવી

ચૈત્યમાં જો કરોળિયાના જળ આદિ થાય તો તે કાઢી નાખવાનો વિધિ કહે છે.

લીલેહ મંચકલ્પ, કચરે ઘોડતિ તંતુમર્ચસુ ॥

અભિજોરંતિ સવિત્તિસુ, અખિચ્છ ફેડતડ્દીલંતા ॥ ૧ ॥

અર્થ —સાધુઓ મંદિરમાં કરોળિયાના જળ વગેરે હોય તો મંદિરની સમાજ કરનાર ધીજ ગૃહસ્થી લોકોને પ્રેરણા કરે. તે એવી રીતે કે—“તમે ચિતારાના પાટિયાની પેઠે મંદિરને સ્વચ્છ રાખો. જેમ ચિતારાનું ચિત્રનું પાટીયું ઉજ્જવલ હોય તો સર્વ લોક તેને વખાણે છે, તેમ તમે જો મંદિરને વારંવાર સંમાર્જન (પત્તું) પ્રમુખ કરી ઉજ્જવલ રાખો તો ઘણા લોકો તમારો પૂજ સહાર કરશે ” હવે તે મંદિરના મેવક લોકો જો મંદિરના ઘર ક્ષેત્ર (ખેતર) આદિની વૃત્તિ ભોગવનારા હોય તો, તેમને કપકો દેવો. તે આ રીતે — “એક તો તમે મંદિરની વૃત્તિ ભોગવો છો, અને ધીજનું મંદિરની સંમાર્જન આદિ સાગ્વાર પણ કરતા નથી ” એમ કહ્યા પછી પણ તે લોકો જો કરોળિયાના જળ આદિ કાઢી નાખવા ન ઇચ્છે, તો જોની અદર છવ દેખાતા ન હોય તેવા તંતુજન્યોને સાધુ પોતેજ કાઢી નાખે. એવા સિદ્ધાંત વગનના પ્રમાણથી સાધુએ પણ વિનાશ પામતા ચૈત્યની સર્વથા ઉપેક્ષા ન કરવી, એમ સિદ્ધ થયું ચૈત્યે જતું, પૂજ કરવી, સ્નાન કરવું ઇત્યાદિ જે આ ઉપર વિધિ કહ્યા, તે મર્ચ રૂદિપાત્ર આવક આશ્રયી જાણવો. કારણ કે, તેનાથીજ એ સર્વ બની શકવાનો સમ્ભવ છે. રૂદિ રહિત આવક તો પોતાને ઘેરજ સામાયિક

આદરિતે ડાહ્યું દેવ અથવા ડાહ્યની આથે વિદ્યા આદિ ન હોય તે
 હયામગિનિ આદિને વિશે ઉપયોગ સખી સાહુની પેડે તથા નિસિદ્ધિ
 આદિ બાવપૂર્ણને અનુભવતા વિધિથી મદિરે નય પુષ્પ આદિ સામગ્રી ન
 હોવાની તે આનંદ દ્રવ્યપૂર્ણ કાને અસમથ હોય છે, માટે પૂન ગૂંથના
 વગેરે કામ કાપાયો બની તરે એમ હોય તો સામાયિક પારીને તે કરે

ગાદી — સામાયિક મૂળને દ્રવ્યગુણ કરવો હચિત્ત રી ગીતે થાય ?

અમાનાન — રૂઢિ રહિત આનંદથી સામાયિક મૂલ્ય પોતાના હાથમાં
 હોવાથી ગમે તે મમથે પણ બની શકે એમ છે, પણ મદિરનું કાર્ય તો
 સમુદાયને આધીન હોવાથી ડાહ્ય ડાહ્ય સમયેજ તે કરવાનો પ્રમગ આવે
 છે માટે પ્રમગ આવે ત્યારે તે કરવાથી વિશેષ પુણ્યનો લાભ થાય છે
 આગમમાં કહ્યું છે કે — (દ્રવ્ય મતથી) બન્ય હોવાને બોધિયામ થાય
 છે, મમ્ય દષ્ટિ હોવાનું પ્રિય મૂલ્ય એમ થાય છે, બગવાનની આજ્ઞા પાલ
 છે, જિનેશ્વર બગવાનની બક્ષિ થાય છે, અને રાસનની પ્રમાણના થાય
 છે આ ગીતે બને એ ગુણ દ્રવ્યસ્તરમાં રહ્યા છે, માટે તેજ કરવો જિન
 દાય સામા પશુ કરું છે કે — આ રીતે આ સર્વ વિધિ રૂઢિગત
 આવડો મોટો સામાન્ય આવડો પોતાને ઘેજ સામાયિક લાગે બે
 ડાહ્યું દેવ ન હોય અને ડાહ્યની આથે વિદ્યા ન હોય તો સાહુની પેડે
 ઉપયોગથી જિનમદિરે નય બે જિનમદિરે કાપાયો બની શકે એવું કાઝ
 કારે હોય તો સામાયિક પારીને જે કાર્ય કરવો હોય તે કરે સદા સાધામાં
 'વિધિના' એવું પદ છે, તેથી બાપ્યાદિ મથમાં પોતીગમૂત હાથથી અને
 મે રત્નર સુમોતેર પ્રતિભાથી રહેલો દસાજિ તથા પાય અભિગમ પમુખ
 સદા રિધિ આ ઠેકાણે બંધાયો તે આ ગીતે — ૧ મનુનિધિ ૨ મનુનિધિ,

૧ તથા નિસિદ્ધિ આ રીતે — દેવગના મૂળ પારણે મતા પોતાના પર
 સમધી બાપડો ત્યામ કરવા ૩૧ પ્રથમ નિસિદ્ધિ બાપડી ૧ ગમા
 ની અદા પેનના દેગમગો પૂજ્યા મમારવાના કાપો ત તથા ૩૫ બીજી
 નિસિદ્ધિ બાપડી ૨ એવાવત્ત કરવા મમરે દ્રવ્યગુણો ત્યામ કરવા ૩૫
 બીજી નિસિદ્ધિ બાપડી ૩

૨ જિનપ્રતિભાની જગણી બાપડી ગાન, દ ૧ બો ગાદી
 આગમના ૩૧ મનુ ન કિયા દેવી

છા, ૩ ત્રણ પ્રણામ, ૪ ઋત્રિવિધ પૂજા, ૫ પદ્મરિદ્ધંતની ત્રણ અવસ્થાની ભાવના, ૬ દિશાઓ દેવતાવી વિગતયુ, ૭ ઉપગ નીચેની ભૂમિ ત્રણ વાર પૂજવી, ૮ ત્રણ વર્ણાદિક, ૯ ત્રણ મુદ્રા, અને ૧૦ ૧૦ત્રિવિધ પ્ર-

૩ ત્રણ પ્રકારના પ્રણામ આ રીતે.—જિનપ્રતિમાને દેખી બે હાથ જોડી કપાળે લગાડીને પ્રણામ કરીએ તે પહેલાં અબલિખદ પ્રણામ ૧. કેડ ઉપરનો ભાગ લગારેક નગાવીને પ્રણામ કરીએ તે બીજો અદ્વિતન પ્રણામ ૨ બે હાથયુ, બે હાથ, અને મસ્તક એ પંચાગ નગારી ખનાસણુ દબાવે તે ત્રીજો પચાગ પ્રણામ ૩.

૪ ત્રણ પ્રકારની પૂજા ભગવાનને અગે કેસર, ચંદન, પુષ્પ વગેરે ચગવવાં તે પહેલી અગપૂજા ૧. ધૂપ, દાપ, અને નૈવેદ્યાદિ ભગવાનની આગળ ચૂકવા રૂપ બીજી અન્નપૂજા ૨. ભગવાનની આગળ સ્તુતિ, સ્તોત્ર, ગીત, ગાન, નાટક આદિ કરવા રૂપ ત્રીજી ભાવપૂજા ૩.

૫ ત્રણ અવસ્થા — પિડસ્થ જોડે છેદાવસ્થા ૧. પદ્મસ્થ જોડે છેદવિઅવસ્થા ૨. રૂપસ્થ જોડે સિદ્ધાવસ્થા ૩.

૬ જે દિશાએ જિનપ્રતિમા હોય, તે દિશા વિના બીજી ત્રણ દિશાએ ન જોવું.

૭ ચૈત્યવંદનાદિક ડરતાં પગ ચૂકવાની ભૂમિ ત્રણ વાર પૂજવી.

૮ નમુન્યુભૂં વગેરે ભાવુતાં પ્રા.શુર્ક જોલયુ ૧. તેના અર્થ વિચારવા ૨ જિનપ્રતિમાનું સ્વરૂપ—આત્મજન ધારયુ ૩

૯ ત્રણ મુદ્રા —બે હાથની દબે આર્ગળીઓ માટે માટે મેવની કમળના દોડાને આકારે હાથ જોડી પેટ ઉપર કાણી રાખવી તે પહેલી યોગમુદ્રા ૧ બે પગના આગળના વચમા આગળવી ચાર આગળનો અન પાછળથી કાર્ધક એછો અતર રાખી કાઉસ્સગ કરવો તે બીજી જિનમુદ્રા ૨. બે હાથ ભેગા કરી કપાળે લગાડવા તે ત્રીજી સુક્તાશુક્તિમુદ્રા ૩.

૧૦ ત્રણ પ્રણિધાન —જ્યંતિ એધયાઈ એ ગાથાએ કરી ચેલ વાંદવા રૂપ પ્રથમ પ્રણિધાન ૧. જ્યંતિ કેવિ સાહુ એ ગાથાએ કરી ગુરને વાદવા રૂપ બીજું પ્રણિધાન ૨ જ્યંતિયરાય કહેવા રૂપ ત્રીજું પ્રણિધાન ભણુ ૩ અથવા મન, વચન અને કાયાનું એકાગ્રપણુ કરવું તે રૂપ ત્રણ પ્રણિધનું ભણુવા.

ધિધાન એ વા નિધ બચવા ઇલાદિ વિધિધર્મ જરુ દેવપૂજ, દેવ ન
 પ્રમુખ ધર્માત્મન ગના ગરી થા ૩ આ વિધિ ધર્મ ન કર તો
 ના ૪ દુઃખ થા છે તેમ જ અતિચાર લાગે તો વળને માગ મળે નતે
 ઉતરો ગાય ઉપરે કે મૃતુ છે ૬—જેમ આપ અવિધિથી અપાર
 તો ઉતરો અનર્થ ઉપરે છે તેમ ધનનુદાન તો અવિધિ થાય તો નર
 દિનના દુખ મુદાવો વિપત્તિવ મેરા મૂકાટો અનર્થ થાય છે ૭ ૧૧૬
 આ ધર્માત્માના અવિધિ થાય તો નિદાતમા તેમ પ્રાપ્તિન મય મૃતુ
 છે મહાનિમીય ૧૧ના માતમા અધ્યયનમા કરુ ૮—જે અવિધિથી
 ચેપર ન રે, તો તો પ્રાપ્તિ લાગે મમ્મ કે અવિધિથી ચેપર ન
 કર ૧૧ ૧૨૫ પીઠન મારનિઓને અરદ્ધા ઉપર કે હ દેવના વિદ્યા
 અને મારી આરાતના ૧૩ વિધિથી કરી હાય તો ૧૪ મિધિ થાય છે
 નરિ તો તર ૧૫ અનર્થાધિ થાય છે ૧૬ ૧૭ ૧૮ ૧૯

અભ્યાસ કરીને તુરિયા નામ પાછું તે પ્રતિષ્ઠા પાડી શકે
તે રંગાલે જાય તો મના વિદ્યાને રંગ આપે તો નમ
|| ભગવાને દશે પત્રી ૭ વર્ષી મિત્રતા ભગવાન મુક્ત દાસ ત્યાર
શબ્દો માળામાં - ભીમ પોરે રૂડી મન વિદ્યાનો મેડીરી ૭ વર્ષ
તોડે જો મને નમ્ર આરખ્યા પત્રી જે ધવમા રેના નમોડી જિગો
નાંબે લે || ભગવી વિદ્યા મને તે તે રૂડો મે રંગ વખત મધ
રૂડોનાં પુત્ર નમ ભગ્યુ ત્યાર તે કમી રંગ વાળી જોડે ||
દામાળી ભારીસી રૂડામ વિદ્યા દલ આપને એ વિદ્યાનો પુ
દનો તો નો પત્રિયી રૂડી વિદ્યા છે ' એમ વિદ્યા રૂડી
મનાથી દેવુ કે, દેવુ કે વિદ્યા ' પત્રી તે વિદ્યા || પુત્ર ૭
કે ૧ ની, વળે જાત જાનના રંગ પોડીને પ્રમુખ મન રૂડી પત્રી
લેડી રૂડી મને મારવાને મુખકોમ બાપો અને બી પત્રી વિદ્યા
આપી તે પત્રી વિદ્યા આપી પોડી પોડી મને નથી રૂડી
શને પ્રમુખ મારો ને વિદ્યા મુખકોમ પુત્રી રૂડી કે, દેવુ કે વિદ્યા
દેવુ ને મારો ' || તુરુ મારો નવી નદિ મને વિદ્યા
કી રૂડી રૂડી પ્રમુખ મને વિદ્યા મુખકોમ મારો મારો મારો

અંશમાત્ર જોવાથી વસ્તુનો સર્વ આધાર ચિત્રાય એવી અદ્ભૂત ચિત્રકલા આપી
 એક વખત કોશાળી નગરીએ વિશે રાજસભાના ગએલા તે ચિત્રકાર
 પુત્રે ગોખમાંથી મૃગાવતી રાણીનો અંગૂઠો જોઈ, તે ઉપરથી તે રાણીનું
 યથાસ્થિત રૂપ ચિતર્યું. રાજાએ મૃગાવતીની સાથળ ઉપર તણ હતો, તે પણ
 છળીમા કાઢેલો જોઈ ચિત્રકાર પુત્રને મારી નાંખવાની આજ્ઞા કરી. ખીજા
 સર્વ ચિત્રકારોએ યજ્ઞના વરની વાત રાજાને કહી. ત્યારે રાજાએ પરીક્ષા
 કરવા માટે એક દાસીનું મુખમાત્ર દેખાડી રૂપ ચિતરવા કહ્યું. તે ચિત્રકાર
 પુત્રે બરાબર ચિત્રેલું જોઈ રાજાએ તેનો જમણો હાથ કાપી નાખ્યો.
 ત્યારે ચિત્રકાર પુત્રે ફરીથી યજ્ઞની આરાધના કરી વર મેળવી મૃગાવતીનું
 રૂપ ફરી વાર ડાબે હાથે ચિતર્યું, અને તે ચંડપ્રદોત રાજાને દેખાડ્યું
 પછી મૃગાવતીની માગણી કરવા માટે ચંડપ્રદોતે કોશાળી નગરીએ દાન
 મોકલ્યો. તેનો ધિક્કાર કરેલો જોઈ, ચંદ્રપ્રદોતે કોશાળી નગરીને
 કટકથી ચારે બાજુએ વાંટી. શતાનિક રાજા મરી ગયો, ત્યારે
 મૃગાવતીએ ચંડપ્રદોતને કહેવરાવ્યું કે, “ ઉગ્ગરિનીથી છોટા મંગા-
 વીને કોટ કરાવ, અને નગરમાં અન્ન તથા ઘાસ ધણુ ભરી-રાખવા કહે. ”
 તે પ્રમાણે ચંડપ્રદોતે કર્યું. એટલામાં વીર ભગવાન સમવસ્ત્રી. બિલ્લના
 પ્રજાથી ભગવાને કહેલો “ યા સા સા સા નો ” સંમંધ સાંભળી મૃગાવતી
 રાણી અને ચંદ્રપ્રદોતની અંગારવતી પ્રમુખ આઠ રાણીઓએ દીક્ષા લીધી.
 એ રીતે વિધિ અવિધિ ઉપર દૃષ્ટાંત કહ્યું છે

આ ઉપરથી “અવિધિથી કરવા કરતા ન કરવું તે સાચું” એવા વિ-
 રક્ષ પક્ષની કલ્પના ન કરવી. કહ્યું છે કે—અવિધિએ કરવું, તે કરતા ન
 કરવું એ સાચું, એ વચન સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ છે. એમ સિદ્ધાંતના બાળ આ-
 ચાર્યો કહે છે, કારણ કે, ન કરે તો ધણું પ્રાયશ્ચિત્ત લાગે છે, અને કરે
 તો થોડું લાગે છે. માટે ધર્માનુષ્ઠાન હમેશા કરવુંજ. પણ તે કરતા સર્વ
 શક્તિથી વિધિ સાચવવાની ચતના રાખવી. એમ કરવું એજ શ્રદ્ધાવત જી-
 વોનું લક્ષણ છે. કહ્યું છે કે—શ્રદ્ધાવંત અને શક્તિમાન પુરૂષ વિવિધીજ
 સર્વ ધર્મક્રિયા કરે છે, અને કદાચિત્ દ્રવ્યાદિક દોષ લાગે તો પણ તે
 “વિવિધીજ કરવું” એવો વિધિને વિષેજ પક્ષપાત રાખે છે. જેમને વિધિ

પુરુષ ધમક્રિયા કરાવેલો થો । મળી આવે છે તે પુરુષો તથા વિધિપદ્ધતિ
 આરાધના કરાવતો વિધિપદ્ધતિ બાહ્ય આપનાગ અને વિધિપદ્ધતિ દોષ
 ન હોતા । પુરુષોને પણ ધન્ય છે આસનસિદ્ધિ જીવેનેજ વિવિધી ધમા
 નુષ્ઠાન કરાવેલો સાર પરિણામ થાય છે તથા અભવ્ય અને દુઃખવ્ય ।
 હોતો તેો તેો વિરિનો ત્યાગ અને અવિધિની સેવા કરાવેલો પરિણામ થાય
 છે ખેતી, વાપાર, મેરા આદિ તથા બેજનન સંપત્તિ, મેમનુ આનંદુ જનુ
 ખેતનુ ઇત્યાદિ ક્રિયા પણ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર કાળ પ્રમુખ વિધિવી કરી હોય તો
 ફળાગી થાય છે નહીં તો અદ્ય ફળાગી થાય છે

આ વાત ઉપર દાખલો સબળાય છે કે-મર્ધ જે માણસોએ દ્રવ્યને
 અથ દેશાતરે જઈ એ સિદ્ધ પુરુષની ઘણી સેવા કરી જ્યોતિષ મિદ્ધ પુરુષ
 પ્રમત થઈ તેમને અદ્યુત પ્રમાણના છબી ફળતા બીજ આપ્યા તેનો
 સર્વ આશ્વાસ પણ કહો તે આ રીતે—મે વાર ખેડેલા ખેતરમા ત-ક
 ન હોય અને જિત વાગ નક્ષત્રનો યોગ હોય, ત્યારે તે બીજ વાવવા વે
 નડી થાય ત્યારે કેટલા બીજ લઈને પત્ર પુષ્પ, ફળ સહિત તે વેનડી
 તેજ ખેતરમા બાગરી તેની રાખ એક ગદિયાણા બાર લઈ એમક ગદિ-
 યાણા બાર તાંબામા નાખી દેવી તેની સો દ્યનુ સુવર્ણ થાય એવી મિદ્ધ
 પુરુષની શીખામણ લઈને તે બન્ને જણા ઘેર આવ્યા તેમા એક જણને
 બરાબર વિધિ પ્રમાણે ક્રિયા કરાવી સો દ્યનુ સોનું થયુ બીજાએ વિધિમા
 કાંઈક કસુર કરી તેની કપુ થયુ માટે મર્વ દાખમા વિધિ સારી, પેટે જ
 થઈ પોતાની સવ સમિતી તે (વિધિ) સાચવવી

પૂજા આ વિધિપદ્ધતિ કરી તથા પછી મન કાળવિધિની મર્ધ આ
 જાતના થઈ હોય, તે માટે નિશ્ચાલુકૃત દેવુ દેવે પૂજાઓ આગપૂજા
 તથા પૂજાઓનુ ફળ આવી રીતે કહે છે—પહેલી અગપૂજા નિમ્નની શાંતિ
 કરનારી છે બીજી અગપૂજા અવનુય કરનારી છે, અને ત્રીજી બાવપૂજા
 નિવાણની માધક છે એવી રીતે ત્રણ પૂજાઓ નામ પ્રમાણે ફળ આપ
 નાવી છે અદિ પૂર્વ કહેલી અગપૂજા તથા અગપૂજા એ એક કરાવવા
 માટે જિનમિત્રની સ્થાપના કરાવવી ત્રીયમાત્રા કરી ઇત્યાદિ મર્વ દ્રવ્ય
 સ્ત્રવ જણવો, કથુ છે —જિનમિત્રની અને જિનમિત્રની પ્રતિજ્ઞા, યા

ત્રા, પૂજા આદિ ધર્માનુષ્ઠાન સૂત્રોમાં કહેલા વિધિ માફક કરવું. યાત્રા આદિ આ સર્વ દ્રવ્યસ્તવ છે એમ જાણવું. કારણ કે, એ ભાવસ્તવનું કારણ છે પણ જો પૂજા દરરોજ પરિપૂર્ણપણે કરી શકાય નહીં, તો પણ ચોખ્ખા દીવો વગેરે દ્વયને હમેશા પૂજા કરવી. જળનો એક બિંદુ મહા સમુદ્રમાં નાંખવાથી તે જમ અક્ષય થાય છે, તેમ ચીતરાગને નિષે પૂજા અર્પણ કરીએ તો અક્ષય થાય. સર્વ ભવ્ય જીવો આ પૂજા રૂપ ખીજથી આ સંસાર રૂપ અટવીમા દુખ ન પામતાં અત્યંત ઉદાર ભોગ ભોગવીને મોક્ષ પામે છે. પૂજથી મનને શાંતિ થાય છે, મનની શાંતિથી શુભ ધ્યાન થાય છે, શુભ ધ્યાનથી મુક્તિ પામે છે, અને મુક્તિ પામવાથી નિરાપાધ સુખ થાય છે.

નિનભક્તિ પાગ પ્રકારની છે એક કૂલ આદિ વસ્તુથી પૂજા કરવી. ખીજ ભગવાનની આજ્ઞા પાળવી, ત્રીજ દેવદ્રવ્યનું સારી પેઠે રક્ષણ કરવું, ચોથી નિનમન્ત્રિ ઉત્સવ કરવો, પાંચમી તીર્થયાત્રા કરવી. દ્રવ્યસ્તવ આભોગથી અને અનાભોગથી એવી રીતે બે પ્રકારનું છે. કહ્યું છે કે-ભગવાનના ગુણનો જાણપુરૂષ વીતરાગ ઉપર ઘણો ભાવ ગર્ખા વિધિથી તથા ઘણા આદરથી નિનગજની ઉત્તમ પ્રકારે પૂજા કરે, તે આભોગ દ્રવ્યસ્તવ જાણુનો. આ આભોગ દ્રવ્યપૂજાથી સકળ કર્મનું નિર્દલન કરી શકે એવો ચારિત્રનો લાભ શીઘ્ર થાય છે. માટે સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવોએ આ પૂજાને વિષે સારી પેઠે પ્રવૃત્ત થવું. પૂજાનો વિધિ જરાજર ન હોય, નિનભગવાનના ગુણોનું પણ જ્ઞાન ન હોય, અને માત્ર શુભ પરિણામથી કરેલી જે પૂજા, તે અનાભોગ દ્રવ્યપૂજા 'કહેવાય છે. એ રીતે કરેલી અનાભોગ દ્રવ્યપૂજા પણ ગુણુસ્થાનનું સ્થાનક હોવાથી ગુણુદારીજ છે. કારણ કે, એથી અનુક્રમે શુભ, શુભતર પરિણામ થાય છે, અને સમ્યક્ત્વનો લાભ થાય છે, ભાવિકાજો કહ્યાણ પામનારા ઘણા ધન્ય જીવોનેજ 'ગુણુ નહીં જાણ્યા તો પણ પૂજાદિ વિષયે જમ ચારિત્રના મિત્રને વિષે સૂઝાના જોડલા ને ઉત્પન્ન થઈ, તેમ પ્રીત ઉત્પન્ન થાય છે. ભારેઢર્મી અને ભત્રામિત્રાંદી જીવોનેજ, પૂજાદિ વિષયમાં જમ નિશ્ચયથી ખરણુ નહક આવે, ત્યારે ગે-ગી મનુષ્યને પદ્ય વસ્તુને વિષે દ્રેષ ઉત્પન્ન થાય છે, તેમ દ્રેષ ઉત્પન્ન થા-

ય છે માટે તત્તન પુત્ર જિભિયો રિરે અથવા જિનેદ્ર પ્રણીન ધનો
 રિરે અશુભ પશ્ચિમીએ અઘ્યાસ થસની બીકથી લેડ માન પણ દેવ વન્
 છે પારકી જિનદ્રમનો દેવ પ્રવા હપર કુતના રાણીની નીચે લખી કમા છે
 અગિયુરમા જિતગતુ રાજની ધણી વગનિટ એરી કુતના નામે પરાશી
 હતી તે બીજી ધર્મો રિરે પ્રવર્તાવનારી હતી માટે તેના વચ્ચની તેડી
 રાય રોકો વગનિટ થઈ, આ કુતના રાણીને ઘણ મનવા લાગી
 એ- વખત મર્મ રાણીઓએ પોત પોતાના જૂના સાં અગોપાગ સ
 દિન નવા જિભિરે તેવાર પ્રતના તેથી કુતના રાણીના મનમા ધગોજ
 મત્યર હપર થયો તે પોતાના મર્મિગાંજ આગી મૂળ, ગીત કાટક પ
 ગરે કરાવે આ બીજી રાણીઓની પૂન આદિ દેવ દરે ધણી જોતી
 માત એ છે કે, મત્સર પ્રેરો કુતર છે। કહ્યું છે કે-મમર રૂપ સાગરમા
 રમજુ પુત્ર રૂપ વહાણ પણ પૂરી જન છે તો પડી પન્ગ સગળ બીન
 ન કૂની નવ એમા રી નવાઈ વિના વ્યાપાર, પ્રાણેશવ્ય, વૃદ્ધિ ન
 હિ શુચી જાતિ, ખ્યાતિ કુન્નિ વગેરેમા માયુમ અદેખાધ કહે તે વાત
 જૂની પણ ધમમા એ મૂગર કરે કે તેઓ ધિકાર થાઓ। ધિમા
 થાઓ!! (નોકો) મગ પ્રભાવની હાવાથી તેડ હોગા કુતના
 રાણી પૂન જાફિ કુમ દુધો અનુભો ના આપની હતી અખાધ રી બ
 ની કુતના રાણી તો દુરથી અમાદા રોગે પીગણી ગમએ આમરજ
 આદિ જિમી રમુ તેડી પામે હતી તે લઈ લીસો પછી તે (કુત) ધણી
 અજાતા વે માંથી મરજુ પામી ગોગની પૂનને દેવ કરસથી કુની ધધ તે
 પામના અઘ્યાસથી પોતાના ચેત્વળ જાગ્રુમા જેમની હતી એક વ
 ખન ત્યા પ્રગા મમવમ મા રાણીઓએ કેરગીતે પ્રકુ કે "કુતના રાણી
 મરજુ પામી કહ મનિએ મર્મ" આગીએ ધધારે વાવ હતી તે કહી
 તેથી રાણીઓના મગા મગ વેગર હપર થયો તેના દોસ્તે કુની ખારા
 ખીસા ન હતી મર્મ રોકથી મેલી કે, "દાના ધર્મો રી તે મગ
 મટ રી દો કે મેથી ત્તની એરી ના થા થા" આવવા ના
 તમા પોતાનું ત્વ મેરે રી તેડી (કુત) મનિએ જાગ્રુ ના મગ
 ત્વાર લવગ પામી નું સિદ્ધિ ના માલ્યએ જેન કરા દે। રોગે અનુન

કર્મ આશોચ્યાં, અને અનશન કરી મરણ પામી વૈમાનિક દેવતા થઈ. અદેખાઈનાં એવાં કૃત્યાં કૃળ છે માટે દ્રેષ કરવો નહીં.

આ દેહાણે સર્વે ભાવપૂર્ણ (નિતેશ્વરની આજ્ઞા પાળવી) એ ભાવસ્તવ જાણવો. જિનાજ્ઞા સ્વીકાર રૂપ, અને પરિહાર રૂપ એવી રીતે બે પ્રકારની છે. તેમા શુભકર્મનું સેવન કરવું તે સ્વીકાર રૂપ આજ્ઞા જાણવી, અને નિપિદ્ધો ત્યાગ કરવો તે પરિહાર રૂપ આજ્ઞા જાણવી. સ્વીકાર રૂપ આજ્ઞા કરતાં પરિહાર રૂપ આજ્ઞા શ્રેષ્ઠ છે. કારણ કે, નિપિદ્ધ એવા પ્રાણુ-તિપાન પ્રમુખ સેવન કરનારો મનુષ્ય ગમે તેટલું શુભકર્મ કરે, તો પણ તેથી વિશેષ ગુણ થતો નથી. જેમ રોગી માણસના રોગની ચિકિત્સા અપયનો સ્વીકાર અને અપયનો પરિહાર એ બે પ્રકારથી કરાય છે. રોગીને ઘણું આપવું આપના પણ તે જો પથ્ય (ચરી) પાળે નહીં, તો તેનો રોગ મહત્તો નથી વળી કહ્યું છે કે—રોગ દવા વગર ફક્ત ચરીધીજ મટે છે, પણ ચરી ન પાળે તો સેકડો દવાથી પણ રોગ મટે નહીં. એ રીતે જિનભગવાનની ભક્તિ પણ નિપિદ્ધ આચરણ કરનારને વિશેષ ફળનાળી થાય નહીં. જેમ ચરી પાળનારને દવાથી આરામ થાય છે, તેમ સ્વીકાર રૂપ અને પરિહાર રૂપ બે આજ્ઞાનો યોગ થાય તો સપૂર્ણ ફળસિદ્ધિ થાય છે. શ્રી હેમચંદ્રસૂરીએ પણ કહ્યું છે કે—હે વીતરાગ ! તમારી પૂજા કરવા કરતાં તમારી આજ્ઞા પાળવી બહુ લાભકારી છે. કારણ કે, આજ્ઞાની આરાધના કરી હોય તો શિવમુખ અને વિરાધના કરી હોય તો ભવની વૃદ્ધિ થાય છે. હે વીતરાગ ! તમારી આજ્ઞા હમેશા છાંડવા યોગ્ય વસ્તુના ત્યાગ રૂપ અને આદરવા યોગ્ય વસ્તુના આદર રૂપ હોય છે. આશ્રવ સર્વથા છાડવા યોગ્ય છે, અને સંવર સર્વથા આદરવા યોગ્ય છે. પૂર્ત્યાચાર્યોએ દ્રવ્યસ્તવનું અને ભાવસ્તવનું ફળ કહ્યું છે. તે આ-રીતે—દ્રવ્યસ્તવની ઉત્કૃષ્ટપણે આરાધના કરી હોય તો આરમા અમ્યુત દેવલોક સુધી જાય છે, અને ભાવસ્તવની ઉત્કૃષ્ટપણે આરાધના કરી હોય તો અતર્મુહર્તમાં નિર્વાણ પામે છે. દ્રવ્યસ્તવ કરતાં જો પણ કાંઈક પરદાય છવોતી ઉપમર્દનાદિક વિરાધના થાય છે, તો પણ કૂવાને દટાતે ગૃહસ્થ અને તે (દ્રવ્યસ્તવ) કરવો ઉચિત છે. કારણ કે, તેથી કર્ત્તા (દ્રવ્ય-

સ્તરી કરનાર), દટા (દ્ર વચ્ચેની ગોના) અને ઘેના (દ્ર-ગત
 વનો સામજનાર) એ ત્રણે અગણિત પુગ્યાતુષ્ક વિપુલનો લાભ થાય છે
 દૂનાડુ દટાત આ રીતે છે —એક ના ગામના લોકોએ દૂનો ખોદના
 માણ્યો ત્યારે તેમને તૃપ્તિ વાંચ, મનથી મનિનતા વગેરે યશુ, પણ વ્યાર
 દૂનામાથી જળી શીલ્યુ, ત્યારે વગ તેમનાજ તૃપ્તિ તથા શરિર અને
 વસ્ત્ર પ્રમુખ વસ્તુ ઉપર ચદના નનાઈ દૂર થવા એટલુંજ હિં પાળ
 ખીજા મન લોમના પશુ દૂર થવા, મન ૧૧ સર પ્રકાર મુખ યશુ તેમ
 દ્રવ્યસ્તરી માનમા પાળુ જલજીવુ આપરનમિયુમિમા મ્યુ છે કે—સર
 નિ નિ ન પામેના દેશવિરનિ જીવાને સમાર પાનગા કરનારો એ
 દ્રવ્યસ્તરી દૂનાને દટાને ઉચિત ૭ બીજે કે એ પાળુ મ્યુ છે કે—આર
 બને વગગી ગહેના પાકાય જીવો પિત્તધનાથી નિરનિ ન પામેના બને
 તેથીજ સમાર અટવીમા પડતા જીવાને દ્રવ્યસ્તરી એજ ન્હોટુ આસનન
 છે જે વધિય વાસુ સરખા ચચગ, નિવાસુને અતસય કરનાર, ધણ
 નામના તાખામા રહેલા રવરુપ અને અમાર એવા ધનથી રિયુ દૂગને
 આપનારી, નિવાસુને માધનારી, ચોતાની રચધિનતામા રહી ધણ દૂળ
 આપનારી આર મારજીત એવી નિરેશ્વર બગવાનની પૂજા કરીને નિમન
 પુણ્ય ઉપાંગ છે, તેજ ચધિય વાસુન્ય દામા ધણો નિપુણ જલજીવો

અદાવત મનુષ્ય જિનમદિરે જલસ એમ ચિતવના એક ઉપવા
 સનુ, જવા માટે ઉતા પડેનુ, જવાનુ નહી કરતા અમનુ, માર્ગ જતા
 ચાર ઉપવામનુ, જિનમદિરના ખાલ બાગે જતા પાય ઉપવામનુ માર્ગ ની
 અદર જતા પદર ઉપવામનુ અને જિન પ્રતિમાનુ દરન કરતા એક મામ
 ઉપવામનુ દૂગ પામે પત્રચિત્તમાનો વગી એમ કહ્યુ છે કે—અદાવત
 આવક જિનમદિરે જલસ એમ મનમા ચિતવના એક ઉપવાસનુ, ઉતા
 જે ઉપવામનુ, માર્ગ જવા લાગતા ત્રણ ઉપવામનુ જતા ચાર ઉપવામનુ,
 થોડા માગ ઉપવામના પાય ઉપવામનું નવે મા ૧૧ જતા પદર
 ઉપવાસનુ જિનપ્રતિમાનું દરન કરતા એક મદિનાના ઉપવાસનુ જિન
 મદિરે પ્રવેશ કરતા ૭ મદિનાના ઉપવામનું મદિને બા જે જતા ચાર
 મદિનાના ઉપવામનુ પ્રદક્ષિણા દેના એ વાના ઉપવામનું જિનપ્રતિમા

ની પૂજા કરતાં હજાર વર્ષતા ઉપવાસનું ફળ પામે, અને જિનભગવાનની સ્તુતિ કરતાં અને તથા પામે પ્રમાદાન કરતાં એ ઉપવાસનું, વિદે-
 પન કરતા હજાર ઉપવાસનું, માળા ખડેગવનું લાખ ઉપવાસનું, અને
 ગીત વાદ્ય પૂજા કરતાં અને તથા ઉપવાસનું ફળ પામે. પૂજા પ્રતિદિનનાથ
 ટક કરવી. કહ્યું છે કે—પ્રાતઃકાળે કરેલી જિનપૂજા રાત્રે કરેલા પાપનો
 નાશ કરે છે, મધ્યાહ્ન સમયે કરેલી પૂજા જન્મથી માંડીને કરેલા પાપનો
 ક્ષય કરે છે, અને સંધ્યા સમયે કરેલી પૂજા સાત જન્મમાં કરેલાં પાપ
 ટાળે છે જળપાન, આદાર, યૌવધ, નિદ્રા, વિદ્યા, દાન જેવી એ સાત
 વસ્તુ યોગ સમયે કરી હોય તો સાફ ફળ આપે છે; તેમ જિનપૂજા પણ
 અવસરે કરી હોય તો તે પણ સાફ ફળ આપે છે. ત્રિશણ જિનપૂજા કરતા-
 રો ભવ્ય જીવ સમક્ષિતને ગોભાવે, અને શ્રેષ્ઠિક રાત્રની પેઠે તીર્થકર
 નામગોત્ર કર્મ ગાયે જે પુણ્ય દોષ રહિત જિનભગવાનની ત્રિશણ પૂજા
 કરે, તે ત્રીજે અથવા સાતમે આઠમે ભવે સિદ્ધિશુભ પામે ચોસડ-દોઢા
 પરમ આદરથી પૂજા કરે છે, તોપણ ભગવાન પૂજતા નથી. કારણ કે,
 ભગવાનના શુભ અનંત છે જે ભગવાન! અમે તમને તેવથી દેખી શકતા
 નથી, અને સારી પૂજાથી પરિપૂર્ણ આગવી શકતા નથી; પરંતુ શુદ્ધ-
 ભક્તિ ગગના વશથી અને આપની આજ્ઞા પાળવાને અર્થે પૂજાદિને વિષે
 પ્રવૃત્તિ કરીએ છીએ. દેવપૂજાદિ શુભ કૃત્યમાં પ્રીતિ, અહુમાન અને સમ્યગ્
 વિધિ વિધાન (મારી પેઠે સાચવવો) એ બન્નેને વિષે ખરા ખોટા રૂપિ-
 યાના દટાતથી ઐભગી જાણવી. તે વિષે કહ્યું છે કે —

ખર રૂપ અને ખરી મુદ્રા એ પ્રથમ ભાગો જાણવો ખરું રૂપ અને ખોટી
 મુદ્રા એ બીજા ભાગો જાણવો. ખરી મુદ્રા અને ખોટું રૂપ એ ત્રીજા ભાગો
 જાણવો. ખોટું રૂપ અને ખોટી મુદ્રા એ ચોથા ભાગો જાણવો એ રીતેજ
 દેવપૂજા આદિ કાર્યોમાં પણ સાફ અહુમાન અને સાચો વિધિ હોય તો
 પ્રથમ ભાગો જાણવો સાફ અહુમાન હોય, પણ સાચો વિધિ ન હોય તો
 બીજા ભાગો જાણવો સાચો વિધિ હોય, પણ સાફ અહુમાન ન હોય તો
 ત્રીજા ભાગો જાણવો અને સાફ અહુમાન ન હોય અને સાચો વિધિ પણ
 ન હોય તો ચોથા ભાગો જાણવો. અદ્વૈતમાખ્યા કહ્યું છે કે—આ વંદનાને

રિંદે રૂપા મ યુ પુરના ચિત્રમા રહેતું બહુમાન જાણતું અંતે મધૂ । બા
 લ (ગદાગ રહેતી) દ્વિપા, મુ । સમાન જાણતી ગનમાન અંતે ગાત્રદિ
 યા એ બેળી યોગ મળી આવે તો ખગ રૂપિયાની પેડે મારી રહના નાજ
 વી મનમાં બહુમાન છતા પ્રમાણથી વદા કનકારી વદા જીમી બાગા
 મા કહેના રૂપિયા જેની જાણતી કાલ વરતુ ॥ લાભો માટે મધૂનિ ગાત્ર
 દિસા આગરી પશુ વદા કરનારની વદના જીમી બાગામા કહેના
 રૂપિયા રૂપથી જાણતી ગનમા ગહુમાન । હોર અંતે બાલદિ ॥ પશુ
 બાગાર । તેમ તો એ તરસી વ ॥ નજ મમત્વી મનમા બહુમાન
 ગાખનાત પુત્રો દેશ દાગો ગતુમરીયો થી દિસા ધણી વદના સાધથી
 કરવી મે બાગમ છે જીનુ આ જિતમનો રિંદે ધમાનુદાન નાર પ્રમ
 રુતુ યુ કે એ પ્રીતિ અનુદાન, ખીનુ ભક્તિ અનુદાન, રીનુ વરા
 અનુદાન અને એથુ અસમ અનુદાન બાલદિની જેમ રીંદે પ્રીતિ
 દાસ છે, તેમ મ મ પ્રદૂતિવાળા જીવો જે પૂન વ નાદિ અનુદાન કરતા
 મનમા પ્રીતિરમ રૂપા યા, તે પ્રીતિ અનુદાન જાણતું શુદ્ધ રિતબી બ
 બ જીવો જિત । બહુમનરી પૂન વદના અનુદાન કરતા નો પ્રીતિ
 મમ ઉપત યાર તો તે ભક્તિ અનુદાન જાણતું જેમ પુરુષ પોનારી મા
 તાનું અંતે મીનુ પાનપૂષાણ વગેરે મધુન કહે છે, તેમ । મતાનું
 પાલકાદિ નુમ મી કહે છે, જીવો એનું પાનપૂષાદિ પ્રીતિથી કરે છે
 તેમ અદિ પ્રીતિ અનુદાનમા અંતે ભક્તિ અનુદાનમા પશુ બાલ જાણતો
 જિવો જિત । મતાનુદાન શુભો નાજ બાલ કર મતા કરતા રિતિથી નો
 વ ના કર તો તે રચનાનુદાન જાણતું જીવનાનુદાન । ચરિત્રાત પુર
 પો નિયમથી દાવ કે દુગથી અજ્ઞા । અખનદા બાલ કર મતા
 આનજન વાર કરના પૂના અજ્ઞામના અમીજ જે અનુદાન । તે
 નિજુ પુત્ર । મે અમમ અનુદાન જાણતું જે જિત પી પ્રુખો દાસ કે
 જીમ કુળના અદનુ જમ । અમમ દાસા મયોગથી મવદ, તેમ વનન
 અનુદાન । મમમથી રવતે જે નાર જેમ દાસી મા પડી પડી દી
 રુ । રીંદે એ બાળનું દે તેમ આજમા મમમ । અનુદાન । આજમા
 રીંદે નાજ ખતા અમમ અનુદાન । વ છે જે રીંદે વદના । દ નારી

વચન અનુશાનમાં અને અસંગ અનુશાનમાં ભેદ સમજાવો. પ્રથમ બાલા-
દિક્ષને લેશમાત્ર, પ્રીતિથી અનુશાન સંબંધ છે, પણ કિત્તેજાતર નિશ્ચયથી
અધિક ભક્તિ વગેરે શુશુની પ્રાપ્તિ થાય છે. માટે પ્રીતિ ભક્તિ વગેરે શુ-
શુની પ્રાપ્તિ થાય છે માટે પ્રીતિ ભક્તિ આદિ ચારે પ્રકારનું અનુશાન -
પ્રથમ ભાગામા કહેલા રૂપિયા સરખું નિશ્ચયથી જાણવું. કારણ કે, પૂર્વા-
ચાર્યોએ ચારે પ્રકારનું અનુશાન મુદ્દિને અર્થે કર્યું છે જીજ્ઞ ભાંગામાં
કહેલા રૂપિયા સરખું ધર્માનુશાન પણ સમ્યક્ ધર્માનુશાન કારણ હોવાથી
એકાદ દ્વિત ન જાણવું. કારણ કે, પૂર્વાચાર્યો કહે છે કે, દંભ કપટાદિ
રહીત ભવ્ય જીવની અશુદ્ધ ધર્મક્રિયા પણ શુદ્ધ ધર્મક્રિયા આદિનું કારણ
થાય છે, અને તેથી અંદર રહેલું નિર્મળ સમ્યક્ત્વ રૂપ જન બાલ્યમળને
ત્યાગ કરે છે. ત્રીજા ભાગમાં કહેલા રૂપિયા સરખું ધર્માનુશાન માયામૃત્તાદિ
દોષ યુક્ત હોવાથી જોઠા રૂપિયાથી વ્યવહાર કરનારની પેઠે મદ્દાન અનર્થ
ઉત્પન્ન કરે છે. એ (ત્રીજા ભાંગમાં કહેલા રૂપિયા સરખું) ધર્માનુશાન
પ્રાપ્તે ભવાભિનંદી જીવેને અજ્ઞાનથી, અશ્રદ્ધાથી અને ભારે કમિપણથી
થાય છે. ચોથા ભાગમાં કહેલા રૂપિયા સરખું ધર્માનુશાન તો નિશ્ચે આ-
રાધનાથી અને વિરાધનાથી રહીત છે તે અભ્યાસ વશથી કોઈ વખત
એકાદ જીવને શુભને અર્થે થાય છે. જેમ કોઈ શ્રાવકને પુત્ર કાંઈ પણ
પુણ્યકર્મ કર્યા વિના કેવળ હમેશાં જિનચિંબને જોતા જોતાં મરણ પામ્યો,
અને મત્સ્યને ભવે જઈ ત્યા પ્રતિમાદાર મત્સ્યના દર્શનથી સમ્યક્ત્વ પામ્યો.
એ ચોથા ભાગનું દષ્ટાંત જાણવું. એ રીતે દેવપૂજા આદિ ધર્મકૃત્યોમાં એ-
કાદથી પ્રીતિ અને જહુમાન હોય તથા વિધિપૂર્વક ક્રિયા કરે તો ભવ્ય જીવ
યોગ્ય ફળ પામે માટે પ્રીતિ, જહુમાન અને વિધિ વિધાન (વિધિ માફક
કરવું) એ ત્રણેને વિષે સારી પેઠે યતન કરવો. આ વિષય ઉપર ધર્મદત્ત
રાજનું દષ્ટાંત નીચે આપ્યું છે —

રૂપાના જિનમંદિરથી જોભતા એવા રાજપુર નગરમાં ચંદ્રમાની પેઠે
શીતકર અને નકુવલયવિકાસી એવો રાજધર નામે રાજ હતો. જેમની
પાસે દેવાંગનાઓએ પોતાની રૂપ સંપદા જાણે થાપણજ મૂકી હોયતી !

* કમળને ખીચવનાર, પૃથ્વીને આનંદ પમાડનાર.

એવી તે ગાળી પ્રીતિમની પ્રમુખ પાત્રએ પરજીવી રાખીએ હતી એક
 પ્રીતિમની ગળી વળે જાણી સર્વે જાણીએ જામતી આન કારી પુત્રના
 લાભથી ચિત્તમા મનોભા પામી પુત્ર ન દેવાથી વધેના જેવી પ્રીતિમની
 રાખી મનમા ધજોજા જે પામી પકિતને મહન કરવો કર્યું છે, આ
 તેમા પશુ પ્રમુખ માણસને જે પામિતને ચાર તો તેનાથી તે મદન કે
 ગણ એ પામી મળ્યું જાત છે અથવા જે વગુ દેવના આધીના રહી,
 તે વગુની જાણતમા મુખર અમુલ્યનો વિચાર કરવાથી શુ લાભ થવાનો ?
 એમ છતાં મનમા તે વાતથી દુખ ધાગ્યું કરનારા મૂલ વચાળા લેખે
 મૂળનાને પિછાડે ચાઓ દેવતાઓને મરેલી સિંધ પ્રમાણની માનતાઓ
 પશુ ન હારે નિષ્ફળ નીરડી, ત્યારે તો પ્રીતિમતીનું દુખ ધણે વધી પા
 મ્યું જરાય નિષ્ફળ કિરે, ત્યાર આગા મદન ન થાય એમ જાણવું મેક
 મમરે એક દનડું મચ્છુ ધરમા નાગકની પેડે રમતું હતું તે તેજે લાય
 છપા છીડું તો પશુ મનમા જા ન ગણતા દસે મનુ વાલીથી તે ર
 પીને હતું કે "હે બે" ! તું અહિં થયે-૭ થી રમતો હતો, તો મને
 તુ નિષ્કુળ છતાં મ આગાના રમથી પડે કે ? થયે-૭ વિર કે નાર
 છવો ? તમામા દેવ વિરત મગ્ય મમાન છે તું પોને રવાપાં બો
 તની છતી પડુ તો એક મશુખ કેમ કેમ હરે છે ? શુ ? કેમથી
 પા થાય છે, અને ધનથી પેલાનું વાંછિત મદન થાય છે ? પછી પ્રી
 તિમનીએ મનમા મમામ આ ૭ પામી દસો કરું કે, "હે મનુ જિ
 રામતે ! તું મને એમ કેમ હરે છે ? તો ? દોડી વારમા નૂળી દર
 પશુ તે પદમાં મેં જાન ને રાધુ છું કે, જોકે દેવતાઓની પૂજા વિ
 વિષ રમના તા આદિ ધજા મનમ દુ મેલા દરે છું તો પશુ માર
 પામેથી જાતી પેડે મને મસાગમાં મુખકર પુત્ર કેમ નથી થતા ?
 પુત્ર વિના દુ :ખી છું તે તું મી રીતે જાણે છે, અને મનુ તની રાખી
 મી રીતે બોલે છે ? દા : બોલો ? મદાગી વાતનિત પૂછાવું તો મું
 કાચું છે ? તને સાનક મી વાત કરું કે પત્ર પુત્ર મુખ અહિં તો
 વસ્તુની રાશિ પૂજા કરેલા કનની આધીનામ ૭ અંતિ કે હરે ?
 આમ તો ૧-૬ આગા જાણે છે કે હરે છે જુદીગીન મુખો ને તે

દેવતાની પૂજા કરે છે, ને મિથ્યા છે, અને તેથી મિથ્યાત્વ લાગે છે. એક જિનપ્રણીત ધર્મજી જીવેતો આયોકમા તથા પરયોકમા વાંછિત વસ્તુનો દા-
તાર છે જે જિનધર્મથી વિદ્વતી શાન્તિ વગેરે ન થાય, તો ને બીજા ઉ-
પાયથી કયાથી થવાની ? જે અંબજર સૂર્યથી દૂર થઈ શકે નહીં, તે
જાણ બીજા ગ્રહથી દૂર થાય ? માટે તુ કુપધ્ય સરખા મિથ્યાત્વને છોડી
દે, અને રૂઢા પથ સમાન અહંકર્મની આરાધના કર તેથી આયોકમા
તથા પરયોકમા પણ તારા મનોરથ પ્રાપ્ત થશે ”

હસ આટલું કહી-પાસની પેઠે ઝટ ક્યાય ઉડી ગયો પછી ચમત્કાર
પામેલી પ્રીતિમતી રાણી પુત્રની આશા પાછી ઉત્પન્ન થવાથી હાસ્યમુખી
થઈ. ચિત્તમા કાંઈ પીડા થઈ હોય તો ધર્મ, ગુરુ આદિ વસ્તુ ઉપર બહુ
સ્થિર આસ્થા રહે છે જીવેતો એવા સ્વભાવ હોવાથી પ્રીતિમતી રાણીએ
સદ્ગત પામેલી આવક ધર્મનો અંગીકાર કર્યો. સમ્યક્ત ધારણ કરનારી
અને વિદ્યાગ જિનપૂજન કરનારી પ્રીતિમતી રાણી અનુક્રમે મુક્તિ આ-
વિદ્યા જેવી થઈ. હસની વાણીનો એ કોઈ મોટો ચમત્કારી ગુણ બાણ-
વો હશે, એક વખતે રાજધર રાજાના ચિત્તમા એવી ચિંતા ઉપન્ન થઈ
કે “ હજી પટ્ટગણીને એકે પુત્ર થયો નથી, અને બીજી રાણીજાને તો ગે-
કડા પુત્ર છે. એમા રાજ્યને યોગ્ય પુત્ર કોણુ હશે ? ” મન એવી ચિંતા-
મા છે, એટલામા રાજા સ્વપ્નમા બાણુ સાક્ષાત્ક હોયતી । એવા કોઈ દિવસ
પુરૂષે આવતી રાજાને કહ્યું “ હે રાજા ! પોતાના રાજ્યને યોગ્ય પુત્રની તું
કોઈટ ચિંતા ન કર. દુનિયામા કદાચ સમાન કુળ દાયક એવા એક
જિનધર્મનીજ તુ આરાધના કર. તેથી આ લોક પરયોકમા તારી ઇષ્ટ
સિદ્ધિ થશે. ” એવું સ્વપ્ન જોવાથી રાજધર રાજા પવિત્ર થઈ હર્ષથી જિન-
પૂજા આદિ કરવાથી જિનધર્મની આરાધના કરવા લાગ્યો. એવું સ્વપ્ન
જોયા પછી કોણુ આજ્ઞામા રહે ? પછી કોઈ ઉત્તમ જીવ હસ જેમ સ-
રોવરમા આવતરે છે, તેમ પ્રથમ અરિહંતની પ્રતિમા સ્વપ્નમા દેખાડી પ્રી-
તિમતીની કૃપામા આવતર્યો. તેથી સર્વે લોક આનંદ પામ્યા. ગર્ભના પ્ર-
ભાવથી તે પ્રીતિમતી રાણીને મણિરતનમય જિનમંદિર અને જિનપ્રતિમા
કરાવવી તથા તેની પૂજા કરવી ઇચ્છા દોહસો ઉત્પન્ન થયો. પૂજા કરીને

અનુર રતુ યાન તેમા સ્ત્રી પાઠ ? એવતાઓની કાર્યમિત્રિ મનમા ચિત્તન તાજ થઈ જાય છે, સમજાઓ પી કાર્યમિત્રિ મુખમાથી વચ્ચન નિમ્નતા વારજ યાન છે, ધનરાત લેખોની કાર્યમિત્રિ ધનથી તત્કાળ યાન છે, આંખો જામી રહેલા મનુષ્યોની કાર્યમિત્રિ તે પોતે અગ મળેત ત કહે ત્યારે બાય છે પ્રીતિમતિનો દોહનો કુખથી પૂર્ણ જાય એવો હતો, તો પશુ જામએ ધણી દપથી તેજ મપૂણુ દોહલે તત્કાળ પૂણ કના જેમ મેર પત્ત Cપર ની જૂમિ પારિગતત સ્વપ અને પ્રમન તેમ પ્રિતિમતી સાળીએ અમુગમથીજ રાત્રને નાશ કરા ॥ ૧ પુત્ર પ્રમ પો તે પુત્ર અનુક્રમે મહિમાવત થયો

રાજવર રાજનો પુત્ર જન્મ માલખી વલોજ દા થયો તેથી તેણે પુત્ર પાઠ સમયે ૧ મરો એના મરોટો તે પુત્રો જ મોત્સવ વગેરે તે સમયે કપા, અને તે પુત્રો સમયે અનુમતુ ધમત્ત એનુ નામ રાખ્યુ એમ વિરે નવારા ઉસન મીને આદથી તે પુત્રો જિભામિતે લઇ જઈ આં તની પ્રતિમાને મારકા કાસી જામના આગમ લેટાણા મા રક મૂનો ત્યારે ધણી મનુદ થગેની પ્રીતિમતી સાળીએ પોતા પી મળીને કહ્યુ કે 'ટે મળી' તે અનુર હસે ચિત્તમા અમત ૧૭ ઉપર મેરે એરો થતોજ ઉપકાગ આરા ઉપકાગ તે જમના યન પ્રમારે મરાથી નિ ધન પુરુષ જેમ દેવોગથી પોતાની રેશની નામ નોરો વિરિ ખામે તેમ આરાનો મેશનો ન રાકાય એનુ વિનયમ રપ એ રત્ન અને બીજુ આ પુનગત દુ પામી જાતમતિ આમ મોને ૩, ગેટનામા મા ૧ માલમતી પો તે ૧૧મ એમએક આવેલી મૂરુથી તત્કાળ મેશા ૧ થઈ મયુ, અને તે પી પાજા તે પી માતા પશુ આમરા કુખી મૂરુજ મા ૧ મેશાન થઈ તુ રત પરિવારના તથા આતપા ૧૧ લોગએ દમિદોર અથવા પોઈ દેશના પી પીગ વોર રૂ ૧ એમ મામા દત્તના મી ધમા ખે થી ઉમેરવર પોમર મ્યા ૧, 'તા ૧૧૧૧ માતા અને પુત્ર મે જા ૧૦ ૧૦ મ આ ૧ થયુ ?' કાપ્તાનમાં સગા પમા પ્રમુખ લોખને ત્યાં આડી જો માતા પુત્રો સ્ત્રીનક ઉપચાર દા તથો વગી વરમા ૧ જામર નો તે પી પાજા તેની માત પશુ મચેત યા પૂત્ર મોરો મોગ ધમો અ ૧૧ મી ૭ તેજ સમયે સ્વર આ વન પી વનમાડી ૧૬ ૧૧પુત્રો ૮૨ ૧

સહિત લઇ ગયા. તે દિવસે રાજપુત્રની તબિયત સારી રહી. તેણે વારંવાર દૂધપાન વગેરે કર્યું. પણ બીજે દિવસે શરીરની પ્રકૃતિ સારી છતાં અરુચિતાળા માણસની માફક તે બાળ કે દૂધ પીધું નહીં, અને ચઢવિહાર પરચ-બાણ કરનારની પેઠે આપઘ વગેરે પણ ન લીધું તેથી તે બાળકના માતાપિતા મંત્રી, નગરના લોકો એ સર્વ ઘણા દુઃખી થયા, અને શુ કરવું? તે કોઇ-ને સૂઝે નહીં. ત્યારે જાણે બાળકના પુણ્યથી ખેંચાયલાજ હોયની! એવા એક મુનિરાજ મધ્યાહ્ન સમયે આકાશમાંથી ઉતર્યા. પ્રથમ પરમ પ્રીતિથી બાળકે અને તે પછી રાજા આદિ લોકોએ, મુનિરાજને વંદના કરી. રાજાએ બાળકે દૂધ વગેરે ત્યાગ કરવાનું કારણ પૂછ્યું, ત્યારે મુનિરાજે સ્પષ્ટ કહ્યું કે, “હે રાજન્! આ બાળકને રોગાદિકની અથવા બીજી કાષ્ઠ પણ પીડા નથી. એને તમે જિનપ્રતિમાના દર્શન કરાવો. એટલે એ હમણા દૂધપાન વગેરે કરશે ” મુનિરાજના વચન પ્રમાણે તે બાળકને જિનમંદિરે લઇ જઈ દર્શન, નમસ્કાર આદિ કરાવ્યું. ત્યારે તે પૂર્વની માફક દૂધ પીવા લાગ્યો, અને તેથી સર્વ લોકો આશ્ચર્ય અને સતોષ પામ્યા. ફરીથી રાજાએ મુનિરાજને પૂછ્યું કે, “આ શું અમત્કાર?” મુનિરાજે કહ્યું. “હે રાજન્! તને એ વાત જ્ઞાના પૂર્વભવથી માડીને કહુ છું તે સાબળ.

જેમાં નિઘ પુરુષ થોડા અને ઉત્તમ પુરુષ ઘણા એવી પુરિષા નામે નગરીમાં દીન છવ ઉપર દયા અને શત્રુ ઉપર ક્રૂરદષ્ટિ રાખનારો કૃપ નામે રાજા હતો મુદ્ધિથી બૃહસ્પતિની બરાબરી કરી શકે એવો તે રાજાનો ચિત્રમતિ નામે મંત્રી હતો; અને દ્રવ્યથી કુબેરની બરાબરી કરનારો વસુમિત્ર નામે શ્રેષ્ઠી તે મંત્રીનો મિત્ર હતો નામથીજ એક અક્ષરે ઓછો, પણ ઋદ્ધિથી બરાબરીનો એવો મુમિત્ર નામે એક ધનાઢ્ય વણિકપુત્ર વસુમિત્રનો મિત્ર હતો. વણિકપુત્ર પણ અનુક્રમે શ્રેષ્ઠીની બરાબરીનો અથવા તેના કરતાં અધિક ચઢતો પણ થાય છે. સારા કુળમાં જન્મ્યાથી પુત્ર સરખો માન્ય એવો એક ધન્ય નામે મુમિત્રનો સેવક હતો તે ધન્ય એક દિવસે ન્હાવાને અર્થે ન્હાવા સાડ સરોવરે ગયો. સારાં ક્રમળ, સારી શોભા અને સાડ જળ ધરાવનારા તે સરોવરમાં હાથીના બચ્ચાની પેઠે જળકીડા કરતા તે ધન્યને દિવ્ય ક્રમળ સરખું ઘણું મુગધી હજાર પાંખડીવાળું ક્રમળ મળ્યું પછી તે

ધન્ય સરોવરમાથી બહાર નીકળી ધણી દુર્વેથી 'ચાવતો' થયો. અનુક્રમે
માર્ગે જતા ધૂલ ઉતારીને જતી માત્રીની ચાગ દયાઓ તેને મળી પૂરનો
ધણો પગિયમ હોવાથી તે કન્યાઓએ કમળના શુભાંગણથી ધ પને કહ્યું કે,
"હે ભદ્ર ! ભદ્રગાય વનમાના વૃક્ષનું કુમ જેમ અદિ દુર્લભ છે, તેમ આ
કમળ પશુ દુર્લભ છે આ ઉત્તમ વસ્તુ ઉત્તમ મુશ્કેલીને જ માટે છે, માટે
એનો ઉપયોગ જોવા તેજા માત્રને વિશે ફરીશ નહીં" ધન્યે કહ્યું "આ
કમળો ઉત્તમ મુશ્કેલીને વિશેજ મુકુટ મમાન ઉપયોગ ફરીશ"

પછી વન્યે વિચાર કર્યો કે, "સુમિત્રજ સવ સન્નતોમાં એક છે,
અને તેથીજ તે મ્હારે પૂર્ય છે," જેની આશ્ચર્યજનક ન માણસથી ચાલની
હોય, તેને તે માણસ કરતા પ્રાણે કાણ વધુ મારો લાગે ? હશે, ભોળા
સ્વભાવના ધ યે એમ વિચારી જેમ કાંઈ દેવતાને બેઠલું આપવું હોય તેમ
સુમિત્રની પામે જઈ વિનયથી નમસ્કાર કરી અને 'યથાર્થ વાત હતી તે
મ્હી, પેલું કમળ બેઠે' કર્યું ત્યારે સુમિત્રે કહ્યું કે, "આગ શેઠ નનુમિત્ર
સર્વ સોકામા ઉત્તમ હોવાથી તેમનેજ આ 'ઉત્તમ વસ્તુ' વાપરવા યોગ્ય છે
તેમના મ્હારા ઉપર એટલા બધા ઉપમાર છે કે, હું અહોનિશ તેમનું દામ
પણુ કરે તોપણ તેમના રણમાંથી હું મુક્ત ન થઈ" સુમિત્રે એમ કહ્યાથી
ધન્યે તે ક્રમેજ વસુમિત્રને બો આપ્યું ત્યારે વસુમિત્રે પણ કહ્યું કે આ-
ભોકમા મ્હારા સર્વ કાન મરણ કરનારો એક ચિત્રમતી મત્રીજ મરમા
ઉત્તમ છે" વસુમિત્રના એવા વચનથી ધન્યે તે કમળ ચિત્રમતિ મત્રીને
નજરાણા તરીકે આપ્યું ત્યારે ચિત્રમતિએ પણ કહ્યું કે 'મ્હારા કરતા
અઠ કૃપ રાગ છે કાણુ કે તે પૃથ્વીનો અને પ્રભનો અવિપતિ દોવાથી
તેની દૃષ્ટિનો પ્રભાવ પણ દેવ ગતિની પેઠે ધણો અશુભ છે તેની દૃ દૃષ્ટિ
જે કાંઈ ઉપર પડે તે ધણો માતમર હોય તોપણ મ્હારા જેવા ધર્મ
જ્ઞાન, અને તેની કૃપાદૃષ્ટિ જેની ઉપર પડે તે કમાળ હોય તો પણ
માતમર થાય' ચિત્રમતિનાં એવાં વચનથી ધ યે તે કમળ કૃપ રાગને
આપ્યું કૃપ ગળ પણુ જિનેશ્વર ભગવાનની અને સદ્ગુણની નેવા કરવામા
તત્પર હતો, તેથી તેણે કહ્યું કે 'જેના મરણકમળને વિશે મ્હારા જેવા
રાગઓ ભ્રમરની પેઠે તત્લીન રહે છે, તેજ મદ્યર સરમા છેડ છે પણ

તેમનો યોગ સ્વાતિ નક્ષત્રના જળની પેઠે સ્વરૂપ મળે. ”

કૃપ રાજા એમ કહે છે, એટલામાં સર્વ લોકોને-આશ્ચર્ય પમાડનાર કોઈ ચારણ મુનિ દેવતાની પેઠે ત્યાં આકાશમાંથી ઉતર્યા. મણી આશ્ચર્યની વાત છે કે, આશા રૂપ વેલડી કેવી રીતે સફળ થાય છે ! કૃપ રાજા આદિ લોકો મુનિરાજને અહુમાનપૂર્વક આસન દઈ, વંદના આદિ કરી પોત પોતાને ઉચિત સ્થાનકે બેઠા. પછી ધન્યે વિનયથી તે કમળનુ મુનિરાજ આગળ ભેટણુ મૂક્યું. ત્યારે ચારણ મુનિએ કહ્યું કે, “જે તારતમ્યતાથી કોઈ પણ મનુષ્યને વિષે ઉત્કૃષ્ટપણે આવતુ હોય તે તેનો હિંદો અરિહંતને વિષેજ આવવો યોગ્ય છે. કારણ કે, અરિહંત ત્રણે લોકમાં પૂજ્ય છે. માટે ત્રણ જગતમાં ‘ઉત્તમ’ એવા અરિહંતનેજ આ કમળા ધારણ કરવું ઉચિત છે. આલોકે અને પરલોકે વાંછિત વસ્તુ આપનારી તે અરિહંતની પૂજા એક નવી ઉત્પત્તિ થએલી કામધેનુ સમાન છે.” બદ્ધ સ્વભાવનો ધન્ય, ચારણ મુનિના વચનથી દર્પે ‘પામ્યો, અને પવિત્ર યજ્ઞ જિનગદિરે જઈ તેણે તે કમળ ભાવથી-ભગવાનને ‘મસ્તકે’ છત્રની ભાંક, ચઢાવ્યું. તે કમળથી ભગવાનનું મસ્તક જેમ મુકુટ પહેરવાથી શોભે, તેમ શોભવા લાગ્યું. તેથી ધન્યના મનમાં ઘણોજ આનંદ-ઉત્પત્તિ થયો. પછી તે ધન્ય સ્વસ્થ મન કરી ક્ષણભાત શુભ ભાવના ભાંવવો લીધ્યો. એટલામાં તે માળીની ચારે કન્યાઓ ત્યાં ફૂલ-વેચવા આવી ત્યારે ધન્યે અરિહંતને મસ્તકે મૂકેલું તે કમળ તેમના જીવામાં આવ્યું. તે ‘શુભકર્મને’ અનુમેદના દઈ તે ચારે કન્યાઓએ જાણે સંપત્તિનું બીજજા હોયની ! એવું એક, એક ઉત્કૃષ્ટ ફૂલ ભગવાનની પ્રતિમા ઉપર સમકોણે ચઢાવ્યું. ઠીકજ છે, શુભ અથવા અશુભ કર્મ કરવું, ભણવું, ગણવું, દેવું, લેવું, કોઈને માન આપવું, શરીર સખધી અથવા ધર સખધી કાઈ કાર્ય કરવું, છતાં દિ કૃત્યને વિષે ભવ્ય જીવની પ્રવૃત્તિ પ્રથમ ભગવાનનું દર્શન કરીનેજ થાય છે.

પછી પોતાના જીવને ધન્ય માનતો ધન્ય અને તે ચાર કન્યાઓ પોતપોતાને ઘેર ગયા. તે દિવસથી માડી ધન્ય ભગવાનને બનતાં સૂઝી દરરોજ વંદના કરવા આવે, અને એવી ભાવના ભાંવે કે, “સંક” જાતવરતી પેઠે અહોરાત્ર પરતંત્રતામાં રહેવાથી દરરોજ જેનાથી ભગવાનને વાંદવા-

નો નિયમ પણ લેવાતો નથી, એવો હું તો વિચાર થાઓ ' હશે, કૃપ રામ,
 ચિત્રગતિ મત્રી વસુમિત્ર એટલે અને મુનિન 'વનિકપુત્ર' એ ચારે જણાએ
 ચારણ મુનિના ઉપદેશથી અનુકર્ષે આપ્યા અને અનુકર્ષે તેઓ સાધમ
 દેવતોડે, ગયા ધન્ય પણ અનિદિત ઉપર બાળિ ખનાથી મૌધમ દેવતોડે
 મનદિક દેવતા થયો હતો તે ચારે માળીની દેવતાઓ તેના (ધન્યના)
 મિત્રદેવતા થઈ કૃપ સંસ્તને, ન દેવતોડથી અચી જેમ સર્ગમા દેવતા
 એનો નામ ઇદ્ર છે, તેમ વૈશાખ પવત ઉપર આવેના મગનનહમ નગર-
 મા તે ચિત્રગતિ નામે વિધાધરનો રામ થયો મત્રીનો, હવ દેવતોડથી
 અચીને ચિત્રગતિ વિધાધરનો પુત્ર થયો તેની ઉપર માતા પિતા ધણીજ
 પ્રીતિ પ્રવા લાગ્યા બાપથી વધારે તેજસ્વી એના તે પુત્ર વિચિત્રગતિ
 નામે રાખ્યું વિચિત્રગતિએ જોના અવગ્યામા બાવી એક વખતે ૧૦૫ના
 ધણા લોકથી પોતાના બાપો મારી માર્યા માટે, મળખૂત અને શુભ
 વિચાર કર્યો, લોકોમાં ધર્મ પિતાનું અનિદ કર્યા ધારના એના હુપુનો
 વિચાર થાઓ ' સા, દુર્યોધથી જો દુર્યોએ તે મવ શુભ વિચાર ચિત્રગ
 તિને કલે એકાએક ધણો બધ આપનાથી, ચિત્રગતિ તેજ મમમે ઉત્તમ
 વૈરાગ્ય પામ્યો અને વિચાર કરવા લાગ્યો ' હાય, હાય! હવે હું શુ
 કરું મો રાજ્ય જીતું મો શુ કરું પૂર્વનુવે પુણ્ય ઉપાનુવે નહી,
 તેથી પોતાનાજ પુત્રથી મદાગ બાગમા, પરુડી મારક મળ્યું અને મારી
 ગતિ પામવાનો પ્રમગ આપ્યો, તો ૧૨૦ પણ હું ચેતી જઈ ' એમ ચિ
 તરી મનના અંધરમાન નિર્મળ થનારી તેજે તેજ વખત પવ્યમુદિ લોચ
 યો દેવતાઓએ આવી માધુનો વેપ આપ્યો ચારે ઉત્તમ બુદ્ધિવાળા તે
 ચિત્રગતિએ પચ મદાનત આપો પત્રી પાતાપ, પામેના વિચિત્રગતિએ
 ચિત્રગતિને ખમાવ્યા અને ફરીથી શાન્ત ઉપર જેમના વાલી રિનનિ કરી
 ચિત્રગતિએ નારિન લેવાની વાત જેવી ગીને બની તે સવ કદી પવનની
 પેડે અપ્રતિમ ધ વિદ્યા કર્યો માધુના દ પને અનુમરી વિજા પ્રવા અને
 હુ ખથી આચતપ એરી તપસ્યા આચ ના તે ચિત્રગતિ મુનિરાગો અન
 વિનુન અને તેની પગાર તેની અંધાથી ૮ કે શુ ૧ મન ૧૧૧ માન પખ
 ઉ ૧૨ થકુ

(ચિત્રગતિ મુનિ રાજ પ્રત્યે કરે છે કે,) તે હું જ્ઞાનથી લાભ થાય
 એમ જાણીને તમારો મોઢ ફર કરવા માટે આદિ આપ્યો. હવે આટીનો
 સમગ્ર સંબંધ કહું છું. વસુભિવ્રતો છવ દેવસોકથી વ્યવીને તું ગળ
 થયો, અને મુભિવ્રતો છવ વ્યવીને ત્હારી પ્રીતિમતી નામે રાણી થયો.
 એ રીતે તમારી બન્નેની પ્રીતિ પૂર્વભવથી દૃઢ થએલી છે. પોતાનું કિંકર
 શ્રાવકપણું જણાવવાને અર્થે કાંઈ કાંઈ વખત મુભિવ્રે કપટ કર્યું, તેથી
 તે સ્ત્રીપણુ પામ્યો. ઘણી ખેદની વાત છે કે, સમગ્ર મનુષ્યો પણ પોતાનું
 દિત અને અદિત જાણવામાં મુઝાઈ જાય છે. “ન્હારા કરતા પહેલાં
 ન્હાગ ન્હાના ભાઈને પુત્ર ન થાઓ.” એમ ચિંતવ્યું, તેથી આ ભવમાં
 ધેણા વખત પંછી પુત્ર થયો, એક વાર કાંઈનું ખોટું ધાર્યું હોય તોયણુ તે
 પોતાનું ધાર્યુંજ આકર ફળ આપ્યા વગર રહે નહીં. ધન્યના છવે દેવતા-
 ના ભવમાં એક દિવસે સુવિધિ જિનેશ્વરને પૂછ્યું કે, “હું અહિંથી વ્ય-
 વીને ક્યાં ઉત્પન્ન થઈશ?” ત્યારે તે બગવાને તમારા બન્નેના પુત્ર થવાની
 વાત ધન્યના છવને કહી પછી ધન્યના છવે વિચાર કર્યો કે, “માતા પિતા
 ધર્મ પામ્યા ન હોય, તો પુત્રને ધર્મની સાગથી ક્યાંથી મળે? મૂળ ફૂવામાં
 ન્ને પાણી હોય, તોજ પાસેના હવાગ્રામા સહજથી મળી આવે.” એમ
 વિચારી પોતાને યોધિખીજનો લાભ થવા માટે હંસનુ રૂપ ધારણ કરી
 રાણીને પ્રસ્તાવને ઉચિત વચનથી અને તને સ્વપ્ન દેખાડીને ઓંધ કર્યો. એ
 રીતે ભવ્ય છવે દેવતાના ભવમાં છતાં પણ પરભાવે યોધિજ્ઞાન થવાને
 અર્થે ઉદ્ધમ કરે છે. જીગ્ત કેટલાએક શોકો મનુષ્ય ભવમાં છતાં પણ પૂર્વે
 પામેલા ચિંતામણિરત્ન સમાન યોધિરત્નને (સમ્યક્ત્વને) ખોઈ ખેસે છે.

તે સમ્યક્ત્વધારી દેવતા (ધન્યનો છવ) સ્વર્ગથી વ્યવીને તમારો
 બન્ને જણાનો પુત્ર થયો. હવે એની માતાને સાગં સ્વપ્ન આપ્યાં અને સારા
 મોહલા ઉત્પન્ન થયા, તેનું કારણ એજ છે કે, જેમ શરીર પછવાડે છાયા,
 પતિની પછવાડે પતિવ્રતા સ્ત્રી, ચંદ્રની પછવાડે ચંદ્રિકા, સૂર્યની પછવાડે
 તેનો પ્રકાશ, અને મેઘની પછવાડે વીજળી જાય છે, તેમ એની પછવાડે
 પૂર્વભવથી જિનબક્તિ આવેલી છે. તેથી દોહલા અને સ્વપ્નમાં સારા આપ્યાં.
 ગઈ કાલે એને જિનમંદિરે લઈ ગયા, ત્યારે ફરી ફરીને જિનપ્રતિમાને

જોવાથી તથા હસના આગમનની સાત મામળાથી એને મૂઠાં આવી
 અને તમાજ જાતિરમણ સાન ઉત્પન્ન થયું તેથી પૂર્વભવનું સર્વ ફલ
 એની પાદમાં આપ્યું ત્યારે એણે પોતાની મનથીજ એવો નિયમ લીધો કે
 “જિતેશ્વર ભગવાનનું દર્શન અને વહન કર્યા પિના” એવારે યોગશ્ચર
 સુધી મુખમાં કાઢી પણ નાખતું ન કર્યું, ” નિયમ રહિત ધમ કરતા નિ
 યમ સંદિત ધર્મનું અનતગુણ અધિક ફળ કે ફલ છે કે—નિયમ સ
 હિત અને નિયમ રહિત એવો મે પ્રકારનો ધમ છે તેમાં પહેલો ધમ
 ચોડા ઉપાળયો હોય, તો પણ નિશ્ચયથી જીભ દરતા અનતગુણ ફળ
 આપે છે અને જીભે ધમ ધણો ઉપાળયો હોય, તો પણ પ્રમાણવાળું
 અને અતિશ્રિત ફળ આપે છે જે કાઠ પણ દરત દરત વગર કાઠ
 ધખા મળી સુધી અને ધણું દ્રવ્ય ધીરું હોય, તો તેથી કિચિત્માન
 પણ વાજ ઉત્પન્ન ન થાય અને જે ધારતી વખતે દરાવ કયા હોય
 તો ધારના દ્રવ્યની પ્રતિદિન વદિ થતી જાય છે એમ ધમના વિરયમાં
 પણ નિયમ કરવાથી વિશેષ ફળરહિત જાણી તરુનો જાણ પુરંપ હોય
 તો પણ અવિરતિનો ઉત્તર હોય તો ત્રણેક સમગ્ર પેઢે તેનાથી નિયમ
 સેવતો નથી અને અવિરતિનો ઉદય નહોતો તે સેવાય છે તો પણ કે
 હવે વખત આવતા દના રાખી નિયમની ભગ ન કરો એ વાત તે
 આસનસિદ્ધિ, શ્રવણીજ આતી શકે છે એ ધમ તે પૂર્વભવની આવેલી ધ
 મકથિથી અને ભક્તિથી પોતાની એક મુઠિનાની ઉમ્મરે ગઈ હોતે નિયમ
 મહત્ત્વ કયો મહત્ત્વ દાવે જિનર્જન અને જિનરહના કયા હતા, માટે એ
 દ્રવ્ય વગેરે પીતુ આને મુખા નુષાની પીમયો તો પણ દનનનો અને ધ
 દનાનો યોગ ન મળવાથી એજે મન દર રાખી દ્રવ્ય ન પીધું અંત
 વચનથી એનો અભિમદ પૂર્ણ થયો ત્યારે એજે દાપાન વગેરે દ્રવ્ય
 વેત્રવે જે શુભ અથવા અશુભ વ્રમ કયું હોય અથવા દના ધારું હોય,
 તે સત્ત્વ પરબવં પૂર્વભવની પેઢે મળી આવે છે એ મહિમારત પુરંપને
 પૂર્ણવે કરેલી જિતેશ્વર ભગવાનની અપ્રકટ ભક્તિથી પણ ચિત્તને ચમ
 કાર ઉત્પન્ન કરનારી પરિપૂર્ણ સમૃદ્ધિ મળે માણીની ચારે દનાઓના
 શ્વર સ્વર્ગથી ચ્યારીને જી. જી. એવા સંજ્ઞામાં આવતી એની ।

હીજો થશે. સાથે સુદૃઢ કરનારાઓનો યોગ પણ સાથેજ રહે છે. ”

મુનિરાજની ઝોવી વાણી સાંભળી તથા જાણકના નિયમની વાત પ્રત્યક્ષ જોઈ રાજને આદિ લોકો નિયમ સહિત ધર્મનો સ્વીકાર કરવામાં અત્રે સર થયા. “ પુત્રને પ્રતિબોધ કરવાને અર્થે વિદાર કરું છું. ” એમ કહી તે મુનિરાજ ગરુડની પેઠે વૈતાલ્ય પર્વને ઉડી ગયા. જગતને આશ્ચર્યકારી પોતાની રૂપ સંપત્તિથી કામદેવને પણ લગ્નવનાર એવો જાતિસ્મરણ પામેલો ધર્મદત્ત, અહણ કરેલા નિયમને મુનિરાજની પેઠે પાળતો દિવસ જતાં વૃદ્ધિ પામવા લાગ્યો. તેના સર્વોદ્દૃષ્ટ શરીરની વૃદ્ધિ થતી હોવાથી તેના રૂપ, લાવણ્ય પ્રમુખ લોકોત્તર સદ્ગુણ જાણુ માટે મોહિત્વપૂર્વક કે શું ! પ્રતિદિન વધવા લાગ્યા. તે ધર્મદત્તના સદ્ગુણોને ધર્મ કરવાથી વિશેષ શોભા આવી. કારણ કે, એણે ત્રણ વર્ષની ઉંમરેજ “ જિનેશ્વર ” ભગવાનની પૂજા કર્યા વગર જન્મવું નહી. ” એવો ગર્ભિગ્રસ્ત લીધો નિપુણ ધર્મદત્તને લખવું, ભણવું આદિ બહોતેર કળાઓ જાણે પૂર્વે લખેલી ભણેલી જ હોયની ! તેમ સદ્ગુણોના લીલાથીજ સીધા આવડી ગઈ. પુણ્યનો મદિમા ધણો ચમત્કારી છે ! પછી ધર્મદત્ત “ પુણ્યાતુલ્યથી પુણ્યથી પરમવે પણ પુણ્યની પ્રાપ્તિ સુખે થાય છે. ” એમ વિચારી સદ્ગુર પાસેથી પોને સારા શ્રાવકધર્મનો સ્વીકાર કર્યો.

“ ધર્મકૃત્ય નિધિ વિના સદ્ગુણ થતું નથી. ” એમ વિચારી તેણે ત્રિકાળ દેવપૂજા વગેરે શુભ કૃત્ય શ્રાવકની સામાયારીને અનુસરી કરવા માંડ્યું. હમેશા ધર્મ ઉપર ઉદ્દૃષ્ટ ભાવ રાખનારો તે ધર્મદત્ત, એનુક્રમે મધ્યમ વય પામ્યો. સારે જાંડી શેલડીની પેઠે તેનામાં લોકોત્તર મીઠાશ આવી એક દિવસે કોઈ પરદેશી પુરુષે ધર્મદત્તને અર્થે ઈંદ્રના અશ્વ સરખા લંકણવાળા એક અંધવતું રાજાને બેઠાણું કયું ન્યાયે ધર્મદત્ત પોતાની માફક તે અશ્વ પણ સ્વર્ગમાં ફેલેલ છે એમ જાણી યોગ્ય વસ્તુનો યોગ કરવાની ઇચ્છાથી તેજ સગયે પિતાની આજ્ઞા લઈને તે અશ્વ ઉપર ચઢ્યો. સમગ્ર માણસને પણ મોહ વશ કરી લે છે, એ વાણી ખેદની વાત છે ! હશે ધર્મદત્ત ઉપર ચઢતાં વાંરેજ પોતાનો અલોકિત વેગ આકાશમાં પણ દેખાડવાને અર્થેજ કે શું ! અંધવાં ઈંદ્રના અશ્વને ભગવાની ઉત્સુકતાથીજ કે શું !

તે અમ્મ એકદમ આપ્રાંશમાં ઉડી ગયો થોડી વાગમાં દેખાતો હતો, તે
 ક્ષણમાત્રમાં અટક્યાં થયો, 'અને હજારો યોજન ઉત્તરથી તે ધર્મસ્તને ધણી
 નિકટ અટવીમાં મળી કાઢ્યાં આસ્યો ગયો સર્વેના ફેલકારથી, વાનગના
 ખૂંકારથી, સઅરના ધુલકારથી, દીપકાના ચીત્કારથી, અમરી ગાપના બા
 કાથી, શેઝના નાટકમથી અને ખગન' રિયાળિયાના ફેલકારથી ધણી
 જ બંધ કરે એવી તે અટવીમાં પણ સ્વભાવથીજ બધું સહિત એવા ધર્મસ્તને
 સેવમાંત્ર પણ બંધ મનમાં રાખ્યો નહીં એ તે ખરૂં છે કે સારા પુરુષ વિ
 પત્તીના વળતે ધણીજ ધીરજ રાખે છે, અને સુખ આવે ત્યારે ગવ મિ
 લકુન કરતા નથી ॥ હાથીની પેટે અટવીમાં યથેષ્ટ કરનારો ધમદમ ને
 શૂન્ય અગ્નીમાં પિણુ મન શૂન્ય ન રાખના નેમ પોતાના શાનમંદિના
 ઉવાનમાં રહેનો હોય, તેમ ત્યાં રેવમ્થપણે રહેતો ॥ પરંતુ જિનપ્રતિમાનું
 પૂજન કરવાને યોગ ન મળવાથીજ મોઝાન હુખી થયો તો પણ મમના
 રાખી તે વિષે દુઃખ આદિ વસ્તુ પણ તેણે ન ખાતા પાપને ખાપનારો
 નિજન અગ્નિવિહારો ઉપવાસ દ્યો દ્યોતજ જળા અને જલત જલતના દુઃખ
 જણાં દોષા જતા પણ કુધા તુર્યાથી અતિશય પીડાવા ધમસ્તને એ ગીને
 ત્રણ ઉપસામ થયા પોતાના આદરેલા નિયમ સહિત ધમને વિષે એ ટવી
 આશ્ચર્યકારી દહતા છે ॥ વિદ્યાગતથી અતિશય કરમાઈ ગએલી કૂચની
 માણાની પેટે ધમસ્તનું સર્વ સરીર કરમાઈ ગયું હતું, તો પણ ધમો વિરો
 દના ક્રોધથી તેનું મન ધણીજ પ્રસન્ન જણાતું હતું ॥ આવામાં એક દેવ
 પ્રજાગર્હ તેને મહેલ લાગ્યો ॥ "તારે સત્ય માં બહુ સ્પર્શ ॥ બહુ સોર ॥
 કાષ્ઠથી મધાપ નહીં એવું કાર્ય તો આપુ આ તો મુ પૈન ॥ પોતાના
 અવિનશી અંગેમાં ન રાખના આદરના નિમને વિજ સ્વારી દહતા નિ
 રમ એ રહેતે તારી પ્રજા પ્રેશમાં ફગી તે યોગ્ય છે તે વાત મદાગ
 થી ખમાઈ નહિ તેથી મેં અદિ અગ્નીમાં લાગીને તારી ધમ મધાદા ॥
 પરીક્ષા ફગી દે સુખજ ॥ તારી દુઃખાથી ॥ પ્રસન્ન થયો ॥ મો મુખ
 આથી એ પ્રસન્ન કહીને તારે જે દષ્ટ માગતું હોય તે માગ ॥ દેતાનું
 એવું વચન આમળાઈ ધર્મસ્તને રિચાર કરીને કહ્યું કે, 'દે દેવ ॥ હું ત્યારે
 વતે ચાલુ દઈ, ત્યારે તું પાઠો આવી જે દુઃખ તે મદાર કાપ દે ॥

પછી તે દેવ “ એ ધર્મદત્ત અદ્ભુત બાગ્યનો નિધિ ખરો કારણ કે, એણે મને એ રીતે તદન વશ કરી લીધો. ” એમ કહેતો ધર્મદત્તનું વચન સ્વીકારી તેજ વખતે ત્યાંથી તે જતો રહ્યો. પછી “ ધર્મદત્ત, મને હવે મદારા રાજભુવનની પ્રાપ્તિ વગેરે શી રીતે થશે ? ” એવા વિચારમાં છે, એટલામાં તેણે પોતાને પોતાના મહેલમાં જોયો. ત્યારે ધર્મદત્તે વિચાર્યું કે, “ હમણા મેં દેવતાનું સ્મરણ નહીં કર્યું હતું, તો પણ તેણે પોતાની સહિષ્ણુતા મને મદારે સ્થાનકે લાવી મૂક્યો. અથવા પ્રસન્ન થએલા દેવતાને એટલું કાર્ય કરવું એમાં શું કઠણ છે ? ” હવે ધર્મદત્ત રાજપુત્રે પોતાના ભેળાપથી મા ભાપતે, ખીજ સગા વહાલાને તથા પોતાના આકરોને આનંદ પમાડ્યો. પુણ્યનો મહિમા અદ્ભુત છે. પછી રાજપુત્રે પારણાને અર્થે ઘણી ઉત્સુકતા ન રાખતાં જિનપ્રતિમાની પૂજા તે દિવસે તપશ્વિધિમર કરી, અને તે પછી પારણું કર્યું. ધર્મનિષ્ઠ પુરુષોનો આચાર ઘણો આશ્ચર્યકારી હોય છે.

હવે તે ચારે કન્યાઓના છવ, પૂર્વ, પશ્ચિમ, દક્ષિણ અને ઉત્તર એ સાત દિશાઓમાં આવેલા દેશના ચાર રાજાઓની સર્વેને ઘણી માન્ય એવી ધણી પુત્ર ઉપર અતુકમે પુત્રીઓ થઈ, તેમાં મહેલીનું નામ ધર્મરત્ન, બીજીનું ધર્મમતિ, ત્રીજીનું ધર્મશ્રી અને ચોથીનું ધર્મણી આ નામ પ્રમાણે તેમનામાં ગુણ પણ હતા. તે ચારે કન્યાઓ વખતે જતાં તરણ આવરણમાં આવી ત્યારે જાણે કદમીદેવીએજ પોતાના ચાર રૂપ બનાવ્યાં હોયતી, એ રીતે તેઓ દેખાવા લાગી. એક દિવસે તે કન્યાઓનાં ચારેક સુકૃતકારી ઉત્સવનું સ્થાનક એવા જિનમંદિમાં આવી અને અરિહંતની પ્રતિમા જોઈને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન પાળી. તેથી “ જિનપ્રતિમાની પૂજા કર્યા વગર અમારે ભોજન કરવું ન કદરે ” એવો નિયમ લઈ હમેશાં જિનમંદિમાં કરતી રહી. વળી તે ચારે કન્યાઓએ એક દિલ થઈ એવો નિયમ કર્યો કે, “ આપણા પૂર્વ ભવનો મિત્રાપિ ધનનો મિત્ર બ્યારે મળે ત્યારે તેનેજ આપણે વરીશું. અને ખીજ કોઈને વરીશ નહીં તે, જાણી પૂર્વ દેશના રાજાએ પોતાની પુત્રી ધર્મરત્નને અર્થે મ્હોટો સ્વયંવર મંડપ કરાવ્યો, અને તેમાં તમામ રાજાઓને તેડાવ્યા. પુત્ર સહિત રાજધર રાજાને આમત્રણ

આ યુ હતું, તો પણ ધમ્મત્ત ત્યા ગયો, નહીં કારણ કે, તેણે વિચાર્યો કે, "જો આ કામ, પ્રાપ્તિ, યામ કે નહીં ? તેનો નિર્ણય નથી એવા કામના કાણુ મનસ્સુ, માણુમ દોહતો જાય ?" એટલામાં વિચિત્રગતિ નામના વિવાધરતો રાગ, આરિદ્યત યુએવા પોતાના પિતાના ઉદ્દેશથી પ્રત્ય મહાત્મન આદરના તેવાર, યથા તેને એ પુત્રી, હતી માટે તેણે પ્રયત્નિ રિવાને પછડ્યું કે, " મહારી, પુત્રીને પુત્રી, મહારી, તારા અવારના પોત, કાણ પુરે છે ?" પ્રયત્નિએ કહ્યું " પુત્રી, મહારી પુત્રી, તો રાગ પુત્રપાત્ર એવા ધર્મત્ત કુમારને આપને ", વિધાતા એવા વચનથી વિચિત્રગતિ ધણે દુઃખ પામ્યો. આ ધર્મ પતે જોનાવનાને, અથ રાગપુર નગરે, આવ્યો ત્યાં ધર્મ તના, સુખથી ધમ્મરતિ કન્યાના રૂપવરના સમા આર જાણી, તે વિચિત્રગતિ, ધર્મજાને, સાથે લગ્ન દેવતાની પેઠે અદરન મહ કૈવ થી ધર્મગતિના રૂપવરમણે, આવ્યો, અદરન રહેવા તે બંને જાણ્યો, આશ્ચર્યકારી, તે રૂપવરમણપ્રમા જોયું તો મહાએ અગીકાર ન કરવાથી આખા પડી, ગએલા અને જાણે જુદાઈ ગયા, હોપની, એવા નિર્જોર યએવા સર્વે, રાગજો, જોવામાં આ, ના સર્વ લોકો, હવે શું થશે ? જોમ મહા આકુળ વ્યાકુળ મુખ જાયા એટલામાં વિચિત્રગતિએ અરણ્ય સ્થિત મુખ જેમ પાત્ર મળે મુઠ, યામ છે, તેમ પોતે અને ધમ્મત્ત, ત્યા થી, પ્રમટ, યપા, વનરતિ રાગકન્યા ધર્મજાને જોતા પારંગ, સ તોય પમી, અને જેમ રોષિણી, વસુને વરી, તેમ તેણે ધર્મજાને વરમાગ આરોપી મુવમવનો, પ્રેમ અથવા દેવ એ બંને પોત પોતાને હચિત્ત એવા કુપોને વિષે હારી, નેરણા દરે છે, બાકી તેણે દિશાજોના રાગજો, ત્યા આન્યા દ તા, તમણે વિવાધ ની સહાયથી પોતાની પછે પુત્રીઓ પિમાનમાં બે સારી ત્યા તેજી અને ધણા હારથી તેજ સમયે ધન તને આપી પછી ધનતે, વિવાધે દરેગ, દિય ઉત્સવમાં તે ચારે દન્યાઓનું પાણિયદળ કહ્યું ને પછી, વિચિત્રગતિ ત્રિધાધર ધમ્મત્તને તથા સવ નાગજોને વૈનાદય પડને સર્વ ગયો ત્યાં સિવ નકારના ઉત્સવ દી તેણે, પોતાની પુત્રી બો, જામ ધમ્મત્તને અમણ કહ્યું તથા તેજ સમયે વિવાધરે આપેની એક હાતર વિવાજો ધમ્મત્તને મિદ થઇ એ રીતે વિચિત્રગતિ નમુન

વિધાધરોએ આપેલી પાંચસે કન્યાઓનું વૈતાલ્ય પર્વત ઉપર પાણિયહણ કરી
 ધર્મદત્ત અનુક્રમે પોતાને નગરે આવ્યો. અને ત્યાં પશુ રાજાઓની પાસે
 કન્યાઓ પરણ્યો. તે પછી રાજધર રાજાએ આશ્ચર્યકારી ઘણા ઉત્સવ ક-
 રીને જેમ વેલ્લડી સારા ક્ષેત્રમાં વીંચવી, તેમ પોતાની સમગ્ર રાજ્યસંપદા
 પોતાના સદ્ગુણી પુત્ર ધર્મદત્તને માથે વૃદ્ધિને અર્થે સોંપી; અને ચિત્રગતિ
 સદ્ગુણી પાસે પોતાની પટ્ટરાણી પ્રીતિમતીની સાથે દીક્ષા લીધી. પોતાનો
 સુપુત્ર રાજ્ય ચલાવવા યોગ્ય થયા પછી કોણ પોતાના આત્માનું દિન ન
 કરે ? વિચિત્રગતિએ પણ ધર્મદત્તને “પૂછીને દીક્ષા લીધી અનુક્રમે ચિત્ર
 ગતિ, વિચિત્રગતિ, રાજધર રાજા અને પ્રીતિમતી રાણી એ ચારે મોક્ષે ગયાં.
 ધર્મદત્તે રાજ્યની લગામ હાથમાં લીધા પછી હજારો રાજાઓને સ-
 હજર્માં જીતી લીધાં. અને તે દસ હજારે રથ, દસ હજારે હાથી, એકલાખ
 ઘોડા અને એક કોડ પાંચદલ એટલા સૈન્યનો સાહસીનાંગો થયો. ઘણા
 પ્રકારની વિધર્તા મદ્ધ ધરનારો હજારો વિધાધરના રાજાઓ ધર્મદત્તના તામે
 થયા. એ રીતે ઘણા કાળ સુધી ઇંદ્રની પેઠે તેણે ઘણું રાજ્ય ભોગવ્યું.
 સ્મરણ કરનાંજ આપનારો જે પૂર્વે પ્રસન્ન થએલ દેવતા તેના સહાયથી
 ધર્મદત્તે પોતાની દેશને દેવકુર ક્ષેત્રની પેઠે મારી, દુર્ભિક્ષ વગેરેનું જેમ
 નામ પણ ન જણાય એવો કર્યો. પૂર્વે ભગવાનની સહજદગ કમળથી પૂર્ણ
 કરી, તેથી એટલી સંપદા પામ્યાં તે પણ યથાવિધિ ત્રિકાળ પૂર્ણ કર-
 વામાં તે ધણેજ તત્પર રહેતા હતા. “પોતાના ઉપર ઉપકાર કરનારનું
 પોપણ અવશ્ય કરવું જોઈએ” એમ વિચારી તે ધર્મદત્તે નવાનવા ચૈત્યમાં
 પ્રતિમા બેસાડી તથા તીર્થયાત્રા સ્નાત્રમંહોત્સવ આદિ-શુભ કૃત્ય કરીને પો-
 તાની ઉપર ઉપકાર કરનારી જિનમંદિતુ ધણેજ પોપણ કર્યું. તે ધર્મદ-
 ત્તના રાજ્યમાં અદારે વર્ણ “જેવો રાજા તેવી પ્રજા” એવી કહેવત
 પ્રમાણે ઘણા ખરા જૈનધર્મી થયા. તે જૈનધર્મથીજ આભવે તથા પરભવે
 ઉદય થાય છે. તે ધર્મદત્તે અવસર ઉપર પુત્રને રાજ્ય આપી પોતે રા-
 ણીઓની સાથે દીક્ષા લીધી, અને મનની એકાગ્રતાથી તથા અરિહંત
 ઉપર દંઠે બક્ષિતથી તીર્થ કર નાગોત્રે કર્મ આધર્યું. આદિ એ લાખ પૂર્વનું
 આયુષ્ય ભોગવીને તે સહજાર દેવકોકે દેવતા થયો. તથા તે ચારે રાણી-

ઓં નિનમ્રકિતથી ગણુ'ર કર્મે બાંધીને તેજ દેવલોકે ગઈ પછી ધર્મદ
તનો છૂટ ચારે ગણુઓના છુટની સાથે ગ્રમથી ન્યત્રો ધર્મતો
છવ મદાનિદેહ ક્ષેત્રમાં તીર્થસ્થ થઈ 'અને ચારે રાણીઓના છવ તેના
ગણુધર થયા ધર્મદતનો છવ તીર્થસ્થ નામગોષ્ટ વેદીને અતુલ્ય ગણુવર
સંદિત મુકિતએ ગયો આ ધર્મ તનો ઓ' ચારે રાણીઓના મયોગ કેવો
આશ્ચર્યમંદ છે ર મર્મનું છવોએ આ રીતે નિનમ્રકિતનું અર્ધે જનહી
ધર્મદત રામની પેડે નિનમ્રકિત તથા ખીજા શુભ ફલ મંગલને એથે દ
મેસા તેતર રહેતું આ રીતે વિધિપૂર્વક નિનપૂજા દ વાધો કલમ દગ
મંગ પ્રાપ્ત થાય છે અને તે ઉપર આ ધર્મદત રામની કથા છે

મંગલકાથામાં 'કર્મિન ચિત્તરઓ 'ઐદરે' 'વિત વિતા કરવાત-
'તર' એમ કહ્યું છે 'માટે વિત ચિત્તા' તે શુ : તે કહે છે નિનમ્ર
રમા સદાઈ ગણુરી નિનમ્રદિર અંધાર તો બાગ પેડી જતો દાય તો
તે તુરત ફરતે કરતવો, પૂર્ણના ઉપમરણ પૂરતા દાય તો પૂરા પાડ
મંગલનેત્રી તથા પવિત્રાની પ્રતિભાઓ નિર્મળ રામની, ઉત્તરી પૂજા તથા
દીપાવિત્રી ઉત્કૃષ્ટ શોભા કરવી, ચોરાથી આગામનાઓ રામની નોખા
દગ, નૈવેદ્ય આગિની સિદ્ધના કરી, અદન, કેલ' ધર્મ દીને, તેવ ઐદરો
વરગુનો સમર્થ કરવો, દેરામ ના પેગાનો નાશ થતો દાય તો આગળ કહે
જાશે તે દહત આદરે તેની રક્ષા કરવી, એ ચાર આરા આવર સાક્ષી રા-
ખાને દેવજની ઉપરથી કરવી ઉપરથીમાં આવેલુ દ્રવ્ય સારે મેલો
ધતનાથી ખપુ દેવદાના જામે અંચનુ નામુ ચો ખુ ખપુ પોને દવ
જની રૂદિ કરી તથા ખીજા પામે દાવરી, મરિમાં કામ કરનાર
ઓંને પગાડ આર્પવા, તથા તે લોકે બરાબર કામે કરે કે નહીં
તે તાસવા માટે તેમની ઉત્તર દેખરખી ગણુરી વનેરે નીક પ્રાપ્ત
ઉચિત વિતા જનહી દ્રવ્યથી અથવા ચાગ રાખા જાતી સકે એવા
મરિમાં માવ દ્રવ્યવાન ગણુથી વગર પ્રવાસે થાય એમ છે તથા પો
તોડી અમ મરનપદો અમરા પોતા દ કુળના મામોથી બની તદ
એવા કામ દેવ નિપન મત, તથા વગર એ થાય એમ છે નારે ને
તે દ વાતી નેત્રે કિ દેવ તેને તે દ વાત તો ઉચિત વિતા કરતો

જે ઉચિત ચિંતા યોગ સમયમાં થાય એવી હોય, તે ખીજી નિસિદ્ધી કરતાં પહેલાંજ કરવી. પછી પણ જેવા યોગ હોય, તે પ્રમાણે કરવી.

જેમ ઉપર મદિરની ઉચિત ચિંતા કહી, તેમજ ધર્મશાળા, ગુરૂ, જ્ઞાન આદિની પણ ઉચિત ચિંતા પોતાની સર્વ શક્તિથી કરવી. કારણ કે દેવ, ગુરૂ પ્રમુખની ચિંતા કરનાર શ્રાવક વગર ખીજો કોઈ નથી. જેમ એક ગાયના ઘણા માલીક આહારો તેને દોહતા, પણ તેને ધાસ પાણી નીરતા નહી. એવી રીતે દેવ, ગુરૂ આદિની ઉપેક્ષા અથવા તેમના કામમાં દીક્ષા ન કરવી. કારણ કે, તેમ કરે તો સમ્યક્વતો પણ વખતે વિનાશ થઈ જાય. આશાતના વગેરે થતાં જો પોતાને ઘણું દુઃખ ન થાય તો તે કેવી અરિહંત પ્રમુખની ભક્તિ? લૌકિકમાં પણ સંભળાય છે કે, મહાદેવની આખ ઉખડી ગયેલી જોઈ ઘણા દુઃખી થયેલા બિદેસે પોતાની આખ મહાદેવને અર્પણ કરી. માટે હમેશાં દેવ, ગુરૂ આદિનાં કામ પોતાનાં કામ કરતાં પણ ઘણા આદરથી કરવા. અમે એમ કહીએ છીએ કે—સર્વ સંસારી જીવોની દેહ, દ્રવ્ય અને કુટુંબ ઉપર જેવી પ્રીતિ હોય છે, તેવીજ પ્રીતિ શોક્ષામિલાપી જીવોની જિનપ્રતિમા, જિનમત અને સદા ઉપર હોય છે. દેવ, ગુરૂ અને જ્ઞાન આદિની આશાતના નૃધન્ય, મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટ ભેદથી ત્રણ પ્રકારની છે. તેમાં પુસ્તક, પાટલી, ટિપ, જપમાળા આદિને થૂંક લગાડવું, ઝોછા અથવા વધારે અક્ષર બોલવા, જ્ઞાનોપગરણ પાસે છતાં વાયુસંચાર કરવો, ઇલાદિક નૃધન્ય આશાતના જાણવી. બણવાનો કાળ ન હોય સારે બણવું, યોગનાં ઉપધાન તપસ્યા વગર સૂતવું, અધ્યયન કરવું, શ્રાનિથી અર્થનો અનર્થ કરવો, પ્રમોદથી પુસ્તક આદિ વસ્તુને પગ વગેરે લગાડવો, પુસ્તક આદિ ભૂમિ ઉપર નાંખી દેવું, જ્ઞાનોપગરણ પાસે છતાં આહાર અથવા લઘુનીતિ કરવી, ઇલાદિક મધ્યમ આશાતના જાણવી. પાટલી વગેરે ઉપરના અક્ષર થૂંકથી ઘસીને ભૂસી નાખવા, જ્ઞાનોપગરણ ઉપર બેસવું, સૂઈ રહેવું વગેરે, જ્ઞાનોપગરણ પાસે છતાં વડીનીતિ વગેરે કરવું, જ્ઞાનની અથવા જ્ઞાનીની નિંદા, દુસ્મનાઈ, નુકશાન વગેરે કરવું, તથા ઉત્સવ ભાવણ કરવું, એ ઉત્કૃષ્ટ આશાતના જાણવી.

જિનપ્રતિમાની ત્રણ પ્રકારની આશાતના આ રીતે—તેમાં વાળાકુંચી

વગેરે પંજાડી, જિનપ્રતિમાને પોતાના નિશામનો રપથ કરાવે,
 પોતાના વસ્ત્રના ઉગ્ર પ્રતિમાને અડાડવા વગેરે જન્ય આશા
 તના જાણી વમર ધોએવા વોતીરાથી જિનપ્રતિમાની પૂજા કરવી, તથા
 જિનપ્રતિમાને જૂમી ઉપર પાડવું વગેરે મધ્યમ આશાતના જાણી તમ
 લખાવે, જિનપ્રતિમાને નોકનો મન અમેરા ચક વોરે લેખાડવું પ્રતિ
 માને ભગ કરવે પ્રતિમાને લઈ જવી તથા જિનેશ્વર ભગવાનની દીર્ઘતા
 કરવી, વગેરે ઉત્કૃષ્ટ આશાતના જાણી અથવા જિનપ્રતિમાની જન્યની
 આશાતના હમ મધ્યમથી ચાનીસ, અને ઉત્કૃષ્ટથી ચોરાલી જાણી તે
 નીચે પ્રમાણે છે —

જિનમંદિરની અદર ૧ પાન ને પાગી ખાવી, ૨ પાણી આદિ પીવું
 ૩ ભોજન કરવું, ૪ પગરખાં પહેવ્યા, ૫ જીસભોગ દેવો, ૬ નિત
 લેવી ૭ ચમ્પુ ૮ લંધુનીનિ કરવી, ૯ વડીનનિ કરવી, તથા ૧૦ જુગાર
 રમવું એ રીતે જિનમંદિરમાં જન્યથી હમ આશાતના જરૂર ધાગવી

જિનમંદિરની અદર ૧ લંધુનીનિ કરવી, ૨ વડીનનિ કરવી, ૩ પગ
 રખાં પહેરીને જવું, ૪ પાણી આદિ પીવું, ૫ ભોજન કરવું, ૬ નિત લેવી,
 ૭ જીસભોગ કરવો, ૮ પાન નોપાગી ખાવી, ૯ ચમ્પુ, ૧૦ જુગાર રમવું,
 ૧૧ છૂતકીડા ચાલની હોય તે જોવી, ૧૨ નિમ્યા કરવી, ૧૩ પપાગી વાગી
 (૫મ ઉપર ૫મ અઢાવી) જેમણે ૧૪ પમ પહોળા કરીને જેમણે ૧૫
 મંદિર માટે વિચાર કરવો, ૧૬ મરકરી કરવી, ૧૭ અદેખા કરવી, ૧૮
 બેસવું સિદ્ધાસન વગેરે ઉપભોગ્ય વસ્તુ વાપરવી, ૧૯ કુશાની અથવા
 શરીરની આબૂાધું નેરેથી માળા કરવી, ૨૦ જન ધોગ્ય કરવું ૨૧
 ખમ ધોગ્ય કરવું ૨ મુકુટ પારણ કરવો, ૨૩ આમર પારણ કરવો,
 ૨૪ લાપરા બેસવું ૨૫ ઓઝોની માથે વિગાર સદિત દાસ્ય આદિ કરવું,
 ૨૬ પિઠ (ગર) પુરોગી સાથે પ્રમગ કરવો, ૨૭ પૂજને અવનરે જુ
 ખડેશ ન કરવો ૨૮ પૂજને અવસરે શરીર તથા વસ્ત્ર અવિન ખાવી,
 ૨૯ પૂજને અવસરે માણી એકામતા ન કરવી, ૩૦ સચિન દ્રવ્યનો બ
 હાર ત્યાગ કરવો, ૩૧ દાર, મુદ્રિયા આદિ અવિત રખવો ત્યાગ કર
 વો, ૩૨ એકાગી ઉત્કૃષ્ટમ ન કરવું ૩૩ જિનપ્રતિમાનું દશન ચાએ

અંજલિ ન કરવી, ૩૪ જિનપ્રતિમાનું દર્શન થએ પૂજન ન કરવી, ૩૫ ખરાખ ધૂત્ર આદિ વસ્તુથી પૂજન કરવી, ૩૬ પૂજનદિકને વિશે ધન્યા આદરથી પ્રવૃત્તિ ન કરવી, ૩૭ જિનપ્રતિમાના શત્રુનું નિવારણ ન કરવું, ૩૮ ચૈત્યદ્રવ્યની ઉપેક્ષા કરવી, ૩૯ શરીરમાં શક્તિ, છતાં ગાડી પ્રમુખ વાદનમાં બેસી જિનમંદિરે આવવું, ૪૦ પ્રથમજ ચૈત્યવંદનાદિક બોલવું, એ રીતે જિનમંદિરમાં મધ્યમથી ચાલીશ આશાતનાં બંધવી.

૧ મંદિરમાં બેસ, સ્વેચ્છ (નાસીક દ્વારા લીટ આદિ મળ) નાંખવો. ૨ ઘતદીઠ આદિ કરવું, ૩ કલદ કરવો, ૪ ધનુવંદાદિ ક્રમાં પ્રકટ કરવી, ૫ ક્રોમળા કરવા, ૬ પાન સોપારી ખાવી, ૭ તાંબૂનના ફૂલા આદિ નાંખવા, ૮ ગાજો દેવી, ૯ લઘુનીતિ તથા વડીનીતિ વગેરે કરવું, ૧૦ શરીર ધોવું, ૧૧ કેશ સમારવા ૧૨ નખ સમારવા, ૧૩ લોહી આદિ નાંખવા, ૧૪ શેકેલા ધાન્ય, મુખડી આદિ ખાવી, ૧૫ ગડ ગૂમડાં વગેરેની ચામડી નાંખવી, ૧૬ પિત્તનું ઔપધાદિકથી વમન કરવું, ૧૭ ઔપધાદિકથી અન્નાદિકનું વમન કરવું, ૧૮ ઔપધાદિકથી પહેલા દાંત નાંખવા, ૧૯ પગ વગેરે ચ પાવવા, ૨૦ હાથી, થોડા આદિ પશુઓને દગાવવા ૨૧ દાંતનો, ૨૨ આંખનો, ૨૩ નખનો, ૨૪ ગાલનો. ૨૫ નાસિકાનો, ૨૬ મસ્તકનો, ૨૭ કાનનો, અથવા ૨૮ ચામડીનો મળ જિનમંદિરમાં નાંખવો, ૨૯ જ્વરણ મોરણ ઉચ્ચાટનના મંત્ર અથવા રાજકાર્ય વગેરેની ગસકતો કરવી, ૩૦ પોતાના ઘરના વિવાહ આદિ કૃત્યમાં ભેગા થવાનું નક્કી કરવા માટે વૃદ્ધ પુરૂષોને મંદિરે ભેગા કરી બેસારવા, ૩૧ લેખાં લખવા, ૩૨ ધન આદિની વહેંચણુ કરવી, ૩૩ પોતાનો દ્રવ્ય ભંડાર ત્યાં સ્થાપન કરવો, ૩૪ પગ ઉપર પગ ચઢાવીને અથવા અવિનય થાય એવી કોઈ પણ રીતે બેસવું, ૩૫ છાણાં, ૩૬ વસ્ત્ર, ૩૭ દાળ, ૩૮ પાપડ, ૩૯ વડી તથા કેરા, સીભડાં, આદિ વસ્તુ જિનમંદિરે સૂકવવા માટે તડકાં વગેરેમાં રાખવી, ૪૦ રાજદિકના રણુ આદિના ભયથી ગભારા વગેરેમાં સતાઈ રહેવું, ૪૧ સ્ત્રી, પુત્ર વગેરેના વિયોગથી રૂઢન ઓકદ કરવું, ૪૨ સ્ત્રીઓ, ભોજનાદિક અન્ન, રાજ અન્ને દેશ એ ચાર સંબંધી વિકથા કરવી. ૪૩ બાણ તથા ધનુષ્ય, ખડ્ગ આદિ શસ્ત્ર ધડવાં, ૪૪ ગાય, બળદ વગેરે જાન

તવરોને ત્યાં રાખવા ૪૧ ચીતનો ઉપદ્રવ દૂર કરવા માટે અગ્નિને મેનવે.
 ૮૬ અનાદિક રાધુ ૪૭, નાલુ વગેરે પરખતુ, ૪૮ યથાનિધિ નિમિદી ન
 કરી ૪૯ છત્ર, ૫૦ પગરખા, ૫૧ રાત્ર તથા ૫૨, ચામડા એ ચાર, ૫૩
 મરિયી બહાર ૧ મૂની, ૫૩ મનની એકામતા ન, ૬૦ ૫૪ સરીરે
 તેન આદિ મોપ તુ, ૫૫ અચિત પ્રુષ્પાદિનો ત્યાગ ન કરવો, ૫૬ અંતર
 એવા દાર રીંગ વગેરે અચિત, ૫૭ જાદુવાર ઉતારી મૂની સોખા હીન થઈ
 મરિયા પેસતુ (એમ પ્રશ્નથી આ રંગની લોકો "સોખા હીન થઈ
 મરિયા પેસતુ, " આ તે કેવો બિશ્વાચર લોકોનો ધર્મ છે, " એવી નિ
 ય કરે ૭ માટે તાર વીંગ વગેરે ન ઉતારતાં, અદ્ય જુ,) ૫૭ બગવા
 ને, ૫૮ જો હાથ ન જોડવા ૫૯, એકબાકી, ઉપરામગ ન કરતુ, ૫૯
 મનને મુકા ધારણ કરવો, ૬૦ માથે મુકા અથવા પાંચી ઉપર દેરો
 વગેરે રાખવો, ૬૧ કૂના તેરા, કવચી, આદિ સાથે રાખવા ન ઉતાર
 રવા, ૬૨ પાગવા, ૬૩ જોએર આદિ વસ્તુની ફોડ રમી, ૬૩ દડે ગમતુ ૬૪
 મા તપ આદિ મનજોને, જુદા કરવો, ૬૫ ગાળ, માખ વગાડવા વગેરે
 આ એક કરવી, ૬૬ રેકાર દુકા વગેરે નિરકારનાં વચન બોલવા, ૬૭
 લેડન ઉપગત્તને નામ તોડવા એમતુ ૬૮ મરિયી માથે મમામ કરવો,
 ૬૯ વાગડગ કરવા, ૭૦ પનારી વાગીને, એમતુ, ૭૧ સામ્યાની, પાંચીઓ
 પગે પડેરી, ૭૨ મ્વચાએ પગ દાખા કરીને એ ૭૩ ૭૪ મરે અથ પુ
 પુને વગાડી, ૭૫ પાગનું સરીર અથવા સરીરના અરવત ચોઈ પધ્ધી
 દાગી દાવ કરવો ૭૬ પગે સાંગેતી થઈ જિનમરે મા અમે રી, ૭૬
 અંધભોગ કરવો, ૭૭ માયાની અથવા વગર અંધની તૂઓ જોરાવરી
 તથા ૧ ખાવરી, ૭૮ ત્યા જોજન કરતુ, અથવા દિયુદ બાદુયુદ કરતુ
 ૭૯ સરીરના શ્રમ અરહત લઈ ૧૦ વા ૮૦ વેડુ કરુ, ૮૧ ૮૫ તિલક
 અંધે બળપાર કરવો, ૮૨ પચારી પાધીને મુકા દેતુ, ૮૩ જિનમરિમાં
 પીવાનું પાણી પાણી, ત્યા પાણી પીતુ અથવા બાર માસ પીવાનું તેરા
 દેવુથી મરીગના દામના વાળ તુ પાણી લેતુ ૮૪ જિનમરિને ૮૫, ૮૬
 એ ફૂડા જાનથી એરાગી અરવત એ જાણી

જુદા અથવા તો ૧૧ પાસે આજના મરી છે તે એક - ૧ ચામડા

આશાતના, ૨ અનાદર આશાતના, ૩ ભોગ આશાતના, ૪ દુઃપ્રલિધાન આશાતનો અને ૫ અનુચિતવૃત્તિ આશાતના; એવી જિનમંદિરે પાંચ આશાતના યાય છે. તેમાં પંચાડી વાળની, ભગવાન તરફ પૂજ કરતી, પુડપુડી વગાડતી, પગ પસારવા, તથા જિનપ્રતિમાની આગળે દુષ્ટ આસને બેસવું. એ સર્વ પંડેલી અવલું આશાતના જાણતી. જેમાં તેમાં કપડાં વગેરે પહેરી, જેમાં તેમાં સમયે જોગ તેમ શસ્ત્ર મનથી જિનપ્રતિમાની પૂજ વગેરે કરવી તે બીજી અનાદર આશાતના જાણતી. જિનમંદિરે પાન-સોપારી આદિ ભોગ ભોગવવાં, તે ત્રીજી ભોગ આશાતના જાણતી. એ આશાતના કરવાથી અવશ્ય આત્માના માનાદિ ગુણોને આવરણ આવે છે, માટે એ આશાતના જિનમંદિરે અવશ્ય તજવી રાગથી, દેવથી અથવા મોહથી મનની વૃત્તિ દુષ્ણિત થએલી હોય તો, તે ચોથી દુઃપ્રલિધાન આશાતના કહેવાય છે. તે જિનરાજને વિષે વર્જવી. લેણુ-દેણુને નિમિત્તે લાંઘવા બેસવું, વાદ વિવાદ કરવો, રોવું કૂટવું, રાજકથા આદિ વિષય કરવી, જિનમંદિરે પોતાના ગાય બળદ આદિ ખાંધવા, ત્યાં વિવિધ પ્રકારનાં અન્ન રાધનાં, વગેરે ધરનાં કાચો તથા કાંઠને ગાળો દેવી વગેરે પાંચમી અનુચિતવૃત્તિ આશાતના જાણતી. અત્યંત વિષયાંસક્રત અને અવિરતિ એવા દેવતાઓ પણ સંવેદના જિનમંદિરે નિમિત્તે વિષે આશાતનાઓ ટાળે છે. દેહુ છે કે—કામ વિષય રૂપ વિષયથી મૂળાયલા દેવતાઓ પણ જિનમંદિરને વિષે અપ્સરાઓની સાથે હાસ્યક્રીડા આદિ કામ કાળે કરતા નથી.

ગુરૂની આશાતનાં તેત્રીશ છે. તે આ રીતે:— ૧ દાસ્યુ વિના ગુરૂથી આમળ ચાલવું. માર્ગ દેખાડવા આદિ કારણુ વિના ગુરૂની આમળ ચાલવું ન કલ્પે. કારણુ કે, તેથી અરિનય રૂપ દોષ થાય છે. માટે એ આશાતના જાણતી. ૨ ગુરૂના બેહુ પડખે ચાલવું (એથી પણ અવિનય થાય છે, માટે એ આશાતના જાણતી) ૩ ગુરૂની પૂકને અડકતા અથવા થોડે છેટે ચાલવું (એમ કરવાથી ખાસી અથવા છીંક આવતાં સજેખમ મળી નીકળે તે ગુરૂના વસ્ત્ર આદિને લાગવાનો સંભવ છે, માટે એ આશાતના જાણતી એમ બીજી આશાતનાનાં પણ દોષ જાણવા) ૪ ગુરૂનો મુખ આમળ ઉભા રહેવું. ૫ પડખે ઉભા રહેવું, ૬ પૂઠે નજીક ઉભા રહેવું, ૭

ગુરના મુખ આમળ બેમતુ, ૮ મે પડમે મેમતુ ૮ પૂડે નછમ બેમતુ ૧૦
 આહા આદિ લેનાના નખને ગુરથી પ્રથમજ આયમ। કરતુ ૧૧ ગમ
 નાગમનની આવોચના (દરિયાવડિ) ગુરથી પહેના કરી ૧૨ રાત્રિએ
 'દ્રોણ સૂનો છે?' એમ કહી ગુર બોનાવે ત્યારે ગુરતુ વચ। મામળાને
 પણ નિદ્રાકિતુ મિષ કરી પાઠો ઉત્તર ન દેવો ૧૩ ગુરઆદિને પ્રાધ
 મોલાવના આવે તો તેો પ્રમન રાખનાને અર્થે ગુરવી પહેલા પોતેજ
 બોનાવે, ૧૪ આહાર આદિ પ્રથમ ખીજ સાધુઓની પામે આવોધ, પછી
 ગુર પામે આવોવે, ૧૫ આહાર આદિ ખીજ સાધુઓને પ્રથમ દેખાડી
 પછી ગુરને દેખાડવો, ૧૬ આહાર વગેરે કરનાના વખતે પ્રથમ ખીજ
 સાધુઓને બોનાવી પછી ગુરને બોનાવના, ૧૭ ગુરને ન પૂજા એવેજ
 મિત્ર તથા નિટ અત ખીજ સાધુઓને આપતુ ૧૮ ગુરને જોવો તેવો આખી-
 ને મરમ તથા સિન્ધ આહાર પોતે વાપરવો ૧૯ ગુર બોનાવે ત્યારે મા
 બળીને પણ અણુમાબજના પેડે ગુરો પાઠો ઉત્તર ન આપવો ૨૦ ગુ ની
 આવે ઘણા મ્હગ વચો તથા ઉચે રસે બોનતુ, ૨૧ ગુર મોલાવે ત્યારે
 પોતાને આસને બેમીનેજ ઉત્તર આપવો ૨૨ ગુર બોનાવે ત્યારે 'કરો
 શું છે? કાણ બોલાવે છે?' એવા વિનયહીન વચન બોનાના ૨૩
 ગાઠ દાય કરવાને મ્હે, ત્યારે "તમે કેમ કરના નથી?" એવો ઉત્તર આ
 પવો, ૨૪ ગુર કહ્યું કે "તમે સમર્થ હો, પર્વારે (દીક્ષાએ) લધુ હો,
 માટે વૃદ્ધ ગાનાનાં નૈવાટ્ય કરો" ત્યારે તમે પોતે કેમ નથી જા
 તા? તમારા ખીજ સિન્ધ લાખના અર્થો નથી તેમ પી પાત્રે કરાવો
 વગેરે ઉત્તર આપવો, ૨૫ ગુર ધમકયા કહે ત્યારે નાખુશ થાય, ૨૬
 ગુર આદિ પાઠ આપે, ત્યારે 'એતો અથ તમને મામર માન-
 રનો નથી આતો એવો અર્થ નથી, આવોજ છે' એવાં વચન બોનાના
 ૨૭ ગુર પ્રાધ મ્હયા આદિ મ્હતા દોષ તો પોતે પોતાનુ દોષ જાનવાનો
 અથ હું કહું? એમ મ્હીને કયામા બગ પાડવો ૨૮ પર્વારે (દીક્ષાએ) ધમક
 થા માનગતી હો, ત્યારે 'ગોચરીનો મમત થવો વગેરે વચન મ્હી
 પર્વાનો બગ કરવો, ૨૯ પર્વા ઉત્તર પર્વા પોતાની ચતુર્મુખી જાણવાને
 અથ ગુરએ કહીતી કયા વિશે વિચારથી કહી, ૩૦ ગુર પી રાખ

આસન, સથાગે વગેરે વસ્તુને પણ લગાડે, ૩૧ ગુરૂની મળ્યા વગેરે ઉપર જેમવુ, ૩૨ ગુરૂ કરતાં ઉચે આગને જેમવુ, ૩૩ ગુરૂ સમાન આસને જેમવુ. આયશ્યદ્યુર્નિ આદિ શ્રંગમા તો ગુરૂ ધર્મદ્યા કહેતા હોય, ત્યારે વગેરે “હાજી, આ એમજ છે” એમ શિષ્ય કહે તો તે એક જૂઠી આશાતના ગણી છે, અને ગુરૂથી ઉચે અથવા સરખે આસને જેમવુ એ બરે મળી એકજ આશાતના ગણી છે. આ રીતે ગુરૂની તેની આશાતનાઓ છે.

હવે ગુરૂની ત્રિવિધ આશાતના ગણાય છે, તે એ છે કે—૧ ગુરૂને શિષ્યના પગ આદિની સદ્ગતિ થાય તો જન્ય આશાતના થાય, ૨ ગુરૂને શિષ્યના સ્પર્શમ થક આદિનો સ્પર્શ થાય તો મધ્યમ આશાતના થાય, અને ૩ ગુરૂની આજ્ઞા ન પાળવી, પણ તેવી ઉક્તિ કરવું, ગુરૂની આજ્ઞા ન સાન-ળવી, તથા કંઈક વચન બોલવા વગેરેથી ઉત્કૃષ્ટ આશાતના થાય.

સ્થાપનાચાર્યજીની આશાતના ત્રણ પ્રકારની છે. તે એ છે કે—૧ સ્થાપનાચાર્યજીને આમ તેમ ફેરવે, અથવા પગ આદિ લગાડે તો જન્ય આશાતના થાય, ૨ ભૂમી ઉપર પાડે, અથવા નિરસ્કન્ધથી મૂકી દે તો મધ્યમ આશાતના, થાય અને ૩ ગુમારે અથવા ભાગી નાખે તો ઉત્કૃષ્ટ આશાતના થાય. જ્ઞાનોપકરણની પેઠે રજ્જેકરણ, મુહપતિ, દાડો, દાંડી, આદિ દર્શનનાં અને ચારિત્રના ઉપકરણની પણ આશાતના વર્જવી. કારણ કે, ‘નાંખાશ્ચિત્તિ-’ એવા વચનથી જ્ઞાનોપકરણની પેઠે દર્શનોપકરણની અને ચારિત્રોપકરણની પણ ગુરૂને સ્થાનકે સ્થાપના થાય છે, માટે ત્રિવિધી વાપરવા કરતા વધારે વાપરી તેની આશાતના ન કરવી. શ્રીમદ્દાનિશીથ સત્રમા કહે છે કે— પોતાનું આગન, ઉત્તરાસન, રજ્જેકરણ અથવા દાડો અત્રિવિધી વાપરે તો, એક ઉપવાસનું આલોચણ આવે છે. માટે શ્રાવણે પણ ચરત્રજો મુહપતિ વગેરે ઉપકરણ ત્રિવિધી વાપરવા, અને બરાબર પોત પોતાને સ્થાનકે રાખવાં એમ ન કરે તો ધર્મની અવજ્ઞા આદિ કર્યાનો દોષ માથે આવે એ આશાતનાઓમા ઉત્તમ વચન, અરિહંતની અથવા ગુરૂ આદિની અવજ્ઞા વગેરે ઉત્કૃષ્ટ આશાતના સાવધ આચાર્ય, મરિચી, જમાસિ, ફલનાલક આદિને જેમ અનતસંસારી કરનારી થઈ, તેમ અનતસંસારની કરનારી બાણવી. કહે છે કે— “ઉત્તમ વચન બોલનારનું સમકિત નાશ થાય છે, અને તે

સમાધાન:—જો સાધુ રાજ, મન્ત્રી વગેરે પાસે માગાગી કરીને ઘર, દુકાન, ગામ વગેરે મંદિર ખાતે અપાત્રી આદાન કર્મથી ચૈત્યદ્રવ્યમાં નવો ઉમેરો કરે, તો તે સાધુને દોષ લાગે. કારણ કે, એવા સાવધ કામ કરવાનો સાધુને અધિકાર નથી. પણ કોઈ ભદ્રક જીવે ધર્માદિકને અર્થે પૂર્વે આપેલા અથવા ખીજા ચૈત્યદ્રવ્યનો વિનાશ થતો હોય તો તેનું જો સાધુ રક્ષણ કરે, તો કાંઈ દોષ નથી એટલું જ નહીં પણ એમ કરવામાં જિનાજ્ઞાની સમ્યક્ પ્રકારે આરાધના થતી હોવાથી સાધુધર્મને ઉત્તરી પુ-
છી મળે છે. જેમ સાધુ નવું જિનમંદિર કરાવે નહીં, પણ પૂર્વે કરેલા જિનમંદિરનું તેના શત્રુને યોગ્ય શિક્ષા કરી રક્ષણ કરે, તો તે સાધુને કાંઈ પ્રાયશ્ચિત્ત લાગતું નથી, અથવા સર્વ સાવધવિરતિ રૂપ પ્રતિજ્ઞાને પણ બા-
ધ આવતો નથી. તેમ ચૈત્યદ્રવ્યની રક્ષામાં પણ જાણવું. આગમમાં પણ એવીજ વ્યવસ્થા છે. શકાકાર કહે છે કે—“જિનમંદિર સગંધી ક્ષેત્ર, સુ-
વર્ણ, ગામ, ગાય વગેરે વસ્તુના સગંધમાં આવનાર સાધુને ત્રિકરણશુદ્ધિ શી રીતે થાય ?” ઉત્તરમાં સિદ્ધાંતી કહે છે કે—“અદિ એ વાત છે, જો સાધુ મંદિર સગંધી વસ્તુ પેટે માગે તો તેને ત્રિકરણ શુદ્ધિ ન થાય, જો કોઈ એ (ચૈત્ય સગંધી) વસ્તુ હરણ કરે, અને તે બાબતની જો સાધુ ઉપેક્ષા કરે, તો તેની ત્રિકરણ શુદ્ધિ ન થાય; એટલું જ નહિ” પણ ચૈત્યદ્રવ્ય હરણોપેક્ષા રૂપ અભક્તિ પણ થાય. માટે કોઈને પણ હરણ કરતા અવશ્ય વારનો જોઈએ, કારણ કે, સાધુઓને સર્વ શક્તિએ સંધની સાથેજ સગંધ છે. ચારિત્રી હોય કે અચારિત્રી હોય, પરંતુ સર્વેને સંધની સાથે કાર્ય તો છેજ

તેમજ પોતે ચૈત્યદ્રવ્ય ખાનારો, ખીજા ખાનારની ઉપેક્ષા કરનારો અને અંગ ઉપર ઉધાર આપીને કિંવા ખીજી રીતે ચૈત્યદ્રવ્યનો નાશ કરનારો અથવા કિયું કામ થોડા દ્રવ્યમાં થાય ? અને કિયા કામને ઘણું દ્રવ્ય લાગે ? એ વાતની ખબર ન હોવાથી મનિમંદપણાને લીધે ચૈત્યદ્રવ્યનો નાશ કરનારો અથવા ખોટું નામું લખનારો આવક પાપકર્મે લોપાય છે, દે-
વદ્રવ્યની આવકમાં ભગ આપે એવું કોઈ પણ કૃત્ય કરે, અથવા પોતે આપવા કબૂલ કરેલું દેવદ્રવ્ય ન આપે, તથા દેવદ્રવ્ય ભક્ષણ કરનારની ઉ-

પેક્ષા કરે, તો પણ તે સમારંભા બમે છે કેવળિભાષિત ધર્મની વૃદ્ધિ કરનાર અને જ્ઞાન દર્શનના ગુણની પ્રમાણના કનાર એના બને ચૈત્યદ્ર વડું બદાણુ કરે, તો અનવસસારી થાય દેવદ્રવ્ય હોય તો મદિરની સારમ-ભાળ તથા હમેશાં પૂજા સહકાર થનાનો સભવ છે ત્યાં મુનિરાજનો પણ યોગ મળી આવે છે તેમનું વ્યાખ્યાન સામગ્રીથી કેવળિભાષિત ધર્મની વૃદ્ધિ અને જ્ઞાન દર્શનના ગુણની પ્રમાણના થાય છે કેવળિભાષિત ધર્મની વૃદ્ધિ કરનારા અને જ્ઞાન દર્શનના ગુણોની પ્રમાણના કરનારા દેવદ્ર વડું જે રક્ષણુ જે તે પરિમિત (અક્ષપ) મસારી થાય કેવળિભાષિત ધર્મની વૃદ્ધિ કરનારા અને જ્ઞાન દર્શનના ગુણોની પ્રમાણના કરનારા દેવદ્ર વડું, પૂર્વનું દેવ તેનું રક્ષણુ તથા નરનો હમેશાં કરી જે વૃદ્ધિ કરે તે કેવળિભાષિત ધર્મની અનિશ્ચય ભક્તિ કરનારથી તીર્થસ્થપા પામે પદર કર્માદાન તથા ખીજા નિવ વ્યાપાર વડુંને મારા વ્યવહારથી તથા થાયમાગજ દેવદ્ર વડુંની વૃદ્ધિ કરી હતું છે કે—મોહથી મુગ્ધના કટના અગ્રાની લોખે જિનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞાથી વિપરીત માર્ગે દેવ વડુંની વૃદ્ધિ કરતા હનગ સસાર સમ્પદમા રૂને છે “ શ્રાવક શિવાય ખીજા લોખે પામેથી બલનામાં વધાર વડું રખાવી તથા વ્યાજ પણ વધારે લઈ દેવદ્રવ્યની વૃદ્ધિ કરવી હચિત છે ” એવો કટલાક લોખને અનિષ્ટા છે સમ્યક્વૃદ્ધિ આિ અથોમા મહારાત્રી મ્યાને રિયે એમજ હતું છે દેવદ્રવ્યના બદાણુ રક્ષણુ ઉપર સાગરશ્રેણી દૃષ્ટાત નીચે આપ્યું છે —

માતૃપુર નામના નગરમા અરિહતનો ભક્ત એવો સાગર શ્રેણી નામનો એક મુગ્ધાન રહેતો હતો તાંના ખીજા સર્વ શ્રાવકોએ સાગર શ્રેણીને હુ શ્રાવક બાણી સર્વ દેવદ્રવ્ય આપ્યું, અને હતું કે “ મદિરનું કાગ કરનારા મુનાર આદિ આ દ્રવ્ય આપના રહેજો ” પછી સાગર શ્રેણીએ લોખથી દેવદ્ર વ વાપરીને ધાન્ય, ગોળ ધી, તેન મ્પા આદી ધણી મીને વેચાથી લઈ મૂકી આે તે સ્નાત્ર વગેરેને રાક નહુ ન આપતાં તેના બલનામા ધાન્ય, ગોળ ધી આદી વડું મોઢે બાવે આપે આે એમ કરતા લાભ મજો તે પોને મજો એમ કરતા તેણે કપિયા ૥ એ ધીમા બાગ ૩૫ એક હનગર કાકલી ૧૦ લાભ લીધા આે તેથી મહાયોર પાપમ્મ ઉપા

નર્મ. તેની આલોચના ન કરતાં મરણ પામી સમુદ્રની આદર જાગમનુષ્ય
 થયો. ત્યાં જાલ સ્તના ગ્રાહકોએ જાગના અને જલચર જીવોના ઉપદ્રવને ઠા-
 ળનાર આંડોલિકાનું ગ્રહણ કરવાને અર્થે તેને વજ્રવરુદ્ધમાં પીડ્યો. તે મ-
 હા વ્યથાથી મરણ પામી ત્રીજી નરકે નારકી થયો. વેનાતમાં પણ ક્યું છે
 કે—દેવદ્રવ્યથી તથા ગુરુદ્રવ્યથી થએલી દ્રવ્યની વૃદ્ધિ પરિણામે સારી
 નથી. કેમકે, તેથી ઇદ્યોકે કુલ નાશ અને મરણ પછી નરક ગતિ થાય છે.
 નરકમાંથી નીકળાને પાંચસે ધનુષ્ય લાખો મહાગત્ય થયો. તે ભવે ક્રોધ
 મ્હેચ્છે તેના સર્વાંગે છેલ્લું કરી મહા કદર્થના કરી તેથી મરણ પામી ચોથી
 નરકે નારકી થયો. એમ એકેક અથવા બે બે ભવ વચ્ચે કરીને સાતે નર-
 કોમાં બે બે વાર ઉત્પન્ન થયો. પછી તે સાગર શ્રેણીના છર્વે એક હળ્લર
 કાંકણી જેટલા દેવદ્રવ્યનો ઉપભોગ કર્યો હતો, તેથી લાગટ તથા આંત-
 રાથી શ્વાન, ભૂંડ, ભેંસ, બોહરો, ઘેરો, હરિણ, સસલો, સાગર, ગિયાગિયો,
 બિલાડી, હંદર, નોળિયો, કસોળિયો, ગિરેલી, ઘે, સર્પ, વીંછી, વિશાના
 કૃમિ, પૃથ્વીકાય, આપ્તકાય, તેડકાય, વાયુકાય, વનસ્પતિનાય, શખ, છીપ,
 જળો, કીડી, કીડા, પતંગ, માખી, ભનંગ, મચ્છર, કાચળો ગર્દભ, પાડો,
 બગદ, હંટ, ખચ્ચર, ઘેરો, હાથી વગેરે જીવોનીમા પ્રત્યેક જીવોનીએ
 એકેક હળ્લર વાર ઉત્પન્ન થઇ સર્વ મળી લાખો ભવ સંસારમા ભમતાં
 પૂરા કર્યાં. પ્રાચે સર્વ ભવે શસ્ત્રચાત આદિ મહા વ્યથા સહન કરીને તે
 મરણ પામ્યો. પછી ઘણું ખર્ચ પાપ ક્ષીણ થયું, સારે વસંતપુર નગરમાં
 ક્રોડપતિ વસુદત્ત શ્રેણી તેની સ્ત્રી વસુમતિની કૃપે પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો.
 તે ગર્ભમાં છતાં વસુદત્ત-શ્રેણીનું સર્વ દ્રવ્ય નાશ પામ્યું. પુત્ર અવનયો
 તેજ દિવસે વસુદત્ત શ્રેણી મરણ પામ્યો, અને તેને પાંચમું વર્ષ બેસતાં
 વસુમતી પણ દેવગત થઇ તેથી સોકોએ તેનું “ નિપ્પુણક ” એવું નામ
 પાડ્યું. ક્રોધ રાકની પેડે જેમ તેમ નિર્વાહ કરી તે વૃદ્ધિ પામ્યો.

એક દિવસે તેનો મામો તેને સ્નેહથી પોતાને ઘેર લઇ ગયો. દૈવ્યોગે
 તેજ દિવસની રાત્રીએ મામાનું ઘર પણ ચોરોએ લૂટ્યું. એમ જને જને
 ઘેર તે એક દિવસ પણ રહ્યો, તે સર્વને લા ચોર, ધાડ, અગ્નિ વગેરે ઉપ-
 દ્રવ થયો. ક્રોધ ઠેકાણે તો ઘરફણીજ મરણ પામ્યો પછી “ આ પારેવનું ”

બચ્ચુ છે ? એ મળતી ગા રી છે ? અથવા અર્ચિમાન ઉત્પાન છે ? ' એવી રીતે સોચે તેની નિદા મરના લાયા તેની, લેગ પામી ને નિપુણ નામા સાગર બેગી છે । બુ દેશાતરે જામતા તામલિમિ નગરીએ ગયો ત્યા નિનાધર શ્રેણી ત્યા આશ્રપણે રતો તેજ વિશે સિનાયક શ્રેણી ધ મળ્યુ તેની તેણે પોતાના વચ્ચાથી હાથાના આનની પેડે તેો કાની મૂક્યો પછી શું કર્યું ? તે ન મજાસથી પૂતમરે ઉપાજા દુષ્કમની નિદા કરવા લાગ્યો હતુ છે કે—અર છન, અર પણે જમ કરે છે પણ તે બોગમગીો અવમર આવે ત્યારે પરવશ થઈતે બોગમે છે જેમ માણમ પોતાની સ્વતંત્રતાથી દક્ષ ઉપર ચઢી જાય છે, પણ પડતો મનપ આવે ત્યારે પરવશ થઈને નીચે પડે છે નિપુણક “યોગ સ્થાનનો લાભ ન થનાથી બા નના ઉદનો સ્વગત આવે છે ઝોગ નિચાગી સમુદ્રતીરે ગયો અને વાનદ શ્રેણીની આશી મરવી કળૂન કરી તેજ દિવસે વાણુ ઉપર ચઢ્યો, શ્રેણીની સાથે શ્રેમ કુશળથી મરલીએ ગયો, અને મનમા નિચાર મરના લાગ્યો કે મ્હાડ બાગ્ય ઉડયુ ! કામ્ય કે, હું અ મેમ પછી પણ વડાણ બાગડ ની અથવા મ્હાડ હું આ વખતે પોતાનુ મમ જૂની ગયુ રખેને પાછા વળતા તેને તે યા આવે ।’ નિપુણના મનમા આવેલી કલ્પના ખરી કરવાને અર્થેજ કે શું ? તેણે હુંને લાડ દીને પ્રહાર મરીને જેમ વડાના એકડો કડમ મર, તેમ પાછા નળના તે વનાણુના કડમ કના દેવોગથી નિપુણને હાથે પડિયુ આવી ગડ તે િ ગ હતી તે સમુદ્ર કાઠના એક આમે આવ્યો અને ત્યાના દાકોગના આદ્ર શ્રમ તમે લો

એક દિવસે એ રોએ દોરના થા ઉપર ધાડ પાડી મને નિપુણે દાકોગનો પુત્ર જાગી પમ્મી જાધીને એ પોતાની પરીએ લાઇ ગયા તેજ દિવસે મીજા ઠાઇ પરીપનિએ ધાડ પાી તે પરીો નૂળથી નાત કના પછા તે યોગએ પણ ને નિપુણકો કમનસી । -૧૧૧૧૧ ૧૧ મરો હતુ છે કે—એક નાથે દાગવાળા પુત્રપ નાને તમે નામસારી ધબોજ તપી ગયો ને મીલક જાવાની ઇચ્છાથી મરો નિદા પ્રા િ નીચે વા પડોમો ત્યા ત્યાં પણ ઉપરથી પતા એ મ્હાગ વિની પ્ર દગથી

તેનું માથું “કમ્પ” નામની કદી બાંધી, અન્યથા જે જે કે, કાનમાં ર
 પુરૂષ ત્યાં જાય, ત્યાં આગળ, પાંચ તેની મર્યાદા આગળ ને આગળ રહે
 ને વહા નામની નવાળાં રહેલાં રિપ્તિ આગળ, જગત મર્યાદા, અન્યથા, અન્યથા
 મર્યાદા આગળ અનેક મેગ મર્યાદા તે નિપુણમને લેકેલે નામી મર્યાદા
 ત્યારે તે મર્યાદા દુષ્ટી પણ મોટી મર્યાદાનાં આગળ રહે તે પ્રસંગ
 દુષ્ટ આપનામ મર્યાદા નામી પડતે મર્યાદા આગળ, મર્યાદાનાં મર્યાદા પણ
 આગળ કદી મર્યાદાનાં તેની આગળના કરવા મર્યાદા. એક દિવસ કાન
 પાસ કરવાથી પ્રસંગ પડેલા પડે તેને કહ્યું કે, “દરેક” મર્યાદાનાં
 મર્યાદા મર્યાદા આગળ મર્યાદાનાં એક દરેક મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં મર્યાદા
 નામ કરશે. તેનાં દરેક મર્યાદા પડી મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં
 વચનમાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં
 તે એકમાં કહ્યું. એક દરેક એકમાં દરેક નામને મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં
 એકમાં આગળ રહેલાં. પછી નિપુણમને દરેકનાં પ્રસંગમાં મર્યાદાનાં
 કે, “આગળ રહેલાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં
 મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં
 દીક” એક મર્યાદાનાં તે દિવસે મર્યાદાનાં નામનાં આગળ, ત્યારે એક મર્યાદાનાં
 તેનાં મર્યાદાનાં પડતા ગયો. એકમાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં
 અને પૂર્વ એકમાં કરેલા નામને મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં
 વની મર્યાદાનાં ઉત્તમને ને કાર્ય કરવા નામને, તે મર્યાદાનાં આપ નહીં. જુઓ.
 આતકે અહાણ કરેલું મર્યાદાનાં નામ ને ઉતરતા મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં
 બહાર જતું રહે છે. માટે “વિકાર આગળ મર્યાદાનાં મર્યાદાનાં
 ઉતાવળ કરી.” એક દીકમીરી કરતા નિપુણમને આગળ તેમ બમનાં એક
 જાની મર્યાદાનાં દીક. તેમની પાસે નામ વાંદના કરી. તેને તેમને પોતાના
 પૂર્વકર્મનું સ્વરૂપ પૂછ્યું જાનીએ પણ તેના પૂર્વકર્મનું સ્વરૂપ જણું હતું
 તેણે પ્રકટપણે કહી દીધું તે સાંભળી પૂર્વ દેવદ્રવ્ય ઉપર પોતાની આજી-
 વિકા કરી તેણે પ્રાયશ્ચિત મુનિરાજ પાસે માગ્યું. મુનિ મહારાજે કહ્યું કે,
 “જેટલું દેવદ્રવ્ય તે પૂર્વકર્મને વાપર્યું, તે કરતા વધારે દ્રવ્ય દેવદ્રવ્ય આ-

૨ મોરના પીછ ઉપર નેત્રાકાર ચિન્હ હોય છે તેને ચંદ્રક કહે છે.

તામા આપ, ઓ દેવદાસની જાણ તથા તેની દૃષ્ટિ સંગે યથાગતિ ૨૦
 એવે ત્હાર દુષ્કર્મ દળશે, તથા પરિપૂર્ણ ભોગ, ઝમ્મિ અને સુખનો લાભ
 થશે ' તે સામગ્રી નિ પુણ્યકે જ્ઞાની ગુરુ પામે નિમગ્ન લીવે કે, " મે
 પૂર્વજીવે જોયું દેવદાસના પાપકુંડે હોય તે કરતાં હજારગુણું ॥ ૫ દેવદાસ
 ખાને મહારાષ્ટ્રી ન અપાય ત્યા સુધી અત વચ્ચ આલે તે કરતા વધારે
 દાસી સમૃદ્ધ ન કરવે " એવા નિમગ્નની માથે ગુરુ શ્રાવકધર્મ પશુ
 તેણે ગુરુની આજ્ઞા આજ્ઞા તે વિમત્તી માફી તેજે જે જે વ્યવહાર કયા
 તે અર્થમા તેને બહુ દ્રવ્યનો લાભ થયો જેમ જેમ લાભ થયો તેમ તે
 મ તે માથે જોયું દેવદાસના ઉતારનો ગયો પૂર્વજીવે ગાપરેલી એમ હજાર
 કાકિણીના બનામા દસ વાખ કાકિણી તેણે ચોડા વિમત્તમા દેવદાસના ખાને
 આપી દેવદાસના રજામાંથી જીવ્યા પછી ધણ દ્રવ્ય ઉપાજીને તે પોતાને
 નગરે આ યો સર્વે મહોગ શોભા શેઠ યજ્ઞથી તે નિષ્પુણ્યક ગમ્મને પશુ
 માન્ય થયો પછી તે પોને કાવેના તથા બીજા પશુ સર્વ જિભાશિની
 માર મહાજી પોતાની સર્વ શક્તિથી કરે, રસજી રસની પૂજા તથા પ્ર
 ભાવના કરાવે ઓ દેવદાસના ઉત્તમ પ્રમરે રક્ષણ કરી તેની પ્રતિષ્ઠા
 વૃદ્ધિ કરે એવા સત્કૃત્યથી ચિરંજીવ પ્રુણ ઉપાજીને ઠેરઠે તેણે જિનનામ
 દમ બાધે પછી તે નિષ્પુણ્ય અવમરે દીક્ષા નમ્ર ગીતાથ થઈ યથા
 મોક્ષ ધણી ધર્મજીના આદિ દેસથી જિનમજ્જિ ૩૫ પ્રથમ સ્થાનની
 આરાધના કરી ઓ તેથી પૂર બાધેનું જિનનામધર્મ વિધારિત કર્યું તે
 ઉચિત મનાયનિદ્ધ મહા વિમાને દેવતાપણ તથા અનુક્રમે મહારિદેક શે
 ત્રમા અગિલતની રૂઢી ભોગવી સાગર ઘેટીનો જીવ નિષ્પુરયક નિદ્ધ થયો
 એવી રીતે દેવદાસના ઉપર સાગર ઘેટીની કથા મહી

તેને ગુનદાસના ઓ સાધારણ દ્રવ્યના વિષયમા દટવ કહીએ હી
 જે ભોગપુર નગરમા ચોવીમ કો સોનધંયો ધણી ધનવાલુ નામે શેઠ
 રતો, તથા ધનવાલો મામે તેની જી દત્તી તે જી બતારને કંઈમાગ ઓ
 પુત્ર યસાગ નામે જે સુગ પુત્ર એક માથે જ આ દત્તા એક દિવે ધ
 નાવદ યજેએ મર્દ નિનિનિસાગે પૂજ્ય કે મજાત બ તે પુરો આગળ
 જતા દેવા નીવડે ?" નિમિત્તિસાએ કહ્યું "કમમાગ જડ સ્વમા રો ઓ

ધણેજ મંદમનિ હોવાથી આડું અવળું ઘડાપણ વાગરીને ઘણા ઉપમ કરશે; પણ પિતાનું સર્વ દ્રવ્ય જોઈ દેવાથી અને નવું ન મેળવવાથી તે ઘણા કાગ સૂંતી દુખી અને દિદી રહેશે. પુણ્યસાર પણ પિતાનું તથા પોતે નવું કમાએલું, સર્વ દ્રવ્ય વારવાર જતું રહેવાથી કર્મસાર જેવોજ દુખી થશે; તથાપિ પુણ્યસાર વેપાર વગેરે કળામાં ગતુ ઘણો થશે, બંને પુત્રોને પાછલી અવસ્થામાં ધન, સુખ, સતી વગેરેની ઘણી સમૃદ્ધિ થશે.”

શેઠે બંને પુત્રોને એક પછી એક સર્વ વિદ્યા તથા કળામાં નિપુણ એવા ઉપાધ્યાય પાસે ભણવાને અર્થે મૂક્યા પુણ્યસાર સુખથી સર્વ વિદ્યા-જો ભણ્યો કર્મસારને તો ઘણો પરિશ્રમ કરે છતાં એક અક્ષર પણ આવડે નહીં ઘણું શુ કહીએ! લખતા વાચતા વગેરે પણ ન આવડે ત્યારે વિ-ધાયુરએ પણ “એ સર્વથા પણ તુલ્યજ છે.” એવો ઠરાવ કરી તેને બાણવાનું મૂકી દીધું - પછી બંને પુત્ર યુવાવસ્થામાં આવ્યા. ત્યારે મા આપે ધન ઘણું હોવાથી મુખે મજેલી જે ગેંઠની પુત્રીઓની સાથે બંને જણાને ગાજતે વાજતે પરણાવ્યા. “માહો માહે કલહ ન થવો જોઈએ” એમ ચિ-ચારી ધનાવહ શેઠે એકેક પુત્રને બાર બાર કોડ સોનૈયા જેટલો ભાગ વ-હેચી આપી બંને પુત્રોને જૂદા રાખ્યા; અને ધનાવહ શેઠ પોતાની પત્ની સાથે દીક્ષા લઈ સ્વર્ગે ગયો.

હવે કર્મસાર પોતાના સ્વજન સંબંધીનું વચન ન માનતા પોતાની કુબુદ્ધિથી એવા એવા વ્યાપાર કરવા લાગ્યો કે, જેમાં તેને પૈસે ટકે, નુક-શાનજ થયું થોડા દિવસમાં પિતાએ આપેલા બાર કોડ સોનૈયા તે ખોઈ ગેઠો. પુણ્યસારના બારકોડ સોનૈયા તો ચોરોએ ખાતર પાડીને લૂટી લીધા બંને ભાઈ દિદી થયા સ્વજન સંબંધી આદિ લોકોએ તેમનું નામ પણ મૂકી દીધું બંને જણાની સ્ત્રીઓ અન્ન વસ્ત્ર પણ ન મળવાથી પોતાને મિયર ગાઈ કહ્યું છે કે—લોકો ધનવંત પુરુષની સાથે પોતાનું જોડુંજ રા-ગપણ જગતમાં દેખાડે છે, અને કોઈ નિર્ધન પુરુષની સાથે ખરેખર અને નજીકનું સગપણ હોય તોપણ તેથી શરમાય છે ધન જતું રહે છે, ત્યારે ગુણવાન પુરુષને પણ તેના પરિવારના લોકો નિર્ગુણ માને છે, અને ચતુ-રના આદિ જોટા શુજોની કદરતા કરીને પરિવારના લોકો ધનવાન પુરુષોના

ગીત આન છે પત્રી 'તમે સુદ્ધિલીલ તથા ભાગ્યહીલ છો' એમ યેઠા
 વળી નિદા ક રા લાગ્યા, ત્યારે જલ્પ પામી તે 'મને ભાઈ દેગાન
 ગયા ખીજે માછ ઉપય ન લાવાયા જ ને જર્ણા યાદ મ્હોટા ગડો રો
 જૂ. જૂ. ચામી જરા રહ્યા જો ઘેર મ્હમ્માઝ લા દનો તે ગેઠ મ્પગી
 અને અનિ/કૃણુ દનો કાલેસે પગાઝ પાપુ આપે નહીં ' કૃનાજો વિમે
 આપીશ ' એમ સાં ૧૨ 'હથ્થા' મ્પે આમ હોવાથી કર્મમારે ઘણો વખત
 થયા જા કાલ પણુ પૈમા એકમ કન નહીં પુણમારે તો રો. ઘણા
 પૈમા ભોગ કયા અરે તેનુ પ્રયત્નથી ગમલ પાપુ મ્પુ દનુ, જા મ્પૂન દોઝા
 તે સવ દગલુ કરી ગયા પત્રી મ્મમાર જૂ. જૂ. વપ્પા ગેરીઆ પી પામે
 આમીએ રહ્યા તથા વિમા, જુનિમાથી દ્રવ્ય મદરાની વિરા મિજ રમા
 યા, શેલણાચને ગમન ક વાગે અર્થે મનમાધન રત્તી આદિ આપરી પી
 ગોધ ખોળા નોરે કૃપો તેજે મ્હોટા આરજથી અગીઆ વાર કના તો
 પણુ પોતાની કુખુદિથી તથા નિરિ નિધાનમા વિપરીતપણુ હોવાથી તે
 મિલિમાન પણ ધન સપાવન કરી શક્યો નહીં ઉનડુ ઉપર કંઈના વાગ
 કૃના' તેને નાનાવિધ દુ ખો ભોગવવા પ થા

પુણમારે તો અગીમાર વાર ધન મેળુ ઝુ અગે તે/રીજ ૧૦ પ્ર
 મા નિશ્ચી ખોધુ કાલ અને જણા બદુ ખે પામ્યા અગે જો વરાગુ
 ઉપર ચત્રી મ્મદ્વાપે ગયા ત્યાની ભંખા જતોને સાક્ષાત્ કૃગ દેખાડનાગી
 એક દેના આગળ " મ્પુ અગીમાર વરો મને જણા મેળ એમ મ્પતા
 માલ ઉત્તમ થયા, ત્યારે આઠમે ઉપવ મે દેરીએ રેલુ ક 'તમે બને
 ભાગ્યશાના નથી' દેરીનું નયન માનગી કમમાઝ પી રો એકવીમ ઉપ
 વામ થયા ત્યાર દેરીએ પુણમારને તો વિતામનિ જ આપ્યુ મમાઝ
 પથાતાપ વરવા લાગ્યો, ત્યાર પુણમારે કહ્યું 'ભાઈ ખેદ કરાગ નહી
 આ વિતામનિરતથી ત્હારી મયમિદિ થશે પત્રી બને બાન આન પામી
 પાડા વાપ્યા અગે એ મ્પકાણુ ઉપર ચત્રા તમે પૂ. ચદ્રગાનો ઉદય
 થશે ત્યારે ન્હાલ બાગે કહ્યું 'ભાઈ! વિતામનિરત ૧. આજો
 જોધજે ૩ તે રતનુ નેજ વસારે છે ૩, ચદ્રગાનુ તે/ વધારે છે
 પત્રી વજાજુના કામ ઉપર મેરેના દાના બાઈએ ૫૨ પી રે હારી વિ

તામણિરત્ન હાથમાં લીધું, અને ક્ષણમાત્ર રત્ન ઉપર તથા ક્ષણમાત્ર ચં-
દ્રમા ઉપર એમ આમ તેમ દૃષ્ટિ ફેરવતા તે રત્ન સાગરમાં પાડ્યું. તેથી
પુણ્યસારના સર્વ મનોરથનો ભંગ થયો. પછી એક સરખા દુખી યએલા
બંને ભાઈ પોતાને ગામે આવ્યા.

એક સમયે તેમણે બંને જણાએ જ્ઞાત્રી મુનિરાજને પોતાનો પૂર્વભવ
પૂછ્યો ત્યારે જ્ઞાત્રીએ કહ્યું. “ ચંદ્રપુર નગરમાં જિનદત્ત અને જિનદાસ
નામે પરમ શ્રાવક શેઠ રહેતા હતા. એક સમયે શ્રાવકોએ ધણું એકઠું
થએલું જ્ઞાનદ્રવ્ય જિનદત્ત શેઠને અને સાધારણ દ્રવ્ય જિનદાસ શેઠને રા-
ખવા માટે સોંપ્યું. તે બંને શેઠોએ સોંપેલા દ્રવ્યની ઉત્તમ પ્રકારે રક્ષા
કરતા હતા એક દિવસે જિનદત્ત શેઠે પોતાને માટે કોઈ લખનાર પાસે
પુસ્તક લખાવ્યું, અને પાસે ખીનું દ્રવ્ય ન હોવાથી ‘ એ પણ જ્ઞાનનુજ
કામ છે ’ એમ વીચારી જ્ઞાનદ્રવ્યમાંથી બાર દ્રમ્મ લખનારને આપ્યા.

જિનદાસ શેઠે તો એક દિવસે વિચાર કર્યો કે, “ સાધારણ દ્રવ્ય
તો સાતેક્ષેત્રે વપરાય છે, તેથી શ્રાવકથી પણ એ વાપરી શકાય એમ છે,
અને હું પણ શ્રાવક છું. માટે હું મહારા કામને અર્થે વાપરૂ તો શી
હરકત છે ? ” એમ વિચારી કાંઈ ધણું જરૂરનું કામ પડવાથી અને પાસે
ખીનું નાણું ન હોવાથી તેણે સાધારણ દ્રવ્યમાના બાર દ્રમ્મ ધરમકામમાં
વાપર્યાં. પછી તે બંને જણા કાળક્રમે મરણ પામી તે પાપથી પહેલી નરકે
ગયા. વેદાંતિઓએ પણ કહ્યું છે કે—ગ્રાણ કંઠગત થાય, તો પણ સાધારણ
દ્રવ્યનો અભિજ્ઞાપ ન કરવો. અગ્નિથી બળી ગએલા ભાગ રહે છે, પણ
સાધારણ દ્રવ્યના ભક્ષણથી જે દુઝાણો તે પાછો રૂઝતો નથી. સાધારણ
દ્રવ્ય, ફરિદ્દીનું ધન, ગુરૂની સ્ત્રી અને દેવદ્રવ્ય એટલી વસ્તુ ભોગવનારને
તથા બ્રહ્મકત્યા કરનારને સ્વર્ગમાંથી પણ નીચે ઉતારે છે. નરકમાંથી નીક-
ળીને તે બંને જણા સર્પ થયા. ત્યાંથી નીકળી ખીજી નરકે નારકી થયા.
ત્યાંથી નીકળી ગીધ પક્ષી થયા પછી ત્રીજી નરકે ગયાં. એ રીતે એક
અથવા બે ભવ આતરામાં કરીને સાતે નરકમાં ગયા પછી એકેદિય,

૧ વીસ કોડીયે એક કાકિણી, ચાર કાકિણીયે એક પણ, અને તેના
સોળ પણ એક દ્રમ્મ થાય.

એડ્રિય, તેડ્રિય, ચારડ્રિય અને પચેડ્રિય તથા ત્રિય પોલિમા બાર હ
 બનું બન કરી તેમા ધણુજ આરાતના વેલીન કમ બોગવી ધણુ ખર
 પાપ કીણુ થયું ત્યારે જિનદત્તનો છવ કમમાર અને જિનમતો ૨૫
 પુણ્યાર એમા નામથી તમે ઉત્પન્ન થયા બાર ૪મ્મ દ્રવ્ય વાપરુ હતુ
 તેથી તમારે બ ને જણાવે ગાગ હજાર બરમા ધણુ ૬ ખ બોગવતુ પ યુ
 આ બરમા પણ બારકોડ સોનૈના જતા ગ્યા બાર ચાર ગ્યો હરમા મા
 તો પણ એમને મિલકુલ ધાનામની પ્રાપ્તિ થઈ હતી, અને બીજાને જે
 ૪ મ્મ મ્મ હતું તે પણ જરૂં ગ્યુ તેમજ પાર ૪ થો દામપણુ તથા ૪
 છ ૬ ખ બોગવતુ પડ્યુ કમસાગને તો પૂર્વભવે જ્ઞાન ૪ વાપરનાથી ગુ
 દિની ધણીજ મલ્તા વગેરે મા ૬ મ થયુ ”

મુનિ જનું એતુ વચન સામગી બની જણાવે શ્રાવધમનો અગીયાર
 કયા અને જ્ઞાનદ્રવ્ય તથા માવારણુ દ્રવ્ય લીસતા પાપાશ્વિન તરીકે
 કર્મસારે બાર હજાર ૬મ્મ જ્ઞાન જાને તથા પુણ્યસારે બાર હજાર ૬મ્મ
 સાધાગણુ ખાતે જેમ ઉત્પન્ન થતા બન તેમ અપના એવા નિરમ ત્રીજો
 પછી પૂર્વભવના પાપનો ક્ષય થવાથી તે બની જણાવે પુણ્ય નાણુ મ્મ
 તેમજે જ્ઞાનદ્ર વ તથા સાધા છ દ્ર વ ૬મ્મ હતું હતુ તેટલુ આપ્યુ
 તે ઉપરાંતે બની બાધની પામે થોડા વખતમા બારકોડ સોનપા નેટલુ
 ધન થયુ તેથી તે મ્હોટા ગેઠ અને મુશ્રાવડ થયા તેમજે જ્ઞાનદ્ર વ
 તથા સાધાગણુ દ્રવ્યની સારી રક્ષા તથા દૈવ વગેરે શ્રી આગીતે ઉત્તમ
 પ્રકારે શ્રાવધમનો આરાધના શ્રી તથા અને દીમા લઈ તે બી
 જણા મિલક થયા આ ગીને જ્ઞાનદ્રવ્ય અને માવાગણુ ૬ ૪ ઉત્તર ૬માર
 ની અને પુણ્યમારની મ્થા દહી

જ્ઞાનદ્રવ્ય દેવદ્રવ્યની પેઠે શ્રાવધને નજ ૬ પે માસારણુ ૪ પણ
 સથે આપુ હોત તોજ વાપરતુ ૬ પે નહિ તો નહી મયે પણ માવારણુ
 દ્ર વ માત ક્ષેત્રોને રિરેજ વાપરતુ, પણ વાચમકિને આપતુ નહી
 હોના વ્યવહારથી તો જે દ્રવ્ય ગુરના * યુજનાદિથી માધારણ ખાતે
 એકલુ કરેતુ હોય, તે શ્રાવધ શ્રાવિકાગ્યોને આપનાને દાન પણ યુમ્તિ

* ગુરની ૪ મુખ ઉભા રાહ તેમના ઉપરથી ઉતારા બટ તા ૬ મ્મ
 ૨૦૫

દેખાતી નથી અર્થાત્ તે દ્રવ્ય આવક શ્રાવિયને અપાય નહીં. ધર્મશાસ્ત્ર-
 દિક્તા કાર્યમા તે તે ગ્રાવકથી વપરગ. એવી રીતે જ્ઞાનદ્રવ્યમાંથી
 સાચને આપેલા કામગ પત્રાન્કિ આવક પોતાના કામમા ન વાપરગ, તેમજ
 અવિક નકરે આપ્યા વિના તેમાંથી પોતાને માટે પણ પુરતજ ન લખાવતુ
 સાધુ સંજીવી મુદા-નિ વગેરેનુ વાપરતુ પણ ચોચ નથી. કારણ કે, તે
 ગુરુદ્રવ્ય છે માટે સ્થાપનાચાર્ય અને નોકાર વાળી આદી તે પ્રાચે આવ-
 કોને આપવા માટેજ ગુરુએ વોહરી હોય, અને તે ગુરુએ આપી હોય તે
 તે વાપરવાનો વ્યવહાર રૂખાગ છે. ગુરુની આજ્ઞા વિના સાધુ, સાધ્વીને, લેખક
 પાસે લખાવતું અથવા વસ્ત્ર સૂત્ર દિક્તુ વોહરતુ પણ ન કલમે ઈત્યાન્કિ વાન
 જાયવી. આ રીતે દેવદ્રવ્ય જ્ઞાનદ્રવ્ય આદિ યોગુ પણ જો પોતાની આજ્ઞા-
 વિનાને અર્થ ઉપયોગમા લે તો, તેનુ પરિણામ દ્રવ્યના પ્રમાણ કદના ધાતુન
 મહોતુ અને ભયાર થાય છે તે જાણીને વિવેકી કોકોએ યોગ પણ દેવદ્રવ્ય,
 જ્ઞાનદ્રવ્ય અને સાધારણ દ્રવ્યનો ઉપયોગ સર્વ પ્રકારે વર્જવો. માટેજ માગ
 પહેરાવવી, પહેરામણી, ન્યુછન ઈત્યાન્કિ કબૂન કરેલુ દ્રવ્ય તેજ વખતે
 આપતુ કદાચિત્ તેમ ન યજ શકે તો જેમ શીઘ્ર અપાય, તેમ અવિક ગુણ
 છે વિજળ કરે તો વખતે દુર્દેવથી સર્વ દ્રવ્યની હાનિ અથવા મરણ વગેરે
 વચાનો સંભવ છે, અને તેમ થાયતો મુશ્કાવજને પણ અવશ્ય નન્કા દુ-
 ર્ગતિએ જતુ પડે. આ વિષય ઉપર એવી વાત કહેવામા આવે છે કે —

મહાપુર નામે નગરમા અગિહતનો ભક્ત એવો રૂપમદત્ત નામે રહો-
 ટો ઘોટો રહતો હતો. તે કોઈ પર્વ આવે છતે મદિરે ગયો. પાસે દ્રવ્ય ન
 હોવાથી ઉધાર ખાતે પહેરામણીનુ દ્રવ્ય આપવાનુ કબૂન કર્યું જુદા જુદા
 કામમાં વળી જવાથી તેનાથી કબૂત કહેલું દેવદ્રવ્ય શીઘ્ર અપાયું નહી. એ
 સમયે દુર્દેવથી તેના ઘર ઉપર ધાડ પડી સન્નધારી ચોરોએ ઘરમા હતું
 તેટલું સર્વ દ્રવ્ય લૂટી લીધું, અને “ શેઠ આગળ જના આપણને રાજ-
 દડ વગેરે કદાવશે ” એવો મનમા ભય ઉત્પન્ન થવાથી તેમણે શસ્ત્ર પ્ર-
 હારથી રૂપમદત્ત શ્રેષ્ઠીનો પ્રાણ લીધો. રૂપમદત્તનો જીવ મરણ પામી તેજ
 મહાપુર નગરમા નિર્દય, દરિદ્રી અને કૃપણ એવા એક પખાલીના ઘર પાડા
 અવતર્યો. તે નિત્ય જળાદિક ભાર ઘેર ઘેર ઉપાડે છે. તે નગર ઉચુ હતું, અને

દોષ લાગે આ વિષય ઉપર એવું દર્શાવે છે કે—

મહેંદ નાગા નગરમા એક સુન્દર જિનમંદિર હતુ તેમાં ચંદન, યગસ, ફૂલ, ચોખા ફળ, નૈવેદ્ય, દીવો, તેલ, ભંડાર; પૂજની સામગ્રી, પત્રની રચના, મંદિરનું સમાવ્યુ, દેવદ્રવ્યની ઉત્તરાણી, તેનું નામુ લખ્યુ, મારી ચતનાથી દેવદ્રવ્ય રાખ્યુ, તેના જમ્મે ખરચતો વિચાર કરવો, એટલાં કામ કરવાને અર્થે શ્રીસદ્ધે દરેક કામમાં ચાર ચાર માણસ રાખ્યા હતા. તે લોકો પોત પોતાનું કામ ખરાયર કરતા. એક દિવસે ઉત્તરાણી કરનાર પૈકી નો મુખ્ય માણસ એક ઠેકાણે ઉત્તરાણી કરવા ગયો, ત્યાં ઉત્તરાણી ન થતા ઉલટા દેણદારના મુખનાથી નીકળેલી ગાળો સામગ્ર્યવાથી તે મનમા ધણો ખેદ પામ્યો. અને તે દિવસથી તે ઉધગણીના કામમાં આવસ કરવા લાગ્યો, “જેવો ઉપરી તેવા તેના હાથ નીચેના લોકો હોય છે,” એવો લોક વ્યવહાર હોવાથી તેના હાથ નીચેના લોકો પણ આવસ કરવા લાગ્યા તેટલામા દેશનો નાશ વગેરે થવાથી ઉધાર રહેલું ઘણું દેવદ્રવ્ય નાશ પામ્યું. પછી તે કર્મના દોષથી ઉત્તરાણી કરનારનો ઉપરી અમખ્યાતા ભવ ભૂમ્યો. આ રીતે દેવદ્રવ્યની ઉત્તરાણી કરવાના કામમાં આવસ કરવા ઉપર દર્શાવે કહ્યું છે.

તેમજ દેવદ્રવ્ય આદી જે આપવાનું હોય તે સાફ આપવું ઘસાય-લું અથવા ખોટું નાણું વગેરે ન આપવું કારણ કે, તેમ કરવાથી કોઇ પણ રીતે દેવદ્રવ્યાદિકનો ઉપભોગ કર્યાનો દોષ માથે આવે છે. તેમજ દેવ, જ્ઞાન, તથા સાધારણ દ્રવ્ય સંબંધી ઘર દુકાન ક્ષેત્ર, વાડી, પાપાણુ, ઇંટ, કાંઠ, વાસ, નળીયાં, માટી, ખડી આદી ચીજો તથા ચંદન, કેશર ખરાસ પૂલ, છાખડીઓ, ચંગેરીઓ, ધૂપધાણું, કળશ, વાળાકુચી, છત્ર સહિત સિંહાસન, ચામર, ચંદ્રુઓ. ઝલ્હરી, ભેરી આદિ વાજિત્ર, તંબૂ કોડિયા, પડદા, કામળ, સાદડી, કપાટ, પાટ, પાટલા અને પાટલીઓ, ફૂંડી, ઘડા, ઝોરસીઓ, કાજળ, જળ અને દીવા આદી વસ્તુ તથા મંદિરની શાળામાં થઇને નીકળે માર્ગે આવેલું જળ વગેરે પણ પોતાના કામને માટે ન વાપરવું. કારણ કે, દેવદ્રવ્યની પેટે તેના ઉપભોગથી પણ દોષ લાગે છે. ચામર, તંબૂ આદી વસ્તુ તો વાપરવાથી કદાચિત્ મહિન થવાનો તથા

તુમ્હા ગાદવાનો પણ મબલ છે, તેથી ઉપભોગ પ્રગ્તા પણ અનિક ઠોપ
લાગે હતું છે કે ભગવાન આગળ દીવો કરીને તેજ દીવાથી ધરના કામ
1 મના તેમ કરે તો નિર્વચ્ય યોનિમા જાય એ ઉપર એનું દલાત છે —

ઈંદ્રપુર નગરમા દેવમેન નામે પ્રેક ધ્યવદારી હતો, અને ધનમેન
નામે એક ઉટચ્ચા તેનો સેવક હતો ॥ ધનમેન ॥ ધમ્થી દરરોજ એક ઉટડી
દેવમેનને પ્રેર આવતી ધનમેન તેને મારી ફૂટીને પાછી લઈ જાત તો પણ
તે એકલે લીરે પાછી ફેરસેનને વેરજ આવીને રહે એમ થતા લાગ્યું
તારે દેવમેન તો વેચાથી લઈને પોતાના ધરમા રાખી ગાઈ સગયે ગાની
મુનિગજને ઉટડીના એકલું મરણ પૂગા તેગણે કહ્યું કે “એ ઉટડી
જુદાએ તારી માતા હતી, એણે ભગવાન આગળ દીવો કરીને તેજ દીવાની
ધરના કામ મ્થી ધુપગાણામા રહેવા અગારાની ચૂરો મગાઓ તે પા
પકમરી ગે ઉટડી થઈ કહ્યું છે કે—જે મૂ મનુ ૧ ભગવાનને અવ
દીવો તથા ધૂપ કરીને તેથી પોતાના ધરના કામ મોઢથી સાચે છે, તે
ગાવાન નિર્વચ્યપણું પાને આ રીને તમારો જન્મેનો રોઢ પૂર્ણભવના
સમઘથી આવેનો ॥ એ રીને ભગવાન આગળ રેતો દીવો વાપતા
ઉપર દલાત છે

માટે દેવની આગળ રેતો દીવાના પ્રકાશમા કામગી ન વચાય દાઇ
પગ ધમ્નું કામ ન કરાત, તથા નાણ ન પગખાપ, દેવ આગળ રેતો દી
વાથી પોતાનો અર્થે જીને દીવો પણ મગાવવો નહી ભગવાનના ચદ
નથી પોતા ॥ પ્રાગાલિકામાં તિનક ન કરતુ ભગવાનના જગની હાથ પણ
ધોવાય નહી પેતાની મેગે નીચે પડેની ભગવાનની ચદાવેલી માળા
આદી પણ પોતાના હાથે લેવાય છે પરંતુ તે પ્રતિમા ઉપથી ઉતારી
ન નવાય ભગવાનના ભેગ ઉતરી વગેરે વાગિન પણ રૂડો અથવા
મધો કામે વગાવય નહી છદા મેટાકતો મન એવો છે ૫ દાઇ તેનું
જરૂરું કામ દોત તો દેવના ભગી આદી વાગિન વાપગ્યા, પગ વાપગતા
પડેના તેના જાનમા દેવના ખાને મ્હોટા નમો આપવો હતું છે કે—
જે મૂ પુગ્ય જિજ્ઞેસ મહાસજના ચામર હન, કમચ આદી ઉપરમું
પોતાનો કામે ઈમ્મત આપ્યા વિના વાપરે, તે દુષ્ણી ચા ॥ નમગ આ

પાને વાપરવા ક્ષત્રિયોમાં વાજિત્ર કદાચિત્ ભાગી તૂટી જાય તો પોતાના
 ગાંઠના પૈસાથી તે સમારી આપવા. ઘરકામ સાર કરેલો દીવો દર્શન
 કરવાને અર્થેજ જે જિનેશ્વર ભગવાનની પ્રતિમા આગળ આણેલો હોય,
 તો તે નેટલા કારણથી દેવદીપ યતો નથી. પૂજનને અર્થેજ ભગવાન આ-
 ગળ મૂક્યો હોય તો, તે દેવદીપ થાય. સુખ્યમાર્ગથી તો દેવદીપને અર્થ
 કોડિયા વગેરે જૂઠાજ રાખવાં, અને તેમા પૂજનને અર્થે દીવો ક્યો હોય
 તો તેના કોડિયા, બત્તી અથવા ધી, તેજ પોતાને કામે ન વાપરવા. કાંઈ
 માણસે પૂજ કરનાર લોકોને હાથ પગ ધોવાને માટે મદિરે જૂદું જળ
 રાખ્યું હોય, તો તે જળથી હાથ પગ ધોવાને કાંઈ હરકત નથી. ધાન-
 ડિઓ, ચગેરી, જોરગીયા આદી તથા અંદન, કેશર, કપૂર, કરતૂરી આદી
 વસ્તુ પોતાની નિશાએ રાખીનેજ દેવના કામમા વાપરવી; પણ દેવની
 નિશાએ ન રાખવી. કારણ કે, દેવની નિશાએ ન રાખી હોય તો પોતાના
 ધર્મમા કાંઈ પ્રયોજન પડે તો તે વાપરી શકાય છે. એજ રીતે ભેરી, ઝંડરી
 આદી વાજિત્ર પણ સંધારણ ખાતે રાખ્યું હોય તો તે સર્વ ધર્મકૃત્યોમાં
 વાપરી શકાય છે. પોતાની નિશાએ રાખેલી તબૂ પડતા આદી વસ્તુ દેવ-
 મદિર વગેરેમા વાપરવાને અર્થે કટકાક દિવસ મૂરી રાખી હોય તોપણ તેટલા
 કારણથી તે વસ્તુ દેવદ્રવ્યમા ગણાય નહીં. કારણ કે, મનના પરિણામજ
 પ્રમાણુશ્રુત છે એમ ન હોય તો, પોતાના પાત્રમા રહેલું નૈવેદ્ય ભગવાન
 આગળ મૂકે છે, તેથી તે પાત્ર પણ દેવદ્રવ્ય ગણવું જોઈએ શ્રાવકે દેગમર
 ખાતાની અથવા જ્ઞાનખાતાની ઘર, પાટ આદી વસ્તુ ભાડુ આપીને પણ
 ન વાપરવી કારણ કે, તેથી નિર્લજ્જપણુ વગેરે દોષની પ્રાપ્તિ થાય છે
 સંધારણ ખાતાની વસ્તુ સધની અનુમતિથી વાપરવી તોપણ લોકદ્રવ્યવહાર-
 ની રીતને અનુસરી જોણુ ન પડે એટલું ભાડુ આપવું, અને તે પણ
 કહેલી મુદ્દતની અંદર પોતેજ જમને આપવું તેમા જે કદાચિત્ તે ઘરની
 ભોંત, કરા, આદી પૂર્વના હોય, તે પડી જવાથી પાછા સમારવા પડે તો
 તેમા જે કાંઈ ખરચ થયું હોય, તે ભાડામાં વાળી લેવું કારણ કે, તેવો
 લોકદ્રવ્યવહાર છે; પરંતુ જે પોતાને અર્થે એકાદ માળ નવો ચણાવ્યો હોય
 અથવા તે ઘરમાં બીજું કાંઈ નવું કંઈ હોય તો તેમાં જે ખરચ થયું

હોય તે જાણના વાળી લેવાય નાં કાણુ કે, તેથી આધાણુ દ્રવ્યને
 ઉપયોગ કરનારો દોષ આવે છે એક સાધર્મીઓ જાણી અવધાનમાં દોષ,
 તો તે અધની અમ્મતિથી સાધારણુ ખાતાના ધરમા વગર ભાડે રહી રહે
 તેનજ ખીજી જ્ઞાનનું ન મળવાથી તીર્થાગી વિષે તથા જિનમર્ગિમાન
 જે ધણી વાગે તેનું પડે તથા નિહા આદિ તેની પડે તો જોડનું વાપર
 વામા આવે, તે કરના પણ નધારે નકરો આપમે યોડો નકરો આવે તો
 શાક્ષાત્ દોષજ છે આ રીતે દેવ, જ્ઞાન અને આચારણુ એ ત્રણે ખાતાના
 વસ્તુ નાળીયેર, એના ઉપાની પાગી, ટળચ, ડુન, પકાણા, મુખડી વગેરે
 વસ્તુ નાળીયેર, નદિમા અને પુસ્તકપૂજા વગેરે કૃત્યોમા આગ ન રો
 આપ્યા વિના ન મૂકી ઉજ્જમણા આદી કૃત્યો પોતાના નામથી ચલાવ
 આકાશ માણા દોષ તો લોખા ધણી પ્રજામાં થાય જોડી ઇન્દ્રિયો
 યાદા નધારે આપીને ધણી વસ્તુ મળવી એ ચોજન નહીં આ વાત ઉપર
 વલ્મીકીનું નિર્ણય છે જે વિને લખ્યું છે —

યાદ સદા પીત્તી નામે ત્રિપિ ધણી જગત્ । ધર્મિન અને પોતાની
 જોડાત દેવતાગી દત્તી ને રમે ॥ વાગે નધારે આપીને ધણી આજ્ઞા
 થી વિરિપ પ્રમરના ઉત્તમર્ગ આદી ધર્મિયો કહે અને પ્રારે તથા
 જનમા એમ જાણે કે 'દુહા' રી રહિ તથા જણાવ ॥ 'દુ' એવી
 રીતે આચાર્ય પાળીને તે તણુ પાળીને આઠ ગર્ભ તોપમ પુષ્ટિપ્રાપ્ત
 અપરાધના દોષથી તથા પીય રીપયો તપન ધર્મ કાળ રા થતા નર
 મી ન્યની દાન ધન ॥ તથા પુત્ર રહિત રી તથા મ પુત્રીઓ કે
 તથા મર્ત પણુ તે મનમાં આપી ત્યારે એ વિનો પ નકરો જોડે જોડ
 આજ્ઞાથી તે જી માતાને ગ્રીમતરે દિવ ન થયો તથા જોડો મર
 હાળો જનમિત્તમર નામ પા વાનો ન રા આદી ઉમર પિતાએ દાગ
 આ જ વી કરનાની વારી મી રી તોપણુ રાગ તથા નરી અગિ
 દાગ રાગ ના ધર્મો રૂપ ઉપમ ધણી તે ન થતા નેજા જે ન
 રાગિત રૂપ ના મર અગે રૂપ રા અનકાગ થગા આ મી
 મા પા રાગ તો પા ન રહિ ॥ અર્થથી તે પુત્રી એક વિદા પુત્ર
 રહેતી રાગી રી રા આજ્ઞાને તથા ખીજી રી રહે પણુ ધર્મો મન

હતી, તો પણ પૂર્વકર્મના દોષથી તેને ખાવા પીવાની તથા પ્રદેશ જોડવાની વસ્તુ થણે બાગે એવી મળતી હતી કે, જે સામાન્ય માણુએને પણ મુખે મળી શકે. કહ્યું છે કે— હું સાગર! તું રત્નાકર કહેવાય છે, અને તેથી તું રત્નથી ભરેલો છે, છતાં મહારા હાથમા દેડકા આવ્યો! એ તારો દોષ નથી પણ મહારા પૂર્વકર્મનો દોષ છે. પછી શેકે “એ પુત્રીનો એકે ઉત્સવ થયો નથી એમ વિચારી મ્હોટા આડઅર્થથી તેનો લગ્ન મહોત્સવ કરવા માંડ્યો. લગ્ન વખત નજીક આવ્યો, ત્યારે તે પુત્રીની માતા અકસ્માત મરણ પામી! ત્યારે મિલકત્ત હિત્સવ ન થતાં વર વહુનો હસ્તમેળાપ માત્ર રહી પ્રમાણે કર્યો. મ્હોટા ધનવાન અને ઉદાર શેકને ઘેર તે પડી હતી. અને સાસરા આદી સર્વે લોકોને માનીતી હતી, તો પણ પૂર્વની પેઠે નવા નવા ભય, શોક, માલગી આદી કારણ ઉત્પન્ન થવાથી તે પુત્રીને પોતાના મનગમતા વિષયમુખ, તથા ઉત્સવ ભોગવવાનો યોગ પ્રાપ્ત નજ ગળ્યો. તેથી તે મનમાં ઘણી ઉદ્વિગ્ન થઈ, અને સવેગ પામી. એક દિવસે તેણે કેવળી મહારાજને એ વાતનું કારણ પૂછવાથી તે મણે કહ્યું છે કે, “પૂર્વ ભવે તેં યોડો નકરો આપીને મંદિર આદીની ઘણી વસ્તુ વાપરી અને મ્હોટો આડઅર્થ દેખાડ્યો. તેથી જે દુષ્ટર્મ તે ઉપાન્ન થેતું આ રૂપ છે.” કેવળીના એવા વચન સામ્રળી તે પ્રથમ આલોચણ અને પછી દીક્ષા લઈ અતુકમે નિર્વાણ પામી. એ રીતે લક્ષ્મીવતીની કથા છે.

માટે ઉજમણાં આદીમા મૂકવા માટે પાટણિઓ, નાગિયેર, લાડુ, આદી વસ્તુ તેનું જેટલું મલ્લ હોય, તથા તે તૈયાર કરતાં, લાવતા જે ડ્રવ્ય એકું હોય તેથી પણ કાર્ધક વધારે ગુહ્ય આપવી. એમ કરવાથી શુદ્ધ નકરો કહેવાય છે કોઈએ પોતાના નામથી ઉજમણા વગેરે માડ્યું હોય, પરંતુ અધિક શક્તિ આદી ન હોવાથી માડેલા ઉજમણાની રીત બરાબર સાચવવાને અર્થ કોઈ બીજો માણસ કાઢ મૂકે, તો તેથી કોઈ દોષની પ્રાપ્તિ થતી નથી. પોતાના ઘરદેરાસરમાં ભગવાન આગળ મૂકેલા ચોખ્ખા, સોપારી, નૈવેદ્ય આદી વસ્તુ વેચવાથી નિપજેલી રકમમાથી પુખ્ત, ભોગ (કેસર, ચદન) વગેરે વસ્તુ પોતાના ઘરદેરાસરમા ન વાપરવી, અને બી-

જાનિતમદિગ્મા પશુ પોતે ભગવાન ઉપર ન ચગાડી પરતુ ખરી નાત
 કહીને પૃથ્વિ લાગના તે દાયવી ચગાવે જિનમદિરે પૃથ્વિનો યોગ ન હો
 ય તો મોં લોગો તે વસ્તુનું અરૂપ પ્રકટ મુક્તિને પોતેજ તે નસ્તુ ભગ
 વાન ઉપર ચગાવે એમ ન કરે તો, ગાતુ 'ન ખરમતા ફેગટ લોષ
 પામેથી પોતાની' પ્રથમા કત યાનો દોષ માથે આવે છે ધરદેસમરની
 'વેચ આદી વસ્તુ માળીને આપી, પત્ર ને તેમા મામિક પગારની ર
 મમા ન ગણીને જો પ્રથમથી મામિક પગારો જ ને' 'વેચ આદી આ
 પવાનો કરાવ મોં હોય, તો કાર્ત્ત્વ દોષ નથી મુખ્યમાગ જોતા માળીને
 માલિક પગાર જુદાજ આપવો ધ દેસમરમા ભગવાન આગળ ધરેતા
 ચોખા નેવેચ આદી વસ્તુ મોટા જિનમદિરે ચૂની નહી તો 'ધ દેસ
 સરની વસ્તુથીજ ન દેસમરની પૂજા કરી પશુ ગા'ના દ્રવ્યથી 'મરી'
 એમ થાય મોં અપાર, અત્રગ આદી દોષ પશુ લાગે એમ થયું યો નથી

પોતાનાં હરીગ' કુટુંબ વગેરેને આર્થ મુદ્ગ્ય ગાયુમ ગમે તે'યો દ
 બ યય કરે છે માટે જિનમદિરે જિનપૂજા પશુ હમિ 'પ્રમાણે પોતાના
 'વ્યથીજ કરવી, પશુ પોતાના ધરદેસમરમા ભગવાન આગળ ધરેતા નેવે
 ધ આદિ વસ્તુ વેચીને નિપજેલા દ્રવ્યથી અથવા દેવદ્રવ્ય મળવી કૂન
 આદી વસ્તુથી ન કરવી કારણ કે તેમ ક તથી ઉપર કહેલા દોષ આવે
 છે તેમજ જિનમદિરે આવેલી વેચ, ચોખા સોપારી આદી વસ્તુથી
 પોતાની વસ્તુની માલિક મમાગ લેવી માલ મૂલ ઉત્પન્ન થાય એવી રીતે
 વેચવી, પશુ જોગ નેમ આવે તેટલી કિંમતથી કાગી નાખવી નહી કા
 રણ કે, તેમ મરવાથી દેવદ્રવ્યનો વિના આદી મ્યાનો દોષ આવે છે
 સવ પ્રયત્નથી ગાણુ આદી ધીર કળા લગા પશુ જો કલવિત્ત એર
 અત્રિ આદીના ઉપવૃત્તિ દેવદ્રવ્યક્રિનો ન સ યધ જાય તો માગ મમાગ
 મના ને માય કાલ દોષ નથી દરજુ કે અવરૂપ થનાગી વાન—મવિષ્ય
 આગળ મોંનો ઉપાય પવી યાના તીષ્ઠી અથવા મધની પૂજા તથા
 મિં વાતમત્ત સ્નાન પ્રનાવના પુનક લખાવતુ વાગન અગી ધમક
 તાગા નો ખીજ મોં મુદ્ગ્યના 'ગની મલ્લ દેવાય તો, તે ચાર પાંગ
 પુ મોંને સદી રાખી લેવી, મોં તે અ જ વચને મમય ૭૧, સધ

આદી લોકોની આગળ તે દ્રવ્યનું ખરૂં સ્વરૂપ યથાગ્રહીત કરી દેવું, એમ ન કરે તો દોષ લાગે. તીર્થ આદી સ્થળને વિષે દેવપૂજા, સનાતન, ધન્યગે-
પણ, પહેરામણી આદી અવશ્ય કરવા યોગ્ય ધર્મકૃત્યો ગાંઠના દ્રવ્યથીજ
કરવા અને તેમાં ખીજા કોઈનું દ્રવ્ય ભેગું ન લેવું.

ઉપર કહેલાં ધર્મકૃત્યો ગાંઠના દ્રવ્યથી કરીને પછી ખીજા કોઈએ ધર્મ-
કૃત્યોમાં વાપરવા દ્રવ્ય આપ્યું હોય તો, તે મહાપૂજા, ભોગ, અંગપૂજા
આદી કૃત્યોમાં સર્વની સમક્ષ જૂઠું વાપરવું. જ્યારે ઘણા ગૃહસ્થ ભોગા
થઈને યાત્રા, સાધર્મિક વાત્સલ્ય, સંધપૂજા આદી કૃત્ય કરે, ત્યારે જેનો
જેટલો ભાગ હોય, તેનો તેટલો ભાગ વગેરે સર્વ સમક્ષ કહી દેવો. એમ
ન કરે તો પુણ્યનો નાશ, તથા ચોરી આદી દોષ માથે આવે. તેમજ
માતા પિતા આદી લોકોની આયુષ્યની છેછી ઘડી આવે, ત્યારે જે તેના
પુણ્યને અર્થે દ્રવ્ય ખરચવાનું હોય તો, મરનાર માણસ શુદ્ધિમાં છતા
ચુર તથા સાધર્મિક વગેરે સર્વ લોકોની સમક્ષ મરનારને કહેવું કે, “તમારા
પુણ્યને અર્થે આટલા દિવસની અદર આટલું દ્રવ્ય હું ખર્ચીશ. તેને તમે
અતુમોદના આપો.” એમ કહી તે દ્રવ્ય કહણી મુદતમાં સર્વ લોકો જાણે
એવી રીતે ખરચવું. પોતાના નામથી તે દ્રવ્યનો વ્યય કરે તો પુણ્યને
સ્થાનકે પણ ચોરી આદી કર્યાનો દોષ આવે. પુણ્યસ્થાનકે ચોરી વગેરે
કરવાથી મુનિરાગને પણ હીણતા આવે છે. કહ્યું છે કે— જે માણસ
(‘સાધુ’) તપ, વ્રત, રૂપ, આચાર અને ભાવ એની ચોરી કરે તે કિશ્કિંપી
દેવતાનું આયુષ્ય બાધે.

મુખ્યવૃત્તિએ વિવેકી પુરૂષે ધર્મખાતે કાઢેલું દ્રવ્ય સાધારણ ગણવું.
તેમ કરવાથી ધર્મસ્થાન અરાગર જોઈને તે દેકાણે જો દ્રવ્યનો વ્યય કરી
શકાય છે. સાતે ક્ષેત્રમાં જે ક્ષેત્ર સીંગતું હોય, તેને આશ્રય આપવામાં
ખડુ લાભ દેખાય છે. કોઈ શ્રાવકજી માફી અવસ્થામાં હોય, અને તેને જો
તે દ્રવ્યથી સહાય કરાય, તો તે શ્રાવક આશ્રય-મગવાથી ધનવાન થઈ
સાતે ક્ષેત્રોની વૃદ્ધિ કરે એવો સભવ રહે છે લૌકિકમાં પણ કહ્યું છે કે—
હે રાજેન્દ્ર ! તુ દરિદ્ર માણસનું પોષણ કર, પણ ધનવાન પુરૂષનું કરીશ
નહીં. કારણ કે, રોગી માણસનેજ આપણે આપવું હિતકારી છે, પણ ની-

સાત ક્ષેત્રોને વિષે પોતાની શક્તિ પ્રમાણે અદ્ય દ્રવ્ય વાપરતું, પણ મારે
 કોઈનું કાણુ રાખવું નહીં. પાછળે પાઈ ચૂકતી કરવી. તેમાં પણ દેવ,
 જ્ઞાન અને સાધારણ એ ત્રણ ખોતાનું કાણુ તો મિલકૂલ નજર રાખવું. કહ્યું
 છે કે— શ્રેષ્ઠ પુરૂષે કોઈનું કાણુ એક ક્ષણમાત્ર પણ કોઈ કોઈને ન રાખવું.
 તો પછી અતિ દુઃસહ દેવાદિનું કાણુ કોણુ માથે રાખે? માટે બુદ્ધિમાન
 પુરૂષે ધર્મનું સ્વરૂપ જાણીને સર્વ ઠેકાણે આખખો વ્યવહાર રાખવો. કહ્યું
 છે કે— જમ ગાય પડેના ચંદ્રને, નોળિયો નોળિયણને, હંસ પાણીમા
 રહેલા હંધને અને પક્ષી ચિત્રાવેલને જાણે છે, તેમ બુદ્ધિમાન પુરૂષ મૂલ્ય-
 ધર્મ જાણે છે. હવે આ વિષયને આ કરતા વધારે વિસ્તારની જરૂર નથી.

હવે ગાથાના ઉત્તરાર્ધની વ્યાખ્યા વિષે કહીએ છીએ. આ રીતે જિન-
 પૂજા કરીને જ્ઞાનાદિ પાંચ આચારને દૃઢપણે પાળનાર એવા ગુરૂની પાસે જઈ
 પોતે પૂર્વ કરેલું પચ્ચખાણું અથવા તેમા કાંઈક વધારીને ગુરૂ પાસે ઉચ્ચગું.
 જ્ઞાનાદિ પાંચ આચારની વ્યાખ્યા અમારા રચેલા આચારપ્રદીપ ગ્રંથથી
 જાણવી. પચ્ચખાણુ ત્રણ પ્રકારનું છે. એક આત્મ સાક્ષિક, બીજું દેવસા-
 ક્ષિક અને ત્રીજું ગુરૂ સાક્ષિક. તેના વિધિ આ પ્રમાણે—જિનમંદિરે દે-
 વવદનને અર્થે, સ્નાત્રમહોત્સવના દર્શનને અર્થે અથવા દેશના આદી કા-
 રણથી આવેલા સદ્ગુરૂની પાસે વદના વગેરે કરી ત્રિધિપૂર્વક પચ્ચખાણુ
 લેવું. મંદિરે ન હોય તો ઉપાશ્રયમાં જિનમંદિરની પેઠે ત્રણ નિસ્સિદ્ધી
 તથા પાંચ અભિગમ વગેરે યથાયોગ્ય ત્રિધિથી પ્રવેશ કરી દેશનાથી પ-
 હેલા અથવા તે થઇ રહ્યા પછી સદ્ગુરૂને પચ્ચીસ આવશ્યકથી શુદ્ધ એવી
 દ્વાદશાવર્ત વદના કરે. એ વદનાનું કૃણ બહુ મહોટુ છે. વળી કહ્યું છે કે—
 માણસ શ્રદ્ધાથી વદના કરે તો, નીચગોત્ર કર્મને ખપાવે, ઉચ્ચગોત્ર કર્મ
 બાધે, અને કર્મની દૃઢચિ શિથિલ કરે. કૃષ્ણે ગુરૂવદનાથી સાતમીને
 બદલે ત્રીજી નરકનું આયુષ્ય અને તીર્થકર નામકર્મ બાધ્યું. તથા તે ક્ષા-
 મિક સમ્યક્ત્વ પામ્યો. શીતાળાચાર્યને વદના કરવા માટે આવેલા, ગત્રીએ
 બહાર રહેલા અને રાત્રે કેવળજ્ઞાન પામેલા પોતાના (શીતાળાચાર્યના) ચાર
 ભાણેજીને પહેલા કોષથી દ્રવ્ય વદના કરી અને પછી તેમના વચનથી
 આવવદના કરી ત્યારે તેમને કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું.

ગુરુન પશુ તથા પ્રાના છે બાધમા હુ છે કે—ગુરુન નથી
 પ્રાના છે એ દેહ વદા, પીતુ યોગ વદન અને ત્રીતુ દ્વા શાવતી
 વદન એનું ગાયુ નમાને અથવા એ હાથ જોડે તે દેહ વદન જાણતું,
 એ ખગાસમણા દે તે પીતુ યોગ વદન જાણતું, અને પાર આવન
 પચ્ચીશ આનન્દને જોડે વિવિ સદિત એ ખમામણા દે તે, ત્રીતુ દ્વાસ્તાન
 તા નદન જાણતું તેમા પ્રથમ દેહ નદા મન સવે માટે માટે કરતું પીતુ
 યોગ વદન ગચ્છમા રહેવા રૂઝ મુનિરાજને અથવા મરણી નિગમાન
 ધારી મમતિતીને પશુ કરતું ત્રીતુ દ્વાસ્તાન વદા તે આચાર ઉપા
 ધ્યાય આપે પદે રહેતા મુનિરાજને કરતું એ પુરે પ્રતિજ્ઞાણ કરું
 નથી, તેણે વિધિથી વદના કરી બાધમા હુ છે કે—પ્રથમ હરિયા
 વહી પ્રતિક્રમી "કુસ્મિણ કુસ્મિણ" દાખરાને માટે ચાર લોગમસને
 અથવા મો ઉચ્છવમનો કાકમગ્ગ કરે, દુઅમાદિ પોને અનુભ ના દોય
 તો એમો આહ ઉચ્છવમનો કાકમગ્ગ કરવો પડી આદેશ માગીને
 ચતવદન કરે, પછી આદેશ માગી મુદપતિ પડિનેહે, પડી એ નાદણા
 દેહ હાથ આમોવે, પછી ફરીની એ વાણા દે, અમિતર હાથ ખ
 માવે પડી એ વાર વાદણા દેહ, પચ્ચખાણ કરે પડી ચાર ખમાસ
 મણા દેહ આચાર્યાદિનો યોગ વદા કરે, પછી સર્જાય મિઆ ? અને
 સર્જાય કરે ? એ એ ખમામણે એ આદેશ માગી સર્જાય કરે એ પ્ર
 માણે પ્રભાત વખતો વદન વિધિ દેહો છે

પ્રથમ હરિયાવદિ પ્રતિક્રમીને આદેશ માગી ચતવ ન કરે, પછી મુ
 દપતિ પડિનેહે એ વાણા દે, પછી દિવમચરિમ પચ્ચખાણ કરે, પડી
 એ નાણા દેહ દેનમિચ આમોવે પડી એ વાણા દેહ દેનમિચ મમાવે
 પડી ચાર ખમાસમણા દેહ, આચાર્યાદિને વાદીને આદેશ માગી દેવમિ
 પાયમિજન વિમાલજને અથે ચાર લોગમનો કોલમગ કરે, પછી મર્જાય
 મિઆ ? અને મર્જાય કરે ? એ પ્રમાણે આદેશ માગી એ ખમામણ
 દર્શ મર્જાય કરે એ સે ના મમતો વદન વિધિ દેહો છે ૩૩ માલ ન
 મમા વ્યય પેવારી લે દાસ્તાન નદા કરવાનો યોગ ન આરે નો
 ચાત વદનથીજ ગુરુને વદના કરી એવી રીતે વદના કરી ગુરુ પાડે

પચ્ચખાણ કરવું. કહ્યું છે કે—યોને જે પદ્ધતિ પચ્ચખાણ કર્યું હોય, તેજ અથવા તેથી વધારે ગુરુ સાક્ષિએ ગ્રહણ કરવું. કારણ કે, ધર્મના સાક્ષી ગુરુ છે. ધર્મકૃત્ય ગુરુ સાક્ષિએ કરવામા એટલા લાભ છે. એક તો “ગુરુ સરિકઓ હુ ધમ્મો” (ગુરુ સાક્ષિએ ધર્મ હોય છે.) જિનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞાનું પાલન થાય છે. ખીજે, ગુરુના વચનથી શુભ પરિણામ ઉત્પન્ન થવાથી અધિક લ્લયોપશમ થાય છે. ત્રીજે, પૂર્વે ધાર્યું હોય તે કરનાં પણ વધારે પચ્ચખાણ લેવાય છે એ ત્રણ લાભ છે. અવકાશપ્રવૃત્તિમાં કહ્યું છે કે—પ્રથમથીજ પચ્ચખાણ વગેરે લેવાના પરિણામ હોય, તો પણ ગુરુ પાસે જવામાં એ લાભ છે કે, પશ્ચિમામની દૃઢતા થાય છે, ભગવાનની આજ્ઞા પળાય છે અને કર્મના લ્લયોપશમની વૃદ્ધિ થાય છે. એમજ દિવસના અથવા ચાતુર્માસના નિયમ આદિ પણ યોગ હોય તો ગુરુ સાક્ષિએજ ગ્રહણ કરવા.

અહિ, પાચ નામાદિ બાવીસ મૂળદ્વાર તથા ચાગ્ગો બાણ પ્રતિદ્વાર સહિત દ્વાદશવર્ત વંદનનો વિધિ તથા દશ પ્રત્યાખ્યાનાદિ નવ મૂળદ્વાર અને તેવુ પ્રતિદ્વાર સહિત પચ્ચખાણ વિધિ પણ બાળ્ય આદિ અથમાથી જાણી લેવો, પચ્ચખાણનું લેશમાત્ર સ્વરૂપ પૂર્વે કહ્યું છે

હવે પચ્ચખાણના ક્ષણ વિષે કહીએ છીએ. ધર્મિગણ કુમાર છ માસ સુધી આંખિલ તપ કરી મ્હોટા શ્રેષ્ઠીઓની, મજ્જાઓની અને વિદ્યાધરોની અગ્રોશ કન્યા પગથો, તથા ધણી શુદ્ધિ પામ્યો. એ ઈલ્લોકમાં ક્ષણ જાયવું. તથા ચાર હલા આદીનો કરનાર દૃઢપ્રહારી છ માસ તપ કરીને તેજ ભવે મુક્તિ જનારો થયો એ પરલોકનુ ક્ષણ જાયવું કહ્યું છે કે—પચ્ચખાણ કરવાથી આશ્રવ દારનો ઉચ્છેદ થાય છે. આશ્રવના ઉચ્છેદથી તૃણાનો ઉચ્છેદ થાય છે. તૃણાના ઉચ્છેદથી માણસોને ધણો ઉપશમ થાય છે ધણો ઉપશમથી પચ્ચખાણ શુદ્ધ થાય છે શુદ્ધ પચ્ચખાણથી ચારિત્રધર્મ પ્રાપ્ત થાય છે ચારિત્રધર્મની પ્રાપ્તિથી કર્મનો વિવેક થાય છે. કર્મના વિવેકથી અપૂર્વકરણ મળે છે. અપૂર્વકરણની પ્રાપ્તિથી કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે. કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયાથી સદાય મુખનું દાતાર એવું મળે છે.

પત્રી શ્રાવકે સાધુ સાધ્વી આદી ચતુર્વિધ સવને વદન કરવું. જિન-

મઠિર આદી મ્યજે ગુરુનું આગમન થાય તો તેમનો મારી પેડે આ ર
 મત્તર માયરવો અને વળી ગુરુને જોતાજ હોવા થયું મામા આરતા
 હોય તો મ મુખ જયુ બે હાથ જોડી માથે અજળિ કરવી પોતે આમન
 આપયુ ગુરુ આસને જોડા પડી પોતે આસને જોમયુ ગુ ને ભક્તિથી વ
 દના ગરી ગુરુની નેવા પૂજા કરવી અને ગુરુ જાય તેમની પાડા જયુ
 એ રીતે મહોપથી ગુરુ ॥ આ ર મત્તર જાણવો તેમજ ગુરુની જો જામુ
 એ મુખ આગળ, અથવા પૂડે પાપુ ન મેમયુ ગુરુની સાથગને પોતા ઠી
 સાથગ લગાડીને તેમની પામે ન મેમયુ તેમજ આર ૩ ઠી પામે ગગની
 અના જાહુની પનારી વાળીને અથવા પગ નાના કરીને પગ ન મેમયુ
 બીજે ઠેકાણે પણ હોય છે ૭—પનારી વાગવી જોડિયુ હેવુ પગ લા ૧
 કરના, નિકયા કરવી, અને ઘણ હમયુ જોદનાના ॥ ગુરુ પાસે વર્તવા વળી
 હોય છે ૭—નારકે નિકા તથા નિમ્યા વગ મન વચન ગયાની ગુપ્તિ
 ૧૫, દાપ જોડી અને જગમગ ઉપયોગ મઠિત ભક્તિથી જુમાન પૂર્વ
 ગુરુ ॥ ઉપદેશ નયન સાંભળના વળી સિદ્ધાંતમા મ્હેની રીત પ્રમાણે ગુ
 રુની આરાતના ટાળવાને માટે ગુરુથી સાકાનયુ હાથનું અવમલ દેવ
 મુકી તેને ગદાગ છાનજુ' તિ જૂમીએ જોમીને ધર્મદેગ ॥ સામગની
 હોય છે ૭—શાસ્ત્રથી, નિહિત આચરણ આચરણથી ઉત્પ ન થએના તાપને
 નારા કરના મદગુરુના મુખ રૂપ મવન પર્વનથી ઉપન થએનુ અદન મ
 સરખુ વચન રૂપી અમન ધન્ય પ્રદાનજ મજે છે

ધર્મદેશના સામગણથી અજ્ઞાનનો અને નિશ્ચા ગુનનો નાશ થાય,
 મરુદનનું જ્ઞાન થાય સશય દોરે ધર્મો રિરે દુષ્ટતા થાય નયમન
 આદિ ભુગગની નિવૃત્તિ થાય, મ મ મો રિરે પ્રવૃત્તિ થાય કારન અર્ધ
 દોષો ઉપરામ થાય, વિનય આદિ ગુણોની પ્રાપ્તિ થાય, ભુગગનિનો ત્રા
 ગ થાય મત્તરગનિનો લાન મજે મમાગને વિરે વૈગમ હરજે મે ૧ ઠી
 નિજા થાય, સક્તિ માર દેશવિરતીની અથવા મ ૧ વિરનિ ઠી પ્રતિ થાય
 અને અગીમર કરવી દેશવિરતીની અથવા મરવિરનિ ઠી અથ મમજ એ
 કામ મનથી આ વના થાય વજે અનેક ગુણ છે તે નિશ્ચિ પ્રદે ॥
 રામ, આમ ૧૫, કુમારપાળ યાવત્યાપુ ૧ દોરે દટાત ઉપરથી નગ ॥

કહ્યું છે કે—જિનેશ્વર ભગવાનનું વચન સાંભળે તો વૃદ્ધિતો મોડ જતો રહે, કુપંચનો કોછેદ થાય, મોક્ષની ઈચ્છા વૃદ્ધિ પામે, શાંતિ વિસ્તાર પામે, અગ્નિ વૈરાગ્ય ઉપજે, અને અનિરાધ દુર્ગ થાય. એવી કંઈ વસ્તુ છે કે, જે જિનેશ્વર ભગવાનનું વચન સાંભળનારી ન મળે તે પોતાનું શરીર ક્ષયુભગુર છે, આંધવ બંધન સમાન છે, લક્ષ્મી વિવિધ અનર્થને ઉત્પન્ન કરનારી છે માટે જૈનસિદ્ધાંત સાંભળતું નેથી સર્વેશ વગેરે ઉત્પન્ન થાય છે, અને તે સિદ્ધાંત માણસ ઉપર કાર્મ ઉપદ્યાર કરવામાં ખામી રાખતુ નથી. એ પ્રદેશી ગાનનુ કટ ન કુદામાં નીચે પ્રમાણે છે:—

ગ્વેતાળી નગરીમા પ્રદેશી નામે ગાન અને ચિત્રસારથી નામે તે-
નો મત્રી હતો. ચિત્રસારથી મંત્રીએ ચાર ગાનના ધારક શ્રીકેશિ ગણુધર
પાસે શ્રાવસ્તિ નગરીમાં શ્રેષ્ઠ શ્રાવકધર્મ સ્વીકાર્યો હતો. એક વખતે ચિત્ર-
સારથી મત્રિના આગ્રહથી કેશિ ગણુધર ગ્વેતાળી નગરીએ પધા-
ર્યા ચિત્રસારથી મંત્રી ઘોડા ઉપર બેસી કરવાના ખડાને પ્રદેશી ગાનને
કેશિ ગણુધર પાસે લઈ ગયો. ત્યારે ગર્વથી રાગએ સુનિરાજને કહ્યું “ હે
સુનિરાજ ! તમે વૃથા કટ ન કરો. કારણ કે, ધર્મ વગેરે જગતમાં સર્વ-
થા છેજ નહિ. મ્હારી માતા શ્રગ્નિશ હતી અને પિતા નાસ્તિક હતો.
મરણ સમયે મેં એમને ઘણું કહ્યું- કે, “ મરણ થયા પછી સ્વર્ગમાં તમને
જે સુખ અથવા નરકમાં દુઃખ થાય, તે મને જણાવજો. ” પણ મરણ પા-
મ્યા પછી આવીને માતાએ સ્વર્ગ સુખ આદિ તથા પિતાએ નરક દુઃખ
આદિ કાંઈ પણ મને જણાવ્યું નહી. એક ચોરના મેં તલ જેટલા કટકા
કર્યા, તો પણ તેમાં કાંઈથી મને હવ દેખાયો નહીં. તેમજ હવતા તથા
મરણ પામેલા માણસને તોલતાં બારમાં કાંઈ પણ ફેર જણાયો નહી. વળી
મેં છિદ્ર વિનાની દોડીની અંદર એક માણસને પૂર્યો, અને તે દોડી ઉપર
સબ્બરડ ટાકણુ ઢાંક્યું. અંદર તે માણસ મરી ગયો. તેના શરીરમાં પડેલા
અસંખ્ય ફોડા મેં જોયા, પણ તે માણસનો હવ બહાર જવાને તથા તે
દોડાના હવેને અંદર આવવાને વાળના અગ્રભાગ જેટલો પણ માર્ગ
મારા જોવામા આવ્યો નહી એવી રીતે ઘણી પરિક્ષા કરીને હું નાસ્તિક
થયો છું.”

શ્રી રૂપિ ગણધર કહ્યું “ત્હારી માતા રસગણધરના નિમિત્ત દોહાની તને કહેવા આવી નહીં તથા ત્હારો પિતા પણ નગમી રોગ વદનાથી આકુળ હોવાથી અતિ આવી નમો નહીં અરણીના કાઢી અલ અતિ છતાં તેમ ગમે તેટલા કીણા કટમ કરીએ, તોપણ તેમા અતિ દખાલ એમ નથી તેમજ શરીરના ગમે તેવા કીણા કટમ કરો, તો પણ તેમા ડાહ્યા છે? તે દેખાય નહીં તુલારી ધગણ વાણુથી બરેડી અથવા ખાની તોળો, તથા તોનમા રતિમા પશુ દેર જણામે નહીં તેમજ શરીરનો અલ છત્ર હતા અર્થના તે નીચી ગયા પછી શરીર તોળો, તો તોનમા માધ દેર જણાવો નહીં ટાંચીની અદર પૂરેલાં માણુચ અલ નખ આદિ વગાડે તો શરૂ મદાર મળવાય પણ તે સમયે માલ બદાર આપ્યો? તે જણાય નહીં તેમજ કુખીતી અલ પૂરેના માણુચને છત્ર રી રીતે બદાર મરો? અને કુખીતી અલ ધરેના કીના ડાહ્યા રી રીતે અદર આપા? તે પણ જણાય નહીં

એવી રીતે શ્રીમતિ ગણધર કુનિધી બગવર બોધ પૂર્વે ત્યારે પાંચી રાત્રીએ કહ્યું “આપ કયાં હો તે વાન ખગી છે પણ તુલારપરાએ આ વનુ નાસ્તીકપણ રી રીતે નનર? શ્રી રૂપિ ગણધરે કહ્યું ‘જેમ કુખી પરપરાથી આવના દારિદ્ર રોગ, કુખ આદિ મુખ્ય છે તેમ નાસ્તીક પણ પાણુ મૂકી ‘તુલ’ આ માંબળી પ્રદેલી રાત્ર સુવાઈ થયે’ તે રાત્રની સૂરકાતા નામે એક રાત્રી હતી તેણે વગપુરને રિરે આસન્ન થઈ એ રિમે પૌષ્ઠને પાગલે પ્રેશી રાત્રને એર ખવરાવ્યું તે વાન તુલ તે રાત્રના ધ્યાનમા આવી ને તેણે ચિન્તમા થીને કહી તે પછી તેણે રિનસારથી મનિના રસનથી પોતાનું મન મનાવિમા રાખ્યું અને આનંદ ધના તથા અનરન મગી ને પૌષ્ઠ દેરતોડે સુરાન વિમાનની અદર ગેતા થયો રિપપ્રયોગની વાત ખગર પડવાથી સૂરન્નતા ધળી રાગમાધ અલે બીમથી જગનમા નાસી ગઈ, અને ત્યાં સપના રાધી મરણ પામી ર? પહેલી એ રખને જાગનમા પા નગીમા શ્રીવીરમગવન રાગવર્યા ત્યારે સુરાન દેવતા હામા તથા જમણા દાયથી જેમ્સો આઠ કુવડ તથા કુ ગીએ પ્રમદ કરવા વગેરે રખ થી બમવાન આગમ આગમગી

નિવ્ય નાટક ફરી રવગેં ગયો. ત્યારે જાનમ સ્વામીના પૃથ્વીથી શ્રીવીર ભગવાને સૂર્યાભ દેવતાનો પ્રાંભવ તથા દેવના ભવથી ચ્યવી મહાનિદેહ ક્ષેત્રે સિદ્ધિ પામશે, વગેરે વાત ફક્ત આ રીતે પ્રદેશી રાજાનું દટાત છે. આમ રાજા બંધનદશરીના અને કુમારપાળ રાજા શ્રી હેમચંદ્રસૂરીના સદુપદેશથી બોધ પામ્યા એ વાત પ્રસિદ્ધ છે. હવે યાવચ્ચાપુત્રની કથા સંક્ષેપથી નીચે લખી છે.—

હારિકા નગરીમા કોઈ સાર્થવાહની યાવચ્ચા નામે સ્ત્રી ધણી ડબ્બવાન હતી. યાવચ્ચા પુત્ર એ નામે જોળખાતો તેનો પુત્ર જત્રીશ કન્યા પરણ્યો હતો. એક સમયે શ્રી નેમિનાથ ભગવાનની દેશનાથી તે પ્રતિબોધ પામ્યો. યાવચ્ચા માતાએ ધણો વાચ્યો, તો પણ તેણે દીક્ષા લેવાનો વિચાર માડી વાળ્યો નહિ. ત્યારે તે યાવચ્ચા માતા પુત્રના દીક્ષા ઉત્સવને અર્ચે કેટલાક રાજચિન્હ ધૃણુ પાસે માગગ ગઈ. ધૃણુએ પણ યાવચ્ચાને ધેર આવી તેના પુત્રને કહ્યું કે, “તુ દીક્ષા લઈગ નહીં. વિપયમુખ ભોગવ.” યાવચ્ચા પુત્રે કહ્યું કે, “ભય પામેલા માણસને વિપયભોગ ગમતા નથી.” ધૃણુએ પૂછ્યું. “શ્વરા છતાં તને ભય, શાનો?” યાવચ્ચાપુત્રે કહ્યું “શ્વરનો.” પછી ધૃણુએ પોતે તેના દીક્ષા ઉત્સવ ક્યો યાવચ્ચાપુત્રે એક હબર શ્રેષ્ઠી આદિની સાથે દીક્ષા લીધી. અનુક્રમે તે યૌદ્ધર્વી થયો, અને મેલક રાજાને તથા તેના પાંચસે મંત્રીઓને શ્રાવક કરી સ્વાર્ગધિકા નગરીમાં આવ્યો. તે સમયે વ્યાસનો પુત્ર શુક નામે એક પરિવ્રાજક તથા પોતાના એક હબર શિષ્ય સન્નિત હતો. તે ત્રેદસ, કંગડલુ, છત્ર, ત્રિદાથી, અકુશ, પવિત્રક, અને કેસરી નામા વસ્ત્ર એટલી વસ્તુ લાઘમા રાખતો હતો. તેનાં વસ્ત્ર ગેરૂથી રંગેલાં હતા તે સાખ્ય શાસ્ત્રના સિદ્ધાંત પ્રમાણે આલનારો હોવાથી પ્રાણાનિપાત વિરમણાદિ પાંચ વ્રત અને શૌચ (પવિત્રતા) સતોપ, તપ, સ્વાધ્યાય તથા ઈશ્વરપ્રણિધાન એ પાંચ નિયમ મળીને દશ પ્રકારના શૌચમૂળ પરિવ્રાજક ધર્મની તથા દાનધર્મની પ્રરૂપણા કરતો હતો. તેણે પૂર્વે સુદર્શન નામે નગર ગેઠ પાસે પોતાનો શૌચમૂળ ધર્મ લેવરાવ્યો હતો. યાવચ્ચાપુત્ર આચાર્યે તેનેજ ફરી પ્રતિબોધ કરી નિયવાળા જિનધર્મનો અગીકાર કરાવ્યો પછી સુદર્શન શેઠના દેખતા શુક

પત્રિત્રાન્ને તથા થાવન્યા પુન આચાર્યો એક જીજ્ઞાસે રીતે લખ્યા પ્રમુલે પ્રત્યોત્તર થયા —

૧૫ પરિનાજ — હે ભગવન્ ! સમિવ ૧ શલ્ય છે કે અમલ્ય છે ? થાવન્યાપુન — 'હે સુપત્રિત્રાન્ ! સરિમવર શલ્ય છે, અને અમલ્ય પણ છે તે આ રીતે — સરિમવય બે પ્રાગ્ના છે મિત્ર સરિમવય (મગ્ધી ઉમ્મરના) અને બીજા ધાન્ય સરિમવય (સારા શત્રુ) મિત્ર સરિમવય ત્રણ પ્રકારના છે, એક સાથે ઉપન થયેલા, બીજા માથે શિદિ પામેના અને ત્રીજા બાલ્યમાંથી મળે વૃદ્ધમાં રમેના એ (૧) પ્રકારના મિત્ર સરિમવય સાધુઓને અમલ્ય છે ધાન્ય સરિમવય મે પ્રમુલ છે એ રાજાની પતિનેના અને બીજા શત્રુથી ન પતિમેના ગત્ર પતિમેના સરિમવય મે પ્રમુલ છે એ પ્રાગ્ના અને મીઠા અનામુ પ્રાગ્ના સરિમવય પણ બે પ્રકારના છે એક જાન અને બીજા આજ્ઞા જાન સરિમવય પણ બે પ્રકારના છે એક એવડીય અને બીજા અને પત્ની. એવડીય સરિમવય પણ બે પ્રકારના છે લમ્બ અને મીઠા અનામવ ધાન્ય સરિમવયમાં અમલ્ય પરિનાજ અનામુ, આજ્ઞા અને પત્ની અને અમલ્ય પ્રેટા પ્રારના અત્તર છે બીજા બીજા હેના ન રામરના ધાન્ય સરિમવય માનુષ્યો શલ્ય છે એવી રીતેજ 'કુલ્ય' અને 'માગ' પણ જાણવા તેમાં એકેજ નિશ્ચય છે, માલ નહીં પ્રાના ૫ એક માલ માલ (મહિનો), બીજે બીજા માલ (સોના કપાના તો

* "સરિમવય" આ માગી માલ છે 'સરિમવય' બીજો 'સરિમવ' એ બે ૧૨૫ ૨૫ માગીમાં 'સરિમવય' એ ૨૫ થાન છે અમલ્ય એકે મગ્ધી ઉમ્મરના બીજા નાપ એટલે મગર

૧ 'કુલ્ય' લમ્બ માગી છે 'કુલ્ય' (૫૫૫) બીજો 'કુલ્ય' એ બે મરુત લમ્બોનું 'કુલ્ય' એ ૧ માગી ૨૫ થાન છે

૨ માલ (૧૨૫), માલ (૨૫) બીજો માલ (તો ૧૨૫ એક માલ) એ બે લમ્બ માગીમાં 'માલ' એ ૧૨૫ ૨૫ થાન છે

લમાં આવે છે તે) અને ત્રીજો ધાન્યમામ (અડદ).

એવી રીતે થાવડ્યાપુત્ર આચાર્યે બોધ કર્યો, ત્યારે પોતાના હજાર
શિષ્યના પરિવાર સહિત શુદ્ધ પરિરાજકે દીક્ષા લીધી થાવડ્યાપુત્ર આચાર્ય
પોતાના હજાર શિષ્યના પરિવાર સહિત શત્રુંજય તિથે સિદ્ધિ પામ્યા.
પછી શુદ્ધચાર્ય શેલકપુરના શેલક નામે રાજાને તથા તેના પાત્રસો મંત્રીને
પ્રતિબોધ કરી દીક્ષા આપી પોતે સિદ્ધિપદ પામ્યા. શેલક મુનિ અગિયાર
અંગના જાણુ થઈ પોતાના પાત્રસો શિષ્યોની સાથે વિચરવા લાગ્યા
એટલામાં હમેશાં લૂણો આહાર ખાધામા આવવાથી શેલક મુનિરાજને
ખમ, પિત્ત આદિ રોગ થયા. પછી તે વિહાર કરતા પરિવાર સહિત શે-
લકપુરે આવ્યા. ત્યાં તેમનો ગૃહગ્ર્યપણાનો પુત્ર મદુક ગળા હતો. તેણે
તેમને પોતાની વાહનશાળામા રાખ્યા. પ્રાનુક આપધનો અને પંચનો
સારો યોગ મળવાથી શેલક મુનિરાજ રોગ રહિત થયા, તો પાત્ર દિનગ્રંથ
આહારની લોહપતાથી વિહાર ન કરતા તે ત્યાંજ રહ્યા. પછી પથક નામે
એક સાધુને શેલક મુનિરાજની વૈયાવચ્ચ કરવા માટે રાખીને બોળ સર્વ
સાધુઓએ વિહાર કર્યો.

એક સમયે કાર્તિક ચોમાસીને દિવસે શેલક મુનિરાજ યથેચ્છ રિનગ્રંથ
આહાર કરી સ્થગ રહ્યા પ્રતિક્રમણુને સમય આવ્યો ત્યારે પથકે ખમા-
વવાને અર્થે તેમને પગે પોતાતુ માથુ અડાડયુ. તેથી તેમની (શેલક
મુનિરાજની) નિદ્રા ઉઠી ગઈ. પોતાના ગુરુને રોપમાન થએલા જોઈને
પંચકે કહ્યું. “ ચાતુર્માસમા થએલા અપરાધ ખમાવવાને અર્થે મેં આપ-
સાહેબના ચરણને સ્પર્શ કર્યો. ” પથકનું એવું વચન સાંભળી શેલક
મુનિરાજ વૈરાગ્ય પામ્યા, અને મનમા વિચાર કરવા લાગ્યા કે, “ ગ્લચિ-
પયમા લોહુપ થએલા મને ધિક્કાર થાઓ ! ” એમ વિચારી તેમણે તુરન
વિહાર કર્યો, પછી બીજા શિષ્યો પણ શેલક મુનિરાજને મળ્યા તેઓ શ-
ત્રુંજય પર્વત ઉપર પોતાના પરિવાર સહિત સિદ્ધ થયા. આ રીતે થાવડ્યાપુ-
ત્રની કથા છે.

માટે સુત્રાવકે નિત્ય સદ્ગુરુ પાસે ધર્મોપદેશ સાંભળવો અને ધર્મો-
પદેશમાં કહ્યા પ્રમાણે યથાશક્તિ ધર્મોત્થાન પણ કરવું. કારણ કે, જેમ

માપવ માન જણવાથીજ આગે । થવાતુ નથી તથા બલ્ય પાદે
 પળુ નેનારી પેટ બરાતુ થી તેમ દેવના ધનાપેશ સામનાથી
 પળ પદ દા મળતુ નથી માત્ર ઉપદેશ માદક ધમકિયા કરી જોડે
 કેમકે—પુત્રોને કિયાજ દા આપનારી છે કેના જાન દા આપતુ નથી
 કામુ કે જોના જો બલ્ય પાદેના ભોગ શી ને ભોગવના તે જ
 જુને હોય તોપ । ને દેવના જ નથી તે પુરવને ભોગથી મળનાર સુખ
 મળતુ નથી તેમજ શબ પુરવ ત સાતુ જણતો હોય, તોપણ જો નદીમાં
 પડી જરીને હવાવે નહિ, તો તે નીના પ્રનાદમાં તથાઈ જાય તેમ
 જાનતાનુ પુત્ર ધમકિયા ન કરે તો સમાર અમુદ્રમાં ફરે દગાદુતમ્બા
 ગુર્જિમાં કહ્યું છે કે—જે અકિસવાની છે, તે બલ્ય લેય, અથવા અમન્ય
 લે । પચુ નિયમની ફાતુપડેનો તો હોયજ, અને કિયાવાદી નિરમથી જ
 વ્ય અને શુદ્ધપક્ષો હોયજ તે મન્યગદિ લેય અથવા મિથ્યા દિ લેય,
 તો પણ તે પુદ્ગલપગવર્તની અફર મિદ્ધ થયોજ આ ઉપરથી “જા
 નિશાની કિયા પચુ કિતકારી છે, એમ ન મનજતુ ” કહ્યું છે કે—જાન
 નિશાની કિયાથી મનો દાર થાય તે દેડાના ચૂથુ મન ન જાલવો જો
 જનપૂરક કિયાથી કમો દાર થાય તે દેડાની બરમ મમાન જાવો
 અજાની છવ કોડોગમે વૉથી જોડણુ કમ ખપાવે તેડના કમો મન
 નયન જાસાની હુમિ રાખનાર જાની એ કિડાગમાં ખપાવે છે એના
 મર તામનિ તાપમ પૂજણ તાપમ વગેરે લોડે જો નપમ્બાનું વડ કટ મન
 કહું તોપ । તેમો ઈશાનેદ્રપાડ અમરેદ્રપાડ ઈશાદિ અપ દાગ
 મતુ જો જાની પુત્રપ લેય, જથાપિ વિત્તમાં શ્રદ્ધા ન દાર તો તેનેમનક
 પ્રમો જિવાને કિંઈ પ્રદનિ થાય નહી આદિ અમાગમ ॥ આચારનું દાન
 જાનુ કહું છે—જાન રદિન પુરની કિયા ॥ જાની રદિન, કિયા ક
 રવાને અગમથ પુત્રપ જાન અને મનમાં શ્રદ્ધા નથી જેવા પુરની મિગ
 દાસાની રદિન અને જાન જો મર નિ દાજ છે અદિ આનસાની રદિન
 પવન રજુ માના અમળુ આપવાનુ આના જા ॥ પળુ આનસાનો
 રદિન નહી પદાદાર પચગનુ જો માનુ જન તથા ચતતાની રદિન
 પાવના હતા પા મે ॥ મો આસાની રદિન રદિન પુરવનુ જેવા

ત્રણ દૃષ્ટાંત એક પછી એક વ્હાળવાં કરાય છે, દૃષ્ટાંતમાં કહેલા વસ્તુ પુ-
રો અંતરાય રહિત કોઈ કોઈને જાણ થકે તેમ નથી. આ ઉપરથી આ-
ર્યું સિદ્ધ થયું છે, જ્ઞાન, દર્શન અને આગ્નિ એ ત્રણના યોગથી મોક્ષ
થાય છે માટે જ્ઞાન, દર્શન, ચરિત્રની આરંભના કરવાનો યોગેશ પ્રપન્ન કરવા.

વળી સુગાવક સુનિગ્ધરતે સયમયાત્રાનો નિર્વાહ પૂછે, તે એમ કહે—
“તમારી સયમયાત્રા વિષે શું છે? તમારી રાત્રિ સુખથી ગમ્મ? તમારું
ગરીર નિરાપાધ છે? કોઈ વ્યાધિ તમને પીડા નો નથી કરતો? વૈદ્યનું
પ્રયાજન શું પડે તેવું કાંઈ નથી? આયુષ્ય આદીનો ખપ નથી? કાંઈ પથ્ય
વગેરેની આવશ્યકતા નથી?” વગેરે પ્રશ્ન કરવા એવાં પ્રશ્ન કરવાથી
કર્મની મ્હેટી નિર્જરા થાય છે કહ્યું છે કે—સાધુઓની રાત્રિ સુખથી,
તેમને વદના તથા નમસ્કાર કરવાથી અને સંયમયાત્રાના પ્રશ્ન પૂછવાથી
ચિરકાળનું સચિત કરેલું કર્મ પણ હાલુમાત્રમા સિધ્ધિમંત્રવાળું થાય છે.
પ્રથમ સાધુઓને વદના કરી હોય, સારે સામાન્યથી “સુહારા સુહ-
દેવસી” આદિ શાતાપ્રશ્ન કર્યું હોય, તો પણ વિશેષે કરી અહિં પ્રશ્ન
કરવાનું કહ્યું તે, પ્રશ્નનું સારૂ સમ્પન્ન પ્રકારે જણાવવાને અર્થે તથા
પ્રશ્નમા કહેલા ઉપાય કરવાને અર્થે છે, એમ જાણવું માટેજ અહિં સાધુ
સુનિરાજને પગે લાગીને પ્રકટ નિમત્રણા કરવી તે આ રીતે—

“હરહરિ ભગવાન્! પ્રયાસ કરી પ્રાપ્ત કર્યું અને એપણોય અશન,
પાન, આદિમ, સ્વાદિમ વસ્ત્ર, પાત્ર, કંબલ, પાદપોષનક, પ્રાતિહાર્ય, પીક, દ્વેષક,
સિદ્ધાંત (પગ પહોલા કરી સુવાય તે), સથારો (પગ પહોલા ન કરાય એવો
સાકડો), આયુષ્ય (એક વસ્તુનું કરેલું), તથા ભોજન (ઘણી વસ્તુ એકઠી
કરીને કરેલું) એમા જે વસ્તુનો ખપ હોય તેનો સ્વીકાર કરી હે ભગ-
વાન્! મહારા ઉપર અનુગ્રહ કરો ” હાલના કાળમા આ નિમત્ર જૂહ-
દર્ન દીધા પછી શ્રાવકો કરે છે. જેણે સાધુની સાથે પ્રતિક્રમણ કર્યું હોય,
તે શ્રાવક સૂદાહ્ય થયા પછી પોતાને ઘેર વગેરે જઈને પછી નિમત્રણ
કરે. જે શ્રાવકને પ્રતિક્રમણનો અને વાદવાનો યોગ ન હોય, તેણે પણ
વદના આદીને અવસરેજ નિમત્રણા કરવી. સુખમાર્ગે તો ખીજ વાર દેવ-
પૂજા કરી તથા ભગવાન્ આગળ નૈવેદ્ય ધરી પછી ઉપાશ્રયે જવું, અને

સાધુ મુનિગણો નિમજ્જા રી શાકાદિ કૃત આગી મધેમા મેમજ
 કૃત્યુ છે પત્રો મમગા થો દામ તે પ્રમાણે રાગની શિખા ના
 પેપથ ગાની આપે દિવિન એવો પવન અતાર વગેરે અથરા પીઠ
 માત્ર મુનિજનના જે અંગેલા દોર તે પૂરી કરું તે—માવ મુનિ
 રાજના નાના પુત્રો અવજનન દેનારો ચતુર્થિ આજ તવા આપ,
 વન આવી જે મુનિરાજન થોમ તેમ તે તેમો આપતુ

સાદ મુનિરાજ આજો રેર વગેરે આવે ત્યાં મુમ રક જે જે
 થોમ વતુ દાર, તે અવ તેનો રદો વરી અો મરે રતુ નામ વો
 રરાજ ક રી “મનાગ” અમક વમુની જોમરા છે એમ । જે
 તો રૂં રો નિમજ્જા નિ રમ આમ પ્રમ હો નર રતુ રો અો
 રવિત મુનિજા । રદોરે તો પજુ રનાર આરવો પુમનો લાન થા
 મજ રતુ છે કે—માત્ર મુનિ । રો રદોરના પાન મનમા રિતો
 તો પજુ પુષ્પ થાન વન વરાથી વદેરાચા પાન ઉચ્ચરે, તો રિતો
 પુષ્પ થાન, અો જે નવો થોમ જરી આરે તો ર રજાજ રજો એમ
 રમજનુ જે વગુરો મામ રો ને તે વતુન નામ વને વો માર ।
 કકે તો રદોર રતુ દેખાત તો પજુ ને મતુ વગેરે રી તેથી થા
 દાનિ થાય છે રિમ રથા વ્યા પજા જે રવિત માત્ર મુનિ । આપ
 થેર ન આવ તો પા રિન રજા કરના ને પુષ્પો લાન તો થાય । અો
 રિવ બાવ રા તો અધિ પુમ થાય જેમ રતાની નમીમા રીતો
 ભગાદ રમથપજામા થોમાગી તપ ર મ દન તા રતુરો રોમ
 ભગાતો પાજાનો અમે નિમજ્જા કરતા આરને આમા પી તપ પ્ર
 થયુ તે રિતો રોરો રો રતુ , રોરો તો રજા પી રિવ પારા
 રોરો જેમ જાપી તે ભગા રો પજા આમ રી નિમજ્જા કરી પાનને મર
 મરો અો રું થન્ય છુ રાનિ અરે રોરે પારા રોરો રોરો
 ભગના રવના રમથ એ અન્યુન રોરો મયુય જાતુ પા રો
 રિમે રિતોરો અનિનય મરોએ રમી પારોથી રિત્યો રિત્યો આ
 પારા રી રીતિ રમારો ભાગતો અ રા જાતુ આર રા ને વગેર
 મરને પરતુ રુ, અનિનય રોરો થો પથ રિવ પ્રમ થા રોરો

દેવદુંડુભીનો પ્રકટ થયેલો સ્વર જે છલ્લુછેટ્ટી ન સાંભળત, તો કેવળગ્ગાન પણ પામત, પરંતુ દુંડુભીનો સ્વર સાંભળતાંજ બાપના ખંડિત યર્ષ. એમ જ્ઞાનીએ કહ્યું છે. આ રીતે સાધુને નિમત્રણ કરવા ઉપર દૃષ્ટાંત છે.

સાધુ મુનિરાજને આદાર વહોરાવવાના વિષયમાં શ્રીજાત્રિમદ્ર આદીતુ અને રોગ વગેરે આવે અને ઔપધ ભેષજ દેવાના વિષયમાં મીઠીરભગ-વન્તે ઔપધ દેનારી તથા જિનનામકર્મ આધનારી રેવતીનું દૃષ્ટાંત જાણવું ગ્ગાન સાધુની સારવાર કરવામાં મ્હોટું ફળ છે. સિદ્ધાંતમાં કહ્યું છે કે— હું જૌતમ ! જે છવ ગ્ગાન સાધુની સારવાર કરે, તે મ્હારા દર્શનનો (શાસનનો) સ્વીકાર કરે, અને જે મ્હારા દર્શનનો સ્વીકાર કરે, તે ગ્ગાન સાધુની સારવાર કરે કારણ કે, અરિહનના દર્શનમાં શાસનની આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલવું એજ પ્રધાન છે એમ નિશ્ચયથી જાણવું. વગેરે અર્ધિં કૃમિ કુષ્ઠરોગથી પીડાયલા સાધુની સારવાર કરનારો ઋષભદેવનો છવ જે છવાનંદ વૈદ્ય, તેનું દૃષ્ટાંત જાણવું. તેમજ સુશ્રાવકે સુપાત્ર સાધુએને મારા સ્થાનકે યોગ્ય એવો ઉપાશ્રય આદી દેવો. કેમકે—ધમ્મજા જેટલું ધરમાં ધન ન હોય, તો પણ સુશ્રાવકે મુનિરાજને વસતિ, શય્યા, આસન, આદાર, પાણી, ઔપધ, વસ્ત્ર, પાત્ર આદી યોગ્યમાં યોગ્યું પણ આપવું. જ્યંતી, વકચૂલ, કોશાવેશ્યા, અવતિ સુકુમાર આદી છવો સાધુને ઉપાશ્રય આપવાથીજ સંસાર સાગરને તરી ગયા તેમજ સુશ્રાવકે સાધુની નિદા કરનારા, તથા જિનશાસનના પ્રત્યનીક લોકોને પોતાની સર્વ શક્તિથી વારવા કહ્યું છે કે—સુશ્રાવકે પોતામાં સામર્થ્ય છતા, ભગવાનની આજ્ઞાથી ઉદ્ધટા ચાલનારા લોકોની કદી પણ નિદા ન કરની અનુકૂળ અથવા પ્રતિ-કૂળ ઉપાય યોજીને અવળ્ય શિષ્યામણના વચન કહેવાં ” અહિં દ્રમક મુનિની નિદા કરનારને યુજિતી વારનાર અભયકુમારનું દૃષ્ટાંત જાણવું.

સાધુની પેઠે સાધ્વીએને પણ સુખ સંયમયાત્રાનાં પ્રશ્ન વગેરે કરવાં. તેમાં એટલી વાત વળી અધિક જાણવી કે, સાધ્વીએનું દુરાચારી અને નારિતક લોકોથી રક્ષણ કરવું પોતાના ધરની પાસે ચારે બાજુથી સારી રીતે રક્ષણ કરેલા અને જેના બારણા ગુપ્ત એટલે જ્યા કોઈ ઝડ આવી શકે તેમ ન હોય તેની જગ્યા આપવી. પોતાની સ્ત્રીઓ પાસે તેમની સે-

યા દગની પોતાની પ્રીતિઓ જાનાઈ ગયું એ તેમની પામે રાખી
 પોતાના કુટુંબમાંની પુત્રી આવી ધર્મ સ્ત્રી દીકરા લગ્ન તૈયાર થાય તો તે
 માન્વીઓને સોપરી, જો મા રીચો પોતાનો ટાઇ આચાર જુદી જાત,
 તો તેમને તે સંભારે. જો તે માન્વીઓ અથવા મારો આવે, એનો સંભાર
 દેખાય તો તેમને તે મારો જતા રાખી જો તેમનો પત્નિ જોઈ ગયો પડી
 ગયો દોષ તો પછીની વાર તેમને મારી શિખામણ દેવી અને જો તે
 શિખામણ ન આવતા તારણ તે માન્વીઓ દુર્ભાગ ચાલ્યા જાય, તો તે
 ૧૦ દોર નયન મંજુલામાં લખાઈ ગયો હોય. ૧ હોય તો દુર્ભાગ
 શિક્ષા કરી તેમજ ઉચિત વસ્તુ આપી તેમની સેવા કરી એ રીતે મા
 દીકરાની રિચાર જાણવો.

સુશ્રાવ્યે માતૃ મુનિરાજ પામે જઈ કાઈ પણ બાળક કોઈકે રિવેળ પુરો
 કાજડનો કામ અને રાજાની શક્તિ જોઈને દાન અને બાળક આદી ગુપ્ત
 રીતેથી પોતાનો દિવસ રાજા કરશે પોતાની જો બોજન અને ધન એ
 તથા વસ્તુ રીતે મનોપ્રાપ્તિ અથવા એ જોનો વધારે સોજ ન રાખ
 વા પરંતુ જાણ બાળક અને તપસ્વાને તથા વસ્તુમાં સનોપ ન ગણવો
 અથવા ન ધરનાં હમેતા તે તથા વસ્તુની દૃષ્ટિ કરવી જાણે મનુષ્યે આ
 પશુ મનુષ્યના કેશ પગમાં લાવે. એમ જાણી રિવેળ પુરો ધર્મનુસ
 ઉતારાથી કરવું અને મદારી મવા જાજરામર છે એમ જાણી વિવા અને
 ધનનું ઉતારા કરવું જેમ જેમ ધર્મી કમિયી માતૃ મુનિરાજ નવા નવા
 રાજામાં પ્રવેશ કરે, તેમ તેમ પોતાના મવગીપણા ઉપર નવી નવી શ્રદ્ધા
 ઉપન્ન થવાથી તેમને ધર્મજાન દર થાય છે જે જીવ આ મનુષ્યમવમા
 દ રાજ નવ નવ બને છે, તે પર વિ તીથમપણ પમે છે, હવે જે જી
 જાણે બાળકે તેનું ગ્રામ માટે છે એમ કદવાની દેવે શી જાણ દી
 થોડી શુદ્ધિ હાય તો પશુ જો પર મવાને નિષ ઉદય કરે તો મા
 નુરુદ્ધિની પેઠે તેમ જાણે દેવના ગુનાદિનો લાભ થાય એમ જાણવું આ
 રીતે જી ગાથાનો ગથ કરવા છે.

ઉપર કથા પ્રમણે મનુષ્યની કદા પડી રાજા આવી દેવ તો
 પોતાના ૧૦ દોરે જાણ મારી નવી દેવ તો ન્યાય રાજાને જાણ નવી

વણિક આદી હોય તો પોતાની દુકાને અથવા ખીજો જે ઉદ્યમ કરતો હોય તે ઉદ્યમે જાય. આ રીતે પોત પોતાના ઉચિત સ્થાનકે જઈ ધર્મને વિરોધ ન આવે, તે રીતે દ્રવ્ય સંપાદન કરવાનો વિચાર કરવો જો સન્ન-ઓ દરિદ્રીને અને ધનવાનને, પોતાના માન્ય પુરૂષને અને અમાન્ય પુરૂષને તથા ઉત્તમને અને અધમને મધ્યસ્થ વૃત્તિ રાખી સૂરખી રીતે ન્યાય આપે, તો તેમના કાર્યમાં ધર્મનો વિરોધ નથી એમ જાણવું આ વિષય ઉપર નીચે દૃષ્ટાંત આપ્યું છે.

કલ્યાણકુટક પુરમાં ધણો ન્યાયી યગોવર્મા નામે રાજા હતો. તેણે પોતાના રાજગદિરના દ્વારમાં ન્યાયઘંટા નામે એક ઘડા બંધાવી હતી. એક વખતે રાજાની ન્યાયીપણાની પરીક્ષા કરવાને અર્થે રાજ્યની અધિષ્ઠા-યિકા દેવી તત્કાળ પ્રસૂત થયેલી ગાયનું અને વાછડાનું રૂપ પ્રકટ કરી નાજમાર્ગમાં ખેડી એટલામાં રાજપુત્ર ધણા વેગથી દોડતો એક ઘોડી ઉપર ખેસી લા આવી પહોંચ્યો. વેગ ધણો હોવાથી વાછરડાના બે પગ ઘોડીની આડકૂટમાં આલ્યા. તેથી વાછરડું મરણ પામ્યું ત્યારે ગાય શ-બ્દ કરવા અને નેત્રમાથી આંસુ કાઢવા લાગી. કોઈએ ગાયને કહ્યું કે, “તુ રાજદ્વારે જઈને ન્યાય માગ” ત્યારે તેણે લા જઈ પોતાના શિંગડાની અ-ણીથી ન્યાયઘંટા વગાડી. યગોવર્મા રાજા તે સમયે ભોજન કરતા ખેડો હતો, તેણે ઘંટાનો શબ્દ સાંભળીને પૂછ્યું કે, “વ ટા કોણ વગાડે છે?” એવકા એ ત્યાં જઈ જોઈને કહ્યું કે, ‘હું દેવ!’ કોઈ નથી. આપ ભોજન કરો” રાજાએ કહ્યું. “કોણે વગાડી તેનો નિર્ણય થયા પિના શી રીતે હું ભોજ-ન કર ?” પછી તુરત ભોજનનો થાળ પડતો મૂકીને રાજા ખારણે આ-વ્યો, અને ખીજું કોઈ નજરે પડ્યું નહીં, તેથી તેણે ગાયને પૂછ્યું કે, “તને કોઈએ ઉપદ્રવ ક્યો કે શુ ? ઉપદ્રવ કરનાર કોણ છે ? તે મને દે-ખાડ.” રાજાએ એમ કહ્યું, ત્યારે ગાય આગળ ચાલી, અને રાજા પાછળ જતા લાગ્યો. ગાયે મરણ પામેલું વાછરડું દેખાડ્યું. રાજાએ કહ્યું. “એ વાછરડા ઉપરથી જે ઘોડીને કૃતાવનો ગયો, તેણે મારી આગળ હાજર થવું” ન્યારે કોઈ કાંઈ બોલ્યો નહીં, ત્યારે રાજાએ પાછું કહ્યું કે જ્યારે અપરાધી દા-જર થશે, ત્યારેજ હું ભોજન કરીશ”

૧૫ને લાગણ થઈ ત્યારે ચવારે રાજ્યમારે કહ્યું 'હે તાત !
 અપરાધી છું મો યથાયોગ ૬૦ કરો પછી રાજ્યએ મૃતિના બાણ પુ
 રોને પૂછ્યું કે, "ઓ શુ દડા-રવો ' બાણ પુરોએ કહ્યું હે રાજ્ય !
 રાજ્યને યોગ્ય એવો આ તારો એન્ન પુત્ર છે માટે એને શુ નુકસાન
 એ ?" ૧૫એ કહ્યું 'કોનું રાજ્ય અને એનો પુત્ર ?' ૧૬ તો યાચનેજ મર્મ
 વસ્તુ પ્રતા ઉત્તમ ગણ્યું એ— ૧ દુર્લભો દડા કવો ૨ સજ્જનની
 પૂત્ર મની, ૩ ન્યાયથી બહારની વૃદ્ધિ કરી ૪ ધર્મપાત્ર ન ગણવો
 અને ૫ શત્રુ થઈ રાજ્યની રચા કરી એજ રાજ્યોનો નિત્ય કરવા વા
 યોગ્ય પથ મદા થઈ શકા છે સોગનિનિમા પથ્યું હતું છે કે—રાજ્યએ
 પોતાના પુત્રો પથ્યું અપરાધના અનુમાર્થી ૬૦ કરવા માટે જે એને યોગ્ય
 ૬૦ હોય તે કહે " રાજ્યએ એમ કહ્યું તો પથ્યું તે તે સિદ્ધાન્ત લેતા જ્યાર
 માધ ગોના નદી ત્યારે જે જ્વળીજી જ્વાલ જે રીતે જો જે પથ્યું
 તે છત્રને તે દુ મના જ નામા તે રીતે તેજ દુ ખ મગતુ જોડ્યું " તથા
 'મદ અપકાં કચે તો તેનો અસર પાત્ર બને તાગના જોડ્યું' વગેરે
 નિરાશના વચન ઉપરની રાજ્યએ પોતેજ પુત્રને કો ૬૦ આપવો ?
 તેણે નિર્ણય થયો પછી ઘોડી મગાવી પુત્રો કહ્યું 'હું અદિ માગમા
 નહીં હું ' પુત્ર પથ્યું નિનીત હતો તેથી સિતાનુ વચન મારી માગમા સૂત્ર
 રહ્યો રાજ્યએ પોતાના સેવકને કહ્યું 'એના ઉપરથી પોતી ઘોડી લઈ
 જાઓ રાજ્યનું આ વચન મદ્યએ મનુ નહો ત્યારે મન લોગએ વાયા,
 તો પથ્યું રાજ્ય પોતે ઘોડી ઉપર અસ્વાર થયો, અને ઘોડીને દોડાવી
 પુત્રના નરીર ઉપર લઈ જવા છે એટલામા રાજ્યની અવિશ્વાસિકા દેવીએ
 પ્રગટ થઈ પુષ્પવૃદ્ધિ કરી કહ્યું કે, હે રાજ્ય ! મે તારી પરિક્ષા કરી
 માણ્યું પ્રતા પથ્યું નક્કમ એના પોતાના પુત્રથી પથ્યું તો ન્યાય ત્રિય છે
 મેમા મરત નથી માટ ૧ વિરકાગ નિર્વિત્તપરો રાજ્ય ૨ આ મને
 યાચને વિરો તત્પર રહેવા ઉપર દટાત છે

હવે જે રાજ્ય ૧ અધિમરી છે, તે જો અમથ્યમા, ચાણકા અ ૧
 પુરતની પેઠે જાનુ જો પ્રજાનુ હિત થાય તેવી મને રાજ્યમય કરે તો
 તેમના કામમા ધમને વિરાધ ન આવે કહ્યું કે ૩—કેવળ જાનુમ નિ

તકરનારો માણસ પ્રખતો શત્રુ થાય છે, અને દેવળ પ્રખતુજ દિન કર-
નારો માણસ સમ્મથી તથા દેવાય છે. એવી રીતે એકના દિનમાં ખીખતુ
અધિત સમાયકું હોવાથી રાખ અને પ્રખ એ બન્નેનું દિન કરનારો અધિ-
કારી હુલ્લભ છે. વશિક્ક આદી લોકાએ ચોરકા વ્યવહાર ગખવો, એટલે
ધર્મને વિરોધ ન આવે. (૬). તેજ વાન મૂળગાથામા કહે છે.

(મૂળગાથા.)

વ્યવહારમુદ્ધિ દેસા—દ્વિવિદ્વચ્ચાય ડચિઅચરણોર્હિ ॥

તો છુણદ્ અચ્છાચિતં, નિચ્ચાર્હિતો નિચ્ચં ધર્મમ્ ॥ ૭ ॥

અર્થ—પૂર્વ કહેલી ધર્મક્રિયા કરી રહ્યા પછી, અર્થચિતા (ધન
સંપાદન કરવા સંબધી વિચાર) કરે તે કરતાં ત્રણ વસ્તુ ઉપર અવશ્ય
ધ્યાન રાખવું જોઈએ. એક તો ધન આદી મેળવવાનું સાધન એવા વ્ય-
વહારની નિર્દોષતા રાખવી. અર્થાત્ વ્યવહારમા મન, વચન અને ક્રિયા
એ ત્રણે સરળ રાખવાં. કપટ ન કરવું. ખીજું જે દેશમાં રહીએ, તે દેશમાં
લોકવિરુદ્ધ મનાયલાં કૃત્યો ન કરવાં. ત્રીજું ઉચિત કૃત્યો અવશ્ય કરવા.
આ ત્રણેનું વિસ્તારથી વિવેચન આગળ આવશે. તે ધ્યાનમાં રાખીને
ધનની ચિંતા કરવી. એથી અવશ્ય ધ્યાનમાં રાખવા યોગ્ય વાત એ છે કે,
પોતાના અગીકાર કરેલા ધર્મનો તથા આદરેલા વ્રતનો નિર્વાહ થાય, પરતુ
કોઈ રથને કોઈ પણ રીતે તેને (ધર્મને અને વ્રત આદીને) લોભથી અ-
થવા લૂલ વગેરેથી પણ હરકત ન આવે એવી રીતે ધનની ચિંતા કરવી.
કેમકે એવી કોઈ પણ વસ્તુ નથી કે, જે દ્રવ્યથી ન મેળવી શકાય.
માટે બુદ્ધિશાળી પુરૂષે સર્વ પ્રકારના પ્રયત્ન કરીને ધન સંપાદન કરવું.
આ ઠેકાણે “અર્થચિંતા કરવી” એમ આગમ કહેતું નથી. કારણ કે,
માણસ માત્ર અનાદિ કાળની પરિચક્ક સંજ્ઞાથી પોતાની મેળેજ અર્થચિ-
તા કરે છે. કેવળિમાપિત આગમ તેવા સાવચ વ્વાપારમા જીવોની પ્રવૃત્તિ
શા માટે કરાવે ! અનાદિ કાળની સજ્ઞાથી સુશ્રાવકને અર્થચિંતા કરવી
પડ, ત્યારે તેણે ધર્મ વગેરેને બાધ ન આવે તેવી રિતે કરવી, એટલીજ
આગમની આજ્ઞા છે લોક જેમ ઇલ્લોકના (સસાર સંબધી) કાર્યના સ-
ર્વ આરભ કરીને અહોરાત્ર ઉદ્યમ કરે છે, તેના એક લાખમા ભાગ જેટ-

સો પણ ત્યમ જો વધો તિરે મ્હે, તો ૭ મેળવવાનું જાગી કે ?

માગુની આ દિ. ૧ બાપાર, ૨ મિત્ર, ૩ ખેતી ૮ માગ ૫ કરા આદિ પશુનું રક્ષણ, ૫ મળા નાગ ૬ મેવા અને ૭ નિક્ષા એ માત્ર ઉપાયથી થાય છે તેમા વલિક તોગ બાપારથી, ૬૪ આદિ લોભ પોતાની મિત્રથી કચ્છની લોભ ખેતીથી ગોરાગ તથા બગવાડ લોભ માગ બાદીના રક્ષણથી ચિત્રગર સુતાર વોરે તોગ પોતાની કાગીગરીથી મે વક તોમ સેરાથી અને મિખારી લોગ નિક્ષાથી પોતાની આશુવિમ ૬૩ છે તેમાં ધાન્ય ધૂન, તેન મ્વામ, ચૂર કપડ તાગા પિનળ આદિ ધાતુ મોની જવાત નાહુ વોરે કરિયાપુના બ થી અનેક પ્રમગના બાસર છે " જુઓ માફ પ્રમ ના કલિા ૥ છે " મેલી તેમમા પ્રનિદિ છે પેગના ભે. જગવા લોલએ તો બાપારી મખ્યાનો પાર આવ એમ નથી બાજે ધીગુ એ પા. બાપારની અ જ મમાય છે

આપણે મ, રસાના, ચૂન અજળ, સારુ મૂન, નિનિત, નામ
કે ધમ, અથ, કામ જોનિત, ત- વગેરે બ થો પના પ્રમરની વિરાજો
છે તેમા રાત્રિના અને માસીપણે એ મે વિરા પ્રારે આદુ પાન થતા
ના મબર દ્વાસાથી વિગેર ગુણમગી નથી અર્ધ ધનસાન પુરુષ માટે પત્રી
જાલ્ય અથવા જીન કાષ્ટ એવાજ પ્રમો રૂપને તથા માસી પવો સાન
થાય છે તેમજે કેમજે મુખાન મગ છે કેમકે સગીરે ગમ થાય ત્યજે
પૈવ રિના સરજો છે, તથા રાગિના મિત્ર નથ રજના મિત્ર દાડ દાડ
કરી મીઠા વચન જોનપરા સમાગી કુ મથી જીવતા આ મુખના મિત્ર
મુનિગ / અને સદમી બોધો બેડેના પુરુષાના મિત્ર જોથી જાનવા

[illegible]

ઉપાર્જવાની ઇચ્છા રાખનાર જે વૈદ્ય લોકો માંદા પડ્યાની ઇચ્છા કરે છે રોગી માણસના રોગને ઔષધથી સાજા થતા અટકાવીને દ્રવ્ય લેખથી ઉદ્ધરી તેની હાની કરે છે, એવા વૈદ્યના મનમાં દયા ક્યાથી હોય ? કેટલાક વૈદ્ય તો પોતાના સાધર્મી, દરિદ્રી, અનાથ, મરણને કાંઠે આવેલા એવા લોકો પાસેથી પણ બળાટકરે દ્રવ્ય લેવાને ઇચ્છે છે અબદ્ય વસ્તુ પણ ઔષધમા નાખી રોગીને ખવરાવે, અને દારિદ્ર્યતા અમલ્ય વૈદ્ય ધન્યતરિની પેઠે જન જનના ઔષધ આદિના કપટથી લોકોને કોં છે. હવે થોડો લેખ રાખનારા, પરાધિકારી અને સારી પ્રકૃતિના જે વૈદ્યો છે, તેમની વૈદ્યવિદ્યા રૂપભદ્ર ભગવાનના શ્રવણવાનદ વેદની પેઠે ઈલ્લોલો તથા પરલોલો ગુણકારી જાણવી.

હવે, જેની ત્રણ પ્રકારની છે એક વરમાના પાણીથી થનારી, બીજી કૃત્રા આદિના પાણીથી તથા ત્રીજી જન્મે વર્ષાદ તથા કુતાના પાણીથી થનારી, ગાય, બેસ, બકરી, ઉટ, બગદ, ઘોડા હાથી વગેરે જનવદો પાળીને પોતાની આજીવિકા કરવી તે પશુરક્ષાવૃત્તિ કહેવાય છે તે પાળવાના જનવર જનતજનના હોવાથી અનેક પ્રકારની છે. એલી અને પશુરક્ષાવૃત્તિ એ જન્મે વિવેકી માણસને કરવા યોગ્ય નથી વળી કહ્યું છે કે—હાથીના દાનને વિષે રાજાઓની લક્ષ્મી, બગદના બધ ઉપર ખેડુત લોકોની, ખડ્ગની ધારા ઉપર સુભટોની લક્ષ્મી તથા ઝૂગારેલા સ્તન ઉપર વેશ્યાઓની લક્ષ્મી રહે છે કમનિત્ બીજી કાંઈ વૃત્તિ ન હોય, અને જે ઊંજ કરવી પડે તો વાગવાનો સમય વગેરે જરૂર ધ્યાનમા રાખવો. તથા પશુઆવૃત્તિ કરવી પડે તો મનમા ઘણી દયા રાખવી કેમકે જે ખેડુત લાવવાનો વખત ભૂમીનો ભાગ કેવો છે ? તે, તથા તેમા કયો પાક આવે ? તે જાણે, અને માર્ગમા આવેલું જેતર મૂકી દે, તેનેજ ઘણો લાભ થાય. તેમજ જે માણસ દ્રવ્ય પ્રાપ્તિને અર્થે પશુરક્ષાવૃત્તિ કરે તો હોય, તેણે પોતાના મનની અંદર રહેલો દયાભાવ છોડવો નહો. તે કામમા સર્વ ઠેકાણે પોતે અગૃહ, રહી ઈવિરહેદ વગેરે વર્જ્યુ.

હવે શિદ્ધપદ્ધતિ સો જાનની છે, કહ્યું છે કે—કમાર, લુહાર, ચિત્ર-

૧ ખારી કરવી, નાક વિંચવા વગેર

આવ્યો, ત્યારે રાત્રીએ ચાલતે સારી નીકે બોલાવ્યો. ત્યારે બન્ને મુનદ્રો-
એ મલતે કહ્યું કે, “લે મારી તન્દેશમાં સારી નહિ પૂરે, તો તારું
આની બન્યું એમ જાણે.” એવી ધમકીથી આકુળ બપાકુળ થએલા ધન-
ત્રેયીએ પોતાના પુત્રના રક્ષણ માટે કોડ ડમ્મ આપીને ખુદ દેનારની પા-
સેથી એક ખુદ્દિ લીધી કે, “તું તારા પુત્રને ગાંઠો કર” એમ કરવાથી
ધનત્રેયી મુખી થયો. એ ખુદ્દિકર્મ ઉપર દૃષ્ટાંત કહ્યું છે.

વ્યાપાર આદી કરનારા લોકો હાથથી કામ કરનારા જાણવા. ફત-
પણ વગેરે કામ કરનારા લોકો પગથી કામ કરનારા જાણવા. બાર કિયા-
કનારા વગેરે લોકો મસ્તકથી કામ કરનારા જાણવા. ૧ ગલ્તની, ૨
રાત્રીના અમલદાર લોકોની, ૩ ત્રેયીની અને ૪ ખીન્ન લોકોની મળી
ચાર પ્રકારની સેવા છે. રાત્રીકીની સેવા અદોગત્ર પરચના આદિ
ભોગવતુ પડતુ હોવાથી જેવા તેવા માણસથી ધાય તેમ નથી કહ્યું છે
કે—જે સેવક કાંઈ ન બોલે, તો મૂંઝો કહેવાય, જે છૂટથી બોલે તો
બકનારો કહેવાય, જે પાસે બેગી રહે તો ધીકો કહેવાય, જે આંધો બેસે
તો ખુદ્દિકીન કહેવાય, સ્વામી કહે તે સર્વ સહન કરે તો કાયર કહેવાય,
જે ન સહન કરે તો હલકા કુળનો કહેવાય, માટે યોગીઓથી પણ ન
જાણી શકાય એવો સેવાધર્મ જાહુજ કંઈ છે. જે પોતાની ઉન્નતિ ધવાને
અર્થે નીચું માથું નમાવે, પોતાની આજીવિકાને અર્થે પ્રાણ આપવા પણ
તૈયાર થાય, અને સુખ પ્રાપ્તિને અર્થે દુખી થાય, એવા સેવક કરતાં
ખીન્ને કોણ મૂખ હશે?

પારસી સેવા કરનારે તે શ્વાનવૃત્તિ સમાન છે, એમ કહેનારા લોકોએ
બરાબર વિચાર કર્યો જણાતો નથી, કારણ કે, શ્વાન ધણીની ખુશામત
પૂછડીની કરે છે, અને સેવક તો ધણીની ખુશામત માથું નમાવી નમા-
વાને કરે છે. માટે સેવકની વૃત્તિ શ્વાન કરતાં પણ નીચ છે. એમ કહતા
પણ ખીજી કોઈ રીતે નિર્વાહ ન થાય તો, સેવા કરીને પણ વિવેકી પુરૂષે
પોતાનો નિર્વાહ કરવા કેમકે—મહેટો શ્રીમાન્ હોય તેણે વ્યાપાર કર-
વો, અદ્ય ધનવાન્ હોય તેણે ખેતી કરવી, અને સર્વ ઉદ્યમ બ્યારે ખુદી
પડે, ત્યારે છેવટ સેવા કરવી. સમગ્ર, ઉપકારનો જાણ તથા જેતામાં

બીજા એવાજ ૩૧ હોય તે ધાણીની મગ રી મેકે— જો માનતો
કેવો ન હોય, તથા ચરતીર, કરેના ઉપગ્રહો જાણુ પોતાકુ સત્વ ।
ખનારો, પુણી વના, શુષ્ક ઉપર પ્રીતિ રાખાશે એવો ધાણી મેરકો
ભગવાનને મળે છે કર, વ્યવસ્થી લોભી નીચ ધણા જાણેના તાગી મૂર્ખ
અને અન્યાયી એવા માણુમો ઈ પન પોતાનો અધિકાર ન કરે જો
માણુમ અનિવેચી રાજ પામેથી પોતે સ્થિત થયો છું છે, તે પો
તાને સ્થિ પ્રાપ્ત થવાને અન્ય એ જોજન પગે જવાની ધાગણ કરે છે,
અથાત તે નકામી એમ સમજવું કામ ના નીતિમારમા રાખી મૂકું છે કે—
૬૬ પુરોની સમ્મતિની આનંદે રાજ સત્પુત્રો માન્ય થાત છે કા
મુકે ખરાખ આનંદા લોભ અચિત્ત તેને જોઈ માઈ દારે તે પશુ તે
જાળ નહી ધણીએ પશુ સેરકતા શુષ્ક પ્રમાણે તેનો આર મત્તાર કરવો
જોઈએ, કહ્યું છે કે—જ્યારે રાજ આરા તથા નગમા સર સેરકેને સરખી
પશ્તિમા ગણે, ત્યારે ઉભય કરાશે સમય એવા સેવોનો ઉસાહ
બાગા જાય છે

નેરકે પશુ પોતાને વિશે નકિત ચતુરતા રંગેર અવસ્થ ગણવાજ
જોઈએ કેમકે—સેરક ધણી ઉપર ધણી પ્રીતિ રાખાશે હો । તે પશુ
તે જો મુદ્દિહીન જો કારણ હોય તો તેની ધણીને શું લાજ થવાનો ' તથા
સેરક બુદ્ધિરાસી જો પરાક્રમી હોય, તો પશુ તે જો ધણી ઉપર પ્રીતિ
નામનાજ ન હોય તો તેણી પશુ શું માન થયો ? માટે જોગનામા મુદ્ધિ
શરતીરણુ જો પ્રીતિ એ રમ શુન્ય હોય, તેજ રાજા સપનમગમા
તથા વિસ્તીર્ણમા હોયોયા થઈ પડે એજ જાણુસા અને જોમામા એવા
શુષ્ક । હાથ, તે સેવક જો મમાન મમજના કાચિત્ રાજ પ્રમત થાત
તો તે રેવોને માન પદ આપે છે પશુ મેરકો તો તે માનના જ નામા
અપને પોતાના પ્રાણ આપીને પણ મન્ન ઉપર ઉપગ્રહ કરે છે મેરકે ગ
જાદિની મેરા વળી ચતુષ્પથી કળી કેમકે—મેરકે મપ વ્યાધ દારી
અને નિહ એવા દૂર જોવેને પાણુ ઉપાયથી વલ મરના જોઈને મનમા
વિચારુ કે, બુદ્ધિરાણી અને જલ્દા પુત્રામે ' જાને રજ કરવો એ
વાત મહેજ છે જાદિનો ૧૩૨ થાશે પ્રમાર નીતિશાસ્ત્ર આદિ મયોમા

હત્યા છે. તે જો છે કે—૮૪૫ નેવકે ધણીની આજુમે જોમતુ, તેના મુખ તરફ દૃષ્ટિ રાખી હાથ બેઠવા, અને ધણીનો સ્વભાવ જાણીને સર્વ કાર્યો સાધવા સેવકે ગભાગા ધણીની પાસે ગહુ નચક ન બેસતુ, તથા ગહુ દૂર પણ ન બેસતુ, ધણીના આસન નેટલા અથવા તેથી વધારે હાંચ આસન ઉપર પણ ન બેસતુ ધણીની આગળ તેમ પાછળ પણ ન બેસતુ. કાચુ કે, બહુ પાસે બેસે તો ધણીને અકળામણ થાય, બહુ દૂર બેસે તો બુદ્ધિહીન કહેવાય, આગળ બેસે તો બીજા કોઇ માણસને ખોટું લાગે, અને પાછળ બેસે તો ધણીની દૃષ્ટિ ન પડે, માટે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે બેસતુ.

થાકી ગએલા, છુદાથી તથા તૃષાથી પીડાયેલા, ક્રોધ પામેલા, ક્ષોભ કાર્યમા રોકાયેલા, યુવાનો વિચાર કરનારો, તથા બીજા કોઇની વિનંતી સાંભળવામાં રોકાયેલા એવી અવસ્થામાં ધણી હોય, તે સમયે સેવકે તેને કાંઈ વાત કહેવાની હોય તો કહેવી નહીં સેવકે જેમ રાજની સાથે તેમજ રાજગાના, પદ્મગણી, પાટળી કુમાર, મુખ્યમંત્રી, રાજચુર અને દ્વારપાળ એટલા માણસોની સાથે પણ વર્તતુ “પૂર્વે મેજ એ સળગાવ્યો છે, માટે હું એની અવહીલના કરૂં, તોપણ એ અને આગળે નહીં” એવી ખોટી સમજથી જો કોઈ માણસ પોતાની આગળી દીવા ઉપર ધરે, તો તે તત્કાળ બાળી નાખે છે. તેમ “મેજ એને હિંકમતથી રાજપદવીએ પહેાચાડ્યો છે, માટે ગમે તે કરૂં તો પણ મહારા ઉપર એ રૂઢ થાય નહીં. એવી ખોટી સમજથી જો કોઈ માણસ રાજને આગવી અડાડે, તો પણ તે રૂઢ થયા વગર રહે નહીં માટે તે રૂઢ ન થાય તેમ આજુ કોઈ પુરૂષ રાજને ધણે માન્ય હોય, તો પણ મનમાં તેણે તે વાતનો ગર્વ ન કરવો. કારણ કે, “ગર્વ વિનાશનું મૂળ છે.” એમ કહ્યું છે આ વિષય ઉપર એક વાત એવી સંભળાય છે કે —

દિલી શહેરના બાદશાહના મહોટા પ્રધાનને ઘણો ગર્વ થયો. તે મનમાં એમ સમજવા લાગ્યો કે, “રાજ્ય મહારા આચાર ઉપરજ ટકી રહ્યું છે” એક સમયે કોઈ મહોટા માણસ આગળ તેણે તેની ગર્વની વાત પણ કહી દીધી તે વાત બાદશાહને કાને પડતાજ તેણે મુખ્ય પ્રધાનને પદ ઉપરથી ઉતારી મૂક્યો, અને તેની જગ્યા ઉપર હાથમાં રાપડી રાખનારો એક

હું મૂઠ જાણુ છું પોતાની ઉપર રાજની ધાણી કૃપા હોય તો પણ તુને શાશ્વતપણુ ધારી રાજના કોઇ પણ માણુમને કોપાવવો નહીં. તથા રાજ આપણને કાજ કાર્ય કરવા સોપે તો રાજ પાસે તે કામ ઉપર ઉપરી માણુસ માગવો સુઆવક આ રીતે રાજસેવા કરવી. તે જનતા સૂઝી આવક રાજની જ કરવી. એ ઉગિત છે. કહ્યું છે કે—આવકે જ્ઞાન અને દર્શન સંપાદન કરેલા કોઇ આવડને ઘેર દાસપણુ રહેવું તે પણ શ્રેષ્ઠ છે, પણ મિથ્યાત્વથી મૂઠમતિ થયેલો કોઇ મોટા રાજ અથવા ચક્રવર્તિ હોય, તો તેને ઘેર રહેવું શ્રેષ્ઠ નથી. હવે ક્લેશિત્ત્વ ખીજું કાંઈ નિર્વાહતું સાધન ન હોય, તો સમક્રિતના પચ્ચખાણુમાં “વિત્તીકંતારેજ” એવો આગાર રાખ્યો છે, તેથી કોઇ આવક ને નિથ્યાદૃષ્ટિની સેવા કરે, તો પણ તેમ્ને પોતાની શક્તિથી અને યુક્તિ કરી શકાય તેટલી સ્વધર્મિની પીડા ટાળવી. તથા ખીજ કોઈ પ્રકારે થોડો પણ આવકને ઘેર નિર્વાહ થવાનો યોગ મળે, તો મિથ્યાદૃષ્ટિની સેવા મૂડી દેવી. એ પ્રકારે સેવાનિધિ કહ્યો છે.

સોનુ વગેરે ધાતુ, ધાન્ય, વસ્ત્ર ઇત્યાદિ વસ્તુના ભેદથી ભિક્ષા અનેક પ્રકારની છે. તેમા સર્વસંગ પરિત્યાગ કરનારા મુનિરાજની ધર્મકાર્યના રક્ષણને અર્થે આહાર, વસ્ત્ર, પાત્ર વગેરે વસ્તુની ભિક્ષા ઉચિત છે, કેમકે—હે ભગવનિ ભિક્ષે ! તું પ્રતિદિન પરિશ્રમ વિના મળી શકે એવી છે, ભિક્ષુક લોકોની માતા સમાન છે, સાધુ મુનિરાજની તો કલ્પવૃક્ષી છે, રામજો પણ તને નમે છે, તથા તુ નરકને ટાળનારી છે, માટે હું તને નમસ્કાર કર છું. બાકી સર્વે પ્રકારની ભિક્ષા માણુસને અતિશય લઘુતા ઉત્પન્ન કરનારી છે કેમકે માણુસ બધા સૂઝી મ્હોડેથી “આપો” એવો શબ્દ બોલે નહી, એટલી માગણી કરે નહી ત્યાં સૂઝી તેનામા રૂપ ગુણ, લક્ષ્ણ, સચતા, કુલીનતા અને અહકાર રહેલા છે એમ જાણવું. તૃણ ખીજ વસ્તુ કરતા (હલકુ) છે, રૂ વૃણ કરતાં હલકુ છે, અને યાચક તો રૂ કરતાં પણ હલકો છે, ત્યારે એને પવન કેમ ઉડાડીને લઇ જતો નથી ? તેવું કારણુ એ છે કે, પવનના મનમા એવો ભય રહે છે કે, હું એને (યાચકને) લઈ જઉં તો મારી પાસે એ કાંઈ માગશે ? રોગી, ઘણા કાળ સૂઝી પ્રવાસ કરનાર, નિત્ય પારકું અન્ન ભક્ષણુ કરનાર અને

પા કે ઘેર મુઠા દેનાર એટલા માણસોનું — વિન મ મ મમાન છે એ
 સુન નહીં પણ મરણ પામવું તે એમો મારી રિવાજિ કે વિના મા પી
 નિવાદ દરનારે માણસ નિવાદ, બદ્ધ ખાનારો, આગમુ ઓ વાની
 નિવાદ લેનારો હોવાથી જગતમા તત્તલ નમમો થાય છે વળી એમ પણ
 સાર્તા લેવાય છે કે —

આજ નપાનિકના નિશા માગવાના હીમગા એમ ધામીના બગદે
 એ, ધા યુ ત્યાર ધણે મનાદલ કરીને કાપાનિ કેયુ કે, મો પીજ
 ધણી નિમા મગમ, પણ એ બગદે નિશાના વામજમા રડા ધાલ્યુ તેથી
 ગમે એ માં નિશાચરના આગમ, બદ્ધ નિશા અન્નિ શુણ્ણાને અને તમો
 નમમો થઈ પડે' માટે અને બદ્ધ દીવ પીગી ધાય છે ' શીંગીનસૂરીએ પાય
 મા આદમમા ત્રણ પ્રકારની બીજા કરી છે તે એ કે — તત્તના જાળ
 પુરીએ ૧ મર્મપતરી, ૨ પારપતરી, ૩ શ્રુતિનિશા આ મીને નમ
 પાની નિશા મી ૭ કુતી આગમા ગેના વમચ્ચાન બદ્ધિ ૧મ
 ધવાન મરારા અને યાચજીવ મર્મ આરબગી નિટતી પામે ૧ મધુરોતી
 નિશા મર્મ મર્મ મી કહેવાય છે જે પુણ્ય પથ મદા ૧૧નો અગીમર મી
 મનિધમને રિવાજ આવે એવી મીને આવે, તમુ મર્મ પેડ મધ્ય આગબ
 મરનાગ સાધુની નિમા પારામી કહેવા છે ૧૨જુ કે ધમની ૧૫ના
 કલ્પલ કનારો તે મ સાધુ મીરે પુદ્ધતા દીધે થઈ નિશા મા પી
 ૧૨૦૧ ૧૫ કહે, તેથી તેમો કેવળ પુણ્ય પનાસ પામે ૧ રિગી, આધ્ય, ૧
 પાગના તથા ખીજન પણ લેમથી કોઈ ધણે મધ્ય ૨૨ ૨૩ મર્મ નથી એ
 ૨૪ ૨૫ મે પોનામી આ રિમો અર્થે નિમા મા ૭ તે શ્રુતિનિશા મધેવા
 ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧ ૩૨ ૩૩ ૩૪ ૩૫ ૩૬ ૩૭ ૩૮ ૩૯ ૪૦ ૪૧ ૪૨ ૪૩ ૪૪ ૪૫ ૪૬ ૪૭ ૪૮ ૪૯ ૫૦
 ૫૧ ૫૨ ૫૩ ૫૪ ૫૫ ૫૬ ૫૭ ૫૮ ૫૯ ૬૦ ૬૧ ૬૨ ૬૩ ૬૪ ૬૫ ૬૬ ૬૭ ૬૮ ૬૯ ૭૦ ૭૧ ૭૨ ૭૩ ૭૪ ૭૫ ૭૬ ૭૭ ૭૮ ૭૯ ૮૦
 ૮૧ ૮૨ ૮૩ ૮૪ ૮૫ ૮૬ ૮૭ ૮૮ ૮૯ ૯૦ ૯૧ ૯૨ ૯૩ ૯૪ ૯૫ ૯૬ ૯૭ ૯૮ ૯૯ ૧૦૦

જો ૩ મર્મુ એ છે કે મિ ૨૨૦૧ ૨૨૦૨ ૨૨૦૩ ૨૨૦૪ ૨૨૦૫ ૨૨૦૬ ૨૨૦૭ ૨૨૦૮ ૨૨૦૯ ૨૨૧૦
 ૨૨૧૧ ૨૨૧૨ ૨૨૧૩ ૨૨૧૪ ૨૨૧૫ ૨૨૧૬ ૨૨૧૭ ૨૨૧૮ ૨૨૧૯ ૨૨૨૦ ૨૨૨૧ ૨૨૨૨ ૨૨૨૩ ૨૨૨૪ ૨૨૨૫ ૨૨૨૬ ૨૨૨૭ ૨૨૨૮ ૨૨૨૯ ૨૨૩૦
 ૨૨૩૧ ૨૨૩૨ ૨૨૩૩ ૨૨૩૪ ૨૨૩૫ ૨૨૩૬ ૨૨૩૭ ૨૨૩૮ ૨૨૩૯ ૨૨૪૦ ૨૨૪૧ ૨૨૪૨ ૨૨૪૩ ૨૨૪૪ ૨૨૪૫ ૨૨૪૬ ૨૨૪૭ ૨૨૪૮ ૨૨૪૯ ૨૨૫૦
 ૨૨૫૧ ૨૨૫૨ ૨૨૫૩ ૨૨૫૪ ૨૨૫૫ ૨૨૫૬ ૨૨૫૭ ૨૨૫૮ ૨૨૫૯ ૨૨૬૦ ૨૨૬૧ ૨૨૬૨ ૨૨૬૩ ૨૨૬૪ ૨૨૬૫ ૨૨૬૬ ૨૨૬૭ ૨૨૬૮ ૨૨૬૯ ૨૨૭૦
 ૨૨૭૧ ૨૨૭૨ ૨૨૭૩ ૨૨૭૪ ૨૨૭૫ ૨૨૭૬ ૨૨૭૭ ૨૨૭૮ ૨૨૭૯ ૨૨૮૦ ૨૨૮૧ ૨૨૮૨ ૨૨૮૩ ૨૨૮૪ ૨૨૮૫ ૨૨૮૬ ૨૨૮૭ ૨૨૮૮ ૨૨૮૯ ૨૨૯૦
 ૨૨૯૧ ૨૨૯૨ ૨૨૯૩ ૨૨૯૪ ૨૨૯૫ ૨૨૯૬ ૨૨૯૭ ૨૨૯૮ ૨૨૯૯ ૨૩૦૦ ૨૩૦૧ ૨૩૦૨ ૨૩૦૩ ૨૩૦૪ ૨૩૦૫ ૨૩૦૬ ૨૩૦૭ ૨૩૦૮ ૨૩૦૯ ૨૩૧૦

કે, પરજીવનિધાય ઉપર દયા રાખનાર સંયમી સાધુ પણ, આહાર નિહાર કરતા તથા ગોચરીએ અન્ન ગ્રહણ કરતાં જો કાંઈ ધર્મની નિદા ઉપજાવે, તો તેને બોધિલાલ દુર્લભ થાય. જિજ્ઞાસાગ્રામી કાંઈને લક્ષ્મી અને સુખ વગેરેની પ્રાપ્તિ થતી નથી. કહ્યું છે કે—પૂર્ણ લક્ષ્મી વ્યાપારની અંદર વસે છે, થોડી ખેતીગા છે, સેવાગા નહીં જોવી છે અને ભિક્ષામાં તો બિચારૂં છેજ નહીં. ઉદરપોષણ માત્રનો નિસ્સાથી પણ થાય છે, નેથી અન્ન પ્રમુખને તે આજીવિકાનું સાધન થઈ પડે છે, મનુરમૃતિના ચોથા અધ્યાયમાં કહ્યું છે કે—રત્ન, અમૃત, મૃત, પ્રમૃત અને સત્યાનૃત એટલા ઉપાયથી પોતાની આજીવિકા કરવી, પરંતુ નીચની સેવા કરી પોતાનો નિર્વાહ કદી પણ ન કરવો. ચોટમાં પડેલા દાણા વીણવા તે રત્ન કહેવાય છે. યાચના કર્યા વગર મળેલું તે અમૃત અને યાચના કરવાથી મળેલું તે મૃત કહેવાય છે. પ્રમૃત તે ખેતી અને સત્યાનૃત એટલે વેપાર બાણ્યો. વણિક લોકોને તો દ્રવ્ય સંપાદન કરવાનો મુખ્ય માર્ગ રૂપ સાધન વ્યાપારજ છે. કહ્યું છે કે—લક્ષ્મી નિખળના વંશસ્વજો અથવા કમળ વનમાં રહેતી નથી, પણ પુ-રોના ઉદય રૂપ સરુદ્રમાં તેનું મુખ્યગ્ધાન છે. વિવેકી પુરૂષે પોતાનો અને પોતાના સહાયક, ધન, બળ, ભાગ્યોદય, દેશ કાળ આદિનો વિચાર કરીનેજ વ્યાપાર કરવો નહીં તો ખોટ વગેરે આવવાનો સંભવ રહે છે. અમે કહ્યું છે કે—ગૃહિણી પુરૂષે પોતાની શક્તિ હોય તે પ્રમાણેજ કાર્ય કરવું તેમ ન કરે તો લોકમાં કાર્યની અસિદ્ધિ, લજ્જા, લોકમાં ઉપહાસ, હીનતા તથા લક્ષ્મીની અને બળની હાનિ થાય. અન્ય અંશકારોએ પણ કહ્યું છે કે—દેશ કયો છે ? મહારા સહાયકારી કેના છે ? કાળ કેવો છે ? મહારે આવક તથા ખર્ચ કેટલું છે ? હું કોણ છું ? અને મહારી શક્તિ કેટલી છે ? એ વાતનો દરેક વારવાર વિચાર કરવો

શીઘ્ર હાથ આવનારા, વિદ્ય વિનાના, પોતાની સિદ્ધિને અર્થે ઘણું સાધનો ધરાવનારા એવા કારણો પ્રથમથીજ શિદ્ધ કાર્યની સિદ્ધિ સૂચવે છે યત્ન વગર પ્રાપ્ત થનારી અને ઘણા યત્નથી પણ પ્રાપ્ત ન થનારી લક્ષ્મી પુણ્યમાં અને પાપમાં કેટલો ભેદ છે તે જણાવે છે. વ્યાપારના વ્યવહારની શુ-દ્ધિ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવ એ ભેદથી ચાર પ્રકારની છે તેમાં દ્રવ્યથી

તો ૫૨ કમાદાન આલિનુ મગધુ એનુ દરિયાણુ સમગ્રા નાનુ મ્યુ છે
 કે—ધર્મને પી । દરનાઝ તથા લોકમા અપારાશ ઉત્પન કે ૧૩ દરિયાણુ ધગો
 લાભ થનો હોય, તો પશુ પુષ્પાર્થ લોકએ કા ન લેનુ દ્ર રાખનુ તૈસાર ય
 એસા વસ્ત્ર સુનર નાપુ સુલ્લો અગેર વસાપાગની ચીજ પ્રાયે ગિય
 હોય કે વ્યાસ મા લેખ આજબ એકો કાય, તેમ કમેશા ચાનુ દુર્મિલ
 આલિ આવે છેને ખીજ મેઇ ગીને નિવાલ ન થનો હોય તો ધણા
 આ જાથી થાય એવો નાપાર તથા ખરમ્મ મગેરે પણ મ્દે તથાપિ ખગમ્મ
 મગેરે મગની ધ્વિજા મનમા ન રાખવો તેવે પ્રમગ આવે કનુ ૫૬ તો
 પોતાના આત્માની અગે સુરની માખે તેની વિલ રસી તથા મનમા
 લગ્ન ખીનેજ તેમ કાન મ્દે ૥

ગિદ્દાતમા બાન નામ્દા લશ્ચુગા મ્યુ છે કે—મુશ્રાવક તીન આ
 ન વર્ગ, અગે તે વિના નિર્વાહ । થનો હોય તો મનમા તેમ આ બની
 ધ્વજા ન મખના કેવળ વિરોધો અથ ત તીન આ ન મ્દર પશુ આરમ
 પરિમ્મ રતિત એવા વન્ય જીવોની સ્તુતિ કરી તથા મર્દ જીવકા ના
 બાન તખવો જે મનની પણ મેઇ જીવ પીકા ઉત્તરના તથા અગે જે
 આરબના પાપની વિરિનિ પામેના કે એમ ધા મળા દુનિઓ નય મગિ
 રુદ્ધ આહાર અણ રે છ નહી દોઢેનુ તથા નગી પારખેનુ દરિયાણ
 મ્દલણ ન કનુ તથા જેને વિરે સજા થાય ન ચાર મગી કમ હોય,
 અથવા જેમા ખીજ ધાની વરતુ ભેગી થએની હોય એનુ દરિયાણ વળા
 વસાપાગિઓએ પાનિથી લેનુ એકને વખને ટોટા આરે તો મન મગે
 ભાગે આવ મ્દમ— સાપાગી પ્રુત્ય વસાપાગમા ધન મેળવના છવ્વેના હોય
 તો તેજે વિનાજી દીકા વિના મળાનુ ન આપનુ અને આનુ હોય તો
 ખીજા વસાપાગિઓની સાથે આપનુ

હાનથી તો ના રસયક પરચક મગી, અને વ્યમન આગિ હા
 દ્રવ ન હોય તથા ધમતી મર સામયો હોય તે હેનમા વસાપાર વગેરે ગી
 જે બુ લાભ મનો હોય તો પશુ ન મગે મગથી નો સામાસપી અ
 દર આવતી નય આ જીઓ પરતિધિ વસાપરમા વર્જી, અગે વર્જિ
 મતુ આગની જે જે વસાપગનો ગિદ્દાતમા વિરેન ક્યો છે તે તે નાપાગ

પણ વર્જવો. કદાચ ઋતુમાં કયો વ્યાપાર વર્જવો ? તે આ શ્રેયશાંત ક-
હીશુ ભાવથી તો વ્યાપારના ઘણા ભેદ છે. તે આ રીતે—દાનિય જનતા
વ્યાપારી તથા રાજ્ય વગેરે એમની સાથે થોડો વ્યવહાર કર્યો હોય તો
પણ પ્રાચે તેથી લાભ થતો નથી. પોતાને હાથે આપેલું દ્રવ્ય માગતા પણ
જે લોકોથી ડર રાખવો પડે, તેમ શસ્ત્રધારી આદિ લોકોની સાથે થોડો
વ્યવહાર કરવાથી પણ લાભ ક્યાંથી થાય ? કહ્યું છે કે—ઉત્તમ વણિકે
દાનિય વ્યાપારી, આદિ વ્યાપારી તથા શસ્ત્રધારી એમની સાથે કોઈ કા-
ળે પણ વ્યવહાર ન રાખવો. તથા પાછળથી આડું ખોલનાર લોકોની સા-
થે ઉધારનો વ્યાપાર પણ ન કરવો, કેમકે—વસ્તુ ઉધાર ન આપતા સં-
ગ્રહ કરી રાખે, તો પણ અવસર આવે તેના વેચવાથી મૂળ કિંમત નેટલું
નાણું તો ઉપજશે. પણ આડું ખોલનારા લોકોને ઉધાર આપ્યું હોય તો
તેટલું દ્રવ્ય પણ ઉત્પન્ન ન થાય. તેમાં વિશેષે કરી નહ, વિટ (વેસ્યાના
દલાલ), વેસ્યા તથા ઘૂતકાર (જુગારી) એમની સાથે ઉધારનો વ્યાપાર
થોડો પણ ન કરવો. કારણ કે, તેવી મૂળ દ્રવ્યનો પણ નાશ થાય છે.
વ્યાજ વઢાવનો વ્યાપાર પણ જેટલું દ્રવ્ય આપવું હોય, તે કરતાં અધિક
નુકસાનની વસ્તુ ગિરની રાખીનેજ કરવો ઉચિત છે તેમ ન કરે તો, ઉત્ત-
રાણી કરતા ઘણો કપેશ તથા વિગેધ થાય વખતે ધર્મની હાનિ થાય, ત-
થા લાઘવના એસના આદિ અનેક અનર્થ પણ ઉત્પન્ન થાય. આ નિયમ
ઉપર એક વાત એવી સભળાય છે કે —

જિનદત્ત નામે એક શ્રેષ્ઠી તથા તેનો મુગ્ધ નામે એક પુત્ર હતો.
મુગ્ધ પોતાના નામ પ્રમાણે ઘણો ભોળો હતો. પોતાના પાપની મહેરબા-
નીથી તે મુખમાં લીલાલહેર કરતો હતો. અવસર આવતા જિનદત્ત શ્રેષ્ઠીએ
દમ પેઢીથી શુદ્ધ કુળમાં ઉત્પન્ન થએલી નદિવર્ધન શ્રેષ્ઠીની કન્યાની સાથે
મહોટા ઉત્સવથી પોતાના પુત્રને પરણાવ્યો. આગળ જતા પુત્રની ભક્તમત-
આઈ જેવી અગાઉ હતી તેવીજ જોવામાં આવી, ત્યારે જિનદત્ત શ્રેષ્ઠીએ
ગૂઠ અર્થના વચનથી તેને આ રીતે ઉપદેશ કર્યો “ હે વત્સ ! ૧ સર્વ
કેશભે દાતનો પડકો રાખવો ૨ કોઈને વ્યાજે દ્રવ્ય ધીર્ય પગી તેની ઉ-
ધરાણી ન કરવી ૩ અધનમાં પડેલી સ્ત્રીને મારવી. ૪ મીડુંજ ભોજન

૬ નુ ૫ સુષેન નિદ્રા લેતી ૬ ગામે ગામ ધર ૭ નુ ૭ વિદ્યારથ્યા આવે
 તો ગગાનટ જો તો ૮ ઉપર ૯ ની વાતમા મલ તામ પો તો પાટવિ
 પુન નગરે જઈ ત્યા મોમ ત શ્રી નામે ૨ ગે મેટી ૩ ક છે, તેો પૂછુ
 સુ પશ્ચેથીએ પિતાનો આ ઉપદેશ માખનો પછુ તેનો બાપાર્થ તેના મ
 મન્યામા આવો નવી આમળ નતા તે મુશ્કેલી ધણો દુ ખી થયા
 ભોળપણમા સન નાચુ જોયુ સ્ત્રી આદિ લોકો તે અપ્રિય લાગ્યા લાગે
 'એક મામ એનુ પાર પડુ નથી જોની પામેનું નાહ પછુ છુગી ગયુ
 એ મહામ' છે એવી રીતે તો માં તેની હામી થયા થામી

પછી તે (મુ ક જો) પાટનીપુન નગર મો મોમ ત શ્રેણીને વિ
 તાના ઉપદેશનો બાપાય પૂચ્યા મોમ તે હતું '૧ મર હેમજો વાતનો
 પછા રાખતો એટલે મુળમાથી ખોટ વચન જોનડુ ની અધાત મર
 ભોળને ત્રિય લાગે એવુ દિનમરી વચન જોનડુ ૨ કોષને વનજે પમા
 ધીયા પછી તેની ઉપરાણી ન કરી એટલે પ્રથમથીજ અવિદ્ય મૂ ન
 વામી નરુ ગિ ની રાખીને દ્રવ્ય ધીરુ ૩ જો દેવુદાગ પોને આની
 બાજ સદિત નાહ પાધુ આપી જાય ૩ બધનમાં પડેની સ્ત્રી મારી
 એટલે રોતાની સ્ત્રીને જો પુત્ર અથવા પુત્રી થઈ હાય તોજ તેની તા ૥
 મરી તેમ ૧ હોય તો તે તાડના મવાથી રોય કરીને પિયર અથવા
 બીજે મોઢ મથો જાય અથવા દુવામા પડીને કિંવા ખીજી મોઢ મી
 આપધાત ૩ ૪ મીઠુંજ જોનન મરુ એટલે ન્યા રીતિ તથા આત
 મખાય તાજ જો ન કરુ મરુ કે પ્રીતિ તથા આતર જોન જોનનની
 ખરેખર મીઠાશ છે અથવા બૂખ લાગે ત્યારેજ ખાડુ એટલે ૩ ૧ મીઠુંજ
 લાગે ૫ સુષેન નિદ્રા મરી એટલે ન્યા મોઢ પ્રકાગની સમ ન હાય,
 તોજ રહુ એટલે ત્યા સુષે નિ ૧ આવે અથવા આખમાં નિદ્રા બાન,
 રાતે ૧ રુધ મરુ એને સુષે નિદ્રા આવે ૬ ગામે ગામ ધર ૬ નુ એ
 ટલે ગામે ગામ એવી મનો કચી કે નથી મોનાના ધમી પેડે ત્યા બા
 જનદિ મુષે મળી મરે ૭ હરિદ્વારથ્યા આવે તો ગ ગાનટ ખોદ્યો એ
 ટલે ત્વારા ધરમા જ્યાં ગગા નામે ગાય બધા ૩, તે જમિ ખોદી નથી
 પિતાએ દાગી રામેનુ નિધાન તો જટ મો " મોમલા મેડોના મુખથી

એ ભાવાર્થ સાંભળી મુગ્ધશ્રેણીએ તે પ્રમાણે કયું, તેથી તે દ્રવ્યવાન, મુખી અને લોકમાં ગાન્ય થયો. એ રીતે પુનઃશિક્ષાનું દર્શન કયું છે.

માટે ઉદારનો વ્યવહાર નજ રાખવો. કદાચિત્ત તે પિના ન ચાહે તો સ્વયં ખોલનાર લોકોની સાથેજ રાખવો. બ્યાજ પણ દેશ, કાળ આદિનો વિચાર કરીનેજ એક, બે, ત્રણ, ચાર. પાંચ અથવા એથી વધારે ટકા લેવું, પણ તે એવી રીતે કે, જેથી એટલે લોકોમાં આપણી હાસી ન થાય. દેવાદારે પણ કહેલી મુદતની અંદરજ દેવું 'પાછું' આપવું. કારણ કે, માણસની પ્રતિષ્ઠા મુખમાથી નીકળેલું વચન પાળવા ઉપરજ આધાર રાખે છે; કેમકે—જોઈલાં વચનનો નિર્વાહ કરી શકે, તેટલાંજ વચન તમે મુખમાંથી બહાર કાઢો. અર્ધા માર્ગમાં મૂકવો ન પડે, તેટલોજ ભાર પ્રથમથી ઉપાડવો. કદાચિત્ત કાંઈ ઓચિંતા કારણથી ધનની હાની થઈ જાય, અને તેથી કહેલી કાળ મર્યાદામાં ઝણ પાછું ન વાળી શકે, તો કટકે કટકે લેવાનું કબૂલ કરાવી લેણદાને સંતોષ કરવો. એમ ન કરે તો વિશ્વાસ હીની જવાથી વ્યવહારમાં વાધા પડે.

વિવેકી પુરૂષે પોતાની સર્વ શક્તિથી ઝણ ઉતારવાનો પ્રયત્ન કરવો. આભવે અને પરભવે દુખ દેનારે ઝણ ક્ષણ માત્ર પણ માથે રાખે એવો કોણ મૂઢમતિ હશે ? કયું છે કે—ધર્મેનો આરભ, ઝણ ઉતારવું, કન્યાદાન ધન મેળવવું, શત્રુનો ઉચ્છેદ, અને અગ્નિનો તથા રોગનો ઉપદ્રવ મટાડવો એટલાવાનાં જેમ બને તેમ જલદીથી કરવા. શરીરે તેલનું મર્દન કરવું, ઝણ ઉતારવું અને કન્યાતુ (દીકરીનું) મરવું એ ત્રણનાં પ્રથમ દુખ દૂરને પાછતથી મુખ આપે છે. પોતાનું ઉદ્ધરોપણ કરવાને પણ અસમર્થ હોવાથી તો ઝણ પાછું આપી ન શકાય તો, પોતાની યોગ્યતા માફક શાહુકારની સેવા કરીને પણ ઝણ ઉતારવું એમ ન કરે તો આવતે ભવે શાહુકારને ત્યાં સેવક, પાડો, બળદ, ઉંટ, ગર્દભ, ખચ્ચર, અશ્વ આદિ થવું પડે. શાહુકારે પણ રૂણ પાછું વાગવા અસમર્થ હોય તેની પાસે માગવું નહીં. કારણ કે, તેથી ફોગટ સંકલેશ તથા પાપની વૃદ્ધિ માત્ર થવાનો સંભવ રહે છે. માટે એવા નાદારને શાહુકારે કહેવું કે, “તને આપવાની શક્તિ આવે ત્યારે મહારૂં ઝણ આપજે, અને ન આવે તો મહારૂં

જોડકુ દ્રવ્ય ધર્મખાને ચાઓ " દેવાદારે ઘણા જાળ મુથી સખનો સખધ
માથે । સખનો મરણુ કે, નેમ કરનાથી વખને આયુષ્ય પૂર થઈ જાય
તો, આપને બધે પાછો મે જણાવો મનવ થઈ પેર પગે વેલે છે બાવડ
ઝેળને પૂનમવના સણના મનધથીજ પુન થવા એની વાત મબળાય છે,
તે નીચે લખી છે —

બાવડ નામે એક શ્રેણી હતો તેની સીને પેરે એક જીવ અવતયા તે
વખને ખોટા રામ આપ્યા, તથા શ્રેણીની સીને દોડના પણ ધણાજ માયા
ઉત્પન્ન થયા બીજા પણ ધણા અપશુન્ન થયા મમર પૂજ થએ શ્રેણીને
મૃત્યુયોગ ઉપર દુટ પુન થયો તે વરમા રખાય નહી, તેથી માહણી નીચે
દાંડે એક સુખના વૃક્ષની નીચે તે ગામને મૂકે ત્યારે તે બાજકે પ્રથમ
રૂદન કરી અને પાઠગથી લગીને કહ્યું કે 'એ રાખ મોનીયા કે તમારી
પામે માયુ છુ, તે આપો નહીં તો તમારા ઉપર પલા અનધ આવી
પડશે ' તે માબળી બાવડ શ્રેણીએ પુનઃ જો મોતમન કરી ઠડે વિમે એક
લાખ મોનીયા વાચ્યા ત્યારે તે બાજક મલા પામ્યો એજ ગીતે ખીને પુન
પણ તણ લાખ મોનીયા આપ્યા, ત્યારે મરણુ પામ્યો નીચે પુન થવાને
અવગરે રામ તથા શકુન પણ મારા થયા પુન ઉત્પન્ન થયા પછી તેજો
કહ્યું કે, 'ત્યારે ઝોગણીસ લાખ મોનીયા લેસ છે' એમ કહી તેજો મા
બાપ પાણેથી ઝોગણીસ લાખ મોનીયા ધમખાતે દાવા પા પડી તે નવ
લાખ મોનીયા ખરચીને કામીર દેશમા શ્રી નરભદ્રેવ ભગવાન, શ્રી પુન-
રીઠ ગણધર અને અકેશરી દેવી એ ત્રિમુની પ્રતિમા સર્જ મયો દમ લાખ
મોનીયા ખરચીને ત્યાં પ્રતિમાઓની પ્રતિષ્ઠા કરાવી પછી ઉપાસન કર્યું
અસખ્ય મુવમ્મ અદાર વદામુમાં બગીચે તે મનુજમે ગયો ત્યાં લેખમમ
પ્રતિમાઓ હતી તે દાવા તેને ઠેકાણે તેણે મમ્માળી જની પ્રતિમાઓ
સ્થાપન કરી આ રીતે સખ બચાવે વાળતુ પડે એ વિષય ઉપર બાવડ
શ્રેણીની કથા છે

સખના સખધમા પ્રાચે મનહ તથા પેની રહિ વગેરે ચાપ છે તે
લોકમાં પ્રસિદ્ધ છે માટે સખનો મનધ આપતા બવમાજ ગમે તે કપાય
કરી વાગી નાખવો બીજુ, બવદાર મગતા એ વખતુ ન આવે તો

મનમા એમ જાણવું કે, તેટલું દ્રવ્ય મેં ધર્મોએ વાપર્યું. આપેલું દ્રવ્ય ઉ-
 ઘરાણી કરતા પણ પાછું ન મળે તો, તે ધર્મોએ ગણવડાને માર્ગે રહે, તે
 માર્ગે વિવેકી પુરૂષે સાધર્મી બાઈઓની સાથેજ મુખ્ય માર્ગે વ્યવહાર ક-
 રવો, એ થોડું છે. સ્વેચ્છ આદિ અનાય લોકો પાસે લેહેણું હોય, અને
 તે જો પાછું ન આવે તો તે દ્રવ્ય ધર્મોએ છે, એવું ચિંતવવાને કાંઈ
 પણ રસો નથી, મારે તેનો કેવળ ત્યાગ કરવો, અર્થાત્ તેના ઉપરથી ગો-
 તાની મમતા છોડી દેવી. કદાચિત્ ત્યાગ કર્યા પછી તે દ્રવ્ય ફેણદાર આપે,
 તો તે શ્રીસંધને ધમાચ વાપરવાને અર્થે સોંપવું. નેમજ દ્રવ્ય, શસ્ત્ર આદિ
 આઉધ અથવા બીજી પણ કોઈ વસ્તુ જોવાઈ જાય, અને પાછી મળ-
 વાનો સભવ ન રહે, ત્યારે તેનો પણ ત્યાગ કરવો જોઈએ. અર્થાત્ તેને
 વીસરી નાખવી જોઈએ એમ કરવાથી જો ચોર આદિ, ચોસઈ ગએલી
 વસ્તુનો ઉપયોગ પાપકર્મમાં કરે, તો તે પાપના ભાગીયા આપણે થતા
 નથી એટલો લાભ છે વિવેકી પુરૂષે પાપનો અતુલ્યંધ કરનારી, અનતા
 ભવ સંબંધી સરીર, ગૃહ, કુટુંબ, દ્રવ્ય શસ્ત્ર આદિ વસ્તુનો આ રીતે
 ત્યાગ કરવો. એમ ન કરે તો અનતા ભવ મુઠી તેમના (તે વસ્તુના)
 સંબંધથી થનારા માદા કૃળ ભોગવવા પડે

આ અમારૂં વચન સિદ્ધાંતથી વિરુદ્ધ છે, એમ નથી શ્રીમગવતી સૂત્રના
 પાંચમા શતકના છઠા ઉદ્દેશમાં “આહેડીએ હરિણને માર્યો, ત્યારે જે
 ધનુષ્યથી, આણથી, ધનુષ્યની દોરીથી તથા લોઢાથી હરિણ હણાયો. તે
 જીવોને પણ હિંસા (પાપ ક્રિયા) લાગે. એમ કહ્યું છે હશે, વિવેકી
 પુરૂષે કોઈ ઠેકાણે કાંઈ ધન હાનિ આદિ થાય તો, તેથી મનમાં દીલગીર
 ન થવું દારણ કે, દીલગીરી ન કરવી એજ લક્ષ્મીનું મૂળ છે. કહ્યું છે કે—
 દૃઢ નિશ્ચયવાળા કુશળ, ગમે તેટલા ક્ષેત્રને ખમનારો અને અહોરાત્ર ઉદ્યમ
 કરનારો માણસ પાછળ લાગે તો લક્ષ્મી કેટલી દૂર જવાની? ત્યાં ધનનું
 ઉપાર્જન કરાય, ત્યાં થોડું ઘણું ધન તો નાશ પામેજ. ખેડૂતને વાવેલા
 ખીજથી ઉત્પન્ન થએલા ધાન્યના પર્વત સરખા ઢગલે ઢગલા મળે, તોપણ
 વાવેલું ખીજ તેને પાછું મળતું નથી તેમ જ્યાં ઘણો લાભ થાય, ત્યાં થોડી

૨. ધનુષ્ય આણ વગેરેના મૂળ જીવોને.

પણ જોટ ખમનીજ પડે તેમ મળે દુર્લભી ધનની ધણી કાનિ થાય,
 તે પણ રિનેગ પુરે રીનતા ન મરી પણ ઉપર મહેલી મીન પ્રભાશે
 જોટ ગએલુ દલ ધમાર ચિતવતુ તેમ કાને માગ ન હોય તે તેનો
 મનથી લાગ મરેલો, અને લેશ માં પણ લલમીનના ન રાખવી કંતુ છ
 — કેલગલો ત્હા પાઠા નરપલ્લવ થાય છે, અને રીન ચએલો ચદ્રમા
 પણ પાંડ પરિપૂર્ણ રામા અને છે એમ વિચા મરનાં મરુ પો આ
 પદમા આવે મનમા ખેડ ના નથી મપતિ અને રિપતિ એ બને
 મટાટા પુરુષાને લોગરી પડે છે જુઓ ચદ્રમાને રિનેગ લાગે એ દલિ
 દેખાડ છે, પણ નક્ષત્રોને રિનેગ ખાતી નથી તે આમજ્ઞા 'કાગલ માને
 મહારી મર ગોખા એમ્મદમ હ પુરે' એમ જાણી છુ રા માટ
 ગખો પડે કે યોગ મમયમા વમતલતુ આવે અને પાછી પૂર હતી,
 તે રીન તારી શોના તને અમર મળે આ રિવ ઉપર દલાત મહાર
 છ, ને રિચે ધમાલે છે —

પાટણમા મીમાળી નાતનો નાગતજ નામે એક દલિવજ મેટા
 હતો અને મેવાડેવી નામે તેની સ્ત્રી હતી એમ મળે મેલાદેવી ગનવતી
 થઈ અને નાગતજ મેવી મેવાડેવી મળે પાળો દેલીને પુત્ર
 નથી એમ જાણી રાજએ તેનું મર પા પોતાના કમળમાં લઈ લીધુ
 ત્યારે મેલાડેવી પોતાને રિવ મેલાડેવી ગળના મુલતથી મેલાડેવીને
 અમાગી પણ મહારાનો દોરતો કલપ થયો તે ને ના પિતાએ પુત્ર કયા
 અવમર આરે પુત્ર થયો તેનું અમર એનું નામ 'યુ તે લોગમા આ
 લા' એવે નામે રખાત થયો રાગ વરનો થયો ત્યાર તેને નિનાગે
 રાજતા મેલાડેવી એક વખતે માય બખાલ બીજા ગામમા એ એ રપદા
 મૂચી 'નખાપો નખાપો એમ કંતુ તમે ઘેર આરો ધણુ આમદયા
 મળાગે રિન ન મરપ ' યુ માતએ અન્ન લાન મની હતી, ને અખાગે
 કલિ પડા આમ ધણુ આમદયા આ દરયા પાગલ રો મે ત્યા
 વા પાર મેલા રાગે અનુક્રમે તે આ લા વરના નને દન્વા પળો
 પિતાએ દેતુ નિહાન અરિ અજરથી તે પમુ કે મીધર મેલે તે પુ
 પુર થયા

અનુક્રમે સમય જતાં માદા કર્મના ઉદયથી તે આબડ નિર્ધન થયો. પોતાના ત્રણ પુત્રો સહિત તેણે સ્ત્રીને પિયર મોકલી દીધી અને પોતે મણિદારની દુકાન ઉપર ગણિ આદિ વસવાના કામ ઉપર રહ્યો. તેને એક માપ જવ મળતા હતા. તે તે પોતે જીણે તથા રાંધીને ખાતો હતો. લક્ષ્મીની ગતિ એવી વિચિત્ર છે. કહ્યું છે કે—જે લક્ષ્મી સ્નેહથી ખોળામાં બેસારતાર સમુદ્રના અને કૃષ્ણના રાજમહેલમાં રિયર ન રહી, તે લક્ષ્મી બીજા ઉણઉ લોકોના ઘરમાં શી રીતે સ્થિર રહે ? એક સમયે આબડ શ્રીદેમાચાર્યજી પાસેથી પરિગ્રહ પરિમાણ વ્રત લેવા ઉભો થયો. દ્રવ્ય પરિમાણનો બહુજ સંક્ષેપ કરેલો જોષ શ્રીદેમાચાર્યજીએ તેને તેમ કરતાં વાંચ્યો. ત્યારે એક લાખ દ્રમ્મનું અને તેના અનુસારથી બીજી વસ્તુનું પણ તેણે પરિમાણ રાખ્યું. પરિમાણ કરતા ધન આદિ વૃદ્ધિ પામે તો, તેણે ધર્મ કાર્યે વાપરવાનો નિશ્ચય કર્યો. આગળ જતાં પાત્ર દ્રમ્મ ગાડે થયા.

એક સમયે આબડે પાત્ર દ્રમ્મ આપી એક બકરી વેચાથી લીધી. ભાગ્યના ઉદયથી બકરીના ગળામાં મણિ બાંધ્યો હતો, તે આબડે ઝાળખ્યો તેના કટકા કરી એકેકનું લાખ લાખ મૂલ્ય ઉત્પન્ન થાય એવા મણિ તૈયાર કરાવ્યા. તેથી અનુક્રમે તે પૂર્વે હતો તેવો દ્રવ્યવાન થયો. ત્યારે આબડના કુટુંબના સર્વ માણસો ભેગા થયા. તેના ઘરમાંથી દરરોજ સાધુ મુનિરાજને એક ઘડા જેટલું ધૂત વહોરાવના. પ્રતિદિન સાધર્મિવાત્સલ્ય, સમાર્પત તથા મહાપૂજા આદિ આબડને ગેર થતુ હતુ. વર્ષે વર્ષે સર્વ દર્શન સંગની પૂજા બે વાર થતી હતી. તથા નાના પ્રકારનાં પુસ્તક લખાતા, તેમજ છાંદમદિરના છાંદાદાર થતા હતા ! તથા ભગવાનની મનોહર પ્રતિમાઓ પણ તૈયાર થતી હતી. એવા ધર્મકૃત્સ કરતાં આબડની યોગશી વર્ષની અવસ્થા થઇ અત સમય નજદીક આવ્યો, ત્યારે આબડે ધર્મખાતાને ચોપડો વચાવ્યો, તેમા બીમરાજના સમયના અઠાણુ લાખ દ્રમ્મનો વ્યય થએલો તેના સાબળવામા આવ્યો તેથી આબડે દીલમીર થઇને કહ્યું કે “મેં કૃપણે એક કોડદ્રમ્મ પણ ધર્મકાર્યે વાપર્યો નહીં.” તે સાબળી આબડના પુત્રોએ તેજ સમયે દશલાખ દ્રમ્મ ધર્મકૃત્યમાં વાપર્યા. તેથી સર્વ મળી એક કોડ અને આઠ લાખ દ્રમ્મ ધર્મખાતે થયા.

વળી બીજા આઠ લાખ દ્રમ ધરો માટે નાપરવાનો આજના પુત્રોએ
નિશ્ચય કર્યો. પછી હાજર સમય આને આબા અનશન કરી સ્વગ ગયો
આ રીતે આમનો પ્રમથ દેહો છે.

પૂત્રભવે કરેના કુષ્ટના ઉત્પત્તિ પૂરાના જી ખી અવસ્થા રીતી ન
આવે તો પણ મનમાં ધિરજ રાખી હાગ્યું કે, આપત્તભળે ૩૫ મધુ
ના કુમના છવો ધિરજ રહાણ મમાન છે મન ક્ષિપ્ત મરખા ડાના
રહે છે ? મધુ છે કે—આ જગતમાં મતલ મુખી ગણ્યું છે ? લક્ષ્મી મની
પામે સ્થિર રહી ? સ્થિર પ્રેમ મા છે ? મૃત્યુના વરામાં કોણ નથી ? અંશે
વિરાધામન્ય કાણ નથી ? માઠી અવસ્થા આવે, ત્યારે મન કુખ્ય મૂળ એવો
મતોપજ નિલ મામાં ગખવો તેમ ન કરે તો ચિતાથી આવેકા તના
પ ડોડના પણ તેના મય વિભાસ પામે કહ્યું છે કે—ચિતા નામે નદી
આશા ૩૫ પાછીથી બરહુ બરેની વહે છે હે મૂ છવો તે પીમા
નું કુબે છે, માટે તને એમથી તા નાં મતોર ૩૫ જદા તો આશ્રય
ને નાના પ્રકરના કષાય મા પછી પણ જો એમ જલ્પાય કે “ પાના
ની બાગ્યદશાજ હીજુ છે ” તો માર્છ બાગ્યનાગી રૂપનો મારી મુક્તિથી
કાંઈ પણ રીતે આશ્રય કરવો મ જુ કે કાલનો આધાર મને તો લોડુ
અંશે પર્યંત આંધિ વસ્તુ પમ પાછીમા નરે છે એવી સાત મામળવામાં છે કે—
એક બાગ્યનાગી ગેઠ દનો તેનો વર્ણિકુદ (મુનમ) ધત્રોજ વિગદાજ
દનો તે પે ને બા રહીજુ છતા મેડના મનધથી દ્ર વતાન થશે અગુકો
શેઠ મરખ પાઓ ત્યાર ને પણ નિધન થશે પછી ને મેડના પુત્રાની
પામે રહેલા પી છ-જા દનો દના પણ નિધન જાગી તેની આથે ડાના
પુત્રો એક અદાત પણ બે તના નહેના ત્યારે તેજુ બે નજુ માગ માજ
સેતો માઠી ગખીને મુક્તિથી ગદના જુના ચે રાખા પાતાના દાય અદા
થી લખ્યું કે, ‘ રોડના ને રાત દક મદાર દેવા છે આ દ્રમ તને
ખાગીજ મુખી રીતે કવુ એક વખતે રોડન પુત્રોના જ્વેરામાં તના દાય
અગ્રર આના ત્યારે તેમજે મુનમ પાને બે દાગર દકની મામળી કરી
તેજે કવુ ‘લ્યાદારો અર્થે થકુ થન મો આથે તો દુ મકા વિમમા
તમાર દેવુ અધુ ’ પછી રોડના પુત્રોએ ની રાપ ઓ અરે નવના

પ્યુ અતુકમે મુનમે પ્રભુ દ્રવ્ય સંપાદન કર્યું ત્યારે ગેડનાપુત્રોએ પોતાનું
લેહુલુ તેની પામે ત્રાણુ મુનમે સાક્ષી સહિત ચચાર્ય વાત હતી તે કહી.
આ રીતે શેકના પુત્રોના આશ્રયથી તે મુનમ ધનવાન થયો.

નિર્દયપણું, અદ્વદાર, ઘણો લોભ, કઠોર ભાષણ અને નીચ વસ્તુ ઉ-
પર પ્રીતિ રાખવી એ પાત્રવાનાં લક્ષ્મીની સાથે નિરતર રહે છે. એનું જોડ
વચન પ્રસિદ્ધ છે, પણ તે સદગ્ગન પુત્રોને ત્રાણુ પડતુ નથી. દલન સ્વ-
ભાવના લોકોને કહેવાને ઉપરતુ વચન પ્રવૃત્ત થયુ છે માટે વિવેકી પુત્રો
દ્રવ્ય આદિ ઘણુ મળે તો પણ અદ્વદાર વગેરે ન કરવો. કેમકે—જે સ-
ત્પુરુષોનું ચિત્ત આપદા આવે દીન થતુ નથી, સંપદા (લક્ષ્મી) આવે અ-
દ્વદાર પામતુ નથી, પારકુ દુઃખ જોઈને દુઃખી થાય, અને પોતે સંકટમાં
આવે તો મુખો થાય, તેમને નમસ્કાર થાયો. સામર્થ્ય છતાં પારકા ઉપ-
દ્રવ્યને, ધનવાન જતા ગર્વ ન કરે, અને વિદ્વાન છતાં પણ વિનય કરે,
એ ત્રણુ પુરુષો પૃથ્વીના ક્રમ અદ્વદાર છે વિવેકી પુત્રો કોઈની સાથે
સ્વરૂપમાત્ર પણ કંઠેશ ન કરવો. તેમાં પણ મ્હોટા પુરુષોની સાથે તો કપારે
પણ નજ દરવો. કહ્યું છે કે—જેને ખાંસીનો વિકાર હોય, તેણે ચોરી ન
કરવી, જેને ઘણું નિદ્રા આવતી હોય, તેણે જાગ કર્મ ન કરવું, જેને રોગ
થયો હોય તેણે મધુરાદિ સ્થ ઉપર આસન્નિત ન કરવી, કેમકે પોતાની જામ
સ્વાધીનતામાં રાખવી, અને જેની પામે ધન હોય, તેણે કોઈની સાથે કંઠે-
શ ન કરવો. ભડારી, રાજા, શુર અને તપસ્વી એમનો સાથે તથા પક્ષ-
પાતી, બલિષ્ઠ, કૂર અને નીચ એવા પુરુષની સાથે વિવેકી પુત્રો વાદ ન
કરવો કદાચિત્ કોઈ મ્હોટા પુરુષની સાથે દ્રવ્ય અદિનો વ્યવહાર થયો
હોય, તો વિનયથીજ પોતાનું કાર્ય સાધતુ બળાદ્વાર, કંપેશ આદિ ન કર-
વો. પયોપાખ્યાનમાં પણ કહ્યું છે કે—ઉત્તમ પુરુષને વિનયથી, શૂર પુરુ-
ષને ક્રિતુરીથી, નીચ પુરુષને અસ્પ દ્રવ્યાદિકના દાનથી અને આપણી
બરાબરીનો હોય તેને પોતાનું પરાક્રમ દેખાડીને વશ કરવો.

ધનનો અર્થ અને ધનવાન એ બન્ને પુરુષોએ વિશેષે કરી ક્ષમા
રાખવી જોઈએ કાળુ કે, ક્ષમા કરવાથી લક્ષ્મીની વૃદ્ધિ અને રક્ષણ થાય
છે. કહ્યું છે કે—બ્રાહ્મણનું બળ હોમમંત્ર, રાજાનું બળ નીતિશાસ્ત્ર, અનાથ

પ્રજ્ઞાજી મન મન આ રજિષ્ઠાનુ બળ મમા ક હીકુ વચા આ
 દામા જે યે ધનના કારા કે ધન મીઠા આ યોદા અરથા જે નામ
 મમતા મ જુ છે ન સા અને નિરિયદ એ નયુ ધનના મરયુ ઇ
 આ મરમગ પરિવ્યામ જે એ મોક્ષનુ મ જુ છે વચન જે તે મર
 દેશને મરથા વ રો સી નિદ્રિમ રાદમા કટુ છે કે—(૧૬મી શ્લોક છે)
 ન દેશા ત્યા મદેશ પુરોશી ૬૧ યાવ છે નાચી ધન કરાવ છે,
 અને વશમ ૧ પશુ નચન કનક નરી ત્યા ૬૨ છુ (૬૩ ક' છ)
 રમેશા વતન (જુગાર) રમનાગ મરનની સાથે જે મગાગ ધાનુવાલ
 (ગિરિના) નાર મ મગ આગમમા ગામનાગ, આ પેાન તથા ખ
 ચ ત ૬ દિ ન રાખનાગ એક પુ પની પમે ૬ દશેશા ૨૦ છુ નિ
 વેળ પુરો પેાનાના રોડ્યુ ની હુરગપી પચુ કોમગના ૧૫૫ નિમ ૧
 ધાર તેરી મીને ૨ ની મેજ ગો ૧ છ એમ ૧ દર તો દેશાગી નિ
 પ્રતા લાલ વોરેનો મેપ ધાર આ તેથી પેનાના ધન ધા
 અને પ્રતિન જે રોની નારિ ચવનો સનદ છે ગાગર પન દદારિન
 લાવનુ દર તો પનુ બીમો લાધનુ ન દારી પેને બોલ મરીને બી-
 નારો લાધનુ કારવી એ મરથા અરેગાર છે બનન અરિો અત
 રાવ મરો, એ દુદુકુગારિ ની પેકે બદુ દુમ છ

મર પુાં મ તમા રાક કી વલિમગનોએ ૨ વથા સપ નારથીન
 પનાનુ મર મમ રાધનુ મર—મામ લગ બેલ આ દન એ મા
 ગાધન ૨ નામ અગ કપર પ્રતિ ૭, તા રમુ આમથી ૧ નરન કા નિ
 નિ ધા ૬ અને બળના કરાનો ૨૧૧ નમદજ ૭ મદ લી ૬
 તથા યજ્ઞા કુ દ્વાર તો પચુ તે મમથી રમ થવ છે દુજો ૭૬ મા
 મ ૧ મીમશ રંગા ૧ મોગ દાવ પચુ દામની ૫૦ નરી (૭મી) મર
 ક છે રેનુ દેશના નનથમા જે નાનિથી નાવના રિમગનુ ૧૧
 મરથી કારી લાગ પો નો ૧૧ મામ નમમ રિદ (૭મો) ન
 ૫૦ ૫ નુ નનુ આ નરિ ૫૧૧ દિગમી અને નવ ૧ કી
 રાકે ૧૦ નર ૫૦૨ પુાં નિ ૧૧૧૧૧ જે દાક મદ ન ના ૧૨૧
 નમ ૧૧૧ ન ૨૦ નના પગ કુ છે ૨—૨ નવજોગા રિદ ૬

હોય, તો પણ તેને પાછા પુરુષોજ મટાડી શકે કારણ કે, યુવાન મનો-
લા વાળ કાંકશીથીજ જૂના થઈ શકે છે. ન્યાય કરનારા પુરુષોએ પણ
પક્ષપાત મૂકી નિર્ધન્ય વૃત્તિ રાખીનેજ ન્યાય કરવો અને તે પણ સ્વજનનું
અથવા સ્વધર્મી આદિનું દર્ગ હોય તોજ સારી પેઠે સર્વ વાતનો વિચાર
કરીને કરવો. જ્યાં આ ન્યાય કરવા ન બેસવું. કારણ કે લોભ ન રાખતા
સારી પેઠે ન્યાય કરવામાં આવે, તો પણ તેથી જેમ વિવાદનો ભંગ થાય
છે અને ન્યાય કરનારને મ્હોટાઈ મળે છે, તેમ તેથી એક મ્હોટો હોય
પણ ઉત્પન્ન થાય છે તે આ કે. વિવાદ ભાગના ન્યાય કરનારના ધ્યાનમાં
વખતે ખરી મીના ન આવવાથી કોમનું દેવું ન હાય તો તે માથે પડે
છે, અને કોમનું ખરું દેવું હોય તો તે ભાગી જાય છે. પ્રસ્તુત નિયમ
ઉપર એક વાત સમજાવ્ય છે. તે એ છે કે —

એક ઋદ્ધિવંત શ્રેષ્ઠી લોભમાં બહુ પ્રખ્યાત હતો. તે મ્હોટામના અને
બહુમાનના અભિપ્રાયથી જ્યાં ત્યાં ન્યાય કરતાં જ્યાં તેની આજ્ઞાવિધિયા
પણ ઘણી સમજી એથી એક પુત્રી હતી, તે હમેશા શ્રેષ્ઠીને તેમ કરતાં
વારે, પણ તે તેનું કહ્યું માને નહીં એક વખત દેશને જોધ કરવાને અર્થે
પુત્રીએ જોટો ઝગટો માડ્યો તે જો રીને કે, “ પૂર્વે થાણુ મુકેલા મ્હારા
જે હજાર સોનૈયા આપો, તોજ હું ભોજન કરું ” એમ કહીને તે શ્રેષ્ઠીપુત્રી
લાઘવ કરવા લાગી કોઈ પણ રીને માને નહીં “ તિલાંજલિ થયા, તો
પણ મ્હારા ધનનો લોભ કરે છે ” છતાંજિ જ્યાં તે ૧૧ વચન બોલવા લાગી.
પછી શ્રેષ્ઠીએ લજનાઇને ન્યાય કરનાર લોકોને જોડાવ્યા. તેમણે આગળ
વિચાર કર્યો કે, “ આ શ્રેષ્ઠીની પુત્રી છે, અને આજ્ઞાવિધિયા છે, માટે એની
ઉપર દયા મળવી જોઈએ ” એમ વિચારી ન્યાય કરનાર પંચેએ શ્રેષ્ઠી
પાસેથી જે હજાર સોનૈયા પુત્રીને અપાવ્યા. તેથી શ્રેષ્ઠી “ એ પુત્રીએ કો-
ગટ મ્હારું ધન લીધું અને લોકમાં ખમાય નહીં એવો અપવાદ ફેલાયો.”
એવો વિચાર કરી મનમાં બહુ ખેદ પામ્યો. થોડીવાર પછી પુત્રીએ પોતાના
સર્વ અભિપ્રાય શ્રેષ્ઠીને સારી પેઠે કહી સમજાવી સોનૈયા પાછા આપ્યા.
તેથી શ્રેષ્ઠીને હર્ષ થયો, અને ન્યાય કરવાના પરિણામ ધ્યાનમાં ઉતરવાથી
જ્યાં આ ન્યાય કરવા જતાં તેણે છોડી દીધું આ રીને ન્યાય કરનારનું

દટાત કહ્યું છે

માટે ન્યાય પ્રનાર પચોએ લ્યા ત્યા નેવો તેવો ન્યાય ન કરવો
આધર્મિયુ, સધનુ, મ્હોગા ઉપમારનુ અથવા એનુજ યોગ્ય કારણ હોય તો
ન્યાય કરવો તેમજ નેજ છુટી સવે મત્તમ પણ । કચ્ચો લક્ષ્મીની
પ્રાપ્તિ કમાધી । છે, મ્હો નકામો મત્તમ ય વામા શુ લાભ છે ? તેની
બ ને જાનમા દુ ખમાત્ર થાય કે અમે કહ્યું છે કે—જેનું બીજો ચિત્તવે
તેનું પોતે પામે, એમ જાણુતા છતાં મ્હો માણુમ બીજાની લક્ષ્મીની રૂઢિ
જોધને મ સર નેજ તેમજ ધાન્યના વેચાણમા લાભ થવાને અથ દુષ્કિ
ક્ષતી, નાપધમા લાભ થવાને અથ મેગટદિની તથા રજમા લાભ થા
ને અથ અગિ અગિની રજના લાભ થા છુટા । રૂઢી કારણ કે જેથી
હોયે મકટમા આવી પડે એની છુટા કરવાથી કર્મનવા થાય કે નુ
ના યોગથી કલનિત્ દુર્ગિશાદિ આને તો પણ રિવેળ પુરો દીઠ પચુ
એમ મ્હો અનુભવેલા પા ન મરી મરણ કે, તેથી તથા પોતાનું મ
મનિન થાય છે આ વિષય ઉપર દુકમા એક દટાત છે ને એક —

એ મિત્ર હતા તેમા એક ધૂનની ઓ બીજો આમ । બીજાની રજા
જતા હતા માગમા એક જુદા સ્ત્રીને ત્યા ભેજન મ્હો ત્યા જુદા સ્ત્રીએ
તેમનો જાન જાળી ધૂન । બીજાએને ધરની અંદર ઓ મી નો મદા
એસારીને જમાડયા બે જણા બીજા કરી પાજ તેજ જુદા સ્ત્રીને ત્યા
આ પા ત્યારે તે સ્ત્રીએ આમ । અરીદનરો અંદર ઓ બીજાને જમાર
એમાગી જમા સા પરી તે । ને પૂજાથી જુદા સ્ત્રીએ કહ્યું કે જેનું મન
જુદા હતું તેને અંદર એમા । ઓ જેનું મન મનિ । હતું તેને મ
એમા । આ રીતે મ । ને મિત્રા ન રજમા ઉપર દટાત કહ્યું છે

કહ્યું છે કે—

उच्चैः मुत्तूष्ण फल्गु, दद्याद्विदमागय च उषारिम् ॥

निच टिभमविज्ञाज्जा, परस्म सत न गिण्डिज्जा ॥ ૧ ॥

એ ને । ને — ને રીતે માર પામ ટકા સુધી ઉચિત વા

અથવા “મ્હો જમાત્ર મગ દ । થાય ” એનું રજન કે, તેથી માર
લ । ને જમા ને રૂઢિ ઓ મિત્રા ધાન્યની રજા થા ને

લાભ વિવેકી પુરુષે લેવો તથા જે ગણિતમ ધરિયાદિ વસ્તુનો સર્વત્ર કાંઈ કારણથી કાય થઈ ગયો હોય, અને આપણી પાસે હોય નો તેનો અદ્યતે બાવે જેટલો ઉત્કૃષ્ટો લાભ થાય તેટલો લેવો, પણ એ વિના બીજો લાભ ન લેવાય. તાત્પર્ય એ છે કે, જે કોઈ સમયે ભાવિભાવથી સોપારી આદિ વસ્તુનો નાશ થવાથી પોતાની પાસે સગ્રહ દરેલી તે વસ્તુ વેચના બમત્રો અથવા તેથી વધારે લાભ થાય, તે મનના પરિણામ શુદ્ધ રાખીને લેવો, પણ “સોપારી આદિ વસ્તુનો ન્યા ત્યા નાશ થયો એ હીક વયું.” એમ મનમાં ન ચિંતવે. તેમજ કોઈ પણ ઠેકાણે પડેલી વસ્તુ પાગરી છે, આપણી નથી, એમ જાણના છતાં ઉપાડવી નહીં. બ્યાજ વટાવ અથવા કૃપા વિક્રય આદિ વ્યાપારમાં દેશ, કાળ વગરની અપેક્ષાએ ઉચિત તથા શિષ્ટ જતોને નિદાપાત્ર ન થાય તેવી રીતે જેટલો લાભ મળે તેટલોજ લેવો. એમ પ્રથમ પચાસકની વૃત્તિમાં કહ્યું છે.

તેમજ ખોટા કાટલા અથવા ખોટા માપ રાખીને, ન્યૂનાધિક વ્યાપાર કરીને રસની અથવા બીજી વસ્તુની ભેગભેગ કરીને, મર્યાદા કરતાં અધિક અથોગ્ય મૂલ્ય વધારીને, અથોગ્ય રીતે બ્યાજ વધારીને, લાય આપીને અથવા લેઈને, ફૂડકપટ કરીને, ખોટું અથવા ઘસાયલું નાણું આપીને, કાષ્ટના ખરીદ વેચાણનો ભંગ કરીને, પાગક ગ્રાહકો ભરમાવી ખેચી લઈને, નમુનો એક જતાવી બીજો માલ આપીને, બ્યા બગાડ દેખાવુ ન હોય એવા સ્થાનકે વસ્ત્રાદિકનો વ્યાપાર કરીને, લેખમાં ફેરફાર કરીને તથા બીજા એવાજ પ્રકારથી કોઈને પણ ઠગવુ નહોં કહ્યું છે કે—જે લોકો વિવિધ પ્રકારે કપટ કરીને પરને ઠગે છે, તે લોકો મોહભ્રમમાં પડી પોતાના જીવનેજ ઠગે છે. કારણ કે, તે લોકો ફૂડ કપટ ન કરત તો વખતે સ્વર્ગના તથા મોક્ષના મુખ પામત. આ ઉપરથી એવો કુતર્ક ન કરવો કે, ફૂડ કપટ કર્યા વિના દરિદ્રી તથા ગરીબ લોકો વ્યાપાર ઉપર શી રીતે પોતાની આજીવિકા કરે? આજીવિકા તો કર્મને આધીન છે, તોપણ વ્યવહાર શુદ્ધ રાખે તો ઉલટા ગ્રાહકો વધારે આવે અને તેથી વિશેષ લાભ થાય. આ વિષય ઉપર એક દટાત છે, તે એ કે —

એક નગરમાં હેલાક નામે શેઠ હતો. તેને ચાર પુત્ર હતા. તથા

કહે છે તે સંભળાય છે. આ રીતે વ્યવહારશુદ્ધિ ઉપર દૃષ્ટાંત કહ્યું છે.

વિવેકી પુરૂષે સર્વ પાપકર્મ તજવા, તેમાં પણ પોતાના સ્વામી, મિત્ર, આપણા ઉપર વિશ્વાસ રાખનાર, દેવ, ગુરુ, વૃદ્ધ તથા બાળક એટલાની સાથે વેર કરવું, અથવા તેમની થાપણુ ઝોળવવી એ તેમની હત્યા કરવા સમાન છે. માટે એ તથા બીજા મહા પાતકો વિવેકી પુરૂષે અવશ્ય વર્જવા. કહ્યું છે કે—ખોટી સાક્ષી પુરનાર, વણા કાળ સુધી રોપ રાખનાર, વિશ્વાસઘાતી અને કૃતદ્રુ એ ચાર કર્મચાંડાળ કહેવાય છે, અને પાપમો જાતિચાંડાળ જાણવો. અહિં વિમેગિરાનો સંબંધ કહીએ છીએ. તે એ કે—

વિશાકા નગરીમાં નંદ નામે રાજા, ભાતુમતી નામે રાણી, વિજયપાળ નામે પુત્ર અને બહુશ્રુત નામે દિવાન હતા. નંદરાજા ભાતુમતી રાણીને વિષે ધણો મોહિત હોવાથી તે રાજ્યસભામાં પણ રાણીની સાથે એસતો હતો. જે રાજાના વૈધ, ગુરુ અને દિવાન પ્રસન્નતા રાખવાને અર્થે કેવળ મધુર વચન બોલનારાજ હોય, રાજાનો કોપ થાય એવા ભયથી સત્ય વાત પણ કહે નહી, તે રાજાના શરીરનો, ધર્મનો અને ભંડારનો વખત જતાં નાશ થાય. એવું નીતિશાસ્ત્રનું વચન હોવાથી રાજાને સત્ય વાત કહેવી એ આપણુ કર્તવ્ય છે, એમ વિચારી દિવાને રાજાને કહ્યું કે, “મહારાજ ! સભામાં રાણી સાહેબને પાસે રાખવાં એ ઘટિત નથી. કેમકે—રાજા, અગ્નિ, ગુરુ અને સ્ત્રીઓ એ ચાર વસ્તુ બહુ પાસે હોય તો વિનાશ કરે છે, અને બહુ દૂર હોય તો તે પોતાનુ ક્ષણ બરાબર આપી શકતી નથી. માટે ઉપર કહેલી ચારે વસ્તુ બહુ પાસે અથવા બહુ દૂર ન રાખતાં સેવવી. માટે રાણીની એક સારી છબી ચિતરાવી તે પાસે રાખો.” નંદરાજાએ દીવાનની વાત સ્વીકારી એક છબી ચિતરાવી શારદાનંદન નામે પોતાના ગુરૂને દેખાડી. શારદાનંદને પોતાની વિકૃતા બતાવવાને અર્થે કહ્યું કે, “રાણીના ડાબા સાથળ ઉપર તલ છે, તે આ ચિત્રમાં બતાવ્યો નથી.” ગુરૂના આ વચનથી રાજાના મનમાં રાણીના શીળને વિષે શક આવ્યો, અને તેથી તેણે દિવાન શારદાનંદને મારી નાખવા દિવાનને હુકમ આપ્યો.

લાખી નજરવાળા દિવાળી રિચાર હોય કે ત્રાસ મહસા આવે ન
 મનુ રિચાર ન કે વેળાએ મહાદા સદગુણ ગ્યાનકે એ સદ્ગુણોથી લલ
 ચાંચની મ પદ્મએ પ્રથમ પૂજા વિચાર કરીને પછી કાચ મનાર છુટવને પોને
 આવીને વર છે પડિત પુત્રે શુભ અથવા અશુભ કાર્ય કે તા પહેલા
 તેના પરિશ્રુઓ પત્નથી વિષ્ણુ કરવો કારણ કે અતિરાય ઉતાવળથી
 કરના કામનુ પરિણામ રા ની પેડે મરણ સુધી હ વમા વેના ઉત્પ ન
 કરનાર થાય છે

એવા નીતિશાસ્ત્રના વચન તેને વાદ આના, તેથી તેણે પોતાના ધ
 રમા શારદાન ની છાતી રાખ્યો એક વખતે રિચારવાળા રાજપુત રામ
 રમતા એક સૂત્રમાં પઞ્ચાદે લાગી બનુ દૂર ગયો સંધ્યા સમયે એક
 સરોવરનુ પાણી પીતે રાજપુત વાધના બયથી એક જાડા કાચ ચાંચો ત્યા
 વ્યતિધિરિત નાનર હતો, તેના બોળામા પડેના રાજપુત સુધ રત્યો અમે
 પછી રાજપુતના બોળામા નાનર સૂતો હતો, એવામા જુખથી પીડારેતા
 રામના વચનથી રાજપુતે વાનરને નીચે નાખ્યો વાનર વાધના મુખમા
 પડ્યો હતો પછી વાન રત્યો ત્યારે તે મુખમાથી બનાર પીડ્યો, અંતે
 રૂદન કરવા લાગ્યો વાધે રૂદન કરવા કારણ પડારથી વાનરે કહ્યું
 ' હ વાધ ! પોતાની જાતિ મૂકીને જે ભોમ પગ્ગતિને ત્રિે આગ્રહ થા
 ય તેમજ ઉદ્દેહીને હું એટલા મારે રૂદન કર છું કે, તે જડ ભોગીની રી
 ગતિ થશે ?

પછી એવા વચનથી તથા પોતાના કૃત્યથી શરમાયેના રાજપુતને તે
 જે ગાગે ક્યો ત્યારે રાજપુત ત્રિસેમિરા, ત્રિસેમિરા એમ કહેતો જગ
 લમા બટકના લાગે રાજપુતો ઘોડો એકો / નગમાં જઈ પહોંચે
 તે ઉપરથી નદતાળએ આધ બોળ મતરી પોતાના પુત્રો ઘેર આપે
 ધણા ઉપાડ મ્યા, તો પણ રાજપુતો લેશમાન પણ ફાંદો થયો
 ની ત્યારે નદરાજને શાગ્વનદન થાં આપ્યો = જે રાજપુતો સ્થાને
 દરે તો હું માર અધ રાજ્ય આપીશ. ' એવા દરે પીટાવવાનો ગ
 જાએ રિચાર દરો ત્યારે દીવાને કહ્યું મહાગજ, મારી પુત્રી યોડુ ધ
 હું જાણે છે ' તે સાતની નદાળ પુત્ર મદિન દીવાનો ઘેર આપે

ત્યારે પરદાની અંદર બેસી રહેલા શારદાનંદને કહ્યું કે, “ વિશ્વાસ ગમ-
નારને હાલુ એના શી ચતુરાઈ ? તથા ખોળામાં સૂતેલાને મારવો એમાં
પણ શું પરાક્રમ ? ”

શારદાનંદનું એ વચન સાંભળી રાજપુત્રે “ વિભેનિરા ” એ ચાર અ-
ક્ષરમાંથી પ્રથમ અક્ષર ત્રિ મૂળો. “ સેતુ (ગમે અધાવેલી સમુદ્રની પાળ)
જેવાથી તથા ગંગાના અને સાગરના સંગમને વિષે સ્નાન કરવાથી અગ્ન-
હત્યા કરનાર પોતાના પાતકથી છટે છે, પણ મિત્રને હાનિવાની ઈચ્છા
કરનાર માણસ પાળને જેવાથી અથવા સંગમ સ્નાનથી શુદ્ધ થતો નથી. ”
આ બીજું વચન સાંભળી રાજપુત્રે બીજો તો અક્ષર મૂળી દીધો. ‘ મિ-
ત્રને હાનિવાની ઈચ્છા કરનાર, કૃતદ્વ, ચોર અને વિશ્વાસવાન કરનાર એ
ત્યારે જણા જ્યાં મુંદી ચદ્ર સૂં છે, ત્યાં મુંદી નરગતિના રહે છે ’ આ
ત્રીજું વચન સાંભળી રાજપુત્રે ત્રીજો મિ અક્ષર મૂળો “ રાજન ! તું
રાજપુત્રનું કંઈપણ ઈચ્છતો હોય તો મુખાત્રે ધન આપ કરાવું કે, ગૃહસ્થ
માણસ દાન આપવાથી શુદ્ધ થાય છે. ’ એ ચોથું વચન સાંભળી રાજ-
પુત્રે ચોથો ત્રી અક્ષર મૂળો પડી સ્વસ્થ થયેલા રાજપુત્રે વાપ અને વા-
નર આદિનું સર્વ વૃત્તાત કહ્યું ગંગા પરદાની અંદર રહેલા શારદાનંદને
દિવાનની પુત્રી સગવળો હતો, તેથી તેણે તેને પ્રશ્ન કે, “ હે ગાળા ! તું
ગામમાં રહે છે, તેમ જા જગતમાં અગેલી વાઘની, નાનરની અને મા-
ણસની વાત શી રીતે બંધો છે ? ” રાજાએ એમ પ્રશ્ન, ત્યારે શારદાન-
ંદને કહ્યું કે, “ હે ગર્જન ! દેવ ગુરના પ્રસાદથી મહારી છબની અણી
ઉપર સરસ્વતી વસે છે, તેથી જોમ મે જાનુમતી રાણીનો તણ બંધોત,
તેમ આ વાત પણ ‘ હું જાણું છું ’ ”

આ સાંભળી રાજા અત્યંત થયો અને કહેલા લાગ્યો કે, “ શું શા-
રદાનંદ ? ” અને સામે હાલતો જવામ મળતાં ગળેતો મેળાય થયો, અને
તેથી બંને જણને ઘણો આનંદ થયો. આ રીતે વિશ્વાસવાત ઉપર દ-
ક્ષાત કહ્યું છે

આ લોકમાં પાપ બે પ્રકરનું છે. એક ગુપ્ત અને બીજું જાહેર ગુપ્ત
પાપ પણ બે પ્રકરનું છે એક લઘુ પાપ અને બીજું મહા પાપ બોલ

જાનના તથા ખોટા માપ વગેરે તખ્તના એ ગુપ્ત લઘુ પાપ અને વિશ્વા
સઘાત વગેરે દરેકો એ ગુપ્ત મહા પાપ મહાન છે જાને પાપના પળ બે
પ્રમાર છે મેઠ હુળાચારથી મુતુ તે અને બીજુ સાકલજન મૂળને મરુતુ ને
ગૃહ્ય લોભ હુળાચારથી આરબ સમારબ કરે છે, તથા નેમ્લો લોભ
હુળાચારથી જિહ્વા આદિ રે છે તે જાહર લઘુ પાપ જાણુતુ અને મા
હુનો વેપ પડેગી નિનજનપણથી હિમ્મા આદિ મર ને જાહર મહા પાપ
જાણુતુ લાભ, મૂળને રેના જાહેર મહા પાપની અનતમ મારીપણુ વોર
ચાર છે, દારણ = જાહેર મહા પાપથી સાગનો, ઉમ્માલ આદિ ચાગ
છે હુળાચારની જાહેર લઘુ પાપ જે તો ચોડો મનમધ ચાય, અને જો
હત મુતુ પાપ કર તો લીધા મનમધ ચાર છે મરણ કે તેતુ પાપ કરાગ
માજમ અમત્ય વ્યવહાર કર છે મુત વચન તથા અમત્ય વ્યવહાર
મરવો એ ઘણુજ મહાદુ પાપ મહેરાય છે, અગી અસત્ય વ્યવહાર મરનારા
માણુસો ગુપ્ત લઘુ પાપ કરે છે

આમ રોમ ત્યાગ કરનાર માણુમ ઇશ સમક્ષે પણ ગુપ્ત પાપ કરનારો
પ્રવૃત્ત ચાર નહી જો નહિ અમત્ય, તર ચર્ચ તે માણુમ નિનજ
ચાય છે અને નિર્જન થએલો માણુસ ૧૬, દોષન, મિત્ર અગી પોતાના
ઉપર વિશ્વામ તખ્તારો ધાત કરવો અદિ ગુપ્ત મહા પાપ ર એ
વાત ચોગરાજમા કહી છે તે મે કે — એ જાણુએ નાજનામા અમત્ય
૧૫ જો, અને બીજી જાણુએ મન પાતક મૂળજો તો ત બેમા પદ્ધતુજ
તોનમા વધાર ઉતરને તરી અધો ઠગતુ એ અત્યમય ગુપ્ત મુ પાપ ૧૧
જાહેર મમાન છે માટે કેવી ઠગાગુ સરચા તજતુ ત્યાપનાગ આનતુ એજ
દ્રવ્ય ૧૧ પાતિ પ્રાનનાગ એક ગુપ્ત મહા મન છે રમણુ પણ જણુના
૧, નાયમા ૧૧ અમરનાગ મ્હનાલ લોભે ચોડુ વુ ધા ઉપાજન ર
તો પણુ તેઓ ધા રચાનક નિલ ખગ્યે છે તેમ જના જોમ દુવાનુ પાપી
૧૧કો વા પણ જોમ વખત જવ પડે નહિ તેમ તેમનો પૈનો ના ૧ પા
મનો નહી બીજા પાપર્મ કરનાસ લોભ ધણુ પૈમા પૈત મરે છે તથા
જનુ ખરચ કરતા થી તો પણ મરેશના મરેવર ચોડા વખતમા ર
માઘ મન છે, તેમ તે લોભ ચોડા વખતમા નિવન ચાય છે કેમક

પારકાં છિદ્ર કાઢીને સ્વાર્થ સાધવાથી પોતાની ઉન્નતિ થતી નથી, પણ ઉકટો પોતાનો નાશજ થાય છે જુઓ, રહેંટના ઘડા છિદ્રથી પોતામાં જળ ભરી લેછે, તેથી તેમાં જળ ભરાએકું રહેતું નથી, પણ વારંવાર ખાલી થઇને તેને જળમાં ડુબતું પડે છે.

શંકા:—ન્યાયવાન અને ધર્મી એવા પણ કેટલાક લોકો નિર્ધનતા આદિ દુઃખથી ઘણા પીડાયેલા દેખાય છે. તેમજ બીજા અન્યાયથી અને અધર્મથી ચાલનારા લોકો પણ ઐશ્વર્ય આદિ ઘણું હોવાથી સુખી દેખાય છે. ત્યારે ન્યાયથી અને ધર્મથી સુખ થાય એમ આપ કંડો છો તે પ્રમાણભૂત કેમ મનાય ?

સમાધાન.—ન્યાયથી ચાલનારા લોકોને દુઃખ અને અન્યાયથી ચાલનારા લોકોને સુખ દેખાય છે, તે પૂર્વ ભવના કર્મનાં ફળ છે, પણ આ ભવમાં કરેલા કર્મનાં ફળ નથી. પૂર્વ કર્મના ચાર પ્રકાર છે. શ્રી ધર્મસોપાન સૂત્રીજીએ કહ્યું છે કે— ૧ પુણ્યાનુશ્ચિ પુણ્ય, ૨ પાપાનુશ્ચિ પુણ્ય, ૩ પુણ્યાનુશ્ચિ પાપ અને ૪ પાપાનુશ્ચિ પાપ, એવા પૂર્વકર્મના ચાર પ્રકાર છે. જિનધર્મની વિરાધના ન કરનારા છવો ભરત ચક્રવર્તીની પેઠે સૂસારમાં દુઃખ રહિત નિરપમ સુખ પામે છે, તે પુણ્યાનુશ્ચિ પુણ્ય જાણતું. અજ્ઞાન કષ્ટ કરનારા છવો કેશિક રાજાની પેઠે મ્હોટી ઋદ્ધિ તથા રોગ રહિત કાયા આદિ ધર્મસામગ્રી છતાં પણ ધર્મકૃત્ય કરે નહિ, અને પાપ-કર્મને વિષે રક્ત થાય, તે પાપાનુશ્ચિ પુણ્ય જાણતું. જે છવો દ્રમક સુનિની પેઠે પાપના ઉત્પત્તિ દરિદ્રી અને દુખી છતાં પણ લેશ માત્ર દયા આદિ હોવાથી જિનધર્મ પામે છે, તે પુણ્યાનુશ્ચિ પાપ જાણતું. જે છવો કાલશૌકરિકની પેઠે પાપી, ધાનપ્રી કર્મ કરનારા, અધર્મી, નિર્દય, કરેલા પાપનો પરતાવો ન કરનાર અને જેમ જેમ દુઃખી થતા જાય, તેમ તેમ અધિક અધિક પાપકર્મ કરતા જાય એવા છે, તે પાપાનુશ્ચિ પાપનું ફળ જાણતું. પુણ્યાનુશ્ચિ પુણ્યથી જાણી ઋદ્ધિ અને અતરંગ ઋદ્ધિ પણ પમાય છે. તે બે ઋદ્ધિમા એક પણ ઋદ્ધિ જે માણસ ન પામ્યો તેના મનુષ્યભવને ધિક્કાર થાયો. જે છવો પ્રથમ શુભ પરિણામથી ધર્મકૃત્યનો આરભ કરે, પણ પાછળથી શુભ પરિણામ ઉતરી જવાથી

પરિપૂર્ણ ધમ કરે નહી, તે જીવો પરમને આપણ મદિત મપણ પામે
આ ગીતે કોઈ જીવને પાપાનુભવિ પુણના ઉપરી આલોકમા દુષ્કર્મ
જ્ઞાતું નથી તો પણ તેને આવતા બલમા પશ્ચિમામે નિવરથી પાપકમનુ
દૂર મળવાનુ એમા કાર્ષી નથી કેમકે—દ્રવ્ય સંપાદન દગ્ધાની બહુ
મર્યાદાથી અધે થએલો માણસ પાપકમ કરીને ને કાર્ષી દ્રવ્ય વગેરે પામે,
તે દ્રવ્ય આદિ વસ્તુ માસમા પરોવેલા લોભના કાટાની રેડે તે માણુમો
નારા મ્યાં નગર પથ્થરી નથી માટે નેથી ગ્રામિદ્રોહ થાય એવા વણુ
ચોરી વગેરે અમર્ય મનથા તજવા કેમ, નેથી આવોડે તથા પરનોકે
અનર્થ પેા થાય છે નેથી ઇતરે રાદન માં પણ તાપ ઉત્પન્ન થનો
હોત તે બચાર, તથા ઘર હાલ દગ્ધાના તથા લેણ તથા તેમા રકડુ
વગેરે મર્વ ઠોડુ મરણુ કે મરણે તાપ ઉત્પન્ન કરાથી પોતાની મુ-
ખાં સદિ વવરી નથી કેમ—જે લોભ નજાતાથી મિતને, કપાથી
ધમો, મુમથી વિવાો અો ફરપણાંની જીને વરા કરા તથા પરને તાપ
ઉત્પન્નની પોતે મુખી થવા નિવળા હોય, તે મૂખ જાનતા

વિવેચી પુરો જોમ લોભ આપણા ઉપર પ્રીતિ કરે તેમ પેતે વ
તનુ મળુ છે કે-ગ્રીવો જીવરાથી વિનય મુનુ ઉત્પન્ન થાય છે વિનયથી ઘણા
સદગુણોની પ્રાપ્તિ થાય ? ધણા મદગુણોથી લોભના મનમા પ્રીતિ ઉત્પન્ન
થાય છે, અો લોભના અનુભવથી મર્વ મપતિ ઉત્પન્ન થાય છે વિવેચી
પુરો પોતાના ધનની હાનિ, જદિ અથવા મરેલો મમ્મ વગેરે વાત મર્મની
આગળ ખુદની ન કરવી કેમકે—જણુ પુરો સ્ત્રી આહાર, પુખ્ત, ધન
મૂળ, દુગચાર મમ અને મત્ર એ આડ પોતાની વસ્તુ મુખ તાખરી મો
અમારો માણુમ કાર મર્મની આંક વસ્તુનુ મરણ પૂરે તો, અમાત્ય ન
બોનતુ, પણ એમ મરેલુ કે “એવા મવાવનું શુ મળુ છે ?” વોરે
જરામ બ્રહ્મામર્મિની આપવો રાજ, શુર વોર મરેલો પુરો ઉપર દ
હેલી આંક વસ્તુ વિરો પૂરે તો, પરમાયથી જે વસ્તુ નેથી રોય તેની સ્ત્રી
દેરી કેમ—મિત્રોની માથે સત્ય વચન બોલતુ જોડી માથે મનુ રચન
ગોરતુ રાતુની સાથે અમત્ય પણ મનુ રચન બોનતુ અને પોતાના
ગ્રામીની સાથે તેને અનુદાન પડે એવુ નાત્ય વચન બોલતુ અત્ય વચ

એ એક માણસને મોટો આધાર છે. કાનુ કે, અન્ય વગનથીજ વિશ્વાસ આપિ ઉત્પન્ન થાય છે. આ વિષય ઉપર એક દૃષ્ટાંત સંબંધાય છે, તે એ કે—

દિગ્ગી નગરીના એક મહાશ્વમિંદ નામે એક મોટો હતો તેની સત્ય-વાદીપણાની કીર્તિ સઘળે રચેલ હતેર હતી આજ્ઞાએ એક દિવસે મહાશ્વ-સિંહની પરીક્ષા કરવાને અર્થે તેને પૂછ્યું કે, “તારી પાસે કેટલું ધન છે?” ત્યારે મહાશ્વસિંહે કહ્યું કે, “હું ચોપડામાં લેખ લેવડને પછી કહીશ ” એમ કહી મહાશ્વસિંહે સર્વ લેખ મન્યક પ્રકારે જોઈ આજ્ઞાદને સાથે સમ્યું કહ્યું કે, “મહારી પાસે આશરં ચોરાશી હાખ ટંક હશે ” “મેં ચોકુ ધન સાંભળ્યું હતું, અને જોણે તો બહુ કહ્યું. ” એમ વિચાર કરી આજ્ઞાહ ધણો પ્રસન્ન થયો, અને તેણે મહાશ્વસિંહને પોતાનો જાંડારી બનાવ્યો.

આવીજ રિતે ખંભાત નગરમાં પ્રિયમ દશામા આવે તો પણ રાત્ર વચનને ન છોડે એવો શ્રીજગન્નાથસ્વીરોનો શિષ્ય ભીમ નામે સોની રહેતો હતો એક વખતે શરમધારી યવનોએ શ્રીમહિનાથજીના મંદિરમાં ભીમને પકડી ગદીબાનાના રાખ્યો ત્યારે ભીમના પુત્રોએ પોતાના પિતાજીને છા-ડવાને માટે ચાર હજાર ખોટા ટંકનું તે લોકોને લેટણુ કયું યવનોએ તે ટંકની પરીક્ષા ભીમ પાસે કરાવી. ત્યારે ભીમે જે હતું તે કહ્યું તેથી પ્ર-સન્ન થઈ તેમણે ભીમને છોડી દીધો, અને તેના પુત્રોને તેજ વખતે ચા-રી નાખ્યા. તેમને અશિવહ દીધા પછી યવનોએ ભોજન કર્યું વચન આપનાથી તેમના મરણુ દિવસે એમના નિગિતથી હજી પણ ત્યાં શ્રીમહિ-નાથજીની મહાપૂજન વગેરે ચાલે છે.

વિવેકી પુરૂષે આપત્તિ વખતે મદદ મળે તે સાર એવો એક મિત્ર કરવો કે જે ધર્મથી, ધનથી, પ્રતિષ્ઠાથી તથા ખીજ એવાજ સદ્ગુણથી આપણી બરાબરીનો, શુદ્ધિશાળી તથા નિર્લોભી હાય. સ્વદુઃખમાં કહ્યું છે કે—રાજના મિત્ર તદન શક્તિ વિનાના હોય તો પ્રસંગ આવે રાજ ઉપર ઉપદ્રવ કરી ન શકે તથા તેના મિત્ર રાજથી વધારે શક્તિમાન હોય તો તે રાજની સાથે સ્પર્ધાથી વેર વગેરે કરે. માટે રાજના મિત્ર મધ્યમ શ-ક્તિના ધારણુ કરનારા જોઈએ. ખીજ-એક સ્થળને વિષે પણ કહ્યું છે કે—

આવેની આપણો નર ક નાર ગિન માણસો એવી અન્યથામા માધ્ય
કરે છે ને આસ્થામા તાળમનો નો જાઈ પ્રત્યે પિતા અવના
ખીજા નવર પશુ તેની પાસે જા રહી ન શકે હે લક્ષ્મણ આપણા
કરતા મ્હોળ સમથની સાથ પ્રીતિ રાખવી એ મને હીં લાગતું નથી કે
મકે તેને જે આપણે જાએ તો આપણા મધ પશુ આ ર મત્કાર થાન
નહી અને તે જો આપણે એ આવે તો આપણે શક્તિ કરતા વધારે ધન
ખરચીને તેની પરાજીગત કરી પડે એવી ગતે આ વાત યુક્તિરાળી છે
ખરી તો પશુ મધ પ્રમારે જો મ્હોટાની સાથે પ્રીતિ વાપ તો તેથી ખી
જાની ન મધાય એના આપણા કાયા બી રાકે છે તથા ખીજા પશુ કે
ટલાક લાભ થાન છે કેમકે—માપામા પશુ કહેવું છે —પોતેજ મમથ
યધને રહેવું અમર મધ મ્હોટો પોતાનો હાથ કરી રાખવો આમ કરનાની
ધારેવું કામ પા પાડી શકાય છે કામ મની લેનારો આ ઉત્તમ ઉપાય છે

મ્હોટા પુ થે હન માણુમની સાથે પશુ મેની કરી મરણ કે
મ્હોટા પુરુષ ઉપર મધ નખત આવે હવે માણુમ પશુ મદામ્ય કરી
રાકે છે પચોપાખ્યામા ક્યુ છે કે—ગજવાન અને દુબળ એના બને
પ્રકારના િના કરના જુઓ આનીની નાદર ગવનગા પડેના તાથીના
ટોળાને ઉ કે હોગ યુ શુદ્ધ હનની થઈ શકે એવા મરો મન મ્હોટા
લોગ એના થાય તોપશુ તેમનાથી તે થઈ શકે નહીં મોયતુ કાન મો
યજ કરી રા પળ તે ખર્ચ આ સિલ્લોથી થાય નહી તણતુ કાવ ત
ણજ કરી રાકે, પશુ તે હા િ વગેરથી થાય નહી તેમજ ક્યુ છે —
તણ ધાય, મીઠું આમિ જગ કાજગ લખ માની પત્ય રહા લોહુ,
મોય ખોળધીગૂળ અને કૂચી વગેર વસ્તુઓ પોતાલુ મય પોતેજ કરી
રા પશુ ખીજ વસ્તુથી થાય નહી ફર્લની માથે પશુ વચન િ સરળ
તા આ સિલ્લતા રખની ક્યુ છે કે—મિત્રને દુલ મનથી માનવાને
મ માનથી, ત્રીજાને પ્રેમથી, મેરમો દાનથી અને ખીજા લોકો દાસિ
વ્યતાથી વડ કરતા

૧) વખતે પોતાની મરસિદ્ધિ અથ ખગ પુરો પશુ અમોગ
કરતા કેમકે—મર્દ રથગે ખજ પુ રેને પશુ અમોગ કરીને નાજ પુ રે

સ્વકાર્ય સાધવું રસને આખનારી જિભ્વા કલ્પ કયેગ કરવામાં નિપુણ એવા
 માતોને અગ્રેશર કરી પોતાનું કાર્ય સાધે છે. કાંટાનો સંજ્ઞા કર્યા વિના
 પ્રાય નિર્વાહ થતો નથી. જુઓ, ક્ષેત્ર, આમ, ગૃહ, બગીચા આદિ વસ્તુની
 રક્ષા કાટાવડેજ થાય છે. જ્યાં પ્રીતિ હોય ત્યાં દ્રવ્ય સંજ્ઞા આદિ રાખ-
 વોજ નહીં. જ્યાં મૈત્રી કરવાની ઈચ્છા ન હોય, ત્યાં દ્રવ્ય સંજ્ઞા કરવો
 અને પોતાની પ્રતિષ્ઠાનો ભંગ થાય એવા બયથી જ્યાં ત્યાં ઉમા ન
 રહેવું. સોમનીતિને મિત્રે પણ કહ્યું છે કે—જ્યાં દ્રવ્ય સંજ્ઞા અને શદ્વાસ
 એ બે વાના હોય, ત્યાં કલક થયા વિના રહે નહીં. પોતાના મિત્રને ઘેર
 પણ કોઈ સાક્ષી રાખ્યા વિના થાપણ મૂકવી નહીં. તેમજ પોતાના મિ-
 ત્રને કાચે દ્રવ્ય મોકલવું પણ નહીં કારણ કે, અવિશ્વાસ ધનનું અને
 વિશ્વાસ અનર્થનું કારણ છે. કહ્યું છે કે—વિશ્વાસુ તથા અવિશ્વાસુ બન્ને
 માણસો ઉપર વિશ્વાસ ન રાખવો. કારણ કે, વિશ્વાસથી ઉપન્ન થએલો
 બય મૂળથી નાશ કરે છે. એવો કોણ મિત્ર છે કે, જે શુભ થાપણ
 મૂકી હોય તો તેનો લોભ ન કરે? કહ્યું છે કે—શેઠ પોતાના ઘરમાં કો-
 ધની થાપણ આવી પડે ત્યારે તે પોતાના દેવતાની મુર્તિ કરીને કહે કે,
 “જે એ થાપણનો સ્વામી શીઘ્ર મરણ પામે તો તને માનેલી વસ્તુ આ-
 પીશ.” વળી એમ પણ કહ્યું છે કે ધન અનર્થનું મૂળ છે, પણ જેમ
 અગ્નિ વિના, તેમ તે ધન વિના ગ્રહસ્થનો નિર્વાહ કોઈ પણ રીતે થાય
 નહીં. માટે વિવેકી પુરૂષે ધનનું અગ્નિની પેડે રક્ષણ કરવું. આ વિષય ઉ-
 પર ધનેશ્વર શ્રેષ્ઠીનું દૃષ્ટાંત નીચે આપ્યું છે.

ધનેશ્વર નામે એક શેઠ હતો, તેણે પોતાના ધરમાની સર્વ સાર
 વસ્તુ એકઠી કરી તેનું રોકડું નાણું કરી એકેકનું કોડકોડ સોનંયા દામ ઉ-
 પજે, એવાં આઠ રત્ન વેચાથી લીધા, અને કોઈ ન જાણે તેવી રીતે પો-
 તાના એક મિત્રને ત્યાં અનામત મૂક્યાં પછી પોતે ધન મેળવવા માટે
 પરદેશ ગયો. ત્યાં બહુ કાળ રહ્યા પછી દુર્દેવના યોગથી ઓચિતી શરીરે
 માદગી થઈ, અને મરણ પામ્યો કહ્યું છે કે—પુરૂષ સુચકુંદના કૂત્ર સરખા
 શુદ્ધ મનમા કોઈ જૂદું જ ચિંતવે છે, અને દેવયોગથી કાંઈ જૂદું જ થાય
 છે. ધનેશ્વર શ્રેષ્ઠીનો આનંદ સમય સમીપ આવ્યો, ત્યારે પાસે રવજન સં-

બધી હતા તેમજે શ્રેઢીને દ્રવ્ય આનિ સ્વરૂપ પૂરુષ શ્રેઢીએ કહ્યું કે “પર
 દેગે ઉપાન ૧ કરતુ બહુ દ્રવ્ય છે, તો પણ તે જના જ્યા વિખગમેયુ હો
 કથી મહાત પુરોની તે લેવા ૧ તેમ નથી, પણ મ્હા ૧ એક મિત્રની પામે
 મે આડ ગત અનામત મૂમ્યા છે તે મ્હા ૧ આ પુનામને અપાનને ”
 એમ મ્હા ધોશ્વર ગેઠ મરણ પામ્યો પછી સ્વર્ગોએ આવી ધોશ્વર
 શેના પુનાદિકને એ વાત ન્હી તારે તેમને પોતાના પિતાના મિત્રને વિ
 નમથી પ્રેમથી અને બહુ માનથી ઘેર મોલાયો આ એ પાતાનાદિ અમે
 પ્રકાશની સુમિત્રી તો ૧ માગપી મરી તો પણ લોભી નિમે તે વાત
 માની નહાં આ ગત પણ આપ્યા નહીં પછી તે નિરા ન્યામમભાગ
 ગયા રાશી, લેખ વગેરે પુગવો નહીં હોરાથી રાજ મરી વગેર ન્યાયા
 ધોગ રતા અપાવી રાકના નહીં આ રીતે સાક્ષી રાખીને દ્રવ્ય આપના
 ઉપર વોશ્વર ગે ડુ દટાત કહ્યું છે

માત્ર મધ્યે પા સાક્ષી રાખીને દ્રવ્ય આપતુ માક્ષી રાખ્યો હોય
 તો ચોગે આપેલ દ્રવ્ય પણ પાહુ મગે છે એ ઉપરએક દટાત મ્હે છે -

એક વશિક્ષ ધનરાન આ બહુ ઠગ હતો પરદેશ જતા માર્ગમા તેો
 ચોરો ૧ ધાડ નહી ચોગએ જુદાર મરને તે ૧ પામે વ્ય મા યુ વશિક્ષે
 કહ્યું “માક્ષી રાખીને આ સન દ્રવ્ય તમે મરણ મરા અને અનર
 આવ પાહુ આપને પણ નો મારગો નહીં ” પછી ચોરોએ “આ કાષ
 પ દેશી મૂર્ખ નાખુલ છે એમ ધાગ એક જગવી કાજરચિત્ર વખુના
 મિત્રા ૧ સાક્ષી રાખી સર્વ દ્રવ્ય લઈ નર્વ વશિક્ષે છોડી દીયો ત ૧
 વશિક્ષ અનુક્રમે તે મ્યાન મરાજર મ્યાનમા ૧ખી પાહો પાતાને ગામ
 ગો મ્હેવાક નખત મગે હત એ નિમે તે ચોરો વશિક્ષના ગામના કે
 દવાક ચારાની સાથે ધખી વમ્મુ લદને (વશિક્ષના ગામના) આપ્યા તે
 વશિક્ષે ચા ૧ એગખી પોતાના ૧ પ ૧ માગપી મરી તેથી કનદ થયો
 અને હેર તે વાત રાજવાદે ચની ન્યાયાધીશોએ વશિક્ષને પૂરુષ દ્રવ્ય
 આપ્યુ તે વખતે મર્ત માક્ષી કનુ ૧ વશિક્ષ પાજ ૧ખ ૧ખેના એક કાગા
 ખિનાડને આગળ મૂખને કહ્યું આ ન્હારો માક્ષી છે ” ચોરાએ કહ્યું
 “તારા કવો સાક્ષી છે તે દખા ” વશિક્ષે દેખાવ્યો તારે નારે અ ૧

હું “તે આ નથી તે કાચરચિત્ર નવુંનો હતો, અને આ તો કાચો છે.” આ રીતે પોતાને મુખેજ ચોરોએ કબૂલ કર્યું. ત્યારે ન્યાયાધીશોએ તેમની પામેથી વધુકે તેનું સર્વ ધન પાછું આપાવ્યું. એ પ્રકારે સારી રાખવા ઉપર દૃઢતા છે.

માટે થાપણ મૂકવી, તથા લેવી હોય તો છાતી મૂકવી નહીં, તેમ લેવી પણ નહીં પણ ચ્વગતેને સાક્ષી રાખીનેજ મૂકવી તથા લેવી ધણીની સમ્મતિ વિના થાપણ લલાવવી ચલાવવી પણ નહીં, તો પછી વાપરવાની તો વાતજ શી? કદાચિત્ થાપણ મૂકનાર માણસ પરદેશે મરણ પામે તો તે થાપણ તેના પુત્રોને આપવી. તેને પુત્ર આદિ ન હોય તો સર્વ સધના સમક્ષ તે ધર્મસ્થાને વાપરવી. ઉધાર થાપણ આદિની તોંધ તેજ વખતે કરવામાં, લેશમાત્ર પણ આગસ ન કરવી કહ્યું છે કે—ગાદ-મા દ્રવ્ય રાખવામાં, વસ્તુની પરીક્ષા કરવામાં, ગણવામાં, છાતુ રાખવામાં, ખરગ કરવામાં અને નાણુ રાખવામાં જે માણસ આગસ કરે તે શીઝ વિનાશ પામે છે. પાછળથી માણસના ધ્યાનમાં સર્વ વાત રહેતી નથી, ખાહુ ભૂલી જવાય છે, અને ભૂલી જવાથી વૃથા કર્મગ્રંથ આદિ દોષ માથે આવે છે. પોતાના નિર્વાહને અથે ચંદ્રમા જેમ રચિને અનુમરે છે, તેમ રાજ તથા ગંત્રા આદિને અનુસરવું. નહીં તો વખતે વખતે પરભવ આદિ થવાનો સભવ છે. કહ્યું છે કે—ડાહ્યા પુરૂષો પોતાના ગિત્રજન ઉપર ઉપ-કાર કરવાને માટે તથા શત્રુજનનો નાશ કરવાને માટે રાજનો આશ્રય માગે છે, પણ પોતાના હિદરપોષણને અર્થે નહિ. કાણુ કે રામના આશ્રય વિના કોણુ પોતાનું ઉદરપોષણ કરતું નથી? ઘણા કરે છે. વસ્તુવાળ મત્રી, પેથડમેટી આદિ લોકોએ પણ રાજના આશ્રયથી જિનમદિર આદિ અનેક પુણ્યકૃત્ય કર્યા છે.

હશે, વિવેકી પુરૂષે જુગાર, ક્રિમિયા આદિ વ્યસનોનો દુરથીજ ત્યાગ કરવો કહ્યું છે કે—દૈવનો કોપ થાય ત્યારેજ ઘૂન, ધાતુવાદ, અજનસિ-દ્ધિ, રમ્યાન અને ચક્ષિણીની ગુદામાં પ્રવેશ, એટલાં વાત કરવાની ખુદ્ધિ થાય છે. તેમજ સદજ કામમાં જેમ તેમ સોગન વગેરે પણ નાંખાવા, અને તેમાં પણ વિશેષે કરીને દેવ, ગુરુ, જ્ઞાન આદિના તો નજ આવા. કહ્યું

છે કે—જે મુઠ્ઠા પુણ્ય વૈલ (દેવ) ના માથા અથવા બૂંદા મમ માથા
તે મોધિમીજ વખે અને મનતમગાની થાય જાણુ પુરમે પ્રાપ્તિ નવ
મીન થયા વગેરેના નમ્રમાં ન પડુ મપામિદે કડુ છે કે—દ્વિતીયે જે
સ્ત્રીઓ, માગમા ક્ષેત્ર જે પ્રગર પી ખેતી, જમીનપદ અને માક્ષીપદ એ
પાથ અનય માગસોએ પોતે ઉત્તર ન જના હોય તેમજ નિનેમી પુ
રમે તત્તા પુત્રી જે માગમા પોતાનું રક્ષાનું રક્ષા દેવ તેમજ માગમા
બાપાર ગણિ મ્મો તેઓ પોતાના કુટુંબના માણમેતો વિરોધ થતો નથી
વરના તથા ધર્મનાં કામો મથામિત થાય છે આ આ વિશ્વ પોતાના
માગમાજ બાપાર જેવે જામા છે પોતાના માગમા નિર્માદ ૧ થતો
દેવ તે પોતાના દેવમા બાપાર વગેરે કવો પશુ પગ ૧ જડુ પો
તાના દેવમા બાપાર ક સાથી વી ૧ તથા સારે સારે પોતાનો મામે જનાવ
છે, તથા વના કામો વગેરે રમ જોવાય છે ૧૫ ની ૧ માણુમ પોતા
ના માગમાં અથવા તેમના નિર્માદ થતો સભવ જા પગ ૧ જનાનો
વેશ મારે તે જ જુ છે કે—હ અર્જુન ૧ દ્વિતીયે મુખ મુગામર
અને નિ ૧ મના ૧ જગ એ પાથ જામા જના હતા ૧૫ મરમ પાથ
જગ ૧ એમ સામામા મનામા છે તેને જે પગ મના વિમા નિર્માદ
ન આતા હાથ, તેઓ પરજમા બાપાર ક મો પડે તે પોતે બાપાર
ન રવો તથા પુત્રા પામે પગ ૧ માગમા પરતુ મના નારે પ
રીલા સાથી વિશ્વામપાર સજોબા મુમિમે પામે બાપાર ચનાવરો જે
મડ મગો માતાને પગમે જડુ મડે નો મા ૧ શનુન અગિ વેલ તથા
શુક્ર ૧ મોર માગમા મી બગલા પી પુ પોતી માગે ૧ જડુ જતા
સાથે પોતાની પુત્રિ ૧ જાગમે જોગમીના થા ૧ પશુ જગ ૧ મા
માગમા વિમા ૧ મા કમગમા ૧ પગ ન ક તથા વડા ૧ તથા જડુ
પગમા બાપાર મ્મો પડે મથમા મ્મુ પડે તે પગ આ રીતે ૧
કરુ કા પુ ૧, મે જગમા માથે હા ૧ નો મડે લાગુ વિમા દેવ
છે આ વિમા દેવર દેવ છે તે આ રીતે —

એકતી ૧ માગમે ચોમામામા ૧ માગમે જતા દના, તે મના
સગો મે મનિ ઉત્તર ૧ તા વરે વારે વિમા મનિ ૧ માગમા કુપી

આવીને જાય. તે સર્વે જણાએ મનમાં ભય થવાથી કહ્યું કે, “આપણામાં કોઈ અભાગી પુરુષ છે, માટે એકેક જણાએ મંદિરને ફરતી પ્રદક્ષિણા દઈને પાછું અહિંજ આવવું.” તેમ કરતાં વીસ જણાએ એક પછી એક એમ પ્રદક્ષિણા દઈ મંદિરમાં પાછો પ્રવેશ કર્યો એકવીશમે પુરુષ બહાર નીકળતો નહોતો. તેને વીસ જણાએ બળાત્કારથી ખેંચીને બહાર કાઢ્યો ત્યારે વીસ જણા ઉપર વીજળી પડી. તેઓમાં એકજ ભાગ્યશાળી હતો. આ રીતે ભાગ્યવાન પુરુષની સાથે જવા ઉપર દંપત છે.

માટે ભાગ્યશાળી પુરુષોના સાથમાં તેમની સંગાથે જવું, તથા જે કાંઈ લેણું દેણું હોય, અથવા નિધિ આદિ રાખ્યો હોય તો તે સર્વ પિતા, ભાઈ અથવા પુત્ર આદિને નિત્ય જણાવવું. તેમાં પણ પરગામ જતી વખતે તો અવશ્ય જણાવવું તેમ ન કરે તો દુઃખના યોગથી જે કદાચિત્ પરગામે અથવા માર્ગમાં પોતે મરણ પામે તો ધન છતાં પિતા, ભાઈ, પુત્ર વગેરેને વૃથા દુઃખ ભોગવવું પડે.

વિવેકી પુરુષે પરગામ જતી વખતે ધનાઢિકની યથાયોગ્ય ચિંતા કરવાને અર્થે કુટુંબના સર્વે લોકોને સારી શિખામણ દેવી, તથા બહુમાનથી સર્વે સ્વજનોની સાથે વાત કરી વિદાય થવું. કહ્યું છે કે—જેને જગતમાં જીવવાની ઈચ્છા હોય, તે માણસે પૂજ્ય પુરુષોનું અપમાન કરી, પોતાની સ્ત્રીને કટુ વચન કહી, કોઈને તાડના કરી તથા બાળકને ગેવરાવી પરગામે ગમન ન કરવું. પરગામ જવાનો વિચાર કરતાં જે પાસે કાંઈ પર્વ અથવા ઉત્સવ આદિ આવ્યો હોય તો તે કરીને જવું. કહ્યું છે કે—ઉત્સવ, ભોજન, મ્હોટું પર્વ તથા ખીજાં પણ સર્વ મંગળ કાર્યની ઉપેક્ષા કરીને તથા જન્મના અને મરણનાં મળી બે પ્રકારના સ્નક હોય તો અને પોતાની સ્ત્રી રંજસ્વલા હોય તો પરગામે ગમન ન કરવું. ઝોગજ ખીજા વાતોનો પણ શાસ્ત્રાનુસારથી વિચાર કરવો વળી કહ્યું છે કે—દૂધનું ભક્ષણ, સ્ત્રીસંભોગ, સ્નાન, પોતાની સ્ત્રીને તાડના, વમન તથા થુંકવું એટલાં વાનાં કરીને તથા આક્રોશ વચન સાભળીને પરગામે ન જવું. હનુમત કગવીને, નેત્રમાંથી આસુ ગાળીને તથા સારા શકુન થતાં ન હોય તો પરગામે ન જવું. પોતાના સ્થાનકની કાંઈ કાર્યને અર્થે બહાર જતાં જે ભાગની

નાડી વહેતી હોય, તે બાળુનો પગ આગળ મૂકવો તેમ કરવાથી માણ
 મના વાળિત કામની સિદ્ધિ થાય છ જાણ પુરૂષે માર્ગે જતા સામા આ
 વેના રોગી, વૃદ્ધ, ક્ષાત્કાલુ, અવ, ગામ પૂ ન પ્રગમ, રાત્ર ગર્ભિણી સ્ત્રી
 અો ગાયે બાર દોનાથી નમી ગએતો માણુમ એટલા લોકોનો પ્રથમ માગ
 આપીને પડી પોતે જતુ પડા અથવા અપકા ધાન્ય, પૂજવા યોગ્ય મ
 ત્રતુ મહા નાખી દાવેલુ ઉઠાણુ, સ્નાનતુ ઉદક, રૂા અને મહદુ એ
 ટના વાના ઉપધીને ગમ। ન કરતુ યુ , શ્લેષ્મ, વિષા, મૂત્ર, પ્રાનરિત
 અગ્નિ, સપ, માણુસ અને આયુધ એટલા નાના બુદ્ધિશાળી પુરૂષે માર્ગ
 મારે પણ ઉદનધન ન કરવા વિવેકી પુરૂષે નદીા કાઠા સૂરી, ગાયો
 માધનાા રથાનુ સુધી વડ આદિ વૃક્ષ તળાવ સરોવર, દૂના, આરામ
 વગેરે આવેલા સુધી પોતાના બધુને વગાવવા જતુ

કલ્યાણના અર્થા પુરૂષે ગરિને રખતે ઝાડના નીચે રહેતુ નદી ઉત્સવ
 તથા સ્નાતક સમાપ્ત થયા પહના કોષ દૂર નહેગે જતુ નદી જાણુ પુરૂષે
 એમના અગ્નિપ્રયા માણુસોની સાથે અથવા દાસની સાથે ગમન ન કરતુ
 તથા મધ્યાહ્ન સમયે અથવા મધ્ય રાત્રિએ પણ માર્ગ ગમન ન કરતુ કૂર
 પુરૂષ, રખવાળ, ચાડીયા શિલ્પી લોા અને અયોગ્ય મિત્ર ખટનાની સાથે
 ઘણી વાતા ન કરની તથા અકાળે એમની સાથે ક્યાય પણ ગમન ન
 તુ બહાનીની ઇચ્છા પ્રનાર માણુમે માગમા ગમે એટલો થાક લાો તે
 પણ પાડા, ગલ્લ અો ગાય એમની ઉપર બેમતુ નદી માણુસે માર્ગે
 જતા દસ્તિથી એક હજાર, ગામથી પાચ, તથા સિમકાવાળા પશુથી
 અને અશ્વથી દશ હાથને છેટે ચાનતુ બુદ્ધિશાળી પુરૂષે જાતું લીધા વિના
 માર્ગે ગમન ન કરતુ મુગમ કયા હોય લા ઘણી નિદ્રા ન લેતો, તથા
 માથે આનનાા લોન ઉપર વિશ્વામ ન રાખવો સુંકો મપ હોય તો પણ
 માર્ગ એમનાા જતુ જૂઓ એમના કાકીજ ગગખા તીવર જીરે નાલ
 લુની તથા કરી એમના માણુમે માર્ગ પણ માણુસો ઘેર ગમન ન કરતુ
 માર્ગના ધરમા આડે માા પણ પ્રવેશ ન કરવો

બુદ્ધિમાન પુરૂષે ાર્ય નાચર્મા ન બેમતુ, એમનાએ નદીમા પ્રવેશ ન
 કરતો અને સગા ભાઈની સાથે માગ જતુ નદી વિવેચી પુરૂષે પોતાની પમે

સાધન ન હોય તો જળના તથા સ્થળના વિષમ પ્રદેશ, ઘોર અટવી તથા
 હાલુ જળ એટલા વાનાનું કિલ્લવન ન કરવું જેમાં ઘણા ખરા લોકો કોવી,
 સુખના અભિલાષી અને કૃપણ હોય, તે સમુદાય પોતાનો સ્વાર્થ જોઈ એસે
 છે. જેમાંના સર્વે લોકો નાયકપણું ધરાવે છે, સર્વે પોતાને પડિત માને છે,
 અને મ્હોટાઈ ઇચ્છે છે, તે સમુદાય ખરાજ અસ્થામા આવી પડે છે.
 જ્યાં જલીવાનોને તથા ફાશીની સિપા પામેલા લોકોને રાખના હોય, જ્યાં
 બુગાર રમાતો હોય, જ્યાં પોતાનો અનાદર થતો હોય ત્યાં તથા કોઈના
 ખતનામા અને અંતઃપુરમાં ગમન ન કરવું જનશુ પુરુષે મનને ગમે નહીં
 તેવા સ્થળે, સ્મશાન, શૂન્ય સ્થાન, ચક્રેટું, ફેનગ તથા જ્યાં સૂકું ઘાસ
 ઘાણું પથરાયેલું હોય, જ્યાં પ્રવેશ કરતાં ઘણું દુખ થાય, તથા જ્યાં ક-
 ચરો નખાતો હોય એવું સ્થાનક, ખારી ભૂમિ, વૃક્ષો અગ્નિમાગ, પર્વતની
 દૂક, નદીનો તથા ફાતો ઝડો અને જ્યાં ભસ્મ, કાચલા, વાળ અને મા-
 ઘાની જોપરીઓ પડેલી હોય એટલો જગ્યાએ ઘણી બાર કિંમત ન રહેતું.
 ઘણો પરિશ્રમ થાય તો પણ જે સમયે જે કૃત્ય કરવાનું હોય તે ન મૂકવું.
 કહેશને વશ થએલો પુરુષ પુરુષાર્થ ॥ ક્ષણ રૂપ ધર્મ, અર્થ અને કામ એ
 ત્રણે મેળવી શકતો નથી

માથુમ છેક આડઅર મહિત હોય તો તેનો જ્યાં ત્યાં અનાદર થાય
 છે, માટે બુદ્ધિશાળી પુરુષે કોઈ પણ સ્થળે સિંગેર આડઅર જોડવો નહીં.
 • વિવેકી પુરુષે પરદેશ ગયા પછી પોતાની યોગ્યતા માફક સર્વાંગે વિશેષ
 આડઅર તથા સ્વધર્મને વિશે પશ્ચિમું નિષ્ઠા રાખવી કારણ કે તેમ ક-
 રનાથીજ મ્હોટાઈ, ખડું માન તથા ક્ષારેલા કાર્યની સિદ્ધિ આદિ થવાનો
 સમય છે. પરદેશે ખડું લાભ થાય તો પણ ઘણા કાળ મુધી ન રહેવું.
 કારણ કે, તેમ કરનાથી ગૃહકાર્યની અવ્યવસ્થા આદિ દોષ ઉત્પન્ન થાય
 છે, કાષ્ટ શ્રેષ્ઠ્યાદિકની પેડે લેતા વેચવા આદિ કાર્યના આરંભમાં, નિશ્ચિતો
 નાશ અને ઇચ્છીત લાભ વગેરે કામ સિદ્ધ થવાને અર્થે પચ પરમેષ્ટીનું
 સ્મરણ કરવું, જાતમહિતનું નામ ઉચ્ચારવું, તથા કેટલોએક વસ્તુ દેવના,
 ગુરૂના અને જ્ઞાન આદિના ઉપયોગમાં આવે એવી રીતે રાખવી. કારણ
 કે, ધર્મની પ્રવાનતા રાખનાથીજ સર્વ કાર્ય સફળ થાય છે. વનનું ઉપા-

જન કરવાને અર્થે જેને આરબ સમારબ કરવો પડે તે આવકે સાત
 ક્ષેત્રમાં ધન વાપરવાના તથા ખીજા એકાજ ધમકૂલના નિત્ય મોટા ૨
 નોરથ કરવા મળુ છે કે—વિચારવાન પ્રરથે નિત્ય મોટા મોટા મનોરથ
 કરના કારણે કે, પોતાનું જાગ્ય જેવા મનોરથ હોય તે પ્રમાણે પ્રયત્નિ
 કરવામા યત્ન કરે છે ધન, કામ અને ધર એ ત્રણ નસ્તુની પ્રાપ્તિ અથ
 કમો યત્ન વખતે 'નિષ્કા' થાય છે પ તુ ધમકૂલ કરવાને કેવળ
 મનમા' કરેતો સમ્પ પશુ નિષ્કા જતો નથી

લાભ થાય ત્યારે પૂરે કરેના મનોરથ લાભના અનુભાગથી મક્કળ
 કરવા કેમ 'કે—ઉદ્યમનું ફળ લક્ષ્મી છે, અને લક્ષ્મીનું ફળ સુખાને દાન
 દેવુ એ છે માટે જે સુખાને દાન ન કરે તો ઉદ્યમ અને લક્ષ્મી બે ને
 ફળિના કારણે થાય છે સુખાને દાન કે તોજ પોને ઉપાજન કરની લક્ષ્મી
 તે ધર્મની સદ્ધિ કહેવાય, નહી તો પાપની સદ્ધિ મહેવા. કહ્યુ છે કે—
 સદ્ધિ નશુ પ્રકારની છે એક ધર્મસદ્ધિ, બીજી ભોગસદ્ધિ અને ત્રીજી પાપ
 સદ્ધિ તેમા જે ધર્મસદ્ધિને ત્રિરે વપરાય છે તે ધર્મસદ્ધિ, જે શરીર સુખો
 અર્થે વપરાય તે ભોગસદ્ધિ અને જે દાનના તથા ભોગના પ્રમા આપની
 નથી તે અનથ ઉત્પત્ત) કનારી પાપસદ્ધિ કહેવાય છે પૂર્વભવે મરના
 પાપક્રમથી અથવા જોવિ પાપથી પાપસદ્ધિ પમાય છે આ વિષય ઉપર
 નીચેનું દષ્ટાત વિચારો —

વમતપુર નગરમા—એક બ્રાહ્મણ એક ક્ષત્રિય એક ગણિ અને એક
 સોની, એ ચાર જણા મિત્ર હતા તેઓ દ્રવ્ય ઉપાજન માટેને અથ આગે
 પરદેશ જનારો નીકળ્યા 'શત્રિએ એક ઉદ્યાનમા લા ત્યા વૃક્ષની શાખામે
 બહકતો એક સુવર્ણ પુરથ તેમણે દીધે ચારમાથી એક જાએ કહ્યુ દ્રવ્ય
 છે ' સુવર્ણપુ મે કહ્યુ "દ્રવ્ય આય આપનારો છે ' તે મામળી સર્વ
 જણાએ ભયથી સુવર્ણપુરને તળ્યો પણ સોનીએ સુવર્ણપુરનો મહ્યુ
 નીએ પડે" ત્યારે સુવર્ણપુર પાને પડ્યો પછી સોનીએ તેની એક
 આંખની કાંડી લીધી, અને બાકી મન સુવર્ણપુરને એક ખા માં મરો
 તે સર્વેએ દીધે પછી તે ચાર જણામાથી જે જણા ભોગન લાવવાને
 અથ મામમા મરા, અને જે જણા બાજુ રહ્યા મામમા મરેના મે જણા

ખહાર રહેલાને મારવાને અર્થે વિષ મિશ્રિત અન્ન લાવ્યા. ખહાર રહેલા
 જે જાણ્યો ગામમાંથી આવતા જે જાણીને ખટ્ગ પ્રહારથી મારી નાખી
 પોતે વિષ મિશ્રિત અન્ન બક્ષણુ કર્યું. આ રીતે ચાર જણા મરણ પામ્યા
 એ પાપરૂઢિ ઉપર દણ્ડાંત છે.

માટે દરરોજ દેવપૂજા, અન્નદાન આદિ પુણ્ય તથા અવમર આવે
 સધાપૂજા, સાધર્મિવાસલ્ય વગેરે અવસર પુણ્ય કરીને પોતાની લક્ષ્મી ધ-
 મકૃત્યે લગાડવી. સાધર્મિવાસલ્ય વગેરે અવસર પુણ્યો લાગુ પ્રવ્યતો, બધા
 કરવાથી થાય છે, અને તેથી તે શ્રેષ્ઠ પણ કહેવાય છે. અને દરરોજ ચતાં
 પુણ્યો નહાના કહેવાય છે. એવાત સત્ય છે, તોપણ દરરોજનાં પુણ્યો નિભ
 કરતા રહીએ તો તેથી પણ મોટું ફળ ઉત્પન્ન થાય છે. માટે દરરોજના
 પુણ્ય કરીને અવસર પુણ્ય કરવાં એ ઉચિત છે. ધન અહપા હોય, તથા
 ખીજાં એવાજ કારણ હોય તોપણ ધર્મકૃત્ય કરવામાં વિલંબાદિક ન કરવો.
 કહ્યું છે કે—યોડુ ધન હોય તો યોડામાંથી યોડુ પણ્ય આપવું, પણ મોઢા
 ઉદયની અપેક્ષા ન રાખવી. ઈચ્છા માફક દાન આપવાની શક્તિ ક્યારે
 કોને મળવાની? આવતી કાલે કરવા ધારેલુ ધર્મકાર્ય આજજ કરવું.
 પાછલે પહેરે કરવા ધારેલું ધર્મકાર્ય અગ્રેાર પહેલાજ કરવું. કામ્ય કે,
 મૃત્યુ આવશે ત્યારે એમ નહીં વિચાર કરે કે, “એણે પોતાનું કર્તવ્ય
 કેટલું કર્યું છે, અને કેટલું બાકી રાખ્યું છે?” પ્રવ્ય ઉપાર્જન કરવાનો
 પણ યથાયોગ્ય ઉદ્યમ, પ્રતિદિન કરવો. કેમકે—વશિષ્ઠ, વેશ્યા, કવિ,
 ભટ્ટ, ચોર, દગારા, ખાલણુ, એટલા લોકો જે દિવસે કામ પણ્ય લાભ ન
 થાય તે દિવસ નકામો માને છે. યોડી લક્ષ્મી મળવાથી, ઉદ્યમ છોડી
 ન દેવો. માધ કવિએ કહ્યું છે કે—જે પુરુષ યોડા પૈસા મળવાથી પો-
 તાને સારી સ્થિતિમાં આવેલો માને, તેનું દૈવ પણ પોતાનું કર્તવ્ય કર્યું
 એમ જાણી તેની સપત્તિ વધારતું નથી, એમ કમને લાગે છે, અતિ લોભ
 પણ ન કરવો. લોકમાં પણ કહ્યું છે કે—અતિ લોભ ન કરવો. તથા
 લોભનો સમૂળ ત્યાગ પણ ન કરવો. અતિ લોભને વશ થએલો, સાગરમે
 હી સમુદ્રમાં ખૂડીને મરણ પામ્યો.

હૃદયિની ઈચ્છા જેટલું ધન કોઈને પણ મળવાનો સંભવ નથી.

૧૬ પુરુષ ચક્રવર્તિપદ્મ, વગેરે કવિઓની ઈચ્છા કરે તો પશુ તે તેને
 માર્ગ વખતે મળવાનું નથી બોજન, રજા, આદિ તો ઈચ્છા કરીને મળી
 શકે કહ્યું છે કે—ધન્ય માણસ કદા મેળવનાર પુણ્ય પાતાની યોગ્યતા
 માણસ ઇચ્છા કરવી. લોકમાં પણ પરિમિત (પ્રમાણનાથી) વસ્તુ સામે તો
 મળે છે અને અપરિમિત (પ્રમાણરિતાથી) માટે તો મળતી નથી
 માટે પોતાના જાગૃત્વ, આદિના અનુમાર્ગથીજ ઇચ્છા રાખવી જે માણસ
 પોતાની યોગ્યતા પ્રતિ અધિક તે અધિકજ ઇચ્છા કરે તેને હનિષ્ઠ
 વસ્તુનો લાભ ન થાયથી હમેશા દુખીજારડેડું પડે છે નવાજ લાખ
 ટકનો અધિપતિ છતાં ફોડપતિ થયો અરોગ્યોનિશ ધણી ચીતા કર
 નાર, ધનશ્રેણીના તારાએનાજ ખીજા નુકસાન અદિ જાણના વળી કહ્યું
 છે કે—માણસોના મોરચા જેમ જેમ પૂજા થતા જાય તેમ તેમ તેનું મન
 નધુ લાભને માટે દુખી થતું જાય છે જે માણસ આશાનો દામ થયો
 તે નજે જગત્નો દામ સમજવો અને જેણે જ્ઞાનને પોતાની દામી કરી
 તેણે નજે જગત્ને પોતાના દાસ કર્યા.

ગૃહ્ય પુરોહિતે અથ આ કામ એ વસ્તુને જોખી જોખી જાવ
 ન યાવ તેવી રીતે સેવન કરવું કેમકે—ધર્મ અર્થ અને કામ એ ત્રણ
 પુરુષાય લેખા મુખ્ય ગણાય છે હાલ પુરોહિત અવર નીધાત્રણે મેવ
 કરે છે તેમાં જગલી દાથીની પેટે ધનનો અને અરો ત્યાગ કરીને
 લિપ્ત વિવસુખથી આમકા થએલો કો મારાગ આપત્તા નથી પડે
 એટલે સર્વે પે છે જે માણસ વિવસુખને રિતે ધણી આસન્નિ ગમે
 છે તેના ધનની, ધનની અને શરીરની પણ દાનિ થાય છે ધનને આ
 કામને છોડી દહો મગેનું ધન પાગકા લોભે લોભવે છે અને મેળવનાર
 પોતે દાથીને મારનાર મિદની પેટે માત્ર પામો ધણી થાય છે અથ
 અને કામ છોડીને એકલા ધનનીજ મેળા કરવી એ તો માધુ મુતિગજો
 ધમ છે પણ ગૃહસ્થનો નથી ગૃસ્થે પણ ધનને જાધા ઉપજારીને આ
 થતુ તથા કામનું સેવન ન કરવું કારણ કે જીજ્ઞાસુ (વાવવાને અર્થે
 રાખેલા દાખા બદાણ કરનાર) કળીની પેટે અધાર્મિક પુરુષનું પરિણામે
 કાંઈ પણ કલ્યાણ થતુ નથી મોમનીતિમાં પરુ કહ્યું છે કે—જે માણસ

પરલોકના સુખને બાધા ન આવે, તેવી રીતે આ લોકનું સુખ બોગવે તેજ સુખી કહેવાય. તેમજ અર્થને બાધા ઉપજાવીને ધર્મનું તથા કામનું સેવન કરનારને માથે ઘણું દેવું થાય, અને કામને બાધા ઉપજાવીને ધર્મનું અને અર્થનું સેવન કરનારને સસારી સુખનો લાભ ન થાય. આ રીતે ક્ષણિક વિષયસુખને વિષે આસક્તા યજ્ઞેલા, મૂળભોજી (મૂળને ખાઈ જનાર) અને કૃપણ એ ત્રણે પુરુષના ધર્મ, અર્થ તથા કામને બાધા ઉત્પન્ન થાય છે.

જે માણસ કાંઈ પણ એકદુ નહીં કરતાં જેટલું ધન મળે તેટલું વિષય સુખને અર્થેજ ખરચે, તે ક્ષણિક વિષયસુખને વિષે આસક્તા કહેવાય જે માણસ પોતાના બાપ-દાદાનું ઉપાર્જન કરેલું નાણું અન્યાયથી ભલાણુ કરે તે ખીજભોજી કહેવાય, અને જે માણસ પોતાના છત્રને, કુટુંબને તથા સેવક વર્ગને દુઃખ દધને દ્રવ્યનો સંગ્રહ કરે, પણ યોગ્ય—જેટલું ખરચવું જોઈએ તેટલું પણ ન ખરચે તે કૃપણ કહેવાય. તેમાં ક્ષણિક વિષયસુખને વિષે આસક્તા યજ્ઞેલા અને મૂળભોજી એ બંને જણાનું નાણું નાશ પામે છે, તેથી તેમનાથી ધર્મ અને કામ સચવાતાં નથી. માટે એ બંને જણાનું કલ્યાણ થતું નથી. હવે કૃપણે કરેલો દ્રવ્યનો સંગ્રહ પારકો કહેવાય છે. રાજા, ભાયાન, ભૂમિ, ચોર આદિ લોકો કૃપણના ધનના ધણી થાય છે, તેથી તેનું ધન ધર્મના અથવા કામના ઉપયોગમાં આવતું નથી. કેમકે—જે ધનને બાંકુ ઇચ્છે, ચોર લૂટે, કાંઈ જળબેદ કરી રાજાઓ હરણ કરે, ક્ષણમાત્રમાં અગ્નિ ભસ્મ કરી નાખે, જળ હુઆવે, ભૂમિમાં દાટયું હોય તો યદા હરણ કરે, પુત્રો દુરાચારી હોય તો બગાડારથી ખોટે માર્ગે ઉડાડે, તે ધણીના તાબામાં રહેલા ધનને ધિક્કાર આપે. પોતાના પુત્રને લાડ લડાવનાર પતિને જેમ દુરાચારીથી સ્ત્રી હસે છે, તેમ મૃત્યુ શરીરની રક્ષા કરનારને અને પૃથ્વી ધનની રક્ષા કરનારને હસે છે. કીડિઓએ સંગ્રહ કરેલું ધાન્ય, મધમાખીઓએ ભેગું કરેલું મધ અને કૃપણ મેળવેલું ધન એ ત્રણે વસ્તુ પારકાના ઉપભોગમાં આવે છે. માટે ધર્મ, અર્થ અને કામને બાધા ઉત્પન્ન કરવી એ વાત ગૃહસ્થને ઉચિત નથી. બ્યારે પૂર્વકર્મના યોગથી તેમ થાય,

ત્યારે ઉત્તરોત્તરથી બાધા થાય તોપણ પૂર પૂર્વનું રક્ષણ કરવું તે એ રીતે —

કામને બાધા થાય તો પશુ ધર્મનું અને અથવા રક્ષણ કરવું કારણ કે ધર્મ અને અર્થની સારી રીતે રક્ષા કરી હશે તો કામ ઇચ્છ્ય શુભેથી પૂર્ણ થઈ શકશે વળી અથ અને કામ એ બંનેને બાધા થાય તો પશુ સર્વ પ્રકારે ધર્મની રક્ષા કરવી કેમકે, અથનું અને કામનું મૂળ ધર્મ છે કેમકે — ગમે તો કાપરીમાં બિશ્વ મામીને પોતાની આશુચિત્ત ચલાવતો હોય તો પશુ નાણુમ ને પોતાના ધર્મો નાધા ન ઉપગત્તે, તો તેણે એમ જણવું કે, “હું મોટો ધનવાન છું” કાણુ કે, ધર્મ તેજ માન્યુ-શાનું ધન છે ને માણુમ મનુષ્યનવ પાળીને ધર્મ, અથ અને કામ એ ત્રણેનું સાધન ન હોય, તેનું આયુષ્ય પશુના આયુષ્ય પી પેડે તથા જણવું તે ત્રણમાં પશુ ધર્મ ગ્રેહ મણાર છે કાણુ કે તે વિના અથ અને કામ ઉત્પન્ન થતા નથી દ્રવ્યની પ્રાપ્તિના પ્રમાણમાં ઉચિત ખરચ કરવું ની વિશાળતા કહ્યું છે કે — જેટલી નાણાની પેદાશ હોય તેના નોંધા ભાગનો અગ્રવ પ્રત્યે મીળે એથી ભાગ વ્યાપારમાં અથવા વાણે લગાડવો ત્રીજો એથી ભાગ ધર્મકૃત્યમાં તથા પોતાના ઉચ્છેદમાં લગાડવો અને એથી ચતુર્થ ભાગ કુટુંબના સોજીને અર્થે ખર્ચવા કેટલાક એમ કહે છે કે — પ્રાપ્તિનો અર્થે અથવા તે કરના પશુ અધિક ભાગ ધર્મકૃત્યમાં વાપરવો આવી જાય ગૃહના દ્રવ્યના જાળીના સાર મવા કરવા કાણુ કે એક ધર્મ વિના જાળીના કાપો નમમાં છે

કેટલાક એકો કહે છે કે — ૬૫૨ આરેતા એ રચનોમાં પદ્મ પ ચન ગરીબ ગૃહસ્થને તથા બીજી ધાવાનું ગૃહસ્થને માટે કહ્યું છે એમ સમજવું તથા જીવિત અને લક્ષ્મી કાન વતન નથી! પશુ જાતમર આવ સતપુરો તે જાળીને તજીબસા કરતાં પશુ દન્યા ગણે છે ૧ મસનો ફેદાર કરવો દોષ, ૨ મિતના કરવી દોષ, ૩ પોતાની વિન ઓળી માટે કાંઈ કરવું દોષ, ૪ પોતાના વિધન બાંધેને માલ કરવી દોષ ૫ ૫ નાનું કરવું દોષ, ૬ રિક્ત કરવો દોષ, ૭ નાનું સાર કરવો દોષ, અથવા ૮ કાંઈ મકલ આનુ દોષ, તો કલ્યા પુરો (એ આઠ કૃતોમાં) ધનના ખર્ચની મજૂરી રાખતા નથી ને પુરુષ એક ૭ વિળી (પેસાનો

ચોથો ભાગ), પણ ખોટા માર્ગે જાય તો એક દળર સોનૈયા ગયા એમ સમજે છે, તેજ પુરુષ યોગ્ય અવસર આવે, જો કોઈ ધનનું કુટ્ટા દા-યથી ખરચ કરે, તો લક્ષ્મી તેને કોઈ વખતે પણ છોડે નહીં. આ વિષય ઉપર એક દૃષ્ટાન્ત નીચે પ્રમાણે છે:—

એક શેકના પુત્રની વદ્ધ નરી પરભેથી હતી તેજે એક દિવસે પોતાના સમસરને દીવાળીની નીચે પહેલાં તેજના છાંટા વડે પગગળાવે ચોપડતાં જોયો તે જોઈને તે મનમાં વિચાર કરવા લાગી કે, “મદારા સસરાની એ કૃપણતા છે કે ધણી કરકસર છે ?” એવો સંશય આવ્યાથી તેજે સસરાની પરીક્ષા કરવાનું ધ્યેય. એક દિવસે “મદાર માયુ” દુ ખે છે. “ચોળા બહાનાથી ને સૂત રહી, અને ઘણી ઘણી-ખૂમો પાડવા લાગી. સસરાએ ઘણા ઉપાય કર્યા, ત્યારે તેજે કહ્યું, “મને પહેલાં પશુ કોઈ કોઈ વખતે એવો દુખાવો થતો હતો ત્યારે જાંચાં મોતીના ચૂર્ણના લેપથી તે મટતો.” તે સાંભળી સસરાને ઘણો હર્ષ થયો. તેજે પુરત જાંચાં મોતી મગાવી વાટવાની તૈયારી કરી, એટલામાં વચ્ચે જ ખરી વાત હતી તે કહી

ધર્મેશ્વરમાં ખરચ કરુ એ એક લક્ષ્મીનું વર્ણન છે. કારણ કે તેમ કરવાથીજ તે મિથર થાય છે. કહ્યું છે કે—દીવાળી ધનનો નાશ થાય છે, એમ તું કોઈ કાળે પણ સમજીશ નહીં જીવ્યો કુત્રા, બગીચા, ગાય વગેરે જમ જમ દેતા જાય છે, તેમ તેમ તેમની સપદા વૃદ્ધિ પામે છે. આ વિષય ઉપર નીચે પ્રમાણે દૃષ્ટાન્ત છે:—

વિદ્યાપતિ નામે એક શ્રેષ્ઠ ધણો ધનવાન હતો. લક્ષ્મીએ સ્વપ્નમાં આવી તેને કહ્યું કે, “હું આજથી” દશમે દિવસે ત્યારા ધરમાંથી નીકળી જવાની છું.” પછી શ્રેષ્ઠીએ પોતાની સ્ત્રીના કહેવાથી સર્વે ધન તેજ દિવસે ધર્મના સાત ક્ષેત્રોમાં વાપર્યું, અને તે ગુરુ પાસેથી પરિચલનુ પ્રમાણ કરીને રાત્રે સુખે સુઈ રહ્યો. પ્રભાત સમયે જોયું તો પાછું ધરમાં પહેલાની સાફ પરિપૂર્ણ ધન તેના જોવામાં આવ્યું. ત્યારે ફરીથી તેણે સર્વ ધન ધર્મેશ્વરમાં વાપર્યું એમ કરતાં ત્રણ દિવસે ગયા. દશમે દિવસે ફરી સ્વપ્નમાં આવી લક્ષ્મીએ કહ્યું કે, “ત્યારા પુણ્યને લીધે હું ત્યારા ધરમાંજ ટકી રહી છું.” લક્ષ્મીનું આ વચન સાંભળી વિદ્યાપતિ શ્રેષ્ઠી

પરિશ્રમ નનનો કદાચ ભગ યાવ, એવા ભયથી નગર મૂકી બહાર નીકળે રહ્યો એવામાં કાંઈ એક રાત્રી પહોંચે પુત્ર ન મૂકતા મરી ગયો હતો તેની બાદીએ ચોર્ય પુરુષને બેઠો રહ્યો માટે પદરતીની ચામી મત્રી વગેરે સામગ્રીએ અભિભૂત કરી રાખ્યો હતો તે દાથીએ આવી આ વિધાપતિ એવીને અભિષેક કર્યો પછી આકાશગણી યવા પ્રભાએ વિધાપતિએ રાત્રી તરીકે જિનગિમા ૧૧ આપના કડી રાત્રી ચલાયુ અને તે રાત્રી પાચમે બે મોક્ષ પામ્યો . . .

આવથી ધનનું કાન કરનાર માણસ ઉપર કાંઈ ગત રાખતુ નથી પણ જ્યાં ત્યાં તેની પ્રજામાં ચાલે છે ત્યાં તેની કાંઈ પ્રજા ની દાનિ થતી નથી, અને તેની સુખમુદ્ધિ વગેરે વિશેષ વિશેષ મુદ્ધિ પામે છે માટે ધનનું કાન કરતુ તે ઉપર કદાચ રીતે આ લોકમાં તથા ૫ લોકમાં લાભમગી છે કેમ — વિવિધ પુરો પોતાની પુદ્ધિ આન ચરમનના બગતી મગરૂરી હોવાથી મર કમરો ધોગથી વળે છે પણ પછી પુરો પોતાના દુઃખથી લજ્જાએના હે રાને લીધે સર્વ દેશો મનના રા મળીને આવે છે આ વિષય ઉપર ધીમે પ્રભાએ એક વ્યા છે —

દેવ અને યજ્ઞ નામે શેઠ નહીં રાનિયા મધે કુળના હના કાંઈ ન ગળે રિગેમાંના પહેલું રાત્રીનું કુળ તેમનાં લેવામાં આવું દેવ એવાં ચુર્ચાવદ, પોતાની નને દેવ વગી રહેતો અને પરચને સર્વ આનંદ મમાન મધુનોશ દાવાની પાંચ વગેરે વગરે પત્ર તે ની ગાયે પાછો વળે પછી પહેલી રાત્રી લેવામાં બહુ દોર નથી એમ વિચારી તેણે દેવ લે ની નાંદર ચૂંકીને કુળ કાંઈ અને પાંડુ મેનમા વિચાર્યું એવાં (દેવેગે) આરા મિત્રને ધન્ય છે કાંઈ કે એનામાં મેલી બીજી નિર્ભયતા વગે છે તે પછી યુક્તિથી દુ જેને આ કુળમાં બાંધાઈ કડીયું એમ વિચારી યજ્ઞને કુળ પુણ્ય ગમ્યુ અને બીજે રાત્રી રાત્રી તે કુળના દ્રવ્યો પાંચ કિલ્લા બગીડુ અનુદમે બને જો પોતાને ગમે ન તા લાવેલા કિલ્લાની વડેયકુ દગવેના અનુદ આ રો તારે ધન્ય કિલ્લાને દેવેગેએ ધન્ય આમદથી તે રાત્રી પુણ્ય વગરે પછી ને વાત હતી તે બી પછી દેવેગે

એ કહ્યું, “અન્યાયથી મેળવેલું એ ધન કોઈ પણ રીતે સંકરવા યોગ્ય નથી. કેમકે, જેમ ખાટી કાંઈ અંદર પડે તો દૂધનો નાશ થાય છે, તેમ એ ધન લીધાથી પોતાનું ન્યાયથી ઉપાર્જેલું ધન પણ એની સાથે અવશ્ય નાશ પામે છે” એમ કહી દેવશ્રેષ્ઠીએ તે સર્વ અધિક કરિયાણું હતું તં બહુ કરી યશશ્રેષ્ઠીને આપ્યું. “પોતાની મેળે આદ્યું આવેલું ધન કોણ સૂકે !” એમ લોભથી યશશ્રેષ્ઠી ને સર્વ કરિયાણું પોતાની વખારે લઇ ગયો. તેજ દિવસની રાત્રિએ ચોરોએ યશશ્રેષ્ઠીની વખારે ધાક પાડી સર્વ કરિયાણું લઈ ગયા. પ્રભાત કાળમાં કરિયાણાના ગ્રાહક ઘણા આવ્યા. તેથી બનણું તથા તેથી પણ વધારે મૂલ્ય મળવાથી દેવશ્રેષ્ઠીને બહુ લાભ થયો. પછી યશશ્રેષ્ઠી પણ પરતાવો થવાથી સુશ્રાવક થયો, અને શુદ્ધ વ્યવહારથી ધન ઉપાર્જીતે સુખ પામ્યો. આ રીતે ન્યાયથી તથા અન્યાયથી ધન ઉપાર્જન કરવા ઉપર એ મિત્રોની કથા કહી છે.

આ વિષય ઉપર લૌકિક શાસ્ત્રમાં કહેલી એક વાર્તા નીચે પ્રમાણે છે.

અંપાનગરીમા સોમ નામે રાજા હતો તેણે “સુપર્વતે વિષે દાન આપવા યોગ્ય સાડું દ્રવ્ય કયું ? અને દાન લેવાને સુપાત્ર કોણ ?” એવું મંત્રીને પૂછ્યું. મંત્રીએ કહ્યું. “આ નગરમાં એક સુપાત્ર બ્રાહ્મણ છે, પણ ન્યાયથી ઉપાર્જન કરેલા શુભ દ્રવ્યનો યોગ મળવો સર્વે લોકોને અને વિશેષે કરી રાજાને દુર્લભ છે. કેમ કે—જેમ સારા ખીજનો અને સારા ફોતનો યોગ મળવો કઠણ છે, તેમ શુદ્ધ મનનો દાતા અને યોગ્ય ગુણને ધરાવનાર પાત્ર એ બનનેનો યોગ મળવો પણ દુર્લભ છે. તે સાબળી સોમ રાજાએ પર્વ ઉપર પાત્રે દાન દેવાના હેતુથી કોઈ ન બાણે તેવી રીતે વેપ બદલીને રાત્રિને સમયે વણિક લોકોની દુકાને જઈ સાધારણ વણિક પુત્રને કરવા યોગ્ય કામ આઠ દિવસ સુધી કર્યું, અને તેના બદલામાં આઠ દ્રમ્મ ઉપાર્જન કર્યા. પર્વ આવેથી સર્વ બ્રાહ્મણોને નિમંત્રણ કરી સુપાત્ર બ્રાહ્મણને બોલાવવા સાડું મંત્રીને મોકલ્યો. મંત્રીએ તે બ્રાહ્મણને બોલાવતાં તેણે કહ્યું કે, “જે બ્રાહ્મણ લોભથી મોહમાં પડી પડી રાજા પાસેથી દાન લે, તે તમિસ્ત્રાદિક ઘોર નરકમાં પડી દુઃખી થાય રાજાનું દાન મધમાં મિશ્ર કરેલા ઝેર સરખું છે. અવસર આવે

બને પોતાના પુત્રનું માંસ ખાવું તે સાડ પછી રાજ પામેથી¹ દાન ન લેવું
 ચઢી પાસેથી દાન લેવું તે દસ દિસા મમાન, કનાન પામેથી લેવું તે મો
 દિસા સમાન, વેશ્યા પાસેથી લેવું તે હજાર દિસા સમાન અને રાજ
 પાસેથી લેવું તે, દગ હજાર દિસા મમાન છે એવા સ્મૃતિના, તથા પુરાણ
 આદિના વચનોમા ગળ પામેથી દાન લેવામા દોન કહ્યો છે માટે હું રાજ
 દાન નહી લઉં " પછી મારીએ કહ્યું ' , રાજ પોતાના જીવનમાથી ન્યા
 મમાર્ગે મેળવેવું સાડ નાણુ તમને આપને માટે તે લેવામા કાંઈ પાપ
 નથી ' વગેરે વચનોથી બહુ મમજગી મારી તે મુપાન બ્રાહ્મણને રાજ
 ની પામે લાઈ ગયો તેથી રાજાએ, બહુ હર્ષથી બ્રાહ્મણને બેમવા માડ
 આસન આપ્યું પગ ધોઈ વિનયથી તેની પૂજા કરી અને ન્યાયથી કપા
 જના આઠ દ્રમ્મ તેને દક્ષિણા તરીકે કોઈ ન જોડે શકે એવી રીતે તેની
 મૂકીમા આપ્યા બીજા માલશો તે જોઈ થોડા, ગુસ્સે થયા તેમના મનમા
 એવો વહેમ આવ્યો કે, " રાજાએ કાલ માર વસ્તુ જાની રીતે એ
 આપી " પછી રાજાએ સુનણુ વગેરે આપીને બીજા માલશોને મળુદ
 કયા સર્પની રાજા તરફથી વિનયગીરી થઈ બીજા મરે માલશોનું મ
 જાએ આપેવું ધન કોઈનું છે મામમા, તો મેળવું તેથી થોડી વધુ મુ
 તમા ખપી ગયું પછી મુમાન બ્રાહ્મણે આવીલા આઠ દ્રમ્મ આનં વન્ધ
 આદિ કાયમા વાપયા તો પછી ન્યાયથી ઉદારજના તેથી ખુમા લઈ
 પછી અક્ષત નિધિની પેઠે તથા લેવમા વાવેના સારા બીજની પેડ બહુ
 ની રૂઢિ બહુ કાગ મૂકી થતી રહી આ રીતે ન્યાયર્જિત ધન ઉપર
 સોમ રાજાની કથા છે ,

૧ ન્યાયથી મેળવેવું ધન આ મુપાને દાન એ બેના સબંધથી ચ
 હમગી (માર બાગા) થાય છે તેમા ૧ ન્યાયથી મેળવેવું ધન અને મુ
 પાત્ર દા. એ બેના મોમથી પ્રથમ બાગો થાય છે, એ પુણ્યાનુક્રમિ પુ
 જનું કારણ હોવાથી એથી ઉત્કૃષ્ટ દેવતાપણુ મુર્ગલિસાપણુ તથા મમમિત
 વગેરો લાભ થાય છે, અને એની સામમના લાભને આને મોત પળ
 થોડા વખતમા પ્રાપ્ત થાય છે અહિ ધનમાથરાહ તથા સાનિમા વગેરેનું
 દક્ષાત જાણવું

છે મ્હોટા આગ, સમારબ વગેરે અનુચિત કમ કરીને બેગ કરેનું
ધન ધનકુલમાં ન વાપરે તો, તે ધનથી આતોમાં અપયશ એને પર
લોકમાં નરકજ પ્રાપ્ત થાય અદિ મમ્મલુત્રી વગેરેના દષ્ટાત જાણુ.

૧૧) ૪ અન્યાયથી મેળવેલું ધન અને કુપાન દાન એ મેના યોગથી ચોરો
બાગો થાય છે એથી આજુસ આનોઆ સત્પુરોને વિદ્યાગા એ મ થાય
છે અને પરતોમાં મરકાદિક ગુણિમાં જાય છે । આટે એ ચોરો બાગો
ત્રિવેદી પુરોએ આ રાત જોવો કેમ? — અન્યાયથી મેળવેલા ધનનું દાન
આપવામાં જુ દોષ છે ગાયને માગી તેના 'મામથી' કાગ તે તમ કરના
જેવી આ વાત છે અન્યાયે મેળવના ધનથી લોકો ને શ્રદ્ધા કરે છે તેથી
અજ્ઞાન નિહ્વે આ એનાજ (મુક્તસ) હવણી જાતના લોકો ધર્મ રક
છે ન્યાયથી મેળવેલું થેકુ પલુ ધન જો સુપાત્રે આરો તો તેથી જનાયુ
થાય છે પરંતુ અન્યાયથી મેળવેનું થલુ ધન આપે તો પલુ તેથી માર્
ખર ફળ વિપાવાનું નહો અરો મેળવેલા ધનથી જો માણુમ પોતાના
પાણીની ઇચ્છા રાખે તો હોય તે મનદૂત નામે એર બક્ષય કરી જીવવાની
આશા રાખે છે અરો મેળવેલા ધન હાર પોતાનો નિરાહ અનાનના
ગૃહસ્થ પ્રારે અનાયમાં આલનારો, 'કલ' કરનારો અદકારી અને પાપ
કર્મો હોય છે અદિ ૨ શ્રેષ્ઠી વગેરેના દષ્ટાત જાણુ ૨૪ શ્રેણીની કથા
નીચે પ્રમાણે છે —

મારવાડ દેશને વિષે પાલી ગામમાં કાઠુયાક નામે પાનાક નામે મે
બાઈ રતા તેમાં ન્હો બાઈ માતાક ધનવત્ અને મ્હોટો બાઈ કાઠુયાક
જલુ રિત્રી હતો મ્હોટો બાઈ હરિદ્રી હેવાથી રાનાને ઘેર આડરી કરી
પોતાનો નિવાહ કરે એક મંમરે વસાકામમાં દિવસે જલુ મહેનત મરવાથી
ચાકી મએતો કાઠુયાક રોજિએ મુખ રોએ એટલામાં પાતાકે એવના
હરને કલું દ, 'બાઈ' આપણી ખેતરોના કપારડામાં પાણી ધણુ બ
રાઈ ગયાથી ફાગી ગયા, કલ તને કાંઈ તેની ચિતા નથી? એનો ક
મકો સાબળી તુરત પોતાની પયારી છોડી કાઠુયાક હરિદ્રી પારડે છે આ
કરી મરનારા પોતાના જીવની નિદા કરે તો છો મદળા લઈ ખેતરે ગયો
અને મરનાક લોકો ફાગી મએતો કારડાને ફરીથી સમા કરતા જોઈ

જેને હાથે કરી તેને ઠગીને સુવર્ણસિદ્ધિ મેળવી કરી આ રીતે ત્રય પ્રકારની
 સિદ્ધિ હાથ આવવાથી રૂઝેલી કેટલાક કરોડો ધનનો માલીક થયો પોતાનું ધન
 માર્ગીય, સુખાત્રે તથા અનુકૂળ ધનમાં મથેલ વાપરવાનું દર રહ્યું પણ
 અન્યાયથી મેળવેલા ધન ઉપર નિર્વાહ કરવાનું તથા પૂર્વની મગીન ગિય
 તિ અને પાછળથી મળેલી ધનસપતનો પાર વિનાનો અદ્ભૂત એવા માર
 જોથી રૂઝેલીએ સુત્ર લોકોને ઉખેડી નાખ્યા, નવા નવા કા નધા ના
 ખીન ધનવાન લોકો સાથે હરીફાઈ તથા અત્સર વગેરે કરવા ગેરે
 દુટ કામો કરી પોતાની ભક્ષી લોકોને પ્રત્યક્ષાળની રાત્રી સરખી બન
 કર દેખાડી

એક મમળે રૂઝેલીની પુત્રીની રત્નમંડિત કંશળી બહુ સુંદર હોવાથી
 રાજાએ પોતાની પુત્રી માટે માગી, પણ તે શેઠે આપી નહી ત્યારે રાજાએ
 બળાત્મકથી તે કંશળી ત્રીની તેથી રાજા ઉપર રોષ કરી રૂઝેલી મેલ
 લોકોના રાજ્યમાં ગયો અને ત્યાં કોડો સોનેના ખરચી મોગલ લે અને
 વલ્લભીપુર ઉપર અદાઈ કરવા લાઈ આ પો મોગલોએ વલ્લભીપુરના રાજાના
 તાબાનો દેશ ભાગી નાખ્યો, ત્યારે રૂઝેલીએ સુત્ર મળવાથી આવેલા અ
 થના રખવાળ લોકોને છાત્ર દ્રવ્ય આપી તેમને ફાડી મપાડ ક્રિયાનો પ્રવ
 ચ કરા પો પૂર્વ વલ્લભીપુરમાં એવા નિયમ હતો કે, મહામનો પ્રવેશ આવે
 એટલે રાજા સૂના વચનથી આવેના ઘોડા ઉપર ચડે અને પછી પહેલેથીજ
 તે કામ માટે ઠગવી રાખેલા લોકો પચવાજિત્રો વગાડે, એટલે તે ઘોડો
 આકાશમાં ઉડી જાય પછી ઘોડા ઉપર રનાર અએતો રાજા શત્રુઓ
 હજી અને મમામની સમાપ્તિ થાય ત્યારે ઘોડો પાછો સૂર્યમંડળે જાય
 આ પ્રમળે રૂઝેલીએ પચવાજિત્રો વગાડનાર લોકોને ફાડ્યા હતા, તેથી
 તેમજો રાજા ઘોડા ઉપર અદાયા પહેલાજ પચવાજિત્રો વગાડતા એ
 ટલે ઘોડો આમશમાં ઉડી ગયો શિત્તાદિત્ય રાજાને તે સમયે શુક્ર ને
 સૂર્ય નહી ત્યાર શત્રુઓએ શિત્તાદિત્યને મારી નાખ્યો, અને મુખે વલ
 ભીપુરનો બગ થયો કહ્યું છે કે—નિકમ મવત્ કલ્પ વરસ મયા પછી
 વલ્લભીપુર આગ્ય રૂઝેલીએ મોગલોને પણ જાળ વિનાના પ્રદેશમાં પાડીને
 મારી નાખ્યા એ રીતે રૂઝેલીનો સમય કલો

અન્યાયથી મેળવેલા ધનનું એવું પરિણામ ધ્યાનમાં લઈ ન્યાયથી ધન મેળવવાને સારું ઉપમ કરવો. કેમકે—સાધુઓના વિદાર, આદાર, વ્યવહાર અને વચન એ ચારે વાના શુદ્ધ છે કે નહીં તે જોવાય છે. પણ ગૃહસ્થનો તો માત્ર એક વ્યવહારનું શુદ્ધ છે કે નહીં તે જોવાય છે વ્યવહાર શુદ્ધ હોય તોજ સર્વ ધર્મકૃત્યો સફળ થાય છે મિત્રકૃત્યકારે કહ્યું છે કે, વ્યવહાર શુદ્ધ રાખવો એ ધર્મનું મૂળ છે. કેમકે વ્યવહાર શુદ્ધ હોય તો તેથી મેળવેલું ધન શુદ્ધ હોય છે. ધન શુદ્ધ હોય તો આદાર શુદ્ધ હોય છે. આદાર શુદ્ધ હોય તો દેહ શુદ્ધ હોય છે, અને દેહ શુદ્ધ હોય તો માણસ ધર્મકૃત્ય કરવાને ઉચિત થાય છે, તથા તે માણસ જે જે કામ કૃત્ય કરે છે, તે તે કૃત્ય તેનું સફળ થાય છે. પરંતુ વ્યવહાર શુદ્ધ ન હોય તો, માણસ જે જે કામ કૃત્ય કરે તે સર્વ તેનું નકામું છે. કેમકે, વ્યવહાર શુદ્ધ ન રાખનાર માણસ ધર્મની નિંદા કરાવે છે, અને ધર્મની નિંદા કરાવનાર માણસ પોતાને તથા પરને અતિશય દુર્લભમોચિ કરે છે. એમ સ્ત્રમા કહ્યું છે. માટે વિચક્ષણ પુરુષે બની શકે તેટલો પ્રયત્ન કરી એવા ફલ કરવા કે, જેથી મૂર્ખજનો ધર્મની નિંદા કરે, નહીં. લોકમા પણુ આદાર માફક શરીરપ્રકૃતિ બધાય છે, એ વાત પ્રકટ દેખાય છે જેમ, પોતાની બાલ્યાવસ્થામાં બેંશનું ફલ પીનારા ઘોડાઓ જળમાં સુખે પડ્યા રહે છે, અને ગાયનું દૂધ પીનારા ઘોડાઓ જળથી દૂર રહે છે. તેમ માણસ પણ નાનપણુ આદિ અવસ્થામાં જેવો આદાર ભોગવે છે, તેવી તેમની પ્રકૃતિ બધાય છે. માટે વ્યવહાર શુદ્ધ રાખવાને માટે સારો પ્રયત્ન કરવો. આ રીતે વ્યવહારશુદ્ધિનું સ્વરૂપ કહ્યું છે.

વળી દેશાદિ વિરક્ષ વાતનો સાગ કરવો. એટલે જે વાત દેશવિરક્ષ (દેશની રહીને મળતી ન આવે એવી) અથવા સમયને અનુસરતી ન હોય એવી કિંચ રાજાદિકને ન ગમે એવી હોય, તે છોડી દેવી. દ્વિતોપદેશમાળામાં કહ્યું છે કે, જે માણસ દેશ, કાળ, રાજ, લોક તથા ધર્મ એટલામાં કોઈને પણ પ્રતિકૂળ આવે તેવી વાત જો વળે, તો તે સમકિત અને ધર્મ પામે. તેમાં સિધ દેશમાં ખેતી અને લાટ દેશમાં દાર નિપજવવો એ દેશવિરક્ષ છે. બીજું પણ જે દેશમાં શિષ્ટ લોકોએ જે વર્ત્યું હોય તે તે દેશમાં દેશવિરક્ષ બધુવું. અથવા જાતિ, કુળ વગેરેની રીતમાતને જે અ-

મુચિત હોય તે દેશ વિરુદ્ધ કહેવાય, જેમ, આદ્યલે મનપાન કે વુ, તથા તત, સવણ વગેરે વસ્તુઓ નિકળેલાં એ, દેશવિરુદ્ધ છે તેમના શાબ્દમા કહ્યું છે કે, (તવનો) વ્યાપાર કરનાગ આલણો જગતમા તલ માફક હસામ તથા કાળ કામ કરનારા હોવાથી કાળા ગણાય છે, તથા મરતો કે, તલની પેઠે ધાણીમા પીસાય છે કુળની રીતુમાત પ્રમાણે તો ચૌલુવ્ય વગેરે કુળમા, ચએ, ના-લોકાને મનપાન કે વુ તે દેશવિરુદ્ધ છે અથવા, પરદેશી લોકો આગળ તેમના દેશની નિંદા કવી વગેરે દેશવિરુદ્ધ કહેવાય છે

૪૨ કાળવિરુદ્ધ આ રીતે — ચિયાંજામા હિમાવય પવતના આમ પાસના પ્રદેશમા બધા ધણી, ટાઢ પડતી, હોય ત્યાં, અથવા ગરમીની મોશ મમા, ગાદવાડ જેના અનિશય નિજળ દેશમા, અથવા વધા ગમા બધા વહુ, પાણી, જેમ અને ઘણાજ ચીકણા, કાદન, રહે છે, એવા પશ્ચિમ તથા પશ્ચિમ મુદને મઠે આવેલા મકણ, વગેરે દેશમા પાતાની સારી શક્તિ તથા મોટી સારી સહાય વગેરે ન છતાં જુવુ તથા, બધ કર દુમળ પડ્યો હોય ત્યાં, એ રાજાઓ ની માહો માહે તકરાર ચાલતી હોય ત્યાં, ધાડ વગેરે પડવાથી માર્ગ બંધ પડ્યો, હોય ત્યાં, અથવા પાર ન જઈ શકાય એવા મહોટા, જમનમા, તથા મગીસાજ વગેરે, બધ કર, સગવડમા, પોતાની તેવી શક્તિ, વના તથા મોટી તેની સહાય વગેરે વિના જુવુ કે જેથી પ્રાણ ની, અથવા, ધનની હાનિ, થાય, નહીં તો, બીજા મોટા અનર્થ સામે આવે, તે કાળવિરુદ્ધ દેશમા અથવા ફાગણ માસ ઉતરી ગયા પછી તલ પિ, હવા, તિતનો વ્યાપાર કરવો અથવા તિલ બહણ કરવા વગેરે, વધામળમા તાદનમ વગેરેની, બાજી, લેવી વગેરે તથા બધા ધણી, જનાકુળભૂમિ, હોય ત્યાં ગાડી ગાડા ખેડવાં વગેરે, એવા મહોટા દોષ, ઉપજનનાર કૃત્ય કરવું, તે કાળવિરુદ્ધ કહેવાય

૪૩ રાજવિરુદ્ધ આ રીતે — રાજ વગેરેના, દોષ દાખવા રાજના માનનીક મુત્રી વગેરેનું, આપ્તમાન ન કરવું, રાજથી, વિપરીત એવા લોકો ની સોળત કરવી, વૈરિના સ્થાનકમાં લોભથી-જુવુ, વૈરિના સ્થાનકથી આવેલાની સાથે વ્યવહાર વગેરે, તખવો, રાજની મહેરબાની છે એમ સમજી રાજના કરેના મમમા પણ ફેરફાર કરવો, નગરના, આગેવા

લોકોથી વિપરીત ચાલવું, પોતાના ધણીની સાથે નીમકદરામી કરવી, વગેરે રાજવિરુદ્ધ કહેવાય છે. તેનું પરિણામ ધણું દુઃસહ છે. જેમ ભુવન-ભાનુ કેવળીના છવ રૂપ રેહિણીનું થયું તેમ. તે રેહિણી નિઝાવાળી તથા બણેલી, સ્વાધ્યાય ઉપર લક્ષ રાખનારી એવી હતી, તો પણ વિક્ષાના દસથી વધુ રાણીનું કુશળપણું વગેરે દોષો બોલવાથી રાજ્યને તેના ઉપર રોપ ચઢ્યો, તેથી ઉત્તમ શ્રેષ્ઠીની પુત્રી હોવાથી માનીતી એવી રેહિણીની છબના રાજ્યએ કટકે કટકા કર્યા, અને દેશ બહાર દાદી મૂકી. તેથી દુઃખી થએલી રેહિણીએ અનેક ભવોમા જિવ્હાછેદ વગેરે દુઃખો સહ્યા.

લોકોની તથા વિરોધે કરીને ગુણી જનોની નિંદા ન કરવી. કેમ કે, લોકોની નિંદા કરવી, અને પોતાના વેખાણુ કરવાં એ બન્ને લોકવિરુદ્ધ કહેવાય છે. કેમકે—ખરા ખોટા પારકા દોષ બોલવામાં શુ લાભ છે? તેથી ધનનો અથવા યશનો લાભ થતો નથી, એટલું જ નહીં પણ જેના દોષ કાઢિયે, તે એક પોતાનો નવો શત્રુ ઉત્પન્ન કર્યો એમ થાય છે. ૧ પોતાની સ્તુતિ, ૨ પારકી નિંદા, ૩ વશ ન રાખેલી છબ, ૪ સારાં વસ્ત્ર અને ૫ કપાય આ પાંચ વાનાં સંયમ પાળવાને અર્થે સારો ઉદ્યમ કરનારા એવા મુનિરાજને પણ ખાલી કરે છે. જે પુરુષમાં ખરેખરા ધણા ગુણ હોય, તો તે ગુણો વગર કહે પોતાનો ઉત્કર્ષ કરશેજ, અને જે તે (ગુણો) ન હોય તો ફાગટ પોતાના પોતે કરેલાં વેખાણુથી શું થાય? પોતે પોતાના બહુ વેખાણુ કરનારા સારા માણસને તેના મિત્ર હસે છે, બાંધબંજનો નિંદા કરે છે, મ્હોટા લોકો તેને કોરે મૂકે છે, અને તેનાં માંખાપ પણ તેને બહુ માનતા નથી. બીજાનો પરાભવ અથવા નિંદા કરવાથી તથા પોતાની મ્હોટાઇ પોતે પ્રકટ કરવાથી ભવે ભવે નીચ ગોત્ર કર્મ બધાય છે. તે કર્મ કરોડો ભવ થએ પણ છૂટવું મુશ્કેલ છે. પારકી નિંદા કરવી એ મહા પાપ છે. કારણ ધણી ખેલતી વાત છે કે, નિંદા કરવાથી પારકાં પાપો વગર કરે માત્ર નિંદા કરનારને ખાડામાં ઉતારે છે. એક નિંદક વૃદ્ધ જીતુ દષ્ટાંત નીચે પ્રમાણે છે. —

સુઆમ નામના ગામના સુંદર નામનો એક શ્રેષ્ઠ હતો. તે મ્હોટા ધર્મી અને મુસાફર વગેરે લોકોને ભોળન, વસ્ત્ર, રહેવાનું સ્થાનક વગેરે

આપીને તેમના ઉપર મ્હાટા ઉપકાર નો નો તેની પગારમાં એ
 ૬૬ બ્રાહ્મણી રકની હતી તે શેઠની હસ્તેમાં નિર્ધાર થયો કે, 'ઓ કો
 કે, 'મુસાફર લોકો પરદેશમાં મરણ પામે છે, તેમની ચાપલુ વગેરે ગા
 વાની લાનચથી એ તેડી પોતાની સમ્પત્તિ બતાવે છે અને 'એક વખતે
 બુધ્ધ તમથી પીડાએલો એક દાર્પટિક આવ્યો તેને ધ મા ન હોવાથી
 બરનાજી પામે જતા મગાનીને તે પાછ, ઓ તેથી તે મગી ગયો કાગ્જ
 કે, બરનાજી માથે રાખેલા ઘાશના ચમણમાં ઉપથી જતી મમડીએ
 મોગમાં પડેલા સર્પના મુખમાંથી એક પડયુ હતું દાર્પટિક મરણ પામ્યો
 તેથી ઘણી ખુશી થએલી બ્રાહ્મણીએ કહ્યું કે, "જુઓ, આ કેવું ધાર્મિક
 છે !' તે સમયે આકાશમાં ઉભી રહેલી હત્યાએ વિચાર થયો કે, લગ્ન
 (શ્રેદી) નિરપગધી છે સર્પ અગ્નિ તથા મમડીના મોગમાં અપજાએલો
 દેનાથી પરદેશ છે, સમડીની જાતજ સર્પને બક્ષણ કરનારી છે, ઓ
 ભગવાદેશ પણ એ વાતમાં અનલ છે માટે હવે હું અને મગજી !' એમ
 વિચારી છેવટ તે હસા દૃઢ બ્રાહ્મણીને વગળી તેથી તે કાળી કૂચડી ઓ
 આ રાગ વાળી થઈ રીતે પારકા જોડા દોષ બોલના ઉપર લોભપ્રમિદ
 દટાત છે

હવે કોઈ રાજની આગળ મોઢ પરદેશીએ લાવેલી નજી દોષગીએની
 પત્નિએ પરીક્ષા કરી તે એમ કે—એકના કાનમાં હારો નાખ્યો, તે
 તેના મુખમાંથી બહાર નીકળ્યો તે માનવ્યુ હોય તેજી મોઢે બકનાગી
 ગપગી ઠિમ્મત ટુગી કોડી શ્રી ખીજી મપરીના મનમાં નાખેલો દોષ
 તેના ખીજા કાનમાંથી બહાર નીકળ્યો તે એક કાને સાનળી ખીજા કાને
 બહાર નાખી દેનારી ઠિમ્મત લાખ સોનેયા કી નીચના કાનમાં
 નાખેલો દોષ તેના ગળામાં ઉતરના તે સામગ્રી સાત ગનમાં ગખનાગી ઠિ
 કિમ્મત પડિતો કરી શકના હોઈ એ સાચા દોષ મ્હોડા ઉપર નીત છે

તેમજ સરજ લોમેની મરકરી કરી, ચુચુચન લોમેની અદેખાઈ
 કરી, કૃત્તમ યતુ, ઘણા લોમે ઠિ માથે વિશેષ રાખનારની સોબત મરી
 લોકમાં યુગએનાનું અપમાન કરુ સ સાચી લોમે સકટમાં આવે તો
 યતુ, આપણામાં રાત્રિ દના આદ્યમાં સપાવના સાગ માણુમને મન

ન ડન્વી, દેશ વગેરેની ઉચિત રીતમાન છોડવી, ધનના પ્રમાણથી ઘણો ઉજ્જો અથવા ઘણો મન્નિન વેપ વગેરે કરવો એ સર્વ લોકવિરુદ્ધ કહેવાય છે. એથી આ લોકના અપયશ વગેરે થાય છે વાગ્ય શિરોમણિ શ્રીકમા-સ્વતિ વાચકજીએ કહ્યું છે કે, સર્વે ધર્મી લોકોનો આધાર લોક છે માટે જે વાત લોકવિરુદ્ધ અથવા ધર્મવિરુદ્ધ હોય તે સર્વથા છોડવી. લોકવિરુદ્ધ તથા ધર્મવિરુદ્ધ વાત છોડનામા લોકની આપણા ઉપર પ્રીતિ ઉપજે છે, અધર્મ સચવાય છે, અને સુખે નિર્વાદ થાય છે, વગેરે ગુણ રહેલા છે. કહ્યું છે કે—લોકવિરુદ્ધ વાતને છોડનાર માણસ સર્વ લોકોને પ્રિય થાય છે, અને લોકપ્રિય થવું એ સમગ્રિત વૃદ્ધાનું મુળ છે

હવે ધર્મવિરુદ્ધ કહીએ છીએ મિથ્યાત્વ કૃત્ય કરવું, મનના દયા ન નાખના બળદ વગેરેને મારવું, બાધવું વગેરે બ્રૂઓ તથા માકણ વગેરે તડકે નાંખના માવાના વાળ મ્હોટી કાશગીવી મમારવા, લીળો વગેરે કોડવી, ઉષ્ણકાળમા તણુ વાર અને બાટીના કાળમા જે વાર મજબૂત મ્હોટા જાડ ગળણાથી સંખારો વગેરે સાચાતાની શુદ્ધિથી પાણી માળ-વાળા તથા ધાન્ય, છાણા, શાક, ખાવાના પાન ફળ વગેરે તમાસવામા સમ્યક્ પ્રકારે ઉપયોગ ન રાખવો આખી સોખારી, ખારેક, વારોળ ફળો, વગેરે નોટામાં એમની એમ નાખવી, નાજવનું અથવા કારાનું જાડ વગેરે પીવું, ચાલતા, જોડતા, સુતા, નહાતા, કંઈ વસ્તુ મૂકતા અથવા લેતા, રાધતા, ખાંડતા, દમીતા, ધમતા અને મળમૂત, બડખો, કોગળો, ધર્મકરશીને રિપે જળ, તાબૂ, વગેરે નાખતા બરાબર ચતા ન રાખવી. આદર ન રાખવો. દેવ, ગુરૂ તથા સાધનિ એમની માથે દૂપ કળો, દેવ-દ્રવ્ય વગેરેનો ઉપયોગ કરવો, અધર્મી લોકોની સોળત કરવી, ધાર્મિક વ-ગેરે સારા લોકોની મ્મકરી કરવી, કપાયનો ઉદય બહુ રાખવો, બહુ દોષથી ભરેલું ખરીદ વેચાણ કરવું, ખરકમ તથા પાપમય અધિકાર આદી કાર્ય ત્રિપે પ્રવર્તવું એ સર્વ ધર્મવિરુદ્ધ કહેવાય છે ઉપર આવેલા મિથ્યાત્વ વ-ગેરે ઘણા ખરા પ્રદોષની વ્યાખ્યા અર્થદીપિકામા કરી છે, ધર્મી લોકો દેશવિરુદ્ધ, કાળવિરુદ્ધ, રાજવિરુદ્ધ અથવા લોકવિરુદ્ધ આચરણ કરે તો તેથી ધર્મની નિંદા થાય છે, માટે તે સર્વ ધર્મવિરુદ્ધ સમજવું ઉપર કહેલું પાલ

પ્રજાનુ વિચાર્યે શ્રાવે છે. આ રીતે દેશદિ પાત્ર વિરુદ્ધ મો
લાગ કરતાં હું છ

હવે ઉચિતમ્મ કહીએ છીએ વિનાયકના પિતા મમત્રી, માતા
મળધી વૌરે ૧૧ પ્રાં છે દિતાય જમી માલોમ્મા પણ જ્ઞેદની
દુદિ તથા ગત વારે ૧૧ પાત્રિ થા ૧૨ તે વિનાયકમામ્મા જે આપાઓ
૫૦ મળ્યું છે તે આપામો અડી લખીએ છીએ

આમજે મળુ રત્તે, ૧ કેદ પાડળિતિ રૂદ્ધ કિતિ ॥

ત મુજદ્ધ વિચિત્ત, ઠવિજાત્રજલ્લ માહાર ॥ ૧ ॥

અર્થ — નામમ્મા માનુ માલુમ્મા ૧૫ મરથુ ૭૫ ઠેના માલુમો ૧
આ લેખમાં ૫૫ પાત્રે છે તે વિવિધ આચરણો ગદિમા છે એમ નો
જાણુ (૧)

ત પુત્ર પિદ્માદ્મહો-જરેલુ વજાગિજવત નયતે ॥

મુજ્જળ તાયરપરતિ વિઠવસુ દુમિરજ તાત ॥ ૨ ॥

અર્થ — તે દિવિત આચરણ ૧૧ ૫૦ છે તે એ કે — ૧ પે
તાના વિના મમત્રી ૨ મળા મમત્રી ૩ મળા ૧૫) મમત્રી, ૪ મળ
મમત્રી ૫ પુત્ર પુત્રી મમત્રી ૬ ૧૫ મળતા મળત્રી ૭ વડીન ૧૦
મળત્રી, ૮ મળ ૧૧ મળિત્રી ૧૨ મળ ૧૩ મળ ૧૪ મળ ૧૫ મળ
એ તથા પ્રારત વિચિત્ર આચરણ ૧૫ મામ્મા ૬૦ જ્ઞેદો (૨)

હવે વિનાયક મમત્રમ્મા મળ નવર ૧૫ મળ ૧૫ વિવિધ આ
ચરણ ૫૦ ૫૦ છે તે નગરે વિવિધે માળાના ૧૫ ૫૦ છે

વિજ્જા તણુન-સમ, વિજ્જા કિંકરવ રુજદ્ધ વચ ॥

ઘયલ વિ સ પિચ્છિત્ત, ઘયળાઓ બચ્છિત્ત ર વેત્ર ॥ ૩ ॥

અર્થ — પિતાની તરીકે ૨૫ મળ ૧૫ પે ૨ પેત વિવિધ ૨૫ તે
એમ — તેમના પમ વેરા, તમા તમા ૨૫ મળમામા તેમના ૧૫
તથા મેમામા, ૨૫ મળ આ મળમા આમારે તેમના ૧૫ એમ બન્ધ
મિજલુ, ૨૫ વિવિધ વૌરે મળિત્રી આ ૧૫ એ તમા એમ પીત્ર વિ
તાતના મામ્મા ૫૦ વિવિધ ૨૫ ૧૫ ૧૦ મામા ૫૦ ૧૫
આમા માત્ર વિવિધ ૧૫ ૧૫ ૧૫ ૧૫ ૧૫ ૧૫ ૧૫ ૧૫ ૧૫ ૧૫

વગેરે પાસે ન કરાવવાં. કહ્યું છે કે-પુત્ર પિતા આગળ બેઠો હોય ત્યારે તેની જે શોભા દેખાય છે, તે શોભાનો મોઝો ભાગ પશ્ય તે હંચા સિં-
હાસન ઉપર બેમે તો પશ્ય ક્યાથી આવે ? તથા મુખમાથી બહાર પડ્યું
ન પડ્યું એટલામા પિતાનું વચન ઉઠવી શેવું એટલે પિતાનું વચન
સત્ય કરવાને અર્થે રાજ્યાભિષેકને અવસરેજ વનરાસને અર્થે નીકળેલા
રામચંદ્રની પેઠે મુપુત્રે પિતાના મુખમાથી વચન નીકળતાજ “ હાજ,
આપની આજ્ઞા પ્રમાણુ છે. આજ્ઞા માફક હમાજાજ કરું છું ” એમ કહી
ધણા માનથી તે વચન સ્વીકારતુ, પણ સામજ્યું ન સામજ્યું કરી, માથું
ધુણાવી, કલા માફક કરતાં ઘણી વાર લગાડી અથવા કહેલું કામ અત્યંત
મૂઢીને પિતાના વચનની અવગણ કરી નહીં. (૩)

चित्तं पि ह्य अणुअत्तङ्क, सव्वपचत्तेण सव्वकल्लેसु ॥

उद्यजीवइ बुद्धिगुणे, निअसण्मावं पयासेइ ॥ ४ ॥

અર્થ — મુપુત્રે દરેક કામમાં દરેક રિતે પિતાના મનને પસંદ પડે
તેમ કરતું કેમકે પોતાની બુદ્ધિથી કાંઈ ખાસ કરવા જેવું કામ ધાર્યું
હોય તો પણ તે પિતાને મનગમતુ હોય તોજ કરતું તથા સેવા, ગ્રહણ
આદી તથા લૈકિક અને અલૈકિક સર્વ વ્યવહારમા આવનારા બીજા સર્વ
જે બુદ્ધિના ગુણો તેમનો અભ્યાસ કરવો. બુદ્ધિનો પડેલો ગુણ મા ખાપ
વગેરેની સેવા કરવી એ છે. બહુ બળુ એવા મા ખાપ વગેરેની સારી
સેવા કરી હોય તો, તેઓ દરેક કાર્યના રહસ્ય અવશ્ય પ્રકટ કરે છે. કહ્યું
છે કે—જ્ઞાનવૃદ્ધ લોકોની સેવા ન કરનારા અને પુરાણ તથા આગમ પિતા
પોતાની બુદ્ધિથી જૂરી જૂરી કલ્પના કરનારા લોકોની બુદ્ધિ ઘણી પ્રસન્ન
થતી નથી એક અનુભવી ઇન્દ્રિય જે બળે છે, તે કરોડો તરણુ લોકો પણ બળી
શક્તિ નથી જુઓ, રાગને લાત મારનાર માણસ વૃદ્ધના વચનથી પૂરતયછે.
વૃદ્ધ પુરૂષોનું વચન સામળતુ, તથા કામ પડે બહુશ્રુત એવા વૃદ્ધનેજ પૂછવું.
જુઓ, વનમા હસતુ ટોળુ બંધનમા પડ્યું હતુ તે વૃદ્ધના વચનથી છૂટ્યું-
તેમજ પોતાના મનમાનો અભિપ્રાય પિતાની આગળ બહેર રિતે કહેવો. (૪)

आपुच्छिउं पयद्व, करपिज्जेसु निसेहिओ ठाइ ॥

खलिण खरं पि भणिओ, विणीअयं न ह्य विलंघेइ ॥ ५ ॥

અર્થ — પિતાને પૂજીને એક કામને રિતે પ્રવત્ત ને વ્યય
પિતા એક કામ કરવાની ના કહે તો તે ન કરે, કાઈ શુ દો થયે પિ
તાજી કશું શરૂ બોલે તો પણ પોતાનું રિતિનિપજી ન મૂકે, અથાત્ મ
યાદા મળી ગમે તેમ દુરતર ન રે

સવિસેષ પરિપૂરક, ધર્મમાણુગણ મજોરહે તમ્સ ॥

પમાદ્ ઉચ્ચિત્કરણ પિતૃણો જળણીદ વિ તહેય ॥ ૬ ॥

અર્થ — જેમ અભરતુભારે શ્રેષ્ઠિકા જાના તથા મિથુણા માતાના મનોરથ
પૂજી કયા તેમ મુકુરે પિતાના સાધાગા લોખિ મનોરથ પણ પૂગ કર
વા તેમા પણ દેવદૂત કરી, મરુચ ॥ એવા કરી, વમ માંભાવો નત
પરજાણી કુ તુ પડાવસ્યતો રિતે પ્રવત્તુ માત જેતરમા ધન વાપરતુ
તીયસત્રા કરી, અને દીન તથા અનાથ તોમો ઉદ્ધાર કરવો, વગેરે જે
છતા થાત તે ધમ મોરથ કહેવાય છે પિતાના ધમ મનોરથ પણા
આદરથી પૂજી કરવા પ્રમદ, આનોમા મોટા એવા ગાનાપના અભધમા
શુક્રોતું એ કા નજ છે એક પણ રીતે જેમના ઉપકારનો માથે રોતો ભા
ઉતારી શકા નહી એવા મા માપ વગેર ગુજનોતો કેરગિ જાપિત મ
દર્મને રિતે જોયા વિના ખીન્ને ઉપકારનો ભાર દવડા કરવાનો ઉપાયજ નથી
રથાનાગ મૂલમા કહ્યું છે કે નજા જથુના ઉપકાર ઉતારી ન શકાય એવા છે

તિણ્દુ દુપ્પડિઆર સમજાડસો । ત જહાઅમ્માપિઓજો ॥ ૧ ॥

મટિસ્સ ૨, ધમ્માયરિઅસ્સ ૩ ॥ સવામાચિમણ । તે આ
રીતે — ૧ મા જાપના, ૨ ધનીના અને ૩ ધમાચાપના

કેદ પુરિમે અમ્માપિગર સત્તપાગ સત્તસત્તપાગદિં તિહોદિં અ
મ્મગિત્તા સુરમિનાગવટ્ટયણ ઉવ્વટ્ટિત્તા તિદિં ઉદ્ગોદિં મજ્ઞાવિત્તા
સન્નાલકાર વિમૂસિઅકરિત્તા નણુન ધાલિપાગ તુદ્ધ અટારસવ
જળાડલમાજળમોઆવિત્તા ડાગજીવ પિટવડસિઆપ પરિવહિજ્ઞા ।
તેજાવિ તસ્સ અમ્માપિડસ્સ તુપ્પડિઆર મગ્ગ ? અહેજ સ ત અ
મ્માપિઅર કેવાલિપજ્જત્તે ધમ્મે આઘપદ્ધત્તા, પન્નપદ્ધત્તા, પરુવદ્ધત્તા,
ઠાવદ્ધત્તા મગ્ગ, તેજામા તસ્સ અમ્માપિડસ્સ તુપ્પડિઆર મગ્ગ
સમજાડસો ॥ ૧ ॥

કોઇ પુરુષ જનજીવ મુખી પ્રજાત કાળમાં પોતાના મા આપને શ-
તપાક તથા સહજપાક તેજવડે અભ્યગ કરે, મુગંચી પીડી ચે.જે, ગં-
ધાદક, ઉષ્ણોદક, અને શીતોદક એ ત્રણ જાતના પાણીથી ન્હાયાં, સર્વે
વસ્ત્ર પહેરાવી મુગોભિન કરે, પાકશાસ્ત્રમાં કહેલી રીત પ્રમાણે જરોજર
રાયેકું, અદાર વ્હતિના શાક સહીત ગતગમતુ અન્ન જમાડે, અને જનજીવ
પોતાના ખના ઉપર ધારણ કરે, તો પણ તેનાથી પોતાના મા આપના
ઉપકારનો બધો વાળી ન જાય; પરંતુ જો તે પુરુષ પોતાનાં મા આપને
કેવળિ ભાષિત ધર્મ સ્વલગારી, મનમાં જરોજર ઉતારી તથા ધર્મના મૂળ ભે-
દની અને ઉત્તર ભેદની પ્રશ્નણા કરી તે ધર્મો ત્રિપે સ્થાપન કરનારો થાય
તોજ તે પુરુષની પોતાના મા આપના ઉપકારનો બધો વાળી શકાય.

કેવર મહાં દરિદ્ર સુપુન્નજિજ્ઞા । તદ્દનં સં દરિદ્રં સનુલ્લિઠે
સનાળે પચ્છાપુરંકળ વિહલભોગસમિદ સમગાગદઘાતિ વિહરિજ્ઞા ।
તદ્દનં સં મહાં અજઞ્ઞાકયાદ દરિદ્રિહ્ય સમાળે તસ્સ દરિદ્રસ
અંતિશ્ચ હવમાગચ્છિજ્ઞા । તદ્દનં સં દરિદ્રં તસ્સ મદિસ્સ સવ-
સ્સમયિ દલમાળે તેજાઃ તસ્સ દુઃખકેયારં ભવઃ ? અદેણં સં ત
મદિ કેવલિપન્નસેવસમે આયવજ્ઞા જાવ ટાવજ્ઞા સવર, તેજામેવ
તસ્સ મદિસ્સ સુગટેયારં ભવઃ ॥ ૨ ॥

કોઇ મહાન ધનવાન પુરુષ એકાદ દિગ્ધિ માણુસને ધન વગેરે આ-
પીને સારી અવસ્થામાં લાવે, અને તે માણુસ સારી અવસ્થામાં આવ્યો,
તે વખતની પેઠે તે પછી પણ ધણી ભોગ્ય વસ્તુ ॥ સમજતો ભોગવનારો
એવો રહે, પછી તે માણુસને સારી સ્થિતિમાં લાવનાર ધનવાન પુરુષ કોઇ
વખતે પોતે દરિદ્રી થઇ પૂર્વે જે દિગ્ધિ હતો તે માણુસ પામે શીઘ્ર આવે
ત્યારે તે માણુસ પોતાના તે ધણીને જો સર્વસ્વ આપે, તો પણ તેનાથી
તે ધણીના ઉપકારનો બધો વાળી શકાય નહીં, પરંતુ જો તે માણુસ પો-
તાના ધણીને કેવળિ ભાષિત ધર્મ કરી, અમબનની અને અંતર્ભેદ સહિત
પ્રશ્નિને તે ધર્મને ત્રિપે સ્થાપન કરનારો થાય, તોજ તેનાથી ધણીના ઉપ-
કારનો બધો વાળી શકાય.

કેવર તહારવસ્સ સમણસ્સ વા માહણસ્સ વા અંતિય પગ-

માત્રે આરિ ય ધમ્મિય સુવચણ તુચ્ચા તિસન્મ ઠાગ્માસે કાલકિચ્ચા
 અન્નધરેસુ દેવલોગેસુ દેવત્તાપ ઉવચણે ॥ તણ્ણ સ઼ દેવે ત ધમ્મા-
 ચરિયં દુપ્પિચ્ચા ગો વા દિમાગો સુમિચ્ચત્તેસ સાહરિચ્ચા । વ્થા
 ગાગો તિર્ણતાર કરિજ્જા । ક્કીહ્કાલિણ વા રોગાવક્રેણ અમિભૂઞ્ઞ
 વિમાદ્ધવા । તેણાવિ તસ્સ ધમ્માચરિયસ્સ દુપ્પડિયાર મન્નહ ?
 અહ્ણ સે ત ધમ્માચરિઃ કેવલિપત્તત્તા ગો ધમ્મા ગા મઠ સમાણ
 સુચ્છો કેવલિપત્તત્તેધમ્મે આઘવદ્ધત્તા જાવ ટાવદ્ધત્તા મન્નહ તેણામેવ
 તસ્સ ધમ્માચરિયસ્સ સુપ્પડિયાર મન્નહ ॥ ૩ ॥

ગ્રંથ પુરૂષ મિદ્ધાત્મા કંદુના તત્ત્વસુત્રાગા ગો ॥ અમળ ધનાચાર્ય પી
 પામે ને ધર્મ સંગવી ઉત્તમ એકજ વચન આશળી મનમા તેનો બરાબર
 વિચાર કરી મરણનો સમય આવે મરણ પાત્રી કોઈ દેવતાને વિશે ને
 તાપશે ને । યા પછી તે દેવતા પોતા ॥ તે વનાચાર્ય ને વિદિ
 વાગા દેવતાથી હુમિલ દેવતા લાગી મૂં વિચાર જગતગાથી પર
 ઉનારે બરાબર કોઈ નિયમ ॥ રામની પીના તે વમ બારો તેમથી
 મનને, નો પર તેનાથી ને વનાચાર્યના ઉપદેશનો ॥ નો વાળી । રામ
 તો પર તે પુરુષ વિગિ જાનિ ધર્મથી બદલ મને તે જોનાના ધનાચાર્યો
 મગિ નાનિ ધર્મ કહી, મન ની, અનન્ય મનિ પ્રાપ્તિ રી ॥ તે
 ધમને વિશે સ્થાપન દ્વારા યામ, તોજ તે પુરુષી તે ધર્માચાર્યના
 ઉપદેશનો । તે વાળી રામ ॥

માત્ર પિતાની મેરા કથા ઉપર પોતાના આરાગા મા આપો મર
 હમા મેમાની કાલ પોને ઉપાડી તેમને તીથાના કમન્યાર અચ્છન દટાવ
 જાણના મા આપો દેવગિ બાપિન ધર્મો વિશે ચૂપ । દરરા ઉપર પોતા
 ના પિતાને દીક્ષા ॥ ૩ ॥ શ્રી આરંભિત મુલ્તિ અથવા ૧૨ગણા ૮૫૧
 ચએ ૮ને ૫૫૨ મા આપને પ્રતિભાષ યામ ત્યા હુડી નિગ્રય વૃત્તિએ
 પરમા હુના દુન પુનર્નુ દટાવ જાણુ પોતાના મેકો ધર્મો વિશે રા
 પન કથા ઉપર પ્રામ કેવલ મિચ્છાતી મેટાના મુનીમપણથી પોતે મેકો
 મેક ધર્મેજો અને વચન જતા દુનાગરી દરિયા ચએ ॥ તે વિચારી
 મેકને પેમા વચે આપી । દરીથી તેને મેકો મેક જનાવન ॥ ૫ ॥

ધર્મને વિષે સ્થાપન કરનાર જિનદાસ શેઠનું દૃષ્ટાંત જાણવું. પોતાના ધર્મ-
આચાર્યને ફરીથી ધર્મને વિષે સ્થાપન કરવા ઉપર નિદ્રા વગેરે પ્રમાદમાં
પડેલા સેવકાચાર્યને બોધ કરનાર પથક શિષ્યનું દૃષ્ટાંત જાણવું. આ વગેરે
વિતા સગંધી ઉચિત આચરણ છે. માતા સગંધી ઉચિત આચરણ પણ
પિતાની પેઠેજ સમજવું (૬)

હવે માતા સગંધી ઉચિત આચરણમાં કહેવા યોગ્ય છે તે કહે છે.

નવરં સે સ્તવિસેસં, પચડહ માવાણુ ચિત્તિમપ્પહિમં ॥

ઉચ્છાસિહાવસુલહં. પરામવ વહહ ન હુ જેણ ॥ ૭ ॥

અર્થ:—માતા સગંધી ઉચિત આચરણ પિતા સરખું છતાં પણ
તેમાં એટલું વિશેષ છે કે, માતા જાને સ્ત્રી હોય છે. અને સ્ત્રીનો સ્વભાવ
એવો હોય છે કે, નજીવી બાળતમા તે પોતાનું અપમાન થયું એમ માની
લે છે, માટે માતા પોતાના મનમાં સ્ત્રી સ્વભાવથી કાંઈ પણ અપમાન ન
લાવે એવી રીતે સુપુત્રે તેમની ઇચ્છા પ્રમાણે પિતાજી કરતા પણ વધારે
આજ્ઞાનું. વધારે કહેવાનું કારણ એ છે કે, માતા, પિતાજી કરતાં અતિ
પૂજ્ય છે. મનુષ્યે કહ્યું છે કે—ઉપાધ્યાયથી દસ ગણો શ્રેષ્ઠ આચાર્ય
છે, આચાર્યથી સો ગણો શ્રેષ્ઠ પિતા છે, અને પિતાથી હજાર ગણી શ્રેષ્ઠ
માતા છે. ખીજાઓએ પણ કહ્યું છે કે—પશુઓ દૂધપાન કરવું હોય
ત્યાં સુધી માતાને માને છે, અધમ પુરુષો સ્ત્રી મળે ત્યાં સુધી માને છે,
મધ્યમ પુરુષો ઘરનું કામકાજ તેને હાથે આજ્ઞાનું હોય ત્યાં સુધી માને છે,
અને સારા પુરુષો તો જાવજીવ્ય તીર્થની પેઠે માને છે. પશુઓની માતા પુત્રને
જીવતો જોઈનેજ દક્ષ સંતોષ માને છે. મધ્યમ પુરુષોની માતા પુત્રની
કમઠ્ઠી રાજી થાય છે, ઉત્તમ પુરુષોની માતા પુત્રના શૂરવીરપણાના કૃ-
ત્યોથી સંતોષ થાય છે, અને લોકોત્તર પુરુષોની માતા પુત્રના પવિત્ર
આચરણથી ખુશી થાય છે. (૭)

હવે ભાઈ ભાઈ સગંધી ઉચિત આચરણ કહે છે.

ઉચ્ચિઅં ષઅં તુ સહો-અરંમિજ નિઅહ અપ્પસમમેઅં ॥

જિઠં વ કણિઠં પિ હુ, વહુ મજ્જહ સવ્વકજ્જેસુ ॥ ૮ ॥

અર્થ:—પોતાના સગા ભાઈના સગંધમાં યોગ આચરણ એ છે

કે તેને પોતાની માફક જાણવો નહીં બાધને પણ મોટા બાધ માફક
મન જાના બહુ માનવો 'મોટા બાધ માફક' એમ કહેવાનું કારણ એ
છે કે, 'જ્યેષ્ઠા જ્ઞાતા પિતૃ સમ' એટલે મોટા બાધ વિના મન
છે, એન કંઈ કે માટે મોટા બાધ માફક એમ કહ્યું જે લક્ષમણ શ્રી રા
મને પ્રસન્ન મળે તો તેમ સાચા એવા નહીં બાધ એ પણ મોટા
બાધની મગ્ગ માફક ચાલતું એ રીતેજ નહીં મોટા બાધ એ ॥ સ્ત્રી
પુરુષોએ લોકોએ પણ ઉચિત આચરણ ધ્યાનમાં રાખવું (૮)

દસર ન પુઢો માય, સપ્તમાય કહરૂ પુઢરૂ જ તરસ ॥

વવહારમિ પયટ્ટર, ન નિગૂહરૂ યેવમચિ વધિણ ॥ ૯ ॥

અર્થ — બાધ પોતાના બાળને જાણે બાળ ન દેખાડે, મનમાંના માગે
અનિવાર્ય કહે તેના સાથે અનિવાર્ય પૂરે તેને વ્યાપારમાં પ્રવર્તીને
જ્યાં થોડું પણ ધન જાતું ન રાખે વ્યાપારમાં પ્રવર્તીને જાણે નેધા
તે વ્યાપાર મા હોસિતાર થાય, તથા હમ લોકોથી દુઘાય નહીં ધન જાતું
ન રાખે એટલે મનમાં જો ૧૫૧ને ધન ન છુપાવે પણ અનિવાર્ય કાર્ક
૫૫૫ પામે અને સામા કાર્ક ધનનો મગ્ગ કરવો જોઈએ એમ વાળી
જો જાણ છુપું ધન રાખે તો તેમાં કાર્ક દોષ નથી (૧)

હવે નમકી સોળતથી પોતાનો બાળ ખગમ રહે એટલે તો શું કરવું
તે વિશે કહે છે

અચિળીઅ બળુવત્તરૂ, મિત્તેદિં તો રહો ઉચાન્નમરૂ ॥

સયણજજાઓ સિરુલ, દાન્નરૂ અગાવપસેણ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ — વિનય દિન થએલા પોતાના બાળને તે ૧૨૨૦ પામે
સમજાવે, પત્રી પેને એમતમાં તો તેના મમ મામા, મમ્મે મામા, વગેરે
લોકો પસે સીખામણુ ૨૧૧૧ે પણ પોતે તેના તિગ્ગરૂ રૂ નહીં મારવું
કે તેમ કરવાથી તે કલમ બેસ મ થાય અને મવાદ મળી ૨ (૧૦)

દિગ્ગમ સસિણહો વિ રૂ, પયટ્ટર દુધિઅ ન તસ્મ અપ્પાણ ॥

પદ્ધિવજ્જ ટિણયમગ્ગ, આલ્લરૂ અલ્લમ્માપિન્નપરૂ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ — હવે મામા મામા બાળ હોય તો પણ મનમાંથી તેને પોતા
૨૨૨૫ મોંથી જેવું દેખાડે આ વ્યાજે તે જાણ વિનય માગ રૂપીમ

સારે તેની સાથે ખગ પ્રેમથી વાત કરે ઉપર કહેલા ઉપાય કર્યા પછી પણ જો તે બાઈ કંઈક ન આવે તો “તેનો એ સ્વભાવ જ છે” એવું તત્ત્વ સમજી તેની ઉપેક્ષા કરે. (૧૧)

तप्पणइणिपुत्ताइसु, सन्महिटी होइ दाणसम्माने ॥

સાવકાંમિ ઉદ્ધત્તો, સવિસેસં કુણદ સદ્ધં પિ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ — ભાઈની સ્ત્રી, પુત્ર વગેરેને વિષે દાન, આદર વગેરે આપનાર સમાન દૃષ્ટિ ગણવી, એટલે પોતાના સ્ત્રી પુત્ર વગેરેની માફક તેમની પણ આચારના વાસના કરવી તથા સાવકા ભાઈના સ્ત્રી પુત્ર વગેરેના માન વગેરે સર્વ ઉપચાર તો પોતાના સ્ત્રી પુત્ર કરતા પણ વધુ કરવા. કારણ કે, સાવકા ભાઈના સંબંધમાં થોડો પણ ભેદ રાખવામાં આવે તો તેમના માન બગડે છે, અને કોઈકમાં પણ અપવાદ થાય છે. એ રીતે પોતાના પિતા સમાન, માતા સમાન તથા ભાઈ સમાન કોઈકના સંબંધમાં પણ ઉચિત આચરણ તેમની યોગ્યતા પ્રમાણે ધ્યાનમાં લેવું કેમ કે— ૧ ઉત્પત્ત કરનાર, ૨ ઉછેરનાર, ૩ વિધા આપનાર, ૪ અન્ન વસ્ત્ર દેનાર, અને ૫ શરૂને બચાવનાર, એ પાંચે પિતા કહેવાય છે. ૧ રાજાની સ્ત્રી, ૨ ગુરૂની સ્ત્રી, ૩ પોતાની સ્ત્રીની માતા, ૪ પોતાની માતા અને ૫ પોતાની ધાવખાતા એ પાંચે માતા કહેવાય છે. ૧ સગા ભાઈ, ૨ સાથે બણનાર, ૩ મિત્ર, ૪ માદગીમાં ગાવજત રાખનાર અને ૫ માર્ગમાં વાતચીત કરી મેત્રા કરનાર એ પાંચે ભ્રાતૃ કહેવાય છે. ભાઈઓએ માહોમાહે ધર્મકરણીની એક ખીજને સારી પેઢે યાદ કરાવવી કેમ કે—જે પુરૂષ, પ્રમાણપ અગ્રિથી સળગેલા સસાર રૂપ ધર્મમાં મોહનિદ્રાર્થી શુનેલા માણસને જગાડે તે તેનો પરમ અંધુ કહેવાય. ભાઈઓની માહોમાહે પ્રીતિ ઉપર ભરતો હૃદય આવે શ્રીકૃષ્ણપદેવ ભગવાનને સાથે પૂજા ગચોલા અદાણુ ભાઈઓનું દટાત જાણવું ભાઈ માફક દેસ્તની સાથે પણ ચાલવું. (૧૨)

इयं मादृशयं उच्चित्रं, पणइणिविसयं पि किं पि जंपेमो ॥

સ્વપ્પજયવયણસમ્મા-જણેણ તં અમિસુહુ કુણદ ॥ ૧૩ ॥

અર્થ — આ રીતે ભાઈના સંબંધમાં ઉચિત આચરણ કહ્યું. ઉવે

ઇને ઘેર જતાં અટકાવે, કુશીજની તથા પાખંડીની મોખતથી દૂર રાખે,
 દેવુ લેવું, સગાં વડાવાનુ આનરગાન કરવું, રસોઈ કરવી વગેરે ગૃહકાર્યમાં
 તેને અવશ્ય જોડે, તથા આપણાથી છૂટી-ગોકલી ને જૂની ન રાખે. સ્ત્રીને
 રાત્રિએ બહાર જતાં અટકાવવાનું કારણ એ છે કે, સુનિરાજની પેઠે કુલીન
 સ્ત્રીઓને પણ રાત્રિએ ફરવું હરવું ઘણું તુકગાનકારી છે. ધર્મ સખથી
 આવશ્યક વગેરે કામને અર્થે મોકલવી હોય તો મા', ખડેન વગેરે સુશીલ
 સ્ત્રીઓના સમુદાયની સાયેજ જવાની આજ્ઞા આપવી. સ્ત્રીઓએ ધરમા કયા
 કયા કામ કર્યા એ વિષે કહે છે કે-પથારી વગેરે ઉપાડી, ઘર સાફ કરવું,
 પાણી ગળાવું ચૂસો તૈયાર કરવો, ચાળી અદિવાસણ ધોવાં, ધાન્ય દળવા તથા
 ખાડવા, ગાયો દોહવી, દહીં વણેવવું, પાક કરવો, જમનારાંઓને ઉચિતપણે
 આત્ર પિગ્ગસવું, તાસણુ વગેરે ચોખ્ખાં કરવા, તથા સાસુ, ભરથાર, નણુંદ,
 દીઆર વગેરેનો વિનય સાચવવો. એ રીતે કુવવંડુનાં ગૃહકૃત્યો જાણવા.
 સ્ત્રીને ગૃહકૃત્યોમા અવશ્ય જોડવાનું કારણ એ છે કે, તેમ ન કરે તો સ્ત્રી
 સર્વદા ઉદાસ રહે. સ્ત્રી ઉદારીન હોય તો ગૃહકૃત્યો જગડે છે. સ્ત્રીને કાઈ
 ઉદ્યમ ન હોય તો તે ચપલ સ્વભાવથી જગડે છે. ગૃહકૃત્યોમા સ્ત્રીઓનું
 મન વળગાડવાથીજ તેમનું ન્દાણુ થાય છે શ્રી ઉમાસ્વાતિવાચકજીએ પ્ર-
 શમરતિ ગ્રંથમા કહ્યું છે કે, પુરૂષે પિત્રાશનુ આખ્યાન સામગીને કુળસ્ત્રીનું
 હમેશા ન્દાણુ કરવું, અને પોતાનો આત્મા સંયમ યોગવડે હમેશા ઉદ્યમમા
 રાખવો સ્ત્રીને આપણાથી છૂટી ન રાખવી એમ કહ્યું એનું કારણ એ છે
 કે—પ્રાચે માહોમાહ જોવા ઉપરજ પ્રેમ રહો છે. કહ્યું છે કે—જોવાથી,
 વાર્તાલાપ કરવાથી, ગુણના વખાણુ કરવાથી, સારી વસ્તુ આપવાથી, અને
 મન માફક કામ કરવાથી પુરૂષને વિષે જ્ઞાનો દૃઢ પ્રેમ થાય છે. ન જોવા-
 થી, અનિશય જોવાથી, ભેગા થયે ન જોલવાથી, અહકારથી અને
 અપમાનથી એ પાત્ર કારણથી પ્રેમ ઘટે છે. પુરૂષ હમેશા સુસાફરી કરતો
 રહે તો સ્ત્રીનું મન તેના ઉપરથી ઉતરી જાય, અને તેથી કદાચ વિપરિત
 કામ પણ કરે, માટે સ્ત્રીને આપણાથી બહુ દિવસ છૂટી ન રાખવી. (૧૫)

અવમાણં ન પયંસદ્ સ્ત્રિલિપ્તિ સિદ્ધિરુદ્ધ કુચિઅમણુનેદ્ ॥

ધ્વજહાણિવૃદ્ધિઘરમં-તવદ્વયરં પયડદ્ ન તોસે ॥ ૧૬ ॥

અર્થ — પુત્ર પુત્રી મારો કોષાદિથી પોતાની સ્ત્રી આગળ
 'હારા હારા ખીજ પરણીશ' એના અપમાનવચન ન મહે, કદાચ
 અપરાધ થયો હોય તો તેને એમનામાં એવી શીખામણ દે કે પાછો તે
 તેનો અપરાધ ન કરે વણી કોને જાગી હોય તો તે સમજાવે ધનના
 લાભની અથવા પુત્રાનની વાત તથા ધરમાંની શ્રુત મસવનો તેની આ
 ગળા મહે નહીં ત્યારા ઉપર ખીજ પરણી લાગીશ એના વચન ન
 બોલવા, એનું મારાં એ છે કે, ૧૪ એવો મૂળ છે કે, જે સ્ત્રી ઉપર
 કોષ વગેરે આલ્પાથી ખીજ સ્ત્રી પરણ્યાના સંદર્ભમાં પડે 'એમકે—જે
 સ્ત્રીના વશમાં પડે તો પુત્ર વરમાંથી જુઓ જહાર જાત, ધરમાં પાણીનો
 છાટો પશુ ન પામે આ પગ ધોવા વિનાજ મુર્ રહે પુત્ર કારા
 ગુણમાં ન ખાય, દેશાનરમાં જાટકતો રહે, અથવા નરનામાં ભોગને તે
 કાષ્ટક હીં પશુ તેણે જે સ્ત્રીઓને ભર્તાર થયું એ હીં નથી કલ્પ્ય ૧૪
 યોગ કાળથી પુત્રને જે સ્ત્રીઓ પરણવી પડે, તો તે જન્મેને રિતે તથા
 જોના પુત્રાદિ રિતે સમદર્શિ વગેરે રાખતી પરણે એમાંથી મળે
 પશુ વારો ખડિત ન કરવો કાળ ક્ર, ગોમનો સાગે તેણીનો
 પોતાના પતિની સાથે કામસભોગ કરનાર સ્ત્રીને એવા નનો ખીજને
 અનિચાર લાગે છે એમ કહ્યું છે ધણી કોષે બરાણી હોય તો તેને
 સમજાવવાનું કારણ એ છે કે, તેમ ન કરે તો તે મ્હાલ્ય એમદતની
 સ્ત્રીની પેટે સહમાત્રમાંથી કુવામાં પડે, અથવા ખીજ એવુંજ કાષ્ટ અકુ
 ત ન કરે, નાદે સ્ત્રીઓની સાથે દમ્ભેલાં નરમાંથી વર્તવું મહ કાળે પશુ
 કોરપણું ન બતાવડુ એમકે, પાંચાલ સ્ત્રીપુ માદંબન્ (પાના
 ઋષિ કહે છે કે, સ્ત્રીઓને રિતે નરમાંથી ગળતી) નરમાંથીજ સ્ત્રીઓ
 વશ થાય છે આ તે ગીતજ તેમનાથી સદા મરે કામ મિદ્ધ થએના દે
 ખાય છે અને નરમાંથી ન હોય તો અયમિદ્ધો જાહે કામમાં જગાડ
 થએતો પશુ અનુભવમાં આવે છે નમુણી સ્ત્રી હોય તો જનુજ નરમાંથી
 કામ લેવાની કામજી ખમતી જોઈએ દેહમાં ૭૫ છે તા સુધી મજગુત
 બેડી સરખી વજાગેની તે (નમુણી) સ્ત્રીથીજ મહ પશુ રીતે પોતાનું
 મુક્ત ચનાવડુ આ ૧૫ પ્રકારો નિનાજ મરી લેવો કાળ ક્ર, ' ૪

દિણી તેજ ધર ” એવું શાસ્ત્રનું વચન છે “ ધનના લાભની આશા નુકસાનની વાત ન કરવી ” એમ કહેવાનું મળ્યું છે કે કે, પુરુષ પોતે જાન સ્ત્રી આગળ હરે, તો તે નુકસાનથી જાણે છે તે ગત કહે માટે તરી જાતોરની ધન્યા કાળથી મેમંદલી સ્વદાષ મુગાયે. ત્યાં ધરના ડાની વાતો તેની આગળ નીકે કહેવાનું કરવું એ છ કે, સ્ત્રી સ્વામ્યસ્ત્રી ર ગ્રામ્ય હન્યવી તેવાઓ તેના મુખમાં છાની વાત દે નહીં. તે પેનાની પહેતપણીઆ વગેરની આગળ તે વાત નહર કહે, અને તેની આગળથી ધરના કાયા નિષ્ક્રમ કરી નાખે કલાચ કાર્ત્ત્વ દાની વાત તેને મુઠે મારે શ્રવાથી સન્દેહનો વાક પણ ઉગો વા. માટેજ ધરના જોતુ મુખ્ય અગ્રણ્ય ન રાખવું કહ્યું છે કે—જો પુરુષ ગ્રામ્યસ્ત્રી વદા માટે મેં જિજ્ઞાસુ (સ્ત્રી, પુરુષ બંનેની પાંખ થાય તો તે ધર પુરુષ જરાયર મળી ગયું એમ સમજવું.) આ વિષય ઉપર નીચે લખેલી એક કથા છે —

કોઇ નગરમાં મગર નામનો એક મગર હતો તે વાજાનો મટે વગેરે કરવાને અથવા વાકા કાપવા જમલમાં ગયો ત્યાં એક મીનમવા ગા અને કાપના તેના અધિષ્ઠાત્ર વ્યતરે ના પાડી, તો પણ તે અદસરી તોડવા લાગ્યો તારે વ્યતરે જોવાને ક્યું, “ વગ માગ ” તે કોળીના ધરના તેની સ્ત્રીતુ જોર દારાથી તે જોને પૂછવા ગયો મારંગા તેનો એક (વાગ) દોસ્ત મળ્યો. તેણે કહ્યું “ તુ નન્ય માગ ” તો પછ તેણે કાને પૂછ્યું સ્ત્રી તુચ્છ સ્વભાવની હતી, તેથી એક વચન તેની વાદના આપ્યું તે આ રીતે —

પ્રવર્ધનાતઃ પુરુષ સ્ત્રયાણાલુપ્તવાત્કૃત્ ॥

પૂર્વોત્પાદિતિત્રિવાજાં, દારાણામથ લેઝમ્નામ્ ॥ ૨ ॥

અર્થ — પુરુષ લક્ષ્મીના લાભથી ધન્યો વધા જન્ય ત્યાર પેનાના જૂતા દોસ્ત, સ્ત્રી અને ધર એ ત્રણ વસ્તુને છોડી દેશે. એમ વિચારી તેણે બંતાને કહ્યું કે, “ વલુ દુઃખદાયિ સન્ય લકને શુ કરવું છે? ખીલ જે હાથ અને એક મસ્તક માગ એટલે તારાથી જે વસ્ત્ર સાથે વણામે ” પછી કોળીએ સ્ત્રીના કલા પ્રમાણે માગ્યું, અને વ્યતરે આપ્યું પણ કોણે તેના વિચિત્ર સ્વરૂપે માન્ય. પેસનારા તે કોળીને રાક્ષસ સમજ લાકડાથી અને

પ્રથમ થી મારી શકો. અર્થાત્—જેને પોતાને અકલ શ્રી, તથા જે
 મિત્રનું હૃદય પણ માને નહિ એ સ્ત્રી ॥ ૧૮મા સદ્ તે મંદર કેળી
 ની પેડે ના. પામે ઉપર દડો પ્રાગ્ કવચિત્ત્વ જાને છે મટ સુશિલિત
 એ બુદ્ધિ શ્રી સ્ત્રી ૧૧ તો તે ૧૧ અવાદ મચનત પેસથી ઉતરે ધણો
 પ્રાદોષ ૫૨ છે આ વાતમાં અનુભવેલી એ વસ્તુષળ તેજસાનુ
 ૧૮મા ૧૮મા (૧)

સુરુ પ્રગદાર્હિ પરિણય-ધર્માર્હિ નિચ્ચન્મન્મનિદ્યાર્હિ ॥

સત્ત્વત્ત્વનાર્હિ પીડ, પાડળ, ત્ત્વનાર્હિ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—તારા કુળમાં પેલ વચેનો પાળી વા. દપટ વિશ્વની,
 ધમ્મરૂપી ૧૨મા ત પર, પોતાની માધર્મ અને પોતાની સગા શ્વગ
 માં આવે એ સે સ્ત્રીઓ ॥ માથે પોતાની સ્ત્રી પ્રાપ્તિ દત્તવસા સા
 કુળમાં પેલ રહેતીની સ્ત્રીની માથે પ્રીતિ ૧૨મા પ્રગ્ત જે છે ૫ અશ્વ
 ૧૨મા ૫ ૧૧મેલી સ્ત્રીની માથે સોગા ૧૨મેલી એ કુળ ૧ સ્ત્રીઓને અપ
 વાદુ મળે છે (૧૭)

રોગાન્તુ તે વિદ્યાર્હ, સુસહાઓ દોર વસ્તુવેતુ ॥

વમાદ પગ દ્વિગમ, ત્ત્વનાર્હિ પાવળ છુરિસર ॥ ૧૮ ॥

અર્થ—શ્રી ૧ ૧૧મા થા. તો તે ૧૧ ૧૧ ૫ ૧ ૧૨ે તપ
 મા, ૧૨મા ૧૧, દેવપૂત તીરસાત્રા આદી ધમ્મ, ગે. મા સ્ત્રી તેના
 ઉપદેશ વા. ૧ ધન વગેરે આપીને મન્મથ કરે પણ અતરાય ૧ ૧૨ે
 દા. ૧ ૧૨ે કુળ સ્ત્રીના પ્રગ્તો ભાગ સેના છે તથા ધમ્મ ૧ ૧૧મા
 એજ પરગ ઉપદે છે પ્રગ્ત સ્ત્રી ૧૧ સમધ ૧ વગેરે ઉચિત આચરણ
 પ્રતે ભાવુ (૧)

પુત્ર પદ પુત્ર ઉચિત, પિત્તો લાટેદ વાતમાવમિ ॥

સ્ત્રીલી જનુદ્ધિમળ, વત્તાનુ કુસલ કુન્દ ૧૨મા ॥ ૧૯ ॥

૧૨ે પુત્ર ૧ ૧૧મા વિશ્વ ઉચિત આચરણ ૧૨ે દીએ પિતા
 માત્રાવ ૧ ૧૧મા પીટિ અત, એજ સ્ત્રી ૧૨ે કરુ જાગમાનના ૧૨મા
 વગેરે ઉપદેશી પુત્રનું લાભન પાલન કરે એ તેના બુદ્ધિ ૧૨ે અર્થ ૧ ૧૧
 છે ૧૨મા ૧ ૧૧મા કુળ ૧૨ે માત્રાવમા ૧૨ે લા. ૧ ૧૧મા ૧૨મા

કારણ એ છે કે, તે અવસ્થામાં તેનું શરીર જો શકાયેલું અને દૂર્બળ રહે તો તે કોઈ કાળે પણ પુટ ન થાય માટેજ કહ્યું છે કે, પુત્ર પાત્ર વર્તનો થાય ત્યાં સુધી તેનું લાલન પાલન કર્યું, તે પછી દસ વર્ષ સુધી અર્થાત્ પંદર વર્ષનો થાય ત્યાં સુધી તાડના કરવી, અને મોળમુ વર્ષ બેકા પછી પિતાએ પુત્રની સાથે નિના પેટે વર્તે (૧૯)

શુદ્ધેવયસ્મન્નુહિતચ-જપરિચયં કારવેદ નિર્ઞં પિ ॥

ઉત્તમ લોર્ણિ સનં, મિત્તોમાવં રચાવેદ ॥ ૨૦ ॥

અર્થ:—પિતાએ પુત્રને ગુરૂ, દેવ, ધર્મ, સુખી, તથા સ્વજન એમનો હમેશા પરિચય કરાવવો તથા સારા માણ્યોની સાથે તેને મૈત્રી કરાવવી ગુરૂ આદિકનો પરિચય જાણાવવાથીજ હોય તો વલ્લભચીરિની પેઠે હમેશા મનમાં સારી વાસનાજ રહે છે ઉત્તમ જ્ઞાના, કુલીન તથા સુશીલ લોકોની સાથે મૈત્રી કરી હોય તો કદાચ નશીમના વાંકથી ધન ન મળે તો પણ આવનારા અનર્થ તો ટળી જાયજ એમા શક નથી. અનાર્થ દેશમા થએલા એવા પણ આર્દ્રકુમારને અભયકુમારની મૈત્રી તેજ ભવમાં સિદ્ધિને અર્થ થઈ (૨૦)

ગિણ્હાવેદ અ પાર્ણિ, સમાણકુલજસ્મરૂવકન્નાણં ॥

ગિહભારંમિ નિજુંજદ, પહુત્તણં વિઝરદ કમેણ ॥ ૨૧ ॥

અર્થ —પિતાએ પુત્રને કુળથી, જન્મથી અને રૂપથી બરાબર હોય એવી કન્યા પરણાવવી. તેને ધરના કાર્યમારમાં જોડવો, તથા અનુક્રમે તેને ધરની માલગી સોંપવી. “કુળથી, જન્મથી અને રૂપથી બરાબર હોય એવી કન્યા પરણાવવી” એમ કહેવાનું કારણ એ છે કે, કળેડ સ્ત્રી સાથે ભર્તારનો યોગ થાય તો તેમનો તે ગૃહવાસ નથી, પણ માત્ર પિટબણ છે; તથા એક જીભ ઉપરનો રાગ ઉતરી જાય તો કદાચ બન્ને જણા અતુચિત કૃત્ય કરે એવો પણ સંભવ છે. આ વિષય ઉપર એક દૃષ્ટાંત સંભળાય છે તે એ કે.—

લોજરાજના રાજ્યમાં આવેલી ધારાનગરીની અંદર એક ધરમાં ધણો દુરૂપ અને નિર્ગુણી એવો પુરૂષ તથા અતિ રૂપવતિ અને ગુણવાન એવી સ્ત્રી હતી. જીભ ધરમા તેથી ઉઘડું એટલે પુરૂષ સારો અને સ્ત્રી

બેલીના દની એક મનો મ તે જાના ધરમા ચોરે ખાતર પાડ્યુ અને
 બને કનેડો નેડ દાંધ ન મોનના મુગ્ય જી મુગ્ય પુગ્ય પામે, અને
 મુગ્ય ની મુગ્ય પુગ્ય પામે દરની નાખી ના મુગ્યો દુરપનો યોગ
 થો, તે મો ની મુગ્ય રથમ ધણા ઈન ગના દના તે દર પના પદ
 લેન મુગ્ય જીનો યોગ થો તે જામ સામા રિસા ગાનો રાજો
 મુગ્ય પીગ રો રાજો ચોરોએ આપી મુગ્ય કે 'હે નાના' રિને
 રિને પગ્યો અરદાર નાગ અને રિધાતાની જૂન મુધાગી એક નો
 ખીના રજા માથે યોગ કરો " ચોરનુ રથન ગા રાજી રમના રાજમે
 તેમ સાન પ્રગાળ રી

રિવડના બેડ રોર આગળ કહેલો "તો રજા મારમા
 જોડેલ' એમ કહેવાનુ મગ્યુ એ છે કે, ધગ્યા મારમા લેવાતા
 પુત્ર મેશા ધરની ચિતામા મુકાયો મનઠી અપચ મગ્યમત ન થા
 તેમજ મગ્ય દુખ નન રી પા કમારુ પડે છે એ સાજી જાનુ થા
 અનુચિત વપ કરના મનમા ન રાજે ધરની મારજી મોપી " એમ
 ક્યુ તે જાગ્યુ એ કે નાના લેજોએ મેજા મર્વ નાનાને મારે
 માખણી નાકાની મનિદા થા છે ધરનો કાતાર આગી પીગા દ
 રી નાજી પુત્ર મેજા હવનો તેને માથેજ નાખ્યો મગ્યુ કે તેમ
 કે વાજીજ નિસાદ થવાનો, તથા તેજી મોમા વગર વપરાનો પા મબર
 છે પ્રમેનજિત રાજો પદસા રો પુત્રની પગીના રી મોમો પુત્ર લે
 શ્રેષ્ઠિત તે માથેજ મગ્ય નોપ્યુ પુત્રની રોડેજ પુત્રી બત્રાન વાગેના મ
 નુધમા પજુ યોગના મહા ઈન આચર્યુ કરના મગ્યુ તેમજ પુત્રનો
 વડના નજરમા પજુ મગ્યુ તેમ ધનમે રિને સાખાના પાય રજા આ
 પી પગીના કરી, મેજી રૂ રેનિ રોજ ધગ્યા મગિના રી તથા રૂ
 રિનના, મેગરની ઓ રિના મે રજુ નાગી વડએ ર અનુકમે જાનુ
 પડેરે માગ્યુ મગ્યુ તથા બત્રરુ મામ નોપ્યુ (૨૧)

વચ્ચરજ ન વસમદ, ધરનાયદવાળ વહદ દુરવચ્ચ ॥

આવ જવમવસેલ, જ માદવ રવમિનદિનો ॥ ૨ ॥

અવ -- પિત પુત્રની તેડ રેવના પ્રથમ. ૧ રૂ, ૧૬૫

પુત્ર વ્યસનમાં સપડાય એમ હોય તો તેને ઘુનાદિ વ્યસનથી થતો ધનનો નાશ, લોહમા અપમાન, તર્જના, તાડના આદી દુર્દશા સંભળાવે, તેથી તે વ્યસનમાં સપડતો અટકે છે. તથા લાભ ખરચ અને શિક્ષક એ ત્રણે પુત્ર પામેથી તપામી લે. તેથી તે સ્વચ્છંદી થતો નથી, તથા પોતાની મહેન્ટાઈ રહે છે “ પુત્રની તેના દેખતાં પ્રશંસા ન કરે ” એમ કહેવાનું કારણ એ છે કે, પહેલા તો પુત્રની પ્રશંસાજ ન કરતી. કહ્યું છે કે—શુરની તેમના મુખ આગળ, મિત્રોની તથા બાધવોની નેમની પછ વાટે, દાસની તથા આકરની નેમનું કામ સાડ નીચડે ત્યારે, તથા બ્રીચોની તેઓ મરી ગયા પછી સ્તુતિ કરતી. પણ પુત્રની તો મિત્રકૃત્ત સ્તુતિ કરવી જ નહી. એમ જાના તે વગર ન આવે તો સ્તુતિ કરતી; પણ પ્રત્યક્ષ ન કરતી. કારણ કે, તેથી તેના શુશ્રુ આગળ વંચા અટકે છે, અને ઘૃયા અહંકાર વગેરે આવે છે. (૨૨)

दंष्ट्रो नरिन्दसभं, देसंतरभावदयङ्गं कुलद ॥

इच्छा अवच्छगयं, उचिधं पिङ्गो मुणेश्वरं ॥ २३ ॥

અર્થ:—પિતાએ પુત્રને રાજસભા દેખાડવી, તથા પરદેશના આચાર અને વ્યવહાર પણ પ્રકટપણે દેખાડવા. પિતાનું પુત્રના સંજવમાં વગેરે ઉચિત આચરણ જાણવું રાજસભા દેખાડવાનું કારણ એ છે કે, રાજસભાનો પરિચય ન હોય તો કોઈ વખતે દુર્દેવથી ઓચિનું કાષ્ટ દુખ આવી પડે ત્યારે તે કાગર થાય, તથા પારકી લક્ષ્મી જોઈ અદેખાઈ કરતારા શત્રુઓ તેને તુકશાનમાં નાખે. કેમ કે—રાજદરબારે જવું, રામના માનીતા લોકો જોવા, તેથી કાષ્ટ અર્ચામાં ન ધાય તો પણ અનર્થનો નાશ તો થાયજ. માટે રાજસભાનો અવશ્ય પરિચય કરાવવો. પરદેશના આચાર તથા વ્યવહાર દેખાડવાનું કારણ એ છે કે, પરદેશના આચાર વ્યવહારનું જ્ઞાન ન હોય, અને કરણ પડેથી ત્યા જવું પડે તો ત્યાના લોકો એને પરદેશી જાણીને સદ્જ વારમાં વ્યસનના ખાડામાં નાખી દે. માટે પરદેશના આચાર વ્યવહાર દેખાડવા. પિતાની પેડે માતાએ પણ પુત્રના સંજવમાં તથા પુત્રની વહૂના સંજવમાં સંભવ માફક ઉચિત આચરણ સાચવવું. માતાએ ઓરમાઈ પુત્રના સંજવમાં વિશેષ ઉચિત આચરણ સાચવવું, કા-

રજુ કે, તે પ્રારે મહત્ત્વા પોતાને કાલ જોડુ પશુ એમ માનનારો હોય
 છે આ વિષયમાં ગાવડી માએ આવીથી અંડ ની સમડી ચોખ્ખર પુનઃ
 નાખ્યો નજુવા (૨૩)

સચ્ચાણમમુચ્ચિયમિણ, જ તે નિગમેહુચ્ચિકલોતુ ॥

નમાણિજ મરાચિ દુ, ઘરિજ હાગીતુ ચિ નમોચ ॥૨૪॥

અર્થ — પિતાના, માતાના તથા સ્ત્રીના પડના પોતે મરણ દરેનાર
 છે તેમના મનવમાં પુત્રપુત્રી હિયિ આચરણ આ ગીને છે પોતે ॥ ૨૪ ॥ મા
 પુનઃ મ તથા રિસાદ સગાઈ આદી મનમમય હોય તાગે તેમનો હમેશા
 આજ નામન કર્યો તેમ / તેમને માથે નાં નુકસાન આપી પડે નો તેમને
 પોતાની પામે તાખસ

મયમોયે તેલિં પ્રસન્નુ સયેહુ હો નમસિન્નમિ સયા ॥

સ્ત્રીણપ્રિહયાણ રોગા, ડરાણ વાચવ્યપુદ્ધરણ ॥ ૨૫ ॥

અર્થ — રાજાને મધે મધ મ / આજ અથવા તેમને તા મ /

દિવસ હોય તો જેને પશુ નમેલા હોય જુ તથા તેઓ વિદ્યે અથવા
 સગાહુ થાય તો તેનો તે ન માની કે ર ક સે કેમકે-દોષ, આપ /
 દુકામ તથા નાનુ સમ માથે આવે જી તથા મરણે જી મ માને
 જવાથી અચર ને સાવ રક તે માવ કહેવા મ / તો હોત જગ
 તે ખામ નોના પોતને / હોત પ્રચ અચર ૦ કેમ કહે ॥ ૨૫ ॥ ધન
 લેમ જા ૩ અને માલો થા ૩ તેમ / મામુ પમ પેમાલો જી
 દરિદ્રો થાય કે કેમકે રી અથવા પેમાનનાં મરણા વિમળ દમ્ની
 ૧૧ માટે કદાચ દુસ્ત્રી આપો માં માં મનમ્યા માલ પડે તે પૂ
 આજો લેમના હોત ઉપમા ૩૫ હો ૩ તેમ / આપણો આપણી હો
 હર માટ અમર આજે મનમોનો મનમારી હોત પ્રવોજ (૨૫)

સાદ્ગજ વિટિમમ, ન સચિ સુજા ન સુજાદ ચ ॥

તદમિતોદિં વિતિ ન વચ્ચિન વચ્ચિન મિતોદિં ॥ ૨૬ ॥

અર્થ — પુત્રે મ / તો હો પરકડે નિલ ન પ્રવી, તેમની સાથ મ

રમી રોગમાં પશુ વચ મ પે પુદ્ધ ન પ્રચ મ પુદ્ધ તેથી પદ
 દામી પશુ પ્રીતિ તરી નાં છે તેમના શુભી સથે દમ્ની ન પ્ર તા

તેમના મિત્રની સાથે મૈત્રી કરે.

તયમાવે તમ્ગેહં, ન વઙ્ગજ્જ ચઙ્ગજ્જ અચ્છ સંવંધં ॥

ગુરુદેવધર્મમકજ્જે, સુ ઇકચ્છિત્તેહિં હોઝવ્વં ॥ ૨૭ ॥

અર્થ — પુરુષે સ્વજન ધરમા ન હોય, અને તેના કુટુંબની એકસી સ્ત્રીઓન ધરમા હોય, તો તેના ધરમાં પ્રવેશ ન કરવો, તેમની સાથે પૈસાનો વ્યવહાર ન કરવો, તથા દેવનું, ગુરુનું અથવા ધર્મનું કાર્ય હોય તો તેમની સાથે એકદિવ થતું સ્વજનોની સાથે પૈસાનો વ્યવહાર ન કરવાનું કારણ એ છે કે, તેમની સાથે વ્યવહાર કરતા પ્રથમ જરાક એમ લાગે છે કે, એથી ખીતિ વધે છે, પણ પરિણામે તેથી પ્રાપ્તિને અદ્વે શત્રુપણુ વધે છે. કહ્યું છે કે—જ્યાં ઘણી ક્ષીતિ રાખવાની ઇચ્છા હોય ત્યાં ત્રણ વાતો ન કરવા. એક વાતવિવાહ, બીજો પૈસાનો વ્યવહાર અને ત્રીજું તેની પછવાડે તેની સ્ત્રીની સાથે બાપણુ ધર્માદિક કાર્યમાં એકદિવ થવાનું કારણ એ છે કે, સંસારી કામમાં પણ સ્વજનોની સાથે એકદિવપણું રાખવાથીજ પરિણામ સારું આવે છે. તો પછી જિનમંદિર આદી દેવાદિકના કાર્યમાં તો જરૂર એકદિવપણું હોવુંજ જોઈએ. કેમ કે, તેવા કાર્યોનો આધાર સર્વ સંઘના ઉપર છે. અને તે સર્વ સંઘના એકદિવથી થાય તેમાજ નિર્વાહ તથા ગોભા વગેરેનો સંનય છે માટે તે કાર્યો સવની સમતિથી કરવાં. સ્વજનોની સાથે એકદિવ રાખવા ઉપર પાચ આગળીઓનો દાખલો છે, તે નીચે પ્રમાણે છે —

પ્રથમ તર્જની (અંગૂઠાની નેડેની) આગળી સખવામાં તથા ચિત્ર-કલા વગેરે સર્વ કાર્યોમાં પ્રથમ હોવાથી તથા વસ્તુ દેખાડવામાં, ઉત્તમ વસ્તુનાં વખાણ કરવામાં, વાળવામાં અને ચપટી વગેરે ભરવામાં ડહી હોવાથી અહકાર પોતા મધ્યમાં (વગડી) આગળીને કહે છે “ તારામાં શા ગુણ છે ? ” મર્મમાંએ કહ્યું. “ હું સર્વ આગળીઓમાં મુખ્ય, મોટી અને મધ્ય ભાગમાં રહેનારી છું તરી, ગીત, તાલ, વગેરે કળામાં કુશળ છું, કાર્યની ઉત્તાવગ જણાવવા માટે અથવા દોષ, છગ વગેરેનો નાશ કરવાને માટે ચપટી વગાડુ છું, અને ટચકોરાવી શિક્ષા કરનારી છું. ” એમજ ત્રીજી આગળીને પૂજ્ય ત્યારે તેણે કહ્યું, “ દેવ, ગુરુ, સ્થાપના-

આવ, સાધાર્ણ વગેરેની નવામ અદ્યપૂર્ણ, મગધી, સ્વસ્તિક નવાવર્ત
 વગેરે કરવાનું તથા જગ અદ્ય, વાનસ્પેષ ચૂણુ વગેરેનું અભિમત્રણ
 કરવું મહાગ તામામા છે " પછી ચોરી આગળને પૂણુ ત્યારે તેણે
 કહ્યું કે, ' હું પાતળી હોવાથી લાન ની અદ્ય અણુયા આદી દુણા મગા
 કરી શકું છું, તોયે હું જ આવે છેવટે પીડા મદુ છું સામીની વગેરેના
 ઉપદ્રવ દૂર કરે છું, જય વગેરે કે વામાં પપ્પુ અગેરુ જુ " તે આગળ
 ચાર આગળીઓએ માણે માણે ગિતના કરી અગુ ને પૂણુ કે, ' તમા
 તમા મા ગુણુ છે? ' અગુએ કહ્યું ' અરે ઓ ! હું તો તમારા ધણી છું ।
 જૂઓ લખનુ ગિતમાગુ = નુ ડાળિયો સાગી, અપની વગાની દયારી
 કંગો હી વાગરી ગાડ સાગરી દરિયાર વોરે સાપરસ લાવી મૂક સમા
 ગી તથા મન રી, સ્તરનું લોગ કરશે, પીજનુ વણનુ ધોનુ, ખાંડનું
 દાનુ, રિમનુ કાગે માના ગાયો રંગે વાગરી જાપની મ આ કરશે
 વાગ અપસા દૂન હયા પુષ્પ પૂજ કરવી વારે આ મહા । મિના વતા
 નરી તંગજ રેગીનુ મગુ પાનુ નિરા કનુ મગિનામનનુ પાન ક હું
 અગુ પ્રા વો વોર દાસા એના મગીની જ ચાર છે તે આમગી
 ચાર આમગીએ અગુનો આશ્રા કરી અર દાસો કરવ લા ની (૭)

વમાદ સ્વરણાચિત્ર, મદ વમ્મયરિજ રાધુચિત્ર મગિમો ॥

મક્તિચત્રમાણપુલ્લ, રેલિં તિત્ર શાપિ પળિજાતો ॥ ૭૮ ॥

અર્થ — રાજાના મળવાના ઉપર કનુ વોર ઉત્તિન આગળ

જાણુ નવ વમાવાના મગધમા વિન અચ મ ક્ષીમે છાએ પુ
 રે રંગે નામુ મ અભિથી તથા શરીર વો અો વચન નો મુ
 થી પમાગાનો વના કરી ૮

તન્મિત્રનિર્ણ, અન્મયવપુદ્ધિચક્રણ ૩ ॥

ધમ્માવપ્પમન્ન, તદતિપ્પ નુદ્ધસલ્લા ॥ ૭૯ ॥

અર્થ — ધર્માચાર દેખડેની રીત નમાએ આરમ્ભ વગેરે મનો

કરવા તથા તેમની પમે જુ વધારી ધર્મરેષ આમગે (૨)

આપ્પમ કનુ મગ્ગદ, દમેસિ મળસા વિ કુળદ નાચદ ॥

રમદ અચન્નાય, ઉદવાય પયદદ સયા વિ ॥ ૮૦ ॥

અર્થ:—ધર્માચાર્યના આદેશનું બહુમાન કરે, એમની મનથી પણ અવજ્ઞા ન કરે. અધર્મી લોકોએ કરેલા ધર્માચાર્યના અવર્ણવાદને પોતાની શક્તિ માફક રોકે, પણ ઉપેક્ષા ન કરે કહ્યું છે કે—મ્હોટાઓની નિંદા કરનારજ કેવળ પાપી નથી, પણ તે નિંદા સાબળનાર પણ પાપી છે. તથા ધર્માચાર્યનો સ્તુતિવાદ હમેશા કરે. કારણ કે, સમક્ષ અથવા પાછળ ધર્માચાર્યની પ્રશંસા કરવાથી અસખ્ય પુણ્યાનુભવિ પુરવ બધાય છે. (૩૦)

ન હવદ્દ છિદ્દપ્દેહી, સુદિગ્ધ અણુઅચાપ સુહસુહેસુ ॥

પહિણીઅપચ્ચદાયં, સવ્વપયસેણ વારેદ્ ॥ ૩૧ ॥

અર્થ — ધર્માચાર્યના છિદ ન જોવા, સુખના તથા દુઃખમાં મિત્રની પેઠે તેમને અનુવર્તવું, તથા પ્રત્યનીક લોકોએ કરેલા ઉપદ્રવને પોતામાં જટલી શક્તિ હોય, ટેટની શક્તિથી નારવા. અર્થ કેઈ શકા કરે કે, “પ્રમાદથી રહિત એવા ધર્માચાર્યમાં હિંદ્રાજ ન હોય, ત્યારે તે ન જોવા એમ કહેવું બ્યર્થ છે તથા મમતા રહિત ધર્માચાર્યની સાથે મિત્રથી પેઠે સી રીતે વર્તવું,” એનો જવાબ—“ખરી વાત છે, ધર્માચાર્ય તો પ્રમાદથી અને મમતાથી રહિતજ છે, પણ જૂદી જૂદી પ્રકૃતિના શ્રાવકોને પોતાની પ્રકૃતિના અનુસારથી ધર્માચાર્યને વિષે પણ જૂદો જૂદો ભાવ ઉત્પન્ન થાય છે. આનાગ મૂત્રમાં કહ્યું છે કે—હે ગૌતમ ! આર પ્રકારના શ્રાવક કહા છે. એક માતા પિતા સમાન, ખીજા ભાઈ સમાન, ત્રીજા મિત્ર સમાન, ચોથા શેઠડ્ય સમાન ” વગેરે આ અથવા પૂર્વે કહી ગયા છીએ. પ્રત્યનીક લોકોએ કરેલા ઉપદ્રવ દૂર કરવાના સળધમાં કહ્યું છે કે, સાધુઓનો, જિનમંદિરનો તથા વિશેષે કરી જિન-શાસનનો કોઈ પિરોતી હોય, અથવા દેશથી અવર્ણવાદ બોલતો હોય, તો તેને સર્વ શક્તિથી વારવો ” આ વિષય ઉપર ભગીરથ નામના સગર અ-કવર્તીના પોતાનો છવ કુંભાર, કે જેણે પ્રાત ગામના રહીશ સાઠ હજાર લોકોએ કરેલા ઉપદ્રવથી પીડાયલા યાત્રાએ જનાર સવતો ઉપદ્રવ દાબ્યો હતો તેનો મળથો બાણવો. (૩૧)

खलिअंमि चोइओ गुरु, जणेण मज्झइ तहत्ति सव्वं पि ॥

चोएइ गुरु, जणं पि हु, पमायखलिएसु एगंतं ॥ ३२ ॥

અર્થ—પુરો પોતાનો માર નાપરાન થએ એ ધર્માચાર્ય શીખા
મળે તારે “આપ હા તે યોગ્ય છે” એમ કહી મન મુન કરતું
કતાય ધમાચાર્ય પી. ડિ. જૂન જણાય તો તેમને એમંતમા ‘મહાગજ
આપ નેના શરિરાતરે આ વાત કમિત છે કે ?” એમ કહી (૨૭)

જે કુસંપમાં રહે, તેા રાગના અધિકારીઓ તેમને, શીઘ્રારીઓ જેમ મૃગ-
લાઓને જાગમા ફસાવે છે, તેમ સંકટમા ઉતારે. (૩૬)

કાયવ્વં કજ્જો વિ હુ, ન ઇક્કમિક્કેણ દંસણં પહુણો ॥

કજ્જો ન મત્તમેઓ, પેત્તુન્નં પરિહરેઅવ્વ ॥ ૩૭ ॥

અર્થ — મ્હોટું કાર્ય હોય તેા પણ પોતાની મ્હોટાઇ વધારવા સારું
સર્વે નાગરોએ રાગની ભેટ લેવા જૂદા જૂદા ન જવું કાષ્ટ કામની છાતી
મસલત કરી હોય તેા તે ઉઘાડી ન પાડવી તથા કોઇએ કોઇની આડી
ન કરવી. એકેક જણ જૂદો જૂદો રાગને મળવા જાય તેા તેથી જીજ્ઞાસા
મનમા વૈર વગેરે પેદા થાય છે માટે સર્વેએ ભેગા થઇને જવું. તથા
સર્વેની યોગ્યતા સરખી હોય તેા પણ યવનની પેઠે કોઇને પણ મુખ્ય
કરી સર્વેએ તેની પગલાડે રહેવું, પણ રાગના હુકમથી મંત્રીએ પરીક્ષા
કરવાને અર્થે આપેલી એક શયા ઉપર સર્વે સુતાને માટે વિવાદ કરનારા
પાયસો મૃગની પેઠે કુસંપથી રાગની ભેટ લેવા અથવા તેને વિનિતિ વ-
ગેરે કરવા ન જવું. કેમકે—ગમે એવી અસાર વસ્તુ હોય તેા પણ તે
જે ઘણી ભેગી યાગ, તેા તેથી જય થાય છે. જુઓ, તૃણના સમુદાયથી
ખતેલુ દોરડું હાવીને પણ બાધે છે ગસલત બહાર પાડવાથી કાર્ય ભાગી
પડે છે, તથા વખતે રાગનો કોષ વગેરે પણ થાય છે. માટે શુભ
મસલત બહાર ન પાડવી માહોમાહે આડી કરવાથી રાગ આદિ
અપમાન તથા વખતે દડ વગેરે પણ કરે તથા સરખા ધધાવાળા લો-
કોનું કુસંપમા રહેવું નાશનું કારણ છે. કહ્યું છે કે—એક પેટવાળા,
જે કોઇવાળા અને જૂદા જૂદા ફળની ઈચ્છા કરનારા ભારંડ પત્તિની પેઠે કુ-
સંપમા રહેનારા લોકોનો નાશ થાય છે. જે લોકો એક જીજ્ઞાસા મર્મોનું
રક્ષણ કરતા નથી તે રાક્ષસમા રહેલા સર્પની પેઠે મરણ પર્યંત દુઃખ
પામે છે. (૩૭)

સમુવર્ઠિણ વિવાપ, તુલાસમાણેહિં ચેવ ઠાયવ્વં ॥

કારણ સ્તાવિરકેહિં, વિઠુણેઅવ્વો ન નચમગ્ગો ॥ ૩૮ ॥

અર્થ — કંઈ વિવાદ ઉત્પન્ન થાય તેા ત્રાણુઆ સમાન રહેવું પણ
સ્વજન સંબંધી તથા પોતાની જાતિના લોકો ઉપર ઉપહાર કરવાની અ-

થવા હાથ ખાસની ઇચ્છાએ આયર્ગા, ઉદ્ધવન ન પ્રત્યુ (૩૮)

બલિપાર્હિ કુચ્ચલ જળો, સુકકરાદર્હિ નાભિમયિઞ્ચયો ॥

ધેવાવરાહ દોસે, વિ દક્ષમૂર્મિ ન નેઞ્ચયો ॥ ૩૯ ॥

અર્થ — પ્રથમ લોકોએ દુનય લોકો ધણા વળ, ૪૨, રાજ ૬

વગેરે ॥ તારા નદી તથા યોડો અપાધ હોય તો એકલ તેનો દુ
ન ક વા દાણ, કર એરેરી પીઝન લોકો માહોમાડે ત્રિતિ ન હાવા ॥
સ ૧ મળી દે છે અવન તોત તો વણા ગનિટ મેતિ પણ રગડા ॥ ૪૧ ॥
બૂ ૧ પડેના સિદ્ધની પે - મા તના પરા રાજ પામે છે માટે માહોમાડે અ
રાખનો મેજ માફ ૭ મેઝે—મણુમેતો સપ સુ મકારી છે તેમા પણ
પે ન રોતાના પક્ષમાંનો અસ્ત્ર મપ હોવોજ ને, એ બુઓ ફાતગથી પણ
બૂ ૧ પડેના ચો મા ઉગતા નથી ને રાતેને ફડી નામે લે તથા બુમિ
પણુ સિદ્ધિ છે, ને જગના પ્રસાદને તૃણો સમુાય રાકે છે એ મપો ॥
મદિમા છ (૩૮)

કારણિયર્હિ પિ સ્મ કાયયો તા ન અચ્છસચયો ॥

કિં પુણ પુણા સર્દિ, વપ્પહિ ર અદિત્સતેર્હિ ॥ ૪૦ ॥

અર્થ — પોતાનું દિન ઉચ્ચારા લોકોએ રાજ ૧૧ દેસ્થાન ॥

મથરા ધર્મખાતાના અધિકારી તથા તેમના હાથ નીચેના તો ની નામે
લેલ મુળો વચ્ચાર ન કરેનો અને વચ્ચાર આગ છે તો ગમતી માટે
વચ્ચાર નગ કરવો એમા તો કહનુજ શુ ? જનનુ અધિકારીઓ વ
ગેરેની નાથે વચ્ચાર ન કરના, મગ્ય એ છે, તે તો ધન તેનુ
૧૫ તે રખતે માત્ર પ્રાપ્ત પગા સુ મળી નાનાપ કરી તથા તેમને ત્યા
૧૫ એ એમના આમન, પાન ॥ ૧ ॥ ૧૬ આપી પોટો—પાડાનો બમડો
દેખા છે, અને બનાધ કાડી મેરે છે પણ અમર આર પાર બહેણ
માગીએ ૧૧ ૧ ૧ મે કનણ તમાર, મામ નેતેનું મુ ? એમ મદી
પોતે કરેનો તનના ફાતરા મરણો ચલિગિત માત્ર ઉકાર પ્રમ મેરે છે
અને પરા દારિયો તેજ વળે મળી દ છે એવો તેમનો સ્વનારજ
છે કનુ છે ૩—૧ આલિખમા હમા ૨ માતામા દેષ ૩ મણિમા પ્રેમ
ઓ ૪ અધિકારીઓમા દક્ષિણા ૫ એ આરે અદિ મણુવા એકનુજ

નહીં, પણ તે ઉદ્યોગ લેણુગરને ખોટા તડોગનમાં લાવી રાજા પાસે શિક્ષા કરાવે છે કહ્યું છે કે—લોકો પૈમાદાર માણુસ ઉપર ખોટાં તડોમન મૂકી તેને હરાન કરે છે, પણ નિર્ધન માણુસ અપરાધો હોય, તો પણ તેને કોઈ કોઈએ તુકસાન થતું નથી. રાજાની સાથે ધનનો વ્યવહાર ન રાખતાં કારણ એ કે, કોઈ સામાન્ય ક્ષત્રિ પાસે પણ લહેણું માગીએ તો તરત્તાર દેખાડે છે, તો પત્રી સ્વભાવનીજ કોઈ એવા રાજાઓની શી વાત કહેવી ? આ રીતે સરખો ધંધો કરનારા નાગર લોકના સઅધંધા ઉચિત આચરણ કહ્યું સરખો ધંધો ન કરનારા નાગર લોકોની આને પણ ઉપર કહ્યા પ્રમાણેજ યથાયોગ્ય રીતે વર્તવું. (૪૦)

एवं परस्परं ना, यराण पाएण समुच्चिआचरणं ॥

પરતિચ્છિદાણ સમુચ્ચિઅ, જહ કિ પિ અજામિ લેસેજં ॥ ૪૧ ॥

અર્થ —નાગર લોકોએ એક બીજાની સાથે શી રીતે ઉચિત આચરણ કરવું, તે કહ્યું હવે, અન્યદર્શની લોકોની સાથે શી રીતે ઉચિત આચરણ કરવું તે કહીએ છીએ (૪૧)

एयसि तिच्छिआणं, भिक्षुजमुवठिआण निअगेहे ॥

કાયવ્વસુચ્ચિઅકિચ્ચં, વિસેલઓ રાયમહિઆણં ॥ ૪૨ ॥

અર્થ —અન્યદર્શની ભિક્ષુકો આપણે ઘેર ભિક્ષાને અર્થે આવે તો

તેમને યથાયોગ્ય દાન આદિ આપવું તેમા પણ રાખતા માનનીક એવા અન્યદર્શની ભિક્ષાને અર્થે આવે તો તેને વિશેષ કરી દાન અવશ્ય આપવું. (૪૨)

जइ वि न मणंमि भरी, न पखखवाओ अ तग्गयणुणेसु ॥

ઉચ્ચિઅં મિહાગણં, તિ તહ વિ ધમ્મો મિહીણ હમ્મો ॥ ૪૩ ॥

અર્થ—જો આવકના મનમા અન્યદર્શનીને વિશે ભક્તિ નથી, તેના ગુણને વિશે પક્ષપાત નથી તો પણ ઘેર આવેતાં યોગ્ય આદરમાન કરવું એ શુદ્ધસ્યનો ધર્મ છે. (૪૩)

गेहागजाणमुच्चिअं, वसणावडीआण तह समुद्धरणं ॥

હુહિઆણ દયા પલો, સવ્વેલિ સંમઓ ધમ્મો ॥ ૪૪ ॥

અર્થ—ઘેર આવેલાંની સાથે ઉચિત આચરણ કરવું, એટલે જેની જેવી યોગ્યતા હોય તે પ્રમાણે તેની સાથે મધુર આપણ

કરુ તેને મેમના અમન આપવું, આમનાંને માટે વિમલ
 કરુ દયા કરગથી આપુ યજુ? તે પુત્રુ તથા તેડુ પ્રમ ક
 રુ, એરે યોગ આચરણ નક્કુ તથા મ મગા પટેલ લોગો તેમાની
 મના અને દીન અનાથ આપણ, મહેમ પેલી રમેર કુળી લો
 ઉપર દસ મી તથા તેમો પોતાની નિનિ રમાણે મદદ દી તે કુળમાથી
 દાના મે ધમ મન દર્મીઓને મમત છે અનિ આપણે એ લૈલિક
 ઉચિત આચરણ કરનાડુ કંચુ એડુ મરણ એ છે, જે મામ્યમો ઉપર
 મહેલુ લોખીક ઉચિત આચરણ મન્નમા પણુ દુનગ નરી તેમો લોપ્તર
 પુષ્પની શુભ મુદ્ધિ અનળ કસા એવા નૈાધમો વિશેષી રીને કુશળ
 વાર માટે ધર્માર્થ લોગેએ અનરુ ઉચિત આચરણ પ્રસાગા વિડા
 થવું બીજે રંગે પણુ કંચુ છે સ। ઠેમણે ઉચિત આચરણ કરવું
 ગુણ ઉપર નાડાગ રામવો દોપને વિશેષ અન્યપણુ રાખવું અને
 જિનવચારો વિશે શ્રમિ મળી એ મન્ન દૃષ્ટિના લક્ષણુ છે મમુને
 પોતાની મના મના નથી પર્વનો અનાયમા યના નથી, તેમ ઉત્તમ
 પુરો પણુ મર્ધ રમને પણુ ઉચિત આચરણ છે ના રી માટે જગ
 તના શુભ એવા તીર્થકે પચુ શ્રુ અપણામાં માતા પિતાના સગવમા
 અબુરુગા (મોગા પુષ્પ આવે આ રથી ઉણુ મહેલુ) વગેરે મે છે
 આ રીને નવ પ્રમગ્નુ ઉચિત આચરણ થુ (૪૪)

અનમરે મેના યોગ વગનથી વણો તાબ યાય છે જેમ આગડ
 મનીએ મલિમગ્નુની હતી ના કરેડ મુ પા મોનીના બહેલા ઇ મુ।
 એકે નોનમા ચોદ બાબ જેમને એવા ધનના બાગ કુમ, મારા
 મના જડિત કા નમ, તથા નિરી દરમુ ક નાર શુભિ (દ્યાપ) વગેર
 રમુ કુમારપાગા બજ મા ઉમેરી તેથી તેણે (રામને) મણુદ થઇ
 આમ મનાને રાત્ર પિત્તાનદુ ને મિત કોડ દા યોગશ સ। જ
 નિવત અમ્મ નોરે વિદિ આપી ત્યારે આમડ મનીએ પોતાના ધરમુધી
 પદાયતા પહેલાજ માગમા તે સર્વ વિદિ યાય જનોને આપી એ વાત
 ની રાજા પામે મોહને નાની આધી, ત્યારે મનમા મામ આપવમાર
 આ વાચા કુમારપાગ રામને કાંધેયા આગડ મનીને કંચુ કે કિમ વુ

મહારા કરતાં પણ વધારે દાન આપે છે ?” આંખડે કહ્યું, “મહારાજ ! આપના પિનાછ દશ ગામડાના ધણી હતા, અને આપ તો અઢાર દેશના ધણી છો એમા આપ તરફથી પિતાજીનો કાંઈ અનિય થએલો ગણાય ?” વગેરે ઉચિત વચનથી રાજાએ રાજ થઈ આંખડને રાજપુત્ર એવો કિ-તાબ અને પ્રવે આપી હતી તે કરતાં બમણી ઋદ્ધિ આપી. અમેજ થ-યાતરમા કહ્યું છે કે, દાન દેતા, ગમન કરતા, સુતા, ખેસતાં, ભોજન પાન કરતા, બોલતાં તથા ખીજે સર્વ સ્થાનકે ઉચિત વચનનો મહોટો રસમય અવતાર હોય છે. માટે સમયનો બાણ પુરૂષ સર્વ ઠેકાણે ઉચિત આચરણ કરે છે કેમ કે—એક તરફ એક ઉચિત આચરણ અને બીજી તરફ બીજા કોડો ગુણો છે એક ઉચિત આચરણ ન હોય તો સર્વ ગુ-ણોનો સમુદાય ઝેર માફક છે. માટે પુરૂષે સર્વ અનુચિત આચરણ છોડી દેવું. તેમજ જે આચરવાથી પોતાની મૂર્ખમા ગણતરી થાય તે સર્વ અનુચિત આચરણમા સમાય છે તે સર્વ લંકીક શાસ્ત્રમા કહ્યું છે, તે ઉપકારનું ઢરણ હોવાથી અદિ દેખાડીએ છીએ

“ રાજા ! સો મૂર્ખ કયા ? તે માભળ, અને તે તે મૂર્ખપણાના કા-રણ મૂક તેમ કરવાથી તુ આ જગતમા નિર્દોષ રત્નની પેઠે શોભા પામીશ. ૧ છતી શક્તિએ કવગ ન કરે, ૨ પડિતોની સજમા પોતાના વખાણ કરે, ૩ ગણિતના વચન કિંગ વિશ્વામ રાખે, ૪ દબ તથા આડઅર ઉપર ભ-રસો રાખે, ૫ જુગાર, કિમિયા વગેરેથી ધન મેગવવાની આરામ રાખે, ૬ ખેતી આદિ લાભના સાધનોથી લાભ થશે કે નહીં ? એવો શક રાખે, ૭ ખુદ્દિ નહીં છતા મહોટું કામ કરવા ધારે, ૮ વલિક થઈ એકાતવાસ કર-વામા રૂચિ રાખે, ૯ માથે દેવું કરી ધરજાર વગેરે ખરીદે, ૧૦ પોતે વૃદ્ધ થઈ કન્યા પરણે, ૧૧ ગુરૂ પાસે ન ધારેજા થયતી વ્યાખ્યા કરે, ૧૨ ખુદ્દી વાત દાકવાનો પ્રયત્ન કરે, ૧૩ ચચળ સ્ત્રીનો ભર્તાર થઈ ઈર્ષ્યા રાખે, ૧૪ કનુ સમર્થ છતા મનમા તેની શકા ન રાખે, ૧૫ પ્રથમ ધન આપીને પાછળથી પચાત્તાપ કરે, ૧૬ અબણ છતા મહોટા સ્વરથી કવિતા બોલે, ૧૭ અવસર નહીં છતા બોલવાની અતુરતા દેખાડે, ૧૮ બોલવાનો અવસર આવે માન રાખે, ૧૯ લાભને અવસરે કલહ કંથેશ કરે, ૨૦ ભો-

જનને મમ્મે ક્રોધ કરે, ૨૧ મ્હોગ લાભની આશાથી ધન વિખેરે, ૨૨
 આધારપુ ખોનસામા મિષ્ટ એવા સરૂત શમ વાપરે, ૨૩ પુતના તાયમાં
 સન ધન આપી પોતે દી. થાન ૨૪ સ્ત્રી પદ્મના લોગ પાસે વાચના મ્હે
 ૨૫ સ્ત્રી ની સાથે ટંગે થનાથી ખીજી સ્ત્રી પછે ૨૬ પુત્ર હુપર ક્રોધ ની
 તંતુ તુ ઘાન કરે ૨૭ મમ્મે પુત્રોની સાથે તંગીરાઈ કરી ધન ઉઘરે, ૨૮
 ધન એએ ઠરની મુતિથી મનમા અદમ્ય લાવે, ૨૯ પતા ની બુદ્ધિના
 અદમ્યથી ખીજા નિત રચા ન માભમે, ૩૦ જમાર મ્હોટુ કુલ્લ
 એવ અદ કાળથી મધની ચાકરી ન કરે, ૩૧ ફુલન એતુ ૩૨ આપીરે
 મમ્મેગ મેવે ૩૩ મુલ્ય આપીને ખાન માગ જાય ૩૪ ગમ લાની
 છતા તે ની પામેથી લાભ મનાનો આના ૩૫ ૩૬ અનિ રી ફુલ જના
 નાનની આશા રાખે, ૩૭ કાલગને વિરે રોહ ની આશા રામે ૩૮ મની
 કરે જના ભય ન રામે ૩૯ કૃત્ત પામે ઉપમગના મ થા ની આશા રામે,
 ૪૦ અરિમક પુરુષ આગમ પાનાના મુલ્ય જાહેર કરે ૪૧ રારીર નિરાગી
 છતા વહેમથી દસ ખાવ ૪૨ રોગી જના પરજ ૪૩ પગે ૪૪ તોમથી
 મમ્મેનને ઝાડી દે, ૪૫ જોની મિત્રના મનમાંથી રાગ ઉતરી જના એના
 વચન બોલે, ૪૬ નામનો અમર આવે આગમ કરે, ૪૭ મ્હોટો રુદ્ધિ
 વત જના કનક કોશ કરે ૪૮ જોશોના વચન ઉતર બાંધે રાખી ૪૯ જનો
 ધન કરે, ૫૦ મુખ ની સાથે મમ્મેનત કરનામા આર રાખે, ૫૧ ફુલ
 લાખેરે કા ૫૨ રામા ચળીગ રાખું બતાવે ૫૩ જોના દોષ જાહેર દેખાડ
 છે, ૫૪ સ્ત્રી કા પ્રીતિ રામે, ૫૫ મુખનો અજામ કરનામા હાગમાન
 રૂપિ રામે ૫૬ ખીજાએ મમ્મે કરેતુ ધન ઉઘરે, ૫૭ મા ૫૮ ખી ૫૯
 જોવે રોગ ધાને ૬૦ લોકમાં તમાલિકની જામે નિ ૬૧ કરે ૬૨ ફુલ
 આવ દીનતા મનાવે ૬૩ મુખ આવે બારિગમે થારી દુર્ગતિ જૂની જાય
 ૬૪ યોગ બચાનો અર્થે ધનો બચ કરે, ૬૫ પરીદાને અર્થે એર ખાવ
 ૬૬ તિમિયામા ધન હામે ૬૭ દાવરોગી છતાં ગમાન આવ, ૬૮ પોતે
 પોતાની મ્હોગનો અજા રાખે ૬૯ ક્રોધ ની આત્મચાત કરના તંપાર
 થાય, ૭૦ નિરતર વગર ૭૧ એ આમ તેમ બાંધે રહે, ૭૨ બાજના પ્ર
 હાર થવા હોય તો પત્ર પુત્ર જૂએ ૭૩ મ્હોટાની સાથે વિરાધ કરી

નુકશાનમાં ઉતરે, ૬૪ થોડું ધન છતાં આડખર મ્હોટો રાખે, ૬૫ હું
 પંડિત છું એમ સમજી બહુ બચકાટ કરે, ૬૬ પોતાને ચરવીર મમજી
 દોષની ખીક ન રાખે, ૬૭ ઘણું વખાણ કરી રાગા માણસને તારા કિય-
 ભાવે, ૬૮ હામી કરતા મર્મ વચન બોલે, ૬૯ ત્રિદીના હામમાં પોતાનું
 ધન આપે, ૭૦ લાભ નહીં નહીં છતાં ખરચ કરે. ૭૧ પોતાના ખરચ-
 નો હિસાબ રાખવાનો પોતે કરાગો કરે, ૭૨ નથીય ઉપર ભરસો રાખો
 ઉઘમ ન કરે, ૭૩ પોતે દરિદ્રી ઘમ વનો કરવામાં વખત ગુમાવે, ૭૪
 વ્યસનારાકત યર્ષ ભોજન કરવાનું પણ ભૂલી જાય, ૭૫ પોતે નિર્ણયી
 છતાં પોતાના કુળની ઘણી પ્રગણા કરે, ૭૬ દોકર સ્વર છતાં ગીત ગાય,
 ૭૭ ઓના ભયથી યાચકને દાન આપે નહીં, ૭૮ કૃપાળુના કરવાથી માફી
 અવસ્થા પામે, ૭૯ જેના દોષ ખુશ્કા દેખાતા હોય તેના વખાણ કરે,
 ૮૦ સભાનું કામ પ્રજા થયા મિત્ર વચમાંથી ઉડી જાય, ૮૧ જન વધે સ-
 દેશો ભૂખી જાય, ૮૨ ખામીનો રોગ છતાં ચોરી ક્ષમા જાય, ૮૩ વશને
 અર્થે ભોજનનું ખરચ મ્હોટું રાખે, ૮૪ લોકા વખાણ કરે એવી આગ્રાથી
 થોડો આંદાર કરે, ૮૫ જે વસ્તુ થોડી હોય તે ઘણી ભજન કરવાની મ-
 રજી રાખે, ૮૬ કપરી અને મીઠાઓના લોકોના પાસમાં સપડાય, ૮૭
 વેશ્યાના ચારની સાથે કનહ કરે, ૮૮ જે જણા ડાહ્ય મસક્ત કરતા હોય
 તે વચ્ચે ત્રીજો જાય, ૮૯ આપણા ઉપર રાગની મહોળ્યાની હમેશા
 રહેશે એવી ખતી રાખે, ૯૦ અન્યાયથી સારી અવસ્થામાં આવવાનો
 ઇચ્છા કરે, ૯૧ ધન પાસે નહીં છતાં ધનની થનામ કામો કરવા જાય,
 ૯૨ લોકમાં ગુપ્ત વાત જાહેર કરે, ૯૩ વશને અર્થે અજાણ માણસનો
 જામીન થાય, ૯૪ હિતના વચન કહેનારની સાથે વેર કરે, ૯૫ આ બ-
 ધાને ભરસો રાખે, ૯૬ લોક વ્યવહાર ન જાણે, ૯૭ યાચક યર્ષ ઉઠું
 ભોજન જમવાની ટેવ રાખે, ૯૮ મુનિરાજ યર્ષ ક્રિયા પાળવામાં શિયિજી-
 તા રાખે, ૯૯ કુઠમે કરતા શરમાય નહીં, અને ૧૦૦ લાપણ કરતા બહુ
 હસે, તે મૂર્ખ જાણવો. ” આ રીતે સો પ્રકારના મૂર્ખ કહ્યા છે

વળી જેથી આપણો અપયશ થાય તે છોડવું. વિવેક ત્રિપાસ નામના
 ગ્રંથમાં કહ્યું છે કે—વિવેકી પ્રથમે સભામાં બગાડુ, હેડી, ચોડકાર, હા-

આકાશ ન જોવું. સ્ત્રી પુરુષનો સંભોગ, મૃગયા, તરણ અવશ્યામો આ-
 વેશ નક્કી સ્ત્રી, જનવરોની કીડા અને દન્યાની પોતી એટલા વાના ન
 જોવા વિદ્વાન્ પુરુષ પોતાના મુખનો પડછાયો નેત્રમાં, જળમાં દયિગારમાં,
 મૂત્રમાં તથા લોહીમાં ન જુઓ. કારણકે, એમ કરવાથી આયુષ્ય ઘટે છે.
 સારા માણસે કબૂત્ર કરેલ વચનનો બાગ. મર્ચ વસ્તુનો મોક તથા કોઈનો
 નિદ્રાભંગ કોઈ કાળે પણ ન કરવો. ઘણીની સાય વેગ ન કરના ઘણા
 મતમાં પોતાનો મત આપવો જેમાં સ્વાદ નથી એવા કાર્યો પણ સમુદ્ધ
 થવી સાચે કરવા. સુત્ર પુરુષોએ સર્વે સારા કાર્યમાં અગ્રેશ્વર થવું. માણસો
 કપટથી પણ નિરપૃથક્કપણ દેખાડે તો પણ તેથી કળ નીપજે છે. પુરુષોએ
 કોઈનું નુકસાન કરવાથી નીપજે એવું કામ કરવા તત્પર ન થવું. તથા
 સુપાત્ર માણસોની કોઈ કાળે અદેખાઈ કરી નહીં. પોતાની જાતિ ઉપર
 આવેલા સકટની ઉપેક્ષા ન કરવી, પણ ઘણા આદરથી જાતિનો સપ
 થાય તેમ કરવું. કાણુ કે, એમ ન કરે તો માન્ય પુરુષોની માનખડના
 અને અપયશ થાય. પોતાની જાતિ છોડીને પરજાતિને વિશે આસક્ત થ-
 એલા લોકો કુર્દમ રાજાની પેડે મરણુ પર્યંત દુખ પામે છે. જ્ઞાનિયો
 માહોમાહે કલહ કરવાથી પ્રાપ્ત નાશ પામે છે, અને સંપત્તિ રહે તો, જેમ
 જળમાં કમળિની વધે છે તેમ વૃદ્ધિ પામે. સગવડુ માણસે દંડિરી અને
 સ્થામા આવેલા પોતાનો નિત્ર, સાધર્મી, જ્ઞાનિનો આગેરાન, મ્હોટા ગુણી
 તથા પુત્ર વિનાની પોતાની જાહેન એટલા લોકોનું સ્વસ્થ પોષણ કરવું.
 જેને મ્હોટાઈ ગમતી હોય. એવા પુરુષે સાગધિનું કામ, પારડી વસ્તુનું
 ખરીદ વેચાણ તથા પોતાના કુળને અનુચિત કાર્ય કરવા તૈયાર ન થવું.

મહાભારત વગેરે ગ્રંથોમાં પણ કહ્યું છે કે, પુરુષે બ્રાહ્મ મુદ્ધર્તને
 વિશે ઉકંવું, અને ધર્મનો તથા અર્થનો વિચાર કરવો. સૂર્યને ઉગતા તથા
 આશમતા કોઈ વખતે પણ ન જોવો. પુરુષે દિવસે ઉત્તર દિશાએ તથા
 રાત્રિએ દક્ષિણ દિશાએ અને કાંઈ હરજત હોય તો ગમે તે દિશાએ મુખ
 કરીને મળમુત્રનો ત્યાગ કરવો. આશમન કરીને દેવની પૂજા વગેરે કરવી,
 ગુરૂને વદના કરવી, તેમજ ભોજન કરવું. હે રાજા! જાણુ પુરુષે ધન સ-
 પાદન કરવાને પ્રયત્ન અવશ્ય કરવોજ કારણુ કે તે હોય તોજ ધર્મ કામ

ગોરે થા। ૩ જોડનો ધનો લાભ હોય ત ત એવો ભાગ ધમકત્યમા,
 ચોથો ભાગ મચ્છમા અને યાડી રહેવા જે ચોથા ભાગમા પાતાડુ પાતાડુ
 ચવાનુ મને નિવ નિતિનિ કિનાઓ મ્મી નાજ સમારતા, આસિમા
 મોડુ ત્વેનુ, તથા નવજુ આી દેવી પૂન મ્મી જોડના નાના
 ખોજ પહેલાન કરવા પોતાના હિતની સાજા કરનાર પુત્રે દમે ॥ ૪
 થી આરે જર્જ મળ મૂન મરુ પા ધેના, તથા મેદનાક નાખનો જે
 પુ મ માગીના ગાજા ભાજે, તુજા કટા -ર, નવરે અ ઉતારે,
 તથા મળ મૂન કના પગી જલમર હુદિ ૧ કરે તે આનો મા લાસુ
 આયુષ્ય ન પામે જાગેવા આસન ઉપર ન મેડુ જાગેવુ ગમાનુ પાન
 રાખતુ નહી વાગ મ્મી મ્મી જોગન ન મરુ તથા નત ચનતે ન નાનુ
 મિપણુ મુષ ન રેડુ ઘણી નાજ એ ૧ હાય વજેરે ન રાજસા મન્નકના
 જાત્રાતમે મન પ્રાણ રડ છ, માટે એ ૧ તથા મ તરે ન જગાના ગાજા
 ના વાગ ન પમ્મના, તથા મન્નકને નિરે ત્રવા પણુ ન કરવો પુન તથા
 શિખ વિના લીખામણુને અર્થે નાને તાડના પણુ ન મ્મી પુત્રાએ મ્મી
 કામે પણુ ને હાથે મન્નક ન ખણુ તસા વગ મરેલો વારના નાન
 નાનુ નહી મહણુ વિના રાત્રાએ જાતુ માત્ર નહી તથા ભોતન કી
 રહ્યા પમ્મી અને ઉડા કરમા પુ ન હાનુ કુડો દો ન મ્મી શુક
 કોષ મર તો તેમને પ્રમન મ્મી તથા જીવ નામે આપ ॥ શુરની નિજા
 કરના લેય તો તે આખળી પણુ નહી

૯ ભાગત ૧ શુક મની આઓ ધર્મો પુરો તસા તપસીગો ગેમી
 મન્નકીમા પણુ નિવ ન કરવી મેલ પણુ પા મે વન્નુ ચોરની નર્જ નિ
 ચિત્તાન પણુ કન્નુ વચ્ચ ન જોલનુ ૧ હુર વચ્ચન પણુ વગર માણે
 જોડનુ નહી પામના હાય ન કલસા મહા પા કરનારી નિત ધજેન
 લોખની સાથે વાળાનાપ પણુ ન કરવો તેમના હાથનુ આ ૧ ન લેકુ
 તથા તેમની મામે મંછ પણુ મ ૧ નુ નહી એ મ્મી ગામન ઉપર ૧
 જેસનુ, ૧ હા માણુએ લોખા નિવ પામેના, પતિત ઉ મત, પણુ લોખી
 સાથે મેર ક નાસ, અને મૂખ એનાની હોમી કરવી નહી તથા એના
 મુમાદરી કરવી નહી હ રામ ૧ ફટ ગ્યમા ન ચહનુ કિના ૧ ૬૧૦

આવેલી છાયામાં ન બેસવું, તથા આગળ પડી જળના પ્રવાહની સાથા જવું નહો. રાજગેલા ધરમા દાખલ થવું નહીં, પર્વતની ટક ઉપર ન ચઢવું, મુખ ટાક્યા વિના જગામુ, ઉંચરસ તથા શ્વાસ ખાંવા નહીં. ડાહ્યા માણસે ચાલતા ઉંચી, આડી અવધી અથવા દૂર દૃષ્ટિ ન રાખતી, પણ આગળ ચાર હાથ જેટલી જૂમી ઉપર નજર રાખીને ચાલવું. ડાહ્યા માણસે ખડખડ હસવું નહીં, સીમોટી ન વગાડતી, દાંતથી નખ ન છેદવા, તથા પગ ઉપર પગ ચઢાવીને બેસવું નહીં. દાઢી મૂછના વાળ ચાવવા નહીં, હોઠ દાનમા વારવાર ન પકડવા, એકું હોય તો તે કાઠ ભક્ષણ ન કરવું, તથા દ્રોઈ પણ ટેકાણે દાર ન હોય તો ચોંગમાર્ગે જવું નહીં ઉનાળાની તથા ચોમાસાદી રતુમા છત્ર લઇને તથા રાત્રીએ અથવા વગરમાં જવું હોય તો લાકડી લઇને જવું. પગરખા, વસ્ત્ર અને માળા એ ત્રણ વાના કોઇએ પહેરેલા હોય તો પહેરવા નહીં સ્ત્રીઓને વિષે ઈર્ષ્યા કરવી નહીં, તથા પોતાની સ્ત્રીનું પ્રયત્નથી રક્ષણ કરવું, ઇર્ષ્યા કરવાથી આયુષ્ય ઘટે છે મારે ઈર્ષ્યા કરવી નહીં

હે મહારાજ ! રાત્રીએ જળનો વ્યાપાર, દહીં, અને સાથવો તેમજ મધ્યરાત્રિએ ભોજન કરવું નહીં. ડાહ્યા માણસે ધણી વાર સુધી ઢીચણ ઉચા કરીને ન સુતું જોદોદિદા આસને ન બેસવું, તથા પગે આસન ખેચીને પણ ન બેસવું. પુરૂષે તદ્દન પ્રાતઃકાળમા, તદ્દન સંધ્યાને વિષે તથા તદ્દન ખપોરમાં તથા એકાદીપણે અથવા ઘણા અઝાણ લોકોની સાથે જવું નહીં. હે મહારાજ ! બુદ્ધિશાળી પુરૂષોએ મલિન દર્પણમાં પોતાનું મુખ વગેરે ન જોવું. તથા દીર્ઘાયુષ્યની વાચ્છા કરનાર પુરૂષે રાત્રિએ પણ દર્પણમા પોતાનું મો જોવું નહીં. હે રાજા ! પંડિત પુરૂષે એક કમળ અને કુવત્રય વર્ણને રતી માળા ધારણ કરવી નહીં, પણ સફેદ ખારણ કરવી. હે રાજા ! સૂતા, દેવપૂજ કરતા તથા સભામાં જતાં પહેરવાનાં વસ્ત્ર જૂદા જૂદાં રાખવાં. બેલવાની તથા હાથ પગની ચપગતા, અતિશય ભોજન, શય્યા ઉપર દીવો, તથા અધમ પુરૂષની અને થાંભલાની છાયા એટલા વાના અવશ્ય તજવા. નંક પોતરવું નહીં; પોતે પોતાનાં પગરખાં ન ઉપાડવા માથે ભાર

ન ડીપા મો તથા ધરમા વગમને તા. ત્યાં ગેમુ નદી પા બે
તે પ્રાગે રૂપ યા. અને ખાદ બાગે મો સદનનો દા. ધાવ ના
અન અને રૂપે વમતા દે. તા વિગાદો પાનો પિ. નેના નથી

[illegible]

તાડનાઓ સહન કરી, અને તેવો અવસર આવે કાળા સાપની માફક થવી જવું. એક સંપગાં રહેલા ગમે તેવા તુચ્છ લોકો દોષ તો પણ તેમને બિલિ લોકો ઉપદ્રવ કરી શક્તા નથી. જુઓ, સાગો પાન હોય તો પણ તે એક જથાગા રહેલી વેવડીઓને કાંઈ પણ બાધા કલ્પત્ત કરી શકતો નથી. વિદ્વાન પુરો ગતુને એક વાર વધારીને પછી તેનો નહન નાશ કરે છે. કારણ કે, પ્રથમ ગોળા ખાઈને સારી પેટે વધારેવો કદ, મુખે બહાર કાઢી શકાય છે. જેમ સમુદ્ર નદ્યાનંગને દરેકનું નિયમિત જળ આપે છે, તેમ શુદ્ધિશાળી પુરો સાર્વ હરણ કરવા સમર્થ એવા શત્રુને અલ્પ અલ્પ દાન કરીને પ્રસન્ન કરે છે. લોકો પગમા ભાગેલા કાંટાને જેમ કાચ-માનાં કાઠાથી કાઢી નાખે છે, તેમ ડાલો પુરૂષ એક તીલાનુ શત્રુથી બીજા તીલાનુ શત્રુને છતી શકે છે જેમ અટાપદ પક્ષી મેઘનો સખ્ત સાબળી તેની નરક કૃદ્ધા મારી પોતાનું અંગ ભાગી નાખે છે, તેમ પોતાની તથા શત્રુની શક્તિનો વિચાર ન કરના જે મનુષ્ય ગતુ ઉપર દોડે છે તે નાશ પામે છે જેમ કાગડીએ મુરખાથી કૂબળું સર્પને નીચે પાડ્યો, તેમ ડાલો પુરૂષે બળથી નહીં થઈ શકે એવું કાર્ય શુક્તિથી કરવું. નખવાળા અને શીંગડાવાળા જનવરો, નદીઓ, શસ્ત્રધારી પુરો, સ્ત્રીઓ એને રાખીએ એમનો વિશ્વાસ કોઈ કાળે કરવો નહીં.

સિહથી એક, બગલાથી એક, કૂકડાથી ચાર, કાગડાથી પાંચ, કૂતરાથી છ અને ગધેડાથી ત્રણ શીખામણો લેવી. સિંહ જેમ સર્વ શક્તિ હોય એક ફાળ મારી પોતાનું કામ સાધે છે, તેમ ડાલો પુરૂષે યોદ્ધા અથવા ધણુ જે કામ કરવું હોય તે સર્વ શક્તિથી કરવું બગલાની પેટે ક્યાંનો વિચાર કરવો, સિંહની પેટે પરાક્રમ કરવું, વરૂની માફક લૂટવું, અને સસલાની પેટે નાસી જવું. ૧ સકિના પહેલા લોકવું, ૨ લલવું, ૩ બહુવર્ગમા ખાવાની વસ્તુ વહંચવી અને ૪ સ્ત્રીને પ્રથમ તાળામા લઈ પછી ભોગવવી, એ ચાર શીખામણો કૂકડા પાસેથી લેવી. ૧ એકાંતમાં સ્ત્રીસંભોગ કરવો, ૨ ધિરાઈ રાખવી, ૩ અવસર આવે ઘર બાંધવું, ૪ પ્રમાદ ન કરવો અને ૫ કોઈ ઉપર વિશ્વાસ ન રાખવો, એ પાંચ શીખામણો કાગડા પાસેથી લેવી. ૧ મરજી માફક ભોજન કરવું, ૨ અવસરે અલ્પ

માત્રમા મતોપ ગમ્મતો ૩ સુખે નિ । લેવી ૪ સદેખમા જાગૃત થતુ
 ૫ રાની કિપા બંધિત રાખી, અને ૬ રાત્રીર રહેતુ એ ૭ શીખામણો
 દૂગ પામેથી લેવી ૧ 'કિપાડેનો બાર વખતો,' ૨ તા' ની તથા તાપની ૫
 રા રાખી । ૩ અને ૩ હમેશાં સતુષ્ટ રહેતુ, એ ત્રણ શીખામણો
 ગંધ । પામેથી લેવી ” ।

આ વગેરે નીતિશાસ્ત્રમા ક્રોધા મન ક્રિયત આચરખનો સુત્રાનકે
 રાખે પ્રકારે વિચાર કરવા કહ્યું છે — ને માણસ કિંત કયુ ?
 અકિંત કયુ ? ઉચ્ચિત વાત કઈ ? અનુચિત કઈ ? ગતુ કઈ ? અગતુ
 કઈ ? એ પોતે જાણી શકે નથી તે સિગડા વિનાનો પતુ મસા રૂપી
 વનમા બટકે છે ને માણસ જે મામ' જોવામા રમવામા પ્રે
 રણા ગતવામા, રહેવામા પરીક્ષા કરવામા, બાહાર કરવા મા જોવામા
 મા ગેમા મેળવવામાં, દાન દેવામા હા ચત્રવામા અભ્યાસ કરવામા,
 ખુશી થવામા અને દુઃખ પામવામા કાંઈ જાણીતો નથી, તે બેશરમ નિ
 ગેમણિ દુનિયામા જા ગા' જીવતો હશે ? ને માણસ પોતાને અને પારકે
 દેખણે ખેમતુ, સુતુ, જોગતુ, પડે તુ જોગતુ, એ મર્વ બગગર જાણે
 તે ઉત્તમ નિદાન જાણે આ મનથી વિનાશથી લખવાની કાંઈ વિશે
 જર જાણતી નથી ।

બાહાર શુદ્ધિ વગેરે પ્રેમ શુદ્ધિથી પેગ । મેળવવા સબધી આ પ્ર
 માણે દાનત છે — નિનયપુત્ર નગરમા ધનવા । એવો વધુબદાનો ધનમિત્ર
 નામનો પુત્ર હતો । નાનપણમાં તેના માત' પિતા' મૃત્યુ પામવાથી તે ધણો
 દુખી તથા પતની દાનિ થવા લીધેલો દરિદ્ર થયો । તંબુ આવડ્યામા
 પગ તેને કના મળી । ૩ ત્યારે તે શરમાઈ ધન મેળવવા માટે પર
 દેસ ગયો જમીનમાં દાટલુ ધન કાઢવાની ઉપાસ મિનિયા, સિદ્ધર્થ મન,
 જાગી તથા રથગી મુચ્છાદગી જાત જાતના વ્યાપાર, કાનિની સેસ
 વગેરે ધણી ઉપાય કર્યા, તો પણ તે ધનમિત્રને ધન અર્થ નહીં તેથી
 તેણે અતિશય દુઃખ થઈ ગયું નગરમા' ગયો જમીનમાં પોતાનો
 પૂતના' પડો અગી બગસને' કહ્યું, 'નિનયપુત્ર નગરમાં ધણો દુષ્ક
 એવો ગમત નામનો ગૃધરપત રહેતો હતો તે ધણો અસી તથા બીજા

ને દાન મળતું હોય અથવા ખીજા કાઠને લાભ થતો હોય તો તેમાં પણ અતરાય કરતો હતો. એક વખતે સુંદર નામનો આવક તેને મુનિરામ પાસે લઈ ગયો. કાઠક બાવથી તથા કાંપક દાનિજીથી તેણે દરેગજ અત્યવંદન કરવાનો અભિગ્રહ ખરાબર પાડ્યો. તે પ્રજ્વળી છે ધનમિત્ર ! તુ ધનવાન વણિકનો પુત્ર મળ્યો, અને અમને મળ્યો. તથા પૂર્વમંત્રે દરેગા પાપથી મણો દરિદ્રી અને દુઃખી થયો. જે જે રીતે કર્મ કરાય છે, તેજ તેના કરતા હજાર ગણું તેજ રીતે ભોગવતું પડ છે. એમ જાણીને હચિત હોય તે આચરવું. ”

કેવળીનાં એવાં વચનથી પ્રતિજોધ પામેલા ધનમિત્રે આવકપત્રું સ્વીકાર્યું. તથા રાત્રિના અને દિવસના પહેલા પહેારમાં ધર્મ જ આચરવો, એવો અભિગ્રહ પશુ ગ્રહણ કર્યો. પછી એક વાવકને ઘેર તે ઉતર્યો પ્રભાત-કાળમાં માળીની સાથે ભાગમાં પુત્ર ભેગાં કરીને તે ઘરેગસરમા ભાગાનુની પરમ ભક્તિથી પૂજા કરતો હતો. તથા ખીજા, ત્રીજા વગેરે પહેાગમાં દેશવિરહ, રાજવિરહ વગેરેને છોડી દઈને વ્યવહારશુદ્ધિથી તથા ઉચિત આચરણથી શાસ્ત્રોક્ત રીતિ પ્રમાણે તે ધનમિત્ર વ્યાપાર કરતો હતો. તેથી તેને નિર્વાહ જેટલું સુખે મળવા લાગ્યું એમ કરતા જેમ જેમ તેની ધર્મને વિષે દૃઢતા થઈ, તેમ તેમ તેને વધુ ને વધુ ધન મળવા લાગ્યું, અને ધર્મકરણીમાં વધુ ને વધુ વ્યય થવા લાગ્યો. આગળ જતાં ધનમિત્ર બૃહદ્ધરમા રહ્યો અને ધર્મિષ્ઠ જાણીને કાંઈ શેડે તેને પોતાની કન્યા પણ આપી. એક વખતે ગાયોનો સમુદાય વગડામા જવા નીકળ્યો, ત્યારે ગોળ, તેલ આદિ વસ્તુ વેચવા તે જતો હતો. ગાયોના સમુદાયનો ધણી ગોવાળિયો આ ‘અંગારા છે,’ એમ સમજીને સોનાનો નિધિ નાખી દેતો હતો, તેને જોઈ ધનમિત્રે કહ્યું. “ સોનું છે, કેમ નાખી દો છો. ” ગોકુળના ધણીએ કહ્યું, “ પૂર્વે પણ અમારા પિતાજીએ ‘ આ સોનું છે ’ એમ કહી અમને કહ્યા, તેમ તું પણ અમને કહવા આગ્યો છે. ” ધનમિત્રે કહ્યું. “ હું ખોટું કહે તો નથી. ” ગોકુળના ધણીએ કહ્યું, “ એમ હોય તો અમને ગોળ વગેરે આપીને તુંજ આ સોનું લે. ” પછી ધનમિત્રે તે પ્રમાણે કર્યું, અને તેથી તેને ત્રીશ હજાર સોનૈયા મળ્યા. તથા ખીજું પણ તેણે ધણું ધન મેળ-

યુ તેથી તે મોટો શેઠ થયો તેજ બામા ધનતુ માદાત્તે મેલુ
 સાક્ષાત્ ખાય છે ? એક દિવસે ધનમિત્ર કમને રથ ચડી સુમિત્ર શેઠ
 એ એકતાજ મો ત્યારે સુમિત્ર શેઠ કોઝ મૂક્યો સર્વો હાજર બેઠો
 મૂળી કાઢી કાચથી ધરમા ગયો, અને તુરંત પાછો આ-યો એટલામાં
 રત્નનો દાર માર જતો રહે ત્યાર “ અદિ બીને ૧૪ આચો નરી
 માટે નજ લીવો ” એમ કહી સુમિત્ર, ધનમિત્રને સજમઆમા લગી ગયો
 ધનમિત્રે જિનપ્રતિમાના અધિષ્ઠાપ મગમ્મી દેવનાનો કામોમ્મગ મ્મી પ્ર
 નિગા મર્યા માડી એટલામાં સુમિત્રના ખોળામાંથીજ રત્નનો દાર નીકળ્યો
 તેથી મર સોકોને અભયથી થઈ આ રાત જાતીને પૂજા તેમજે યના
 મોગ રીને કહ્યું “ ગમત નામનો ગ્રંથપત્ર અને મગધા નામની તેની
 જી હતી ગમતે પોતાના જેવી આજુ એક લાખ રૂપિયાની કિંમતતુ
 માર ૧૪ ન જાગે એવી શુભ રીતે મેળવ્યું જેવી સ્ત્રીઓ વાળી માગ
 જી હતી, તે પશ્ચ પોતાની રત્નોને રિતે મોદ લેવાથી મગ ને તેને ’ ત્યાર
 સગા વડાનાઓએજ તે રત્ન ચોસુ કે ’ એમ કહી ખોટું આગ દીધું પડી
 જેવી જાળુ દીનગીઝ થઈ તાપની થઈ અને મગધ પામી વપત
 સુ ગમધા મરણ પામી સુમિત્ર થઈ અને ગાસ્ત મરત પામી ધનમિત્ર
 થયો તે બાતે કોરથી સુમિત્રના આક પુત્ર મારી ૧૫૪૪ દમળા
 જતો દાર કાઢ્યું મો હથ પચું મરણ દરજ દરજે, અને રથા બચ રુડી
 પે નો બનો વાગશે અને રે ’ વગું પગિશામ કેડુ ૧૨ વિનાનુ આ
 અસદા આવે છે ? આગ દીવાથી ધનમિત્રને માથે આગ આય
 ધનમિત્ર ૧૧ પુણી જે ચારલી સગરદિ દેવનાએ વપતર પાસેથી ના
 વગા દાર મળાકારથી ડોરો ’

ગાનીનાં એમ વચન મામળી મવેગ પામેયો રાત તમા ધનમિત્ર
 મોટા પુત્રો પોતાનો માલીએ બેનાડી દીક્ષા લઈ ત્રિદ થયો આ રીતે
 વચદારુદિ આદિ કપર ધનમિત્રની કથા છે

(મૂલગાથા)

મમ્મજ્ઞે જિણપૂના, સુપસદાણાદ્વૃત્તિભુજિષ્ઠા ॥

પચ્ચરકાઢ મ ગૌમણ્ણનિય કુગદ સપ્પાય ॥ ૮ ॥

અર્થ—અપોરના વખતે પૂરે દહેણા વિવિધી ઉત્તમ મોદા યોજા આદિથી તૈયાર દહેણી સુ ઈર્ષ્ય રસમની મગવાન આગળ ધરીને ખીછ વડ પૂત દરી, તમા સુપત્રેદાન વગેરે અપાવવી યુક્તિ ન ચૂકતાં પોતે ભોજન કરી ગીતાર્ય ચુર પામે જવું, અને ત્યા પચ્ચ પાણુ તથા અધ્યાય કરવું. અપોરની પ્રજાનો તમા ભોજનનો વખત નિયમિત નથી. જ્યારે થેડો જુઓ લાગે, હાર જમવાનો વખત પનજસા પી રીત છે માટે અપોર પ હેણા પચ્ચ આદેહુ પચ્ચખાણુ પળીને દેવપૂત દરી ભોજન કરે તે. દેવ નથી. દેવના નામ તો વળી શ્વે છે કે, પહેર દિવસ આજ્યા પટેલા ભોજન ન કરવું. તથા ભોજન વિના અપોરનું ઉત્તમ ન તમા દેવ કેમને, પહેલા પહેરમા પહેલા નિને ખાવેલા અન્નનો રસ અને છે. માટે તવું ભોજન ન કરવું, અને ભોજન વિના અપોર થઈ જાય તો અજનો ક્ષમ થા છે, માટે ખીરે પહેરે અવશ્ય ભોજન કરવું. સુપત્રેદાન આદિ કરવાની રીત આ પ્રમાણે છે—આવડે ભોજનને અવસરે પરમ ભક્તિથી મુનિરાજને નિમત્રા તેમને પોતાને ઘેર લાવવા.

અથવા આવડે પોતાની ઇચ્છાએ આવના મુનિરાજને જોઈ તેમની આગળ જવું પછી લેવસ વેગીતુ ભવિત છે કે, અન્નવિત છે ? કાળ મુનિસનો છે કે, દુર્મિસનો છે ? આપાનો વસ્તુ સુખમ છે કે, દુર્લભ છે ? તથા પાત્ર (મુનિરાજ) અગ્યાર્ય છે, અગવા ઉપાધ્યાય, ગીતાર્ય તપસ્વી, બાળ વૃદ્ધ, રોગી સમર્થ દિવા અસમર્થ છે ? જ્યાં વિચાર મનમાં કરવો. અને દરીકાર્થ, મોટાકાર, મહેબાઈ, પ્રીતિ, સન્ન, મક્કિરો, “ગીત્ત લોટો દાન આપે છે. માટે મ્હારે પણુ ને પ્રમાણે કરવું જાણે” એવી ઇચ્છા, ઉપકારનો મદ્દો વાળાની ઇચ્છા, કપટ, વિક્રમ. અનાદર, દુષ્ટ ભાવણુ, પશ્ચાત્તાપ વગેરે દાનના દોષ તજવા. પછી કેવળ પોતાના જવ ઉતર અનુમદ કરવાની શુદ્ધિથી એંતાજીસ તથા ખીજ દોષથી ર દિત એવી પોતાની સર્પુ અન્ન, પાન, વસ્ત્ર આદિ વસ્તુ, પ્રથમ ભોજન, પછી ખીછ વસ્તુ એવા અનુક્રમથી પોતે મુનિરાજને આપવી, અથવા પોતે પોતાના હાથમા પાત્ર વગેરે ધારણ કરી પાસે ઉભો રહી પોતાની સ્ત્રી વગેરે પામેથી અપાવવું. આહારના એંતાજીસ દોષ પિડવિશુદ્ધિ ના

મના અથમા જોઈ પેલા ન દીવા પત્રી મુનિગજને ૧ ॥ કરી તેમને
પોતાના બ ના બાળ્યા મુઘી પડેચાડી પાછુ વળતુ મુનિગજને યોગ ન
દ્વાય તો “ મે વિના પી વૃટ્ટિ માફક જો કમય મુનિગજ જાણવી પડારે
તો “ જુનાય થજો” એવી બાવના કરી મુનિરાજની આવાસી શિલા ત
રફ તેનુ મર—ને નમ્મ માધુ મુનિગજને ન અપાઈ તે ૧૭૭ અઠ
પાઠ રીને મુશ્કારો બચતુ ક તા નથી માટ જોજાનો આવચ આવ
હાત ત ક નજર સાથી ॥

મુનિરાજી તિરાક બીજી રીતે થતો હોય તો અગ્રજ આહાર આપ
નાર મૃત્યુ તથા તેનાર મુનિરાજી દિનમગી નથી પરંતુ દુર્ભિલ
આદિ હોવાથી જે તિરાક ન થયો હોય તો આતુરના દનતથી તેજ આ
હાર તેને કિતારી છે તે જાણી માગ માપવાથી યાજી મએના જ્ઞાન
થએતા, સેવ્ય કરેતા એવા આતમ શુદ્ધ વસ્તુનું અદ્યક્ષ માર મુનિરાજને
તરતારખાતે રિતે જાન આપ્યું મેલ્યું, તે જાનથી બહુ રા મએ છે આ
રીતે શ્રાવક દેશ તથા ક્ષેત્ર નમીને પ્રાસુક બી એવધ્યય એવો આહાર
જો ને યોગ્ય હોય તે તેને ગાયે અરાન, પાન, ખાદિમ સ્વામિ આ
પર (એક વસ્તુ સી બોલુ) અને બરાબ ઘણા દ્રવ્યના મિશ્રણ નેનેહુ એ
મન વસ્તુ પ્રાસુક બી એવા પી હોય તે મુનિરાજી આપે મુનિરાજી
રા રીતે નિમ ખાખા મરી તથા મોગરી તા રીતે અદ્યક્ષ રીતે ઠંડાપી
રિપિ આ મથકારે કઠ્ઠી શ્રાદ્ધનિદ્રમખ દત્તિથી જાણી લેવો એ મુપાન
તાજ અતિથિનિવાસ નવ હંદાય છે, કચું છ કે—આથી ઉપાજન
કરતા તથા દરખીય એવા આ પાન બધા વસ્તુનું દેશ, કાળ, અદા,
અહાર બી, કમ માત્રીને પ ન બાકીએ પોતાના અરમા કપર આનુ
મલ કરતા પી છુદિએ માત્ર મુનિરાજી ન આપ્યું તેજ અતિથિસરિમાગ
હદવા છે મુપાન તા રી કિય તથા બૌદ્ધિક મરે ચાલિત મોગની પ્રામિ
શા હ, સન મુખની અમૃદિ થાય છે તથા અકલ્પિત મરે પદરી પખ
મએ હ અને અતે થો મમમમાજ નિરાખ મુખનો સાબ થાય હ હતું
કે—૧ નમવદાન ૨ મુપાતા ૩ અનુપદાન, ૪ દયિત ન, બી
૫ મીનિતન મેસ દાનના પાય પ્રકાર તેમા પરે ૫ એ પ્રકારના દાનથી

ભોગ સુખ પૂર્વક મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે, અને છેલ્લા ત્રણ પ્રકારના જ્ઞાની માત્ર ભોગ સુખાદિ વગેરે મળે છે. સુપાત્રનું લક્ષણ આ રીતે કહ્યું છે. ઉત્તમ પાત્ર સાધુ, મધ્યમ પાત્ર શ્રાવકો અને જ્ઞાન્ય પાત્ર અવિરત સમ્યગદૃષ્ટિ ઝાણવા. તેમજ કહ્યું છે કે—હજારો મિથ્યાદૃષ્ટિ કરતાં એક જ્ઞાન વ્રતધારી શ્રાવક ઉત્તમ છે, અને હજારો જ્ઞાન વ્રતધારી શ્રાવકો કરતાં એક પાંચ મહાવ્રતધારી મુનિરાજ ઉત્તમ છે. હજારો મુનિરાજ કરતાં એક નવજ્ઞાની ઉત્તમ છે. તત્ત્વાગ્ની જેવું પાત્ર થયું નહીં, અને થશે પણ નહીં. સત્પાત્ર, મોટી શ્રદ્ધા, યોગ્ય કાળ, દ્વિતિ એવી આપવાની વસ્તુ. એવી ધર્મસાધનની સામગ્રી ઘણા પુણ્યથી મેળવાય છે. ૧ અનાદર, ૨ નિર્લેખ, ૩ પગદુઃખપણું, ૪ કહ્યું વચન અને ૫ પાત્રતાપ એ પાંચ વાનાં શુદ્ધ જ્ઞાનને પણ દૂષિત કરે છે ૧ ભમર ડાંચી ચઢાવવી, ૨ દૃષ્ટિ હોંચી કરવી, ૩ અતત્રેત્તિ રાખવી, ૪ પગદુઃખ થવું, ૫ માન કરવું, અને ૬ કાળવિલંબ કરવા, એ છ પ્રકારનો નાદારો કહેવાય છે. ૧ આખમાં આનંદના આસુ, ૨ શરીરના રૂવાટાં હંચા ધવાં, ૩ બહુમાન ૪ પ્રિય વચન અને ૫ અતુમોદના એ પાંચ પાત્રજ્ઞાનના ભૂખણુ કહેવાય છે. સુપાત્રજ્ઞાન ઉપર અને પરિશ્રદ્ધ પરિભાણવન પાળવા ઉપર નીચે પ્રમાણે રત્નમાર કુમારની કથા છે —

સપત્તિના મોટા નિવાસસ્થાન રૂપ રત્નવિશાળા નામની નગરી હતી તેમા સમરસિંહુ એવું યથાર્થ નામ ધારણ કરનારો રાજા રાજ્ય કરતો હતો. માહી અવસ્થામા આવી પડેલા લોકોનાં દુઃખોને હરણ કરનારો વસ્તુ-સાર નામનો એક મોટો ધનાઢ્ય વ્યાપારી તે રત્નવિશાળામાં રહેતો હતો તેની વસ્તુધરા નામે સ્ત્રી હતી. તેમને રત્ન સરખા ઉદ્ભૂત ગુણોને ધારણ કરનાર રત્નસાર નામે એક પુત્ર હતો તે એક વખતે પોતાના દોસ્તો સાથે વનમાં ગયો. ત્રિચીક્ષણ રત્નમારે ત્યાં વિનયધર આચાર્યને બેઠા વદન કરી તેમને પ્રશ્ન્યું કે, “હે મહારાજ! આલોકમાં પણ સુખ શી રીતે મળે છે?” વિનયધર આચાર્યે કહ્યું, “હે દક્ષ! જીવ સંતોષની વૃદ્ધિ રાખવાથી આલોકમા પણ સુખી થવાય છે; પરંતુ બીજી કોમળ રીતે નથી થતો. સતોષ દેશથી અને સર્વથી એવા બે પ્રકારનો છે. તેમા દેશથી સતોષ જે છે

તેથી ગૃહસ્થ પુરોને સુખ મળે છે પરિમલ પરિમાણ ગતના અગ્રીમ થી
 ગૃહસ્થ પુરોને દેશથી મતોષ વૃદ્ધિ પામે છે કામ્ય કે, પરિમલ પરિમાણ
 કરવાથી પાઠ વિનાની આસા મર્યાદામાં આવી રહે છે સત્થી મતોષની
 વૃદ્ધિ તો મુનિરાજનીજ કરી સમય છે તેથી અનુસર વિમાનસમી દેવતા
 કળના પશુ મારે સુખ આસોમ્માજ મળે છે

ભગવતી સુખા મધુ છે કે—એમ ગાય તુની દીક્ષાપર્યાય પાળનારા
 આધુ આજેના આરિવના વિશુદ્ધ પરિણામથી વાણ્યમતર પી, જે મામ સુ
 ધી પાળનાગ બ્રહ્મપતિની, નણ માસ મુખી પાળનારા અમુકમારની, આર
 મામ સુ પી પાળનારા જ્યોતિષી પી, પાય મામ સુધી પાળનારા ચ,
 સુ પી, ૮ મ સ સુધી પાળનારા સૌધમ તથા ઈશાન દેવતાની, માત મામ
 તુ પી પાળનારા સનતકુમારવામી દેવતા પી, આક નામ સુ પી પાળનાગ બ્રહ્મ
 સમી તથા વાન સતી દેવતાની, નવ મામ સુ પી પાળનારા શુક્રવામી
 તથા સદાશ્રવામી દેવતાની, ૧૧ મામ સુધી પાળનારા આનંદ આદિ આગ
 દેવતાકા રહેનાર દેવતાની, અગ્રીઆર મામ સુધી પાળનારા શ્રેયેષ
 સમી દેવતા પી તથા બાર મામ સુધી પાળનારા અનુસર પાતિક દેવતા પી
 મનમાં ઉત્પત્ત ધ્યેની સુખની પ્રાપ્તિનું ઉત્પત્ત કરે છે

જે માણસ સતોષી નથી, તેને વળા ચક્રવર્તિ સારોથી, અણુ
 ધારથી તથા સર્વ બોગોપબોગના સાધનોથી પણ સુખ પ્રાપ્ત થતું નથી
 નુભૂત ચક્રવર્તી, મરિક શબ્દ, ગમ્ભ્ય શોક, હામા પ્રદામા પતિ વોર
 મનુષ્યો નતોષ ન રાખવાનીજ સુખી થવા કેમકે—અમય કુમારની પે
 મતોષ રાખનારને જે માર્ગ સુખ મળે છે, તે સુખ અસતોષી એવા ચક્ર
 વર્તિને તથા ઉદ્ધને પણ મળી શકતું નથી ઉપર ઉપર જોનારા સર્વ રિ ।
 થાય છે પણ નીચે પીને જોનાર કદા માણસની મ્હાગલ વૃદ્ધિ । પામી ર
 માટે સુખને પ્રુદિ આપનાર એવા મતોષી માધવાને અર્થે તું પોતાની
 ઈન્દ્ર માધક ધન ધાન્ય આદિ પરિમલનું પરિમાણ કર. ધન નિમમ્પત્ત
 સેમ માત આચર્યો દોષ તો પણ તેથી પાઠ વિનાનું કમ મળે છે પરંતુ
 નિમમ સીધા વિના ધર્યો ધન આચર્યો દોષ, તો પણ તેથી રસપ માત
 કમ મળે છે શુભા । કદામા સ્વરૂપ માત જરણું દોષ છે, તો પણ તે

નિયમિત હોવાથી તેનું જળ કોઈ કાળે ખૂટતું નથી, અને સરોવરનું જળ કાંઈ સુધી બંધુ હોય તો પણ તે નિયમ વિનાનું હોવાથી ખૂટે છે. માણસે નિયમ લીધો હોય તો સંકટ સમય આવે પણ તે ન મૂકાય અને નિયમનું અધન ન હોય તો સારી અવસ્થામાં છતાં પણ કદાચ ધર્મકૃત્ય મૂકાય છે. તેમજ નિયમ લીધો હોય તોજ માણસની ધર્મને વિષે દૃઢતા થાય છે. જુઓ 'દામણુ ગાધવાથીજ જનવરો પણ ઉભાં રહે છે. ધર્મનું અવિત દૃઢતા, વૃક્ષનું અવિત દૃઢતા, નદીનું અવિત જળ, સુખનું અવિત બળ, હા માણસનું અવિત શુદ્ધ, જળનું અવિત શીતળપણ અને બદ્ધનું અવિત ધૃત છે. માટે જાણા પુરુષોએ ધર્મકરણીનો નિયમ લેવામાં તથા લાંબા નિયમને વિષે દૃઢતા રાખવામાં ઘણેજ મજબૂત પ્રયત્ન કરવો. કારણ કે, તેમ કરવાથી વાંચિત સુખની સુખે પ્રાપ્તિ થાય છે."

રત્નસાર કુમારે સદ્ગુરુની એવી વાણી માંભળીને સમ્પ્રત્યક્ષ રહિત પત્રિકા પરિમાણવત લીધું. તે એ રીતે કે.—“મ્હારે મ્હારી માયેકામાં એક લાખ રૂા, દસ લાખ સુવર્ણ, મોતીના અને પરવાગાના એમ એકેકના આઠ આઠ મૂડા, નાણાઅધ આઠ કોડ રોનૈયા; દસ હજાર ભાર રૂપુ વગેરે ધાતુ. જો, સો મૂડા બાન્ય, એક લાખભાર ગાકીના કરીયાણા, ૬૦૦ હજાર ગાયો, પાસસો ઘર તથા દુકાનો, ચારસો વાહન, એક હજાર ઘોડા અને સો હાથી રાખવા. એથી વધારે સંગ્રહ ન કરવો. તથા મ્હારે રાજ્ય અને રાજ્યનો વ્યાપાર પણ ન સ્વીકારવો. શ્રદ્ધાવંત એવો તે રત્નમાર કુમાર આ રીતે પાત્ર અનિચારથી રહિત એવા પાત્રમાં આણવતનો અંગીકાર કરી આવડ ધર્મ માગવાં લાગ્યો.

ખીજે કોઈ વખતે તે પાછો પોતાના શુદ્ધ મનવાળા દોસ્તોની સાથે કૃતા કરતા “શૈલબંસાવ” નામના બગીચામાં આવ્યો. બગીચાની શોભા જોતો તે કીડા પર્વત ઉપર ગયો. ત્યાં કુમારે દિવ્યરૂપ અને દિવ્ય વેષ ધારણ કરનાર તથા દિવ્ય ગાયન કરી રહેલું એક કિલરનું જોડલું જોયું. તે બંનેનું સુખ ઘોડા જેવું, અને બાકીના શરીરનો તમામ ભાગ માણસ સરખો એવું કોઈ દિવસે તે જોએલું સ્વરૂપ જોઈ ચમત્કાર પામેલા કુમારે હાસ્ય કરીને કહ્યું કે, “જો એ માણસ અથવા દેવતા હોત તો એનું

મુખ ઘોડા એવું જમ દોષ ? માટે એ માણસ નથી, અને તેના પશુ
 નથી, પરંતુ કોઈ બીજા દ્વીપમાં દિવસ જાએ તો તે તીવ્ર દોષ કે
 અથવા મદ્ય કોઈ દેવતા કે વાહન હશે ” તે કુમારે મનો મુ-
 લાગે એવું વચન સાંભળી હુખ પામેના હિન્દે કહ્યું ‘હ કુમાર ! તું
 કુખના મીને મ્હારી ફાગટ વિજ્ઞાના શુ કરવા કર છે ? જગત્મા
 પોતાની ઈચ્છા પ્રમાણે કામરિનામ કરાગે તું વ્યત્ત દેવતા છું પણ તું
 માત્ર નિર્ગુણ સરખો છે કારણ કે, તારા પિત્રે તને દેવતાઓ પશુ ।
 મળી શકે એવી એક દિવસ મુખથી એકાદ ચાકળની માફક દૂર મળ્યો કે
 અરે કુમાર ! સમસાધમર નામનો એક પીવડા ધાણુ મનારો ॥
 તમ મોગે તારા પિતાને મારું દૂર સ્થિત મા પૂરું મળ્યો જેમ અરામ
 રાજા, ન અને વક્ર મુખને ધારણ કરનારો, હવન કાળો, ઠેકાણા વગ-
 નો, પગે પગે હડ દરારો આ કોની દેવતા છે તેમ તે અશ્વ પશુ
 હસ આ રાકા મુખને ધાણુ મનારો, દૂધ મળને ધારણ કરનારો બુદ્ધિય
 પગ રકડો રીએડીશ્વર ચિહ્ન ધારણ મનારો અને પ્રતાપ । ખમી શકે
 એવો કે આ રીતે અગમ રાજા મળ્યો તે અશ્વ છે અરે નો પશુ એ
 આશ્ચર્ય છે કે તે અવ સોનેના મનને મેચનારો તથા પોતાની અને પોતાના
 ધણીની મા પ્રકાર મહિને વધનારો છે એક—કૃષ્ણ મુખમાળા નદી
 મહુ જંગલ તથા નગી બહુ પાતળ એવા મનમાર્ગો ધારણ કરનારા કુકા
 કાનવાળા હયા ખધો અને પહોળી છાતીને ધારણ કરનારા, મિત્ર મ
 મ રાજરાજા પુટ એવા માછલા મે પાસાં ધાણુ મનારા, પૃથ્વીમાર્ગો
 ધણાજ નિરામ, અને ધણા વેગવાળા એવા સન ઉત્તમ ગુણો ધારણ
 કરનાર ઘોડા ઉપર જાએ એવું ” પરન કરતા પણ અપગ એવો તે
 ધેવા ‘આમવારતુ મન તારે આગળ દોડે છે કે તું દોડુ છું’ એવી
 હઠીકાઈથીજ કે શું ? એ દિવસમાં સો ગાંઠ જળ્યે છે જળ્યે સક્ષીને
 અકૂર / હોયતી ! એના બેસના ધામક ધાત્ર ઉપર જે પુરુષ અમરાર થાય
 તે સત્ત્વ વિસમા જગત્મા એ એવી વસ્તુ મેળવે છે, એ ધણી આશ્ચ-
 ર્ય વિવાન છે । અરે કુમાર ! તું પોતાના ધરમાની છાત્રિ વાન મળ્યો
 નથી, અને પોતે પાતાઈનો મ્હાટો અદ્ધાર ધારણ કરી માત્ર અજાનથી

હોવાથી રામ જેમ મુજે પાછા આવ્યા, તેમ ત્હારા જેવો પ્રેમ મિત્ર સાથે
 હોવાથી તે કુમાર પોતાની પાછા પૃથ્વી કંઠીને સુખે નિશ્ચયથી પાછો પોતાને
 સ્થાનકે આવશે ” શેઠનાં એવા વચન સામગ્રી પોતાને પૂતાર્ય માનનારો
 તે માનવંત પોપટ ગેહની આગ્રા મળતાંજ, સસારમાંથી જેમ સદ્બુદ્ધિ
 માણસ બદાર નીકળે છે, તેમ શીઘ્ર પાનગમાંથી બદાર નીકળ્યો બાણની
 પેટે ગમન કરનાર તે પોપટ તુરતજ કુમારને આવી મળ્યો કુમારે પોતા-
 ના બહાના બાઈની પેટે પ્રેમથી ખોલાવો ખોળામા બેસાવ્યો જાણે મનુષ્ય
 રમની (સ્ત્રી) પ્રાપ્તિ હોવાથી પ્રમાણ વિનાના અદંકારમાં આવ્યો
 હોયની ! એવા ને અશ્વરત્ને વેગથી ગમન કરતા રત્નસારના મિત્રના અમ્બોને
 નગરની પાછળ બાગોળના ભાગમાજ મૂક્યા છુદ્ધિશાળી પુરુષ ગતિમદ્
 પુરુષોને જેમ પાછળ મૂકે છે, તેમ કુમારના અશ્વરત્ને પાછળ મૂકેલા બા-
 ડીના ઘોડા પ્રથમથીજ નિરસાહ હતા, તે ત્યાજ ઘાડી ઉભા રહ્યા

હવે અતિશય દૂદ્ધા મારનારો શરીરથી પ્રાપ્ત અદ્ધર ચાલનારો કુમા-
 રનો ઘોડો જાણે શરીરે રજ લાગવાની ખીકથીજ કે શું બૂમીને રમસ
 પશુ કરતો નરોત્તો તે સમયે નદીઓ, પર્વતો, જગલની બૂમીઓ વગેરે
 સર્વ વસ્તુ જાણે કુમારના અશ્વની સાથે હરીફાઈથીજ કે શું ! વેગથી
 ચાલતી હોય એવી ચારે તરફ દેખાતી હતી ! ઝડપથી ભૂમિનું ઉદ્ધવન
 કરનાર તે શ્રેષ્ઠ ઘોડો કૌતુકથી ઉત્સુક થએલા કુમારના મનની પ્રેરણા
 થીજ કે શું ! પોતાને થતા ગ્રમ તરફ દોષ્ટ સ્થળે પશુ મિલકુલ ધ્યાન
 નહીં પરોવાડ્યું એમ કરતા તે ઘોડો અતુકમે વારંવાર કરતી બિંહની
 સેનાથી ઘણી બધકર એવી શામરસેના નામની મ્હોટી અટવીમાં આ-
 વ્યો. તે મ્હોટી અટવી સાંભળનારને બધ અને ઘેસમ્મજા ઉત્પન્ન કરનાર,
 તથા ન સંભળાય એવા જંગલી કૂદ જાનવરોની ગર્જનાઓના બહાનાથી
 જાણે “હુ સર્વે અટવીઓમા અગ્રેસર છું” એવા અહંકારવડે મર્જન જ
 કરતી હોયની ! એવ લાગતું હતું. ગજ, સિંહ, વાઘ, સુઅર, પાંડા વગેરે
 જાનવરો કુમારને કૌતુક દેખાડવાને અર્થેજ કે શું ! ચારે તરફ પરસ્પર
 લહતા હતા. તે મહા અટવી ગિયાળીયાના શબ્દના બહાનાથી “અ
 પૂર્વ વસ્તુના કામની તથા કૌતુક જોવાની ઇચ્છા હોય તો શીઘ્ર આમ

તિરસ્કાર કરનારી એવી આ અનિશ્ચય ક્રિતાવળ કરવાનું પ્રયોજન શું ? અને મ્હારી સાથે તું પ્રીતિ કરવા ઇચ્છે છે, તેનું પણ કાચું શું ? ”

તાપસ કુમારનું એવું મનોહર ભાષણ પૂરુંપણે સાંભળતાં એટલો રત્નસારજ નહીં, પરંતુ ઘોડો પણ હિત્તુક થયો. તેથી કુમારનું મન જેમ લા સ્થિર થયું, તેમ તે અશ્વ પણ ત્યાં સ્થિર ઉભો રહ્યો. ઉત્તમ અર્ચનાનું વર્તન અસવારની મરજી માફક જ હોય છે. રત્નમાર તાપસ કુમારના સૌ-દ્યંથી અને બોલવાની ચતુરાઈથી મેદિત થવાથી તથા ઉત્તર આપવા જેવી આબત ન હોવાથી કાંઈ ઉત્તર આપી શક્યો નહી. એટલામાં તે બંધો પોપટ વાચાળ માણસની માફક ઉચ્ચસ્તરે બોલવા લાગ્યો. જે સર્વ અવસરનો જાણ હોય, તે અવસર મજે કાઢ વિલંબ કરે ? પોપટ કહે છે. “ હે તાપસ કુમાર ! કુમારનું કુળ વગેરે પૂજવાનું પ્રયોજન શું છે ? હાલમાં તેં અહિં કાંઈ વિવાહ માગ્યો નથી. ઉચિત આચરણ આચરવામાં તું ચતુરજ છે. તથાપિ તે તને કહું છું સર્વ વ્રતધારીઓને ઘેર આવેલો અનિથી સર્વ પ્રદાર પૂજવા લાયક છે લૌકિક શાસ્ત્રગરોએ કહ્યું છે કે— ચારે વડોનો ગુરૂ બ્રાહ્મણ છે, અને બ્રાહ્મણનો ગુરૂ અગ્નિ છે, સ્ત્રીઓનો ભગવાન એજ એક ગુરૂ છે, અને સર્વ લોકોનો ગુરૂ ઘેર આવેલો અતિથિ છે. માટે હે તાપસ કુમાર ! જે ત્હારું ચિત્ત આ કુમાર ઉપર હોય તો, એની ઘણી પરોણાગત કર બીજા સર્વ વિચાર કોરે મૂકી દે ” પોપટની એની ચતુર ઉક્તિથી રાજી થએલા તાપસ કુમારે રત્નના હાર સરખી પોતાની કમળમાળા ઝટ પોપટના ગળામાં પહરાવી. અને રત્નસારને કહ્યું કે, “ હે શ્રેષ્ઠ કુમાર ! તુંજ જગતમાં વખાણવા લાયક છે. કારણ કે, ત્હારો પોપટ પણ વચન ચાતુરીમાં ઘણોજ નિપુણ છે. ત્હારું સૌભાગ્ય સર્વ કરતા ઉત્તમ છે. માટે હે કુમાર ! હવે ઘોડા ઉપરથી ઉતર, મ્હારો ભાવ ધ્યાનમાં લઈ મ્હારો પરોણો થા, અને અમને કૃતાર્થ કર. વિકાસ પામેલાં કમળોથી શોભતું અને નિર્મળ જગને ધારણ કરનારું એવું આ ન્હાનું સરખું એક તળાવ છે. આ સઘળો સુદર વનનો સમુદાય છે, અને અમે ત્હારા તામેદાર છીએ. મ્હારા જેવા તાપસથી ત્હારી પરોણાગત તે શી થાતી ? નસ તપાસેવનો સંક્રમા રાજની આસના વાસના તે શી થાય ?

તથાપિ હુ અદાગી શક્તિ પ્રમાણે તને માર્ફ્ટ બક્ષિ દેખાહુ મારા અથગે
કેમનુ જા' પોતાની જાણથી નીચે જેમના ને વિનિતિ સુખ નથી આપતુ
કે શુ ? મારે શીલ મહે જા ની અજ અદાગી વિનિતિ કબૂલ કર
સુમાદગી કરનારા સત્ય મે આપની વિનિતિ આ પત્ર વખતે દોગલ લગા
દેના નથી '

ર નમાગના મનમા યોગ હપથી ઉતરતો રિયા પરોક્ષથીજ આ મે
હતો પાછળથી જલ્લે જાત શુભોગ દે ની ! મેરા તાપમ કુમા ના ના
નથી ને નીચે ઉતર્યા પછી તે મને કુમારો જલે જ મથી માડીને ગિ
દાયની ! તે રીતે પ્રથમ મનથી મન્યા હતા તે હમજા પ્રીનિથી એ પીતો
સુખ ઉપન ક નર હમીરવ' પત્ર મ હોમાદે આનિમ ! હીને મન્યા પછી
માડોમાદે દદ વએ ની પ્રીનિ તે રીતે તે રીત રાખવાને જાય તે જો જલ
અક મી નતો દાય પાડી યોડી વગે આમનેમ કરના લાગ્યા પ્રીનિ ની
માડોમાદે હરનમેના ! કરનારા જલને કુમાર જા રતી અદર દોડા નર
મે દ્રથી ! જમ્યા ની પેડે મોમના લાગ્યા તામ કુમાર લેમ પોતાનુ મ
વદર દેખાહુ તેમ તે અદીના પત્ર નીચે, તમારો, કીંગ કરના
સ્થાનમે વાર મરે જલ હગે દેખાહ્યા ફોડી તમા કુના ની મની
સમદિ યાથી નમી મએગ જોરા, પૂરે મેહ મરે જોરામ ન માવે !
કરનાક દોડો નામ જ દોડો તાપમ કુન રે જલ હગે મોતાના કુ મકક
જોગ્યા ની પત્રી ર નમાગ તપમ કુનાગા કરનાગી ચાક દૂર કરનાગે
માટે આ રીતુકો અથ નાથા ની પડે એ નદા ના રોડમા નાગે તા
પમ કુમારે રાગા ને દારી રો દયા ની સાવ પૂતી ને ની આગા
ફગા ની લ રી દુના ને આ પ્રમાણે — જલે પ્રમમ મારના
દે ની ! મેરી પત્ર તપ દાર્ફક ની ના જન્યાની લાગના મન ન
જોમને જલે જોનાજ બજાજુ કરનાગે અમે નાપીગ મરે જલ જોરા પા
જોરા સુદર અ ના પત્ર નાગીને, દેગા પત્ર દુ માગી ! ફો જ
જોરા ની દુના ના પત્ર પત્ર દાર્ફક ની નેરા પા પત્ર દાર્ફક ની પા
જોમનેમદી ! ફો જો ની અદર જિન ર પીન રો નેરા દ જલ રો
જોરા ફો, જો ની પીન ર પ સુદર પીન ર , અ નાગુ જ નેરા, કુ

નારંગીઓ, મરોંદુટ દાડમો, પકાં સાકરનિંબુ, બદામી, બોર, ગૂંચાં, પીચ, ફણમ, રીંગેડા, સક-ટેરી, ચીંગડા, પાકા તથા કાચા એવા બહુમાં બહુ વાલુક વગેરે ફળો, કમળપત્રના દડાથી પીગય એવા દ્રાવ્ય વગેરેના સરસ સરખતો, નાળિયેરનું તથા ચવચ નગેવરનું જળ, સાંતે ઢેકાણે કાચા આમ્લવેનસ, આમલી, નિબુ વગેરે; સ્વાદિમતે ઢેકાણું કાઠંદ લીલી તથા કાઠંદ સૂની દારગંન સોપારીઓ, પહોળા અને નિર્મળ પાત, એલચી, લવિંગ, લવણીદળ, ત્વચ્છા વગેરે, તથા બોગ મુખને આવે મનપત્ર બદુત, ચપક, કેનકી, માલતી, ગોગરા, કુદ, મુચકુંદ, ધણીજા મુગધી જનમનતાં કમળો, દર્પ ઉત્તમ કરનારા દગણા આદી પુષ્પો તથા પત્રો, તેમજ કંપુર-વૃક્ષથી ઉત્પન્ન થએલાં કપૂના રંગુ અને જેટલી મળી તેટલી કસ્તૂરી, વગેરે તાપસ કુમારે ઉપર દહવી રાંદ ઉત્તમ વસ્તુઓ બરોબર જોડવીને રગસાર કુમારની આગળ મૂકી એટલી યત્ની વસ્તુઓ મકાનનું કારણ એમ છે કે, તે આટલીમા સર્વે ઝડતુના કળ કલ દમોડા સુખે મળતાં હતા તથા પ્રત્યેક માણુરાના મનની રચિ બિન્ન બિન્ન હોય છે, માટે વિસ્તારથી સર્વે વસ્તુ તાપસ કુમારે મૂકી

પત્ની મ્હોટા મનને ધારણ કરનારા રતમાર કુમારે તાપસ કુમારે ક જેલી બક્તિની રચના અગીઠ કરવાને માટે તે સર્વે વસ્તુઓ ઉપર થણા આશ્રયો એક વાર તજર ફેંચી, અને જાણે પૂર્વે કોઈ વખતે બક્ષણ કરીય ન હોય ! એવી તે સર્વે વસ્તુઓ ઉપયોગના આવી તે રીતે થોડી થોડી બક્ષણ કરી દાનાર પુરુષની એવીજ મહત્ત્વની હોય છે ! પછી તાપસ કુમારે, રાત્ર બોજવ કરી ગ્લા પત્રી જેમ તેના સેવકને જમાડ્યો તેમ તે પોપટને તેની બાતે ઉચિત એવા કજોવી તૃપ દ્યો મોડાની પથ તેની બનિને સાપડ આમના વામના કરી, તથા યોગ્ય વસ્તુ ખવગવી તાપસ કુમારે થાડ વિનાનો તથા વૃમ્મ દ્યો હીજ છે. મ્હોટા પુરુષો કોઈ કાંઈ પથ ઉચિત આચરણ મૂકતા નથી પત્ની મ્હોટા મનવાળો પોપટ રતનાર કુમારનો આનિપાય સમાધ પ્રગટે બાપુની-પ્રીતિથી તાપસ કુમારને પૂછા લાગે કે, “ હે તાપસ કુમાર ! જેને જેનાજ રામરાત્રિ વિદ્યસ્વર યાપ એવા આ નવરોડના કલ્યાણ પુ ન કરી શકાય એવું આ નાનસ

મનથી ખરેખર પ્રેમ રાખનાર માણસ આગળ છાનું રખાય એવું તે શું હોય ?” તાપસ કુમાર આમ બોલે છે, એટલામાં મહોન્મત્ત હાથીની પેઠે વનને વેગથી સમૂળ ઉખેડી નાખનારો, એક સરખી ઉછળતી ધૂળના ઢગ-લાથી ત્રણે જગતને કાંઈ વખતે જોવામા ન આવેલા ધનધોર ધૂમાડામાં અનિશય ગર્ક કરનારો, ન સંભળાય એવા મહા ભયકર વૃત્કાર શબ્દથી દિશાઓમાં રહેનારા માણસોના કાનને પણ જર્જર કરનારો, તાપસ કુમારના પોતાનો વૃત્તાત કહેવાના મનોરથ રૂપ રથને બળાદારથી ભાગી નાંખી પોતાના પ્રભંજન એવા નામને યથાર્થ કરનારો, અકસ્માત્ સહી આવેલા મહા નદીના પૃગની પેઠે સમગ્ર વસ્તુને ડૂબાડનારો તથા તોફાની દુષ્ટ ઉત્પાત પવનની પેઠે ખમી ન શકાય એવો પવન સખત વેગથી વાવા લાગ્યો પછી કાળેલ ચોગ્ની માફક મત્રથીજ કે શુ ! રત્નસારની અને પોપટની આખ ધૂળવડે બધ કરીને તે પવને તાપસ કુમારને હરણુ કર્યો, સારે પોપટે અને રત્નસાર કુમારે કાને ન સંભળાય એવો તાપસ કુમારનો વિલાપ માત્ર સાંભળ્યો તે નીચે પ્રમાણે.—

“હાય હાય ! ધણી વીપત્તિ આવી પડી ! ! સકળ લોકોના આધાર, અતિશય સુંદર, સપૂથુ લોકોના મનનું વિશ્રાંતિ સ્થાનક, મ્હોટા પરાક્રમી, જગતની રક્ષા કરવામા દક્ષ એવા હે કુમાર ! આ દુ ખગાર્યા મને બચાવ, બચાવ !” ક્રોધથી યુક્ત કરવા નિદ્ર થએલા રત્નસાર, “અરે પાપી ! મ્હારા જીવિતના જીવન એવા તાપસ કુમારને હરણુ કરીને ક્યા જાય છે ?” એમ ઉચ્ચ સ્વરે કહી તથા દૃષ્ટિવિષ સર્પ સરખી વિકાળ તરવાર મ્યાન-માથી કાઢીને હાથમા લઇ વેગથી તેની પછવાડે દોડ્યો બન્ને, પોતાને શરવીર સમજનાર લોકોની રીતી એવીજ છે. વીજળીની પેઠે અનિશય વેગથી રત્નસાર થોડોક દૂર ગયો, એટલામાં રત્નસારના અદ્ભૂત અસ્ત્રથી અજબઅ થયેલા પોપટે કંથુ કે, “હે રત્નસાર કુમાર ! તુ ચતુર છતા મુઘ્ધ માણસની પેઠે કેમ પાછળ દોડે છે ? તાપસ કુમાર ક્યા અને આ તોફાની પવન ક્યા ? યમ જેમ જીવિત લઇ જાય છે, તેમ આ ધણો તોફાની પવન તાપસ કુમારને હરણુ કરી, કૃતાર્થ થઇ કોણુ જાણે તેને ક્યાં અને કેવી રીતે લઇ ગયો ? હે કુમાર ! એટલી વારમા તે પવન તાપસ

કુમારો એમ પ્રથમ લક્ષ્ય યોજન કરી બધા જાણે એ સતાઈ ગયો. માટે
તે હવે શીઘ્ર પાગ કરે.

પછી વચથી દરવા માડેલુ મામ નિષ્ફળ જતાથી શરમાયેલો રતનસાગર
પોપટના વચનથી પાછો આવ્યો, ઓ ધણો ખિન થઈ વિલાપ કરવા
લાગ્યા કે — ‘હવે પવન’ મ્હાગા પ્રેમનું સવચ્ચ એના તાપસ કુમારને હરણ
કરી ને દાવામિ સરણુ દૂર વચન કેમ કર્યું? હાથ હાથ! તાપસ કુમારનો
ગુપ્તચરના જોઈ મ્હારા નેત્ર પર નીનમ્મજો ક્યારે વિસ્મર થશે? અમૃત
નો લહરી મરખા મિતર ગુપ્ત અને મધુર એવા તે મનને પ્રમત્ત કર
નારા દલિરિનાસ કરીથી મને શી રીતે મગશે? શક મરખો હુ તેના કે
લપટક્ષના પુષ્પ મરખા, અમૃતને પણ તુલ્ય કરનારા વારવાગ મોમાથી
નીકળના મધુર વચન હવે શી રીતે માબળીસ? ’ બીના વિયોગથી દુખી
થએના પુષ્પની આફક એવા નાનારિધ વિલાપ કરનાર રતનસાગર કુમારને
પોપટે યથાથ જે વાત તે આ રીતે કહી — ‘હે રતનસાગર! જેને માટે તું
શોક કરે છે, તે નથી તાપસ કુમાર નથી પણ કોઈ પુષ્પે પોતાની શ
મિથી ઉપાતરમા ફેરવી નાખેલી એ મર્મ વસ્તુ છે, એક મ્હારી ધારમા
મા આવે છે તેના દેખાવલા જૂ. જૂના મનોહિમથી મનોહર વચ. આતનાના પ્રકારથી
મ્હાલસાગી એ ચાપવી નજરની ઓ બીજા એનાજ લક્ષણથી હું તો નહો
એમ અનુમાન કરું છું કે તે એક કન્યા છે એમ ન હોત તો તે પૂરુષ
સારે તે ને. આમુથી કેમ પુરપુરા ભગઈ ગયા? એ તો બીજાનિનું
લક્ષણ છે ઉત્તમ પુષ્પને ત્રિને એવા લક્ષણનો મબ વજ નથી તે
ધન્યોર પવન નહોતો, પણ તે મ્હક વિચ્છવરૂપ હતુ એમ ન હોત તો તે
પવો પેલા તાપસ કુમારોજ હરણ મ્યો, અને આપણ એ જાણને કેમ
છેડી દીધા? હું તો કહી શકું છું કે તે મ્હક બિચારી બહી દયા છે અને
તેને મ્હક પાપી દેરતા, પિરાય વગેરે દેગન કરે છે ખરે એમજ છે દુષ્ટ
આણ મુ ચાલે એમ છે? તે કન્યા દુષ્ટ પિરાયના હાથમાંથી રટશે,
ત્યારે જરૂર તનેજ વરશે કેમ કે કલ્પટક્ષ જોયું છે તેની બીજા
આ ઉપર પ્રીતિ લી રીતે રહે? જેમ સારો ઉલ્લેખ થએ ત્રિલેખ
પિરાયના હાથમાંથી કમલિની

છૂટે છે, તેમ તે કન્યા પણ ત્હારા શુભ કર્મનો હૃદય થએ હૃદય પિગાચના
હાથમાંથી છૂટશે, એમ હુ ધારું છું પછી સારા ભાગ્યના વશથી તે કન્યા
તને ક્યાય પણ ગીઘ્ર મળશે કેમ કે, ભાગ્યશાળી પુરુષોને જોઈતી સ્ત્રી-
ની પ્રાપ્તિ જરૂર થાય છે. હે કુમાર ! હું જો કલ્પના કરીને રહુ છું નો
ત્હારે તે કલ્પિત રાખવી એ તો સલપણુ અથવા અસત્યપણુ યોગ કાળમા
જણાઈ જશે. માટે હે કુમાર ! તુ ઉત્તમ વિચારવાળો છતાં મુખમાંથી ન
ઉચ્ચરાય એવા આ વિલાપ કેમ કરે છે ? આ વાત ધીર પુરુષને કામની નથી '

કર્તવ્યના જાણુ એવા રત્નસાર કુમારે એવી યુક્તિથી પરિપૂર્ણ ભરેલી
પોપટની વાણી મનમાં ધારીને શોક કરવો મૂકી દીધો. જાણુ પુરુષનું વચન
શુ ન કરી શકે ? પછી રત્નસાર કુમાર અને પોપટ તાપસ કુમારને ઇષ્ટ-
દેવની પેઠે સન્મારતા છતાં અશ્વત્થ ઉપર બેસી પૂર્વની પેઠે ગાળે આલવા
લાગ્ય. તે જાનને જાણાએ એક સરખું પ્રયાણ કરતા અનુક્રમે દબરો મ્હોટાં
બનો, પર્વતો, ખાદિયા, નગરો, સગેવરો, અને નદીઓ ઉલ્લસી આગળ
આવેલું એક અતિશય મનોહર ઝડોથી શોભતું ઉદ્યાન જોયું તે ઉદ્યાન,
ખીજે રથજો ન મળી શકે એવા સુગંધી પુષ્પોને વિષે ભમતા ભમરોના
ઝંઝાર શબ્દવડે જાણે રત્નસાર કુમારને ઘણા આદરથી માન આપતું હોય-
ની ! એવું દેખાતું હતું. પછી જાનને જાણા તે ઉદ્યાનમાં જતાં બણો દર્પ
પામ્યા, એટલામાં નવનવા રત્નોથી શોભતું શ્રીઆદિનાથનું મંદિર તેમણે
જોયું એ મંદિર પોતાની ધૂજતી ધ્વજથી ' હે કુમાર ! આ દેવાણે તને
આ ભવની તથા પરમવની ઇષ્ટ વસ્તુનો લાભ થશે ' એમ કહી રત્નસાર
કુમારને જાણે દૂરથી ખોલાવતું જ હોયની ! એવું લાગતું હતું કુમાર અર્થ
ઉપગ્યા ઉતરી, તેને તિલકદક્ષને ચડે બાધી, તથા કેટલાક સુગંધી પુષ્પ
લેગા કરી પોપટની સાથે મંદિરમાં ગયો. મૂળત્રિવિના જાણુ એવા રત્નસાર
કુમારે શ્રી આદિનાથ ભગવાનની જાતજાતના પ્રભાવડે યથાવિધિ પૂજા કરીને
જાગૃત બુદ્ધિથી આ રીતે સ્તુતિ કરવા માડી "સંપૂર્ણ જગતને જાણનારા
અને દેવતાઓ પણ જેમની સેવા કરવા ઘણા તત્પર થઈ રહે છે, એવા
શ્રી દેવાધિદેવ શ્રી આદિનાથ ભગવાનને મ્હારો નમસ્કાર થાઓ. પરમ
આનંદ કદ સરખા, પરમાર્થનો ઉપદેશ કરનારા, પરબ્રહ્મ સ્વરૂપવાન, અને

પ મોગી એવા શ્રી અદિનાથ ભગવાનને નમસ્કાર થાઓ. પ માત્રમવચ્ચ
પરમ આનંદના દાતાર તમે જગતના ધર્મિ અને ભવ્ય હૃદયના કષ્ટ
એવા શ્રી યુગાદિ દેવને મદાગે નમસ્કાર થાઓ. મદા મા પુરોને ૧ ન
મદા મોમ સદમીનું અને મગજનું ધ્યાનક તથા યોગિઓ પશુ જેમના
વ્યવસ્થા ગુણ થતું નથી એવા શ્રી અદિનાથ ભગવાનને મદારા નમસ્કાર
થાઓ.” હૃદયસથી જેના સગી હપર કૃષ્ણમતા કૃષ્ણ માર્કે મેગાજ વિદ્ય
સ્વર થઈ છે એવા રત્નામા કુમારે જિયેશ્વર ભગવાનની આ રીતે યુગ્મિ
હરી તથા પરી પ્રતિ દાનાથી એમ માન્યુ કે, ‘મને મુમાદીનું પૂરક
કૃષ્ણ આને મળ્યું’

પછી ‘તમાર કુમારે તૃપાથી મરિના આમણા ભાગમા દેલી શોભ
પ પીઠાયલા માધુમતી પ’ હૃદય અમૃતનું વા વાગ પાન હરીને તૃપ્તિમુખ
ભોગમ્યુ તે હપરાંત મેટ શોભાનું ધ્યાનક એવા મરિના ઓળસા હપર
મેટના તમારે મોનમત એમવત દાથી હપર જડેલા હ ની પેઠ શોભના
જાઓ. પછી રત્નામા કુમારે પોતાનો કહ્યું કે, ‘તાપમ કુમાર ની ની
હૃદયન ક નારી કાષ્ઠ પશુ શુદ્ધિ કૃત કેમ નથી મળતી?’ પોતા કહ્યું કે,
‘હ મિત્ર! તિલા ન કર હર મરણ હર આગલા ભાગમા શકુન આન
કે તથા તિથ આજ તો તે તાપસ કુમાર મનમ’ એટલામા, મ
જાને પદેસા કુમારિન આજુબુદી અરે દિવાઓ પ્રકાશિત કરતી
એવી એક નુત્ર એ માગી આવી મનકે તમારણી શિખા મરણ
કૃષ્ણને જેના કાંઈ ધોર આત પેા મરના મોજર નિવૃત્તા
અમુ પથી શોભાને ધા જુ દરના મુખે મધુર કે ૧ ન દર ૧, પીઠ
મનમો પોતાની આતિ મારાથી દાવના ન્યો હ ના અથો પશુ
પોતાના વેગથી તુરંત નજુનાર એવા એક કિંમ્ય મધુરપક્ષા હપર
તે જો બેગ દતી તેમ રાગીરની કાનિ દીગ દતી મારમની
આમના ક મારા નિપુણ એવી તે સ્ત્રી પ્રવૃત્તિ ની મામક મજા
તી દતી કમલિતી પદ પોતાના અવ શરીરમાંથી તે કમલ પુષ્પ નેરો
નુન પીઠી દટિ કરતી દતી તેની કાંઈ તમા અવરણ દીપતી દતી અરે
તનુ સાવચ્ચ આનૃતની નીક મરણ જળુતુ દુત વાજ મામ ૫ ની

ઉપર આવેલી રોયની ! એવી તે સ્ત્રીએ આદિનાથ ભગવાનને બક્ષિથી વધના કરી, મયુર ઉપર જેમીનેજ નૃત્ય કરવા લાગી. એકાદ નિપુણ નર્તકી માફક તેણે મનને આકર્ષણ કરનાગ દમ્તપદ્મવતી કપાવવાથી, અનેક પ્રકારના અંગવિક્ષેપથી, મનનો અભિપ્રાય વ્યક્ત કરનારી અનેક નૈઃશ્ચાથી તથા ખીજા પશુ નૃત્યના જુદા જુદા પ્રકારથી મનોહર નૃત્ય કર્યું. જાણે સર્વ વાત બૂરી જામ તન્મયજ થઈ ગયા હોયની ! એવી રીતે કુમારનું અને પોપટનું ચિત્ત તે નૃત્યથી ચક્રીત થયું. હરણી જેવાં આકાષ નેત્રને ધારણ કરનારી તે સ્ત્રી પણ આ સુંદર કુમારને જોઈને ઉલ્લાસથી વિલાસ કરતી અને ઘણા કાળ સુધી ચમત્કાર પામેલી હોય તેવી દેખાઈ. પછી રતનસાર કુમારે તે સ્ત્રીને કહ્યું, “હે સુદર સ્ત્રી ! જો તારા મનને કાર્ષ્ણ્ય પણ ખેદ ન થતો હોય તો હું કાષ્ઠક પૃથ્વુ છું ” તે સ્ત્રીએ “ પૂઝો કાષ્ઠ હરકત નથી ” એમ કહ્યું. ત્યારે કુમારે તેની સર્વ હકીકત પૂરી. ભોલવામા ચતુર એવી તે સ્ત્રીએ મૂળથી છેડા સુધી પોતાનો મનોવેષક વૃત્તાત નીચે પ્રમાણે કહ્યો. —

“ઘણા સુવર્ણની શોભાથી અલૌકિક ગોમાને ધારણ કરનારી કનકપુરી નગરીમા પોતાના કુળને દીપાવનાર સુવર્ણની ધ્વજા જેવો કનકધ્વજ નામે રાજા હતો. તે રાજાએ પોતાની અમીનજરથી તૃણખણાને પણ અમૃત સમાન કર્યા. એમ ન હોત તો તેના ક્ષત્રુઓ દાતમા તૃણખણા પકડી તેનો સ્વાદ લેવાથી શી રીતે મરણ ટાળીને જીવના રહેત ? પ્રશંસા કરવા જેવા ગુણોને ધારણ કરનારી અને સ્વરૂપથી ઇંદ્રાણી જેવી સુંદર એવી કુસુમસુદરી નામે ઉત્તમ રાણી કનકધ્વજના અત પુરમાં હતી. તે સુદર સ્ત્રી એક વખતે સુખનિદ્રામા સુતી હતી, એટલામા જાગૃત અવસ્થામાં સ્પષ્ટ દેખાતું એવું કન્યાની પ્રાપ્તિ કરાવનારું સ્વપ્ન તેના જેવામા આવ્યું. મનમા રતિ અને પ્રીતિ ઉત્પન્ન કરનારું રતિ અને પ્રીતિ એ બન્નેનું જોડું કામદેવતા જોળામાથી ઉઠીને પ્રીતિથી મહારા જોળામા આવીને બેઠું. તેના સ્વપ્નમા એવો સંજવ હતો શીઘ્ર જાગૃત થએલી કુસુમસુદરીએ વિસ્તર કમળ સરખા પોતાના નેત્ર ઉઘાડ્યા જેમ મહોટા પુરથી નદી મારાય છે, તેમ કહી ન શકાય એવા આનંદપૂરથી તે પરિપૂર્ણ મરાઈ ગઈ.

પછી તેણે મનક રજ ગળ પામે જઈને એક નોંધ લખી, તેણે સ્વામી મહો
સ્વામી વિચારના બાજુ એના ગળાએ પણ સ્વામીનું ફળ કહ્યું તે નીચે
પ્રમાણે —

“હે મુ રી ! સિધાતાની સ્ટીટો એક પક્ષિએ ચાલનાર અને જ
મતમાં સારમૂલ એવું એક કાનું નેડું તને થશે ’ એવું વચન માનવી
કન્યાનો લાભ થયો તો પછી કુસુમનું ગી ધરોજ દર થયો હીન્ન
■ પુન અથવા પુત્રી ગમે તે બીજા મનના ઉત્તમ કાંઈ તો મને ન
ગમે ? પછી કુસુમનું રી મનસી થઈ વખત જતા મનના પ્રમાણથી
તેનું શરીર રીક થઈ ગયું જાણે મન પવિત્ર હોવાને લીધે પાકુપાકુના
પિયથી તે નિમળ થઈ હોતી ! મનમાં જડને રાખનારી કાદમિની
(મેવળી પક્ષિ) જે કુસુમનું થાય છે, તો મનમાં મૂકે ન રાખનારી
કુસુમનું રી પાકુપાકુ થઈ તે હીન્ન છે સારી નીતિ જેમ કીર્તિ અને
લક્ષ્મીરૂપ જોડાને પ્રસવે છે તેમ અમર આવે કુસુમનું રીને એક વખતે
જે પુત્રીનું જોડું અવગણુ રાગએ પહેલી પુત્રી ! અશોભનજી અને બી
જીનું વિલક્ષનજી એવું નામ રાખ્યું જેમ મેરૂપત ઉપર મનનાઓ
જુદી પમે છે, તેમ પાંચ ધારમાતાઓએ લાલન પાલન કરેલી ન તે ક
વાઓ લા મોગી થયા લાગી તે બંને યોડા દિવસમાં મન મનાઓમાં
નિપુણ થઈ જુદીમાં મનુષ્યોને જુદીથી બની શકે એવું કાર કરતા રી
વા ? પહેલેથી તે ક વાઓની રૂપ સપામાં કાઢ ખામી નહોતી તથાપિ
સ્વમાનવીજ સુવનશ્રી જેમ વસતસુ આવે ત્યારે વિશેષ શોભે છે તેમ
તે નરી યૌનન દશા આવે વચાઈ શોભના લાગી કામદેવે જગતને છતવા
માટે મે લાયમા પદનામાં મે ખર્જા ઉજ્જવળ કરી રાખ્યા હોયની !
એવી તે ક વાઓની શોભા દેખાતી હતી મનની મે જિન્દા માફક
અથવા કૂ મદના જે નેત્ર માફક જગતને મનસિકાર કરનારી તે
ક વાઓની આગળ પોતાનું મન વશ ગણવામાં નહોતું ધેર ટકી ન રહ્યું
સુખમાં, દુખમાં આનંદમાં અથવા સિધાદમાં એક બીજીથી જૂની ન
પડનારી મન કાંઈમાં અને મન વ્યાધરોમાં સાથે રહેતી, નારી તથા
શીલથી અને સજ પુણીથી માહોમાહે સરખી એવી તે કન્યાઓની

જન્મથી બંધાયેલી પરસ્પર પ્રીતિને જો કદાચ ઉપમા આપી શકાય
તો એ આખનીજ આખી સકાય. કહ્યું છે કે—

સહ જગિરાણ સહ સ્તો, વિરાગ સહ હરિમ્ સોઠવંતણ ॥

સચ્ચાણ વ ધન્નાણ, આજસ્મં નિચલં વિસ્મં ॥ ૧ ॥

અર્થ.—માથે જગનારી, સાથે નહ રહેનારી, સાથે કર્ય પામનારી
અને સાથે જોડ કરનારી એ આખોતી ખેડે જન્મથી માડીને નિશ્ચય પ્રે-
મને 'ધારણુ કરનાગએને' વન્ય છે ॥ ૧ ॥

કન્યાઓ યૌવનદશામાં આવી ત્યારે કનકલ્લજ રાગ મનમાં વિચારવા
લાગ્યો કે, “એમને એમના જેવો વર કોણ મળશે ? રતિ પ્રીતિનો જેમ
એક કામદેવ વર છે, તેમ એ બંનેનો એકજ વર જોઈ શકવો જોઈએ
જો કદાચ એમને જુદા વર થશે, તો માલોમાલો બંનેનો વિરહ ચવાથી
ગરહ્યાત દષ્ટ મશે. એમને આ જગતમાં કયો બાગ્યશાળી તરુણુ વર દિયિત
છે ? એક દરપક્ષતાને ધરણ કરી રાકે એવો એક પણુ દરપક્ષ નથી, તો
બંનેને ધારણુ કરનારો કયો મળી શકે ? જગતમાં એમાંથી એકને પણુ
પણુવા જેવા એવો વર નથી લાભ લાયક છે કનકલ્લજ ! તું એ કન્યાઓ-
નો પિતા સમને દવે શું કરીશ ? યોગ્ય વરનો લાભ ન ચવાથી આધાર વિ-
નાની દરપક્ષતા જેવી થએલી આ લોકાત્તર નિભાંગો કન્યાઓ ની શી ગતિ
થશે ?” જોવી નીતે અનિશ્ચય ચિંતાના તાપથી તપાયલા કનકલ્લજ રાગ
મદિનાઓને વર્ષ માફક અને વર્ષોને યુગ માફક કાઢવા લાગ્યો. શકરની દૃષ્ટિ
આમાં પુરૂષને જેમ દુષ્કાયક થાય છે, તેમ કન્યા તેટલી સારી હોય. તો
પણુ તે પોતાના પિતાને દુષ્ક આપનારી તો ખરીજ ! કહ્યું છે કે—પિતાને
કન્યા ઉપત્ત ચતાજ કન્યા થમ્ એવી મોટી ચિતા મનમાં રહે છે. પછી
હવે તે કેાને આપવી ? એવી ચિંતા મનમાં રહે છે. લમ કર્ય પછી
પણુ “ભત્તારને ઘેર સુખે રહેશે કે નહો ?” એવી ચિતા રહે છે, માટે
કન્યાના પિતા યત્ન એ ઘણું જરૂરી છે, એમાં સશય નથી દવે કામદેવ
રાગનો મદિયા જગતમાં અનિશ્ચય પ્રસિદ્ધ કરવાને અર્થ પોતાની પપિરૂ
ઋદ્ધિ સાથે લઈ વસતઋતુ વનની અદર છાવણો તે વસતઋતુ જેનો અ-
લકાર સર્વત્ર પ્રસરી રહ્યો છે, એમાં કામદેવ રાગનો ત્રણ જગતને જિત-

[illegible]

ક્રીડારમમાં નિમગ્ન થએલી અશોકમંજરી તરફ તરણ પુષ્પો વિક્રમ્બર
 રોમ રાજિવળા થઇ અને તરણ ક્ષણે મનમાં ઈર્ષ્યા આણી ક્ષણમાત્ર
 નેતાં હતા, તેટલામાં દુષ્માન્યથી પ્રચંડ પવનના વેગવડે દિડોળો તર
 તર શબ્દ કરી અઝમાત તૂટી ગયો, અને તેની માથે લોકોના મનમાનો
 ક્રીડારમ પણ જતો રહ્યો. શરીરમાની નાડી તૂટતા જોન લોકો આકુળ
 વ્યાકુળ થાય છે, તેમ દિડોળો તૂટતાજ સર્વે લોકો “આતુ હવે શું
 થશે ?” એમ કહી આકુળ વ્યાકુળ થઇ હાથાકાર કરવા લાગ્યા. એટલામાં
 જાણે કોનકથી આકાશમાં ગમન કરતી હોયતી ! એવી તે અશોકમંજરી
 દિડોળો સહિત આકાશમાં વેગથી જતી વ્યાકુળ થએલા સર્વે લોકોના
 નેતામાં આવી તે વખતે લોકોએ, “હાય હાય ! કોઇ યર્મ સારખો
 અદક્ય પુરુષ એને હરણ કરી લાય છે !!” એવા હુચ્ચ સ્વરે ધણો
 કોલાહલ કર્યો. પ્રચંડ ધનુષ્યો અને બાણના સમુદાયોને ધારણ કરનારા.
 શત્રુને આગળ ટકવા ન દેનારા એવા ચરવીર પુરુષો ઝડપથી ત્યાં આવી
 પાસે ઉભા રહી અશોકમંજરીનું હરણ જિત્વી દૃષ્ટિએ નેતા હતા; પરંતુ
 તેઓ કાંઈ પણ કરી શક્યા નહીં. કીધજ છે, અદક્ય અપરાધીને કોણ
 શિક્ષા કરી શકે ?

કનકધ્વજ રાજા કાનમાં શૂળ પેદા કરે એવું કન્યાનું હરણ સાબળીને
 ક્ષણમાત્ર વળપ્રહાર થયાની માઝક થણો દુઃખી થયો. “હે વત્સે ! તું ક્યા
 ગઇ ? તું અને કેમ પોતાનું દર્શન દેતી નથી ? હે શુદ્ધ મનવાળી ! પૂર્વનો
 અતિશય પ્રેમ તેં છોડી દીધો કે શુ ? હાય હાય !” કનકધ્વજ રાજા
 વિરહાતુર થઇ આ રીતે શોક કરતો હતો, એટલામાં એક સેવકે આવીને
 કહ્યું કે, “હાય હાય ! હે સ્વામીન ! અશોકમંજરીના શોકથી જર્જર મન-
 વાળી થએલી નિલકમંજરી જેમ વૃક્ષની મંજરી પ્રચંડ પવનથી પડે છે,
 તેમ જર્જરી મૂંઝા ખાઇને પડી તે જાણે કંકમાં પ્રાણ રાખી શરણ વિના-
 ની થઇ ગઇ હોયતી ! એવી જણાય છે.” કનકધ્વજ રાજા ધા ઉપર ખાર
 નાખ્યા જેવું અથવા શરીરના બગી ગએલા ભાગ ઉપર ફાલ્લો થાય તેવું
 આ વચન સાબળી કેટલાક માણસોની સાથે શીઘ્ર નિલકમંજરી પાસે
 આગ્યો. પછી નિલકમંજરી, અંદનનો રસ છાટવા આદિ હડા ઉપચાર

કળાથી મહા મહેનત મચેનન થઈ અને વિનાય કરવા લાગી 'મહોન્મત
 હરિન પેટે ગમન કરનારી શ્રાવિ અગિનિ' તુ ક્યા હ? તુ ન્હાર
 હપર ધણો પ્રેમ રાખનારી જા મને અહિ મૂળને જ્યા મ? હાય હાય !
 બાગ વિનાની મ્હારા પ્રાણ ત્હાગ વિરોગથી રાગથી વિનાના અને ચારે
 બાજુની બાજુવડે વાંધાયલા જેવા થએલા હવે તી રીને દખી શ રો ?
 હે તાત ! દુ છનતી એ કરના ખીજ તી આગી વાન છે ? મરન કરી
 ન શકાય એવો મ્હારી બળનનો વિયોગ હુ હવે તી રીને સદન કર ? એવો
 વિલાપ કરનારી તિવકમજરી પેતી થયા પી માફક ધૂનમા બાજોલવા અને
 જળમા માલતી પી માફક ઉઠગવા લાગી

જેમ દવના રમગથી વેનડી સૂચાય છે તેમ તે જીવને જીવન એ
 ટતી સૂઝઈ ગત કે, કોઈયે પણ તેના જીવવાની આશા ન રહી. એ
 લામા તે પી માતા પણ લા બાનીયે આ રીને વિલાપ કરા લાગી 'હે
 દુ'ત' તે વિષય થઈ એવું દુખ અને શા સાર આપ્યું ? તુ એક મ્હા
 રી પુત્રીને હરખ કરી મયો અને આ ખીજ પુત્રી તેના વિરહથી દુખી
 થઈ ન્હા. દેખનાં મરણ પામશે ! હાય હાય ! વિભાગી એવી દુઃકલાખી ! !
 હે જોનદેવીઓ ! વનદેવીઓ ! આકાશદેવીઓ ! તમે હવે તુરન / પામે
 આવો, અો એ મ્હારી પુત્રીને કોઈ પણ રીતે લાગા આપુ નહીં કરો ' રા
 છીની મખાઓ દાસીઓ અને ! ગની મતી સ્ત્રીઓ તા આવી ગણીના દુખ
 થા પોને દુખી થઈ હચ્ચરે અનિતય વિલાપ કરવા તાગી તે વખત ત્યાના
 સવ લોકો ગોક થયો એમા હું કનેતુ ? અગોહ એવું નામ ધરાનનાગ
 ગડા પણ ચાર ત દેવી ગોત્ર કરતા દોય એમ લાગ્યું તે વખતે તે લો
 કના દુખથી જાણે અતિશય ખી થઈ ત્યા રહી ન શકતો હાય પી !
 એવો સુય પણ પત્રિમ મમુ'મા પૂત્રી મયો પૂરદિતા તમ્હથી રાતા
 અમકારને અગોકમજરીના વિરહથી થએલા ગાકે માગ દેખડો તેથી તે
 મુખે ઝંપરી ત્યા મવ ઠેમજે પ્રમરી દેા મનની અદઃ શો પેનાયો
 પ્રથમથીજ ધણા આક્રમ વ્યાક્રમ થએલા સવ લોકો બહાર અમમર થઈ
 મયો ત્યાં ધણાજ અમમળા મલોન વગ્ગના પૂય એવાજ દોય છે
 પછી અદન મખા સુખવાળી છે પ્રિય જેના એવો અમા ત્રેલોકને

મંત્રિન કરનાગ અંધકારને દૂર કરતો હતો જાહેર થયો જેમ મનજી મેઘ
વેણીને તૃપ્ત કરે છે, તેમ અંધમાએ મનમા દયા લાવીનેજ કે શું ! પો-
તાની અદ્વિત રૂપ અમૃતરસની વૃદ્ધિ તિલકમંજરીને પ્રમત્ર કરી

પછી મંત્રિને પાછવે પહોરે જેમ માર્ગની જાણુ પશ્ચિમ મુગાકર જી
ઢાંડે છે, તેમ જાણુમાં કિતમ એવી તિલકમંજરી મનમા કાંઈક વિચાર ક-
રીને લીડી, અને મનમા કપટ ન ગણતા સખીઓનો પગિનાર સાથે બધ
હિંમતની અંદર આવેલા જાત્રેદી ચક્રેશ્વરીના મહિમામાં સીધ મઝ. મહિ-
માતુ સ્થાનક એવી ચક્રેશ્વરી દેવીની પરમ ભક્તિવડે મારા કમજોની મા-
ળાઓથી પૂજા કરીને તિલકમંજરીએ તેને નીચે પ્રમાણે વિનવિ કરી.—
“હે આમિન ! મેં જો મનમા કપટ રહિત ભક્તિ ગણીને સર્વ કાળ ત્હારી
પૂજા, વદના અને ગુણિ કરી હોય, તો આજ મહાગ ઉપર પ્રસાદ કરી
પોતાની પવિત્ર વાણીથી દીન એવી મ્હારી બહેનની શુદ્ધિ કહે હે માતા-
શ ! જે વાત ત્હારાથી ન બને તો, “મેં ભોજનનો આ જન્મ છે ત્યા-
મુઠી ત્યાગ કર્યો એમ માનજે. કેમકે, હયો નીતિનો જાણુ માણુસ પોતાના
ઈષ્ટ માણુમતા અનિષ્ટની કલ્પના મનમા આવે ભોજન કરે ?”

તિલકમંજરીની ભક્તિ, શક્તિ અને ભોલવાની યુક્તિ જોઈ ચક્રેશ્વરી
દેવી પ્રમત્ર મઝ થીંધ જાહેર થઈ. માણુસ મનની એકાગ્રતા કરે તો શું ન
થાય ? ચક્રેશ્વરીએ હપંથી કત્તુ કે, “હે તિલકમંજરી ! ત્હારી બહેન સારી
પેટે છે હે વ.સે ! તુ મનમા ખેદ કરે છે તે છોડી દે, અને ભોજન કર અ-
સોડમંજરીની શુદ્ધિ એક માસમા તને એની મેજ મળશે, અને તેજ ન-
ખતે દેવયોગે તેનો અને ત્હારો મેળાપ પશુ થશે. “મ્હારો મ્હારી બહેન-
ની સાથે મેળાપ ક્યા, ક્યારે અને કેવી રીતે થશે ?” એમ જો તુ પૂછતી
હોય તો સામજી. વૃક્ષોની બહુ જીડ હોવાને લીધે કાયર માણુસથી કલ્પન
ન કરી શકાય એવી એક મ્હોટી અટવી આ નગરીની પશ્ચિમ દિશાએ દૂર
આવેલી છે તે સમૃદ્ધ અટવીમા કોઈ ઠેકાણે પણ રાજાનો હાથ પેચી જ-
કતો નથી. તથા સૂતાં ત્રિશુ પણ પ્રવેશ કરી શકતા નથી. ત્યાંનાં
(સિયાળીઆ) પશુ અત.પુરમા રહેલી રાણીઓની પેટે સૂતને કોઈ કાળે
જોઈ શકતા નથી. ત્યાં જાણે સૂર્યનું વિમાનજ પૃથ્વી ઉપર ઉતર્યું હોયતી !

એવું શ્રી ગુણદેવ ભગવાનું ચોખ્ખીતું એક રતનજીવિત મોટું મર્તિ છે
 આમણમાં જેમ પૂજા સ્વરૂપ ગોળનો રહ્યો છે તેમ તે મહિમા પ્રેરતું
 દ્રાવ્ય નથિ ની જનનપ્રિયા શોભે છે વિવાતાએ કપરૂં કામોતું કામ-
 દુષ્કર સ્વેરે સ્વપ્રીયા મહિમાનો આર લઈને તે પ્રિયા રહી કે શુ પ્રાણ
 જાશે ! હા નિવશ્ચજરી ! તું તે પ્રશસ્ત અને અનિરાસની જાગતી પ્રિ-
 મા ! પૂજા કર તેની તારી બહેનનો પત્તો મળજે, અને મેળાવ પણ
 થશે તેમજ તારૂં જીવનું પણ મન સારજ થશે દેસાધિવ જિનેશ્વર મન
 રાજની મેનાથી શું ન થાય ? જે તું એમ કહીશ ન, ' તે દૂર મર્તિ
 પૂજા કરના મેળાવ હું ની રીતે જાઉં ? અને પાછી ની રીતે આવું ?
 તા હા શું રીત ? તેનો પણ ઉપાય કહું છું તે તું માનજા મયનો ઉપાય
 ગાનગાન પૂરેપૂરો ન કહ્યો હાય તો મન મદન થતું નથી ગાનની પેઠે
 ગમે તે વાક કરવા મનથી અને કહ્યું ગમે તે વાક કરના તૈયાર જોશે એ-
 જાણે એ સુ નામે મેરઠ દેવતા છે જેમ સ્વપ્ના આગેથી હમ મર-
 રાતીને લઈ જાય છે તેમ જાણે આદેશી તે દેવ મયગપક્ષીનું વપ મરીને
 તને રાજિત જગ્યાએ લઈ જશે '

ચક્રેશ્વરી દેવીએ એમ કહેના વાગ્જ જાણે અમગમાથીજ પડ્યો કે
 શુ ! પ્રાણ જાણે એનો મધુર કેમરવ કરનાગ એક હું ? વિજાનાના મ
 યુગપક્ષી વાવથી રમ થશે જેની ગતિની ? ગગનની ન કહી શકે
 જોવા તે દિવસ મધૂરાની ઉપર મેળીને નિવશ્ચજરી દેવીની પેઠે જિનમ
 દાગજની પૂજા કરના ક્ષયમાત્રમા આવે કે અને પાછી જાય કે જા
 નિવશ્ચજરી આવે છે તેજ આ મનને આનંદ કિતવ કરનારી અગતી
 તેજ આ મહિર તેજ હું તિવશ્ચજરી અને તે એ આગ વિવેક મ
 યરપથી છે હા કુમાર ! આ મદારો જ્ઞાત મે તને મદારો દે આગગાગિ !
 હવે હું શુદ્ધ મનથી તો મન પૂરું છું આજ એક માત્ર પ્રગ થઈ હું
 દરોજ આદિ આવું છું માગવા દેસામા જેમ ગગા નીનું નામ પણ !
 મને તેમ મે સારી મેનું હજી સુધી નામ પણ આનંદનું નથી
 જાનના એક હા કુમાર ! રા સ્વેરેથી આ ! મળી એકી મર્તિ સ
 જગતી અર અનન્ય ના કોઈ સ્થળે તદા ! જે આ આ !

નિવ્રત્તમંજરીએ એવું પ્રશ્ન કર્યું, ત્યારે રત્નસાર કુમારે વશ થયાની ખેડે મધુર સ્વરથી કહ્યું કે, “ જીક પામેલા હરણીની પેઠે અંચળ નેત્રવાળી ત્રેલોક્યની અંદર રહેલી સર્વ સ્ત્રીઓમા શિરોમણી એવી હે નિવ્રત્તમંજરી ! જગત્માં ભ્રમણ કરતા મેં તદ્દન તારા જેવી તો ક્યાંથી ! પરંતુ એક અશર્થી પણ તારા જેવી કન્યા જોઈ નહિ, અને જેવામા આવશે પણ નહીં. કેમકે, જગત્મા જે વસ્તુ હોય, તેજ જેવામા આવે, ન હોય તે ક્યાંથી આવે ? તથાપિ હે સુંદરિ ! દિવ્ય દેહને ધારણ કરનારો, વિંડોળા ઉપર ચઢી બેઠેલો, શોભતી ભરજવાનીની અવસ્થામાં આવી પહોંચેલો, લક્ષ્મી દેવી સરખો મનોહર એવો એક તાપમ કુમાર શજરસેના અટવીમાં મહારા જેવામા આવ્યો. તે માત્ર વચનની મધુરતા, રૂપ, આકાર વગેરેથી તારા જેવાજ હતો મહોટા મનવાળો હે તિવ્રત્તમંજરી ! તે તાપમ કુમારે આત્માવિદ પ્રેમથી જે મદાગે આદરસન્દાર કર્યો, તે સર્વ વાતનો સ્વપ્ન ગાદન નિરૂપ થયો એ વત જ્યારે જ્યારે યાદ આવે છે, ત્યારે ત્યારે મહાર મન હજી પણ કટકે કટકા થતુ હોય, અથવા બગતુ હોય એમ મને લાગે છે. તે તાપસ કુમારજ તુ છે, અથવા તે તારી બહેન હશે, એમ મને લાગે છે. કેમ કે, દેવતી ગતિ મુખથી કહી ન શકાય એવી હોય છે,” કુમાર એમ કહે છે એટલામા જોડવામાં ચતુર એવો પોપટ, કંઠકલ શબ્દ કરી, કહેવા લાગ્યો કે, “ હે કુમાર ! એ વાત પહેલેથીજ મેં જાણી હતી, અને તને કહી પણ હતી હું નિશ્ચયથી હું છું કે, તે તાપસ કુમાર ખરેખર કન્યાજ છે, અને તે પણ એની બહેનજ છે મહારી સમજ પ્રમાણે માસ પૂરું થયો છે, તેથી આજ કોઈ પણ રીતે તેનો મેળાવ થશે ” નિવ્રત્તમંજરીએ પોપટના એવા વચન સાંભળી કહ્યું કે, “ હે શુક ! જગત્મા સારસ્વત એવી મહારી બહેનને જો હું આજે જોઈશ, તો હું નિગિત્તના જાણુ એવા તારી આનંદ કમળવડે પૂજા કરીશ. ”

આ રીતે તિવ્રત્તમંજરીએ અને કુમારે પણ આદરથી “ હે ચતુર બહુ સારૂ વચન કહ્યું ” આ પ્રમાણે તે પોપટના વખાણ કર્યા. એટલામાં મધુર શબ્દ કરનારા નેપુર્યી શોભતી, જાણે આકાશમાંથી ચંદ્રમંડળીજ પડતી હોયતી ! એવી બ્રાતિ ઉત્પન્ન કરનારી, અતિશય લાખો આકાશપં-

૧ દાપવાથી યામી મએલી તથા બીજી દમીઓ અપ્રાપ્તથી, દમો અ
 તુરંગ દિવિયા અને કુમાર વગેરે લોકો આશ્ચર્યની તથા પ્રીતિથી જોની
 તરફ જોતા રહ્યા છે, એની એક દિવ્ય દસી તત્સાર કુમારના જોળામાં
 પડી આજાદવા લાગી, અને ઘણી પ્રીતિથીજ કે શું કુમારના મો તરફ
 જોતી તથા બધથી મૂળતી છતા મનુષ્ય જાણાએ જોવા લાગી “સર
 નાની લોગતી પતિમા માણિકગત્ત મમાન શરો આવેના હવે ઉપ
 ના પ્રનાઝ અને તેમની રક્ષા કરનાઝ એવા હે કુમાર ! તુ મહારી રક્ષા
 કર શરણની આર્થી એવી હું શરણે જના યોગ્ય મેવા ત્હા ! નરજો આવી
 છું કેમકે, મોટા પુષ્પો મળે આવેના લોગને વજના પાનગ નમા
 છે મોઢ વખતે અથવા મોઢ સ્થળે પા ! રિતર યાવ પવન હાલે, જળ
 તપા ના વગર આગાનિ રીતે અગ્નિ ની મારૂ બળના લાગે અગ્નિ બગ્દ
 સગો શીતળ યાવ, પગમાલો મેર યાવ મેરું પગમાલ યાવ આના
 શમા મહર કમળ ઉગે તથા મ મો સીંગડા આવે, તથા નિ ધીઝ પુરો
 શરણે આવેના જીરો કાપાત થએ પગ હોડતા ર્થી વીર પુ યા રાગો
 આવેના જોની રક્ષા કરનાના માટે વિનાન રાત્રને રજ જા જોવા ગણે
 છે ધનનો નાશ દર છે અને પ્રાણો પશુ તરખના જોવા મળે છે ’
 પડી રતનમાઝ કુમાર મમજ સરખા કેમજ એના ને દમીના પિન્ડ ઉપ
 હાથ દેરવી ઢેકના લાગે. હે હનિ ! બી મૂની ગાદક મનમા ખીન ન
 ખા મોઢ મનુષ્યો રાગ, વિરાધરાનો રાગ તથા વૈમાનિક દિવનાનો
 અથવા બવ પતિનો ઈદ્ર પશુ રાગ જોળાના મેઢેવી તને હરણુ પ્રના
 સમર્થ નથી હે હનિ ! મારા જોળામાં બેસી જતા નુજનાગી તુ રોનાગ ની
 કાયળી જના મહે એવા પોતાના પિન્ડના જોડાન કેમ મૂળને છે ?
 એમ કહી દ્યાગ્રી રતનમાર કુમારે આગળ વાગ્ય થએની દસી સરોગ
 માથી વિગળ જળ આે સરમ કમળતુ મગાવી આપીને સતુટ કરી

આ ગણુ છે ? ક્યાથી આની ? કેનાથી બા પાગી ? અને મનુષ્ય
 વાણીથી તી રીતે મો ? એવા મનના કુમાર વગેરે મોના મનમા આવ
 છે મેડનામા શત્રુના કોડા સુમંગના બંધકર વચન તેમને કો પ યા
 તે એવી રીતે કે — ‘કાણુ ત્રૈલોકનો અત રા ! થમને પ્રપાન ? કાણુ

પોતાના છપિતની દરદાર ન રાખતાં શેષતાગના મસ્તકે રહેલા મણિને સ્પર્શ કરે ? તથા કોણ પ્રલય કાળના અગ્નિની જ્વાળાઓમા વગર વિચારે પ્રવેશ કરે ? ” એના વચન સાંભળતાજ ચતુર પોપટના મનમા શંકા આવી, અને તે શીઘ્ર મંદિરના દારમાં આવી શું બતાવ બને છે, તે જોવા લાગ્યો એટલામા ગંગા નદીના પૂરની માફક આકાશમાર્ગે આવતી વિદાધર રાજની ઘણી શૂરવીર સેના તેના જોવામા આવી. તીર્થના પ્રભાવથી, કાંઈ દૈવિક પ્રભાવથી; ભાગ્યશાળી રત્નસારના આશ્ચર્યકારી ભાગ્યથી અથવા રત્નસારના પરિચયથી કોણ જાણે કયા કારણથી પોપટ શૂરવીર પુરુષોત્તમ ત્રત પાળવામાં અગ્રેસર થયો. તેણે ગભીર અને હૃદય સ્વરથી શત્રુની સેનાને હોકારો કરીને કહ્યું કે, “અરે વિદાધર સુભટો ! દુષ્ટ બુદ્ધિથી ક્યાં દોડો છો ? દેવતાથી પણ ન જીતાય એવો કુમાર આગળ જોડો છે તેને નથી જોતા ? સુવર્ણ સરખી તેજસ્વી કાયાને ધારણ કરનાર એ કુમાર જેમ ગરડ ચારે તરફ દોડનારા સર્પનો મદ ઉતારે છે, તેમ મહોન્મત એવા તમારો અહંકાર ક્ષણમાત્રમાં ઉતારશે. આ કુમારને જો ક્રોધ ચઢશે તો યુદ્ધની વાર્તા તો ફર રહી ! પણ તમને નાસના નાસતાં પણ ભૂમિનો છેડો નહી આવે ” વિદાધરના સુભટો વીરપુરુષ સરજો પોપટનો એવો હોંકારો સાંભળીને વિલખા થયા, આશ્ચર્ય પામ્યા, ડરી ગયા, અને મનમાં વિચારવા લાગ્યા કે, “એ કોઈ દેવતા અથવા ભવનપતિ પોપટના રૂપે જોડો છે એમ ન હોય તો એ આ રીતે વિદાધરને પણ હોકારથી શી રીતે બોલાવે ? આગળ રહેલો કુમાર કેવો ભયંકર છે ? કોણ જાણે આજ સુધી વિદાધરના ઘણા સિંહનાદ પણ અમે સહન કર્યા છે. એમ છે છતાં આજ આ એક પોપટનો તુચ્છ હોકારો અમાગથી કેમ સહન કરાતો નથી ? વિદાધરને પણ ભય ઉત્પન્ન કરે એવો જોતો પોપટ પણ શૂરવીર છે, તો આગળ રહેલો કુમાર કોણ જાણે કેવો હશે ? યુદ્ધ કરવામા નિપુણ હોય તો વડુ અનુભવાની સાથે કોણ યુદ્ધ કરે ! તાંબ તરવાનો અહંકાર રાખતો હોય તો પણ તે પાર વિનાના સમુદ્રને તરી શકે કે શું ? ”

ખીઃ પામેલા, આકૃષ્ટ વ્યાકૃષ્ટ થયેલા અને પરાક્રમથી ભ્રષ્ટ થયેલા સર્વે વિદાધરના સુભટો પોપટનો હોકારો સાંભળતાંજ ઉપર પ્રમાણે વિચારી

શિવાજિય! તી માફ એમ મ ભાગી ગયા! જેમ યાગો પિતા પામે જઈને
 કહ્યું, તેમ તે મુખડોએ પોતાના રાજ પામે જઈ વચાથ વાત હતી તે કહી
 હી જ છે, પોતાના રામી આગળ મધ મુખ રખાય? મુખડોનું વચન
 સામગતાજ વિવાહર સમનના નેત્ર રોપથી રમતવણ થયા, અને વિજળીની
 પેઠે આમતેમ અમમરો ગારના લા ના, અને તેનું મુખ લલાટ ઉપર ચ
 દાવેન ભ્રમ થી બચકર દેખાના લાગ્યું પછી મિલ સરખા બનિષ્ટ ઓ
 કીર્તિમાન તે રા નએ કહ્યું કે, અરે મુખડો! ચઢવીગતાનો અલકાગ
 ખાણુ કરનારા પણ ખરખર જેતા કાચર અને વગર દારણે હર રાખનારા
 તમને વિકાર થાગો! પોપટ કુમાર અથવા ખીજે કાઈ દેવતા કે બવ
 નપતિ તે શું? અગર કહ્યું મુખડો! તમે દવે મ્દાર પરાક્રમ જેતા રહો
 આ ગીતે હ્રમ્ય ગરથી વિકારવૃત્તા વચા! કહી વિવાહર રાજએ દશ
 મુખડાનું ઓ વીન દાયનાણુ કપ પ્રગટ કયું એક જમણા દાયમા
 શત્રુના રખતરને સહજમા કાપી નાખનાર ખમ અને એક જમા દાય-
 માના નાન, એક દાયમા નણિધર સપ સરખા બાણો સમુદાય અને મીંગ
 દાયમા યમના બાદુદકી માફ બા કિત્તવન મનાકે ધનુષ, એક દાયમા
 જનમે પોતાનો મુર્તિમત વગજ દાયની એના મબીગ અરણાના મખ
 અને ખીજ દાયમા શત્રુના યશ રૂપ નામને બધનમા રાખનારો નાગ
 મામ, એક દાયમા યમ રૂપ દાયીના હત સન્મો મનુને નાશ કરનાર
 બાતો ઓ ખીજ દાયમા શત્રુથી દેખી ન શકાય એવી ફરગી, એ
 દાયમા પરત સન્મો મ્દોટો મુદ્દગ અને ખીજ દાયમા બપર પત્રપાગ
 એ દાયમા બળતી કાલિયાગો મિલિપાળ અને ખીજ દાયમા તીક્ષ્ણ
 બુધથી જેની મધ બરોગગી ન કરી શકે એવું રા ય એ દાયમા ન્દાટ
 બાકર તોમર અને ખીજ દાયમા શત્રુને રૂપ કિત્તવ કરનાર વિશ્વજ
 એક દાયમા પ્રચલ લોદલ અને ખીજ દાયમા મુર્તિમત પોતાની મ
 નિજ દોષ પ્રી! જેવી રમિ એ દાયમા શત્રુને નરા મરાગા યક
 નિરુણ મોમે પદેશ અને ખીજ દાયમા યા! પણ ગીતે ફૂગી ન રા
 નરા દુરોટ એક દાયમા રરિ લોકોને વિ કરનારી મનારી ઓ બેગ
 દાયમા પરવક ને કાચક સમાન ચક આ ગીતે વીન દાયમા બનુમને

વીસ આયુષો ધારણ કરી તે વિદ્યાધર રાજા જગતને ભય ઉત્પન્ન કરનારો થયો.
 તેવીજ રીતે, એક મુખથી સાઠ જેમ ત્રાટકાર શબ્દ કરે, તેમ હોકારો
 કરતો, બીજા મુખથી તોફાની સમુદ્રની પેઠે ગર્જના કરતો, ત્રીજા મુખથી
 સિંહ સરખો સિંહનાદ કરતો, ચોથા મુખથી અદૃઢાસ્ય કરનાર પુ-
 રુષની માફક શત્રુને ભય પેદા કરનાર અદૃઢાસ્ય કરતો, પાંચમા
 મુખથી વાસુદેવની માફક મ્હોટો શબ્દ વગાડતો, છઠ્ઠા મુખથી મ-
 ત્રસાધક પુરુષની પેઠે હિંચ મંત્રોનો બપ કરતો, સાતમા મુખથી
 મ્હોટો વાનરો જેમ બુકારવ કરે છે, તેમ હકારવ કરતો, આઠમા
 મુખથી પિશાચની પેઠે ઉચ્ચ સ્વરે ભયંકર ક્લિક્કલિ શબ્દ કરતો, નવમા
 મુખથી ગુરુ જેમ કુશિખ્યોને તર્જના કરે છે, તેમ પોતાની સેનાને તર્જના
 કરતો, તથા દશમા મુખથી વાદી જેમ પ્રતિવાદીને તિરસ્કાર કરે, તેમ ર-
 તસાર કુમારને તિરસ્કાર કરતો એવો તે વિદ્યાધર રાજા જૂદી જૂદી ચેષ્ટા
 કરનારાં દશ મુખથી જાણે દશે દિશાઓને સમગ્રજે ભક્ષણ કરવાજ તૈયાર
 થયો હોયતી ' એવો દેખાતો હતો એક જમણી અને એક ડાબી એવી
 જે આખવડે પોતાની સેના તરફ અવગ્રાથી અને ધીકારથી જોતો, જે
 આખવડે પોતાની વીસ લુગ્ગાઓને અનંકારથી અને ઉત્સાહથી જોતો, જે
 આખવડે પોતાના આયુષોને હર્ષથી અને ઉત્કર્ષથી જોતો, જે આખવડે
 પોપટને આલેપથી અને દયાથી જોતો, જે આખવડે હંમી તરફ ગ્રેમથી
 અને સમજાવથી જોતો, જે આખવડે તિરકમજરી તરફ અભિગ્રાપથી
 અને ઉત્કુકતાથી જોતો, જે આખવડે મયૂરપક્ષી તરફ ઈચ્છાથી અને
 કૌતુકથી જોતો, જે આખવડે ત્રિજેશ્વર ભગવાનની પ્રતિમા તરફ હૃદયસંગી
 અને ભક્તિથી જોતો, જે આખવડે કુમારને અદેખાઈથી અને રોષથી
 જોતો, જે આખવડે કુમારના તેજ તરફ ભયથી અને આશ્ચર્યથી જોતો
 એવો તે વિદ્યાધર રાજા પોતાની વીસ લુગ્ગાની હઠિધામથીજ કે શું !
 પોતાની વીસ આંખવડે ઉપર જુદા મુજબ જૂદા જૂદા વીસ મનોવિદાર
 પેદા કરતો હતો. પછી તે વિદ્યાધર રાજા યમની માફક કોઈને વશ ન
 થાય એવો, પ્રત્યેક કાળની પેઠે ક્રોધથી ન ખમાય એવો અને ઉપાતની
 પેઠે જગતને ક્ષોભ ઉત્પન્ન કરનારો એવો થઈ આકાશમા ઉજળ્યો. વાનર

સગળો પોપટ બચદરમા બન્યો અને જોઈ ન ગયા એના સાક્ષાત્ રા
વલુ સરખા વિવાધર સમને જોઈને સીધા ખીક પામ્યો

હીન્દુ છે, તેના દૂર સ્વતંત્ર આગળ કોણ માગે ઉભો રહે? પ્રાણ
પુરુષ ત્રાસિની નળની જાળાને પીસા ઠ-હે? હજે, ખીન્દુ પામેલો પોપટ
શ્રીગમ મરખા રત્નસાર કુમારને શે જે ગયો તેવો બચ આવે ખીન્દે 'તેણે
સારણ જવા યોગ કે? પછી વિવાધર સમને આ રીતે હોમરો પ્રી
ઓતાળો ' અરે કુમાર! છેટે ચા પો જા, નહિ તો હમણા નાશ પા
મીશ અરે દુટ! નિવળજા! અમથા! નિરુજા! તું મ્હારા હિન્દુ
મરસા એવી હમીને ખોળામા વધો બેસે છે? અરે! તને નિનકુન
મોહની ખીક કે રામ નથી? જોડી તું મ્હારા આગળ હજી ઉભો છે દે
મૂમ! હમેશા ખીન્દુની મારકે તું તુરેતજ મરણને સરણ થઈશ

આ પ્રમાણે વિવાધનો રાજા તિગ્મપ્રગ વચન મોડી જા ત્યારે પો
પટ શકાથી મય પક્ષી મૈત્રુકથી હમણ મમાન નેન ધારણ રતારી નિ
લકમજરી નામથી આે હમી સશયથી કુમારના મુખ તરફ નીહાળતી
હતી એટલામા કુમારે મિચિત્ દાસ્ય કરીને કહ્યું, " અરે! તું વગર
પ્રોજાને 'મ ખીન્દુરતે છે? એ મ્હીસાસવુ પ્રાધ માજમ આગળ ચાગે
પણ શુભીગ આગળ નહીં આવે મીજ પક્ષીઓ નાળી વમાવાથી રેડ
પરતુ પડક વાગે તો પણ ધીલાધ નખનારા મમાનો કોન પક્ષી મિનકુન
નથી ખીન્દુ એ શરણે આવેની દસીને પ્રવાન થાય તો પણ હુ નથી
શુભી ફેડે એમ જા માપના માથામા રેલા મણિ પી રેડે તું એની છાન્
દર છે, માટે તને ચિકાર પાડે અરે! જોડી આમા ઠોડીને તું મીન્દુ
નહિ ની દુઃ આ ની તો હું તારા હા મસ્ત થી દસ મિન્દુ
મમા આ પીમ

એટલામા રત્નમાર કુમરને પોને મનાવ્ય કરવા ની હમ્લા કરનારા ન
દ્રમ્યુડ દાનાઓ મયપક્ષીનું રસ મુદ્દી પીધ પોતાન દેવનાર્દ પ વીરુ
નને નાચમા જાન જાતના આયુધ ધા મુ દીને જાગે કુમાર આ
લગોજ દાસી! તેમ કુમા પી પામે આ તો મરણે ક રા પુગોડી
ખાદાગી છે! પછી મ ચૂક કુમાને કહ્યું કે, ' હ કુમાર! તું તારી

મરજી પ્રમાણે લડાઈ કર, હું તને હથિયાર પૂના પાડું, અને તારા શત્રુના
 ચુરે ચુરા કરી નાંખુ.” ચંદ્રચૂડનુ એવું વચન સાંભળી શોહાનું કવચ તથા
 કુબેરનો પક્ષ મળવાથી તક્ષકાદિકની માફક કુમાર બમજો. ઉત્સાહ પામ્યો,
 અને તિલકમંત્રીના હાથમા હાંમીને આપી પોતે તૈયાર થઈ વિગણુ જેમ
 ગરૂડ ઉપર ચઢે છે તેમ સગરાધકાર અથ્થ ઉપર ચઢ્યો. ત્યારે ચંદ્રચૂડે
 શીઘ્ર એકાદ ચાડની માફક કુમારને ગાડીવને તુચ્છ કરતાં ધનુષ્ય અને
 બાણના ભાથા આપ્યા. તે વખતે રતસાર કુમાર દેદીપ્યમાન કાળની
 માફક પ્રયંડ લુખડને વિગે ધારણ કરેલા ધનુષ્યોનો મ્હોટો ટકાર શબ્દ
 કરતો આગેળ આવ્યો પછી બન્ને મહાન યોદ્ધાઓએ ધનુષ્યના ટંકારથી
 ન્હોં દિશાઓને ગહેરી કરી નાખે એવું બાણયુદ્ધ ચલાવ્યું. બંને જણા આ-
 લાક હસ્તવાળા હોવાથી તેમનું બાણનું બાયામાથી કાઢવું, ધનુષ્યે નેડવું
 અને છોડવું દક્ષ પુરોગથી પણ દેખાયું નહીં માત્ર બાણની વૃષ્ટિ એક
 સરખી થતી હતી તે પોપટ વગેરે સર્વના બેવામાં આવી.

હીકજ છે, જગથી ભરેયો નવો મેઘ વૃષ્ટિ કરે, ત્યારે ત્રિપીની ધાગનો
 પૂર્નાપર ક્રમ ક્યાંથી જણાય ? બાણ ફેંકવામા શાભાવિક હમત્યાતુર્થ
 ધારણ કરનારા અને કોઈ કાળે પણ આડું બાકુળ ન થાય એવા તે
 બન્ને વીરોના બાણજ માહોમાહે એક બીજને પ્રહાર કરતાં હતા, પરંતુ
 તેમને શરીરે એક પણ બાણ લાગ્યું નહીં ઘણા કોંધ પામેલા તે બન્ને
 મહા યોદ્ધાઓનું ઘણા કાળ મુધી સેલ, બાવલ, તીરો, તોમર, તખલ, અ-
 ધ્યયદ, અર્ધનારાય, નારાય વગેરે જાત જાતના તીક્ષ્ણ બાણથી યુદ્ધ ચા-
 લ્યું સગ્રામ કરવામા કુશળ એવા તે બન્ને જણા ઘણા કાળ સગ્રામ
 થયો તો પણ થાક્યા નહીં સરખે સરખા બે જગમર જુગાની હોય તો
 તેમનામા માહોમાહે કોણ કોને જીતે ? તેનો જેમ સંશય રહે છે, તેમ
 તે બન્ને જણામાં કોણ જીતશે ? તેનો સંશય રહ્યો. હીકજ છે, એક વિ-
 ઘાતા બગથી અને બીજે દેવતાના બગથી બલિષ્ઠ થએલા, વાલિ અને
 રાવણુ સરખા તે બન્ને યોદ્ધાઓમા કોનો જય થાય, તે શીઘ્ર શી રીતે
 નક્કી કરાય ? સારી નીતિથી ઉપાર્જન કરેલું ધન જેમ વખત જતા ચઢતી
 દશામા આવે છે, તેમ નીતિનું અને ધર્મનું બગ ઘણું હોવાથી રતસાર કુ-

મારો અનુક્રમે જ ન થયો તેથી વિાખા થએના વિવાહર રાત્રએ પોતાનો
 પરાજય થયો એમ જાણીને મઆમ મગાડી ગીરી ગિનિ છોડી દીની
 ઓ તે પોતાની સન સતિથો કુમા ઉપર ધમી આબો વીમ ભુજ્જઓ
 મા ધારણ કહેના નિધિ પ્રારના શરોથી કુમારો પ્રદાગ પ્રનાગ તે
 વિવાધર રાત્ર મદમ્ભુતી માદક મળ્યો ૧ ખમાય અવો થયો મનમા
 શુદ્ધ વિચાર પાનાગે રત્નમાર કુમાર ન વાચથી સમામ કરનાર મર્દ
 પશુ પુરુષ ૧૧ મર્દ કાળે છુન ન થાય એમ વાગી રોગ ક્રમાદનત થયો
 વિવાહર રાત્રએ ઠગેલા મર્દે પ્રતારવો અશ્વજીવી ચાનાકીવડે પો
 તનો મઆન કરનારા કુમારે તુ તજ છુ પ્ર નામે જાણુ દાથમા લીધુ ત
 જો લી રીને તોડરા ૨ તેનો મમ નચુનારા કુમારે અજ રડે જેમ વાક
 કાળે તેમ તેના સન શરો તોડી ૧૧૧૧ પત્રી કુમારે મઆમમા એક
 બારીક અર્ધયદ્ર જાણુવડે વિવાધર રાત્રના ધનુવના પશુ શીંગ મે કટક
 કરા અને નીમળ અર્ધચર નાજુર ૨૦૦૦ ન લો ૧૫ એના વિવાધર રા
 ત્રની જાનીમા પ્રકાર કયા ધણ અજ્ઞનગ રે ક, એક રિદ્ધિ કુમા મા પશુ
 એવુ અનરિક પાકમ દત્ત વાખના રમ મરખા લોહીને ડરનારો ઓ
 જાનીમા થએના પ્રકારથી કુખી થએતો વિવાધર રાત્ર દધિસાર વિનાનો
 હાવારી પાનખર સતુમા પા ડા વિનાના થમેલા પોપણ ૧૧ આ જોવો
 થયો વિવાધર રાત્ર તેનો નિનિમા કનો તે પશુ ક્રોધાધ થઇ તેજો વેગ
 બહુ ભેવાને લીધે ક્રોધની પકડાય નહી એમ નતેક જાનના ૨૫ બહુ
 પિપ્પી વિવારડે યા વિવાધર રાત્રએ આકાશમા પ્રદ પ્રેના તે લાગો
 રો પાનમા તોફાનની માદક સંપૂર્ણ જમનને બનમી થયા તે સમયે
 યનપમાના બરહર ના ગા મરખા તે રૂપોથી મન પ્રદેસ રોકાનો તે
 નારી આમશ ન જોવાર એકુ બરહર થયુ રત્નમાર કુમારે જા જા
 પોતાની નજર ૨૦૦૦ રી રી રી બરહર ભુજના સમુદાયથી ન જોવાર એ
 વો વિવાધર રાત્ર તેના જોવામાં આ યો એટલુ થયુ તો પશુ કુમા ને
 અ નરમજ લાગુ, અને વિચિત્રગાન પશુ બચ ન લાગ્યો ધીર પુરુષ ૨
 દસાતજાગ મારી પડે તો પશુ કાયર થાન કે શુ ?

પત્રી કુમાર નિરાન કયા નિા વાગે તરફ જાણુ ૧૧ દટિ શર કરી

હીજન છે, સંકટનો વખત આવે ધીગ પુરૂષો અધિક પાત્રમ પ્રકટ કરે છે. કુમારને ભયકર સકટમા સપડાયલો જોઈને ચંદ્રચૂડ દેવતા હાથમા મ્હોટો મુદ્દર લઈ વિદ્યાધર રાજાને પ્રદાર કરવા દ્વિયો હાથમા ગદા ધારણ કરનાર ભીમસેનની માફક ભયકર સ્વરૂપ ધારણ કરીને આવતા ચંદ્રચૂડને જોઈ દુઃશાસન સરખો વિદ્યાધર રાજા શીઘ્ર ક્ષોભ પામ્યો તથાપિ તે ધણુ ધૈર્ય પકડી પોતાના સર્વ રૂપથી, સર્વ જુગઝોથી સર્વ શક્તિથી અને બધી તરફથી દેવતાને પ્રદાર કરવા લાગ્યો દેવતાની શક્તિ અચિત્ત અને કુમારનુ ભાગ્ય અદ્ભુત હોવાથી ચંદ્રચૂડ ઉપર થએલા શત્રુના સર્વે પ્રદાર, કૃતઘ્ન માણસ ઉપર કરેલા ઉપદ્રાગની માફક નિષ્ફળ ગયા । જેમ ઈંદ્ર વજ્રપટે પર્વતને તોડી પાડે, તેમ ક્રોધથી દુર્ધર થએલા ચંદ્રચૂડે મુદ્દગ વડે વિદ્યાધર રાજાના મુખ્ય સ્વરૂપ ઉપર પ્રદાર કર્યો. ચંદ્રચૂડે પોતાની સર્વ શક્તિથી વિદ્યાધર રાજા ઉપર પ્રદાર કર્યો સારે કાયર માણસના પ્રાણ નીકળી જાય એવો ભયંકર અવાજ થયો વિદ્યાધરથી અલંકારી થએલા, ત્રૈલોક્યને છતવાની સત્તા રાખનારા એવા વાસુદેવ જેવા વિદ્યાધર રાજાનુ વજ્ર સરણ મળ્યુન માથુ તે પ્રદારથી છેદાયું નહિ. તથાપિ તેની બહુ રૂપ ધારણ કરનારી મહોવિદ્યા ભય પામીનેજ કે શુ ! કાગડાની પેડે શાંત્ર નાસી ગઈ. દેવતાનું સહાય આશ્વર્યકારી હોય એમાં શંક નથી.

“ આ કુમાર સ્વભાવથીજ શત્રુઓને રાક્ષસ સરખો ભયંકર લાગતો હતો, અને તેમા, અગ્નિને મહાત્મ્યકારી જેમ વાયુ મળે, તેમ તેને જેતો પગભવ ન કરાય એવો દેવતા સહાયકારી મળ્યો. ” એમ વિચારી બોધણની માફક વિદ્યાધર રાજા નાસી ગયો કહ્યું છે કે—જે બાગે તે જીવે. પાપદળનો સ્વામી તે વિદ્યાધર રાજા પોતાની બાગી ગએલી ઇષ્ટ વિદ્યાને જેતાને અર્થે તેની પાછળ શીઘ્ર વેગથી દોડતો ગયો સંનિયોગ શિષ્ટ (પરસ્પર સંયોગથી બની ગએલા) બે કાર્યોમા જેમ એકનો નાશ થવાથી બીજાનો પણ નાશ થાય છે, તેમ વિદ્યાનો લોપ થતાજ વિદ્યાધર રાજાનો પણ લોપ થયો સુકુમાર ક્યા ? અને કોરાર વિદ્યાધર ક્યા ? તથાપિ કુમારે વિદ્યાધરને જીત્યો એનુ કારણ કે, જ્યાં ધર્મ હોય, ત્યાં જય છે વિદ્યા-

ધર રાજના મેન ને વિધાવશે હતા તે પણ તેની માથેજ નાસી ગયા । રી જ છે, દીવો ખુઝાગ મગ પગી તેજ પ્રમસ પાલળ રહે કે શુ ? જેમ રાજ મેવખી માટે મહેનમા આને તેમ કુમાર દુઃખ શત્રુને છતવાથી હિલ્લે પામેલા દેવતાની સામે મહેનમા આપ્યો અતિગય એ મત્તર ઉત્પત્ત કરનાર કુમારું એનું ચરિત જોઈને તિનકમજરી હતી વિશ્વર થગોલી રોમરાજી ધારણ કની છતી મનમા વિચાર પ્રતા લાગી કે, “ નજે સોખા એક એવો એ તરણુ કુમાર પુત્રપમા એક મન છે માટે ભાગથી જો મહારો પટેન હમણા મજે તો એવા બધા નો લાભ થાય ” એમ વિચારી મનમા ઉત્સુખતા લક્ષ્મ અને ચિતા ધારણ કનારી તિનકમજરી પાસેથી કુમારે માગ ની માફક હમીને ઉપાડી તીધી આને તેથી હસી કહે કે — ‘ ધીર પુરોમા અગ્રેસર, માનમાર ચતારવા મમય, ધીર પુરોમાની મથુનરીમા મુખ્ય એસા હે કુમારરાજ ’ તુ ચિરમાગ જીવો અને જયવ નો ગડે હે ક્ષમાશીળ કુમાર । દીન રાત અનિરાત બીકણ અને આમય એસી મે મહારે માટે તને ધણો ખે માપ્યો તેની ક્ષમા કર ખરેખર જોતા વિધાધર રાજ જોયો મ્હોત ઉપગ ઉપકાર ગના ગે બીજો મત નથી કેમ ? જેની બાંધી દુ અનત પુણ્યોથી પથુ ન મળી ગકે એસા ત્હારા બોગામા આવીને બેવી’ ધનવાન પુરુષના પ્રસાથી જેમ નિધન પુત્ર સુખી થાય છે, તેમ અમારા જેસા પરાધિન અને દુખી જીવ ત્હારા યોગથી ચિત્રકાળ સુખી થાઓ ’ કુમારે મ્હુ ‘ મીફ મોવનારી હે હસી । તુ મેખ હે ? વિધાધરે તને શી રીતે હરણુ વરી ? અને આ મનુષા ॥ ત્રણી તુ શી રીતે બોલે છે તે મ્હ ’ પછી તે હતમ હસી કહેવા લાગી —

‘ મોટા નિનમ વિચી શોમતા વૈતાલ્ય પર્વતના ઉચ્ચ શિખરો ગાનકારમૂત એસા રમનુષ્ય એક ॥ ૧ ॥ નામે નગરી રક્ષા કરનારા અને એ જોતે વિશે આમનત એવો તરૂણીમુગ્ધા નામે વિધાધર ગમ છે એ વખત તેજો આમનમાર્ગે જતા મનપુરીમા મોવેવક એ જોટા કરારી બીસોડમજરી ॥ ૨ ॥ રજકન્યા જો સમુદ્ર અદ્રમાને જોતા ॥ જેમ ખાગ ॥ ૩ ॥, તેમ વિગેશ ઉપર કીડ કરારી સાક્ષાત દસમ ॥ સરખી

તે કન્યાને બેઠા વિધાવર ગળ ક્ષોભ પામ્યો. પછી તેણે તોફાની પવન
 વિદૂર્ણને દિડોળા સાથે રાજકન્યાને દરજ કરી! અથવા પોતાની મતલબ
 સાધવા યથાવિજિત કોણ પ્રયત્ન કરતો નથી? વિધાવર ગળએ રાજકન્યાને
 હરણ કરી શયરસેના નામે મ્હોટી અટવીમા મૂકી. ત્યાં તે હરિણીની પેડે
 બીક પામવા લાગી, અને દોટોડોની માફક આકંઠ કરવા લાગી. વિધાવર
 રાજાએ તેને કહ્યું “હે મુદર સ્ત્રી! તું કેમ બીકથી ધ્રુવે છે? દિશા-
 ઓને વિષે નજર કેમ ફેરવે છે? અને હે સુંદરિ! આકંઠ પણ કેમ કરે
 છે? હું કોઈ અદીખાતામા રાખનારો, ચોર કે પરસ્ત્રીત્રપટ નથી, પણ
 તારા પાર વિનાના બાગથી તને વશ થએલો એક વિધાવર રાજા છું.
 હું તારો દાસ થઈ તારી પ્રાર્થના કરું છું. મારે મ્હારી સાથે પા-
 લ્યુઅડણ કર, અને તમામ વિધાવરોની તું સ્વામિની થા.” “અમિતી
 માફક બીજાને ઉપકવ કરનારા કામાધ લોકો એા દુષ્ટ અને અનિષ્ટ એકા
 કરીને પાણિયદણ કરવા ઇચ્છે છે, એમને અતિશય વિષ્કાર થાઓ!”
 મનમાં એવો વિચાર કરનારી અજોકમજરીએ વિધાવર રાજાને કાર્ધ
 પણ ઉત્તર આપ્યો નહીં. જેની અનિષ્ટ ચંદા પ્રકટ દેખાતી હોય, તે
 પુરૂષને કોણ સત્પુરૂષ મોટે ના હા નો જાગ્ય સરખો આપે? “માતા
 પિતાના તથા સ્વજનના વિરહથી હાલમાં એને નતું દુઃખ થયું છે, તથાપિ
 અનુક્રમે મુખથી એ મ્હારી ઇચ્છા કૃપીભૂત કરશે.” મનમાં એવા આશા
 રાખીને વિધાવર રાજાએ, શાસ્ત્રો જેમ પોતાના શાસ્ત્રનુ સ્મરણ કરે-છે,
 તેમ પોતાનું સર્વ કામ પરિપૂર્ણ કરનારી મુદર વિધાને સ્ત્રીમારીને તે
 નું સ્મરણ કર્યું

કન્યાનું સ્વરૂપ શુભ ગમવાને અર્થે વિધાના પ્રભાવથી તે વિધાવર
 રાજાએ રાજકન્યાને નહતી માફક એક તાપસ કુમારના સ્વરૂપમાં પ્રકટ કરી
 જેનામા મિત્રકૃત્ત સત્ત્વ નથી, તથા બાળક જેવા બુદ્ધિવાળો એવો વિધાવર
 રાજા કેટલીક વાર સુધી અજોકમજરીને મનાવતો હતો. મનાવતાં તેણે
 જે આદરસત્કારના વચ્ચે દહ્યા, તે અજોકમજરીને નિરસ્કાર રૂપ લાગ્યા.
 બીજા સાગ ઉપચાર કર્યા તે આપદાની પ્રાપ્તિ જેવા લાગ્ય, અને પ્રેમ-
 પૂર્વક આજ્ઞાપ કર્યા તે પાપની વાવણી સરખા લાગ્યા. રાખમાં હોમ

કેવો, જાના પ્રસાદમાં પેશાગ કેવો અથવા ખાતી ભૂમિમાં આવતું,
સૌંચતું, વગેરે જેમ નકામું છે તેમ વિચાર ગતના મરે ગતાવસાના પ્ર
કા અજોડમજરીને વિશે નમમાં થતા તે ૧૩ વિચાર ગતને મનાવ
વાના વિધાન પ્રકાર વધુ ના નહીં ચિત્તમ રોગસાગી પુરુષની માફક
કામી પુરુષોનો દુઃખદ શ્લોક ન સમાવે એમ હોય છે તે પાસે વિચાર
રાગ એક રખતે કાંઈ જાતને માને પોતાને સ્વર ગમે ત્યારે નેધારી
તાપમ કુમાર વિરોગાની કોડ કરતા તેને જોયો તે તાપમ ગાર ત્વારા
ઉપર ભર્યો રાખી, પોતાની હાથન કડે કે એટલામાં વિચાર રાગ
ત્યા આવી પતન જેમ આજના કયામને હરણ કરે છે તેમ તેને હરણ
કરી ગયો અને મથિરતોની દેવીપ્રમાણ પોતાના વિચારમાં બર્
જઈ તેણે કેવળી તેને કહ્યું કે, 'અરે દેખીતી બોળી ! ખરેખર ચતુર !
ઓ બોલવામાં ઝાઝી ! એવી હે બી ! તુ કુમારની તમા બીજા પેઠી
સાથે પ્રેમથી સંતાપ મરે છે ઓ તારા વશમાં પડેના મને ઉત્તર સ
રખો પણ આપતી નથી ! હજી મ્હારી સાત મુન કા દુઃખક મૂકી દે
હી તો દુઃખ સી વગ મરેમો છુ ત્વારા કાંઈ રહ્યો એમ મમજ '

એવું વચન માજળી, મનમાં ધેન પકડી અજોડમજરીએ કહ્યું
'અરે વિચાર ગત ! હામગીરી શું તામ મા ! જીવત તમા ગતિ
સોમથી કાંઈ ગતિ આદી મનાવ પ તુ કાંઈ કાંઈ પણ ગતિમાંથી
પ્રેમ ન મરાય જાને જાણના વિન મમન હોય તોગ ચિત્તપ ભૂમિમાં
પ્રેમરૂપ અકુર ઉત્પત થાય છે જેમ વી વિના લડકા બાધતા તે । રતેલ
વિનાનો ઓ પુરુષો તે પ્રેમ તા કામનો ? એવો રતેલ વિનાનો મગર નો
જગનમાં મે તા એવો પણ નાહોમાહે થાય કે માટે મૂર્તિ વિના બી
જો મણુ પુત્ર રતેલ વિન ગીજ માણમની મનસા મરે ? મોહનુ મ્હા
નક જોતા વિના દુઃખમ પકડાગ મનિનદ માણમને વિચાર થાઓ '

અકુર વિનાનો વિચાર રાગ અજોડમજરીના એમ વચન માજળી
ધણે રાગ પાગો ઓ આભાથી શીઘ્ર ખરૂં મંજાર કાંઈ મ્હેવા લા
ગો ? અરે ! હમ જા હ તને મારી નાખુ । મ્હારી પણ વિના કરે
છે ' અજોડમજરીએ કહ્યું ' અનિદ માણમની માથે મમજ મરાક

રતાં મરતું એ મને વધુ પડતું છે. એ મને છોડાવી ત્હારી ઈચ્છા ન હોય તો 'તું' ખીન્ને કાંઈ પણ વિચાર ન કરતા અત્યારેજ મને મારી નાખ."

પત્ની અશોકમંજરીના પ્રુણના કિયથી વિદાધર રાજના મનમાં વિચાર આવ્યો કે, "હાય હાય ! વિદાધર યાઆ ! આ શુ મેં દુષ્ટ શુદ્ધિનું કામ માડ્યું ? પોતાનું છપિત જેનું કાથમા હોવાથી જે છપિતની માલીક કહેવાય છે, તે પ્રિય સ્ત્રીને વિશે કયો પુરુષ કોંઈથી એનું શ્રાવણીપણાનું આચરણ કરે ? મામોપચારથીજ સર્વ દેહાણે પ્રેમ ઉત્પન્ન થવાનો સંભવ છે. તેમા પણ સ્ત્રીને વિશે એ નિયમ વિશેષે ડરી લાગુ પડે છે. પાગળ નામે નીતિશાસ્ત્રના કર્તાએ કહ્યું છે કે—' સ્ત્રીઓની સાથે ધમ્મી સરળતાથી કામ લેવું ' કૃપણનો સરદાર જેમ પોતાનું ધન ગહારના રાખે છે, તેમ વિદાધર રાજએ એમ વિચારી, મનમા કડારા લાગી પોતાનું ખડ્ગ ખાડું શીઘ્ર મ્યાનમા રાખ્યું, અને નવા સુદેહની જેવો થઈ કામદરી વિદાધી અશોકમંજરીને મનુષ્યની બાપા બોલનારી હસી બનાવી પત્ની માણિ-ક્યરતનગય મજાનું પાજરામા હસીને રાખી તે પૂરેની માફક આદરથી તેને સારી રીતે પ્રસન્ન કરેના રહ્યો. વિદાધર રાજની કમળા નામે સ્ત્રી હતી. તેના મનમા કાર્પક ગદા આવી તેથી, તેણે સાચવેત રહી એક વખતે પોતાના ભયંરતે હંમીની સાથે ડહાપણથી બરસા ચાલુ વચન બોલના પ્રકટપણે દીકો. તે કમળા, મનમા અદે માઠ ઉત્પન્ન થવાથી સામું જોવાય નહી એવી તથા મત્સર ઉત્પન્ન થવાથી કોઈથી મનાવી શકાય નહીં એવી થઈ. એમાં કાંઈ નવાઈ નથી, સ્ત્રીઓનો સ્વભાવ એવોજ હોય છે.

કમળાએ પોતાની સખી જેવી વિદાની મદદથી હંમીનું વૃત્તાત મૂળથી જાણ્યું, અને હૃદયમા ખૂચેણુ શલ્ય જેમ કાટે, તેમ તે હસીને પાજરામાથી કાઢી છૂટી મૂકી કમળાએ શોક્યબાવથી હસીને કાઢી મૂકી પણ તેજ હંસીને ભાગ્યયોગથી અનુકૂળ પડ્યું. નરકમાથી બહાર નીકળવા પ્રમાણે તે વિદાધર રાજના ઘરમાથી બહાર પડેલી હંમી રાજરસેના અટવી તરફ ચાલી પછગ 'વિદાધર આગળે' એવી ખ્હીકવી ઘણી આકૂળ વ્યાકૂળ થએલી હસી ધનુષ્યથી છૂટેલા ગાણની માફક વેગથી ગમન કરતાં થાકી

ગઈ, અને પોતાના બા યોદ્ધાથી વિશ્રાંતિ લેવા અદિ ઉતરી તેમજ કમ
ળમાં જોમ મતાઈ જતુ તેમ તને જોઈ ત્હાગ ખોળામાં મતાઈ ગમ્ છે
કુમારનાં ! તે હની રુંજ છુ અને જે ન્હારી પાછળ આપ્યો, અને જો
તે હતો તેજ હું જુ છુ તે તેજ વિચાર છે '

તિલમ્બજરી પોતાની ખેડાની એવી દળીકત જણી યેનના દખા
કુખી ધમ્ રજો નિનાપ ક્રવા લાગી શ્રીઓની રીતિ એવીજ હોય કે
તિલકમ્બજરીએ કહ્યું હાય હાય ! હ સ્વામિનિ ! ભયની જાણે ગજધા
નીજ હોય ! ! એની અગ્વીમાં એમ્લી નાપમપણામાં શી રીતે રહી
દેવની વિચિત્ર ગતિને વિકાર હોજો ખેડેન ! આજ સુધી સુખમાં રહી
તે દેવાગનાએ જોમ તિર્યગના ગભગા રહેતુ તેમ પ્રાર્થી સદા ન કમન
એવા વજો કુખની પજ વાગ શી રીતે મહન જ્યો ! હાય હાય ! વડી
ખેડેન ! આ ભયમાજ તને તિર્યગપણ પ્રાપ્ત થયુ ! ન નટની માફ સુ
પાનની પથુ વિજાના કર છે ! માટે તને વિકાર થાજો ! ખેડેન ! પૂનભવે
તે પ્રાપ્તકથી પ્રાપ્તો રિયોમ પડાવ્યો હસે અને મે તે રાતની ઉપેક્ષા કરી
હજો, તેતુ આ મ્હી ન શમા ! તેતુ માફુ ફળ મળ્યુ હાય હાય ! નથી
ઉત્પન્ન થયેતુ અથવા જાણે મુર્ચિગત દુર્જાગમ્ હોયની ! એવુ ત્હાક
તિર્યગપણ હવે સી રીતે દૂર થજે ! ' તિલમ્બજરી એજો વિનાયક કે
એટલામાં મગિનની માફક ખેડ દૂર પ્રાર ચદ્રમુક દેરતાએ તે હમી
ઉપર જળ છાગીને પોતાની શક્તિથી તેની પૂત્ર પ્રમાણે ના મનાવી નજો
નની મરમ્મતીજ ઉપન થમ્ કે શુ ! અથવા લક્ષ્મીજ સમુમારી ની
ળી કે શુ ! એની કુમાર વોરો પથો હર્ષ ઉત્પન્ન જનારી મ્હ્યા તે વખતે
બહુ મોનના લાગી નિમ્બ રોમરાજિના બદાનાથી જોમ ॥ રાગી ઉપર
હરના અદ્રોજ ઉત્પન્ન થયા હાયનાં ખપી તે બન્ને ખેડેનો ઉતાવળથી
એમ્ ખીડને આનિગન કી રહી પ્રેમનો મદિના એજોજ છે

પછી રતનમાર કુમારે પ્રાપ્તકથી કહ્યું ' હે નિલમ્બજરી ! અમને
આ કામમાં ઇનામ અરજ મળતુ જોઈએ હે ચદ્રમુખી ! કહે, શુ આપના
યોગ છે ? જે આપવા યોગ હોય તે હુમ્ત આપ. ધમની માફ આ
ચિત્ત દાન વોરે સેવામાં વિનય કાણુ કરે ? એચિવાદિ તન, રજુ ઉતા

મું, હોડ કરાવેલો પગાર લેવો, ધર્મ અને મેગનો તથા શત્રુનો ઉચ્છેદ, એટલા વાના કરવા હોય તો વિવ્રકુટ નખત ન ગાળવો. દોષનો ગુરુઓ આગ્યો હોય, નદીના પૂર્માં પ્રવેશ કરવો હોય, કાર્ત્ત પાપકર્મ ન્તુ હોય, અશુભે ઉપર ભોજન કરવું હોય તથા ભયવાળી જગ્યાએ જવું હોય તો નખત ગાળવો એજ ઉત્તમ છે. એટલે આ બધા વાના કરવા હોય તો આજનું કાલ ઉપર મુક્તથી રાખવું નરિ.”

કુમારના વિનોદવચન સામગી નિવ્રકમંજરીના મનમાં લજ્જત ઉત્પન્ન થઇ શરીરે કપ છૂટયો, પરગેવો વળ્યો અને મેમરાજિ નિઃસ્વર થઇ. ત્રીજોતી લીલા અને વિલાસ તેણે પ્રગટ કર્યો, તથા કામવિદારથી ઘણી પીડાઈ તો પણ તેણે ઘેંચ પટ્ટીને કહ્યું કે, “અમાગ ઉપર સર્વ પ્રકારે ઉપકાર કરનાર હું સર્વસ્વ આપવા યોગ્ય છે એમ માનું છું માટે હે સ્વામિન! હું આપને દાનનું એક આ ખડાનું આપુ છું એમ આપ નક્કી બાણ્યે એમ કહી ખુશી થયેલી નિવ્રકમંજરીએ જાણે પોતાનું મૂર્તિમંત મનજ હોયની! એવો મોતીનો મનોદર હાર કુમારના ગળામાં પહેરાયો ઇચ્છા વિનાના એવા કુમારે પણ તે હાર ધણજ આનથી સ્વીકાર્યો. પોતાના ઇંટ માણ્યે આપેલી વસ્તુ સ્વીકારવા પ્રેરણા કરનારે પ્રીતિજ હોય છે. હરો, નિવ્રકમંજરીએ શીઘ્ર પોપટની પાણુ પૂજ કરી. ઉત્તમ-પુરુષોત્ત્વ સાધારણ વચન પણ કોઇ જગ્યાએ નિધ્યા ન થાય દિવ્યન આચરણ કરવામાં નિપુણ એવા ચંદ્રચૂડે તે વખતે કહ્યું કે, “હે કુમાર! ખંડેથીજ તને તારા બાગ્યે આપેલી એ એ કન્યાઓ! હું દગણાં તને આપુ છું, સારા કાર્યોમાં વિવ્ર ધણા આવે છે, માટે તું પ્રથમથીજ મનમાં સ્વીકારેલી એ બંને કન્યાઓનું તુરંતજ પાણિપ્રદાણ કર.”

ચંદ્રચૂડ દેવતા એમ કહી વરને અને કન્યાઓને જાણે જોનાનો મ-મુદાયજ હોયની! એવા નિવ્રકુટના કુંજમાં પરશુવચને માટે હર્ષી લઇ ગયો. ચક્રેશ્વરી દેવીએ રૂપ દેગવી શીઘ્ર ત્યા જઇ મૂળથી છેડા સુધી એ સર્વ ઉત્તમ વૃત્તાત પ્રથમથીજ જાણ્યું હતું. પછી તે ચક્રેશ્વરી વેગથી પવનને પણ અને એવા અનિશય-મ્હોટા વિમાનમાં ધણા હર્ષથી બેસી તે વિમાન રુનોની પડોળી ઘટાઓથી ટકાર શબ્દ કરતું હતું, રત્નરૂપ મોખની

ધુમ્મસોવડે શમ્ભુ કરનારી શેકોને ક્ષમણે તે વિમનને વિશે કુચલી દ
 ની મનોર માણિકા મનોવડે જડેના તે ધુમ્મસો તેને ધર્મ શોભા આપી
 હતી દયાના ગીતમાં અને વાજિનના શમ્ભુની તે વિમાનની પતળીઓ
 બરો મોતીમ હાલની । એવો ગામ યતો દનો પાઠ વિનાની પારિગત
 વાર પુષ્પો પી માળાઓ તમા ઠંજો દે ત્રિ દયાપની હતી હાથ અર
 હાર પગથી એક ઉત્તમ જોના તેને આવી હતી, સુગંધાગરો તેો વિશે
 ઉગ્રતા હતી તેવી ગ્યતામાં બધી જવના મહિમ્નો આપના હોવાથી
 તે પોતા ॥ પ્રમતથી સાક્ષાત્ સુભગ્ની માદક નિર્મિત અરારો પશુ
 કાપી નાખતું હતું તેમ વિમનમાં ચક્રેશ્વરી દેવી મેળે સાગે બીજી તે-
 ની બરાબરી ॥ ધર્મી દેવિઓ પોત પોતાના વિવિધ પ્રમતના વિમાનમાં
 બેઠી તે પી સાથે આવડા લાગી અને મોખ મધુ દેવતાઓ તે પી મેળ
 મા તારા ગ્લા આ રીતે ચક્રેશ્વરી દેવી સિતકમળના કુન્દમાં આવી પ
 દોષી ૧૨ તથા ૨ ॥ ઓ જોનારી પી માદક તેને નમ્મ ॥ સાગ ચક્રેશ્વરીએ
 પતિ પુત્રામાં વૃદ્ધ ઓ જેમ આશિર આપે છે તેમ વરો નમા દેવા
 ઓ આ પી આપી કે — 'હે સુધાર' તમે હમેના પ્રીતિથી સાથે
 રના, બો વિમન મુખ જોગવો પુત્ર પોતા મતલિવડે તમારો જગ
 તમા જુ રી થાઓ '

પત્રી કવિત આચર્યુ મ્મમાં અનુ એવી ચક્રેશ્વરી દેવીએ પોતે
 અત્રેમર થઈ સારી આપી મારે વિસદ પી માળા પી તેમ ॥ મી બો દેવા
 નાઓ ધરતી મીતે માના છતાં યથાચિત્તે તેમનો વિસદ મત ને દા આ
 કમ પી દુર્ગમ ॥ તે રમને ॥ મનાઓએ પોતને રતના ન્દા ॥ મ ॥
 તરી માનીતે તેના નામથી ધરતી મીતે મા ॥ મ્મોગ પુત્રો ॥ મોમ
 તનુ દેવ એવુ આ માળી મધ છે જેમનું સિતકમળ મામાત્ર ચક્રેશ્વ
 રીએ મુ તે ક ॥ ઓતો બો જમા નો પુત્રો કિય અદ્યુત ॥ પત્રી
 ચક્રેશ્વરી દેવીએ બીજી કાષ્ઠાવતમક વિમાન ॥ દ્વાપી ॥ મેવો માર
 તમય અર ત્યા બધા પી તેમને દારો અર્થે આપેલ વિવિધ પ્રકાર પી
 કી ॥ મરના મા ॥ ૨ ॥ નક જૂ ॥ જૂ ॥ કરેના દોષથી મોદગ દેખાને
 મન મળ દેવાથી સાગ દોષોની માત લખીઓ ॥ નિશામ આગ દા

યતી ! એવો જોવામાં આવતો, હજારો ઉત્કૃષ્ટ ગોખથી હજાર નેત્રવાળા ઇન્દ્ર હોયતી ! એવી સોના ધારણ કરતો, મનનુ આકર્ષણ કરનાર એવા ગોખથી વિધ્યપર્વત મરખો દેખાતો, કોઈ સ્થળે કર્કેતન રતોના સમુદાય જડેલા હતા તેથી વિશાળ ગંગા નદી સરખો દેખાતો, કોઈ સ્થળે હંચી જતના વૈડ્ય રતો જડેલા હોવાથી યમુના નદીના જગ જેવો દેખાતો, કોઈ ભાગમાં પદ્મગગ રતો જડેલા હોવાથી સધ્યાકાળના જેવો રક્તવર્ણ દેખાતો, કોઈ કંઠાણે સુવર્ણનુ ઘડતર કામ હોવાથી મેઘર્ષતની એક દુંક માદક દેખાતો, કોઈ કંઠાણે હરિત રત જડેલા હોવાથી ક્ષીર ધાસવાળી ભૂમિ સરખી મનોવેવક ગોખા ધારણ કરતો, કોઈ સ્થળે આકાશ જેવા પારદર્શક સ્ફટિક રત જડેલાં હોવાથી સ્થળ છતાં આકાશ છે એવી ભ્રાંતિ ઉત્પન્ન કરનારો, કોઈ સ્થળે સૂર્યકાંત મણિ જડેલા હોવાથી ચંદ્રિરણુના સ્પર્શવડે ઉત્પન્ન થએલા અમિતે ધારણ કરતો, કોઈ સ્થળે ચંદ્રકાંતમણિ જડેલા હોવાથી ચંદ્રિરણુના સ્પર્શવડે અમૃતની ઘટ્ટિ કરનારો એવો તે મહેલ હતો.

પુણ્યનો ઘણો ઉદય હોવાથી ચક્રેશ્વરી દેવીએ જેનું વાંછિત પૂર્ણ કર્યું એવો રતસાર કુમાર, જે સ્ત્રીઓની સાથે મહેલમાં એતું સર્વોત્કૃષ્ટ અને સર્વ પ્રકારનું વિષયસુખ ભોગવવા લાગ્યો કે, કેટલાક તપસ્વીઓ પણ પોતાની તપસ્યા વેચીને તે સુખની વાંછા કરતા રહ્યા. સર્વાર્થસિદ્ધ વૈમાનનુ સુખ મનુષ્ય ભાગા પામવું હલંભ છે, તથાપિ રતસાર કુમારે તે તીર્થની જાત્રીથી, દિવ્ય રૂઢિના ભોગવવાથી અને જે સુદર સ્ત્રીઓના લાભથી આલના ભવમાજ સર્વાર્થસિદ્ધપણુ મેળવ્યું. ગોમદ દેવતાએ શક્તિભદ્રને પિતાના સમગ્રથી સંપૂર્ણ ભોગ આપ્યા એમાં શુ નવાઈ ! પણ એ ઘણી અન્યથા વાત છે કે, ચક્રેશ્વરીની સાથે કુમારનો માતા પુત્ર વગેરે કોઈ જાતનો સંબંધ નહીં છતાં દેવીએ કુમારને વાંછિત ભોગ પરિપૂર્ણ આપ્યા અથવા પૂર્વ ભવના પ્રમળ પુણ્યનો ઉદય થએ આશ્ચર્ય તે શુ છે ! ભરત ચક્રવર્તીએ મનુષ્ય ભવમાજ ગંગા દેવીની સાથે ચિરકાળ કામભોગ નહીં ભોગવ્યા કે શું ? એક વખતે ચંદ્રચૂડ દેવતાએ ચક્રેશ્વરીની આશાથી કનકધ્વજ રાખને વધૂ વરની શુભ વાર્તાની વધામણી આપી. ઘણા

હાસાણો મનકંજન રાજ પુત્રીઓને જોવાની ધણી મળીને ઉત્કલજે તથા પુત્રીઓ ઉપર ગૃહસ્તી ધણી પ્રીતિજે રી । પ્રેમજી દરવાને છીંચે ગામે એ નાનો પરિવાર લઈ નીમ્યો યોગ્ય ગિરમગા કનકંજન ગળ અત પુર મ નિમ્ન જાઓ, મ લીઓ યેગીઓ વગેરે પરિવાર સહિત તથા સે ॥ સ હિન તા ગામી ખ્યાઓ

એક શિષ્યો જેમ ગુરુ નમસ્કાર કરે છે તેમ કુમાર પોષ, ય ઓ વગેરે લોગોએ રી । મ ગુપ્ત આવી ઉનામથી જાને પ્રજા । મ્યા ધા ॥ કામધો માતાને જોવા ઉત્સુક થએલી મરે કન્યાઓ, વાહરોઓ પો ત ॥ માતાને જોવા પ્રેમથી આવી મરે છે, તેણે કહી ન રામન જે ॥ અનિ પ્રેમથી આવી ગળી જમતમા ઉત્તમ જોવા કુમારને તથા તે દિવસે રહિને જોઈ પરિવાર મહિન કનકંજન રાજને તે નિમ્ન ધણો મિત્રી માઓ પત્રી ગ્લમર કુમાર ગમરેડુ મરખી અજગી દેરીના પ્રમાણની પરિવાર મહિન કનકંજન રાજની રાગી રિને પગેજીગત મરી દા રત રાજ પાડે પોતાની ગમરોએ જતા પડેના ઉગુમ્ દનો, તો પા ૭ મરે કરેલી પગેજીગત લોષ તેની ઉત્કલના જની ગી રીજ છે દિ । રહિ જોઈ મનુ મન દુ ન ધાય મનકંજન રાજને તથા તેના પરિવારો કુમાર મરેની રાજા પ્રારની રગજાગતો લખ મગસથી તથા તીર્થની મત્રા પથ ધની દોસથી પોતા ॥ દિવસ લેરે લાગે છે, એમ જણાયુ

જેમ વખતે આધના જનજી એસ - રાજ રાજને કુમારો પ્રથના કરી છે, 'હે મ પુર ।' ધન્ય એવા તે જેમ દારી આ જે દયા કૃત્ય કરી તેમ જાને આસીને જાગારો નગી પન કૃત્ય કર ' એલી ધણી જિનનિ કી ત્યારે તે કુમાર મુન કી પત્રી ગ્લસાઝ કુમાર, કનગો તથા ખીજ પરિવાર ગાયે રાજ પોતાની નગરી તરફ ચાલે તે વખતે રિ નનમા જોસી ગાયે નાનકા અદેશ । નન્યુ વોરે દેવતાએ જે જમિને વા પનાગી મેનની રપાથીજ છે ૧ । જેને આખા વનસી નાખ્યુ મુર ॥ મિગ્લ જા અવેશ ૨ । મુખના નથી જેલી બિ જેમ તાલ પામતી નથી તમ ઉપર મિમાન રલના દોસથી જે મરેજે જાણે મદ એમ ૭૧૪ થા ૧ ૨૫ ગાયલી તેમ કરી પજ તાલ વગેરે રાગી મનકંજન રાજ

કુમારની સાથે અનુક્રમે નગરીના નજીક ભાગમાં આવ્યો, ત્યારે વધૂવરેને જોયા માટે ઉત્સુક થએલા શહેરી લોકોને ઘણો હર્ષ થયો. પછી કનકધ્વજ રાજાએ શક્તિથી અને નિયમો જોમ ઉત્સાહ શોભે છે, તેમ બે પ્રિય સ્ત્રીથી શોભતા રત્નમાર કુમારનો ઘણા ઉત્સવથી પોતાની નગરીમાં પ્રવેશ કરાવ્યો. તે નગરી જ્યાં ત્યાં કેમરના છંટકાવ કરેલા હોવાથી તરણુ સ્ત્રી સરખી શોભતી, ઢીંચણુ પુત્રી પૂત્ર પાથરેલાં હોવાથી તીર્થંકરની સમવસરણુ ભૂમિ સરખી દેખાતી, ઉગ્ગતી ધ્વજ રૂપ ભુવનથી બાણે હર્ષવડે નાચતીજ હોયતી ! એવી દેખાતી, ધ્વજની ધુધરીઓના મધુર સ્વરથી બાણે ગીત ગાતી હોયતી ! એવી દેખાતી હતી. તથા તે નગરીની દેદીપ્યમાન નોરણુની પક્ષિ જગતની લક્ષ્મીનું કોડારથાનજ હોયતી ! એવી હતી ત્યાનાં માણસો હંયા ખાટલા ઉપર ખેસી સુંદર ગીતો ગાતા હતા. પતિ પુત્રરાણી સ્ત્રીઓના હસ્તાં મુખોથી પદ્મસરોવરની શોભા તે નગરીને આવી હતી તથા સ્ત્રીઓનાં ડગળપત્ર સરખાં નેત્રોથી નીલ કમળના વન સરખી તે નગરી દેખાતી હતી

એવી નગરીમા પ્રવેશ થયા પછી રાજાએ માનનીક પુરુષોમાં શ્રેષ્ઠ એવા કુમારને હર્ષથી અનેક જાતના ઘોડા, દાસ, દાસીઓ, ધન વગેરે ઘણી વસ્તુ આપી. રીત ભાતના બાણુ પુરુષોની ઓરીજ રીત હોય છે. પછી જેને વિદ્યાસ પ્રિય છે, એવો રત્નસાર કુમાર પુણ્યના ઉદયથી સસરાએ આપેલા મહેવ્રમા ખીજ રાજાની માફક બે સ્ત્રીઓની સાથે કામવિદ્યાસ ભોગવત્રા લાગ્યો સોનાના પાજરામાં રહેલો પોપટ ઘણો ક્રીટડી હોવાથી વ્યાસની માફક કુમારની સાથે હમેશા સમસ્યાપૂર્તિ, આખ્યાયિકા, પ્રહેલિકા વગેરે વિનોદના પ્રકાર કરતો હતો. ત્યાં રહેલા કુમારે દેદીપ્યમાન શ્રેષ્ઠ લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ હોવાથી બાણુસ કાયાથીજ સ્વર્ગે ગયો હોયતી ! તેમ પૂર્વની દોષ પણુ વાત સંભારી નહીં એવા મુખમાં કુમારે એક વર્ષ એક દાયુની માફક ગાળ્યુ તેમામા દૈવયોગથી જે વાત થઈ તે કહુ છું

એક વખત હવ્રકા લોકોને હર્ષ આપનારી રાત્રિના વખતે કુમાર પોપટની સાથે ઘણી વાર સુધી વાર્તાલાપ રૂપ અમૃતપાન કરી રત્નજડિત ઉત્તમ શય્યાગૃહમા ગિજાના ઉપર સૂતો હતો, અને નિદ્રા વશ થઈ ગયો.

અધિકારથી ૨૪ લોકોની દૃષ્ટિને ખ દેનારો મધ્ય સારીનો વખત થયો
 સારે સર્વે પગેગત લોકો પણ નિદ્રાવશ થયા એટલામા દિવ્ય આગર
 ધાગણ ઝગાગે દેદીધ્યમાન અને મરનાન કૃપા વી જાળવો ચોર ગનિએ
 ચાલનારો આ મ્યાનમાથી બહાર કાઢી તરવાર લાથમા મારણુ કરનારો
 એવો ગાંધી કોથી પુરુષ યોગીના ગોત્રની માફક મહેતાના સર્વે દ્વાર ચારે
 તરફથી બંધ થયા છતા પણ તેણુ જાણે માયગી ત્યા આવી પહોંચ્યો !
 તે પુરુષ છુપી રીતે ગથ્યાગૃહમાં પેઠો, નો પુણ્ય વચ અતુલ્ય દોષાથી ક
 માર લીધ જાગે કીકજ છે, સત્પુરુષોની નિદ્રા યોગ સમયમા હુરતજ
 જાગૃત થાન એવી રીત છે “ આ ગાણુ છે? અને તા માટે અને શી
 રીતે શાખ્યાગૃહમાં પેઠો ? ” પ્રેવો વિચાર કુમારના મનમા આવે છે એટ
 લામા કોઈથી પ્રાપ્ત ન ગણે એવા તે પુરુષે ઉચ્ચ મરે કહ્યું કે, “ અરે
 કુમાર ! જો તું મરે દોર તો મધ્યાગ રત્ના તૈસાગ થા નિહ જોમ ધૂનાગ
 નિનાજિનાના ખેદા પરાક્રમને સહન ન કરે તેમ હું તારા જોના એ-
 વધિકતા જોગ દેનારના પરાક્રમને સહન કરું કે શું ? એમ જોનાતા
 જોનાતાજ તે પુરુષ યોગી સુર પાજર કુમારી ઉનાવળથી ચાનના લાગે
 વપની લાગના કપટ આગળ અકન મમ કરતી થી હમે કુમાર પણ
 ગનમા ગેયો આવેગ આવ્યાથી બિનમાંની જોમ મપ બહાર કાઢે
 તેમ મ્યાનમાથી ખ મ મહાર કોની તે પુરુષ પાછા દોરો તે પુરુષ
 આગળ અને કુમાર પાછા એ રીતે ઉનાવળ ચાનના અને એક બીજા
 જોના એવા તે મ ને જણા વચ્ચે આવેના ક જુ પ્રેત ઘર વગેરે વસ્તુ
 મહત્ત ઉપવન કરતા ચાલ્યા

દૃષ્ટ લોકોનીએ જોમ મુસાફરી આડે માર્ગે લઈ જાય છે, તેમ તે
 ના પુ પના તેજના અનુસાગથી તેની પાછા જતારા કુમારને તે પુ પ
 ધણે દૂર માર્ગ નઈ ગયો પતી ગઈ પણ રીતે તે લગાતિ સરખો પુ
 ર કુમારો મળ્યો કુમાર કોનથી શીખ ચોરની માફક તેને જાવો પડ્યા
 લાગ્યો એટલામા તે ચોર પુરુષ કુમારના જોના છતાજ ગરૂક પક્ષીની
 ગાફક આમનમા ઉડી ગયો ! કુમાર આકાશમા ગમન કરનાર તે પુરુષને
 કેટલક દૂર સુધી જોયો તે ઉરાત તે અદૃશ્ય થયો કુમારના બનથી

નાસી ગયો કે શું ? કોણ જાણે ! પછી કુમાર આશ્ચર્યથી મનમાં વિચારે છે કે, “એ કોઈ નહીં મ્હારો વૈરી છે. કોણ જાણે વિદ્યાધર, દેવ કે દાનવ હશે ! જે કો હશે તે હશે. એ શું મ્હારું નુકસાન કરનારો હતો ? પણ મ્હારું પોપટ રૂપી રત્ન હરણ કરવાથી એ આજ સુધી મ્હારો શત્રુ હતો, તે હવે ચોર પણ થયો. હાથ હાથ ! જાણ પુરુષોની પંક્તિમાં અ-ગ્રેસર, ધીર, શૂર, એવા હે પોપટ ! બહાદુર દોસ્ત એવા ત્હારા વિના મને હવે મુખાપિત સભાગાવી કાનને ગુખ કોણ આપશે ! અને હે ધીર શિ-રોમણ ! મને માહી અવસ્થામાં ત્હારા વિના ખીજો કોણ મદદ આપશે !”

એવો જાણુમાત્ર મનમાં ખેદ કરીને પાછો કુમાર વિચાર કરવા લાગ્યો કે, “વિષ ભક્ષણ કરવા જેવો આ ખેદ કરવાથી શું સાફ પરિ-ણામ નીપજવાતું ? નાશ પામેલી વસ્તુની પ્રાપ્તિ કદાચ થાય તો તે યોગ્ય ઉપાયની યોજનાથીજ થાય. ઉપાયની યોજના પણ ચિત્તની સ્થિરતા હોય તોજ સફળ થાય છે, નહીં તો થતી નથી. મત્ર વગેરે પણ ચિત્તની સ્થિરતા વિના કોઈ કાંઈ પણ સિદ્ધ થતા નથી. માટે હું હવે એવો નિર્ધાર કરું છું કે, “મ્હારો પોપટ મને મળ્યા વિના હું પાછો વળું નહીં,” પોતાના કર્તવ્યનો જાણુ રત્નસાર કુમાર એવો નિશ્ચય કરી પોપટની શોધમાં ભમવા લાગ્યો ચોર જે દિશાએ આકાશમાં ગયો, તે દિશાએ થાક વિના ધણે દૂર સુધી કુમાર ગયો, પરંતુ ચોરનો કાંઈ પણ પત્તો લાગ્યો નહીં. હીકજ છે, આકાશમાર્ગે ગએલાનો પત્તો જમીન ઉપર ક્યાંથી લાગે ? હશે, તથાપિ “કોઈ પણ ઢેકાણું કોઈ રીતે પોપટનો તપાસ લાગશે ” મ-નમાં એવી આશા રાખી કુમારે તપાસ કરવામાં કંટાળો નહીં કર્યો. સ-ત્પુરુષોની પોતાના આગ્રિતને વિષે કેવી લાગણી હોય છે ? પોપટે મુનાફરીમાં સાથે રહી અવસરને ઉચિત મધુર સુમાહિત કહી કુમારને માથે જે ઋણ ચઢાવ્યું હતું તે ઋણ પોપટનો તપાસ કરતાં અનેક કળેશ સહન કરનાર કુમારે ઉતારી નાંખ્યું. કુમારે આ રીતે પોપટની શોધમાં ભમતા એક આખો દીવસ ગાળ્યો.

ખીજો દિવસે આગળ સ્વર્ગ સમાન એક નગર તેના જોવામાં આવ્યું, તે નગર આકાશ સુધી ઉઠ્યા સ્ફટિકમય દેહીપ્રમાન કેટ વડે ચારે

તરફથી વીટાવતું હતું તેની ઘરે પોળને રિમે માણિકા રાના દરવાજા
 હતા રત્નજાતિ મહાદા મહેરાના મમુલયોથી તે નગર રોહણ પર્વતની
 બગમરી પ્રતુ હતુ મહેન ઉાર હમરો સરત્ દનખઓ રૂપતી હતી,
 તેથી તે સદસ્યપુત્રી ગયા નદી જેવું દેખાતુ હતું બમર નેમ દમગી
 સુમધીથી જે ચાચ છે, તેમ નગરની રિમેય મોભાથી જે ચાચતો રત્નમાર
 કુમાર તેની પામે આ ચો બાવના ચ નના બારણા હોનાથી જેની સુ
 મધી આમપામ દેનાઇ રહી છે એના તથા જગતની લક્ષ્મીનું જાણે મુ
 ખજ હોયતી ! એના બોતુરદારમાં કુમાર દાખન થયા લાગ્યો એટલામા
 દારપનિ ! ની માફ ૧૮ ઉપર બેઠેની એમ મુદર મેનાએ કુમારને અર
 જતા અટકાવ્યો કુમારો એની બહુ અજ્ઞાન લાગ્યું તેણે ઉચ્ચ રન થી
 પૂછ્યું કે, હં મુદર માગિકે ! તુ તા માટે મો વાટે છે ? ” મેનાએ કહ્યું
 ‘ હં મળાપનિ ! તારા બવાને માટે રાકું છું જો ત્હારે જીવવાની મ જી
 હોય તો આ નગરની અંત ન જા તુ એમ ન સમજ કે એ મેના દયા
 મને મારે છે અમે જાતના તો પક્ષી જીએ, તો રણ પના જાતિમા ઉત્ત
 મપણુ હાતુજ થી કે શુ ! ઉત્તમ જીવો હેતુ રિના એમ વચન પણ બો
 લતા નથી ત્વે તો હુ મેતુછું તેનો હતુ જાણવાની ઇચ્છા હોત તો સાબજ
 આ નપુર ગગમા પરાક્રમથી અને પ્રજુતાથી પ્રતિપુરવરજ (ખી,
 જો ઇ જ) દાપ ની ! એવો પુર ર નામે રાજ્ય પૂર થયો નેઈથી ન પ
 કાપ એવો હાવામાં જાણે નગરનું એક મુર્નિમત દુભગન હોયતી ! એવો
 માર્કિ ચોગ જાતજાતના વેર ફગીને બાખા શહેરમા ચોરીઓ કરતો હતો
 તે મનમાનતાં રિચિત્ર પ્રદારના ખાતર માડતો હતો અને ધનના બચેના
 પાર રિતાના પાત્રો ઉપાડી જતો હતો મકાના ઝાંઝા જેમ નદીના મદા
 પુરો રોળી રાકતા નથી, તેમ તનાર તથા ખીજા રખસાગ રોરે મહેદા
 સુનટો તો અટમરી રાક્યા ના એમ રિચમ ગજા મ રામા મેટો હતો
 એટલામા નગરસગી લોગોએ આરી પ્રજામ મરી ચોગા હર ન મનધી
 દરીમન જાને મજાગારી નેથી જાણે રોળ નયો તેજા નેજ રાતા થયા,
 આ તેજ વ મને તો નુ ! તનારો મોવાવી મલ્લે રખો દીવા તન કે
 કહ્યું ‘ હં મારિનિ ! અમારો ગમ આમજ જેમ માર હનામ ચાલતો

નથી, તેમ મહારાજે અથવા મહારાજ હાથ નીચેના અમલદારોને તે જિલ્લાંદર ચોર આગળ કોઈ પણ ઉપાય ચાલતો નથી. માટે આપને ઉચિત લાગે તે કરો ” પછી મહેલો પરાક્રમી અને યશસ્વી પુરુષ રાજા પોતે રાત્રિએ છુપી રીતે ચોરની ખોળ કરવા લાગ્યો.

એક વખતે રાજાએ કોઈ દેકાણે ખાત્ર દમ પાછો જતો તે ચોરને ચોરીના માલ સુધા ગયો. દીન છે, પ્રમાદ મૂળીને પ્રયત્ન કરનારા પુરુષો શુ ન કરી શકે ! હુતારો બગલો જેમ માછલી પાછળ છતોમતો ગય છે, તેમ રાજા છુપી રીતે તે વાતનો બરાબર નિર્ણય કરવાને સાફ તથા તેનું સ્થાનક પણ બતાવવાને માટે તેની પાછળ જવા લાગ્યો. તે ધૂર્ત ચોરે પાછળ પડેલા રાજાને કોઈ પણ રીતે તુરતજ ઝાળખ્યો. દૈવ અનુકૂળ હોય તો શુ ન થાય ! ધીટા અને તરતજુદ્ધિ એવો તે ચોર ક્ષણમાત્રમાં રાજાની નજર સુધીને એક મઝમાં ગયો. તે મઝમાં રૂડી તપસ્યા કરનાર હુમુદ નામે એક શ્રેષ્ઠ તાપસ રહેતો હતો તે મહા શક ચોર તાપસ નિદ્રામાં હતો તેનો લાભ લઈ પોતાના છવને બારબૂત થએલો ચોરીનો માલ સાં મૂકી કંધાક નાશી ગયો. ખાત્રપાડુ ચોરીની શેષ ખોળ કરનાર રાજા આમતેમ તેને ખોળતો મદમા ગયો એટલે સાં ચોરીના માલ સહિત તાપસ તેના બેવામાં આવ્યો. રાજાએ કોઈથી તાપસને કંઈ “ હુદ્ડ અને ચોર એવા હે દુર્યર્થધારી તાપસ ” ચોરી કરી હમણાજ તું કપટથી મૂક રહો છે । ખોટી નિદ્રા લેનાર તને હું હમણાજ મરણને શરૂ કરીશ એટલે કે મહા નીદ્રા લાવીશ ”

રાજાનાં વજ્રગત સરખા આવાં કડીણ વચનથી તાપસ ભયભીત થયો, ગભગયો અને બગૃત થયો હતો, તોપણ ઉત્તર દર્શ શક્યો નહિ. નિર્ભય રાજાએ સુબટો પાસે બધાનીને તેને સવારમાં સૂળીએ ચઢાવવાનો હુકમ કર્યો અરેરે “ અવિચારી ફૂલને ચિકાર થાઓ ” । । તાપમે કહ્યું. “ હાય હાય ! હે આર્ય પુરુષો ! હું ચોરી કર્યા વિના તપાસ ન કરવાને લીધે માયો જઉં છું. ” તાપસનું એ કહેવું સાચું હતું, તો પણ તે વખતે અધિક ચિકારને પાત્ર થયું જ્યારે દૈવ પ્રતિકૂળ થાય, સારે અનુકૂળ કાણુ રહે ? જુઓ, રાહુ ચંદ્રમાને એકસો બેઠ તેનો આસ કરેછે, સારે તેની મદદમાં કોઈ

પણ આગતુ નથી પછી ચમના પિદાળ દત્ત સરખા તે મુઠાટોએ તે તાપમને
 મુકાની, ગ બ ઉપર ચઢાવી તથા બીજી પણ ઘણી વિગળા કરી તાણ
 ઘાતમ મુઠા ઉપર ચઢાવ્યા અરર ! પૂતબને કહેના ખોટા - મોઝુ પાંખામ
 કેડુ બાંકર આવે છે' ! તાપસ ચમનાની શાન હતો, તો પણ તેને ન
 વખતે સો કોર આ સો જગ ચમનાની સીનવ છે તે પણ તેો ત
 ખાનીએ તો તે ઘણુજ ગરમ ન થા કે શુ ? તાપસ તત્કાલ ગરણ પાખી
 રાક્ષસ થોડામા ગયો ગરણ વખતે તેવી અનમ્યાગા (પૈદ્ર પામા) ર
 હતા ! એને બતગની ગનિ મજે છે દીન ચેનિના ઉત્તમ થએના તે
 દુર રાક્ષસે સૌથી ક્ષમ્યાત્રમા એ ના રાખને મારી નાખ્યો અગરે
 અહિયાયું કાર્ય કરસાથી નુ માહુ પરિણામ આવે છે' ! પછી રાક્ષસે
 નગરમાં ગધા મોઝો બદાર મી મકા રાખા અપિયાગી રૂચી
 પ્રભાઓ પગ ખીકાય છે તે રાક્ષસ દુશ્ન પણ ને દેખ નગરની અ ર
 પ્રવસ દરે છે, તેને ક્ષમ્યાત્રમાં દણે છે અથવા બત પુરમાં પ્રવેશ
 ના ન ગણુ ક્ષમા કરે માટે હે રીરપુકર ! તારુ શુભ ઈન્દનારી હું તને
 ચમના મુગ ચરખી એ મગીમા પ્રવસ પ્રતા અટકાવુ છુ

જમાનુ મારો મેનાવુ એવુ દિતમગી ચત્ર સાંભળી આે તેની
 વાંચનાટરી નેડ અશ્વન વાગતુ તો પણ રક્ષમથો તે બેગમાત્ર વાુ કના
 નાંકિ નિવેળી પદ્મ નેડિમા ના ઉત્સુક વાંચ તથા આગમુ ન થતુ
 ગેમ જતા માર ન નગરની અ ર પ્રવેશ કરવા વણોજ ઉત્સુક થયો
 પછી મ નો ર ર રાખનાનો ગરૂર કુમાર રાક્ષમતુ પાકે નેવાના
 કાવુજી નેમ અમામ જૂનિમા ઉત્તુ તેમ શાંક ને નગરીમાં ગયો
 આગળ જતા માર નેડુ તો, મહ ઠેકાણે મનન પનત ચરખા ચત્ર
 વાંચના યગના પડયા તતા મુગનિયાને નેડેએ તેવા પાન આપાર બુગાગ
 વ પદ્મની પેડે નેડે મો સુરખિના રાના તથા મી ન પનના યગના
 પયા હના ગેનરના અગામા નેમ અમાજના યગના પડેના હોમ છે,
 તેમ આ મહ ઠેકાણે મુર સાન આગી ધાન્યના યગના પડેના હના
 મહ ઠેકાણે માના વિનામ ચાગની મામ મોપાગી રોરે પર વિનાના

કરિયાણા પડ્યા હતાં. સરોવર જેમ ગરમ જળવાળું હોય છે, તેમ કોઇ દેગણે સમસ લાડવાવાળી એવી કંદોઇની દુકાનોની હાર્યો હતી, કોઇ ડેકાણે સફેદ કિરણવાળા ચદ્રમાની માફક સફેદ કપડાંવાળી કાપડિયાની દુકાનો હતી; કોઇ ડેકાણે સોના રૂપા આદી ઉત્તમ વસ્તુવાળા નિધિની માફક કપૂર આદી સુગંધી વસ્તુવાળી સુગંધીની દુકાનો હતી કોઇ ડેકાણે હિમવંત પર્વતની માફક જનજનની ઐશ્વરીનો સચક રાખનારી ગંધીની દુકાનો હતી; અભવ્ય જીવોની ધર્મક્રિયા જેમ ભાવનિનાની હોય છે, તેમ કોઇ ડેકાણે ભાવ નિનાની અક્રનની દુકાનો હતી, સિદ્ધાંતના પુસ્તક જેમ સુવર્ણથી (સારા દ્રવ્યથી) ભરેલા હોય છે, તેમ કોઈ ડેકાણે સુવર્ણથી (સોનાથી) ભરેલી સરોજની દુકાનો હતી; મુક્તિપદ જેમ અનંત મુક્તાલય (અનંતા સિદ્ધાંતથી શોભતું) છે, તેમ કોઇ ડેકાણે અનંત મુક્તાલય (પાર નિનાના મોતીથી શોભતી) એવી મોતીની દુકાનો હતી, વનો જેમ વિદુમપૂર્ણ (સારા વૃક્ષથી વ્યાપ્ત) હોય છે, તેમ કોઇ ડેકાણે વિદુમપૂર્ણ (પરવાળાથી વ્યાપ્ત) એવી પરવાળાની દુકાનો હતી; કોઇ ડેકાણે રોહણ પર્વતની માફક ઉત્તમ રત્નવાળી જ્વેરાંતની દુકાનો હતી, કોઇ ડેકાણે આકાશની માફક દેવતાધિષ્ઠિત એવા કુત્રિકપણુ હતા; સુનેલા અથવા પ્રમાદી પુરુષનું ચિત્ત જેમ શૂન્ય દેખાય છે, તેમ તે નગરીમા સર્વ ડેકાણે શૂન્યતા દેખાતી હતી; પણ વિષય જ્યાં જાય, ત્યાં જેમ તેની સાથે લક્ષ્મી હોય છે, તેમ ત્યાં સર્વ ડેકાણે ધણી લક્ષ્મી દેખાતી હતી.

‘બુદ્ધિશાળી રત્નસાર કુમાર સર્વ રત્નમય તે નગરીને અનુક્રમે જોતો હતો. ઇંડ જેમ પોતાના વિમાનમા અથ તેમ ગજમંડુલામા ગયો. એક પછી એક ગજશાળા, અશ્વશાળા, શસ્ત્રશાળા વગેરેને હલલંઘન કરતો કુમાર ચક્રવર્તીની માફક ચક્રશાળાએ (છેલ્લે મજાએ) ગયો. પછી તેણે ત્યાં એક ઇંડની શય્યા સરખી ઘસૂંજ મનોહર રત્નજડિત શય્યા દીડી ઇંડ મરણો સાલસી અને ભય રહિત એવો કુમાર ચણી નિદ્રા આવતી હોવાથી તથા થાક દૂર કરવાને માટે તે શય્યા ઉપર પોતાના ધમ્મની માફક હર્ષવડે સૂ રહ્યો. એટલામાં રાક્ષસ માણસા પગની લાલચાલ જાગી કોંઈ પામ્યો, અને મોઢે બાંધ જેમ નિહતો પાછળ જાય, તેમ કુમારની પાંખે આવ્યો.

અને કુમાર મુને મૂનો છે એમ જોઈ તેને મનમાં વિચાર્યું કે 'જે વાત
 બીજને કાંઈ મનમાં પણ આવી ન રહે તે વાત એણે સદાજ લીનાથી
 રી ધિગાધા કામ કાંઈ વિચિત્ર પ્રકારના હોય છે આ દ્વારા વૈરાગી
 હવે મના મારથી માત્ર કે જેમ નખમ્યા પ્રજા તોડે છે તેમ એનું મરતમ ન
 ખયો તોડુ કે કેમ ? અથવા એને ગદાનડે મારી એમ મ સુરેસુરા મરી
 નાખુ । કિવા જી વડે સ્ત્રીમજાની માફક એના મટકા કરી નાખુ । અથ
 વા મજાતા નેમથી નીકળેના અગિયો શકરે જેમ કામદેવને બાળી નાખ્યો
 તેમ એને બાળી નાખુ । કિવા આગ્રાગમા જેમ દડો ફેકે છે, તેમ એને
 ઉઘો ફેંકી દઉ કે શુ । અથવા મહેનમાં સૂતા છતાજ એને ઉપાડી સ્નાન
 ભૂરમણ સમુદ્રમાં નાંખી દેઉ । અથવા એને સૂતેલાનેજ અજગમની માફક
 ગળી જાઉ । અથવા અહિ આવીને સૂતેલા પુરુષને દું શી રીતે મારે !
 મનુ પણ ઘેર આવે તો તેની પરોણાગત કરવી યોગ્ય છે કેમ—સતપુરુષો
 આપણે ઘેર આવેલા શત્રુની પણ પરોણાગત મરે છે શુદ્ધ ગુરનો શત્રુ છે,
 અને મિત્રરાશી એ ગુરનું ગ્રામ્ય કહેવાય છે એમ છતા પણ શુદ્ધ જ્યારે
 મીનગણિએ આવે ત્યારે ગુર તેને ઉચ્ચ મ્થાન આપે છે માટે એ પુરુષ
 જમૃત ધાય ત્યા સુધી પોતાના જૂનોના ટોળાને મોનાવુ પછી જે દ્વિત
 લાગશે તે કરીરા

લક્ષમ એમ વિચાર કરીને ગયો, અને પાસદળનો ઉપરી જેમ તેને
 લાઇ આવે, તેમ ઘણા જૂનોના ટોળાને તેડી લાવ્યો તો પણ કન્યાનો
 રિતા જેમ કન્યા ન કરી નમર ધાસ્તિએ સુ રહે એ, તેમ તે પુરુષ પદે
 લાની માફજ સૂતો હતો તો જોઈ રાક્ષમે તિરમ્મરથી કહ્યું 'અરે અ
 મયા ! મૂ ! જોતારમ ! નિડર ! તું મારા મહેલમાંથી જ નીકળ ! નહીં
 તો મ્હારી સાથે લડાઇ કર ' રાક્ષમના એવા તિરમ્મર બરેનાં નયથી
 અને જૂનોના ડિનકિત ધ્વનિથી કુમારની ઉડ ઉડી મર્ધ પછી કુમારે
 મુસ્તીમાં છતાજ કહ્યું કે, 'અર રા તમરાજ ! જેમ જોજન કરતા માણ
 સમાં જો નમમાં અતરાવ કર્યો તેમ મુખે જુનેના ન્તારા જેવા જોક
 પગેલી માણમની નિભા ને કેમ બગ દ્યો ? ૧ ધમ્મી નિદ્ય કનાગે
 ૨ પકિનો બે કરનારા, ૩ વગર કારણે વિદ્રાવો છે કરાગ, ૪ નાનની

કથામાં અંતરાય કરનારો અને પ વગર કારણે રસોઈ કરનારો એ પાત્રે પુરૂષો અતિશય પાતકી છે. માટે મને ફરી જટ નિદ્રા આવે તે માટે મ્હારા પગના તળિયા તાજા ધીના મિશ્રણવાળા ઠંડા પાણીથી મસજ. ” કુમારના એવા વચન સાંભળી રાક્ષસે મનમાં વિચારું કે, “ આ પુરૂષનું ચરિત્ર જગત્ કરતા કાંઈ જૂના પ્રકારનું દેખાય છે. એના ચરિત્રથી ઇન્દુ હૃદય થરથર ધ્રુવે, તો પછી બીજા સાધારણ છત્રોની શી વાત ! ધણી આશ્ચર્યની વાત છે કે, એ મ્હારી પાસેથી પોતાનાં તળિયાં મસજવાની ધારણા રાખે છે. એ વાત સિંહ ઉપર અસવારી કરીને જવા લેતી છે. એનું નિડરપણુ કાંઈ અજાણ પ્રકારનું છે, એમાં કાંઈ શક નથી એનું કેવું જાણુ. સાદસિકપણુ ! કેવું જાણુ. પરાક્રમ ! કેવી ધીંઘાઈ ! અને કેવું નિડરપણું ? અથવા ઘણો વિચાર કરવામાં શુ લાભ છે ? સપૂર્ણ જગતને શિરોમણિ સમાન એવા સત્પુરૂષ આજ મ્હારો અતિથિ થયો છે, માટે એના કહ્યા પ્રમાણે હું એક વાર કરું. ”

એમ ચિતવી રાક્ષસે કુમારના પગનાં તળિયા પોતાના કોમળ હાથે ધી સહિત ઠંડા પાણીનડે થોડી વાર મસજ્યા, કોમળ કાળે જોવાય, સભળાય કે કદપના ! પણ કરાય નહી, તેજ પુણ્યશાળી પુરૂષોને સદજન્મા મળી આવે છે. પુણ્યની લીલા કોઈ જૂના પ્રકારની છે ! “ રાક્ષસ ચાકરની માફક પોતાના પગના તળિયા થાક વિના મસજે છે ” એમ જોઈ કુમારે તુરંતજ બેસીને પ્રીતિથી રાક્ષસને કહ્યું કે, “ હે રાક્ષસમજ ! તું મ્હોટો સદનશીલ છે, માટે જે કાંઈ મનુષ્યમાત્ર અને અજ્ઞાણ એવા મે કરેલા અપમાનની જ્ઞાને મારી આપ હે રાક્ષસમજ ! ત્હારી ભક્તિ જોઈ હું મનમાં ઘણો ખૂશી થયો. માટે તું વર માગ ત્હારું કાંઈ કષ્ટસાધ્ય કાર્ય હશે તે પણ હું ક્ષણમાત્રમાં કરીશ એમાં શક નથી ” કુમારના એવાં વચનથી અજાણ્ય પામેયો રાક્ષસ મનમાં વિચારવા લાગ્યો કે, “ સ્મરે ! આ તો વિપરીત વાત થઈ ! હું દેવતા છતાં મ્હારા ઉપર એ મનુષ્ય પ્રાણી પ્રસન્ન થયો ! મ્હારાથી ન બની શકે એવું કષ્ટમાધ્ય એ સદજન્માં સાધવા ઇચ્છે છે ! ઘણી આશ્ચર્યની વાત છે કે, નવાણું જળ દ્રવામાં પ્રવેશ કરવા ઇચ્છે છે ! આજ કદપરૂક્ષ પોતાની સેવા કરનાર પાસ પોતાનું-

વાહિન મેળાવા છડે છે. આજ સુધી પણ પ્રકાશને અર્થ બીજા પ્રાર્થના પ્રાપ્તિ કરવા લાગ્યો. હું શ્રેષ્ઠ દેવતા છું અને એ જે જે પ્રાપ્તિ માનવી છે તે શુ આપવાનો હતો. તથા મારા જેવા દેવતાને માનવી પામે માગવા જેવું તે શુ હોય. તે પણ મંત્રિ નાશુ મનમાં એમ વિચારી રાક્ષસે ક્રુર સ્વરથી ગરેર રિતે કહ્યું કે “જે બીજા વાહિન આપે, એવો પુત્ર ત્રણેકમાં પણ હર્ષિત છે તેવી હું માગવા છડી છતાં પણ ની રીતે માગુ ?” ‘હું માગુ’ એવો વિચાર મનમાં આવતાજ મનમાંના સહશુભો આ. “તો આપો” એવું કયન મુખમાંથી મળતાજ સંગીમાંના સર્વ સહશુભો પ્રશ્ન જાણે બચીજ કે શુ. જતા ગયે છે.

જેને પ્રકાશના માગવો (બાણ અને વાયક) બીજા પી. કનારા તો ખરાજ પગ તેમાં અગ્નિનય એ છે, પહેલો શરીરમાં પેમે ત્યારેજ પીડા મર છે, અને બીજાને તો જોના વારજ પીળ ઉત્તરને છે બીજા કનુ કરતા ધૂળ દનખી, ધૂળ મરતા વૃક્ષ હનક વૃક્ષ કરતા કપામ (૩) હનક કપાસ મરતા પનન દનખે, પનન કરતા વાયક દનખે અને વાયક કરતા વાયકો કનારા મરતા છે કેમ?—હે માતા! બીજા પામે માગવા જાય એવા પુત્રને તું જણીશ નહીં તથા તેજ માગમ આવે તો તેનો આશા ભગ મરનાર એવા પુત્રને તો મનમાં પણ ધારણ ન મર હો તો આવર ઉત્તર એવા હે રામાર કુમાર! તેટલા આર મ્હારી માગા બે દેહકે ન જાય એમ હોય તો હું કાર્તિક ત્હારી પામે માગુ.

સતસારે કહ્યું ‘અરે રાક્ષસરાજ! મનથી, વચનથી, માથાથી ધનથી, પાદમથી ઉત્તરથી અથવા કવનો ભોગ આપવાથી પણ તાર મન મવાન એવું મન તે હું જરૂર કરીશ’ તે માગણી મનમાં આ રથી કહ્યું “હે ભાગ્યશાળી શ્રેષ્ઠપુત્ર! એમ હોય તો તું આ નગરીનો મન થા હે કુમાર! ત્હારામાં સર્વ મહશુભો ઉત્કર્ષની રજા છે એમ નેધું તને હર્ષથી આ મહદ્ રાજ્ય આપુ છું તે જ પોતા બીજા માગે ભોગવ હું ત્હારે વશ થએલા છું માટે હમેશાં તારી પામે આકર જેવા અધને રીશ, અને વિર સદ્ધિ, દિવલોગ સેનાનો પશ્ચિમ તથા બીજા જે વસ્તુ નેધએ તે આપીત મનમાં શત્રુતા રાખનારા સર્વ રાગ્યઓ

મેં જડમૂળથી ઉમેડી નાખ્યા છે, માટે ખીજ અગ્નિ તો જળથી ઓલવા-
ય છે, પણ ત્હારો પ્રતાપ દૃષ નવો અગ્નિ શત્રુની સ્ત્રીના આસુના જળથી
વૃદ્ધિ પામે. હે કુમારરાજ ! મ્હારા તવા ખીજ દેવતાના સદાચર્યથી સપ-
ર્ણ જગતને વિશે ત્હારું હૃદયી ગાદક અંદર રાજ્ય ચાલે. લક્ષ્મીથી
ઘડી ગરામરી કરનારે તું આલોકમાં સામ્રાજ્ય ભાગવતાં છતાં, દેવા-
ગનાઓ પણ સ્વર્ગમ ત્હારી કીર્તિના ગીત ગાતી રહે. ”

‘હવે રતનસાર કુમાર મનમાં વિચાર કરા લાગ્યો કે, “ એ રાક્ષસ
મ્હારા પુણ્યના ઉત્તરથી મને રાજ્ય આપે છે. પૂર્વે મેં તો માત્ર મનિરા-
જની આગળ પરિશ્રદ્ધ પરિમાણુ નામે પાચમુ અપુત્રન લીધું, ત્યારે રાજ્ય-
ના અંદરનો નિયમ કયો છે? અને લમણ મેં એ રાક્ષસની આગળ પોતે
કપૂત કર્યું છે કે, ‘ જે તું કહીશ, તે હું કરીશ. ’ એમ મ્હોટું સંકટ
આવી પડ્યું ! એક તરફ ખાડો અને ખીજ તરફ ધાડ, એક તરફ વાઘ
અને ખીજ તરફ પર્વતનો કંઠા ખાડો, એક તરફ પારથી અને ખીજ
તરફ કાસો એવી કહેવનો પ્રમાણે હાલ મ્હારી સ્થિતિ થઈ છે. પોતાના
વ્રતને વળગી રહીશ તો રાક્ષસની માગણી કાકટ જશે, અને રાક્ષસની મા-
ગણી સ્વીકારીશ તો સ્વીકારેલા વ્રતનો ભંગ થશે હાય હાય ! અરે રતન-
સાર ! તું ઘણા સકટમાં પડ્યો. ’ અથવા ખીજને ગમે તેવી માગણી કરે
તો કાંઈ પણ ઉત્તમ પુરુષ, જેવી પોતાના વ્રતનો ભંગ ન થાય, તેજ
વાત કપૂત કરશે કારણ કે, પોતાના વ્રતનો ભંગ થાય, સારે બાકી શું
રહ્યું ! જેથી ધર્મને બાધ આવે એવી સરળતા શા કામની ? જેથી કાન
તૂટી જાય, એવું સોનું હોય તો પણ તે શા કામનું ? બધા સુધી દાંત
પડવાની વાત બનવાનો સમય નથી, ત્યાં સુધીજ વિચક્ષણ પુરૂષે કપૂર
ભક્ષણ કરવો. વિચક્ષણ પુરૂષોએ સરલતા, શરમ, લેભ વગેરે ગુણો શરીર
માદક બાહ્ય જલસા; અને સ્વીકારેલું વ્રત પોતાના હૃદય સરખું જાણવું.
તુમનો નાશ થએ આરાનું શું પ્રયોજન ? રાજનો નાશ થએ સુભટાનું શું
પ્રયોજન ? મૃત બગી ગયે નિસ્તાનું શું પ્રયોજન ? પુણ્યનો હાય થએ
ઓપવનું શું પ્રયોજન ? ચિત્ત શૂન્ય થએ શાસ્ત્રોનું શું પ્રયોજન ? હાય
કપાર્થ ગએ શત્રોનું શું પ્રયોજન ? તેમજ પોતાનું સ્વીકારેલું વ્રત અડિત

યએ નિન્ન અંશન, મુખ વગેરેનુ શુ પ્રોજન ? ”

સામાજિક કુમાર એવો વિચાર રી પ્રમને પરમ આદરથી તે ૧૨
અને સારસૂત્ર વચન કહ્યું તે આ રીતે — ‘ હે રાક્ષસતાજી ! તે કહ્યું તે
હરિત છે પણ પૂરે શુક પામે એ નિયમ મીના કે ~ મણા પાપોનુ
અનન્ન એનુ રાજ્ય મ્હાર ન સ્વીકારવુ યમ આ નિયમ એ બને નિ
રાધના હાથ તો નીચ દુખ આપે છે તેમા યમ તો આયુષ્યો અતેજ
દુખતાથી છે પણ નિયમ જ મધો માડી હમેચ્છ દુખાથી છે માટે તે
માપુરુપ ! મ્હારા નિન્નનો નિવડન બગ ન જા ! એનુ ગમે તે દુખમન મય
મને કહે, ‘ હું તે સીધા જ ” પત્રી રાદે રોધયા કહ્યું ‘ અરે મેકટ કે
બકમલ ર છે ? પહેલો માગણી નિષ્ફળ શુભારી હો મ્હારી પામે બીજી
માગણી પ્રાપ્ત છે ? અરે પાપી ! જેને માગે સમાગ આદિ પાપમ કરવુ પડે તે
રાજ્યનો ત્યાગ કરવો હચિત છે પણ દેવોએ આપેના મનનમા પાપ ને કા
થી દોષ ? અરે મન ! હું મનન રાજ્ય નેતા છતાં તું લેના આગમ કહે
છે ? અરે ! સુગંધી નૂન પાતા છતાં આપી “ બૂ-બૂ મેવો શસ્ત્ર ક
છે અરે મન ! તું ધણા મિત્રમ ની ન્હાર મહેનમા પમે માગ નિદ્રામા
સૂનો રહો ! મો મ્હારી પામેની પોતાના પગા તગિસા પણ મસગા ॥ ૧ ।
હે મરણને લોકે આનના ! મરે કહ્યું નચન દિતકારિ છતાં તુ માનતો
નરી, તો હવે મ્હાર કૃણાથી દોષના કેવા કડા કૃણ કે ? તે ને ’

એમ કહી શામ જીવપદ્ધતિ જેમ નિર્ભયલે મામનો કદમે ક્રિસ
ડીને જન, તમ કુમારો કદ અપહરીને આમશમા હની ગયા પત્રી
દોષથી મધને ન મળે એના રક્ષમે પોતાના હોડ મુખવતા સીધ પોતા
સસાગ સમુદા નાખવાની પેડે કુમારો ધોર મમુદા નાખ્યો તે વખતે
કુમાર આમશમાવી રી ! અપાર સમુદા જગમ નૈના પરવતી પેડે
પડ્યો સારે નજવાત જેવો વાકર અનાજ યો જાણે મૈતુકથીજ ક
હું ! પાતાળમા જઈ પાછો તે જગ હાર આપો જગનો મનાવજ
એવો છે પત્રી “ જ મન મમુદા અજડ (ગાવ) કુમાર સી રીતે ગ્હી
શ ? એમ નિચાગીનેજ કે શુ ? સહસે પોતાને હાથે કુમારને મમુ માની કા
દો, આ કહ્યું કે, ‘ ~ મહતુ ધર અને વિવેક ય એવા હે કુમાર ! તુ

કેમ કોઈક મરી જાય છે ! રાજ્ય લક્ષ્મીને કેમ અગીકાર નથી કર્મો !
 અરે નિધ ! હું દેવતા છતાં મેં ત્હાર નિંધ વચન કબૂત કર્યું, અને તું
 જે કાંઈ માનવી છતાં મ્હાર દિનકારિ વચન પણ માનતો નથી ! અર !
 તું મ્હાર વચન હજી જલદી કબૂલ કર. નહીં તો ધેખા જેમ વચ્ચને, તેમ
 તને પથર ઉપર વારવાર પછાડી પછાડીને યમને ક્ષેર મોટલી દ્વંદ્વ, એમાં
 અંશય લેશમાત્ર ગળીશ નહીં. દેવતાનો કોપ કોટક જતો નથી અને તેના
 પણ રાક્ષસનો તો નજ જાય. ” એમ કહી કોંઈ રાક્ષસ કુમરને પગે
 પકડી અને તેનું મુખ નીચું કરી તેને પછાડવા માટે ગિલા પાસે લઈ
 ગયો. ત્યારે સાદગી કુમારે કહ્યું “ અરે રાક્ષસ ! તું મનમાં ચિંત્વ ન
 ગળતા પોતાનું ધાર્ધું કર શું એ વાતમાં વારવાર તું મને પૂછે છે ? સ-
 તુરપોતું વચન તે એકજ હોય છે ”

પછી કુમારને પોતાના સત્ત્વનો ઉત્કર્ષ થવાથી આનંદ થયો. તેના શ-
 રીર ઉપરની રોમરાજિ ચિકિત્સક થઈ, અને તેજ તો કોઈથી ખમાય નહોં એવું
 દેખાવા લાગ્યું. એટલામાં રાક્ષસે જાદુગરની માફક પોતાનું રાક્ષસનું રૂપ
 સ્વરૂપે તુરંતજ દિવ્ય આભૂષણોથી દેહીખ્યાન એવું પોતાનું વૈમાનિક દેવ-
 તાનું સ્વરૂપ પ્રકટ કર્યું, અને મેઘ જેમ જળની વૃદ્ધિ કરે, તેમ તેણે
 કુમાર ઉપર પુષ્પવૃદ્ધિ કરી. પછી ભાટચારણની માફક કુમારની આગળ
 ઉભો રહી તે દેવતા જય જયકાર એકરો, અને આશ્ચર્યથી ચક્રિત થએલા
 કુમારને કહેવા લાગ્યો કે, “ હે કુમાર ! જેમ મનુષ્યમાં શ્રેષ્ઠ ચક્રવર્તી, તેમ
 તું સત્ત્વશાળી પુરૂષોમાં ઉત્તમ છે તું પુરૂષગત્ત અને અપ્રતિમ શરવીર
 હોવાથી પૃથ્વી આજ ત્હારવડે ખરેખર રત્નગભા (રત્નચાળી) અને વીર-
 વની થઈ. જેનું મન મેરુપર્વતની ચૂલાની માફક નિશ્ચળ, એવા તે ગુરૂ
 પાસે ધર્મ સ્વીકાર્યો એ બહુજ સારી વાત કરી ઇંદ્રનો સેનાપતિ હરિશે-
 ગમેલી નામે ઉત્તમ દેવતા બીજા દેવતા પાસે ત્હારી પ્રશંસા કરે છે,
 તે અગેખર છે. ”

દેવતાનું એવું વચન સાંભળી રત્નસાગર કુમારે આશ્ચર્યથી ચક્રિત થઈ પૂ-
 છ્યું કે, “ હરિશેગમધી નામે શ્રેષ્ઠ દેવતા જેમા કાંઈ વખાણવા જેવું નથી એવા
 મ્હારી કેમ પ્રશંસા કરે છે ? ” દેવતાએ કહ્યું. “ સામન, કહું. એ વખતે

એટલામા ચંદ્રશેખર દેવતાએ દુર્ગિએગનેથી દેવતાને સહજ ડોનુ-
કથી પૂછ્યું કે, “સંપૂર્ણ જગત્માં લોભના સપાટામા ન આવે એવો કોઈ
ત્રવ છે? અથવા ઈંદ્રાદિ પણ લોભવશ થાય છે, તો પછી ખીજની
વાત શી? જેણે ઈંદ્રાદિકને પણ સહજમા ઘમ્ત દામ જેવા વશ કરી
લીધા, તે લોભનું ત્રણે જગત્માં ખરેખર અદ્ભૂત એટલવ સામ્રાજ્ય છે.”

પછી નૈગમેથી દેવતાએ કહ્યું “હે ચંદ્રશેખર! તું કહે છે તે વાત
ખરી છે, તો પણ એવી કાંઈ પણ ચીજ નથી, કે જેની પૃથ્વીને વિષે
મિલકુલ સત્તાજ ન હોય. હાલમાં ઐશ્વર્ય શ્રીવત્સાદનો રત્નસાર નામે
પુત્ર પૃથ્વી ઉપર છે, તે કોઈ પણ રીતે લોભને વશ થાય તેન નથી એ
વાત મિલકુલ નિસશય છે. તે રત્નસાર કુમારે ગુરૂ પામે પરિગ્રહ પરિ-
માણુ વ્રત ગ્રહણ કર્યું છે. તે પોતાના વ્રતને એટલે દહ વળગી રહ્યો છે
કે, જેને સર્વ દેવતા અથવા ઈંદ્ર પણ ચલાવી ન શકે! હર સુધી પ્રસરી
ગેહલા અપાર લોભરૂપ જળના મદા પુરમાં ખીજ સર્વ તુલ્ય માદક વ-
હેતા જાય એવા છે, પરંતુ તે કુમાર માત્ર કાળી ચિત્રાવેલિની માદક
પલળે નહીં એવો છે,” જેમ સિંહ ખીજનો હોંઘરો સહન કરી શકતો
નથી તેમ નૈગમેથી દેવતાનું વચન ન સહન કરતારો ચંદ્રશેખર દેવતા
ત્હારી પરીક્ષા કરના માટે આવ્યો. પાજરા સહિત પોપટને તે હરી ગયો
નથી એક મેના તેણે તૈયાર કરી. એક શૂન્ય નગર પ્રકટ કર્યું, અને એક
ભયકર રાક્ષસ રૂપ ધારણ કર્યું તેણેજ તને સમુદ્રમા ફેંક્યો, અને ખીજ પણ
ધાત્તી ઉપજાવી પૃથ્વીને વિષે રત્ન સમાન એવા હે કુમાર! તેજ ચંદ્ર-
શેખર દેવતા હું છું. માટે હે સત્યરૂપ! તું મ્હારા આ સર્વે દુષ્ટ ફૂલની
મારી આપ. અને દેવતાનું દર્શન નિષ્કળ જતું નથી, માટે મને કાંઈક
આદેશ કર ” કુમારે દેવતાને કહ્યું. “શ્રીધર્મના સમ્યક્ પ્રસાદથી મ્હારાં
સર્વ કાંચો સિદ્ધ થયા છે માટે મ્હારે ત્હારી પાસે માગવા જેવું કાંઈ
નથી, પરંતુ હું શ્રેષ્ઠ દેવતા! તું નદીશ્વર આદિ તીર્થાને વિષે યાત્રાઓ કર
એટલે તેવી ત્હારા દેવતાના ભવની સદ્ગુણતા થશે ”

ચંદ્રશેખર દેવતાએ તે વાત કબૂલ કરી, પોપટનું પાંજરું કુમારના
હાથમાં આપ્યું, અને કુમારને ઉપાડી ઝટ કનકપુરીમાં મૂક્યો. પછી રાજ

આદિ મેઝેડી આગળ હુમારો મદિમા પ્રકટ મહીને ચદ્રજેખર દેવતા
ઝટ પોતાની જગ્યાએ ગયો પત્રી રત્નમારે મોઢ પળ રીને ગમ્મડી પ
રનાનગી લીરી, બો જન્ને સ્ત્રીઓ સાથે નર્ડ પોતા ॥ નગર તગ્ધ પ્રયાણ
કયું મામત મની વગેર રાત ॥ લોકો કુમાડી સાથે તેને પડોઆડના
આપ્યા તેથી માર્ગમાં જાણુ પુરો પછ રત્નમા ને રાજપુત મમજના
લાખ્યા મામા આનના ગમ્મડોએ ઠેકાણે દેખણે રત્નમારનો મત્કાર
કયા વખત જતા કુમાર ડેટને વિગે ગ્લરિયાપુત્રીમા આસી પડોએ
સમરવિદ્ધ રામ પશુ રત્નમાગની આસી નહિનો ચિત્તાર નર્ડ ધણા રો
હોડી સાથે સામે અ મો પત્રી જાએ તથા વસુસાર આદિ ન્ડોડા
જેઠીઆઓએ ધણી ન્હાની સાથે કુમારનો નમીમા પ્રવેશ મારો પૂર
પુણડી પડના કરી અપ્પુન જે ॥ રાખર આ રસ કાર માફિ વિનિ
કરો થઇ ગયા પત્રી ઉપિત દય કરામા ચતુ મેસ પોપર રત્નમાર
કુમારનો મમજ ટતાત રામ વગેરે મોમની આગળ કલો કુમારુ આ
મનગરી મત સાભળી જા નોર સન લોગ ચળીન થ ॥ અને કુમારના
વખાણુ પ્રા નખ્યા એક વમતે વિદ્યાનદ ॥ ગુરગજ દયામા
મમરસયા રત્નમાર કુમા, રામ વગેરે મોમ નેનો વળા પ્રસ મા
તપેડી ગયા આસી મદાજે ઉચિત મેના અપી પત્રી રામજે આ
પ્રા પાના રત્નમાર હુમરો પ્રમમ ચુત માર જો પૂરો ત્યારે ચાર
મનના ધણી એસ વિદ્યાન આચાર નીને પગાળે કા ॥ ૧૦૫ —

“હ મ ના રાજપુત નારમા ધાર્યા મહા ॥ બો ચુત એનો
શ્રીમાગમે રાજપુત દલા એક શ્રેષ્ઠી ॥ બીજે મનિપુત્ર મને ન મે
હનિવપુત્ર એવા નખા રાજપુતના મેજા દતા ધર્મે અર બો મમડા
લેમ લતાલ નાને ૭, તેમ તે નજે મિત્રોડી રાજકુમાર મર્તિમત ઉત્સજ
મરગો મેળનો દનો ચરમા લનિવપુત્ર જે દનો તે મેળાના નથ વિ
મેનુ કર નાચર્ય મેડ જડમૂ પેસ પાતાડી નિવ મ્મો દનો બો
નનો મા ॥ આસો દનો એ નખને ગણીના મરેમા મોઢ ચોર ખા
તર પાડુ નુ નાએ તે સગે ચોડી ॥ માવ મદિત પડડો કો ॥ પા
મેસ મનજે ચોરે શ્રી હા ॥ ગાવમો અપેસ કયે શ્રી હા ॥

ચક્રાવતારા લોકો તે ચોરને વધ કરવા લાઇ જવા લાગ્યા. એટલામાં દા.ગુ
શ્રીસારકુમારે દરિયાની માફક ભયભીત આમથી આમનેમ વેતના તે ચો-
રને જોયો. “ મહાગી માતાનુ કવ્ય કરણુ કરનારો એ ચોર છે, માટે હું
એનો પોતે વધ કરીશ. ” એમ કહી તે વધ કરનાર લોકોની પાસેથી ચો-
રને પોતાના તાળામાં લઇને કુમાર નગર બહાર ગયો. દિવના ઉદાર અને દ-
યાળુ એવા શ્રીમાકુમારે ‘કરીથી ચોરી કરીશ નહીં. ’ એમ કહી કોઇ ન
બાણે એરી રીતે ચોરો છોડી દીધો. સત્પુરોની આપણી પુરુષને વિશે
પણુ અદ્ભુત દેવ હોય છે. સદે મનુષ્યોને બધા દેહોને પશુ નિવ હોય
છે. અને પાત્ર શત્રુ પણ હોય છે. તેમ કુમારને પણ હોવાથી કોઇએ
ચોરને છોડાવવાની વાત રાજ્યને કાને નાંખી. ‘ આત્મામંગ કરવો એ રા-
જ્યનો શત્રુ વિનાનો વધ કહેવાય છે. ” એમ હોવાથી રાજ પામેલા રાજ્યએ
શ્રીમારનો ધણો તિરસ્કાર કર્યો. તેથી ધણો દુઃખી થએલો અને રાજ પા-
મેલો શ્રીમાર ઝડ નગરથી બહાર નીકળી ગયો.

માની પુરો પોતાની માનકાનિને મરણ કરતાં વધારે અનિષ્ટ ગણે
છે. જ્ઞાન, દર્શન અને યાત્રિ લેમ ભવ્ય હવેને આવી મજે, તેમ કહેવાં
મિત્રના રાખનારા ત્રણે મિત્રો શ્રીમારને આવી મળ્યા. કેમકે—સદેશો
મોઢલનો પડે ત્યારે દુનની, સંકટ આવે બાંધવોની, માથે આપણ આવી
પડે ત્યારે મિત્રોની અને ધન જતુ રહે ત્યારે સ્ત્રીની પરીક્ષા હરાય છે.
માર્ગમા જગલ આગ્યું ત્યારે તે ચારે જણા એક સાથેના સાથે ચાલતા
હતા, પણ કર્મગતિ વિચિત્ર હોવાથી સાર્યથી બૂલા પડ્યા છુદા તૃપાથી
પીડાયલા એવા તે ચારે જણા ત્રણ દિવસ સુધી ભગી ભગીને છેવટે એક
ગામમા આવ્યા, અને ભોજનની તૈયારી કરવા લાગ્યા. એટલામા જેનો
ભવ થોડો ખાટી રહ્યો છે એવા કોઈ જિનકલિપ મુનિરાજ તેમની પાસે
નિહા સેવાને તથા તેમને ઉત્કૃષ્ટ વૈભવ આપવાને સારૂ આવ્યા. રાજકુ-
માર અમ્માએ ભદ્રક હોવાથી તેણે ચઢને માથે મુનિરાજને શિક્ષા આપી.
અને ભોગદ્વા કર્મ ઉપાર્જ્યું. મુનિરાજને શિક્ષા આપવાથી જે મિત્રોને
આનંદ થયો. તેમણે મન વચન કાયાથી દાનને અનુમોદના આપી અથવા
લીજ છે, સરખા મિત્રોએ સરખું પુણ્ય ઉપાર્જન કરવું હવિત છે. “ સર્વ

આપો એવે યોગ ફરી વાર અમને મ્હાથી મળ્યાનો ? આ પ્રમથે તે
 જ તે મિત્રાએ પોતાની અવિ નદા જલ્પનાનો માર કહ્યે નયન નહિ
 દર્શાવુનો સ્વભાવ તુચ્છ હતો, તેથી તે વાનો વળને પોતો
 કે નહિ કુમાર અમો ધણી ભુજ તાગી છે માટે અમાર સાથે વાદ
 તો એ પોતી મહિમા લક્ષિપુત્રે નામ વનમા અત્યંત કરીને લો
 ગાન ય મન ગાધુ પછી રાત્રે બોના-ગાથી તે પોતપોતાને વ્યાપક
 ગયા, અંતે ભુક્ષી થયા મનમ મુલ્યગા તે ચાગ જલ્પના રાગ-મારને
 નામ એવિ પુત્રો મેવિય મત્રિપુત્રને મનીષ, અને લક્ષિપુત્રને શુભ
 રોન મમેમ પાતે મળ્યુ અનુક્રમે તેઓ પોતોગાન પ બોમરી મ ના
 પામના મત્પાત વાના પ્રમાણથી ધીસાર કુમાર રત્નમાર થયો શ્રેષ્ઠપુત્ર
 અને મત્રિપુત્ર રત્નમાર નીચો થઈ નમકે કહ્યે કમ્પથી સ્ત્રીમત્ર પ્રાત
 રાત્રે ક લક્ષિપુત્ર મોપક થયો કારણ જાનમાં અતસપ મ પાથી તિર્થવ્ય
 પછ મને છે પોપત્રમા ને ધણી ચતુ નાદેખાર છ તે પૂરતરે નાની પડ
 માન દીવુ દત્ત તેનું ફગ છે શ્રીમારે છાગરેતે ચોર તાપસ મન પાગી ર
 તમા પોતમામ્ય કરનામ અન્યુક દેવના થયો "

રાગ આદી લોગ મુનિમળના એવા નયન માંભળી પાત્રાને વિશે
 વજ્રા આગવત થયા અને મચ્છુ દકારે તૈનધર્મ પાગત લાગ્યા દીપ્ત
 છે તત્તરુ ગાન થાય ત્યારે મેળુ આનન્દ કરે ? મત્પુરોનો મ્હાવ મ
 મમગ્ધો જગત્માં આગે છે કેમકે સુર ભેમ અધમાર ને પ્રદી ભોમો
 મ માર્ગે લગડે છે તેમ મપરો પથ અવમા દૂર કરી નામ
 ને મ મા લગડે છે પજા પુષ્પગાળી રત્નમાર કુમાર પેત ની બે અ
 જો ની ગાયે મિત્ર મ નેટ લોગ ભેગના પોતાના બાળ્યમીત્ર મન ને
 ને તેટલું મળી મયથી નુજ મુદિતગા રત્નમારે વમ અંતે રાગ એ
 પુકાર્યોજ ગાનમા જાધા આદે તેથી રીને મચ્છુ પ્રમાર માના
 કુમાર રમ્યા આ નીપવાત્ર ને, અરિદતની કરાવી મોનાની તથા રત
 ની રતિનાઓ તેમની પ્રતિજ્ઞા નિભાવે, નુર્વિધ નવનું નમ
 બાળ નીકળે કપર કામ રાગ મ ને કુયો મિ મજ ની કરે ગો
 દા ને ના એ ને દુર્ગુ ના ન કુમારનું રત્નમારથી તેથી બે બો

પણ કુમાર સરખીજ ધર્મનિષ્ઠ થઈ. સત્પુષ્પોની સાથે સદ્વાસ કરવાથી શું ન થાય ? પછી રત્નસાર કુમાર આયુષ્ય પૂરૂ થયું ત્યારે એ સ્ત્રીઓની સાથે પડિત મરણવડે દેહ છોડીને બારમા અચ્યુત દેવલોકે ગયો. શ્રાવકને એ ગતિ ઉદ્દૃષ્ટ કહી છે. રત્નસારનો જીવ ત્યાંથી સ્થવી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં અવતરશે, અને જૈનધર્મની સમ્યક્ પ્રકારે આરાધના કરી શીઘ્ર મોક્ષ મુખ પામશે. ભગ્ય જીવોએ આ રીતે કહેલું આશ્ચર્યકારી રત્નસાર કુમારનું ચરિત્ર બરોગર ધ્યાનમાં લેવું, અને પાત્રદાનને વિષે તથા પરિચલ પરિમાણ વ્રત આદરવાને વિષે ધણીજ યત્ન કરવો આ રીતે પાત્રદાન ઉપર અને પરિચલ પરિમાણ ઉપર રત્નસાર કુમારની કથા કહી.

પ્રિવેશી પુરુષ સાધુ આદિનો યોગ દોષ તે ઉપર કહેલી રીતે દર-રોજ વિધિ પ્રમાણે અવશ્ય પાત્રદાન કરે. તેમજ ભોજનને વખતે અથવા પહેલાં આવેલા સાધર્મીઓને પણ શક્તિ પ્રમાણે પોતાની સાથે જમાડે કારણ કે, સાધર્મી પણ પાત્ર કહેવાય છે સાધર્મી વાન્મથ્યનો વિધિ વગેરે આગળ આવશે. તેમજ ખીજ પણ બીખારી વગેરે લોકોને ઉચિત દાન આપવું. તેમને નિરાશ કરી બાધા કાઢવા નહીં. કર્મજન્ય કરાવવો નહીં. ધર્મની હીલના પણ ન કરાવવી. પોતાનું મન નિર્દય ન રાખવું ભોજનને અવસરે દાર બધ કવું, વગેરે એ મ્હોટા અર્થવા દયાળુ પુરુષોનું લક્ષણ નથી. સામગ્રવામા પણ એમ છે કે, ચિત્રદ્રુને વિષે ચિત્રાગદ ગજ હતો. તેના ઉપર ચઢાઈ કરનાર શત્રુની સેનાએ ચિત્રદ્રુ ગટને ઘેરી નાખ્યો. શત્રુઓની અંદર પેસવાની ઘણી ધાસ્તી રાખતા જતાં પણ ચિત્રાગદ રાજ દરરોજ ભોજનને વખતે પોણનો દરવાજો ઉઘડાવતો હતો. તે મર્મની યાત ગણિકાએ જાહેર કરવાથી શત્રુઓએ ગઢ તાબામાં લીધો. એવી રીત છે માટે શ્રાવકે અને તેમા પણ વિશેષ કરી ઋદ્ધિવંત શ્રાવકે ભોજનને વખતે દાર બધ કરવા નહીં. કેમકે—કોણ પોતાનું ઉદરપોષણ કરતો નથી ? પરંતુ ધણી જીવોને નિર્વાક ચલાવે તેનીજ પુરુષના ગચ્છા છે. માટે ભોજન વખતે આવેલા પોતાના બાધવ આદિને જરૂર જમાડવા. ભોજનને વખતે આવેલા મુનિગજને ભક્તિથી, યાચકને શક્તિના અનુમારથી અને દુખી જીવોને અનુકંપાથી યથાએચ સતુષ્ટ કર્યા પછીજ મ્હોટા પુરુષોને

બોજન કરવું ઉચિત છે

આગમમા પણ શું છે કે—મુશ્કાત બોજન કરના હાર મધ કંઠે નહી, કેમકે જિરોદોએ આવડેને અનુક પાલનની મનાઇ કહી નથી આરંભ કરવું જરૂરમુ મા છવોનો મમુ ૧૧ દુ ખથી હે ન ચએનો લેઈ નાત જાનની અથવા ધર્મની મનામા તજાન ન રાખતા દ્રવ્યથી અનાદિ લેને તથા બાવરી મન્માર્ગે વગાડીને યથાગતિ અનુક પા કરવી શીમમવતી આદિ મૂનોમા આરંભના વલુનને પ્રમતે “અનુઅઆરા” એતુ રિમે પશુ દહ આરંભે માધુ આદિ લોકોને પ્રવેશ કરવા માટે હમેશા હાથ લાગે છે. આપના’ એમ કહ્યું છે તીથકરોએ પશુ આરંભકિ લાન લઈ દીન લોકોનો ઉદ્ધાર કર્યો. રિક્ત જાતે પશુ પોતાના ગરમાના મન લોકોને નમ્ય રિના ૥ કયા તેથી તેના નામો સવત્ર આનો દુમગ આદિ અપત્ર આવી પડે ત્યારે અપાથ લોકોને મજા આપવાથી ધની કુળામિ થાય છે કેમકે—જિવિની રિનય કપથી, મુબટની મનામો મમય આપવાથી, મિત્રી આપાનો પ્રમગ આપવાથી અને જાની દુર્મિ, પડવાથી પીડા થા ૭ સવત્ર ૧૩૧૫ મે વર દુકાગ પડે ત્યારે ગદેશ્વર નમ મા રહી ૧ શીમાનજાનના જગુલાદે એમોનાર નાવનો રાખી જા આપુ કહ્યું છે કે—કુમાગ પડે છેને હમીરે જાર વીમગદેરે આર, મા દગાદે ગેમીમ અને જગુલાદે હજાર મૂકા ધનાના આપ્યા તેમ, અનુરિપુર પાટણમા મિધાક નામે એમ મોટો સરદાર થયો તેજે અમ, ગજ મૂકા મહુપ અદિ ધની નાદિ દુપાર્ત કરી અવત્ર ૧૪ એ ૧૧ તેજે માક મરિશ નાલાં, અરે મદાવાનાએ કરી એમ વખતે તેજે નેનિનોના મેવા નાગી આવના કાળમા નાદિ પવન નું ન લાન જા પુ અંતે બે લખ મમુ ધાય એમુ કરી રા ૩ તેથી નાદિ ૧૧ નાવની નેજથી તેજે ધજો લાખ થયો ત્યારે મોટી ૧૧ નાદ મનુ ૧૧ ૧૧) અપાથ લોકોને આપુ દાનગ જીવન રોગવા હાલ નામો ૧૫ ૧૧) જિનમરિશ દ્રવ્યવા શીમા ૧૫ ૧૧) તથા મી ૧૫ ૧૧) મેમના પગલા આપના ૧૧) આ ૧૧) આ ૧૧) તેના ૧૧) ૧૧) ૧૧) ૭ મારે મારે નિતે કરી બોજન રાખને આરંભ અનુ

પામન કરવું. દરિદ્રી મૃત્યુ પશુ ધરમાં અજ વગેરે એકું કરવું કે, જેથી કાંઈ ગરીબ આવે તો તેની યથાશક્તિ આસનાવાસના કરાય. એમ કરતાં તેને કાંઈ બહુ ખર્ચમાં કિતરવું પડતું નથી કારણ કે, ગરીબ લોકોને યોગમાં પણ સતેષ થાય છે. કેમકે—કોળિયામાંથી એક દાણો નીચે ખરી પડે તો તેથી હર્થતા આધારના શુ ઓછું પડવાનું હતું? પણ તે એક દાણા ઉપર ઈડીતું તો આપુ કુટુંમ પોતાનો નિર્વાહ કરી શકે છે. બીજું એવો નિરર્થ આધાર ઉપર કંટકી ગીતે ડિંગિત અવિક લેવાર જ્યો હોય તો તેથી સુપાત્રનો યોગ મળી આવે શુદ્ધ દાન પણ અપાય છે.

તેમજ માતા, પિતા, બાલક, ખેડૂન, પુત્ર પુત્રીઓ, પુત્રની સ્ત્રીઓ, સેવક, ગ્જાન, બંધનમાં રાખેલા લોકો તથા ગામ વગેરે જનવરો આંતરે દિશિન ભોજન આપીને, પંચ પરમેશ્વરનું ધ્યાન કરીને તથા પચ્ચખાણનો અને નિયમનો બરોબર ઉપયોગ રાખીને પોતાને સદતુ હોય તેવું ભોજન કરવું. કહ્યું છે કે—ઉત્તમ પુરુષોએ પહેલા પિતા, માતા, આજક, ગર્ભિણી, વૃદ્ધ અને રોગી એમને ભોજન કરાવીને પછી પોતે ભોજન કરવું ધર્મના બદલ પુરુષ સર્વે જનવરોની, તથા બંધનમાં રાખેલા લોકોની સાર સંભાળ કરીને પછી પોતે ભોજન કરવું, તે પિતા ન કરવું હવે જે વસ્તુનું સાત્ત્મ હોય તે વસ્તુ વાપરવી આધાર, ખાણી, વગેરે વસ્તુ સ્વભાવથી વિરુદ્ધ હોય તો પણ કોઈને તે માફક આવે છે, તેને સાત્ત્મ્ય કહે છે જન્મથી માંડીને પ્રગણ્યુશર વિષ બદાણુ કરવાની ટેવ પાડી હોય તો તે વિપજ અમૃત સમાન થાય છે અને ખરેખર અમૃત હોય તો પણ કોઈ વખતે ન વાપરવાથી પ્રકૃતિને માફક ન આવતું હોય તો તે નિષ માફક થાય છે એવો નિયમ છે, તથાપિ પચ્ચ વસ્તુનું સાત્ત્મ્ય ન હોય તો પણ તેજ ઉપયોગમાં લેવી, અને અપચ્ચ વસ્તુનું સાત્ત્મ્ય હોય તો પણ તે ન વાપરવી. “અત્રિષ્ટ પુરુષને સર્વે વસ્તુ કિતકારી છે ” એમ સમજી કાળકૃત નિયમ બદાણુ ન કરવું વિપશાન્તનો જાણુ પુરુષ મુશિક્ષિત હોય તો પણ કોઈ વખતે નિષ ખાવાથી મરણ પામે છે. તેમજ કહ્યું છે કે—જે ગણાની નીચે કિતર્યું તે સર્વે અશન કહેવાય છે માટે કાલા લોકો ગણાની નીચે કિતરે ત્યાં સુધી લાણુ માત્ર સુખને અર્થે નિવૃદ્ધાની લોચુપતા રાખ-

ચાકાળ અને પ્રતિત લોકોની નજર પડતી હોય તેવી જગ્યાએ ભોજન કરવું નહીં. તેમજ ભાગેલા અથવા અગ્નિ વાસણમાં ભોજન કરવું નહીં. અપવિત્ર વસ્તુથી ઉત્પન્ન થએલું, ગર્ભદત્તા વગેરે કરનાર લોકોએ નિએલું, રજસ્વળા સ્ત્રીએ સ્પર્શ કરેલું, તથા ગાય, શ્વાન, પક્ષી વગેરે છોડોએ સુઘેલું એવું અન્ન ખાવું નહીં. જે ભક્ષ્ય વસ્તુ ક્યાંથી આવી ? તેની ખબર ન હોય, તથા જે વસ્તુ અજ્ઞાતી હોય તે ખાવી નહીં. એક વાર સંધેલું અન્ન ફરી વાર ઉત્તુ કર્યું હોય તો તે પણ ન ખવું. તથા ભોજન કરતી વેળાએ “બચ બચ” એવો શબ્દ અથવા વાંકું ચૂંકું મોં કરવું નહીં.

ભોજન કરતી વખતે આમપાસ રહેલા લોકોને ભોજન કરવા બોલાવીને પ્રીતિ ઉપગતવરી પોતાના ઘટ દેવનું નામ ઝમરણું કરવું. તથા સરખું, પહોળું અને ઘણું નીચું ઉચું નહીં એવા ફિગર આસન ઉપર બેસીને પોતાની માશી, માતા, બહેન અથવા સ્ત્રી વગેરે લોકોએ રાધેલું તથા પવિત્ર અને ભોજન કરેલા લોકોએ આપરથી પીરશેલું અન્ન એકાંતમાં જમણે સ્વર વડેનો હોય ત્યારે ખાવું. ભોજન કરતી વેળાએ મૌન કરવું, તથા શરીર વાંકું ચૂંકું ન રાખવું, અને પ્રત્યેક ખાવા યોગ વસ્તુ સૂચના; કેમકે, તેથી દૃષ્ટિદોષ ટળે છે. ઘણું ખાકું, ઘણું ખાટું, ઘણું ઉત્તુ તથા ઘણું ઠંડું અન્ન ખાવું નહીં. શાક ઘણું ન ખાવું, અતિશય મીઠી વસ્તુ ન ખાવી તથા રૂચિમ્મર વસ્તુ પણ ઘણી ન ખાવી. અનિશય ઉત્તુ અન્ન ખસેલો નાશ કરે, અતિશય ખાટું અન્ન હૃદયોની શક્તિ ઓછી કરે, અતિશય ખાડ અન્ન નેત્રોને વિચાર કરે, અને અતિશય ચીકણું અન્ન ગ્રહણીને (કોદામાની છડી કોથળીને) બગાડે કડવા અને તીખા આદારથી કહેલો, તૂગ અને મીઠા આદારથી પિત્તનો, મિતગ્ધ અને કોણુ આદારથી વાસુનો તથા ઉપવાસથી બાકીના રોગોનો નાશ કરવો જે પુષ્પ શાક ભાજી બહુ ન ખાય, ધીની સાથે અન્ન ખાય, દૂધ આદિ ચીકણી વસ્તુ એવે, બહુ પાણી ન પીએ, અછાલું જાત ભોજન ન કરે, મૂળ તથા વિદાહી વસ્તુ ન એવે, ચાલતા ખાય નહીં, અને ખાધેલું પચ્યા પછી અવસરે ભોજન કરે, તેને શરીરે રોગ કદાચ થાય તો બહુજ

થોડો થાય

નીનિના જાણુ પુરો પથમ મરુર, વચ્ચે તીજુ અને છેડે જુ
એતુ ફુર્જા પી મૈનો સરજુ બાજા ઈંડે કે ઉતાવળ ન કરતા પ્રથમ
મથુર અને સિંગર રમ બક્ષણ કરવા મધ્યે પાતળા ખાદ્ય અને ખગ
રસ બક્ષણ કરતા, તથા અને કાના અને તીમા ગમ બક્ષણ કરવા પુર
પ પહેના પાતળા ગમ મધ્યે રડવા રથ અને અને પાંખ પાતળા રસને
આહાર કરવો તેથી જળ અને આરોગ જળવાન છે જોજનની શરૂઆત
મા જળ પીએ તો અગ્નિ મંદ થાય, મંદબાળમાં પીએ તો રમાનન મા
ફક પુષ્ટિ આરો, અને અને પીએ તો વિષ માફક નુકશાન કરે' માથમે
જોજન કરી રજા પછી મન રમથી ખરડાવના હાથે એક પાળીતો ગંગો
દરોજ પીતો પાળી પશુની માફક ગમે તેટલું ન પીતુ એકું રહેતુ પશુ
ન પીતુ તથા જોમેથી પાન ન પીતુ કેમકે પાળી પરિમિત પીતુ તેજ
દિનમગી છે જોજન કરી ગજા પછી જીને હાથે જે માનો, જામા હાથ
ને અથવા નેત્રો અમ ન કરો પરતુ દલાખને માટ મે દીવણો દાથ
લગાડતા છુદિનાળી પુરવે જોજન કરી ગજા પછી ટેલીક સર સુની
ગી તુ રંગ, મનમૂલો ત્યાગ, બાગ ઉપાલો મેમી રહતુ, નાતુ નગે
કરત નહા જોજન કયા પછી તુરજ જેમી રહે તો પેટ જેથી જુ થાય,
અનો સુષ રહ તો જાગી જલિ થાય, જમે પાસે સુષ હ તો આયુષ
વરે અને રોડે તો મૃત્યુ માયુ આવે જોજન કરી રજા-પછી તુ ન જમે
પામે સુષ હેતુ, પશુ ઉધતુ હી અથવા મો પમના ચાનતુ આ રીતે
જોજનનો નૈમિક વિધિ કલ્પા છે નિદાનમા રહેતો વિધિ પીએ પ્રમાણે છે —

સુશ્રાવે વિનય વિજય અને પરિસમિત એવા આદારરહે પો
તાનો નિવાહ કરનારા એવા હાર છે આરો નાધુ પી માફક મર મર અ
થવા મર અન નામ ન કરતા ઘણી ઉતાવળ અથવા રજુ સ્થિતતા ન
ખના પીને તથા અથવા મિદુ ન પા નાં તથા મન રચન ગાળી
ખરામ શુભિ પછી એ રીતે ઉપયોગથી જોજન કરતુ

જે પી ગાી જે ગાના મમમા ઉજાથી વેપની મુજિ દોર કે ને પ્ર
મદો નામ ૩૫ થ ચનારનો માટે પ્રાપ્તઓ આદાર રજો ૭ અ ૫

ગુરુઓએ પોતાને અર્થે કરેલું તીર્થ, કડવું, તૂટે, ખાટું, મીઠું 'અથવા ખાર એવું જેવું અત્ર ગમે તેવું સાધુઓએ મીઠા ઘૂતની માફક બાજણ ક-રવું. તેમજ રોગ, મોટનો ઉદય, સ્વ-ન વગેરેનો ઉપસર્ગ થએ છને, છવદ્યાનું સ્વપ્ન કરવાને માટે તપસ્વાને માટે તથા આયુષ્યનો અંત આવે અરીસો ત્યાગ કરવાને અર્થે આધારનો ત્યાગ કરવો.

એ વિધિ સાધુ આશ્રયી હોવા આવક આશ્રયી વિધિ પણ ચલાવે, બનયુનો. ખીજે સ્વર્ગ પગ કર્યું છે કે—વિવેકી પુરૂષે શક્તિ હોય તો દેવ, સાધુ, નગરનો સ્વામી, તથા અન્યન સંકટમાં પડ્યા હોય, અથવા સૂર્ય ચંદ્રને ગ્રહણ હોય ત્યારે બોજન કરવું નહી તેમજ અશ્વલ્યથી રોગો ક્રમત થાય છે માટે અશ્વલ્ય, નેત્રવિકાર વગેરે રોગ થયા હોય તો બોજન કરવું નહીં કહ્યું છે કે—તાવની સરઆતમા શક્તિ જોઈ ન થાય એટલી ક્ષતિ કરવી પગ વાયુથી, ધાકથી, ક્રોધથી, શોકથી, કા-મગિનરથી અને પ્રકાર થતાથી ઉત્પન્ન થએલા તાવમાં લાઘવ કરવી નહી. તથા દેવ, ગુરુને વંદના-ક્રિયા યોગ ન હોય, તીર્થને અથવા ગુરુને વંદના કરવી હોય, વિશેષ વન પચ્ચખાણુ લેવા હોય, મ્હોટું પુણ્યકર્મ આરંભવું હોય તે દિવસે, તેમજ અષ્ટમી ચતુર્દશી વગેરે મ્હોટા પર્વના દિવસે પગ બોજન કરવું નહી. માસખમણ વગેરે તપસ્યાથી આસોકમાં તથા પરવાના ઘણા ગુણ ક્રમત થાય છે કહ્યું છે કે—તપસ્યાથી અ-સ્થિર ગર્ભ હોય તે સ્થિર, વાંકું હોય તે સરળ, દુર્લભ હોય તે સુલભ તથા અપાઘ હોય તે સુપાઘ થાય છે. વાસુદેવ, ચક્રવર્તી વગેરે લોકોનાં તે તે દેવતાને પોતાનો સેવક બતાવવા વગેરે ઈલેકોકના કાર્યો પણ અહમ વગેરે તપસ્યાથીજ સિદ્ધ થાય છે; પણ તે મિના સિદ્ધ થતાં નથી. આ રીતે બોજન વિધિ હોવા છે.

સુઆવક બોજન કરી રહ્યા પછી નવકાર સ્મરણ કરીને બેઠે, અને ચેલવદન નિવિરોધે દેવને તથા ગુરુને યોગ હોય તે પ્રમાણે વાદે. આસ મે ગાથામા સુપત્તદાણાદ્વજ્જીતીય એ પદમા આદિ શબ્દનુ ગ્રહણ કર્યું છે, તેથી એ સર્વ વિધિ ગ્રંથોએ એમ બાણવુ.

હવે ગાથાના ઉત્તરાર્ધની વ્યાખ્યા કરીએ છીએ—બોજન કરી રહ્યા

પડી વિમલરિમ અથા નચિ મલિત પ્રમુખ પન્નાખાણુ ગુરુ ગગનમે
 એ વાદણા રુને મથત તે વિા ગહચુ નુ આ ગીનાર્થ મુિ ન
 પામે અથવા ગીનાર્થ એના આવક, મિદ્યુન રગેરની પામ યોગ લાય
 તેમ પાયા પ્રન ડી મર્જી કરવી ૧ વાચના, ૨ પૃચ્છના ૩ પાસના
 ૪ વર્ગમ્યા અને ૫ ગાપ્રેક્ષા એ મર્જીયના પાચ પ્રમગ છે તેમા નિ
 જરાતે માટે યથ રોગ સૂત્ર વગેરે માન કરવુ જરૂર નહીં ૬ મુ ન
 વાચના હેરા ૭ વાચનામા મહત્ત્વ રહ્યા હોત તે પુત્રને પૂજના
 ન હૃચ્છના નહીં ૮ પૂજા ભગેના સૂચકિને જુની ન જસા તે માટે
 વાગનાર કેરનુ તે પરતના મહત્ત્વ છે જળુમામી રમેરે મનિગે ડી
 હા માનની અથા હેવી તે ધમયા કહેવાય છે મનમાજ સૂત્ર
 વિા નારના સમરસુ નુ તે અનુરે ન મહેતર છે અદિ પુત્ર મુખ ડી
 આમગેતા નાજાયનો જા પુત્રો પાસે નિચાર નવા રૂ મર્જીય નિ
 ગેર કૃત્ય તાકે જળુવી કાળ તે તે નિચાર જાચ પુરશે ડી સારે
 શાજાયના રમ્મની વાતો નિચાર કરશે એનુ ડી યોગદાનુ
 વગા ૩ એ મર્જીય ધડી મુગી છે કથુ છે ૬—મર્જીય ડી રે
 ખ્યા ગાન છે મન પન્માથુ ગા ચાય છે તમા સર્વ મા રહેો પ્ર
 રમ મુજે મને નાજનના મેગ છે પ્રમ પ્રમરની મર્જીય ના દના
 વગેરે આનારનીર ચના આ મથકરે કથુ છે, તેથી અન તે હો
 નથી આ રીતે અહીં માયાને નાચ અને પુરા થશે (૧)

(મૂલ્ગાવા)

મત્તાદ જિણ પુણરજિ, ધુમદ પડિક્કમદ લુણદ તદ્દ વિહિણા ॥

વિસ્મયગ રાખાય, મિહ મનો તો વહદ ધમ્મ ॥ ૧ ॥

સંકેપાર્થ — નવ્યા વગેરે રૂગીથી અનુદમે જિનકાન, પ્રતિદમજ
 તેમજ વિરિ માકક મુગિ ડી મેત્રા જમિ અને મર્જીય કરવી પડી
 ઘેર જલ સ્વજો પનાપદેશ કરશે ॥ ૯ ॥

નિમ્નાર્થ — નારકે હમેશા પ્રેમચળા હા એસે હમમ ગાગ
 છે કથુ છે ૬—આન હનન મારે મરિન રમુડે વાનારો, દોડા
 નોધનસુ માગે તેમજ અપાર્થના પગનારો દીન છે, પરતુ જોનાથી

દરનેજ એકસણુ થઈ ન શકે એમ હોય, તેજે દિવસના આડના ચોવડિ-
યામા પહેલી એ ઘડીએ ગયાત્ત બે ઘડી સ્વિચ બારી રહે છે તે ભોજન
કરવું છેકની એ ઘડી દિવસ રહે ત્યારે ભોજન કરે તે રાત્રિભોજનનો મ-
હા દોષ લાગતો પ્રસંગ આવે છે. સૂર્યા અસ્ત થયા પછી રાત્રિએ મોડું
ભોજન કરે તે ઘણા દોષ લાગે છે. તેનું દુષ્ટાત સ્પષ્ટ સ્વરૂપ આ અંચ-
કારે કરેલી અર્થત્રીવિકા ઉપચી બાણતું ભોજન કરી રવા પછી ખાંડો
સૂર્યનો ઉદય થાય, ત્યાં સુધીનું ચક્રિયકાર અથવા દુનિકાર દિવસચરિમ પ-
ચ્ચખાણુ કરે. એ પચ્ચખાણુ મુખ્ય જાગે તેા દિવસ જાગર કરવું જોઈએ,
પણ બીજે ભાગે રાત્રિએ કરે તેા પણ ચાલે એમ છે.

શકા.—સ્વિચચરિમ પચ્ચખાણુ નિષ્ક્રમ છે કાગ્યુ કે, એકાગ્રત
વગેરે પચ્ચખાણુમાં તે સમાઈ જાય છે. રામારાન:—એમ નહી. એકા
શયુ વગેરે પચ્ચખાણુના આડ ઈશ્વરિય આગાર છે, અને દિવસચરિમના
ચાર આગાર છે માટે આગારનો સરોપ એજ સ્વિચચરિમમાં મુખ્ય છે.
તેથી તે સદગ છે દિવસ બાકી જના કરવાનું છે, તથા રાત્રિભોજન પ-
ચ્ચખાણુનુ યાદ કરાવનારું છે, માટે રાત્રિભોજન પચ્ચખાણુવાળાને પણ તે
દેશદાયી છે એમ આવશ્યક લઘુત્તિગા કહ્યું છે એ પચ્ચખાણુ મુખે ક-
રાય એવું તથા બહુ દેશદાયી છે. એના ઉપર નીચે પ્રમાણે એક દુષ્ટાંત છે—

દશાશુ નગરમાં એક આવિકા સાંજે ભોજન કરીને પ્રતિદિન દિવસ-
ચરિમ પચ્ચખાણુ કરતી હતી તેનો ભત્રીયાર મિથ્યાદર્શિ હતો. તે “સં-
ધ્યાએ જમ્યા પછી રાત્રિએ કાંઈ કાંઈ બસણુ કરવું નથીજ. માટે એ (દિ-
વસચરિમ) મ્હોટું પચ્ચખાણુ કરે છે.” એવી રીતે આવિકાની હમેશા
હાંમી કરતો હતો એક વખતે આવિકાએ ‘તું ભાગીન’ એમ કહીને
ઘણી ના ખાડી, તેા પણ તેજે દિવસચરિમ પચ્ચખાણુ કર્યું. રાત્રિએ સ-
ન્ધ્યાદર્શિ દેવી પરીક્ષા કરવા માટે તથા શીખાણુ દેવાને માટે તેની બહે-
નનુ રૂપ ધારણુ કરી તેો ઘેમગ વગેરે આપવા લાગી. આવિકાએ ઘણો
વાયો, તેા પણ છત્રની લોલુપતાથી તેણે તે ખાવા માડ્યું. એટલામા દે-
વીએ તેને માથા ઉપર એના એક પ્રહાર કર્યો કે જેથી તેના ડોળા બહાર
નીકળો ભૂમિ ઉપર પડ્યા ! “મ્હારો આપણ થશે” એમ ધારી આવિ-

હાએ મનસ્સગ મ્યો પડી આનિમના ડવાથી દેપીએ એ તત્માળ
 મેમએ માગી નાંખેના મોડાના નેન નાસી તે કુરુતો નગાના તેથી તેનું
 એડકાક્ષ એનું નામ પડ્યું પડી પ્રત્યક્ષ ખત્રી થવાની તે પુત્ર આનંદ
 વયો લાગે પિતૃ ના તેને જોઈ માટે આનંદ નામના તેની તે નગ નું
 પણ એડકાક્ષ નામ પડ્યું તેને જોવાથી રાગ લોખે નાનક થવા આ
 રીતે દિન ત્રિવિમ ઉપર એડકાક્ષ દંતાત નું છે

પડી મના વખતે એમ છે ની મે વડી નિમ છે તાગે મૂર
 મિમો અવા અસ્ત થના પડેના ફરીની નીજ વાર થયામિ નિન
 પૂન છે ની

શ્રી સ્વર્તેરંગેશ્વરીયં જ્ઞાન મંદિર જયપુર

પ્રકાશ ૨ રાત્રિકૃત્ય.

દિનકૃત્ય સંબંધી કલ્પા પછી, દરે રાત્રિકૃત્ય ક્ષીએ છીએ આવક મુનિગનની પાસે અથવા ધૌપધશાળા વગેરેમાં જઈ યતનાથી પછી સામાયિક કરવા વગેરે વિવિધ સહિત પડાવમ્બક રૂપ પ્રતિક્રમણ કરે, તેનાં સ્થાપનાચાર્યની સ્થાપના, મુદ્દપત્તી, ગરબજો ઇત્યાદિ ધર્મોપદેશ્ય ગ્રંથણ કરવા તથા સામાયિક કરવું. આ સમયે તથા બીજી કોઈથી નિષ્ણિ આદ્ય પ્રતિક્રમણમ્બક વૃત્તિમાં કાર્તિક કરી છે, માટે અર્ધિ કહેવામાં આવી તથા આવકે સમ્યક્ત્વદિકતા સર્વે અનિચારની શુદ્ધિને માટે તથા બન્ધક પુરમે બાંધ્યામદિકને સાર દરરોજ એ વખત જરૂર પ્રતિક્રમણ કરવું. પછી ત્રીજા રસાયન ઔપધ સરખું પ્રતિક્રમણ છે, માટે કદાચ અગિયાર કાગા ન હોય, તો પણ આવકે તે ખાસ કરવું નિદાનમાં કહ્યું છે કે—પહેલાં અને છેલ્લા તીર્થકરમાં શાસનમાં પ્રતિક્રમણ દરરોજ જરૂર છે, અને બાકીના વચ્ચે આવીસ તીર્થકરના શાસનમાં કારણ હોય તો પ્રતિક્રમણ કરવાનું કહ્યું છે. કારણ હોય તો એટલે મધ્ય તીર્થકરના વાસમાં અતિયાલાગ્યો હોય તો, બપોરનાજ પ્રતિક્રમણ કરે છે, અને ન લાગ્યો હોય તો સવાર સાંજ પણ ન કરે ત્રણ પ્રકારના ઔપધ કલ્પા છે તે એકે — ૧ પ્રથમ ઔપધ વ્યાધિ હોય તો મટાડે અને ન હોય તો નજો ક્રિપ્ત કરે, ૨ બીજી ઔપધ વ્યાધિ હોય તો મટાડે, પણ ન હોય તો નજો ક્રિપ્ત ન કરે ૩ ત્રીજી ઔપધ રસાયન એટલે પૂરે થએલો વ્યાધિ હોય તો તેને મટાડે અને વ્યાધિ ન હોય તો સર્વાગતે પુષ્ટિ આપે, તથા મુખની અને બગની વૃદ્ધિ કરે, તેમજ ભાવિકાએ થનારા દર્દોને અંધ પાડે. પ્રતિક્રમણ ક્રમ કહેલા ત્રણ પ્રકારમાં ત્રીજા રસાયન ઔપધ સમાન છે. તેથી તે અનિચાર લાગ્યા હોય તો તેની શુદ્ધિ કરે છે, અને ન લાગ્યા હોય તો ચારિત્રવર્મની પુષ્ટિ કરે છે.

શંકા — આવશ્યકચરિણિમાં કહેલો સામાયિક વિવિધ તેજ આવકનું પ્રતિક્રમણ છે. કેમકે, પ્રતિક્રમણના છ પ્રકાર તથા એ વખત જરૂર કરવું

એ મારું એના-૪ (સામાયિક વિધિમાન) ઘટાવાય તેમ છે તે એ રીતે
 ૨ — ૧મ ૧ ગામાનિ મરી, પછી એક પત્રી એક ગોમ ૨ દરિયારી,
 ૩ મયોત્તર્ગ ૪ જોડામરહો, ૫ વાળા, અને ૬ રમ્યમાળ કરાચી
 નાવમ્ય પૂગ થાય છે તેમજ ‘ સામાયિકમુખ્યલક્ષ ’ મેલુ રમ્યન છે,
 તેથી પ્રતાતે સો સારાએ કરવાનું પણ નહીં થાય છે

ગમાધાન — ઉપર મ્યુ તે બરોમન નથી એકે સામાયિક વિ
 ધિમાં હ આપશ્ય નો દાળ નિયમ સિદ્ધ થના નથી તે એમ કે — તદાર
 (સમાધાન) અનિસાર મુજબ પણ ચૂલિકારે સામાયિક, દરિયારી
 નો રદગુ મે નજુર આમ દેખાયા છે, જાડીના દેખાડયા નથી તે
 માં પણ ઇતિહાસની પ્રતિક્રમણ મ્યુ છે, ને ગમનાગમન મનવી છે, પણ
 આવશ્યકતા નોથા અધ્યયન હપ નથી ગરબુ કે, ગમનાગમન તથા
 રિદાર મે છે, રાત્રિએ નિગના અતે તથા રામ એના પત્રી નેમજ
 તારા એમલુ રહે ને તથા નદી ઉત્તરી પડેતો ઇતિહાસી કરી એલુ
 વચન છે ગીચુ ત્રાવકને સાધુની માફક ઇતિહાસમા કાકમચગ અને ચો
 વીમરહો જેમ મ્તા છે તેમ સાધુની માફક પ્રતિક્રમણ પણ એમ ન કરે
 વાર ૧ ની આવડે માધુનો જેમ ન હોતો તેમ મજધી રોધપત
 જામા તપસ પોતા ૫ ધરમા સામાયિક તથા પ્રતિક્રમણ કરુ એ રીતે
 આપશ્ય મ્યુમા પમ સામાયિકથી પ્રતિક્રમણ જુ મ્યુ છે નેમજ ના
 ગાયિકો મમ પણ નિયમિત નથી મ જુ કે, ‘ જા વિપ્રાતિ લ, અથવા
 નિ પાપારપને જેમે ત્યાં મરન સામાયિક કરુ તેમજ ‘ તાર અવ
 નર મો ત્યારે સામાયિક કરુ ’ તેથી કાંઈ પણ બમ ન સામે એવાં
 ચૂલિકાં પ્રમાણજૂન વચન છે

રવે “ સામાયિકમુખ્યલક્ષ ’ એલુ ને વગા છે ને સામાયિક પ્રતિમાની
 અપેક્ષાથી મ્યુ છે એકે, ત્યાર સામાયિકનો વિષમિત મમ મજગા
 છે અનુભવજાર ગુરમા નો આન આત્મો પ્રતિક્રમણ કરુ છે ને
 એમ કે — નાધુ સારી, આવડ તથા ગાયિકા જે મર જમ પોતાના
 મિત, મન મેરસા સામાન્ય અપરમાવ વિન અપરમાવ તથા દોરો
 પણ આવડાનો વિરોધ તરીકે કરી તથા અર્થ ઉપર બરોમર ઉપરોમ

ગામી આવશ્યકતાનીજ ભાવના ભાવતા પ્રમાણ કાઢે તથા સંધ્યાએ પ્રતિક્ર-
મણુ કરે, વળી તેજ સૂત્રમાં કહ્યું છે કે, જે માટે સાધુને અને શ્રાવકને
ગણિતા તથા દિવસના અતભાએ પ્રતિક્રમણુ કરવું પડે છે, માટે પ્રતિક્ર-
મણુને આવશ્યક કહે છે. માટે સાધુની પેઠે શ્રાવકે પણ શ્રીસુધર્માસ્વામી
આદિ આચાર્યની પરપરાથી આવતું આવેલું પ્રતિક્રમણુ મુખ્ય માર્ગે ક્રમ
કાળ કરવું કેમકે, તેથી દિવસે તથા રાત્રિએ કરેલાં પ્રયોગની શુદ્ધિ થતી
હોવાથી ધણી કળપપ્રાપ્તિ થાય છે. વળી કહ્યું છે કે—પાનકાને જીવ પ્રદે-
શમાથી કાઢી નાખનાર, કપાયરૂપ ભાવગત્તને જીવનાર, પુણ્યને કલ્પત્ર ક-
ળનાર અને સુક્તિવતુ કારણ એવું પ્રતિક્રમણુ દરરોજ જે વાર કરવું. પ્રતિ-
ક્રમણુ ઉપર એક દૃશ્ય નીચે પ્રમાણે સંભળાય છે.

દિલ્લીમા દેવગી રાષ્ટ્ર પ્રતિક્રમણુનો અભિગ્રહ પાળનારો એક શ્રાવક
રહેતો હતો રાજવ્યાપારમા કાંઈ તહેામતમાં આવવાથી આદેશાહે તેને
સર્વાંગે ખેડીઓ જડીને બદીખાને નાખ્યો તે દિવસે લાંઘણુ થઈ હતી,
તેા પણ તેજે સંધ્યા વખતે પ્રતિક્રમણુ કરવાને સાર રખવાણાને એક વખત
એવું આપવાનું કબૂલ કરી જે ઘડી સુધી હાથ છેડાવ્યા, અને પ્રતિક્ર-
મણુ કર્યું એ રીતે તેણે એક મહિનામા સાડ વાર એવું પ્રતિક્રમણુને માટે
આધ્યુ. પોતાને નિયમ પાળવામા તેની એવી દૃઢતા બદલીને આદેશાહ
સંતુષ્ટ થયો, અને તેજે તેને બદીખાનાથી છોડી મુકી પહેરામણી આપી,
અને અગાઉની માફક તેનું વધુ સન્માન કર્યું આ રીતે પ્રતિક્રમણુ કર-
વામા થતના અને દૃઢતા રાખવી જરૂરની છે.

પ્રતિક્રમણુના, ૧ દેવગી, ૨ સહ, ૩ પખળી, ૪ ચોમાસી, અને ૫
સંવત્સરી એવા પાંચ પ્રકાર છે એમનો સમય હિસાબ માર્ગે કહેા છે તે
આ પ્રમાણે ગીતાર્થ પુરૂંપા સર્ગમિતો અર્થ ભાગ અસ્ત થાય ત્યારે પ્ર-
તિક્રમણુ સૂત્ર કહે છે એ વચન પ્રમાણુભૂત છે તેથી દેવગી પ્રતિક્રમણુનો
સમય સૂર્યનો અર્ધા અસ્ત એમ જાણવો. રાષ્ટ્ર પ્રતિક્રમણુનો કાળ એવી
રીતે કહેા છે કે—આચાર્યો આવશ્યક (પ્રતિક્રમણુ) કરવાનો વખત
થાય છે ત્યારે ઉંચ તણ દેછે, અને આવશ્યક એ રીતે કરે છે કે, જેથી
દશ પ્રક્રિયેકણુ કરતાં વારજ સૂર્યોદય થાય, અપવાદ માર્ગથી તેા દેવગી

પ્રતિક્રમણ વિષય નીચે પ્રત્યક્ષી અ ૧ ત્રી સુત્રી કરાય છે મોગ ૧૧
 જની પ્રતિમા તે દેવની પ્રતિક્રમણ ગણેરની માડી અર્ધા ૧૧ી મરી -
 ૧૧ એમ કહ્યું છે તમજ ૧૭ પ્રતિક્રમણ મ ૧ ૧૧ીથી માં ગણેર
 સુત્રી કરાવ વગી કહ્યું છે ~—' ૧૧ પ્રતિક્રમણ આપર ૧ જૂઠિના અ
 નિષા પ્રમાણે ઉગાપોરિસિ મુખી કરાય છે અને વ્યવસ્થા મૂકના અ
 વિધાય પ્રમાણે ગણેર સુત્રી ૬ ૧૫ " પાલિ પ્રતિ મયુ પખાડિના ૧૧ ડે,
 આનુભાસિ- ચોમાસાને અને અને આવસગિ ૧૧ી અન ૧ ૧૫ ડે નાના -
 પખાડી પ્રતિક્રમણ ૧૧૬ ૧ ૧૧ ૧ ડે અમામ દૂનમે રાય ઉત્તર — ૧૧
 રો ૧ ૧૫ એમ અમામ કહેવું છે તે અમામે તથા પૂામે પખાડી પ્રતિ
 ક્રમણ ૧ ૧૧ તેા ચોલો તથા પખાડીને વિષે ૫ ૧ ઉત્તર ૧ ૧૧ી ક્યા
 છે તેમી પખાડી આગેરણુ પમુ હાવુ થાય અને તેમ ક્યાથી આગમ
 વનનો વિશેષ આવે છે આગમમા ક્યું છે ~—'અટમ ઉડ ચડનુ,
 મનુટર જાડમાસ પમ્મેવુ ગીનુ આગમમા ૧ ૧૧' પાલિ ૧ ૧૧
 મદુ ૧ કહુ છે ત્યા અતર્ની ગમ જામે લીલો નથી અો ત્યા અનુ-
 દ્વિગી ૧ ૧૧ કહુ છે ત્યા પાલિ- ગમ જામે રીલો નથી તે
 આ રીતે — ૧૧ અમિ ચડદસીનુ ઉપસાસદન એ રચન પલિ ચુ
 વિમા છે 'ત્તા અમિચડદસીનુ ઉપસાસદન કરેદ' ૧૧ રચન આ ૧
 ૧૫ ૧ ૧૧ા ડે 'ચડનુટરનુકરમે અમિચડદસીનુ ઉપસાસદન કરેદ' ૧૧
 ૧૧ રચન ૧૧૧૧૧ ૧ ૧૧ી ૧૧ા ડે અમિચડદસીનાણ પમ્મે
 ચડમાન—૧૦ ૧૧૧ મજાલિતોથમા ડે ૧૧૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧
 મા પમ્મેસ અટમી ૧૧ મામન્સ ૧ પલિન મુજનુદ્ય ૧ ૧૧
 ની ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ પાલિ ૧ ૧૧ ૧૧૧ અથ અનુ ૧૧ ગમ ૧૧૧
 છે ૧૧ પખાડી અને ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ તેા આગમમા મે ૧ ૧૧
 અ ૧૧ ૫ ૧ નેમ નથી તેમી અમે ૧૧ ૧ ૧ ૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧

૧ ૧૧૧૧૧૧ - ક્યા, ચોમાસાને ૧૧ અને ૫૧ ૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧
 રો ૨ ૧૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧
 ૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧
 મે ૧૧૧ ૧૧૧

૫૭૭ી ચતુર્દશીને દિવસેજ થાય.

અગાઉ ચોમાસી પૂનમે અને સંવત્સરી પાંચમે કરતા હતા, પણ દા-
લના વખતમાં શ્રી કાલિકાચાર્યની આચરણથી ચોમાસી ચૌદમે અને સ-
વત્સરી ચૌદે કરાય છે. એ વાત સર્વ સંમત હોવાથી પ્રામાણિક છે શ્રી
કલ્પભાષ્ય આદિ ગ્રંથોમાં કહ્યું છે કે-કોઇપણ આચાર્ય કોઇ પણ વખતે
મનમા શકના ન રાખતાં જ કાઠ નિરવધ આચરણ કર્યું હોય, અને અ-
ન્ય આચાર્યોએ તેનો જ પ્રતિપેદ ન કર્યો હોય, તો તે બહુમત આચરિ-
તજ સમજવું. તીર્થોદ્ધાર નામના ગ્રંથમાં પણ કહ્યું છે કે—શાલિવાહન
રાજ્યએ સંઘના આદેશથી શ્રીકાલિકાચાર્ય પાસે ચૌદમને દિવસે ચોમાસી
અને ચૌથને દિવસે સવત્સરી કરાવી. નવમો ત્રાણની સાથે ચતુર્વિંશ શ્રી
સંઘે ચૌદશને દિવસે ચોમાસી પ્રતિક્રમણ કર્યું તે આચરણ પ્રમાણભૂત
છે. આ વિષયમાં અધિક ચર્ચા જોવી હોય તો પૂજ્ય શ્રી કુલમડનમૂર્તિએ
કરેલો વિચારામૃતસંગ્રહ નામનો ગ્રંથ જોવો.

પ્રતિક્રમણ કરવાનો વિધિ યોગશાસ્ત્રની વૃત્તિમાં ચિરંતનાચાર્ય કૃત
ગાથાઓ કહી છે, તે ઉપરથી બારવો. તે નીચે પ્રમાણે છે.—

પંચવિહારવિસુ-દ્ધિ હેઝમિહ સાહુ સાવગો વાવિ ॥

પડિકમણં સહ ગુરુણા, ગુરુવિરહે કુણદ્વ ઇક્કો વિ ॥ ૧ ॥

અર્થ—આ મનુષ્યભવમાં સાધુએ તથા શ્રાવકે પણ પચવિંશ
આચારની શુદ્ધિ કરનાર પ્રતિક્રમણ શુરની સાથે, અથવા શુરનો યોગ ન
હોય તો એકલાએ અવશ્ય કરવું (૧)

વંદિત્તુ વેદવાદં, દાડં ચડરાદ્વપ્પ સ્વમાસમણે ॥

ભૂનિહિંસરો સયલા-દ્વિજારમિચ્છોક્કડં દેદ્વ ॥ ૨ ॥

અર્થ—ઐત્યવદન કરી ચાર પ્રમુખ ખમાસમણા દઈ ભૂમીને -નિધે
મશતઃ ગળી સર્વે અતિચારનુ મિચ્છામીદુક્કડં દેવુ (૨)

સામાદ્વપુવ્વમિચ્છા-મિ ઠાડં કાડસગ્ગમિચ્છાદ્વ ॥

સુત્તં મણિઅપલંવિઅ-મુઅકુપ્પરધરિઅ પહિરણઓ ॥ ૩ ॥

ઘોડગમાદ્વ દોસે-હિં વિરહિઅં તો કરેદ્વસસગ્ગં ॥

નાહિઅહો-જાણુકું, ચડરંગુલઠ્ઠાઅકાડિપટ્ટો ॥ ૪ ॥

અર્થ — પ્રથમ સામાયિક લઈ રૂચ્છામિ ટામિ જાઉસ્સગ ધ
 તામિ મુત મોનતુ આ પગી ભુમઓ તથા શશ્વિ લાખી કરી રમેદ ધ
 અથા ॥ ચરતી તથા મુકતિ લાયમા ॥ આ ધેડા વગેરે દોષ ટામ
 કાકમગ દર તે વખતે પડેગે ચેતપતે નામિથી ॥ એ અને દીચગુપી
 આ આગળ ઉનો લાગે વેગએ (૩-૮)

તતથય ધરેદ હિઅય, જહકમ દિગકર અરેવારે ॥

પારેજુ જમોક્કાગે-જ પદર જહવીસધયદ્ધ ॥ ૫ ॥

અર્થ — મહત્તમ પ્રતા મામા નિસે કરેા અનિચાર અનુક્રમે
 ચિતવતા પગી નવકારનહ મકસમ પગી મોગમ્મ દહરે (૫)

સદામને પમજિઅ, ઉચાચેસિત અલમ પિઅય જાહુજુગો ॥ -
 મુહજતગ ચ કાય, જ પેદર પચ્ચોસદહા ॥ ૬ ॥

અર્થ — મહત્તમ પૂજી નીચે બેસી અનગી અને લાખી મે ભુમઓ
 કરી મુદપતિની તથા કાપાની પચ્ચીસ પચ્ચીસ પડિદધા કરી (૬)

ઉઠિઅ ઠિઓસધિઅય, વિહિના મુરુગો વરેદ કિરકમ્મ ॥

જસામ દોમ રહિઅ, પળવોસાવસ્સગ વિમુદ્ધ ॥ ૭ ॥

અર્થ — કહી ઉમા રહી રિનવથી વિધિપૂરક ગુરો વતના કરી
 તેમા મનો દોષ ટાળતા અને પગીસા આચમ્મકી વિમુદ્ધ સાચવતી

અહ મમમયણયગો, જરહુઅ વિદિ ઘરિઅ પુત્તિ રયહરણો ॥

પરિવિતર અરમારે, જહકમ મુરુપુરો વિષદે ॥ ૮ ॥

અર્થ — પછી સમગ્ર પ્રાગે રાગો નમાવી બે લાયમા યથાવિધિ
 મુદપતિ નો મેનરતુ અથવા ચરતો લઈ ગુર આગળ અનુક્રમે પ્ર
 દપએ અતિચાર ચિતવતા (૮)

જહ ઉચ્ચોસિતુ મુત્ત, મામારમારઅ પદિઅ પયઓ ॥

અપ્પુઠિઅમ્મિદ દહા-ર પદર હુદટઠિઓ વિહિના ॥ ૯ ॥

અર્થ — પછી ની ૧ મગી સામાયિક વગેરે નવ વતનથી દે ત
 પગી પગીને "અપ્પુઠિઅમ્મિદ" વગેરે ૫૩ વિધિપૂરક મે (૯)

જાકઅ જ્ઞાન તો, પળગારસુ જરસુ મામળ તિણ્ણ ॥

કિરકમ્મ કરિ માપરિ-અમાર માદ્દાતેગ પદર ॥ ૧૦ ॥

અર્થ — પછી વાદણાં દઈ ત્રણ વાર ખભાવે. આ રીતે વંદના કરી
આચરિય ધ્યાદિ ત્રણ ગાથાનો પાઠ કરે. (૧૦)

इज सामाङ्गअउस्स-ग्गसुत्तमुच्चरिअ काउल्लगगिअओ ॥

चित्तइ उज्જાઅડુગ, ચરિત્તઅદ્ધારમુદ્ધિક્કણ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ — આ રીતે સામાયિકશ્રુત તથા કાર્યોત્સર્ગ શ્રુતનો પાઠ કરી,
પછી ચારિત્રાચાર શુદ્ધિને અર્થે કાઉલ્લગગ કરી એ લોગસ્સ ચિતવવા. (૧૧)

विहिणा पारिअ संम-त्तमुद्धिहेउं च पढइ उज्जोअं ॥

નહ સન્વલોઅઅરિહં-તત્ત્વેદ્ધારાહણુસ્સગં ॥ ૧૨ ॥

काउं उज्जोअगरं, चित्तिअ पारेइ मुद्धसंनत्तो ॥

પુચ્છવરવરદીવદું, કટ્ટહ સુઅસોહણાનિમિત્તં ॥ ૧૩ ॥

અર્થ — પછી યથાવિધિ કાઉલ્લગગ પારીતે સમ્યક્ત્વ શુદ્ધિને અર્થે
પ્રગટ લોગસ્સ કરે. તેમજ સર્વ લોકને વિશે, શ્રદ્ધા અરિહંત ચૈત્યોની
આગધનાને માટે કાઉલ્લગગ કરી તેમાં એક લોગસ્સ ચિતવે, અને તેથી
શુદ્ધ સમ્યક્ત્વધારી થઈને કાઉલ્લગગ પારે. તે પછી શ્રુતશુદ્ધિને માટે પુ-
ખ્ખરવરદી કરે. (૧૨-૧૩)

पुण पणवीसोस्साल्लं, उस्सगं, कुणइ पारए विहिणा ॥

તૌ સયલકુસલનિરિગા-ફલાણસિદ્ધાણ પઢહ થવં ॥ ૧૪ ॥

અર્થ — પછી પચ્ચીસ ઉપદેશનો કાઉલ્લગગ કરે, અને યથાવિધિ
પારે તે પછી સદ્ગુણ શુભ ક્રિયાના-દ્વગ પામે ॥ એવા સિદ્ધ પરમાત્મા-
નો સ્તવ કરે (૧૪)

अह सुअसमिद्धिहेउं, छुअदेवणि करेउ-उस्सगं ॥

ખિતેદ નમોદ્ધારં, છુઅદેવણિ કરેઉ-ઉસ્સગં ॥ ૧૫ ॥

અર્થ — પછી શ્રુતસમુદ્ધિને અર્થે શ્રુતદેવીનો કાઉલ્લગગ કરે, અને
તેમા નવકાર ચિતવે. તે પછી શ્રુતદેવીની, શુદ્ધ સામયે, અથવા પો-
તે કરે (૧૫)

एवं खेत्तचुरीए, उस्सगं कुणइ सुणइ देउ पुइं ॥

પઢિહુણ પંચમંગલમુવચિસહ પમજ્જસંઙાસે ॥ ૧૬ ॥

અર્થ — એજ રીતે-ક્ષેત્રદેવીનો કાઉલ્લગગ કરી તેની શુદ્ધ સામયે,

અથવા પોતે એ પછી પણ મગજ કહી સગા પ્રમાણને નીચે
બેમે (૧૮)

પુત્રવિહિણેવ પેહિત્ર, પુત્તિ દારુણ વદણ ગુસ્થો ॥

દ્વચ્છામો અણુસાંઈ, તિ મણિજ જાણુંહિ તા ટાઈ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ — પછી પૂરો નીવિએજ મુશ્કેલી પડેલી જોને વાળુ
દેવા તે પછી 'દ્વચ્છામો અણુસાંઈ' કહી દોયલુ ઉપર બેમુ (૧૭)

ગુરુબુદ ગહણ થુદાતિ-ણિજ વજમાણસ્સરસ્સરા પઢઈ ॥

સમ્પ્રથમ થય પઢિ-એ કુણદ પચ્છિત્તત્તસ્સગ ॥ ૧૮ ॥

અર્થ — ગુરુ શુનિ કહી "નમોસ્તુ વર્ધમાનાય" વગેરે ત્રણ
થુન ઉચ્ચ સ્વરે ટોની તે પછી મોઝુથુ કહી પ્રાથમિકો માટે વાંકમ
ગમ કાવા (૧૮)

યત્ર તા દેવસિત્ર, ગાહ્યમધિ યયમેવ નવૌરત્નિ ॥

પદમ દ્વાદ મિચ્છા-મિ દુઝ્ઝદ પઢઈ મલયય ॥ ૧૯ ॥

અર્થ — આ ગીતે દેવગી નિરૂપણ વિવિ ત્રણ ત્રણ નિરૂપણ
વિવિ પણ એ પ્રમાણે જ છે તેમા એ ત્રણ વિશે કે, પ્રથમ મિ-જામિ
દુઝ્ઝ તે પછી ગાહ્યમ ૬૬૫ (૧૯)

પતિ ર નરદ વિહિણા, ઉસ્માગ પ્રિતિજ ન ર-વોજ ॥

ચં. ર હસ્તમુદી-ક ચિત્તવ ત થ મમેત ॥ ૨૦ ॥

અર્થ — કીને બા વિવિ કાકુમગ કર, અને તે ૧ લેગમ ત્ય
તને તમા ૬૧૫ કીને માટે જીએ ૬૨મ ગ કરી તેમા પથુ લેગમ
૬૧ ચિત્તવે (૨૦)

નત્ત તિવાજાર ગાહ્યમ પ્રિતિજ્ઞ પારે ॥

સિદ્ધ યવ પઢિતા, પમજ્ઞ મહાત્મપુરિત્તદ્ ॥ ૨૧ ॥

અર્થ — ત્રણ ગાહ્યમા વિશે મનેના અતિયાગ આક્રમે વિ
તને મને પછી પાર તે પછી સિદ્ધાત કહી મગમા પ્રમાણ બેમે ૨૧
પુરુષ વ પુરિવેદન-વદમગગમગુત્તપઢણ ચ ॥

વન્નાત્તમજ પદવ-ગાહ્યતિપદાનુરમતો ॥ ૨૨ ॥

અર્થ — ૧૧ ॥ ૫૩ સુદપતિની પાં ૧૦૧૧ ૧૦૧૧ તથ ૧૦૧ ૧

સૂત્રના પાઠ સુધી કરવું. તે પછી વંદના, ખામાણાં, પાછી વંદના કરી શુ
કરી ત્રણ ગાથા કહી કાઠસ્મરણ કરવો. (૨૨)

નન્થય ત્રિતદ સંજમ-જોગાગ ન હોઈ જેણ મે હાણી ॥

તં પોઢિવજ્જામિ તવં, છમ્માસં ના ન કાઠમલં ॥ ૨૩ ॥

અર્થ — તે કાઠસ્મરણ આ રીતે ચિતવે છે, “જેથી મહારા મન-
ચમયોગની દાનિ ન થાય, તે તપશ્ચાતો હુ અંગીકાર કરું. પહેલાં જામાણી
તપ કરવાની તો મહારામા શક્તિ નથી. ૨૩

પગાઠ ઇગુણતાસુ-જયં પિ ન સહો ન પંચમાસમવિ ॥

एवं चउ-ति-दु-मासं, न समन्थो पगमासं पि ॥ ૨૪ ॥

અર્થ — જામાણીમાં એક દિવસ જોજો, જે દિવસ જોજો એમ કરતાં
ઓગણત્રીસ દિવસ જોજો કરીએ તોપણ તેટલી તપશ્ચા કરવાની મહાનમાં
શક્તિ નથી, તેમજ પંચમાસી, ચોમાસી, ત્રીમાસી, બેમાસી, તથા એક
માસખમણ પણ કરવાની મહારામાં શક્તિ નથી. (૨૪)

जा ते पि तेरसूणं, चउतोसदमाइओ दुहाणीए ॥

जा चउथं तो आयं-बिलाइ जा पोरिसि नमो वा ॥ ૨૫ ॥

અર્થ — મામખમણમા તેર ઊણા કરીએ ત્યાં સુધી તથા સોળ ઉપ-
વાસથી માડી એકેક ઉપવાસ જોજો કરતાં કેઠ ચોથબક્ત (એક ઉપવાસ)
સુધી તપશ્ચા કરવાની પણ મહારામા શક્તિ નથી એમજ આમિત્ર આદિ,
પેરિસિ તથા નવકારમી સુધી ચિતવવું. (૨૫)

जं सकइ तंहिअह, धरेनु पारेनु पेहण पोत्ति ॥

दाउं वंदणमसढो, तं चिअ पअत्तए विहिणा ॥ ૨૬ ॥

અર્થ — ઉપર કહેલી તપશ્ચામાં જે તપશ્ચા કરવાની શક્તિ હોય તે
હૃદયમાં ધારવી, અને કાઠસ્મરણ પારી મુદપતિ પડિલેલવી. પછી સરળ,
બાવથી વાંદણાં દઈ જે તપશ્ચા મનમા ધારી હોય તેનું ચથાવિધિ પચ્ચ
ખ્યાલુ લેવું. (૨૬)

इच्छामो अणुसोठे, ति भणिअ उवणिसिअ पढइ तिण्णि थुइ ॥

मिउत्तहण सक-त्थायाइ ता चेइए वंदे ॥ ૨૭ ॥

અર્થ — પછી ઇચ્છામો અણુસોઠે કહી નીચે બેસી ધીમા સ્વરથી

ત્રણ યુગો ॥ પાઠ કરે તે પછી નમોત્યુગ ત્રણે મહી ચાતુરદન કરતુ ૨૭
અદ્યપિયજ ચરહસિ-દિપામિ પુવ્વ ત તત્ય દેવસિય ॥
સુત્તવ પઢિકનિડ, તા સમ્મામિમ વમ કુપાદ ॥ ૨૮ ॥

અર્થ — વે ચ ગે પ્રાણુ પાખી પ્રતિકમણુ મ્હીગે ગીગે તેમા
પડે ॥ અગાડ મ્હા પ્રમાણે દેખી પ્રતિકમણ સૂચના પાડ સુરી વિધિ કી
પ્રતિકમણ કરી પડી આગ ॥ કરે કાગે ત અનુભવ પ્રમાણે આગ પડે ક તુ (૮)

મુદ્ધપોત્તો વદણય, ગલુહા જામણ તહા જોણ ॥

વજ્જવણ્ણેવજ્જા-મણ ચ વજ્જવણમહ સુત્ત ॥ ૨૯ ॥

અર્થ — પ્રથમ મુદ્ધપતિ પડિનેહી તથા વદના ક હી પડી મ
ધુ ॥ આમણા તથા અતિઆરની આગેચના કરી પડી વ ॥ ત્રણ
પ્રત્યેક આમણા મ્હા તે પડી રતિ સૂચ મ્હંતુ (૨૯)

સુત્ત અન્નુઠાણ, ઉસ્સગ્ગો વુત્તિ વદણ તહય ॥

વજ્જતિ એ જામણય, તહ ચડરો છોમવદણયા ॥ ૩૦ ॥

અર્થ — પડી આનુયાય મ્હાનો પાડ કરી પ્રવ્રમગ કરવા તે
પડી મુદ્ધપતિ પડિનેહી વદના કરી પાર્થતિક આમણા કરે આ ચાર
ધોમવ ના કરે (૩૦)

પુવ્વવિહિણેવ મચ, દેવમિએ વદણાદ તો કુણદ ॥

મુવન દેવતાનો ઉસ્સગ, મમા સતિયય પદણ ૧ ॥ ૩૧ ॥

અર્થ - પડી અગાડ મ્હી વિધિ પ્રમાણે દેખી ૧ ॥ પ્રવ્ર કરવ
તેમા મિજમ્મુરી કાગમગ કર અને અગિય સાતિ કરે પાકમા ક
૧૧૨ ૪ (૩૧)

પવ્વ ત્રિમ વ્વડનાસે, વરિસે થ જહમ્મ વિહો જેઓ ॥

પવ્વવડમાસ વરિસે-મુ નરરિ નામમિ નાણત્ત ॥ ૩૨ ॥

અર્થ — એ રીતે ૧ ચોમાસી પ્રતિકમણનો તથા ૧ વડમગી પ્રતિક
મણનો વિધિ મજૂરો તેમા જોડો વિગત કે પાખી પ્રતિકમણ નાનો
પાખી ચોમાસી નાચ નો ચોમાસી મને મજૂરો નાચ તો મજૂરો
જોડા ૧ ૧ જા નામ આવે (૩૨)

તહ ઉસ્સગગોડ્ડોઝા, વારસવીસા સ મંગલચત્તા ॥

સંબુદ્ધશામણં તિપ-ળ સત્ત સાહુન જહ સંલં ॥ ૨૨ ॥

અર્થ — તેમજ પપ્ખીના કાકિસ્સગગમા ખાર, ચોમાસીના કાકિસ્સગગમાં વીસ અને સવસરીના કાકિસ્સગગમા ચાળીશ લોગસસનો કાકિસ્સગગ નવ-કાર સહિત ચિતવવો. તથા સંમુદ્ધખામણાં પપ્ખી, ચેમાસી અને સંવ-ત્સરીએ અનુક્રમે ત્રણ, પાંચ તથા સાત સાધુના અવસ્ય કરવાં. (૩૩) આ રીતે ચિરનતાચાર્યેકત પ્રતિક્રમણુ ગાથા કહી.

હરિમહમૂરિ કૃત આવસ્યક વૃત્તિમા વંદનક નિર્ધુજિતી અદર આવેલી ચત્તારિ પડેક્કમણે એ ગાથાની વ્યાખ્યાને અવસરે સંમુદ્ધ ખામણુના વિવચના કહ્યું છે. તે એ કે—દેવસી પ્રતિક્રમણુમાં જવન્ય ત્રણ, પપ્ખી તથા ચોમાસીમા પાંચ અને સવતસરીના સાત સાધુઓને જરૂર ખમાવવા. પ્રવચનસાગેહારની વૃત્તિમા આવેલી વૃદ્ધસામાચારીમા પણ એ પ્ર-માણે કહ્યું છે.

હવે પ્રતિક્રમણુના અનુક્રમનો વિચાર પૂન્ય શ્રીનયચંદ્રસૂરિ કૃત ગ્ર-થમાથી જાણવો પ્રતિક્રમણુ વિધિ ઉપર કહી તે પ્રમાણે છે.

તેમજ આજાનતા ટાંગવા વગેરે વિધિથી મુનિગજની અથવા શુભવંત તથા અનિશય ધર્મિષ્ઠ શ્રાવક આદિની સેવા કરે રિશ્રામણા એક ઉપલ-ક્ષણુ છે, માટે સુખ સયમસાચારી પૂજા વગેરે પણ કરે, પૂર્વભવે પાપમાં સાધુઓની સેવા કરવાથી અકર્મના ડગતા અવિક બળવાન થએલા બાહુ-બળિ વગેરેના દટાનથી સેવાનુ દ્વંષ વિચારવું. કિન્સર્ગ માર્ગે જોતા સા-ધુઓએકોઈ પાસે પણ સેવા ન કરાવવી. કાગળ કે, સંવાહણ વંત પહોંજગાજ એ આગમ વચનમા નિર્વે કયો છે અપવાદ-માધુઓએ સેવા કરાવવી હોય તો માધુ પાસેજ કરાવવી તથા કારણ પટે માધુને અમારે કાયંક શ્રાવક પાસે કરાવવી જો કે મોટા મુનિગજ સેવા કરાવતા નથી, તથાપિ મનના પરિણામ શુદ્ધ રાખી સેવાને મદ્યે મુનિગજને ખ-માસમણુ દેવાથી પણ નિર્જરાનો જ્ઞાન થાય છે, અને વિવચ પણ સચમય છે. તે પછી પૂર્વે કહેવા નિર્નય અદિ શ્રાવકનો વિધિ દેખાડનારા ગ્રંથોની અથવા ઉદિશમાળા ક્રમશઃ વગેરે ગ્રંથોને દેરવા રૂપ, સીલાગ વગેરે

રથની ગાથા ગણુના રૂપ અથવા નવકાગ્ની વનયાગ આત્મિ વગેરે
સ્વાધ્યાય પોતાની બુદ્ધિ પ્રમાણે મનની એકાગ્રતાને માટે કરવી

શીનાગ રથ આ ગાથા ઉપરથી જાણવા

કરણે ૩ જોણ ૩ સત્તા ૮, હિદિઅ ૫ મૂમાઈ ૧૦ સમણધમ્મો અ ૧૦ ॥
સિલ્લગ સહસ્તાણ, અઠારસગસ્મ નિપ્પક્તી ॥ ૮ ॥

અર્થ — કરણ, કરાવણ, અનુભો ન એ તણ કરણ એ તણેને મન,
વચન અને કાપાના તણ યોગથી ગુણતા નવ થયા તે નવને આદા,
ભય મૈથુન અને પરિગ્રહ એ ચાર સગાથી ગુણતા ૩૬ છત્રીશ થયા
તો અમુ અપર્શ, શ્રોત રમ આ, વ્રાણ એ પાચ હિદિયે થી ગુણતા ૧૮૦
એમ્મો એશી થયા તેને પૃથ્વીકાર અકાચ તેકકાચ નાચુના, વનઅપનિ
કાર્ય, બેઈદ્રિય, તેઈદ્રિય, અકરેદ્રિય પચેદ્રિય, અને અજીવન એ એમ છ
બેની માથે ગુણતા ૧૮૦૦ અઠારસો થયા તેને ૧ ક્ષાનિ, ૨ માલ ૩
આર્જન, ૪ મુખિ (નિર્ગોભર્તા), '૫ તપ' ૬ સવમ, ૭ મન ૮ જોય
(પવિત્રતા), '૯ અચિના' (પરિગ્રહતા) અને ૧૦ બ્રહ્મચર્ય એ 'ન'
પ્રમારતા માધુધર્મે ગુણતા '૧૮૦૦૦' એકાદા હગર થાય એ ગીતે શીનાગ
રથના અઠાર હગર અગની ઉત્પત્તિ જાણી હવે શીનાગ રથના જાનના
અ. આ રીતે છે —

જે તો કરતિ મણસા, નિગ્ગિઅ બાહાર સગ સોઈદી ॥

પુદ્ધિચાયારમ, સત્તિજુલા તે મુખી ચદે ॥ ૧ ॥ વગેરે

મેનુ વિગેષ ૨૧ ૫ ૫૧ ઉપરથી જાણવું હવે સાધુધર્મ અને
પાઠ આ રીતે છે —

ન હણેઈ સય સાહુ, મણમા બાહાર સગ સમુહર્જો ॥

મોદિઅ સચરણો, પુદ્ધિવિનિષ્ઠ સત્તિ સપચો ॥ ૧ ॥

*આદાર આત્મિ ગાથા અને શ્રાવ વગેરે ધૃત્યેને જિતનાર જે મુ
નીઓ પુરુષાત્મ્ય વગેરેનો આત્મ્ય માયી પણુ થી તે ક્ષાનિ વગેરે
સ્વરિધ ધનના પાગનાર મુનિઓને ૮ ૫ ૧૧ કહ છે

†આદાર વગેરે મનુષ્યોને શ્રાવ આત્મિ ધૃતિ માટે માર મનાર
પૃથ્વી ૧૧ વગેરે આગળે નવ હગર તથા ક્ષાતિ આત્મિ સ્વરિધ ધનને પા
ળનાર એના માધુ પોતે મનરૂડે પણુ દિના ૧ ૨૨

વગેરે સામાચારી રથ, ક્ષમણા રથ, નિયમ રથ, આયોચના રથ, તથો રથ, સંસાર રથ, ધર્મ રથ, સયમ રથ, વગેરેના પાઠ પણ આ રીતે જ નજીવે. વધુ લંગાણુ થવાની ખીડથી તે અત્રે દાખલ કર્યા નથી.

નવકારની વચ્ચે ગણુનામાં તો પાંચ પદ આશ્રયી એક પૂર્વાનુપૂર્વી, એક પશ્ચાનુપૂર્વી અને બાકી એકમેકને અદાર (૧૧૮) અનાનુપૂર્વીઓ આવે છે. નવપદ આશ્રયી અનાનુપૂર્વિ તો (૩૬૨૮૭૮) ત્રણ લાખ બાસક હજાર આઠસો અડેતેર થાય છે અનાનુપૂર્વિ વગેરે ગણુવાનો વિચાર તથા તેનું સ્વરૂપ પૂજ્યથી જિનકીર્તિસૂરિ દૃત સદીક પરમેશ્વરનવથી જાણવું. આ રીતે નવકાર ગણુવાથી હુદ્દ એવા શાકિની, વ્યંતર, વૈરી, અદ, મહારોગ વગેરેનો શીઘ્ર નાશ થાય છે. એ એનું આ લોકમા પણ પ્રત્યક્ષ ફળ છે. પરલોક આશ્રયી એનું ફળ તો અનંત કર્મક્ષય પ્રમુખ છે. કેમકે—જે પાપ કર્મની નિર્જન માસની અથવા એક વર્ષની તીવ્ર તપસ્યાથી થાય છે, તેજ પાપની નિર્જન નવકારની અનાનુપૂર્વિ ગુણુવાથી અધ ક્ષણમાં થાય છે શીલાંગ રથ વગેરેના ગણુવાથી પણ મન વચન કાયાની એકાગ્રતા થાય છે, અને તે થકી ત્રિવિધ ધ્યાન થાય છે. સિક્કાંતમા કહ્યું છે કે—ભંગિક શ્રુત ગણુનારો પુરૂષ ત્રિવિધ ધ્યાનમાં વર્તે છે.

આ રીતે સ્વાધ્યાય કરવાથી ધર્મદાસની માફક પોતાને કર્મક્ષયાદિ તથા ખીજને પ્રતિભોધાનિક ઘણો ગુણુ થાય છે. ધર્મદાસનો દાખલો નીચે પ્રમાણે છે —

ધમદાસ દરેજ સધ્યા વખતે દેવગી પ્રનિકમણુ કરીને સ્વાધ્યાય કરતો હતો. તેનો પિતા સુઆવક હોવા છતાં સ્વભાવથીજ ઘણો ક્રોધી હતો એક સમયે ધર્મદાસે પોતાના પિતાને ક્રોધનો ત્યાગ કરવાને માટે ઉપદેશ કર્યો. તેથી તે ઘણો શુભે થયો, અને હાથમા લાકડી લઈ મોડના ગાંત્ર નો વખત હોવાથી ચાબકા સાથે અથડાઇને મરણ પામ્યો, અને હુદ્દ મ-પની યોનિમા ગયો એક વખતે તે હુદ્દ સર્પ અંધકારમાં ધર્મદાસને કરડવાને માફ આવતો હતો. એટલામાં સ્વાધ્યાય કરવા બેઠેલા ધર્મદાસના મુખમાંથી એક ગાથા તેણે સામળી તે એ કે:—

તિવ્ય પિ પુવ્યકોઢી, ક્યપિ સુક્ય મુદુત્તમિત્તેણ ॥

કોહમ્મહિઓ દણિડ, દ દા હવદ મવતુમ વિ ડુહી ॥ ॥

વગેરે આ યાચ ધમ્મ ઇમા મુખથી આબગતામ્ તે મપો જાનિ
સ્મરણગાન કૃત્પ ૧ થયુ પછી તે અનતન ધ્વી વધમ ન્વોડે ડેના
ધો. ઓ પુત્રને (વન સો) મન મોમોમા મદ આપ્યા નાઓ એક
૧૫ને આપવામા તરો. જાન ધર્મ ઇમા ડેવજાન કૃત્પ થયુ, ઓ
તેડનાજ માદ જરૂર રના સાં મરવી

પછી શ્રાવકે આગરિક પારીને પોતાનો પેઠા નુ, અને પોતાની જી
પુત્ર, મિત્ર, બાર્ડ સેવક, બ્હુન, પુત્રની રદ, પુત્રી પૌત્રો પૌત્રી મમો,
બત્રીને, ઓ સાજોતર તેમજ ગીજ સ્વજનોને પણ નેની જોડી યોજ
તા હોય તે પ્રમાણે ધમ્મો કુપદેજ કરવો કુપદેશમા સમ્પજન મુજ ગા
નત રીકારના, મન ધમ્મટોમા પોતાની મવ રાખિ રહે યતના વગેરે ધ્વી
જા જિનમદિ તથા માર્ગિ ન હોય એવા આનકમા ન મ્હી કુમગરિ
તજવી, નાકાં મજુરા વિમગ ચેત્તરન તથા જિનપૂજ કરવી, અને
પચ્ચમ્માણુ વોરે અભિમદ તેના મકિન પ્રમાણે ધર્મ ૧૧ આને લેનો
વિ. ધન નાપરકુ રમેર વિરા કહેવા દિનક્રમા દ્યુ છે કે—તે શુદરથ
પોતાના આ પુત્ર વગેરે મનસ પ્રણીન ધમો વિરે ન લગાડે, નો ને
શુદરથ આ લોખમા તથા પરલોખમા તેમના કરેના કુકર્મોથી લેપાય કારમ
કે, એવો લોહનાં રીસાજ છે જેમ પોરો અન પાન વોરે મનાય આપ
નાર માણુમ પણ ચોગી ॥ અપનાધમા મપડાય છે તેમ ધમ્મની જામતમા
પણ જાણુ આટે તત્ત્વના બધુ શ્રાવકે દગેશ્વરી પુન વગેરે ૬ ધર્મો
ધર્માયોમ્ રમેર વગેરે આપી તથા બાવથી ધર્મોપદેન કરીને તેમની મારી
અથવા મારી મિયિની ખમર નેની ધોષ્ય ધોષક એવુ રચન કે આટે
શ્રાવકે ઓ પુત્રાદિઓ વચ્ચાદિ તન મનસ કરતુ અન ધર્મો પણ દ્યુ
છે કે—દેશનુ કરતું પાપ રાગને માથે, રાગનુ કરતું પાપ પુરોદિતને
માથે, સ્ત્રીનુ કરતું પાપ નથારને માથે અને સિ નુ મરતુ પાપ શુને મારે
છે સ્ત્રી પુત્ર વગેરે કુદ્યના લોહ મગ્ગ કમમા રમ્મી રવા હોવાથી
તથા પ્રમાદી વગેરે હોવાથી લીને તેમનાથી શુર પામે જલ્દ ધમ સબજાનો

તરી. માટે ગૃહસ્થ ઉપર કલા પ્રમાણે ધર્મોપદેશ કરાવતી તે ધર્મને વિશે પ્રાપ્ત છે અર્થે ધન્યશ્રેષ્ઠતા કુટુંબનું દર્શાવ નીચે પમાણે બતાવુઃ—

ધન્યપુર નગરમાં રહેનાર ધન્યગૃહ શુરના ઉપદેશથી સુશ્રાવક થયો. તે દરમિયાન સદ્યા વખતે પેતાની સ્ત્રીને અને ચાર પુત્રોને ધર્મોપદેશ કરતો હતો. એક પછી એક એમ સ્ત્રી અને ત્રણ પુત્ર પ્રતિભોધ પામ્યા; પણ એથી પુત્ર નામ્નિકની માફક પુરુષ પાપનું દ્રવ્ય હયાં છે? એમ હહેલો હોવાથી પ્રતિભોધ ન પામ્યો. તેથી ધન્યશ્રેષ્ઠતા મનમાં ધગ્ગા બેઠી હતી. એક વખતે પડોશના રહેનારી એક હૃદય સુત્રાવિદાને મરણ વખતે તેણે ધર્મ સંભળાવ્યો અને એનો હસવ કરી રાખ્યો કે, “દેવતા ધધને ત્યારે મારા પુત્રને પ્રતિભોધ પમાડ્યો.” તે વૃદ્ધ સ્ત્રી મગ્ન પામીને સાધર્મ દેવતાકે દેવી થઈ પછી તેણે પેતાની દિવ્ય ઋદ્ધિ વગેરે દેવતાઓને ધન્યશ્રેષ્ઠતા પુત્રો પ્રતિભોધ પમાડ્યો. આ રીતે ધરના સ્વામીએ પેતાના સ્ત્રી પુત્ર વગેરેનું પ્રતિભોધ કર્યો. એમ કરતા પશુ દ્વાય તેઓ પ્રતિભોધ ન પામે, તો પછી ધરના ધરુણે માયે દોષ નથી કેમકે—સર્વે શ્રીના જનોને દિવ વચન સંભળવાથી ધર્મ મળેલ છે, એવો નિયમ નથી; પરંતુ ભન્ય છત્રો ઉપર અનુગ્રહ કરવાની હઠાઈથી ધર્મોપદેશ કરનારને તો જરૂર ધર્મપ્રાપ્તિ થાય છે. આ રીતે નવમી ગાથાનો વિસ્તાર થઈક અર્થ છે. (૯)

(સૂચનાયા)

પાયં અવંમવિરઞ્ચો, સ્મર્ય અવં કરેહ તો નિદં ॥

નિદોવરમે થોતગુ-અસુહસાર્દ વિચિતિજ્જા ॥ ૧૦ ॥

સંક્ષેપાર્થ —તે પછી સુશ્રાવકે ધણુ કરીને સ્ત્રી સંભોગથી છુટા નહીને થોડો વખત ઉઘ લેતો અને ઉઘ ઉડી જાય, ત્યારે મનમાં સ્ત્રીના શરીરનું અગુણિપાણું ચિંતવવું. (૧૦)

વિસ્તારાર્થ —સુશ્રાવકે સ્વજનોને ધર્મોપદેશ કરી ગયા પછી એક પછેર રાત્રિ ગયા પછી અને મધ્યરાત્રિ થયા પહેલાં પેતાની ગરીર પ્રકૃતિને અતુદ્ગુણ આવે તે વખતે સુવાના સ્થળે જઈને ગાસ્ટ્રોક્ટ વિધિ પ્રમાણે થેડી ઉઘ લે ઉઘવા જતી વખતે આવડે કેવું રહેવું બેઠાએ? તે વિષે

કો ડે અવલ્લ તે ઝીમ મોગ તેથી નીમળા રહેતુ નરુ — માન —
 ચતુર નન સામસને અમમથ એવા ત હુ શ્રાવ પલ પરતિયિ આપિ
 હા દિમોતે વિષ યત્રચાગીપો / હેતુ જોછગે કમકે યલચરનું
 કમ મહુજ અનુ છે નાભારતમા પચ કુતુ છે — કુ વનગજ ! ગે
 રાપી સુધી અધ્યય પાવનાર અલ્પચારીને હુમમનિ થાન કે તે શુમ
 ગનિ હનના યનુ કરસારી પલુ યાવ કે દી ? તે માન મા ગા કે

આવતી ગાયામા દિવ્વ એ વિનપ્ય છે, અો જલ્પ્ય એ દિદ્રાતુ વિશે
 પપ્પુ છે તથા એવા ન્યાવ કે — ૧૭ પલુ વિધિ ગાયમા વિશેષણ
 અલિત હવા મેર તો ત વિધિ અથવા ચેનાતો મગવ વિશેષણની સાર
 રામે છે ? તેથી હવ નેથી હોર નો એડી લેલી એમ અલિ કહેનાતો
 હોય છે, પચુ હવ નેથી મો એવાતો હોય ની કારકુ કે જાનાત
 રહીત મો હોય થવાની હવ એવી મો ન્યાવ કે માટે હવ લેવાની
 વિધિ માત્ર શુ કયા કે ? ને વચ્ચુ ખીતે ગર્ભ પ્રારે મગતી નવી,
 તેથી વિધિ શાસ્ત્ર મા છે એવો વિનય કે મે સાત અગાઉ એવ વખત
 કહેવામા આવી ક મહુ દિદ્રા નાર માળગ આ નાળી તથા પચમની
 પચ મદ થાવ કે એ, તેથી તથા, મહુ દિદ્રા એવ લોકો પપ્પુ મદનમા
 તેની ઉપર હુમનો કો કે છે સારી તા નેથી એ મદા પુરુ મહુ
 છે આ ગમા મુ કે — ને પુ ર અ સાદગી અ પ રચી આ ર
 દિદ્રા નેનારા તમા હસરિ અો હવ જ પલુ મ ર રાખ માટે એવા હા
 છે તેો દેતા પચ પ્રકાશ કરે છે નીતિવામ્બિમા કોનો નિ । વિધિ
 હોને પ્રમાણે —

માન વોરે જોનારી બરેને દો બાએને હેાન મરનાર નેતો પ
 આસાસો, તથા ગામના ગા પી બનવો મેવે આદતો નૂતના
 કામમા માગેને નવી સુસાન ના મેમ મા કામમા ચર તુડી જાને
 લાક । હોય તે માત્ર પચ પાગ અલિ લાક તો મોગ હુનાર પ્રજ્ઞીતો
 તથા નેના તુડી ના કે છે તેના મા પચ પી પુર પી લેવે થાનકે
 । મુતુ તથા પા બીના પી । હવ પામિત દિદ્રાએ મમ્મ મી

વાંસની પેઠે લાગે ચઢતે, પણ મૂકવાને કેકાણે મસ્તક કરીને ન ચઢે; પ-
રંતુ હસ્તિના દત્તની મદક ચૂવું. દેવમંદિરમાં, રાક્ષસ ઉપર, વૃક્ષની નીચે,
સ્મશાનમાં તથા ત્રિદિશાએ (ખુશ્ખાની ત્રિશાએ) મસ્તક કરીને ન ચૂવું.
કલ્યાણની ઇચ્છા કરનાર પુરૂષે સુગને વખતે મળાદત્તની શકા દેવ નો તે
દર કરવી. મળ સુત કરવાનું સ્થાનક ક્યા છે તે બરાબર જાણવું, પાણી
પામે છે કે નહીં તે જ્ઞેવું. અને ગારણુ બરાબર બધ કરવું. ઇદેવને
નમસ્કાર કરીને અપમૃત્યુતો ભય ટાળવો. પવિત્ર થવું, તે પછી વસ્ત્ર પ-
ગેબર પહેરીને રક્ષામંત્રથી પવિત્ર કરેલી પટ્ટાળી પચારીને વિષે નર્વ આચા-
રનો પદ્ધિયાગ કરીને ડાબે પડખે મૂ. રહેવું. કોધથી, ભયથી, શોકથી,
મદ્યપાનથી, સ્ત્રીમંભાગથી, ભાર ઉપાડવાથી, વાહનમાં બેસવાથી તથા
માર્ગે ચાલવાથી ગદ્ગદ પામેલા, અનિમાર, શ્વાસ, હેઠ્ઠી, જાળ, ક્ષત (વા),
અર્ચુ વગેરે રોગથી ખીડાયેલા, વૃદ્ધ, બાળ, દુર્બલ, ક્ષીણ થએલા અ-
ને તૃણપુર થએલા એટલા પુરૂષોએ કોઈ વખતે દિવસે મૂર્ચ રહેવું.
શ્રીષ્ઠ ઋતુમાં વાયુનો સત્વ, ક્ષત્રીમાં રક્ષત તથા દડી રાત્રિ દેવ છે,
માટે તે ઋતુમાં દિવસે હવ લેવી લાભદારી છે, પણ જીલ્લ ઋતુમાં દિ-
વસે નિદ્રા લે તો તેવી દુઃખિત થાય ઘણી આસક્તિથી અથવા અવસર
પિતા હવ લેવી સારી નથી. કેમકે, તેવી ઉંઘતો વખત રાત્રિની માફક
સુખનો તથા આયુષ્યનો નાશ કરે છે સૂતી વખતે પૂર્વ દિશાએ મસ્તક
કરે તો વિધાનો, અને દક્ષિણ દિશાએ કરે તો ધનનો લાભ થાય. પશ્ચિમ ત્રિશા-
એ મસ્તક કરે તો ચિત્ત ઉપજે, તથા ઉત્તર ત્રિશાએ કરે તો મૃત્યુ અથવા
નુકશાન થાય આ રીતે નીતિશાસ્ત્રાદિકમાં કહેલો ગયનવિધિ કલો છે.

આગમમાં કહેલો વિધિ આ પ્રમાણે છે — સૂતી વખતે ચૈત્રવર્ષન
વગેરે કરીને દેવને તથા ગુરુને વંદના કરવી. ચત્રવિહાર વગેરે પચ્ચખાણુ ગ્ર-
થિ સંકિત ઉચ્ચરવું, તથા પૂર્વે ગ્રહણ કરેલા વ્રતમાં રાખેલા પરિમાણનો
સંક્લેષ કરવા ૩૫ દેશાવકાશક વ્રત સ્વીકારવું. દિનકૃત્યમાં કહ્યું છે કે—

કહે છે — ઉત્તર અથવા દક્ષિણ દિશા તર્ફ સુનારને પુત્ર કે પુત્રી થતી
નથી. પણ પશ્ચિમ તર્ફ માથું કરનારને પુત્ર થાય છે અને પૂર્વ તર્ફ માથું
કરનારને પુત્રી થાય છે.

દ્વાલ સૂત્રી શાસ્ત્ર, પા, ૧૬૫

વાણેવહ મુસાદત્ત, મેકુળ દિણલામળત્રદ્ધ ચ ॥

અર્ગાકય ચ મુક્તુ, સવ્વ ઉપમોગપરિમોગ ॥ ૨ ॥

ગિહમન્ન મુક્તુણ, દિસિગમણ મુત્તમસગ જૂનાઈ ॥

યય કાપહિં ન કરે, ન ધારવે ગટિસાહિણ ॥ ૩ ॥

અર્થ —પ્રાણાતિપાત, મહાસાઁ અસ્તાદાન મૈયુત્ત આગે દિવસાગ
(પ્રજાગ મમયે વિષમાન પરિમ્મ) એ મર્તે પૂર્વે વિષમિત નવી તેને
નિમ્મ કરે છુ તે એ —એવિયને તથા મનક, જૂ રમેરે રમ કરો ।
મુખીને બાળીને આરભમ્મ આગે મપત્તધ નરે કર મનધી તથા ખી તે
મન પ્રાણાતિપાત મનને રોમ્મુ આગ્ર છે ગાટ વચનથી તથા ધાવા રી
ગાઠ ન છોડુ ત્ય મુધી ન કરે આગે ન રાલુ એ રીતેજ રેતવા અ
તા । ન અને મયુનનો પણ નિમ્મ જાણ્યો તથા નિમ્મ પપ્પ નિયમિત
નર્તી હતો, તેનો હમણા નિયમ કરે છુ તેમજ અનરે જો પપ્પ વિષમ
કરે છુ રાખત આગ્રજાન વોર મુખી બાળીના નર ઉપનાગ પરિમોગને
ધરેનો મધ્ય ભાગ મુકી બાળી મર્તે દિરિમમ્મને ગાઠ ન છોડુ ત્યા મુકી
વચ્ચેથી તથા મપાથી ન કરે અને ન કરાડુ આ રીતે દેહાગ્રમશિષ્ મરી
કા રાથી મોઢાકુ ફગ મજે છે અને એથી મુકી । રી ગાઠ નિમ્મગપાલ
પે । થાય છે આ નર રેતના ન વાનરે જેમ પ્રાણાતિ મુધી પામ્મુ,
અને તથી તે જેમ આપને જવ નાત્તુ ફગ પામ્મો, તેમ ખીન રિતે
ફગના આર્થ મનુષ્યે પણ મુખ્ય ભાગ પામ્મુ પ તુ તેમ પામ્મી ગમ્મિ
ન હોય તેો અગ્ગો ગાઠિ આર ગગારોમા નોથા આગા વડ અર્મિ મ
બાળા વગેરે મ મુધી તે (દેહાગ્રમશિષ્) મન મૂકે તેો પણ નતન । ન
થાય વચના કર મનરેનું દદત આ મધમર નેતા અ આરનદીપ મ
ધમા નીર્વ મુત્ત

તેમજ આગ શમ્મીનો મગ્ગી ક મે સર નાશિને અમાવરા
અગ્રે પાપમ્મનકનો ત્યાગ કરવો પાપી નિદા કરી પુવ્વની નુમા
દના કરી પડે ન નવમર મખિ,

† આ મથના દેહાગ્રમશિષ્ આગ્રાગ્ર આગે ભમ્ય દીનાન પે
તેણ કરી બહાર પારેનું છે

મજ્ઞ મે હુજ્જ પમાઓ, ઇમસ્સ દેહસ્સ ઇમાદ્ રચનીય ॥

આહારમુવાહિ દેહં, સવ્વં તિવિહેણ વોસિરિઅં ॥ ૧ ॥

આ ગાથાવડે ત્રણ વાર સાગારી અનશણ કરવું, અને સૂત્રી વખતે નવ-કાર ચિંતવવો એકાંત ગથાને વિષેજ સૂતું, પણ જ્યાં સ્ત્રી વગેરેનો સં-સર્ગ હોય ત્યાં ન સૂતું. કેમકે, વિષયસેવનનો અભ્યાસ અનાદિ કાળનો છે, અને વેદનો ઉદય ખમવો બહુ મુશ્કેલ છે, તેથી કદાચ કામવાસનાથી છવ પીડાય. કેમ કે—જેમ લાખતી વસ્તુ અગ્નિની પાસે મૂકતાં વાર પી-ગળી જાય છે, તેમ ધીર અને દુર્બળ શરીરવાળા પુરુષ હોય તો પણ તે સ્ત્રી પાસે હોય તો પિગળી જાય છે. પુરુષ મનમાં જે વાસના રાખીને મૂર્છિ જાય છે, તેજ વાસનામા તે પાછો જગૃન થાય ત્યાં સુધી રહે છે એવું કાલ્પા પુરુષોનું કહેવું છે. માટે મોહનો સર્વથા ત્યાગ કરીને વૈરાગ્ય વ-ગેરેની ભાવના ભાવના ઉત્તર લેવી. તેમ કરવાથી ખોટું સ્વપ્ન અથવા દુ-સ્વપ્ન આવતાં નથી. ધર્મની બાબતનાંજ સારાં સ્વપ્ન આવે છે. બીજું, સૂત્રી વખતે શુભ ભાવના ભાવે તો, સૂત્રો માણસ પરાધીન હોવાથી, આ-પદ ઘણી હોવાથી, આયુષ્ય સોપકમ હોવાથી તથા કર્મગતિ વિચિત્ર હો-વાથી કદાચ મરણ પામે તો પણ તેની શુભ ગતિજ થાય. કેમકે, “છેવટે જેની મતિ, તેની ગતિ થાય” એવું શાસ્ત્રવચન છે. અહિં કપટી સાધુએ ઉલ્લેખ પોસાતી ઉદાહરણનું દટાંત જણાવું.

હવે ચાલતી ગાથાના ઉત્તરાર્ધની વ્યાખ્યા કરીએ છીએ. પછી પા-છડી રત્નિએ ઉત્તર ઉડી જાય, ત્યારે અનાદિ કાળના ભવના અભ્યાસના રસથી ઉદય પામના એવા દુર્બળ કામરાગને છતવાને માટે સ્ત્રીના શરી-રનું અશુચિપણું વગેરે મનમાં ચિતવવું “અશુચિપણું વગેરે” એમાં વગેરે શબ્દ કહ્યો છે, માટે જાંબૂસ્વામી, સ્થુળભદ્ર સ્વામી અદિ મહોટા ઋષિએ એ તથા સુરેશન વગેરે મુત્રાવરોએ દુઃખથી પગાય એવું શીળ પાળવાને માટે જે મનની એકાગ્રતા કરી તે, કયાય વગેરેનો જય કરવાને માટે જે ઉપાય કર્યા તે, સંસારની અતિશય વિષમ સ્થિતિ, અને ધર્મના

જે આ રાત્રીમા આ દેહવડે મહારાથી પ્રમાદ થાય, તો આ દેહ, અન્ધાર અને ઉપધિ એ સર્વને ત્રિવિધે કરી વોસિરાવું છું. (૧)

મનોરથ મનમાં ચિત્તવતી તેમાં સ્ત્રીના શરીરનું અપવિત્રપણું નિષ્પણું
 વગેરે સર્વ પ્રમિદ્ધ છે પૂજ્ય શ્રી મુની ચામુંડીજીએ આ પ્રત્યક્ષપદ્ધતિમાં
 કહ્યું છે કે—અરે જન! આમડી દામ, મજામ, આનરડા, ચરખી લોહી,
 મામ વિદ્યા વગેરે અશુભ અને અસ્થિર એવા પ્રદૂષકોના મધ્ય સ્ત્રીના
 શરીરના આગરે પરિણમ્યા છે, તેમાં તને રમણીય શુ લાગે છે? અરે
 જન! વિદ્યા વગેરે અપવિત્ર વસ્તુ દૂર થોડી પરી જોવામાં આવે, તો તું
 થુ થુ કરે છે અને નાચ મગડે છે, જોમ જના હે મૂખ! તેજ અશુભ
 વસ્તુથી ભરેલા ત્વના શરીરની તું શા માટે અભિનાય કરે છે? વિદ્યાની
 જાણે મેથળીય હોતી? જોતી, શરીરના ઊંઘાળી નીચના વસ્ત્રો મળવી
 મનીન થએતી, ઉત્પત થએલા કૃમિના જાગ્યાથી ભરેતી, તથા અપવિત્રતાથી,
 દુષ્કારી, અને અસત્યથી પુરવને ડગનારી જોતી જીને તેની બહારની સ
 દાસથી મોહમાં પડી જે ભોગવે છે તેથી તેને નગ્ન મગે છે મનપિંગર
 તથા લોકો વિગતના કળારો છે, તથાપિ મનમાં સિય સ્વપ્ન મનાતું
 વર્ણ, તો દામવિકાગને સદાજમાં જીતાવ કર્યું છે કે—હે મહેર! હું તારા
 મૂળ જાણુ છું તું વિયન મકાપરી ઉત્પત થાય છે આટે હું વિયન મ-
 ક્ત્યજ ન જરૂર, જેથી તું મ્હાગ ચિત્તમાં ઉત્પત ન થઈ આ રીતે
 વિદ્યા ઉતર પોતે નથી પડેતી આઠ શ્રેષ્ઠ પાઓને પ્રતિમોષ પમાડનાર
 અને નનાશુ કોડ સોનૈયા જેટલા ધનનો ત્યાગ કરનાર શ્રી જળજ્ઞામીનું,
 કોળા વેશગો વિને આમળા થઈ, આગિયાર કો- મોનૈયા ખરખી કામવિ
 લામ કરનાર તત્ત્વજ દીક્ષા નવ પ્રશાના મહેનમાંજ ચોમાસુ રહેનાર શ્રી
 મધુભદ્રચામુંડી, તથા અમલા રાણીએ મેના નાનરિધ અતુદ્ધજ તમા
 નિદૂળ હૃપમથી મનમાં પ્રચિત્તમાન પણ વિગર ન પામનાર સુ ર્ત
 રોક વગેરેનું દત્તત પ્રમિદ્ધ છે આટે અહિ તે મનિવ મ્હેવાની મણ જર
 ન જણાતી નથી

હવે કાલ વગર દોષનો જન્મ, તે તે દોષની મનમાં વિરુદ્ધ ભાવના
 વગેરે કાથી થાય છે જેમ કોષનો જન્મ દામથી, માનનો નિરામિ
 માનપંજાથી માળગો સંગનાથી લેગો મનેપથી, સંગો વૈભવી
 દેવો મેનાગી, મોહનો વિવેક મનો નીના શરીર ઉતર અશુ

ચિ ભાવના કરવાથી, મત્સરનો શ્રીજનની વધી ગએલી સંપદા જોવામાં આવે તો પણ મનમાં અદેખાઈ ન રાખવાથી, વિષયનો દ્વિવિદ્યમનથી, મન વચન કાયાના અશુભ યોગનો ત્રણ સુમિથી, પ્રમાણનો સાવધાન રહેવાથી અને અવિરતિનો જય વિરતીની સુખે થાય છે. તકેક નાગના માથે રહેશે મણિ મેળવવો, અથવા અમૃતપાન કરવું, એવા ઉપદેશ માફક આ વાત જનની મુશ્કેલ છે, એવી પણ મનમાં કલ્પના ન કરવી. સાધુ મુનિરાજ વગેરે તે તે દોષનો સાગ કરીને સદ્ગુણી થએલા ચોખ્ખા રિતે દેખાય છે તથા દૃઢપ્રકારી, ચિકાતીપુત્ર, રોહિણિય ચોર વગેરે પુરુષોના દાખલા પણ આ વિષય ઉપર જાહેર છે કહ્યું છે કે—હે શોશો ! જે જગતમાં પૂન્ય થયા તે પહેલાં આપણા જોવાજ સાધારણ માણસ હતા, એમ સમજી તમે દોષનો સાગ કરવામાં ત્રણા કિત્સાહવંત થાઓ. કાંઈ કાંઈ એવું ખેતર નથી કે, જેમાં સત્પુરુષો ઉત્પન્ન થાય છે ! અને શરીર, હિતિયો વગેરે વસ્તુ જેમ માણસને સ્વાભાવિક હોય છે, તેમ સાધુપણુ સ્વાભાવિક નથી મળતું. પરંતુ જે પુરુષ ગુણોને ધારણ કરે છે તેજ સાધુ કહેવાય છે, માટે ગુણોનું ઉપાર્જન કરો.

અહો ! હે પ્રિયમિત્ર વિવેક ! તું ઘણા પુણ્યથી મને મળ્યો. તારે શ્યારે પણ અમારી પાસેથી ક્યાય પણ ન જાઉં. હું તારા સહાયથી ઉનાવળથી જન્મનો તથા મરણનો ઉચ્છેદ કરું છું કોણ જાણે ફરીથી તારો અને મહારો મેળાપ થાય કે ન થાય. ઉદય કરવાથી ગુણોની પ્રાપ્તિ થાય છે, અને પ્રયત્ન કરવો આપણા હાથમા છે, એમ છતાં “કલાણો મ્હોટો ગુણી છે” એ વાત કોણ છવતો પુરુષ સહન કરી શકે ? ગુણથીજ સન્માન મળે છે. જ્ઞાતિ જાતિના આડંબરથી કાંઈ ન થાય. વનમા ઉત્પન્ન થએલું પુષ્પ કોણે કોણે જોવાય છે, અને પ્રત્યક્ષ પોતાના શરીરથી ઉત્પન્ન થએલો મગ નાખી દેવાય છે ગુણથીજ જગતમાં મહિમા વધે છે; પણ મ્હોટા શરીરથી અથવા પાકટ-મ્હોટી વયથી વધતો નથી. જુઓ, કેવડાના મ્હોટા અને જૂના પાંદડાં કોરે રહે છે, અને વચ્ચે આવેલાં ન્હાના અને નવાં પાંદડાં સુગંધી હોવાથી તેને સર્વે સ્વીકારે છે. તેમજ, જેથી ક્યાયાદિકની ઉત્પત્તિ થતી હોય તે વસ્તુનો અથવા પ્રદેશનો ત્યાગ

કરવાથી તે તે દોષનો નાશ થાય છે એમકે—જે વસ્તુથી કપાનરૂપ
અગ્નિની ઉત્પત્તિ થાય તે વસ્તુ ખૂકી, અને જે વસ્તુથી કપાનનો ઉપશમ
થાય તે વસ્તુ અવરુપ લેવી એમ મનજાણ છે કે, સ્વભાવે કોષી એવા
ચંદ્ર આવાન કોષી ઉત્પત્તિ ન થવાને માટે શિષ્યોથી જૂદા રહ્યા.

હવે સસારની અનિશા નિમિત્ત સ્થિતિ, પ્રાચે ચારે ગતિમા દુષ્ણ
ધાતુ ભોગનાન છે તે હારથી રિચારથી તેમાં નરકી અને નિર્વચ એ
બનેમા ગદ્ગદુષ્ણ છે તે તો પ્રમિદ્ધજ છે એમકે—સાને નરમ્ભૂમિમા
ક્ષેત્રવેના અને શસ્ત્ર વિના એક બીજાને ઉપખરેવી વેદના પણ છે પાચ
નર ભૂમિમા શસ્ત્રજન્ય વેદના છે ગતે ત્રણમા પરમાધર્મી દેવતાની કરેલી
વેદના પણ છે નરમ્મા અહોનિશ પચી રહેના નારકી છયોને આપ્ય
મિચાર એટલા દાગ સુધી પણ સુખ નથી એવ સગ્ગુ દુષ્ણ છે
હ ગૌતમ! નારખી છયો નરમ્મા ને ત્રીન દુષ્ણ પામે છે તેના પ્રતા
અનતગણુ દુષ્ણ નિગો મા જાણુ નિર્વચ પણ ચાણુક, અકુશ પરોડી
આતિા માર સહે છે વગેરે મનુષ્ય બનમા પણ ગભવાસ, જન્મ, જરા,
મરણુ નાનારિધ પીમ, બાધિ દરિના વગેરે ઉપદ્રવ ડોસથી દુષ્ણ
છે કહુ છે કે—હ ગૌતમ! અહિમા તમની લાન ચોગ પ્રેલી સોયો
એક સરખી શરીરના ધોચસાથી જોટી વે ના થાય છે તે કરતા આ
ગણી વેદના મખસામમા છે છત મનમાની બદાગ નીકળતા ચોનિયનમા
પીનાન છે લાર તેને ઉપદ્ર કહી વેદનાથી લત મળી મધરા કો કોડ
ગણી વેદના થાય છે બદી માનામા અટમન, વવ, બધન રોગ ધનો
નાગ મરણુ આદી મનમા તાર અદાન, નિદા એવા દુષ્ણ મનુષ્ય
બામા કે કેટલા છયો મનુષ્ય બન પામી પચુ મહી ચિતા મતાપ
દરિ અને રોગ એવી ઘણા દોષ પામી મરી જાય છે દેવ બનમા
પણુ અવન પરાબન અદેખાઈ વોરે કેજ વળી મુ છે કે—અપેખાઈ
જે, મ અકાગ દાન માના, લોભ, વગેરે દોષથી દેવતાઓ પણ
લપટાવા છે તેથી તેમો સુખ તે વસાથી હાય? વગેરે

ધમના મનોરથ આ રીતે જાવતા—જાવતા ધમ્મા જ્ઞાન દલાનસારી
દામ થકુ સાર, પણ મિથ્યાદારકે બગેન બુદ્ધિવાળો અકર્મની પણ અન્ય

કેકાળે થયું, એ કીક નથી. હું સ્વજનાલ્લિતો સંગ ચૂકીને ક્યારે ગી-
 ભાર્ય અને સવેગી એવા ગુરુ મહારાજના ચમત્ક્રમજ પાસે દીક્ષા લઈશ ?
 હું તપસ્યાથી દુર્ભજ શરીરાળો થઈ ક્યારે બપયી આવવા ધેર ઉપમ-
 ગથી ન ડરતા સ્મશાન વગેરેને વિષે કાકસસગ કરી ઉત્તમ પુરોનો
 કરાણી કરીશ ? વગેરે અને દશમી ગાથાનો વિસ્તારાર્થ સંપૂર્ણ થયો.

પ્રકાશ ૩ પર્વકૃત્ય

નિરિકૃત્ય કહ્યું, હવે પર્વકૃત્ય કહીએ ડીએ.

(મૂલ્યાંકન.)

પવ્યસુ પોમદ્વાદ્યમ ત્ત્વરમતવચિસેસાદ ॥

આત્મોન્નિવૃત્તિઘટાદિઅપમુદ્દેસુ વિસેસેણ ॥ ૧૧ ॥

સ ક્ષેપાર્થ — મુશ્કાર પોતે તથા ઘણુ મરી આમે મહિનાની તથા ચૈત્ર મહિનાની અર્ધ — (ઝોળી) — ને વિશે પૌષ્ણ વગેરે મુ, મ ક્ષયર્થ પાળતુ આરભ વર્જનો, અને વણી તપમ્યા મોરે કરી (૧૧)

વિમ્ભાર્થ — પોતે (ધર્મ ની પુટીને) ને જોડે ધામ્યુ કરે તે પૌષ્ણ કહેનાર છે આરંભે મિદ્ધાતમા કહના આરંભ, ચૈત્ર વગેરે પોતે વિશે પૌષ્ણ આદિ મન અરંભ કરતુ આગમમા કહ્યું છે — નિનમતમા મન કળ પરાને વિશે પ્રશન્ત યોગ કેવલ તેમા પશ્યુ આરંભે આરંભ તથા ચૈત્ર દશને વિશે અવસ્થા પૌષ્ણ મર્યો ઉપર પોતે વગેરે મુ ઈ માટે વગેરે શ્રમ વડે શરીરે આરંભ ને પોતે અધના બીજા એવાજ કાષ્ટ યોગ્ય કારણથી મોમે ન મરી ગમ્ય, તો મે વાર પ્રતિદમ્યુ ધણુ આમયિ, દિવા વગેરેનો અનિગમ સક્ષેપ નુ દેશાનમિન નવ મોર ને ર મુ તેમજ પરાને વિશે ક્ષયર્થ પાળતુ, આ ન વર્જનો, પનામ વગેરે ન પ પા કુમિત માદક પદના કરતા વધારે કરી આયામા અનિ ન છે તેથી આમ દૈત્યપરિપાત્રી સન માતુઓને વદના નુપાન ન વગેરે કરીને, હમેશા જોડતુ દેવ શુ પૂજન, નવ વગેરે કાલ ન તે મરતા પરાને વિશે વિશેષ કહ્યું કેમ કે — ને દરરોજ ધર્મ ની દિવા અમદ્ પ્રાપ્ત પાળા, તો તો ધર્મ લાભ છે, પણ જો નેમ મરી અમતું ન લેવ, તો પવો દિવને તો અમત્ય પાળો દમેશ દીનાશી, અમાલી ન વગેરે નકિત પરાને વિશે જેમ મિદ્ધાજ અમત્યુની તથા વજ અમત્યુ પદ્ધત્યની રિરોપ મરતા ર આપ છે, તેમ ધર્મના પવ આવે વમને વિશે પશ્યુ વિશેષ ચતના ગમવી

અન્યદેશીની લોકો પણ અગીઆરમ્ અમાસ વગેરે પર્વોને વિષે કટ-
લોક આરભ વર્તે છે, અને ઉપવાસ વગેરે કરે છે; તથા સંક્રાંતિ, અક્ષય
વગેરે પર્વોને વિષે પણ પોતાની સર્વ શક્તિથી દાનાદિક આપે છે. માટે
આવડે તો સર્વ પદ્ધતિઓ અવશ્ય પાળવા જોઈએ. પર્વ દિન કલા છે, તે
આ રીતે.—આઠમ ૨, ચૈત્ર ૨, પૂનમ ૧ અને અમાસ ૧ એ ૭ પર્વ
દરેક માસમા આવે છે, અને દરેક પખવાડિયામા ત્રણ (આઠમ, ૧ ચૈ-
ત્ર, ૧ અને પૂનમ ૧ અન્ય અમાસ ૧) પર્વ આવે છે. તેમજ “ ગ-
ણધર શ્રી ગૌતમસ્ત્રીએ બીજા, પાંચમ, આઠમ, અગીઆરમ્ અને ચૈ-
ત્ર ” એ પાંચ પર્વતિથિઓ કહી છે. બીજા એ પ્રકારનો ધર્મ આરાધવાને
અર્થ, પાંચમ પાંચ જ્ઞાન આરાધવાને અર્થ, આઠમ આઠે કર્મ ખપાવવાને
અર્થ, અગીઆરમ્ અગીઆર અગતી રોવાને અર્થ તથા ચૈત્ર પર્વો-
ની આગવવાને માટે જાણવી. આ પાંચ પર્વમાં અમાસ પૂનમ ઉમેરીએ
તો પ્રત્યેક પખવાડિયામાં કુલ ૭ પર્વ થાય છે. આખા વર્ષમાં તો અ-
ઠાર્થ, ચોમાસી વગેરે ઘણા પર્વો છે.

પર્વોને દિવસે આરંભ સર્વમા વહો ન શકાય તો પણ થોડામાં થોડો
અથવા થોડો આરંભ કરવો સચિત્ત આદાર છાદિસામય હોવાથી, તે
કરવામાં ઘણો આરંભ થાય છે, માટે આગતી ગાયામાં આરંભ વર્જવાનું
કહ્યું છે, તેથી પર્વોને દિવસે સચિત્ત આદાર અવશ્ય વર્જવો એમ સમજવું.
માહત્તાએ (સચિત્ત) આદાર તો અભિલાષથી સાતમી નરક ભૂમીએ જાય
છે, માટે સચિત્ત આદાર મનથી પણ માગવો યોગ્ય નથી એવું વચન છે.
માટે મુગ્ય મર્ગે તો આવડે હમેશા સચિત્ત આદાર વર્જવો જોઈએ, પણ
કન્યા તેમ ન કરી શકે તો પર્વોને દિવસે તો જરૂર વર્જવો જોઈએ
તેમજ પર્વોને દિવસે ક્ષાન, માથાના વાળ વગેરે સમારવા, મથુ શુધ્ધવું,
વસ્ત્ર વગેરે ધોવાં અથવા રંગવાં, ગાડા, હજી વગેરે ખેડવા, ધાન્ય વગેરે-
ના મૃગ આધવા, ચરખા વગેરે ચત્ર વસાવવા, દળાવું, ખાંડવું, પીસવું,
પાન ફૂલ ફળ વગેરે તોડવાં, સચિત્ત ખડી, રમચી આદિ વાટવી, ધાન્ય
આદિ લણવા, લીંપવું, માટી વગેરે ખણવી, ઘર વગેરે બનાવવું ઇલાદિ
સર્વ આરંભ યથાશક્તિ વર્જવો. પોતાના કુટુંબનો નિર્વાહ આરંભ વિના

કરી ન શકે તો જેટલોક આરબ તો ગૃહસ્થે કરવો પડે, પણ સચિત્ત આ
હારનો ત્યાગ કરવો પોતાના હાથમા હોનાથી અને મહજમા કડી રાખવ
તેમ હોવાથી તે અવશ્યક છે વેા ધણી માદગી વગેરે કારણથી સર્વ સચિત્ત
આહારનો ત્યાગ કરી ન શકાય તો એક બે આદિ સચિત્ત વસ્તુ નામ
લઇને મોકળી નાખી બાળની સર્વે મચિત્ત વસ્તુનો વિચાર કરવો

તેમજ આસોની તથા ચૈત્રની અઠાઇ, તથા ગાથામા પ્રમુખ રાત્ર
છે તેથી ચોમામાની તથા મવત્સરીની અઠાઇ, (આખા કાર્તિક અને
શ્રાવણ એ) નજી ચોમાસા અને મવત્સરી વગેરે પંચોને વિશે ઉપર કહેના
નિધિ મુજબ વિશેષ ધર્માપુરણ કરવું હતું છે કે—મુશ્વત્સરીની,
ચોમાસાની તથા અઠાઇની તિથિયોને વિશે પરમ આરથી જિનરાજની
પૂજા તપચ્યા તથા ઇલાચર્યાદિ ગુણોને વિશે તત્પર રહેવું સર્વ અર્થ
ઓમા ચૈત્રની અને આમોની અઠાઇઓ શાશ્વતી છે કારણ કે, તે બંને
અર્થઓને વિશે વૈમાનિક દેવતા પણ નથીશ્વર હોય આ તીથાને વિશે
તીથાના આ ઉત્તમ કરે છે કે—એ યાત્રાઓ શાશ્વતી છે તેમા
એક રૂપ માસો વિશે અને બીજા આમો ગામને વિશે અશર્થ મહિમારૂપ
થાય છે એ બે યાત્રાઓ શાશ્વતી છે તેને મન દેવતાઓ તથા વિદ્યા
ધર્મ નદીશ્વર દીપો વિશે કરે છે, તથા મનુષ્યો પોત પોતાના રથાન
વિશે કરે છે તેમજ નજી ચોમાસા, મવત્સરી છ પરં નિધિઓ, તથા
તીર્થસ્થાના જન્માદિ દરમ્યાન વોરને વિશે યાત્રાઓ કરે છે, તે આશાશ્વતી
જાણી ગ્રામિન મુજબ તો આ ગીતે કહ્યું છે કે—ધણા બંધાપતિ
વાણમતર જ્યોતિષી આ વૈમાનિક દેવતાઓ તે નદીશ્વર દીપો વિશે
નજી ચોમાસા તથા મવત્સરીએ ધણા મહિમાથી અર્ચાઈ મહાભક્ત કરે છે

પ્રમાત વખત પચ્ચખખાણ કરાની વેળાએ જે તિથિ આવે તેજ
લેવી ચાલવી અનુગમીને લોકમા પણ વિન વગેરે સર્વ વ્યવહાર આવે
છે કહ્યું છે કે—

ચાત્તમાસિય વરિમે, પલિજ અ પન્નઠમીસુ નાયન્ના ॥

ત.ઓ તિહોડ જામિ, ઉદેહ સુરો ન યજ્ઞાઓ ॥ ૧ ॥

પૂજા પચ્ચલ્લાણં, પઢિકમણં તહય નિયમગહણં ચ ॥

જીણ ઉદેદ્દ સૂરો, તીદ્દ તિહીણ ઉ કાયવ્વં ॥ ૨ ॥

ઉદયંમિ જા તિહી સા, પમાણમિયરીદ્દ કીરમાણીણ ॥

આણામગણવત્થા, મિચ્છન્ત વિરાહણં પાવે ॥ ૩ ॥

પારાશરસ્મૃતિ નામના ગ્રંથમાં પણ કહ્યું છે કે—જે નિધિ સ્થોત્ર-
ની વેળાએ થોડી પણ હોય, તેજ નિધિ સંપૂર્ણ જાણુવી. પરંતુ કદ્ય વે-
ળાએ નહિ છતાં તે પછી ઘણો કાળ સુધી હોય તો પણ તે સંપૂર્ણ ન
જાણુવી. શ્રીક્રમાસ્વાતિ વાયઙ્ગુ વચન પણ એમ સંમળાય છે કે, પર્વતિ-
થિતો ક્ષય થાય તો તેની પૂર્વની તિથિ કરવી, તથા વૃદ્ધિ થાય તો ખીચ
કરવી, અને શ્રીવીર ભગવાનના જ્ઞાન તથા નિર્વાણ કલ્યાણક્રમો કોઈને અનુ-
સરીને કરવાં. અરિહંતનાં જન્માદિ પાંચ કલ્યાણક્રમ પણ પર્વતિથિરૂપજ
જાણુવા. એ ત્રણ કલ્યાણક્રમ જે દિવસે હોય, તે તો વિશેષ પર્વતિથિ જાણુવી.

સાંભળવામાં છે કે—સર્વે પર્વતિથિઓની આરાધના કરવાને અસમર્થ
એવા કૃષ્ણ મહારાજે શ્રી નેમિનાથ ભગવાનને પૂજ્યુ કે, “હે શામિન !
આખા વર્ષમાં આગધવા યોગ્ય ઉદ્દૃષ્ટ પર્વ કયું ?” ભગવાને કહ્યું “હે
મહાભાગ ! જિનરાજના પાંચ કલ્યાણક્રમોથી પવિત્ર થએલી માગશ્વર શુદ્ધિ
અગીઆરશ (મૌન અગીઆરશ) આરાધવા યોગ્ય છે આ તિથિને
નિષે પાંચ ભરત અને પાંચ અંરત મળી દશ ક્ષેત્રમાં એકેકમા પાંચ
પાંચ પ્રમાણે સર્વ મળી પચાસ કલ્યાણક્રમ થયાં ” પછી કૃષ્ણે મૌન, પોસો,
ઉપવાસ વગેરે કરીને તે દિવસની આરાધના કરી. તે પછી “જેને રાજ
તેવી પ્રજા” એવો ન્યાય હોવાથી સર્વ ક્ષેત્રમાં “એ એકદશી આરા-
ધવા યોગ્ય છે” એવી પ્રસિદ્ધિ થઈ. પર્વતિથિએ ત્રત પચ્ચખખાણુ વગેરે
કરવાથી મોટું ફળ મળે છે કેમકે, તેથી શુભ ગતિનું આયુષ્ય અધાય
છે. આગમમાં કહ્યું છે કે—પ્રજ્ઞ—હે ભગવન્ ! ખીજ વગેરે નિધિઓને
નિષે કરેલું ધર્માનુશાન શુ ફળ આપે છે ? ઉત્તર—હે જૈતમ ! યહુ ફળ
યાવ છે. કેમકે, પ્રાપ્તે આ પર્વતિથિઓને નિષે પરમવનુ આયુષ્ય અધાય
છે. માટે એને નિષે જાત જાતની તપસ્યા તથા ધર્માનુશાન કરવાં, કે
જેથી શુભ આયુષ્ય ઉપાર્જન કરાગ. પ્રથમથીજ આયુષ્ય અધાયેલું હોય

તો પાછળથી વાલુએ ધર્માનુગત કરાથી પણ તે દળવું નથી જેમ પૂરે
 શ્રેષ્ઠિક રાજ્યએ ગંગાવતી હરિણીને હાપી, તેનો મળ જ્યો પાડી પોતાના
 ખભા તરફ દટિ કરતાં નરક ગતિનુ આયુષ્ય હવા થું પાછળથી
 તેને ક્ષાયિક સન્માન થયું તો પણ તે આયુષ્ય દળ્યું નહોં અવદશનમા
 પણ પરનિધિએ તેન ચોપડીને જાલુ મેથુન વગેરે કરના પી ના કહી છે
 વિજયપુરાણમા હતું છે કે—કે રાજેન્દ્રા ચૌગ, આક્રમ અમામ પૂનમ
 અને સૂડી સકાતિ એકના પર મહેસન છે જે પુરુષ આ પડોને વિશે
 અભ્યમ પ્રે, આ ભોગને, આ માસ ખાય, તે પુરુષ મરણ પામી
 વિજયપુરાણે જાલ નામે નરકે જાય મનુષ્યમૃતિમા પણ હતું છે કે—સ
 તુને વિવેક શ્રીમભોગ કરનારો આ અમાવાસ્યા અટખી પૂર્ણમા અને
 ચતુર્થી એ નિધિયોને વિશે સભોગ ન કરનારો આજયુ હમેશા દુઃખચારી
 કંઈકાર છે માટે પવ આને તે વખતે પોતાની સન સમિતિ ધર્માચર
 થી માત્ર વચ કરવો અવનરે વેકુ પણ પાન ભોજન કરવાથી જેમ
 વિશેષ શુદ્ધ થાય છે, તેમ અનરે થોડુ પણ ધર્માનુગત કરવાથી પણ
 દુઃખ મળે છે વૈવસ્વાતમા કહ્યું છે કે—અરદ્ધસુમા જે કાષ જગ
 થીકુ હોય પોત મામમા તથા મા મામમા જે કાઈ જાતય મધુ હોય
 અને રોષ મામમા તથા અમાક મામમા જે કાઈ ઉર લીરી હોય તે
 ઉપર માણસો છરે છે વપાસુમા ગીફ, સર સુમા પાણી, હંમત
 (માગશર પોય) સુમા ાયડ દૂધ, ગિસિર (માદા તથા ફામબુ)
 સુમા આમગાનો લ, વમત (નૈન તથા વેગાખ) સુમા ધી અને
 માંખ (જોડ તથા અરક) સુમા ગોળ અમન મમાન છે પરંતો મ
 દિના એવા છે કે, તેની પ્રાથે અરમો ધન કરવાની નિ ને દસ
 પ્રવાની, આપિ તિ લોએને વિરતિનો અગી ૧૦ કરવાની રૂપજુ સામેને
 ધન વાપરના પુગળ પુગોને સીગ પાળવાની આર્ક કાગ તપરના
 ન કરનારને પણ મરના પુદિ થાય છે આ વાન હાવમાં મન વાનેને
 વિશે દેખાય છે કેમકે—જે પાના રમાથી નિ ન અને અધર્મો પુગો
 પણ ધન કરવાની પુદિ થાય છે એવા મવત્તરી અને ચોખામી પડો
 જેવું મધાવિધ અસખ્યા, તે પુગ મરવતો રમે માટે પર્વને વિશે પો

પુંઝણું, પહેરવાનું વસ્ત્ર પડિલેલું, અને શ્રાવિકાએ મુદપત્તી, પુંઝણું, ચ-
 ત્રિયો, કાંચળી અને ઝોડેલું વસ્ત્ર પડિલેલું પછી સ્થાપનાચાર્યની પડિલેલ્યા
 કરી પૌપધશાળા પ્રમાણેને એક ખમાસમણુ દઈ ઉપધિ મુદપત્તિનું પડિ-
 લેલણુ કરી એક ખમાસમણુ દઈ મંડળીમાં દી ચણુ-ઉપર બેસી સર્ગાય કરે.
 પછી વાંદણું દઈને પચ્ચખાણુ કરે એ ખમાસમણુ દઈ ઉપધિ પડિ લે-
 હવા આદેશ માગે. પછી વસ્ત્ર, કાચળી વગેરે પડિલેલિને બે ઉપવાસ
 કર્યો હોય તો સર્વ ઉપધિને છોડે પહેરવાનું વસ્ત્ર પડિલેલે. શ્રાવિકા તો પ્ર-
 ભાતની માફક ઉપધિનું પડિલેલણુ કરે. સાંજનો સમય થાય, ત્યારે પચા-
 રીને ત્રિયે અંદર તથા બહાર બાર બાર માત્રાની તથા ચડિત્રની ભૂમિ
 પડિલેલે પછી દેવસી પડિક્કમણુ કરીને યોગ હોય તો સાધુની સેવા કરી
 એક ખમાસમણુ દઈ પોરસી થાય ત્યાં મુઠ્ઠી સર્ગાય કરે. પોરસી પૂરી
 થાય ત્યારે એક ખમાસમણુ દઈ હચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ વહુ
 પડિપુજા પોરિસો રાઈ સંથારણ ઠામિ એમ કહે પછી દેવ વાદી શ-
 રીરે મળમૂત્રની શંકા હોય તો તપાસી સર્વ બહારની ઉપધિ પડિલેલે,
 બી ચણુ ઉપર સંથારાનો ઉત્તરપટ મૂકીને બાં પગ મૂકવા હોય ત્યાં ભૂમિ
 પ્રમાણિને ધીરે ધીરે પાથરે. પછી “ મહારાજ આદેશ આપો ” એમ ક-
 હેનો સંથારા ઉપર બેસી નવકારને આંતરે ત્રણ વાર કરેમિ મંતે સા-
 માહઅ કહે પછી આ ચાર ગાથા કહે.

અણુજાળહ પરનગુરુ, ગુણગણરયણેહિં ભૂસિઅસરીરા ॥

વહુ પડિપુજા પોરિસિ, રાઈ સંથારણ ઠામિ ॥ ૧ ॥

અણુજાળહ સંથારં, વાહુવહાણેણ દામપાસેણ ॥

કુક્કુલિપાય પસારણ-અંતરં તુ પમજ્ઞપ ભૂમિ ॥ ૨ ॥

સં કોણ સંડાસં, ઉવ્વદ્દેતે અક્રાય પડિલેહા ॥

વન્નાઈ ઉવઓગં, ઝસાસનિરુમ્મણો લોણ ॥ ૩ ॥

જઈ મે હુજ પમાઓ, રમસ્સ દેહસ્સ રમાઈ રયણીય ॥

આહારમુવહિદેહં, સન્નં તિવિદેહણ વોસિરિયં ॥ ૪ ॥

એ ચાર ગાથા કહી-“ ચત્તારિ મંગલં ” વગેરે ભાવના ભાવીને
 નવકારનું સ્મરણુ કરતો છતો ચરવણા વગેરેથી શરીરને સંથારા ઉપર પ્ર-

માણને ડામે પાસે બાહુ ઝોશિઁ વાળે સુવે ને શરીર ચિતાએ જનું
 પડે નો સથારો ખીમને મનદાવીને આગસ્સઈ મરી પહેના પડિનેડી કા
 યચિતા કરે પડી ધારયાનહી કરી ગમણાગમણુ આતો / જનન્યથી પણુ
 ત્રણ ગાથાઓની મઝૂંપ કરી / નવકાનુ રમતણુ કરનો પૂરની માફક
 સુઝ હે રાત્રી પાળે પહેરે જાનુ થાન ત્યારે ધરિનાની પડિકમી
 કુમુમિણુ દુમુમિણુ / કાલિસગમ મરે પડી ચેતવદન કરી આચાય વગેરે
 ને વાદી પ્રતિકમણુની રેણા થાન ત્યાં સુધી મઝૂંપ કરે તે પડી પૂરની
 માફક પ્રતિકમણુથી માડી મડગીમા સર્દા કરના સુધી કરે ને
 પોમહ પારના ઇન્દ્રા હોય નો એ અમામમણુ દઈ દુચ્છાતારેણ
 સદિસહ ભગવન્ મુહપતિવ પહિલેદેમે એમ કહે શુઝ કહે
 પહિલેહહ પડી મુહપતિ પડિનેડી એ અમામણુ દઈ દુચ્છાકારેણ
 સદિસહ ભગવન્ પોસહ પાર ? શુઝ કહે પુણો ત્રિ કાયજો પડી
 કહેડુ ક પોસહ પારિવ શુઝ કહે આચારો ન સુચારો પડી ઠના
 રહી નવકાર મળી નીચો મેસી તથા બૂધીએ મમક રાહી આ ગા
 થાઓ કહેવી —

સાગરચરો કામો, ચદ્વર્ડિમો ગુદનગો વયો ॥
 જોસિં પોસહ પડિમા અલહિ તા જોયેજને રિ ॥ ૧ ॥
 ઘક્ષા સલાહણિજના, મુલ્તા આણદમામદેયા વ ॥
 જોસિં પસસઈ મયવં, દદાન્ય ત મહારીરો ॥ ૨ ॥

પડી પોમહ રિધિએ લીડુ, ત્રિવિએ ખાંચુ રિધિ કરતાં ને મા /
 અરિધિ ખાના તથા વિરાધના મન વચન કાપાએ કરી ઘઈ દોય તો
 'તમ્મ નિમ્મણિ દુકક' એમ કહેડુ

સામાયિકનો નિત્રિ પશુ આ રીતેજ આવૃષો, તેમા એતોજ રિયો
 કે, સાગરચરો બાળે આ ગાથાઓ કહેવી —

મામદમવયજુત્તો જાયમણે હોદ નિમ્મસજુત્તો ॥
 છિમ્મદ જસુહ કમ્મ, સાનાદમ્મ અત્તિગારા ॥ ૧ ॥
 છડમત્થો મૂદમણો, મિત્તિગમિત્ત ચ સમરદ જોધો ॥
 જ ચ ન સુમરામિ શહ, મિચ્છા મે દુકક તમ્મ ॥ ૨ ॥

સામાજ્ય પોસદ્દમં-ટિત્તસ્મ લીવસ્સ જાદ્ જો કાલો ॥

સો સફલો વોધ્વવો, સેસો સસારફલહેઉ ॥ ૩ ॥

પછી સામાયિક વિધિએ લીધું ઇત્યદિ કદ. દિવસ પોસદ્દ પચ્ચ આ રીતેજ ભણવો. વિશેષ એટલેજ કે, પૌપધ દંડકમા “જાવ દિવસં પ-
જ્જુવાસામિ” એમ કહેવું. દેવમી પ્રતિક્રમણ કરી રતા પછી દિવસ પો-
સો પારી શકાય છે. રાત્રિ પોસો પાચુ આ રીતેજ ભણવો, તેમા એટલેજ
દેર છે કે, પોસદ્દ દંડકમાં જાવ દિવસેસં રાત્રિ પજ્જુવાસામિ એમ
કહેવું. અપોર પછી એ ઘડી દિવસ રડ લા' સુધી રાત્રિપોસો લેવાય છે.
પોસદ્દના પારણાને દિવસે સાધુનો ભોગ હોય તો બહાર અનિયમવિભગ
વન કરીને પારણુ કરવું આ રીતે પૌપધવિધિ ડલો છે.

આ રીતે પૌપધ આદિ કરીને પવંદીનની આરાધના કરી એની
ઉપર નીચે પ્રમાણે દટાત છે —

ધન્યપુરમા ધનેશ્વર નામે શેઠ, ધનશ્રી નામે તેની સ્ત્રી અને ધનમાર
નામે તેનો પુત્ર એવુ એક કુટુંબ રહેતુ હતુ. ધનેશ્વર શેઠ પરમ શ્રાવક
હતો. તે કુટુંબ સહિત દર પંચવાડિયે વિશેષ આરભ વર્જવા વગેરે નિ-
યમ પાળતો હતો, અને “અતુર્દશી, અટમી, આમાવાસ્યા તથા પૂર્ણિમા એ
તિથિયોને વિષે પરિપૂર્ણ પૌપધ કરનારો હતો.” આ રીતે ભગવાની સ્ત્ર
તમા તુગિકા નગરીના શ્રાવકના વર્ણનને પ્રમગે કૃત્યું છે, તે પ્રમાણે દર
માસે છ પર્વતિથિયોને વિષે તે પૌપધ વગેરે યથાવિધિ કરતો હતો. એક
વખતે ધનેશ્વરશ્રેષ્ઠી અટમીના પૌપધ કરેલો હોવાથી રાત્રિએ ગ્રન્થ ધરમાં
પ્રતિમા અગીકાર કરીને રહ્યો ત્યારે સૌધર્મકે તેની ધર્મની દદનાની ઘણી
પ્રશંસા કરી. તે સામળી કોઈ ગિથ્યાદટ્ટિ દેવતા તેની પરીક્ષા કરવા આ-
વ્યો પહેલા તેણે શેઠના દોસ્તનુ રૂપ પ્રકટ કરી કોડો સોનૈયાનો નિધિ છે.
તમે આજ્ઞા કરો તો તે હું લઉં. ’ એમ ઘણી વાર શેઠને પિનંતી કરી,
પછી તે દેવતાએ, શેઠની સ્ત્રીનુ રૂપ પ્રકટ કર્યું, અને આત્રિગત વગેરે ક-
રીને તેની (શેઠની) ઘણી કલ્થના કરી. તે પછી મધ્યરાત્રી છતા પ્રમાન
કળતો દેખના સૂર્યનો ઉદય તથા સૂર્યના કિરણ વગેરે ચિદ્ધર્મોને તે દેવતાએ
શેઠના સ્ત્રી પુત્ર વગેરેના રૂપ પ્રકટ કરી શેઠને પૌપધનુ પારણુ કરવાને

માટે ધણી વાર પ્રાર્થના કરી એના ધણા અનુભવ ઉપસાઈ કરો, તો પણ સર્વોચ્ચ ગણવાને અનુમારે મન્યરાત્રી છે એમ ગેઠ જાણતો હતો, તેથી નિવમાત્ર પણ જમમા પડ્યો નહીં તે જોઈ દેવતાએ પિશાચનું રૂપ નિધુ આે ચામડી ઉમેડવી, તાડના કરી, ઉગળતુ, જિગા ઉપર પગ-ડતુ, સમુદ્રમા ફેંકી દેતુ, વગેરે પ્રાણાનિદ પ્રતિક્ષા ઉપસર્ગ કર્યા તો પણ શેઠ ધર્મધ્યાનથી અનિત થયો નહીં કહ્યું છે કે—આ પૃથ્વીને દિશા-એના હમ્તી કાચમો કુનપવન અને ગેવનાગ એમણે પકડી ખાધી છે, તો પણ ચતે છે પરતુ શુદ્ધ અત પ્રજ્જ્વાળા સત્પુરોતુ અગીકાર પ્રેતુ વ્રત નવય થાન તો પણ ચતે નથી

પછી દેવતાએ પ્રસન્ન થઈ ધનેશ્વર શેઠો કહ્યું ‘હું મનોપ પામ્યો છું તું વાંઢિત વર માગ’ એમ કહ્યું તો પણ શેઠે પોતાનું ધર્મધ્યાન છોડ્યું નહીં તથા અનિરાધ પ્રમદ યજ્ઞેના દેવતાએ શેઠના ધર્મમા કોડો મોતે યાત્રી અને રત્નોની જટિ કરી તે મહિમા જોઈ નજીક લોકો પન પાગરાને વિરે આરવત થયા તેમાં પણ રાજાનો વેળી, ધાચી, અને એક મદ્દ મિષ્ટ (ખેડૂન નોકર) એ ત્રણે જણા જે કે રાજાની પ્રસન્નતા મેળવના ઉાર એમને વણુ ખ્યાન આપતુ પડતું હતું, તો પણ છએ પચોને વિરે પોતપોતાનો ધર્મો તેજો બધ રાખના હતા ધનેશ્વર શેઠ પણ નવા સા ધર્મ જાણી તેમને પાગલાને દિવસે સામે જમાડી, પડરામણી આપી જોઈએ તેટલું ધન વગેરે આપી તેમનો ધણો આદર મતાર મતો હતો કહ્યું છે કે—સુધાવક સાધર્મીનું જેતુ વાત્મદ પ્રે છે, તેતુ વત્સલ માતા, રિત્ત અથવા બાધર જનો પણ ગઈ કાલે કરી ન શકે આ રીતે ગેઠો ઘણા મહત્ત્વ મ યથાથી તે ત્રણે જણા મમ્તવધારી થયા મહુ છે કે—જેમ મેરપનતે નગી રહેતુ તમ્મ પણ સુવર્ણ બની જતી છે, તેમ મત્તુ રોતો સમાગમ કુલીજિસો પણ સુચીન કરે છે એક રિતે મૈમુદી ન હેત્સવ યત્રાતો હતો તેથી રાજાના લામ્મએ “આજે વેધને લાન” એમ કહી અતુ રીતે દિવસે ગમ્મના અને ગણીના વત્ર તે આનંદ ધાખીને ધોવા આપ્યા ધોખીએ મહુ ‘મને તથા જાગ કુટુમ્બને ગાત્રા ટોવાથી અમે પવને રિતે વજ ધોના આદિ અ જ પ્રતા નથી’ રાજાના લોકે એ

હું કે, “રાજની આગળ ન્હારી બાંધા તે શી ? રાજની આગળો ભંગ થાય તો પ્રાણનિક દડ થશે ”

પછી ધોખીના સાથીઓએ તથા ખીજ બોદાએ પણ વચ્ચે ધોખતે માટે તેને ઘણું હુંથું ધનેશ્વર શેડે પણ “ રાજદંડ થવાથી ધર્મની દીક્ષા વગેરે ન થાય. એમ વિચારી રાજાનિમોગેજ એવો આગાર છે, ઇલાહિ સુક્ત દેખાડી, તો પણ ધોખીએ “દૃઢતા વિનાનો ધર્મ શા કામનો ? ” એમ ખૂબી પોતાના નિયમની દૃઢતા ન મૂકી. એજે એવા દુઃખના વખતમાં પણ કોઈનું હુંથું ન માન્યું. પોતાના ગાળુઓના કહેવાથી રાજા પણ કંઈ થયો, અને ન્હારી “આજ્ઞા તોડશે તો સવાર થતા તને તથા તારા કુટુંબને શિક્ષા કરીશ” એમ કહેવા લાગ્યો. એટલામાં રાજાએ કર્મચોગથી રાજના પેટમાં એવો જીગડેગ થયો, કે તેથી આખા નગરમાં ટાહાકાર વર્તી ન્હોતો. એમ કરતા ત્રણ દિવસ અદ્ય ગયા ધર્મના પ્રમાણથી ધોખીએ પોતાનો નિયમ જરોમર પાડ્યો. પછી પડવાને દિવસે રાજનાં તથા રાણીના વચ્ચે ઘાયા. ખીજને દિવસે રાજના માણુઓએ માગ્યા, ત્યારે તે તેજે તુરત આપ્યાં. એમજ કાંઈ ખાસ કામને સારૂ જડું તેવો ખપ પડવાથી રાજાએ શ્રાવક ધાત્રીને ચતુર્થીને દિવસે ધાણી ચવાવવાનો હુકમ આપ્યો. ધાત્રીએ પોતાના નિયમની દૃઢતા જણાવી, તેથી રાજા ગુસ્સે થયો. એટલામાં પરચક આવ્યું. રાજાને પોતાની સેના સાથે લેઈ રાત્રીની સામે જઈ રાજાનમા ઉતરવું પડ્યું. પછી રાજાને જાગ થયો. પણ એ કામમાં રાજા વ્યથ થઈ જવાથી તેણેનો ખપ પડ્યો નહીં, અને ધાત્રીનો નિયમ સચવાયો.

હવે રાજાએ એક વખતે અદ્યમીને શુભ મુરતે તે શ્રાવક કણુત્રીને હાથ ખેડવાની આજ્ઞા કરી ત્યારે તેજે પોતાનો નિયમ કહ્યો. તેથી રાજાને ક્રોધ થઈયો. પણ એટલામાં ધાત્રીએ એક સરળો વર્ણ દ પડતા ગાડવાથી તેનો નિયમ મુખેથી સચવાયો. આ રીતે પર્વનો નિયમ અખંડ પાળવાના પુણ્યથી તે ત્રણે જણા અનુક્રમે મરણ પામી જઇ લાતક દેવોદે ચાંદ સાગરોપમ આયુષ્યવાળા દેવતા થયા. ધોશ્વર શેડે સમાધિએ મરણ પામી ખારના અચ્યુત દેવોદે ગયો. પછી તે ચારે દેવતાઓની ઘણી મંત્રી થઈ ગેડનો જીવ જે દેવતા થયો હતો, તેની પાને ખીજ ત્રણે દેવતા.

એએ પોતાના અવાજો અરમ્ભે 'હૂ' 'મ' 'ડ' હવે 'ડે' 'લ' 'એ' પૂરેમ
 વની માફક આવતે હવે પણ અમો પ્રતિભાવ પ્રત્યે 'પ' 'જી' તે 'હો
 જણા' દેવને 'શી' 'દૂ' 'જૂ' સમજાવતે રીંડે અતથા અનુક્રમે જરા
 અવધ્યા પાગી મ્હોટા દેસના અવિપતિ ગર્હ મ્હોટ, નાં અંતે હીર એવં
 નામે જગત્મા પ્રમિદ્ધ થયા તેમા ધીર ગજાણા ગયા એ ગડને પ
 ને રિમે સંતાપી ખરિદ્યુ લાન વનો હો, પરતુ ડોઈડ રખતે પ
 જતિથિને દારિ પચુ જાતુ ચની હતી તેજો એક વળતે જાનીને આ રાત
 પડી જાતીએ મ્હુ 'તે પૂરત રીંડે દિગ્ગજમા રીમરે નિ
 યમને દુર જો રજાગી નહીં યથાત્મિ પર વિરો અનન્દ પ્રમરે પાળના
 પરતુ 'વે' રખતે ધમમામ્મીને જોગ જા પડુ તુ ધમાતુના ગગમાં
 આવના વગેરે ગાગી પ્રમાદી થયો તેથી આ ભવો રિંડે તો આ
 રીને લાભ હાનિ થાય છે વળી મ્હુ છે કે—'રીંડે વિને પ્રમા' ગમે
 ગાણુમ ને હાં પોતાનું નુકાન મરી લે છે, તે ચોરના લૂંટારી, અતીતા
 જાગવારી અથવા જાગમા દાર જાધારી પણ વતું રી

જાડીડુ એવું નવં માગગી ને મં પોતાના દુઃખ મ્હોટા દોશા વ
 મ્હોટો રીંડે સાવધા ને અને પોતાની અન લતિની મર પડોડી
 આરાધના કાં લાગે, જો વ્યોજ થેડા અવસ થેડા આગમ મરી
 તથા નર ગ્યુદિ મરાગ સાચીને વાગાગ વોર જીજ આ પડને
 રિમે નરતો હતો પરતુ ગીને રખતે હો તેથી મરે આગો રિ
 આ પડી ગયો મર તેડી સાવ વ્યવસ્થાર મ્હોટ લાગ, પચુ જીગ
 એડી આધે હાં વ્યાજ દરે હો થો વિમગા ને દોગ રાગાને
 ધમી થયો કાજ લાસ્ય અને મ્હોટ એ રમુ જણા પાતાન કુળતુ
 પરસ રે છે અંતે રિંડે આ, મર તથા ચાલતુ એ નારે જણ
 પેતના કુળો નાશ પ્રે છે એડી મ્હોટ છે તે પ્રમાગે જીગ રસિ-
 લાગે અંતે રિંડે રાતની ખો આગી ખાડી ક, 'એડે દોષ નને
 થાડી નાં મ્હુ' તેડી જાગે ને ધમી રાત પૂરી મેડે રુ
 'મ' મુગ મુગ' રાગ અ તાના વોગોડે રૂ પો નિયમ રીત
 હ પડી જીગ રાગાગ ને રેડી 'રે' 'રે' 'રે'

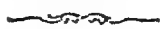
એમ વિચારી તેનું સર્વ ધન પોતાના કબજામાં લઈ તેને તથા તેના પ્રિ-
વારને પોતાના મહેલમાં કમળે રાખ્યો. શેકે મનમાં વિચાર્યું કે, “આજે
પંચમી પર્વ છે. તેથી આજ મને કોઈ પણ રીતે અવશ્ય લાભ
થવોજ જોઈએ.”

પ્રભાત વખતે રાજા પોતાના સર્વ બંડાર ખાલી ગએલા અને જો-
ઈતુ ઘર સોનામ્હોરથી તથા ઝવેરાતથી સંપૂર્ણ ભરાઈ ગયેલું જોઈ
આશ્ચર્ય અને ખેદ પામ્યો. પછી તેણે શેકને ખમાવીને પૂછ્યું કે, “હે
શેકા! આ ધન શી રીતે તારે ઘેર ગયું?” શેકે કહ્યું. “હે ઘણી! હું
કાંઈ જાણતો નથી, પરંતુ પર્વને દિવસે પુણ્યના મહિમાથી મને લાભજ
થાય છે.” આ રીતે સર્વ વાત શેકે કહી, ત્યારે પર્વનો મહિમા સાંભળી
જાતિસ્મરણ જ્ઞાન પામેલા રાજાએ પણ જોઈ પર્વો પાળવાનો યાવજીવ
નિયમ લીધો. તેજ વખતે બંડારીએ આવી રાજાને વંદામણી આપી કે,
“વર્ષાકાળના વરસાદથી જેમ સરોવરો ભરાય છે, તેમ આપણા સર્વે બં-
ડાર ધનથી હમણાજ પરિપૂર્ણ થયા છે.” તે સાંભળી રાજા ધન્ય
અનન્ય અને હર્ષ પામ્યો. એટલામાં ચચા એલા કુંડળ આદિ આ-
ભૂષણોથી દેહીપ્રમાન એવો એક દેવતા પ્રકટ થઈ કહેવા લાગ્યો કે,
“હે રાજા! તારો પૂર્વભવનો મિત્ર જે શેકનો પુત્ર કે, જે હમણા દેવ-
તાનો ભવ ભોગવે છે, તેને તું ઓળખે છે? મેં પૂર્વભવે વચન આપ્યું
હતું તેથી તને પ્રતિભેદ કરવાને અર્થ તથા પર્વદિવસની આરાધના
કરનાર લોકોમાં અગ્રેસર એવા એ શેકને સદાચ કરવાને સાદ આ કામ
કર્કું. માટે તું ધર્મકૃત્યમાં પ્રમાદ ન કર. હવે હું ધાત્રીના અને કૌટુંબિકના
જીવ જે રાજાઓ થયા છે, તેમને પ્રતિભેદ કરવા જઈ છું.”

એમ કહી દેવતા ગયો. પછી તેણે તે બન્ને રાજાઓને સમક્ષે
સ્વપ્નમાં પૂર્વભવ દેખાડ્યો. તેથી તેમને પણ જાતિસ્મરણ જ્ઞાન ક્રિપત
થયું પછી તેઓ આવક ધર્મની અને વિશેષે કરી પર્વદિવસોની સમ્પદ
પ્રકારે આગધના કરવા લાગ્યા. પછી તે ત્રણે રાજાઓએ દેવતાના કહેવાથી
મોન પોતાના દેશને વિશે અમારિની પ્રવૃત્તિ, સાને વ્યસનોની નિવૃત્તિ,
કેકારે કેકારે નવ નવા જિનમંદિરો, યૂન, યાત્રા, સાધનિક વાતમય, પ-

વેને પહેરે વિગે પટલની ઉદ્દેશ્યતા તથા સર્વે પવાને વિગે મવ લોકાને
 ધમકાવેને વિગે તમામના વગેરે ધર્મની ઉત્તરિ એવી રીતે કરી કે, જેથી એક
 જ માત્રા ન જોયો જૈનધર્મ પ્રતીતિ ગ્લો, અને તેના પ્રભાવથી તથા શે
 કના જીવ દેવતાની મદ થી તે જો રાજાઓના દેશોમાં તીર્થધરની
 વિદ્યારમૂર્તિની આદ્ય અતિદૃષ્ટિના, અનાદૃષ્ટિના, દુર્ભિદાના, રાચક-પગ્યકના,
 વ્યવિના, મગ્યના તથા લગ્નિ વગેરે ॥ ઉપના સ્વમમા પચુ ગ્લો નહી
 એવી દુ માધ્ય રમુ લી છે કે, જે ધર્મના પ્રભાવથી મુમાધ્ય ન થાય કે
 આ રીતે મુખમય અને ધમમય ॥ નનદમીને ચિગ્ગજ ભોગવી તે જો
 રાજાઓએ સાચે દીક્ષા લઈ ધણી તપસ્વાની શાળ પ્રાપ્તિના ઉપાજ્ઞુ
 શેકેને ૭૮ દેવના, તેમનો મહિમા ઠેગણે ઠેગણે ધજોજ વધાર ॥ યાગો
 પછી પ્રાયે પોનાનુંજ દર્શાત મ્હી ઉપજ્ઞુ કરી પુરવીને વિગે મર્વ પનરપ
 સમજ ધમનુ માત્રાજન અનિશા વિગ્નારુ, અને ધણુ જ ન જોયેને
 ઉદ્દાગ કરી પોતે મોક્ષે ગયા શેકેને જીવ દેવતા પચુ નામુન દેવોની
 અવી મ્હોગે રાજા થઈ ફરી વાર પાતો મહિમા સાતપાસવી મતિરમરયુ
 ઘાન પામ્યો, અને દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયો આ રીતે પાતી આરાધના
 ઉપર કયા હી અગીઅરમી ગાથાને અથ ઉપ પ્રમાણે છે (૧૧)

પ્રકાશ ૪. ચાતુર્માસિક કૃત્ય.

પર્યંકૃત્ય કહ્યું. હવે અર્ધ ગાથાએ ચાતુર્માસિક કૃત્ય કહેવામાં આવે છે.

પદ્મચન્દ્રાસં સત્તુચિઅ—નિઘમમહો પાડશે વિશેસેણ ॥

સંક્ષેપાર્થ—આવકે દરેક યોગાગ્રામા તથા ધણું કરી વર્ષાકાળના યોગાસામા ઉચિત નિયમ ગ્રહણ પાળવા.

વિસ્તારાર્થ—જે આવકે પરિચ્છ પરિમાણ વ્રત લીધું હોય, તેણે દરેક યોગાસાને વિશે પૂર્વે લીધેલા નિયમમા કાષ્ઠક ઝોણુ કરવું જેણે પરિચ્છ પરિમાણ વ્રત પૂર્વે ન લીધું હોય, તેણે પણ દરેક યોગાસામાં યોગ્ય ઝોણા નિયમ અંગીકાર કરવા. વર્ષાકાળના યોગાસામા તો ધણું કરી ઉચિત નિયમ ગ્રહણ કરવાજ. તેમાં જે નિયમ જે સમયે લીધાથી બહુ ફળ આપ, તથા જે નિયમ ન લીધાથી ઘણી વિરોધતા અથવા ધર્મની નિંદા વગેરે હોય થાય, તે નિયમ તે વર્ષાએ ઉચિત કહેવાય છે. જેમ વર્ષાકાળમા ગાડાં ગાડી ચત્રાવચાની ખાધા વગેરે લેવી તથા વાદળ, વર્ષાદિ આદિ થવાથી ઈચ્છેલા વગેરે પડવાને લીધે રાયજી તથા આમા વગેરેના ફળને ત્યાગ કરવો તે ઉચિત નિયમ જાણવા. અથવા દેશ, પુર, આમ, જાતિ, કુળ, વય, અવસ્થા વગેરેની અપેક્ષાએ ઉચિત નિયમ જાણવા તે નિયમ એ પ્રકારના છે. ઝોઃ દુ.એ પળાય ઝોલા, તથા ખીજ સુખે પળાય ઝોલા. ધનવત વ્યાપારી અને અવિગતિ લે કાને સંચિત રસને તથા સાકનો ત્યાગ અને સામાયિકનો સ્વીકાર વગેરે નિયમ દુ.એ પળાય ઝોલા છે, પરંતુ પૂજ, દાન વગેરે નિયમો તેમનાથી સુખે પળાય તેમ છે.

દિગ્દ્રી પુરષોની વાત ઝોલી ઉઠી છે એમ છે, તો પણ ચિત્તની ઝેદગ્રાણી હોય તો ચક્રવર્તિએ તથા શાશ્વિભદ્ર વગેરે લોકોએ જેમ દીક્ષાદિ કટ સંકેત કર્યા, તેમ સર્વે નિયમ સર્વેથી સુખે પળાય તેવા છે. કહ્યું છે કે—જ્યા સુધી ધીર પુરુષા દીક્ષા લેતા નથી, ત્યાં સુધી મેરુપર્વત ઉભો છે, સમુદ્ર દુન્નત છે, અને કામની ગતિ વિપમ છે. એમ જના પાળી ન સકાન એવા નિયમ તેમની શક્તિ ન હોય, તો પણ સુખે પળાય એવા

નિયમ તો આવડે જરૂર લેવાજ જેમ વર્ષાકાળમાં, યુની માલ નથા કુ
 માગ્યાગ વગેરેની માલ માર્ગે માર્ગે દિશાઓ જમાનો ત્યાગ કરવો ઉચિત છે
 તેમ મરણની અંતિ ન હોય તો જે વખતે તે દિશાઓ વિશે ગયા વિના
 પણ નિર્દોષ થઈ ગઈ એમ હોય તે વખતે તે દિશાઓ તરફ જઈ નહી
 એમ ન સારી સચિત વસ્તુઓ ત્યાગ કરી શકે તો, જે વખતે જે વસ્તુ
 વિના નિરાશ થઈ શકે એમ નહી, તે વખતે તે વસ્તુઓ નિયમ લેવો જે
 માલસો જે દેહાંતે જે વખતે જે વસ્તુ મળાતો મળત ન હોય જેમ
 કે દિવસ પુરવઠે દાથી વગેરે, મેંદરામાં મારવેયના પાન વગેરે, તથા
 આમાં વગેરે કુદની નહી ન હોય તો તે તે કુદો કુદમ છે, માટે તે
 પુકરે, તે દેહાંતે તે વખતે તે વસ્તુઓ નિયમ અનુસાર કરવો આ રીતે ન
 છતી વસ્તુઓ નિયમ કરવાથી જ્યાં વિનિ વગેરે મહાત્મ કુદ થાય છે

એમ મળ્યાન છે કે—ગજશૃંગી નગરીમાં એક બીખાગીએ દીદા
 લીની તે જોઈ લોટ્ટા જેવે ધણુ ધન છેડીત ની લીલા ।’ એ રીતે
 તેની લાંબી દુરમાં લાગ્યા તેથી શુ મદ સને વિદ્યા મરણની રાત રી,
 ત્યાર અમલકામાં એક મા નગ મેક એનૈયાનો ગોક મહારા લગશે સ્ત્રી
 મરે મોખો મોલાલી કંતુ ન, જે પુરુષ દ્વારા વારુ પાણી દેવમાં,
 અતિ સ્ત્રી સ્પર્શ જે ત્રણ વાના થાય છે । મળે તેવું આ ધનનો
 હમયો અદબુ કે મો’ લોટ્ટાએ વિદ્યા કરી હુ જે રાત્રી દોડ વન
 જોડી ત મ પ તુ પછી વગેરે મ વસ્તુ ન છોાય પછી મનીએ
 કહ્યું કે “જાર મ લોટ્ટા । તો તમે આ દ્રમક મુનિની લામી મ કરા
 છે ? એમે તો જગાડી નમ વસ્તુનો ત્યાગ કરેમે । વાથી ત્રણ દોડ
 તાં પશુ વતુ ધાનો ત્યાગ મો છે । પછી ત્રિમેધ પામેલા લામીએ દ્ર
 મ મુનિનો ખમા મા આ રીતે બહાની વસ્તુનો ત્યાગ કરતા હિપર ।
 ખોતે દુલ્હા છે

માન બહાની વસ્તુના પશુ વિનમ અદબુ દુલ્હા તેમ । રેનો તેને
 વસ્તુ મ થુ કળાગા પશુની માલ અરિ વિષણુ રહ છે તે નિયમ મળ્યા
 કરનારી ગ થાય છે જન રિતે રહુ છે કે—અમે કામારે ખમ્બુ લા
 ધ તો ઉચિત જુખનો (લામ મુખનો) મનોરની ત્યાગ દ્યા નહી, ખ

મી ન શકાય એવી ટકે, તાપ અને પેવનની પીડા સહન કરી, પણ તપસ્યા કરી નહીં; અદર્શિશ મનમા ધનનો વિચાર કર્યો પણ પ્રાણાયામ કરી મુક્તિનું પદ ચિતવ્યું નહીં, સારાંશ—અમે એવું કર્યું કે, જેથી મુનિયો તે તે ક્ષણવડે અમને ઠગી શક્યા. અહોગત્રમા દિવસે એક વાર બોળન કરે, તો પણ પરચખ્યાણુ કર્યા વિના એકાશણુનું ક્ષણ મળતું નથી. લોકમા પણ એવીજ રીતિ છે કે, કોઈ માણસ કોઈનું ઘણું ધન ઘણા કાળ સુધી વાપરે, તો પણ કલ્પા વિના તે ધનનું થોડું બચાવ પણ મળતું નથી. અચ્છતી વસ્તુનો નિયમ ગ્રહણ કર્યો હોય તો, કદાચ કોઈ રીતે તે વસ્તુનો યોગ આવી જાય તોપણ નિયમ લેનાર માણસ તે વસ્તુ લઈ ન શકે, અને નિયમ ન લીધો હોય તો લઈ શકે. આ રીતે અચ્છતી વસ્તુનો નિયમ ગ્રહણ કરવામા પણ પ્રકટ ક્ષણ દેખાય છે. જેમ પક્ષીપતિ વંદ્યુલને શુદ્ધ મહાગજે “અજર્યાં ક્ષણ ભક્ષણુ ન કરવાં” એવો નિયમ આપ્યો હતો, તેથી તેણે ભુખ ઘણી લાગી હતી, અને લોકોએ ઘણું કહ્યું, તોપણ અઠતીમાં ટિપાકક્ષણ અજ્ઞાનમાં હોવાથી ભક્ષણુ કર્યાં નહીં તેની સાથેના લોકોએ ખાધા, અને તેથી તે લોક મરણ પામ્યા.

દરેક ચોમાસામા નિયમ લેવાનું કહ્યું, તેમાં ચોમાસું એ ઉપલક્ષણુ બન્યું. તેથી પખવાડિયાના અથવા એક, બે ત્રણ માસના તથા એક, બે અથવા તેથી વધુ વર્ષના પણ નિયમ શક્તિ માફક ગ્રહણ કરવા. જે નિયમ જ્યાં સુધી અને જ્યાં હોય આપણાથી પગાય, તે નિયમ ત્યાં સુધી અને તે રીતે લેવો. નિયમક્રમ અને ગ્રહણ કરવા કે, જેથી નિયમ વિના એક ઘડી પણ રહી ન શકે કે વગેરે વિરતિ કરવામાં મહોત્સ ક્ષણનો લાભ છે, અને અવિરતિપણી ઘણા ગુણેશનાદિક દોષ છે. એ વાત પૂર્વ કહેવામાં આવી છે. પૂર્વે જે નિયમ નિયમથી જામા આવ્યા છે, તેજ નિયમ વર્ષાકાળના ચોમાસામાં વિશેષ કરી લેવો તેમાં દિવસમા બે વાર અથવા ત્રણ વાર પૂજા, અષ્ટ પ્રકારી પૂજા, સંપૂર્ણ દેવવંદન, જિનમંદિરે સર્વે જિનમિત્રની પૂજા અથવા વંદના, સ્નાત્ર મહોત્સવ, મહાપૂજા, પ્રભાવના વગેરે અભિગ્રહ લેવા. તથા શુક્રને મહોત્સ વંદના, દરેક સાધુને વંદના, ચોવીસ લોકગરસનો કાકરસગ, નવગ્રહો પાકે, શુક્રની સેવા, બ્રહ્મચર્ય, અચિત્ત

પાણી પીતુ, સચિત વસ્તુનો લાગ છત્યાનિ અનિગ્રહ લેના તથા વામી
 ચિદ્રા, પૃથ્વી, પાપડ, વડી, ઝૂક શામ તાલન વગેરે પાદડાની બાજુ
 ખાગેક, ખનૂર દ્રાક્ષ, ખાડ સૂક, વગેરે વસ્તુનો વર્ણમળના ચોમામામા
 ત્યાગ કરવો. મને, એ વસ્તુમાં લીનફૂન, કુચુઆ, અને ઇમળો વગેરે રા
 સકા જીવ ઉત્પન્ન થયો. મનુષ્ય રહે છે આપણ રંગે મનમા ઉતર કહુવી
 વસ્તુ લેવી હોય તા સારી પેઠે તપાસીને ધણીજ મહાગરી લેવી તેમજ
 વ્યવહારના ચોમાસામા ખાટલા, ન્હાતુ માથામાં ફૂલ રંગે ગુથારવા, લીલુ
 ફાલણુ, પગરખા વગેરે વસ્તુનો વ્યાવહારિક ત્યાગ કરવો જમિ ખોદવી
 વગેરે રંગના, ગાડી વગેરે ખેડના, ખીજો ભાગે જનુ વગેરેની પણ
 બાવા લેવી

વર, દાગ, બીન, થાંભલો, કપાટ પાટ, પાટિયુ પાગી, શીકુ, ધીના
 તેજના તથા પાણી વગેરેના તથા ખીજા વાગણુ ઉધણા ધાન્ય રંગે રંગે
 વસ્તુઓને નીતરૂત વગેરે દુવળી સમસ્ત ન થાય, તે માટે જોતે જોયે
 હોય તે પ્રમાણે મધને ચૂનો સગાડેલો, મધમા ગખ લેગવવી તથા મેન
 કાની નાખવો, ન મમા નમ્બુ રાગી અથવા ભેજ ન હોય તેના સ્થાનકમા
 રાખવુ વગેરે મહાગ લેવી પાણીને પણ બે ત્રણ વાર ગાગવા વગેરેથી
 સંભાળવુ ચીખી નમ્બુ જોળ, હાથ પાણી વગેરેની પણ મારી પેઠે
 કાલુ વગેરે મુખીને મહાગ કરવી ચોમામણનું તથા રનાનનું પાણી રંગે
 લીલરૂત વગેરેની ન હોય એવી ધૂળવાળી હલ જમિને રીરો રૂટ રૂટ ખમે
 થોડુ થોડુ નાખવુ ચૂમાને આંધીવાને કાગે ન ચૂકવો અને તે માટે
 ખાસ મહાગ લેવી ખાડતુ દગતુ કાંકુ, વગેરે પણ રંગે ધોતુ છત્યાનિ
 મનમાં પણ સંગ્રહ પ્રમાણે જોઈ શરીરને સંભાળ નખવી જિનમદિ
 તથા પૈત્રિકાણા વગેરેની પણ જોઈએ તેવી રીતે મમારવાયે રૂપિત
 તથા ખખરી તેમજ ઉપધાન મામદિ પ્રતિમા કાલરજય, દિવનન, ચો
 મરિશુદિ, વીસ રથાન, અમુન આદમ, અપીયાગ અમ આ પૂર્વ વગેરે
 તપન્યા તથા નમરમાર હાગના ચતુર્થ તિથિ તપ અગવનિધિ તપ દમ
 વળી તપ બ અપી તપ મદાન મેખી તપ, મમા તારખ તપ, આર્ત
 પશુખમણ મામખમણ રંગે રિશન તપના પણ વગર ન કરવી રનિએ

ચર્ચવિદ્યાર અથવા નિવિદ્યારનું પચ્ચમખાણુ કરવું. પર્વને વિષે વિગમનો ત્યાગ તથા પૌપથ ઉપવાસ વગેરે કરવું. દરેજ અથવા પારણાને દિવસે અતિ-થિસંવિભાગનો અવશ્ય લાભ લેવો. વગેરે.

પૂર્વાચાર્યોએ ચોમાસાના અભિગ્રહ દહ્યા છે, ને આ પ્રમાણે—જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપાચાર અને વીર્યાચાર. આશ્રમી વ્યવહારિ ભેદથી અનેક પ્રકારના ચાતુર્માસિક અભિગ્રહ હોય છે.

તેનો અનુક્રમ આ પ્રમાણે—તપ જ્ઞાનાચારને વિષે મુનસૂત્રવાંચવવારૂપ સર્ગાય કરવી, વખાણુ સામળવું, સામળેલા ધન્યુ ચિંતન કરવું, અને સન્નિ પ્રમાણે અજવાળી પાંચમને દિવસ જ્ઞાનની પૂજા કરવી (૧) દર્શનાચારને વિષે જિનમંદિરમાં કાળે કાટવો, લોપવુ, શુંદરિ માડી વગેરે જિન પૂજા, ચૈત્યવંદન અને જિનગિયને ઉવટણા કરીને નિર્મળ કરવા આદી કાર્યો કરવા (૨). ચારિત્રાચારને વિષે જગો ચૂડાવવી નહિ, જૂ તથા શરીરમાં રહેલા ગંડોળ પાડવા નહિ, કીડાવાળી વસ્ત્રપતિને ખાર ન દેવો, લાકડામાં, અગ્નિમાં તથા ધાન્યમા ત્રમ છાવની રજા કરવી કાઠને આળ ન દેવુ, આકોશ ન કરવો, કંઠેર વચન ન બોલવું, દેવ ગુરૂના સોગન ન ખાવા, આડી ન કરવી તથા પારદો અવલુવાદ ન બેસવો પિતાની તથા માતાની દૃષ્ટિ ચૂકવીને કામ ન કરવું, નિવાન, દાન અને પટેલી વસ્તુને વિષે ચતના કરવી. દિવસે બ્રહ્મચર્ય પાળવુ, રાત્રિને વિષે પુરુષે પગ્ગ્રીની તથા સ્ત્રીએ પર પ્રણયની સેવા ન કરવી, ધન ધાન્ય વગેરે નવરિધ પરિગ્રહનુ પરિમાણુ જેટલું રાખ્યું હોય તેમાં પણ કટાડો કરવો દિશાપરિમાણુ વ્રતમાં પશુ કાઠને મોકલવું. સંદેશ કહેવગવવો, અવોજૂમીએ જવુ વગેરે તજવુ. સ્નાન ઉવટણુ, ધૂપ, વિશેષન, આમૂણુ, પૂજા, તાળૂંચ, બગસ, અગર, કેસર, પોદિમ અને દસ્તુરી એ વસ્તુનુ પરિમાણુ રાખવુ મહાકંથી, લાખરી હમં માધી અને મળીથી રજેલા કપડાનુ પરિમાણુ કરવુ, તથા ગ્ન હીરા, મણિ, સોનું રૂપ, મોતી વગેરેનુ પરિમાણુ કરવુ. ખજૂર, દાડ, દાડમ, ઉત્તરિય, ના-ગિએર, કેળા, મીઠા સિંચુ, જમકળ, જાજુ, ગયજુ, નાગી, ખીન્નેગ, કા-કડી, અખોદ, વાયમકળ, કોડ, ટિંગર, મિલીકળ, આમરી, બોર, મિલકે કળ, ચીખડ, ચીખડી, કેરા, કરમદા, બોરડ, ચિળૂ, આમ્લવેતસ એમનુ

અથાણું અડુરા, જન જનન પૂર તથા પન, સચિત્ત, જનુશીજ અન
 તમાય પશુ એક પત્રી એક વર્ગના તથા નિગમનું અંતે નિમત્તે અંતર
 આનનાગી રાગનું પગિમાણુ રૂપ વસ્ત્ર ધોવા, નિપત્તુ એક ખાણુ, નર
 વરાવતુ, શ્રીમત્તે જીવિ, કોત્ર મજાશી જન જનના કામો ખાંતુ,
 દગતુ, પાણીમા ઝીતુ, આ રાગનું ઉપલક્ષ્ય લગાડતુ રંગેરો ધગી
 દરત, તથા જોગી માત્રી પૂરતી નહી દેગાવમનિઃ ત્રીરો વિરે જૂરિ જો
 દરાનું, પાણી લાગતું કપાળ મેરાનું હાસનું, પીણનું, અમિ મગમાનતા
 દીવો કરેનાનું, પરન નાખતનું, શીતેતી પરાનું મેરા રાતોતી સાથે
 છાત્રી જોનરાનું, અન્નાતનનું, તથા સ્ત્રીએ પુરાતી સાથે તથા પુરો
 સ્ત્રી સાથે એસતુ, સૂતુ જોનતુ, જેતુ ત્રીરતુ નવદારના સમયમા
 પગિમાણુ મળતુ, વિશિતુ માત્ર સખતુ, તથા જોગોપજોગતુ પશુ પરિમાત્ર
 રાખતુ તેમજ મવ અનપદ્યતો સતેર કરના આમાયિ પૈયત તથા અ
 વિરિમવિ રાગમા પશુ, જે છુ મળી દાવ તેમા દરેજ કાંઈ મળી કરતુ
 ખાંતુ જાતુ, રાગનું જમણુ ખાતુ વસ્ત્રિ રંગતુ, કાનતુ પોંજતુ,
 લેતુ ન વોરે ધોજાતુ, લીપતુ, મગકતુ, વન ઉપર ચાતુ, લીખ
 વગેરે જોતી પગગ્યા પગ માં જોતર રાંતુ, રાંતુ જોતનું કરતુ
 વનેર કાંપોતે વિરે દરેજ મનના ગુરિ સવર રાખતી જમણુ
 વિનમોતે દરત કરતુ વ્યાજમા સનગતુ મનુષ્ય એટલા મનોરો વિરો
 તથા વિનમોતે અર્થે કામોતે વિરો દામ કરતો તથા વર્તી જાતુ થ
 મેન અર્થે આત્મ નાદા, વિરો તાતમા નાને કરતામુક નિધિરો વિરો
 રજગણતો મળા સન રો વર્તો અથ મળપતિ પાણીના મગજા તમા
 જોતર વનેર આપતા, વગાશનિ આપતી રત્ન ર કરત રો ગાતો
 વિનમ નાચવો હો મદિરો શામલિક તથા વર્તે પૈયત તમા મરિર
 મેરના પયા રાત્રિ કરતો આ રીતે આરવ અરિમના મે રાગા
 બધી નિવમ મવા રે

જે આ વિરત અમથી મેરે તમલે કથા ર

વિરતપ્રમા વિરતનેન નાં રાગ રતો તેરે ધગ પુરો દના રો
 મા વિજયતી રાગો પુત્ર રાગ અગ્રસ્ત લાલક મતા, એમ ની રાગએ

તેને આદર સન્માન દેવાનું મૂળી દીધું એમ કરવામાં રાજાનો એવો અ-
 નિપ્રાય હતો કે, ‘ખીજા પુત્રો અદેખાઇથી એને મારી નાખે નહીં.’ તેથી રા-
 જકુમારને ઘણું દુઃખ થયું. તે મનમાં વિચારવા લાગ્યો કે, “પગથી હ-
 ણાયલી વ્રજ પથુ હણનારને માથે ચઢે છે. માટે મૂઝે મોઢે અપમાન સ-
 હન કરનાર માણસ કરતાં ધૂળ ઉત્તમ છે, એવું નીતિશાસ્ત્રનું વચન છે,
 માટે મ્હારે અહિં રહીને શું કરવું છે? હું હવે પરદેશ જઈશ કેમકે—
 જે પુરૂષ ઘરમાંથી બહાર નીકળીને શંકડો આશ્ચર્યથી ભરેલા સંપૂર્ણ પૃથ્વી-
 મંડળને જોતો નથી, તે કૃતાના દેડકા જેવો છે. પૃથ્વીમંડળને વિષે
 જાણ કરનાર પુરૂષો દેશ દેશની ભાષાઓ જાણે છે, દેશ દેશના વિચિત્ર
 ગિવાજ જાણે છે, અને વિવિધ પ્રકારના આશ્ચર્યકારી અમલકાર
 જુએ છે.” રાજકુમાર એમ વિચારી રાત્રિયે કોઇ ન જાણે તેની રીતે
 હાથમા તરવાર સહ બદાર નીકળ્યો, અને પૃથ્વીને વિષે પોતાની ઇચ્છા
 પ્રમાણે કરવા લાગ્યો કોઇ વખતે અટવીમા ફરતાં બપોરના વખતે જુખ
 તરસથી બહુ હેરાન થયો. એટલામાં સૂર્યાને દિવ્ય આબૂના પહેરેલો
 એક દિવ્ય પુરૂષ આવ્યો. તેણે સ્નેહપૂર્વક તેની સાથે કેટલી વાર્તા કરી
 અને કુમારને એક સર્વે પ્રકારના ઉપદ્રવને દૂર કરનાર અને ખીજાં સર્વ
 ઉત્તમ વસ્તુને આપનાર એવાં બે રત્ન આપ્યાં. કુમારે “શું કોણ છે?”
 એમ તેને પૂછ્યું, ત્યારે તેણે કહ્યું કે, “જ્યારે તું તારા શહેરમાં જઈશ,
 ત્યારે મુનિરાજના વચનથી મ્હારું ચરિત્ર જાણીશ.”

પછી રાજકુમાર તે રત્નોના મહિમાથી સર્વ દેશોએ યથેચ્છ વિશ્વાસ
 કરતો રહ્યો. એક વખતે પડદાનો ઉદ્ઘોષ સાંભળવાથી તેના જાણવામાં આવ્યું
 કે, “કુસુમપુત્રો દેવશર્મા નામે રાજા આપના દરદર્થી ઘણીજ
 વેદના બોગવે છે.” પછી રાજકુમારે તુરંતજ ત્યાં જઈ રત્નોના પ્રસાવથી
 આંખની ઇમા દૂર કરી રાજાએ પ્રસન્ન થઈ રાજકુમારને પોતાનું રાજ્ય
 તથા પુણ્યશ્રી નામે પુત્રી આપી પોતે દીક્ષા લીધી. પછી કુમારના પિતાએ
 પત્ન કુમારને રાજ્ય ઉપર બેસારી પોતે દીક્ષા લીધી. આ રીતે રાજકુમાર
 બે ગાંધો ચલાવવા લાગ્યો એક વખતે ત્રણ જ્ઞાનના ધણી થએલા દેવ-
 શર્મા રાજાને કુમારનો પૂર્વભવ કહ્યો. તે એ રીતે કે—“ક્ષેમાપુરીને

વિશે સુવત નામે રોક હતો, તેણે યુરની પામે પોતાની શક્તિ પ્રમાણે ચોમાસા મળધી નિયમ લીધા હતા તેનો એમ ચાગ્યું હતો, તે પણ દરેક વધાકાળના ચોમાસામાં રૂઝિભોજનનો તથા મલ માસ મેનનો નિયમ કરતો હતો. પગી તે ચાકર મરણ પામ્યો અને તેણે જીવ ગજકુમાર થયો, અંતે સુનર ગઈતો જીવ મોકલે મહિવત દેવતા થયો તેને પૂર્નિવની પ્રીતીથી લેને જે રત્નો આપ્યા " આ રીતે પૂર્નિવ મા બળી કુમાર મતિસ્મરણ જ્ઞાન પામ્યો, આ બધા પ્રમરના નિયમ પાળી સ્વર્ગ ગયો ત્યાંથી ચવીને મહારિદેહમા સિદ્ધ થયો આ રીતે ચોમાના નિયમ ઉપર કથા કહી છે

લૌકિક અથવા પશુ આ વાત કહી છે તે એ કે — વર્ષિ સુધિએ પૂજ્ય કે, 'હે મહારેવ ! વિષ્ણુ ક્ષીસ્મશુદ્રમા શી રીતે નિદ્રા કરે છે ? અને તે નિદ્રા કરે ત્યારે શી શી વસ્તુ નજરી ? અને તે નજુ વસ્તુથી શું શું થઈ ગયા ?' અર્થાત્તે કહ્યું "હે વર્ષિ ! વિષ્ણુ ખરેખર નિદ્રા કરતો નથી અને જાગત પશુ થયે નથી, પણ નાજાગ આવે છને બળિથી વિષ્ણુને એ સર્વ ઉપચાર કરાય છે હવે વિષ્ણુ ચોમાનિદ્રામા ગડે, ત્યારે શું શું ન જુડે ? તે મામળ જે પુરુષ ચોમાગામા સુમાદગી ન કરે, માગી ન ખજે, તથા િગણા, ચોગા, વાત, કતથી, દુવેર, કામિ ગડા, મૂળા અને તાલગને એટલી વસ્તુનો લાગ કરે તથા હે વર્ષિ ! જે પુરુષ ચોમાગામા એમ અમ ખાય, તે પુરુષ મનુષ્ય થઈ પરમપદે જાય જે પુરુષ હમેશા તથા બધું જી ચોમાસામા રૂઝિભોજન ન કરે, તે આલોકમા તથા પગોકમા સવ અનિદ્ર વસ્તુ પામે જે પુરુષ ચોમામામા ગવ મામ વર્જે છે, તે ક માસમા મો વન સુધી કોના અન્નમેષ વસ્તુ પુખ્ત પામે છે વગેરે

અનિદ્રપુરુષમા પણ કહ્યું છે કે — હે ગજવર્ધ ! જે પુરુષ ચોમામામા તૈન્નમન કરતો નથી, તે બધા પુત્ર તથા ધન પામે છે, અને નિગેળી રહે છે જે પુરુષ પુષ્પાદિકના ભોગ જોડી દે છે, તે સ્વર્ગતોકને વિશે પૂજ્ય છે જે પુરુષ ક વો, ખાટો, તીખો વૃંદો, મીરો, અને ખારો એ રમો વગેરે, તે પુરુષ કુરુપતા તથા ઘનામ્મ માછ ઠેમને પણ પામતો નથી તાજુન બક્ષણ દરવાનું વર્જે તો ભોગી થાય, અને સગીરે લાવણ

પામે. જે દ્રુણ, શાક અને પાદ્યનાં શાક વળે. તે ધન તથા પુત્ર પામ. હે રાજન ! યોગાસામા ગોળ ન ખાય તો મધુર સ્વરવાળો થાય. તાવડી ઉપર પાકેલું અન્ન લક્ષ્ય કરવાનું તને તો, અદુ સતતિ પામે. બૂગીને વિષે સાથરે મૂખ રહે તો વિપ્લવો એવક થાય દહીં તથા દૂધ વળે તો ગોયોદ નામે દેવનોદે બાળ ખોર મુચી પાણી પીવાનું તને તો રોગોપદ્રવ ન થાય. જે પુરુષ યોગાસામા એકાન્તર ઉપવાસ કરે તે પ્રત્યક્ષોદમા પામય. જે પુરુષ યોગાસામા નખ અને કેશ ન કાઢે તે દરેક જગંમારનાતનુ દ્રુણ પામે જે પાકુ અન્ન તને તે અનન પુરુષ પામે યોગાસામા ભોજન કરતી વેળાએ જે માંસ ન રહે, તે કેવળ ધ્યાન / ભોજને એમ બાથનું નૈવેદ્યને ભોજન કરવું ઉપવાસ સમાન છે. માટે યોગાસામા જરૂર માંસ ભોજન તમા ધીન વિવશ રાખતા. વગેરે.

પ્રકાશ ૫ વર્ષકૃત્ય

ઐભારા સમગ્રી ૨૧ કુતુ હવે રહેતી અર્ધ ગાથા તથા તે મી ગાથા
ગણી દોઢ ગાથાનો અગીઆર હા ૧૨ વર્ષકૃત્ય મ્હે છે

(દૂલ્હનગાથા)

પરુવરિણ સ્વમ્ભવન-સાતુરિણ જમાતિજસતિગ ॥ ૧૨ ॥

નિલગિરિ પરુવર જિગ્ગા-ગુની મટપૂ રાત્રમજાગરિગા ॥

રુદ્રાપૂવા ઉગ્ગાનજ, ગદ્દ નિત્યમમાવળા સોહી ॥ ૧૩ ॥

ગદ્દપાદ — મુઆવરે રપૌરા ૧ સધની પૂજા, ૨ માથમા નામ
૬૧ ૩ ત્રમ યાગઓ ૪ જિગ્ગામરિરે આરામગેત્વા, ૫ દેવ પાની રહિ
૬ મળાપાન ૭ ગિરિ મે ધમ લગરિમ ૮ શુનગા ૧ પૂજા, ૯ ઉગ્ગામજા,
૧ સામનની પ્રમારના અને ૧૧ આને રથા એટલે ધમ ૫ મરના ૧૦-૧૦

નિઝાનગાથ — શ્રા ૧ ૧૨૧૧ લગ પરી એમ્વાગ પથુ ૧ મહુરિથે ૧
સારી પૂજા ૨ માગી ૩ મમ ૩ તીવરાસા ગમ્માના અને અગાની
યાત્રા એ ત્રા યાત્રા ૪ જિગ્ગામરિરે રિરે સ્વામકોસસ, ૫ મળા
પરુવરી ઉગ્ગામજા વગેરે ગદ્દની પગમમળી મરવી, વોતિસ વનેગે આપ
ના તથા ૬ પરી દહિ ખાત તરી રીતે અત્તી ઉતાગરી રોરે ધનદૂરો
મગિને દેવદ ૧રી દહિ ૬ મકાપૂજા ૭ ગિરિ રિરે વાતગાગિ ૮
તગાનની ગિરે ૧ ન ૯ આને પ્ર ૧ ૧૦ ઉગ્ગામજા ૧૦ ગિનરાસનની
પ્રમારના, અને ૧૧ આલેવગા મે ૧૧ ધમ ૫ મરના યથારમિત મરના

તેમા મીમખની પૂજામા પેતાના કુળને તથા ધન વગેરેને અનસ
ગીતે ધમ અલ્પથી અને જટુમાનથી આકુ મા રીના ખરામા આને મેરી
આધામ રહિ દોર રહિ વગુ ૩૨ મ ૧ મરે આપતી તે રગુ એ —
વસ્ત્ર, કમળ, પોગા ૧૧ ૧૧, ૫ ૧૧ પાણી ૧૧ તુ ૧૧ વગેરે પાન,
લોગ દડી સોય, કાટી ખેની કાપનાગ પીપી, લગમ ખડીસ લે
ખાડીનો મગદ પુત ૧૧૧ દિલ્લમા મ્હુ છે કે — વસ્ત્ર પાન ગાપ
વાલિ પાવે મગદ પુત્ર, કમળ પાવે જન, લોગ, સયરો, ગિરિ

[તથા બીજું પણ ઔષધિક તથા ઔપચારિક મુદ્દપત્તિ પુંછ્યા વગેરે ને કાષ્ઠ શુદ્ધ સયમને ઉપકારી હોય તે આપવું. પ્રવચનસારોદ્ધાર વૃત્તિમા વળી કહ્યું છે કે—“ ને વસ્તુ સયમને ઉપકારી હોય, તે વસ્તુ ઉપકાર કરનારી હોવાથી ઉપકરણ કહેવાય છે. તેથી ઔષધિક વસ્તુ રાખવી ને અધિકરણ કહેવાય છે. અસંયતપણે વસ્તુનો પરિહાર એટલે પરિભોગ (સેવન) કરનારો અસંયત કહેવાય છે.” અહિં પરિહાર શબ્દનો અર્થ પરિભોગ કરનારો એવો કયો તેનું કારણ કે પરિહાર પરિભોગ એવું વચન છે તેથી અસંયતપણે ને પરિભોગ કરવો એવો અર્થ થાય છે. એમ પ્રવચન સારોદ્ધાર વૃત્તિમા કહ્યું છે.

એમજ પ્રાતિહારિક, પીક, ક્ષત્ક, પાટયો વગેરે સયમોપકારિ સર્વ વસ્તુઓ સાધુ મુનિરાજને શ્રદ્ધાથી આપવી સોય વગેરે વસ્તુઓ પણ સયમના ઉપકરણ છે એમ શ્રીકલ્પમાં કહ્યું છે. તે એની રીતે કે—અલાળાઈ વત્યાઈ સ્આઈ ચ્ચક્રગા તિન્નિ અર્થઃ—અશનાદિક, વસ્ત્રદિક, અને સોયાદિક એ ત્રણ ચતુષ્ક મળીને બાર; જેમ કે, ૧ અશન, ૨ પાન, ૩ ખાદિમ અને ૪ સ્વાદિમ એ અશનાદિક ચાર, ૫ વસ્ત્ર, ૬ પાત્ર, ૭ કંબલ અને ૮ પાદપ્રોંછનક એ વસ્ત્રાદિક ચાર; તથા ૯ સોય, ૧૦ અત્ત્રો ૧૧ નરાણી અને ૧૨ કાન ખોનરવાની શણી એ સોયાદિક ચાર; આ રીતે ત્રણ ચતુષ્ક મળીને બાર વસ્તુ સયમનાં ઉપકરણ છે.

એમજ શ્રાવક શ્રાવિકા રૂપ સધનો પણ શક્તિ માફક ભક્તિથી પહેરામણી વગેરે આપીને સત્કાર કરે. દેવ ગુરૂ વગેરેના ગુણ ગાનારા યાચકાદિકોને પણ ઉચિત લાગે તેમ તૃપ્ત કરે.

સધપૂજ ત્રણ પ્રકારની છે. એક ઉત્કૃષ્ટ, બીજી મધ્યમ અને ત્રીજી જઘન્ય. નિનમતધારી સર્વ સંધને પહેરામણી આપે તો ઉત્કૃષ્ટ સધપૂજ થાય. સર્વ સધને માત્ર મૂત્ર વગેરે આપે તો જઘન્ય સધપૂજ થાય. બાકી રહેલી સર્વ મધ્યમ સધપૂજ જાણવી. તેમાં જેને વધારે ધન ખર્ચવાની શક્તિ ન હોય, તેણે પણ ગુરૂ મહારાજને સૂત્ર, મુદ્દપત્તિ વગેરે તથા એ ત્રણ શ્રાવક શ્રાવિકાઓને સોપારી વગેરે આપીને દરવર્ષે સધપૂજ ભક્તિથી સાચવવી. દરિદ્રી પુરૂષ એટલું કરે, તો પણ તેને ઘણો લાભ

છે કેમકે—૧. સ્ત્રી ૨ સ્ત્રી ૬નાં નિયમ આ રવો શક્તિ છતાં ખમતુ યૌવન
 અસ્થામા નન લેતુ, અને ૨૬૧ અસ્થામા યોતુ પચ ૧૦ આપતુ એ
 ચાર ૨૭૨૧ી બુ ૬૧ મળે છે વચ્ચુપાત્ર મ ૥ વગેરે ના ૧ તો ૨૨૨
 ચોમામા ૥ મધપૂ ૧ વગેરે કરતા દતા અને ધમા ધનૌ બ્ધ ૨૨૨
 દતા એમ અનગાય છે દિતીમા જગમી નયો પુ ૧ મન્થુમિદ
 શ્રીનપાગ-છાપિષ પૃથ્વી શ્રીદેવચન્દ્રી ૭૦ બન્ધ દનો તેજે એમ ૨૨-
 પૂજમા જિતમનસરી સર મરને પડેશમન્ત્રી ૧૦૨ આપતે ચોરાતી
 હમતુ દનો બપ ય્યા ખીજેજ ૧૧મે પત્તિ દેશમગમન્ત્ર ત્યા ૫
 ૬ ૥ પૂર્વ મહામ્મિદુ જોનાવેના શ્રીગુરુ મદારાજે તે મન્ત્રીને ૭૦ ૥
 દના તેગના પ્રવેશને વખતે મહામ્મિદુ દુમમા મધપૂજ ૧, તેમા ૭
 પતન દત્ત ૬૬૦ બપ ય્યા આરી વાતાઓ સામગ્રામા આં છે
 એ પ્રમાર મધપૂજ ત્રિધિ કહી છે

સાધર્મિ, નામભવ પચુ મરે સાધર્મિ બાલઓનું અધવા કે ૧૧૫
 મન્ત્રિ પ્રમાણે ૬ ૫ સાધર્મિ બાલો યેગ મળે છે કે ૧૧ ૭ કેમ
 કે—મરે ૭૦ ૧૨ નમરના મમવ માળેમાડ પૂર પામે ૥ ૭ ૫ તુ
 સાધર્મિક આવી સબધને પમનારા છો તો ૧૬૬ કાં ૧૦ વિગત ૧
 દાય છે સાધર્મિ બાલો જોનાપ પચુ વતો પુરુષ ૧૧ છે તો પછી મા
 ધર્મોના સાન્નમા ૭૦ પ્રમાણે આ ૨ સમગ્ર ૨૨ તો ધર્મો પૂજામ
 થાય એમાં શું કહેતુ? મ્હુ છે કે—એક ત ૬ મર ધમ અને ખી ૭
 તરફ સાધર્મિક ૧૧૫ સખી મુદ્ધિ ૩૫૧ નાચુસાએ તોતિરે તો બ ને
 મ ખાં ઉતરે છે એમ કહ્યુ ૭ સાધર્મિઓ આર ૨૨ ૧૦ ૧૧
 પ્રમાણે કરતા —

પોતા ૥ પુન જોગેના જ મોભવ વિચાર વગરે નાર તો સાધર્મિ
 બાલઓ નિમ ૧૦ કરતુ આ ઉત્તમ બેજા ૧ તામુ ૧, ૨૨ આ ૧ નુ
 વા ૧ આપતુ ૨૨૫ તેજો કે ૧૧૫ને બુ મુદ્ધિ ૧૧ આ ૧ ૧૬ તે
 માહુ ધ ૧ ખરડીને તેમો આદ્યમારી ૬૧૨૫ ૫૨ મના અનરાના
 ૧૧૧ કાહુ ધ ૧ જતુ ૨૬ તો નો પાત્ર પૂર્વે અસ્થામા બા ૧૧
 નો પોતા ૧ સાધન બાલઓ પેતે ૩૫૧ ન ૨૬ ને પુરુષ ૧૧ ૬૬

શા કામની ? કેમકે—જેમણે દીન હોવોનો ઉદ્ધાર ન કર્યો, સાધર્મિકોનું વાત્સલ્ય ન કર્યું, અને ઉદ્ધારને વિશે વીનગમનું ધ્યાન ન કર્યું. તેમણે પોતાનો જન્મ વૃથા ગુણગ્યો પોતાના આધર્મિ ભાઈઓને ધર્મથી ભટકતા હોય તો, ગમે તે રીતે તેમને ધર્મને વિષે દૃઢ કરવા. જે તેઓ ધર્મકૃત્ય કરવામાં પ્રભાદ કરતા હોય તો, તેમને યાદ કરાવવું, અને અનાચારથી નિવારણ પ્રયત્ન કરવો કેમકે.—પ્રભાદ કરે તો યાદ કરાવી, અનાચારને વિષે પ્રકૃત ધાય તો નિવારણ, ભૂતે તો પ્રેરણા કરવી, અને વારવાર ચૂકે તો વખતો વખત પ્રેરણા કરવી તેમજ પોતાના સાધર્મિકોને વાચના, પૃચ્છના, પગચર્તના, અનુપ્રેક્ષા, અને ધનકથા વગેરેને વિષે જોગ મળે તેમ જોડવા, અને શ્રેષ્ઠ મર્માનુશાનને વિષે સાધારણ પોપધગાળા વગેરે કમચડી. વગેરે.

શ્રાવિનઓનું વાત્સલ્ય પણ આવકની માફક હવું કાંઈ પણ ઓછું વધવું ન કરવું કેમકે, જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રો ધારવું કરતારી, ઉત્કૃષ્ટ શીખને પાળતારી તથા સતોપસાગી એવી શ્રાવિનઓ જનધર્મને વિષે મનમાં અનુગમવાળી હોય છે, માટે તેમને સાધર્મિકપણે માનવી

સાંકે—તોફાન તથા શાસ્ત્રના સ્ત્રીઓ ધણી પાપી કહેવાય છે, એઓ તો ભૂમિ વિનાની ઝેરી કેળવું ઝાડ, મેવ વિનાની વિજળી, જેના ઉપર અપધ આશ્રવું નથી એવી, કારણ વિનાનું મૃત્યુ, નિમિત્ત વિનાનો ઉત્પાત, કષ્ટા વિનાની સર્પિણી, અને શુદ્ધ વિનાની વાદળ સરખી છે. એમને તો પ્રત્યક્ષ રાક્ષસી સમાનજ ગણવી. શુર ઉપરનો તથા ભાઈ ઉપરનો રનેક તૂટવાનું કારણ એઓજ છે કેમકે—અણત્ય વચન, સાહસિકપણ, કપટ, મુર્ખતા, અભિસોભ, અગુચિપણ અને નિર્ભયપણું એટલા સ્ત્રીઓના દોષ સામાનિક છે. કેમકે—હે જાતમ' બ્યારે અનતી પાપની રાશીઓ ઉદય આવે, ત્યારે સ્ત્રીપણું પમાય છે, એમ'તું સમ્યક્ પ્રકારે જાણુ. આ રીતે સવે શાસ્ત્રેમાં સ્ત્રીઓની નિંદા પગલે પગલે જોવામાં આવે છે. માટે તેઓથી દૂર રહેવું એમ છતાં તેમનું દાન સન્માન રૂપ વાત્સલ્ય કરવું શી રીતે થતે ?

સમાધાન —“સ્ત્રીઓજ પાપી હોય છે” એવો એકાંત પક્ષ નથી. જેમ

સ્ત્રીઓમા તેમ પુરોમા પણ પાપીપણુ મરખુજ છે કે તે પુરો
 પણ ક્રમ માસાગા વળા પુછે । નિમ્ન કૃત્રણ મોનાના ગમની માને હ
 સ્મનાત ક્રમશઃ વિશ્વાસવાતી, બુદ્ધ મોનાત, પાત્રુત્વ તથા સારની
 સ્ત્રી લગણુ હનાગ નિદા તથા યુને પણ દગાગ એવા વળા તેમા
 આવે છે યુગ્ય નતિમા દવાક એવા મો છે તેની સતપુરોની અ
 વગા મ્મવી જેમ વહિત નથી તેમજ સ્ત્રી જનિમા પણ મ્મની પાપી
 નાઓ કે તેની આગી જાઓની અવગા કરી એ પણ ધનિન ।ની
 જેમ વળી પાપી તેમ ધાત્રી શુશ્રુતી સ્ત્રીગો રથ છે જેમ તીયમ્મની
 માતાઓ ઉત્તમ શુશ્રુતે યુગ્ય હોત છે માત્ર તેમની દેવતાના હદો પણ
 પૂજા કર છે અને મુનિગો પણ મુતિ મર છે મૌનિ જાન્યના જન્ય
 પણ હુ છે કે, સ્ત્રીઓ એસો માઇ અદ્મુન ગર્મ વા છે હ કે જે
 હો જગતો શુર થાય છે માટે પનિ લે । જાઓની રાગી મો
 દાર્દ્રમ્મુન કર છે મ્મવી સ્ત્રીઓ પોનાત લીળના પ્રમાણી અમિ
 જગી જમાન જળને મ્મગ મમાન ગમો નિનિગા સમાન મપને ।
 રી સમા । અને એગો અમ્મુન મમાન ર । મ । અનુવિંદ ધીમવુ
 મોથુ ગમ । નિમ્ન મો છે રાજ્ય । જે તેમની ધી નિમ્ન સનગર છે
 તે પુ રાગો તેને વિશે અમનિ ન મ્મવી પેવા ઉપદેશ માટે છે હ
 લગા રો રાસિમજોના શુ । ની તો નીર મેમે પણ ધી પ્રગમા મ્મ
 છે તેમની ધર્મને વિશે મ્મવી દના હોગો રથ રાગો વિ । અપી
 છે રો જગત નિમ્નતીગો પણ એમો ગમનિની અનાની સત્તા નદિ
 તે । ર । અમિમજો વગમ દેહવાળી તા । મે નથુ રોરે
 બર મ્મીને મોને જાસરી જાન્યના મનમય છે માટ માતાની । રમ્મ,
 મ્મવી । રમ્મ તથા યુનીની મમ્મ એમનુ । મમ્મ । મુ રમિત ર છે આ
 રિપા ઉત્તર અત્ર વધુ નિમ્ન ની નરમ જાતી । પી

મ વર્મીજાત્ય । કરીને । માઓ પેત । અનિરિગરિનાગ મન
 સાચો છે કેમકે, મુનિગો રાતિમ્મુન । ની આ વિરા ઉત્તર
 તા નગમા ધજોના । રમ ન અધિરિ દનાય । નુ દગાન મર
 રમિત । ન હમેશા આ રમ્મ । રમ્મ । રમ્મ । રમ્મ । રમ્મ ।

કરતો હતો. એક વખતે ઈંદ્રે મનમાં તેની પરીક્ષા કરવાનું ધ્યેય તેણે રાત દર્શન, ચારિત્ર રૂપ ત્રણ રત્નોનું સૂચક સુવર્ણની જનોષ્ઠ અને ચાર પ્રતોના સૂચક ચાર તિલકને ધારણ કરનારા તથા ભરતે રચેલા ચાર વેદનો મુખે પાડ કરનારા એવા તીર્થયાત્રા કરતા આવેલા કોડો શ્રાવક જણાયા. દરબીયે તેમને ભક્તિથી નિમંત્રણ કરી જનાડી રહે છે, એટલામાં સૂરો આયમ્યો. એ રીતે લાગત આઠ દિવસ શ્રાવક પ્રકટ કર્યા તેથી રામને આઠ ઉપવાસ થયા. પણ તેની સાંધર્મિક બક્તિ તો તરૂણ પુરૂષની શક્તિની માફક દિવસે દિવસે વધતીજ રહી તેથી ઈંદ્ર પ્રસન્ન થયો, અને તેણે તેને દિવ્ય ધનુષ્ય, બાણ, રથ, હાર તથા એ કુંડળ આપી શત્રુજયની યાત્રા કરવા માટે પ્રેરણા કરી. દરબીયે પણ તે પ્રમાણે કર્યું.

શ્રી સમવનાથ ભગવાન પણ પૂર્વના ત્રીજા ભવમાં ધાતકીખંડની અદર આવેલા ઐન્વત ક્ષેત્રની ક્ષેમાપુરી નગરીમાં વિમળવાહન નામે રાજા હતા, સારે તેમણે મ્હોટા દુકાળમાં સર્વે સાંધર્મિ બાળ્યોને લોજનાદિ આપીને જિતનામ કર્મ આધ્યું પછી દીક્ષા લઈ દેહપાત થએ આત્મ દેવકોટમાં દેવતાપણુ ભોગવી શ્રી સમવનાથ તીર્થકર થયા. તેઓ દ્વાગણ સુદિ આઠમને દિવસે અવતર્યા, સારે મ્હોટો દુકાળ છતા તેજ દિવસે ચારે તરફથી સર્વે જાતનુ ધાન્ય આવી પહોંચ્યું, તેથી તેમનું સમવ એવું નામ પડ્યું. જૃહ્દ્ભાષ્યમાં કહ્યું છે કે—શ શબ્દનો અર્થ સુખ કહેવાય છે. ભગવાનના દર્શનથી સર્વે ભવ્ય છવેને સુખ થાયએ, માટે તેમને શમવ કહે છે આ વ્યાખ્યાનને અનુસરીને સર્વે તીર્થકરે શમવ નામથી ઓળાય છે. સંભવનાથજીને સંભવ નામથી ઓળખવાતું બીજું પણ એક કારણ છે. કોઈ વખતે શ્રાવસ્તી નગરીમાં કાગ દોળથી દુકાળ પડ્યો, સારે સર્વે માણસો દુઃખી થયા. એટલે સેનાદેવીની કુલિમાં સમવનાથજી અવતર્યા. ત્યારે ઇંદ્રે પોતે ગાવીને સેનાદેવી મતાની પૂજા કરી, અને જગતને વિષે એક સૂર્ય સમાન એવા પુત્રની પ્રાપ્તિ થયાની તેને (સેનાદેવીને) વધામણી આપી. તેજ દિવસે ધાન્યથી પરિપૂર્ણ ભરેલા ઘણા સારથી ચારે તરફથી આવ્યા, અને તેથી ત્યાં સારૂ સુખિય થયું જે માટે તે ભગવાનના સંભવને (જન્મને) વિષે સર્વે ધાન્યોનો સંભવ થયો, તે માટે માતા પિતાએ

તે ભગવાનનું મહા નામ આપ્યું

દેવગિરિને વિશે જ્ઞામિદ નામે ગેડે પોતના જેવા સુખી જેના ત્રણગેમાઠ વાણોતર પામે હમે ॥ બહોનેર દબર ટપો બધા ધરી પ્રતિ દિવસ પ્રેરે સાંઘર્મિક વાત્સલ્ય પ્રસનો હતો આ રીતે ૨૦ વર તે શેઠના નણસો સાંઠ સાધર્મિ વાત્સલ્ય થતા હતા ૧૨૬ ॥ શ્રીમાળ આબુ નામા સવર્ણિએ નણમે સાઠ માવર્ણિ બાઠજો પોતાના મગખા બધા કહ્યું છે કે—તે સુરણ પવતો^૧ તથા કપાના પવતનો^૨ શુ ઉપનોગ ૧ ૧૨૫ કે જેનો આશ્રા ધરી રહેના વૃક્ષો મહમથના મહમથ રહે છે, પણ નાના કપાના થતા નથી જે મનપ પવતનજ અમે ઘણ માન આપીએ છીએ મહે તો આશ્રમ ધરી રહ ॥ આગા વિમલ આ કુળના મના વૃક્ષો નણ અગવ ધાય કે સારગ ॥મા પ્રેરિએ પચપરમેષ્ઠિ મત્રનો પાઠ રંગમ સાથે પનાહરહે રહેને સુરસુના ટક આપ્યા એક આરણ્ય બેાલ્ય એમ ફી ફરી મહેવાળી નર વર નરમગ બેાતો ત્યારે તેણે તેને નર સોનેરા આપ્યા આ રીતે સાધર્મિક વાત્સલ્યનો વિધિ કહ્યો છે

આમજ દરવપ જથ ધથી એક પણ યાત્રા કરી યાત્રાઓ પણ પ્રમરની છે તે એ કે—૧ અઠાલી યાત્રા ૨ રથયાત્રા અને ૩ તીર્થયાત્રા આ રીતે નણ પ્રમરની યાત્રા પડિત જ ॥ કહે છે તેમા ૧ અઠાલી યાત્રાનું રનરપ પૂન બહુ છે તેમા અસ્તિત સર્વ ચૈત્યપરિપાત્રી પ્રવા વગેરે જે અઠાલી યાત્રા તે ચૈત્યયાત્રા પણ કહેવાય છે ૨ રથયાત્રા તો હેમચદ્ર મરિ વિરચિત પશિષ્ટપદમા મ્હી છે તે એ રીતે કે—પૂજ્ય શ્રીસુદસ્તિ આચાર્ય આનતી નગરીમા વસતા હતા, ત્યારે એક વર્ષ સરે ચૈત્યયાત્રા હાત્યન ધ્યા ભગવાન મુદસ્તી આચાર્ય પણ દરરાજ સધની સાથે ચૈત્યયાત્રામા આડી મડપને શોભાનતા હતા ત્યારે સપ્રતિ રાજા નાનામા ન્દાના ગિધની પેઠે હાથ બેડી મુદસ્તિરમ્મી ૧ આગળ બેમનો હતો ચૈત્યયાત્રા હાત્યવ થઈ રહ્યા પછી સધે રથયાત્રા શરૂ કરી ગમે, યાત્રાનો હાત્ય રથયાત્રા કરનાથી સપૂજ યાય છે સુવણની તથા માણિયા રનોની કાંતિ થી વિશાઓને પ્રભાગિન પ્રનાર એવો સૂના તથ સરણો રથ રથશાળી

માંથી નીકળ્યો. વિધિના જાણ અને ધનવાન આવકોએ રથમાં પથરાવેલી જિનપ્રતિમાનું સ્નાત્રપૂજા વગેરે કર્યું અરિહંતનું સ્નાત્ર કર્યું, સારે જન્મ કલ્યાણકરે અવસરે જેમ મેરૂના શિખર ઉપરથી, તેમ રથમાંથી સ્નાત્ર જળ નીચે પડવા લાગ્યું. જાણે ભગવાનની કાંઈ મિનંતિજ કરતા રોયની ! એવા મુખે મુખકોશ બાંધેલા આવકોએ સુગંધિ ચંદનાં વસ્તુથી ભગવાનને વિલેપન કર્યું. માલતી, કમળ વગેરે ફૂલોની માળાઓથી ભગવાનની પ્રતિમા પૂજાઈ, ત્યારે તે શરત્કાળના મેઘોથી વીંટાયેલી ચંદ્રકળાની માફક શોભવા લાગી. બળતા મન્યાગરના ધૂપથી ઉત્પન્ન થએલી ધૂમાડાની રેખાઓથી વિંટાયેલી ભગવાનની પ્રતિમા નીલ વસ્ત્રોથી પૂજાયેલી હોયની ! એવી રીતે શોભવા લાગી. જેની અદર દીપતી દીપશિખાઓ છે એવી ભગવાનની આરતી આવકોએ કરી. તે દીપતી ઔપધીવાળા પર્વતની દૃઢ માફક શોભતી હતી અરિહંતના પરમભક્ત એવા તે આવકોએ ભગવાનને વંદના કરી અશ્વત્થી માફક આગળ થઈ પોતે રથ ખેંચ્યો તે વખતે નગરવાસી જનોની સ્ત્રીઓએ હાંસિકા રાસ રાંચ કર્યા. આવિકાઓ ત્યારે તરફ ધણા મગળ ગીતો ગાવા લાગી, પાર વિનાનું કેશરનું જળ રથમાંથી નીચે પડતું હોવાથી આગળના રસ્તામાં છટકાવ થવા માડ્યો આ રીતે, પ્રત્યેક ધરની પૂજા ગ્રહણ કરતો રથ, દરરોજ સપ્રતિ સન્નના દ્વારમાં હળવે હળવે આવતો હતો તે જોઈ સપ્રતિ રાજા પણ રથની પૂજા કરવાને તૈયાર થાય અને ફળસ ફળની માફક સર્વાંગે ચિકિત્સક રાગરાજાજો થઈ ત્યાં આવે પછી ત્યાં આનંદ રૂપ સરોવરમાં હસની માફક ક્રીડા કરતો સપ્રતિ રાજા, રથમાં વિરાજમાન થએલી પ્રતિમાની અષ્ટપ્રકારી પૂજા કરે.

મહાપદ્મ ચક્રોએ પણ પોતાની માનાના મનોરથ પૂર્ણ કરવાને સાંચ ધણા આડબરથી રથયાત્રા કરી. કુમારપાળે કરેલી રથયાત્રા આ રીતે કહી છે — ચૈત્ર માસની આઠમને દિવસે ચોથે પહોરે જાણે ચાલતો મેરૂ પર્વતજ હોયની ! એવો અને સુવર્ણમય મોટા દડ ઉપર રહેલી ધ્વજ, છત્ર, ચામર વગેરે વસ્તુથી દીપતો એવો, સુવર્ણમય રથ ધણી ઋદ્ધિની સાથે નીકળે છે, તે વખતે હર્ષથી નગરવાસી લોકો એકા મળીને રાગગાન કરી જય શબ્દ કરે છે. આવકો સ્નાત્ર તથા ચંદનનું વિલેપન કરી સુગંધી પુષ્પો-

થી પૂજ્યની શ્રીપાર્શ્વજિની પ્રતિમા ડુમારપાળના બધાવેના મઠિ
આગળ ઉભા રહેના થમા ઘણી ઝલ્લિથી આપન કરે છે વાગિત્રા
સાધી જગતો પૂજુ કરનાર આ લક્ષ્મી મગજ ઝીતો માનારી સુદ્ધ સ્ત્રી
જોની તથા માગતના બને મરીઓના મડગની સાથે તે ન્ય ડુમારપાળના
રાજમને આગળ બથ પછી ગળ રથ ની અ ૭ પસારવેની પ્રતિમાની
પર આ સુરલેખ આજુબાજુ વગેરે નમુઓથી પોને પૂજ્ય કરે, આ વિ
નિવ પ્રમારના માય ૧ ૧૮૬ વગેરે કરાવે પછી તે ૨૫ ત્યા એ રાત
સ્ત્રી સિદ્ધદાર ની દાર નીમે, બને ફગમ્તી મગજઓની જાણે નૃત્યજ
કરી રહનો હોયતી ૧ જોરા પટમડપમા આસીને રહે પ્રભત કાલે રાજ
ત્યાં આ ની રથમા શોભતી જિનપ્રતિમાની પૂજ્ય વગેરે કરે, આ અતુરિધ
મન મગજ માને આરતી હનાર પછી હાથી જોતરેનો રથ સ્થાનકે સ્થા
નકે બધાવે ૧ ઘણા પુનઃપમા રહેનો નગમમા ફરે ગેરે

હવે ૩ તીર્થના માતું ૨૪૩૫ કું હુ તેમા ત્રીસનુજન, ગિરનાર વગેરે
તીર્થો સમજના તંમજ તીર્થપ્રદો ની જન્મ દીક્ષા, ના નિરાશ બને નિ
દારની બૂગિઓ પજુ ધણા બંદ જીવેને શુભ ભાર નિવત કરે છે બને
ભવ સમુદ્રગાથી તાર ૭ માટે તે બૂગિઓ પજુ તીર્થજ હેનાર છે આ
તીર્થાને વિરે અન્નત્વ દુદિને માગ મમ ૧ ૨૨ ને તીર્થના કહેવાન છે
તે ૧ નિવિ જો છે ૨ — ગેક આદાર સચિત્ત પરિણ બૂગિનન, બ્રહ્મ
અને નવ વગેરે ૩ મુ અગિયહ માના પ્રાર ત્વા સુની પગાન જોના પ્રથમ
મંજુ ૪ ના પાનખી સરા વોડા, પનગ વગેરે મમથ નહિ હાય તે
પજુ યાના નરના નીકનના વાગ્ય આરકા પજુ રાજિત હોન તો પગે આ
હનુ ૧ હવિત છે મમક—યાના પ્રનાર આને ૧ એમભારી, ૨ સમકિન
વારી ૩ બૂગિસયાદારી, ૪ સમિનપરિદારી, ૫ પાવ્યારી આ ૬ બ્રમ
ચારી ૧૮૬૦ લે નિ રાજમા પજુ કંચુ છે ૬ — માત્રા નરતા વાહામા મેસ
તો યાના ૭ અંતુ ૬૫ ૭૧૫, ૫ ૧૭૫ પગેરે તો ફળો મોવો માગ જન,
સુડન ન કરે તો ભીમે માગ ૭૧૫ અને તીર્થ જહો ૧૧ લે તો યા
માતું સન ફળ ૧૭ રહે માટે તીર્થના કરનાર પુ પં એ ૧૭ જોજન
૬ ૭ બૂગિ હનાર સુ, બને સ્ત્રી નડુનતી જતા પજુ બ્રહ્મચારી ૨ ૭

ઉપર કહ્યા પ્રમાણે અભિગ્રહ લીધા પછી શક્તિ પ્રમાણે રાખને ભે-
 ઠાણુ વગેરે આપી પ્રસન્ન કરી તેની આજ્ઞા લેવી. યાત્રામા સાચે લેના માટે
 શક્તિ પ્રમાણે ઉત્તમ મદિર તૈયાર કરવા. સ્વજનના તથા સાધર્મિ ભાષ્ટ-
 ઝોના સમુદાયને યાત્રાએ આવવા માટે નિમત્રણ કરવું પરમ ભક્તિથી પો-
 તપોતાના સદ્ગુણને પણ નિમત્રણ કરવું અગારી પ્રવર્તાવવી જિનનિરોમાં
 મહાપૃજાદિ મહોન્નવ કરાવવા જેની પાસે જાતું ન હોય તેને જાતુ તથા જેને
 વાહન ન હોય તેને વાહન આપવું નિરાધાર માણસોને પૈસાનો તથા સારા
 વચનનો આધાર આપવો. યોગ્ય મદદ આપોશી એવી ઉદ્ધોષણ કરી
 ઉત્સાહ વિનાના યાત્રાણુ લોકોને પણ સાર્યવાહની પેઠે દિમ્મત આપવી.
 આડંબરથી મ્હોટા અને અંદરના ભાગમા ઘણા સમાસવાળી કોઠીઓ,
 શરાવલા, કનાનો, તખૂઓ, મ્હોટી કઠાઈનું તથા ખીજ પલ્લુ પાણીનાં
 મ્હોટા વાસણો વગેરે કરાવવાં ગાડા, પડદાવાળા રથ, પાલખી, પોદ્યા,
 ઉંઠ, અશ્વ વગેરે વાહનો સજ્જ કરાવના. શ્રીસંઘની રક્ષાને સાર ઘણા
 શૂર અનેક સુભટોને સાથે લેવા, અને કવચ; શિરસ્ત્રાણુ વગેરે ઉપદ્રવ
 આપીને તેમનો સત્કાર કરવો ગીત, વૃણ, વાજિત્ર વગેરે સામગ્રી તૈયાર
 કરાવવી. પછી સારા શકુત, નિમિત્ત વખતે જોઈને ઘણા ઉત્સાહવાળા થઈ
 સારા મુદ્દત ઉપર જવું.

માર્ગમાં યાત્રાણુના સર્વ સમુદાયને એકઠો કરવો. સારા પકાન્નો જ-
 માડી તેમને તાખૂત્ર વગેરે આપવું તેમને અંગે આભૂષણ તથા વસ્ત્રો પ-
 હેરાવવા સારા પ્રતિષ્ઠિત, ધર્મિષ્ઠ પૂજ્ય અને ઘણા ભાગ્યશાળી પુરૂષો પાસે
 મંઘવીપણાનું તિલક કરાવવું. સંવપૂર્ણ વગેરે મ્હોટો ઉત્સવ કરવા. ખી-
 જઓ પાસે પણ યોગ્યતા પ્રમાણે સઘવીપણા વગેરેનું તિલક કરવાનો
 ઉત્સવ કરાવવો સઘનું જોખમ માથે લેનારા, આગળ યાત્રાનારા, પાછળ
 રહી રક્ષણ કરનારા તથા મુખ્યપણે સઘનું કામ કરનારા વગેરે લોકોને
 યોગ્ય ગ્થાનકે રાખવા શ્રીસંઘના યાત્રાવાના તથા મુકામ વગેરેના જે હરાવ
 થયા હોય, તે સર્વ પ્રમિદ કરવા. માર્ગમા સર્વ સાધર્મીઓની સારી પેઠે
 સાર અભાળ કરવી. કોઈનું ગાડાનું પૈડું ભાગે, અથવા ખીજ કાઈ હરકત
 આવે તો પોતે તેમને સર્વ શક્તિએ યોગ્ય મદદ કરવી. દરેક ગામમાં

તથા નગરમાં નિનગરો વિશે આવ, એવી મુજબ સહાયની ચેયપતિ
 પાત્રી રંગે મોટો ઉત્તર કરવો ઇચ્છા કરેલો પણ વિચાર કરવો
 તીર્થનાં જ્ઞાન વગેરે મોડું રત્ન, મોટી આંધ્ર વસ્તુને વસમળી કતો
 લાપશી, મુજબ આંધ્ર વસ્તુ મુનિરાજેને રાજાની સામર્થ્યમાં
 કતો ઉત્તરપત્રે જ્ઞાન વગેરે આપવું, તથા મોટો પ્રવેશોત્તમ કરવો
 તીર્થ દાખલ થયા પછી પહેલાં રાજી પૂજા દાખલ વગેરે આ રક્ષી
 કરવું આ પ્રકારની પૂજા નથી, તથા રાજા વિધિથી મુજબ માગ
 પટેલની રંગે કરવું થીની ધારાસાડી જેવી પગમળી મૂકી જિજ્ઞાસુ
 ભગવાનની નજારો પૂજા કરી તથા પૂજા, કેવિન વગેરે મહાપુત્ર, જે
 સમી વસ્ત્રમય રાજા દાખલ, મોટો હજાર ન પડે એવું જ્ઞાન (મદ્યવર્ત)
 રાજાનગર, જીન નદી વગેરે નાનાવિન ઉત્તર, તીર્થપ્રાપ્તિનિમિત્ત ઉપરા
 મ છો રંગે તપસ્યા કરવી કો, લાખ ચોખા વગેરે વિધિ વસ્તુ નિ
 વિધિ ઉત્તમજ્ઞાના મુજબી

જ્ઞાત જાનના ચોરીશ જ્ઞાન, બહેનેર અથવા એકમે આક ફોલ
 અથવા ખાંડ જ્ઞાત જ્ઞાતની એકીજ વસ્તુઓ તથા સર્વ બદલ અને જોગ્ય
 વસ્તુથી બરતી થાગો ભગવાન આગળ ધરતી તેમજ રેશમી વગેરે ઉત્તમ
 વસ્ત્રના ચડવા, પડગમળી અમરૂદ્યા દીવાન સાર તેવ થોતિયા ચ
 દન કેમ જોગની વસ્તુ પુષ્પ લાવવાની જાગડી પિગાનિમ મગસ
 મુખાણ આ નિ આજુરપ દીવીઓ, આમ નાગોત્રાણ કમસ, થાવી
 ઓ કમોગ, મટામો જાગી, પગ વગેરે રાજાને આપના જોડે ।
 ખસા થવા પમરોગો ભગ કરવો તીર્થની એવા વિચારતા તીર્થનો
 ઉદાર તથા તીર્થના રાજ તામોગો મમર કવો તીર્થને મામ આપવો
 સાર્થિક સાર્થ ૧, શુની બજિ તથા મધની પટેલમળી વગેરે મુજબ
 મગ રોડા ઉત્તર દાખલ આપવું નિનમદિ રોડે મગરો કરવા
 માયરો દાખલ મારાની કીર્તિમન થાગ છે, એમ મમર ને
 નિર્દેશ છે એમ । માનવું એક વાનમે પા દેના શરત તથા ।
 થના શુદ્ધ માય ૨ । તેમજ આપેલું ૬ । જુદા રંગાદિ છે । કલર્ન
 વગેરે એમ જિનેશ્વર ભગવાનના આગમની વસમળી અત્રે પવન

સાડાગાર કોડ સોનેયા વગેરે ઘન આપતા હતા. વિદાંતમાં કહ્યું છે કે—
સાડાગાર લાખ નથા સાડાગાર કોડ સોનેયા જોડ્યું, ચક્રાવીનું પ્રીતિદાન
જાણવું. આ રીતે યાત્રા કરી પાછો વળતો સંઘવી ઘણા દિવસથી પોતા-
ના ઘરમા પ્રવેશ કરે. પછી દેવાબ્દનાદિ કિત્સ કરે, અને એક વર્ષમુધી
અથવા તેથી વધારે મુન્ત મુધી તીર્થોપનારા વગેરે કરે, આ રીતે તીર્થ-
યાત્રાનો વિધિ કલો છે.

શ્રીસિદ્ધમેન દિવાકરે પ્રતિબોધ પમાડેલો વિદ્યાશ્રિય ગન્ત મનુજ્ય-
ની યાત્રાએ ગયા, ત્યારે તેના સઘમા એકસો અમતોનેર (૧૬૯) મુનર્જમય
અને પાચસો (૫૦૦) દાન, અદનાદિમય જિતમદિર દના થી સિદ્ધમેન
દિવાકર વગેરે પાચ હજાર (૫૦૦૦) આગાર્ય દના. આદ (૧૪) મુકુટધારી
ગજઓ હતા તથા રાતેર લાખ (૭૦૦૦૦૦૦) આવના કુટુમ્બ, એક
કોડ દસ લાખ નવ હજાર (૧૨૦૦૦૦૦૦) ગાડા, અઠાર લાખ (૧૮૦૦૦૦૦)
ધોડા, છોતેઓ, (૭૬૦૦) હાથીઓ અને આ રીતે-૮ કિટ, બાદ વગેરે
હતા. કુચારપાળે કાટેલા સંઘમા સુવર્ણનાદિમય અદારસે મુન્તોનેર
(૧૮૭૪) જિતમદિર દનાં થરાદમા પદ્મમ ગડગિક નાને પ્રસિદ્ધ જોડા
આણુ સઘમી યાત્રામા સાતમે (૭૦૦) જિતમદિર દના, અને તેજો યા-
ત્રામા આર કોડ. સોનેયાનો વ્યય કર્યો. પેવડ નામા શ્રેષ્ઠોએ તીર્થાં દ્રોન
કર્યો. ત્યારે અગીયાર લાખ રૂપામય ટકનો વ્યય થ્યો, અને તેના સઘમા
જાવન દેરામર અને માત લાખ માણસ હતા વગુયાળ મંત્રીએ કરેલી
સાડાગાર યાત્રાઓ પ્રસિદ્ધ છે આ રીતે ત્રિવિધ યાત્રાઓનું સ્વરૂપ કહ્યું છે.

તેમજ જિતમદિરમાં દરરોજ ઘણા આડમરથી સ્નાત્રોત્સવ કરવો,
તેમ કરવાની શક્તિ ન હોય તો દરેક પર્વને વિશે કરવો, તેમ પણ ન કરી
શકાય તો વર્ષમા એક વાર તો આવશ્ય સ્નાત્રોત્સવ કરવો તેમાં મેરુતી
રચના કરવી અથ મંગળોક્તી સ્થાપના કરવી નૈવેદ્ય ધરવું તથા ઘણા
જાવનાચન્ન, કેસર, સુગંધી પુષ્પો અને જોગ વગેરે સકળ વગુનો સમુ-
દાય એકઠો કરવો સંતીન આદીની સામગ્રી આરી રીતે તૈયાર કરવી. રે-
શમી વસ્ત્રનય મહાધ્વજ આપવી, અને પ્રમાણના વગેરે કરવી. સ્નાત્રોત્સ-
વના પેતાની સપતિ, કુળ, પ્રતિષ્ઠા વગેરેને અનુયરી સર્વ શક્તિ વડે

ધનનો બચ રહેશે શ્રી મર્મ આડમરથી જિનમતની ધારી પ્રમાણના કડ
વાને માત્ર પ્રાપ્ત રહેશે મલગાય છે — પેચ મેઠે જાગિત મારુ ઉપર
સ્નાયુગોત્રનો રાગરે છપ્પા વેગી પ્રમાણ મુત્ર આપી પ્રમાણ પ
હેગી આ તેજુ શ્રીસત્ત્વજ્ય ઉપર તથા ગિરનારુ ઉપર એ જ સુવર્ણમય
ધનની આપી તેના પુત્ર જાઝગુ શેકે તો રેગમી વસ્ત્રમય ધનની આપી
આ રીતે સ્નાયુગોત્ર માત્ર મારુ કશુ છે

વગી વેદ્ર રાત્રી રહિને મર કે વડ માગોદય ન કરવુ તેમા
ઈ માગા બચવા રીત માગા દ્વન્ન નમિત પ્રમજે થ જુ મરથી શ્રી
કુમારના માનમા માગોદયન રડુ તારે રગન રી રોગ મગમ
સોમે આગ અઠ તાપ દસાની મખ્યા મોત્રા લાગવા તે મનો સોરક
દગનો મલગાતો રટીય પ્રાગ્વાટ દમસ્જ મારો પુત્ર જગમુ મા, મરીન
સરીરે મની વગ પહેરી ઓદીને લા કમે દનો તેજો એકમ મા
દેવી કમ કરી આગની મા પાળ રાગને પૂગડુ મારે તેજો દત્ત
દ, મહારા પિતાએ નો મા મેમી દેસ મનાતર વ્યાપાગ દી ઉપાગન ક
સા ન પી મરા દેડ મેનેસા રી જિનમના પાય મળિકા રાન ખગીસ,
અને બન વખતે મો કશુ કે, ' શ્રી પુત્ર, ગિરનાર આ કુમા મા
પદન એમા ગિરનાર કરનારા જાગવાનો એક મારુ તારે આપવુ નાને જ
ત પોતાને સાર નખવા ' પડી જગમુ એ તે રજે રત્ને કુર્ણુગિત
કરી શત્રુજ્ય નિવા રી ન મા બમર નને, ગિરનાર સી થીનેમિતારુતને
તથા પદ્મજાગી શ્રાવ્યદ્રવ રીતે ઠકાબજી તરીકે આપ્યાં

એક વખતે શ્રીગિરનારુ ઉપર ગિમ તથા સ્વેતાનર જે જોના
સમ મગમને આવી પળમ્યા આ જ ને જળા અમારે તીથ કરી ગમ
ડો કરવા માગ્યો સ્વાર ' જે ક માગા પહેરે નેકુ આ તીર છે ' એવા
જુ નો મા રમનથી પેચ મેઠે જાગન વગી પ્રમાણ મુત્ર આપી છદ્ર
માગા પડેગી આ વાત ન ગાર વગી પ્રમાણ મુત્ર આપી તીર પો
તાનું છે એમ સિદ્ધ કુ આ રીતે પડે મગી, રી પોતાઓ મન
જાનના કુમા બમર માં જે ને મર તેન કશુ રી મર બમર
બમર જિનમરિ ખમા બાની રગુએ દર રમિ રમાગે ના રી

તેમજ ઉત્તમ આંગી, વેદશુદ્ધિની રચના, સર્વોગનાં આશ્રયણ, દેવધર, કે-
લિવર, પૂતળીના લાયકાના પૂર્વગ વગેરે રચના તથા વિવિધ પ્રકારનાં ગા-
યન, નૃત્ય વગેરે ઉત્તમવતઃ મહાપૂજન તથા નિત્યજાગરણુ કર્યા. તેમ એક
એક સમુદ્ધર્મા મુચ્ચાદરી કરતા જતા એક લાખ કન્ય ખરચ્યાંને મહાપૂજન
બહારી, અને મનમગ્નતા લાભ થવાથી બાર વર્ષ પાછો આવ્યો, ત્યારે
હર્ષથી એક કોડ રૂપિયા ખરચી જિનમદિરે મહાપૂજન વગેરે ઉત્તમ કર્યા.

તેમજ પુનઃક વગેરેના રહેલા જીવજાતની કદર આદિ વસ્તુવડે, સા-
માન્ય પૂજન તો ગમે ત્યારે ખની શકે તેમ છે. જુદાવાન વસ્તુ વગેરે વસ્તુ
વડે વિશેષ પૂજન તો દરમામે અગવાળી પાંચમને દિવસે શ્રાવકને કન્ટી
ચોગ્ય છે તેમ કરવાની શક્તિ ન હોય તો જઘન્યથી વર્ગમા એકવાર તો
અવશ્ય કરવાનું. આ પાન જન્મકૃપની અંદર આવેલા જાનમકિત દ્વારમાં
વિસ્તારથી કહીશુ. તેમજ નવકાર, આવશ્યક જુદા, ઉપદેશમાળા, ઉત્તમધ્ય-
યન વગેરે જ્ઞાન, દર્શન અને શુદ્ધ શુદ્ધ પ્રકારના તપ સંયમથી ઉજમણા
મા જઘન્યથી એક ઉજમણું તો દરવર્ષે યથાવિધી જરૂર કરવું. કેમકે—
માણુસોને ઉજમણું કરવાથી લક્ષ્મી સારે સ્થાનકે જોગય, તપસ્યા ખણુ
સદ્ગુણ થાય, અને નિરંતર શુભ ધ્યાન, બલ્ય શુભને સમર્થિતનો લાભ,
જિનેશ્વર મહાંજનની મકિત તથા જિનશાસનની ગોબા થાય, એટલા શુભ
થાય છે. તપસ્યા પૂરી થયા પછી ઉજમણું કરવું તે નવા ખનાવેલા
જિનમદિરે કળશ ચઠાવવા સમાન, ચોખાથી બરેલા પાત્ર ઉપર ફળ મૂક
વા સમાન અથવા જોજન કરી રહ્યા પછી તાબૂડ દેવા સમાન છે. શા
સ્ત્રમાં કહેલા વિવિ પ્રમાણે નવકાર લાખ અથવા કોડ વાર ગાળી જિન-
મદિરે સ્તાત્રોત્સવ, સાધર્મિક વાતમ્બ સંવપૂજન વગેરે ધણા આડંબરથી
કર્તું લાખ અથવા કોડ ચોખા, અડસડ સોનાની અથવા રૂપાની વાગડિયો
પઠિયો, લેખણો તથા રત્નો, મોતી, પરચાળાં, નાણું, તેમજ નાગિએર વ-
ગેરે અનેક રૂબો, જાન જાતના પદ્ધતો, ધાત્રો, તથા ખાદ્ય અને સ્વાદ્ય એવી
અનેક વસ્તુઓ, કપડા, વગેરે વસ્તુઓ મૂઢી નવનરનું ઉજમણું કરનાર, ઉપવાન
વહેવા આદિ વિવિ મદિત માળા પહેરી આવશ્યક મૂઢનું ઉજમણું કરનાર,
ગાયત્રી સંખ્યા માફક એટલે પાંચસો ચુવાલીશ પ્રમુખ મોદક, નાગિએર

વાહિયો વગેરે વિવિધ રત્ન મૂળને ઉપદેશમાળામાંના ઉત્તમણા ૫૫૨
 મોનના વગેરે રત્ન રાગી સાલના એક રત્નની વળાવના મી દર્શનાલિકાના
 ઉત્તમણા ૭૫૨ના ભાગ ૧૫૫ પણ દાવના મળ્યા દેખાય છે

માળા પદ્મરસી એ મોટા ધમધમ છે કેમ કે, નવકાર હરિનામદી
 ધર્માદિ સુત્રો શક્તિ પ્રમાણે તમા વિવિધ મંત્રો પાસન નવ વિના નામ
 વા મળ્યા એ અત્યંત કિંમત મળ્યા છે તત્તલી આગમના મંત્ર જેમ માત્ર
 એને ધોમ દેશ તેમજ આવધાન ઉપધાન તપ જરૂર મરુ જે એ
 માળા પાસે જોઈ હોય તમા ઉત્તમણ છે કેમ—કોઈ ગેક ૭૫
 ઉપધાન તપ વધાનિવિ હરી પોતાના પ્રમાનના આદી સૂત્રની માળા તથા
 શુદ્ધ પદ્મરસી સૂત્રની માળાધારણ મરુ તે પ્રમાણે વિવિધ (નિ
 રૂપ રૂપાણ અંતે મોક્ષનક્ષત્રી) ઉપાસ છે મુનિ રૂપ કાશર્મિ વ માળાજ
 દાવની । સુત્રરૂપ જળ મેચી મળ્યા પાસે માળા દોરની । તમા
 પ્રત્યક્ષ શુભોની શુભેની માળાજ દાવની । એની માળા ધાવાનથીજ પ
 હોય છે આ રીતે આત્માની પાચમ વગરે વિવિધ તારનાઓના
 ઉત્તમણા પાસે તે તારનાના કુપરમ વગેરેની મુખ્ય પ્રમાણે ૫૫
 નામિસ, ૫૫૫૫૫, ૫૫૫૫૫ વગેરે શુભ શુભ રત્ન મૂળ સાજો તથા
 સદાસને અવનમીને ૫૫

તેમજ તીથની પ્રમાણને માટે શ્રીગુર મહારાજ પધાવના દોર,
 ત્યારે તેમજ માત્ર પ્રમાણના મેર દર ૧૫ જા રસી જે રાગ તો
 શક્તિ નગરો જરૂર લગીજ તેમા શ્રીગુર મહારાજ પ્રવેગોત્તમ જરી
 રીતે ધણા આકાશની ચતુર્વિધ મધ મલિન ગાગા જઈ તથા શ્રીગુર
 મહારાજો તથા મધોમા માર વોર મરી રૂપિ પ્રમાણે દરેક કે
 ગેક—શ્રીગુર મહારાજો ૧ મુખમળા, વલન, નમરાર અને શુભનામી
 પૂજા મરથી વિરક્ષામી મલિન મરુ પાપ એક ધડી વારમા ગિયિય
 બધાણુ યાવ કે પેડ ગેકે તથા ૦ શ્રીગુરો સુરિચના પ્રવેગોત્તમ
 બનેને દામર દોર ૦૫૫૫૫ મવે ૦ સુગોતો પ્રવેગોત્તમ મરુ
 એ વાત અનુવિત છે એના બેગી મરના ૦ ૦ ની કેમકે, મિદાનમા
 સામુ જઈ તેમનો સભા મારુ પ્રતિષ્ઠા દરેક છે એજ વત સધી ૦

પ્રતિમાને અધિકારે શ્રીચરણે સાધ્યમાં ફલી છે. તે એ કે:—

તીર્થિચરણામનિચો-અ ક્ષિન્નણં ક્ષતિસ્વાદુષ્ટતહે ॥

દોહક અંગદ અલર્ક, નામનમયો વ સ્તુતારે ॥ ૧ ॥

અર્થ — પ્રતિમા પૂરી થાય ત્યાર પ્રતિમાનાદક સાધુ, ત્યાં સાધુ-
ઓનો સચાર દેખ એના ગામમાં પોતાને પ્રકટ કરે, અને સાધુને અથવા
શ્રવકને સદેશો કહેવાગે,

પછી ગામનો રાજા, અધિકારી અથવા તે ન હોય તો શ્રવક આ-
વિદ્યઓનો અને સાધુ સાધ્વીઓનો સનુકાય તે પ્રતિમાનાદક સાધુનો
આદર સન્દાર કરે. આ ગાયતો ભાગ્યે એના છે કે, ‘પ્રતિમા પૂરી થઈ
છને જે નજીકના ગામમાં ધણુ વિજ્ઞાપરે તથા સાધુઓ વિચરતા હોય,
ત્યાં આવી પેતાને પ્રકટ કરે, અને તમ કરતા જે સાધુ અથવા શ્રવક
જેનામાં આવે, તેની પાસે સદેશો કહેવાય છે કે, ‘મેં પ્રતિમા પૂરી કરી,
અને તેથી હું આગ્યો છું’ પછી ત્યાં આગ્ય કોય તે રાજાને આ-
વાત જાહેર કરે, ‘અમુક સેટા તપસ્વી સાધુઓ પોતાની તપસ્યા યથાવિધિ
પૂરી કરી છે, તેથી તેનો ધણુ સન્દારથી જરૂરના પ્રવેશ કરવો છે.’
પછી રાજા, તે ન હોય તો ગામનો અધિકારી, તે ન હોય તો સાધ્વી
આદી અનુધિવ આસવ પ્રતિમાનાદક સાધુનો યથાશક્તિ સન્દાર કરે. ઉપર
અંદુઓ બાંધે, મગજ વાહાંત્રા વગરના, મુગધી વામકેવ કરે. ફેરે
સન્દાર કહેવાય છે. એનો મત્કાર કરવામાં શુભ છે, તે એનો કે.—

ઉપસાવણા વલ્લખે, સ્તુતિજન્ય તદેવ નહુમાણો ॥

ઓહારણા કુતિતર્યે, જીર્ણ તહ ક્ષિત્તિચરુકર્ણા ॥ ૧ ॥

અર્થ — પ્રવેશને વખતે સન્દાર કરવાની જનશાસન ધણુ જાણે છે,
ખીજ સાધુઓને શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થાય છે, કે જેથી એની શાસનની કિન્નિ
થાય છે, તે મત્કસ અમે પણ એની રીતે કરીું તેમજ શ્રવક અધિકાર-
ઓની તથા ખીજઓની પણ જિનશાસન ઉપર અદુમાન બુદ્ધિ ઉત્પન્ન
થાય છે, ‘જેમાં એવા મેટા તપસ્વીઓ થાય છે, તે જિનશાસન મહા પ્રતાપી
છે’ તેમજ ખોટા તિર્થિયોની દીવના થાય છે, કેમકે તેમનામાં એવા મહા સ-
ત્યવત પુરો નથી. તેમજ પ્રતિમા પૂરી કરનાર સાધુનો સન્દાર કરવો એ આ-

ચાર છે તેમજ તીર્થની ગતિ થાય છે, એવે પવચનનો અનિશ્ચય તે નિશ્ચય
 બન્ને જો સમગ્ર હાર સિદ્ધિ પાતી દીક્ષા પેઠે જો માત્રે નિશ્ચય
 બની રહિયા હજુ જ નેમજ નિશ્ચય પમાજે શીમધની પ્રગટા ૫૫
 એવે બુદ્ધિમાની શીમધને આગળથી ૫૫ નિશ્ચય ૫૫ ચ ન જાણિ
 કપુર, કસ્તૂરી રોરે મુગધી વસ્ત્રો લેવા મર્યા મુગધી ૫૫ અમ કપા,
 હાથિએર આંધિ રિશિન કમ આપના વનાત ૫૫ ૫૫ ૫૫ ૫૫ રોર પ્રમાણ ૫૫
 કપાથી તીર્થપ્રવાસ એવે પ્રમાણ મર્યા છે કહ્યું છે કે—આજ પ્રમાણ મર્યા
 મુગધી ગમ્મિ આંધિ પ્રમાણના આંધિ મર્યા છે એવે તીર્થ
 દરમિયાન પ્રમાણ ૫૫ માવના નિશ્ચય પ્રમાણના શીમધના 'પ્ર' એ અક્ષર
 વચ્ચે છે તે મુગધી ૫૫ જોવાના તેના કરનારોજ નોક્ષ આપે
 છે, આંધિ પ્રમાણના તેના મર્યા રો તથા આંધિ ૫૫ મોજ આંધિ છે
 ૫૫ મુગધી થોડા હોર તે ૫૫ જરમથી મોજ વાગ તે મુગધી
 જરમ માત્રેના લેવી કમરે—૫૫ મુગધી આંધિ આંધિ લેવી ૫૫
 ૫૫ મોજના આંધિ ૫૫ ૫૫ ૫૫ ૫૫ ને દરમિયાન મર્યા નિશ્ચય થાય
 છે આગમમા તે મોજ આંધિ નિશ્ચયથી ૫૫ છે, ૫૫ એ—એ ૫૫
 તથા મર્યાથી નિશ્ચય આંધિ ૫૫ તથા નિશ્ચય મર્યા ૫૫ નેમજ આગાક
 મર્યા ૫૫ અનિશ્ચય મર્યા ૫૫ અનિશ્ચય મર્યા ૫૫ ૫૫ ૫૫ ૫૫
 અથવા મર્યાથી નિશ્ચય મર્યા ૫૫ તે ૫૫ પ્રમાણ —

પશ્ચિમજગત્ક્રમામે ઘટેમે ઉત્તરજગત્ક્રમામે ૫૫ ૫૫ ૫૫ ૫૫
 નિશ્ચય આંધિ, નિશ્ચયગુણસ્ત મર્યા ૫૫ ૫૫ ૫૫ ૫૫
 અર્થ—૫૫ મોજમાથી અમવા મર્યા મર્યા નિશ્ચય નેમ ન બને
 તે ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા
 આંધિમા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા

સત્ત્વગુણમિતિ, પિત્તમો વત્તજોમણસ્તદ્ ૫૫ ૫૫ ૫૫ ૫૫
 પાતે વત્તજોમણસ્ત, નિશ્ચયગુણસ્ત મર્યા ૫૫ ૫૫ ૫૫ ૫૫
 અર્થ—આંધિ ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા
 ૫૫મા તથા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા
 ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા ૫૫મા

ગોઞ્ઞત્થો કઢજોગો, ઞ્ઞારિત્તો તહય ગાહણા હુસલો ॥

સેઞ્ઞન્નો ઞ્ઞવિસાર્હિ, મણિઞ્ઞો ઞ્ઞલો ઞ્ઞણાયરિઞ્ઞો ॥ ૩ ॥

અર્થ — આલોચણા આપનાર આચાર્ય ગીતાર્થ ઞ્ઞેટલે નિશિય વગેરે
મૂલના અર્થના જ્ઞાણ, કૃતયોગી ઞ્ઞેટલે મન વચન ક્રિયાના શુભયોગ ગમ્મ-
નારા અથવા વિવિધ તપસ્યા કરનારા, અર્થાન્ વિવિધ પ્રકારના શુભ ધ્યા-
નથી તથા વિશેષ તપસ્યાથી પોતાના શુવને તથા શરીરને સસ્કાર કરનારા,
ચારિત્રી ઞ્ઞેટલે નિગતિચાર ચારિત્ર પાળનારા, ગ્રહણ કુશળ ઞ્ઞેટલે આલો-
ચણા લેનાર પાસે જ્ઞાતુ યુક્તિથી જુદા જુદા પ્રકારનાં પ્રાયશ્ચિત્ત તથા તપ
આદિ કમ્પૂત કરાવવામા કુશળ, જેલ્લુ ઞ્ઞેટલે આલોચણા તરીકે આપેલી
તપસ્યા વગેરે કરવામા ઞ્ઞેટલો શ્રમ પડે છે? તેના જ્ઞાણ અથવા આલોચણા
વિવિધું જેમણે ધણા અભ્યાસથી જ્ઞાન મેળવ્યું છે એવા, અવિપાદી ઞ્ઞેટલે
આલોચણા લેનારનો મ્હોટો દોષ સામળવામા આવે, નોપણુ વિપાદ ને ક-
રનારા, આલોચણા લેનારને જૂદા જૂદાં દષ્ટાત કહી વૈરાગ્યના વચનથી હુ-
ત્સાહ આપનારા એવા શાસ્ત્રમા કલા છે.

આચારવ માહારવ, વવ્ઞહારુઞ્ઞ્વોલણ પહુઞ્ઞ્વોઞ્ઞ ॥

અપરિસ્સાઞ્ઞી નિજ્ઞેઞ્ઞ, અવાયદંસી ગુરુ મણિઞ્ઞો ॥ ૧ ॥

આચારવાન્ ઞ્ઞેટલે જ્ઞાનાદિ પાત્ર આચારને પાલન કરનારા, ૨ આ-
ધારવાન્ ઞ્ઞેટલે આલોચેણા દોષનુ યરાગર મનમા રગરણ રાખનારા, ૩
વ્યવહારવાન્ ઞ્ઞેટલે પાત્ર પ્રકારનો વ્યવહાર જ્ઞાણી પ્રાયશ્ચિત્ત આપવામાં
સમ્યક્ પ્રકારે વર્તન કરનારા, પાત્ર પ્રકારનો વ્યવહાર છે, તે ઞ્ઞે ક્રે:—૧
પહેલો આગમ વ્યવહાર તે કેવળી, મન-પર્યવજ્ઞાની, અવધિજ્ઞાની, ચતુર્દશ-
પૂર્તિ, દશપૂર્તિ અને નવપૂર્તિનો જ્ઞાણી. ૨ ત્રીજો શ્રુત વ્યવહાર તે આકં-
થી અર્ધપૂર્વ સૂત્રીના પૂર્વવગ, અગીઆર અગતા ધારક તથા નિશીદાદિક
સૂત્રના જ્ઞાણ વગેરે સર્વે શ્રુતજ્ઞાનીઓનો જ્ઞાણી. ૩ ત્રીજો આજ્ઞા વ્યવહાર
તે ગીતાર્થ જે આચાર્યો દર દેશમાં રહેલા હિવાથી ઞ્ઞેક જીજ્ઞાને મળી ન
શકે તો તેનુ શ્રાઘ જ્ઞાણી ન શકે એવી રીતે જે માહિમાહે આલોચણા-
પ્રાયશ્ચિત્ત આપે છે તે પ્રમાણે જ્ઞાણી. ૪ ચોથો ધારણા વ્યવહાર તે પો-
તાના ગુરુએ જે દોષનુ જે પ્રાયશ્ચિત્ત આપ્યુ હોય, તે ધ્યાનમા રાખી તે

મનુષ્ય પીંગાં આસુ તે રૂપ જાણવો ૫ પાચમો ઠત વ્યવહાર તે
મિહાતમા ને દોષનુ જોઈલુ પ્રાચલિત ઋષુ તેમ ને ૬ તા ઝોધુ અથરા
અધી પ્રાચલિત પરપતને અનુસરીને આપડુ એ રૂપ જાણવો ૪ અપ
ત્રીઠ જોઈલે આનેમા લેવાર શરમથી જાણવર ન કર્યો હો ૧ તો તેને
વૈ ૧ ૫ ઉપજાવનારી કથાઓ એવી રીતથી કહે ૬, તે સાબળતાજ આ
નોમણા લેનાર શરમ છોડીને આગી રીતે આજોન એવ ૫ પ્રકારી જોઈ
આનેમાના ને જાગની સમયન રમર પુલિ કે એવા ૬ અપગિઆવી જોઈને
આનેમાના આપી લેા તે પીંગાં ન જડનારા એવા ૭ નિરાપ જોઈ
ને જોઈલુ પ્રાચલિત લઈ સો તેને તેઈલુજ આપનારા ૮ અપાનદરા જો
ઈને નમ્યદ્ર આનાત્થા આને પ્રાચલિત ન ક નરો આ ભરમા તથા ૫
નમનમા કેઈલુ દુખ થાય ૭ તે જાણના ૧ એવા આઠ પુણાણા ૩૩
આજોનરા આનાનો સમર્થ કે એ ૧ કહું છે

आगेअणागरिणश्च, सम्म कुरडिशा पुहन्तासे ॥

जानतसकाल, करिज्य आराधनो सहवि ॥ ५ ॥

અર્થ — આગોચખા ભેજના પુનઃ પરિભ્રમણી શુદ્ધિ પામે જના
 પીકોનો જ રૂપ, જે દ્વાર આગોચખા વીણા રિત વચ્ચેના માળ પડી
 જાય, તેમણે તે આ રૂપ ધાય છે

શાયરિ ગાદ સગઢે, સમોદશદમર શી. ૧ પાન લે ॥

सारणी पच्छाकृत मेवयपिनागदिसिद्धे ॥ ६ ॥

અર્થ—ગાણુએ અમરા શ્રાવ પ'ના તો પોતાના મનના ને
આચાર દાર, તેમજ પામે જ ર આ પચ્યા સેડી તેનો જોગ । દાર
તો પોતા । મનનાજ કામ્ય, તે ન જાય તો પોતા । મનનાજ ન
રૂપ, ન્યવિર અથા । । મનની જોમ પાને આજ રજા સી પોતાના
મનમા કાર કદના પાચેને જોગ ન રાય તો સો મિત પાતાની માના રા
સી જો મગતા એવા થી ન મનમા આચાર આદી પાચેના જોગ નો । મો
જો પામે આજ પદા સેડી આમાઆગો મગતા પ મનમા આચાર પાચે
યોગ । રાય તો, નિન આમાઆગી રજા, પમનમા પમ મગી ગા

આર્યાદિકમા જેનો યોગ હોય. તેની પાસે આજોયણા લેવી તેમ ન બને
 તો ગીતાર્થ પાસંઆની ખામે આજોયણા લેવી. તેમ ન બને તો ગીતાર્થ
 એવા સાંપિદ પામે આજોયણા લેવી તેનો પણ જોમ ન મળે તો ગી-
 તાર્થ પશ્ચાત્કૃત પાસે આજોયણુ સદેહ કપડા પહેરનારો, મુડી, કચ્છ મિનાતો
 રંગેહરણ વગેરે ન રાખનારો, બ્રહ્મચર્ય ન પાળનારો ભાર્યા રહિત અને
 મિદ્ધાવૃત્તિએ નિર્વાહ કરનારો એવો હોય તે સાંપિદ કહેવાય છે મિદ્ધપુત્ર
 તો શિખા અને ભાર્યા રહિત હોય છે આન્નિ તથા સાધુનો વેપ મધી
 ગૃહસ્થ થએલો તે પશ્ચાત્કૃત કહેવાય છે ઉપર કહેલા પાસંઆદિકને પણ
 ગુરૂની માદક વદન વગેરે યથારિધિ કંબુ કારણ કે, ધર્મેનુ મૂળ વિનય છે
 જે પાસંઆદિક પોતાને ગુરુ ગહિત માને અને તેથીજ તે વદના ન
 કરાવે, તો તેને આસન ઉપર બેસારી પ્રણામ માત્ર કરવો, અને આજો-
 યણા લેવી પશ્ચાત્કૃતને તો બે ધઠીનુ સામાયિક તથા સાધુનો વેપ આગી
 નિધિ સહિત આજોયણા લેવી ઉપર કહેલા પાસંઆદિકનો પણ યોગ ન
 મળે તો, રાજગૃહી નગરીમા ગુણુશિક્ષાદિક ચૈત્યને નિષે ત્યાં થાણી વાર જે
 દેવતાએ અરહિત, ગણધર વગેરે મહા પુરૂષોને આજોયણા આપતા દીકરા
 હોય, ત્યાં તે સન્ન્યકદૃષ્ટિ દેવતાને અડમ વગેરે તપસ્યાથી પ્રલભ કરી તેની
 ખામે આજોયણા લેવી કદાચ તે મમયનો દેવતા ચગ્ગો હોય, અને બી-
 જ્ઞે ઉત્પન્ન થયો હોય તો તે મહારિદેહ ક્ષેત્રમા જન્મ અરહિત ભગવાનને
 પૃથ્વી પ્રાયશ્ચિત્ત આપે છે તેમ ન બને તો અરહિતની પ્રતિમા આગળ
 આજોય પોતેજ પ્રાયશ્ચિત્ત અગીયાર કરે અરહિતની પ્રતિમાનો પણ જોમ
 ન હોય તો પૂર્ણ અથવા કિત્ત દિશાએ મ્હેનું રાખીને અરહિતોની તથા
 સિદ્ધોની સમક્ષ આજોવે, પણ આજોયા વગેરે ન રહે કેમકે, શક્ય સહિત
 છવ આરાધક હોવાનો નથી

અન્નોન્નો ન વિ જાણક, સોહિત્તરણરસ દેરજાણહિત્તં ॥

તો અજાણ આ હો-અનેસ પાડેહ, સંસારે ॥ ૭ ॥

અર્થ — પોતે ગીતાર્થ નહી હોવાથી ચરણુશુદ્ધિ તથા આજોયણા
 આપવાથી થનુ કિત ન જાણે, તો તે પુરૂષ પોતાને અને આજોયણા લે-
 નારો પણ સંસારમા પાડે છે.

આજોવતું તે બીજો દોષ. ૩ જે પોતાના દોષ બીજા કાંઈએ બોલ્યા હોય, તેજ આજોવે, પણ બીજા છતાં ન આજોવે તે ત્રીજો દોષ ૪ સૂઝમ (નફાના) દોષ ગણતરીના ન ગણવા, અને આદર (મહેતા)દોષનીજ માત્ર આજોવણી લેવી તે ચોથો દોષ. ૫ સૂઝમની આજોવણી લેનાર આદર દોષ મૂકે નહિ, એમ જણાવવાને સાર તૃણ ગ્રહણાદિ નાના દોષની માત્ર આજોવણી લેવી, અને આદરની ન લેવી તે પાંચમો દોષ. ૬ જાત એટલે પ્રકટ શબ્દની ન આજોવતું તે છઠો દોષ. ૭ તેમજ શબ્દાકુળ એટલે ગુરૂ સારી પેટે ન જાણે એવા શબ્દના આડગર્થી અથવા આગપાશના લોકો સાંભળે તેવી રીતે આજોવતું તે સાતમો દોષ ૮ આજોવતું હોય તે ધનુ લોકોને સંભળાવે, અથવા આલંબણ લાઇ ધણુ લોકોને સંભળાવે તે આઠમો દોષ ૯ અવ્યક્ત એટલે છેદ અથવા જાણુ નહિ એવા ગુરૂ પાસે આજોવતું તે નવમો દોષ. ૧૦ લોકમા નિદા વગેરે થશે એવા બચવી પોતાના જોનાર દોષને સેવન કરનાર ગુરૂની પાસે આજોવતું તે દસમો દોષ આ દસ દોષ આજોવણી લેનારે તજવા.

હવે સમ્યક્ પ્રમારે આજોવે તો તેના ગુણુ કહે છે

લહુઆ લહાર્દગ્ગજં, ચપ્પર નિવત્તિ અજ્જવં સોહં ॥

હુદ્ધરકરણં આજા, નિલ્લછલ્લં વ સોહિગુજા ॥ ૧૩ ॥

અર્થ—૧ જેમ બાર ઉપાડનારને બાર ઉતારવાથી શરીર હલકું લાગે છે, તેમ આજોવણી લેનારને પણ શબ્દ કાઢી નાખ્યાથી પોતાનો છત્ત હલકો લાગે છે, ૨ આનંદ થાય છે, ૩ પોતાના તથા બીજાઓના પણ દોષ ટળે છે, એટલે પોતે આજોવણી લઈ દોષમાર્થી મૂકે થાય છે એ જાહેરજ છે, તથા તેને જોઈને બીજાઓ પણ આજોવણી લેવા તૈયાર થાય છે તેથી તેમના દોષ પણ દૂર થાય છે. ૪ સારી રીતે આજોવણી કરવાથી સરળતા પ્રકટ થાય છે ૫ અનિયાર રૂપ મગ ધોવાન ગયાથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે, ૬ તેમજ આજોવણી લેવાથી દુષ્ટર કામ કર્યું એમ થાય છે કેમકે, દોષનું સેવન કરવું તે કાંઈ દુષ્ટર નથી, કેમકે, અનાદિ કાળથી દોષ સેવનનો અભ્યાસ પડી ગયો છે. પણ દોષ કર્યા પછી, તે આજોવવા એ દુષ્ટર છે. કારણુ કે, મોઝા સુત્રી પહેલે એવા પ્રગળ આ-

તમ પિયેના વિશેષ ઉલ્લાસથીજ એ કામ મને કે નિશ્ચય ચૂકીમા પણ
 હું છે કે—હવે જે દોષ મેં કરે છે, તે હું મરણી, પણ મમ્મદ
 પ્રમરે આજોવે આ જે વાત છે તેજ દુષ્કર છે, મારેજ મમ્મદ આજોમ
 જ્ઞાની ગણતરી પણ અજ્ઞતા તપમા મણી છે, અને તેથીજ તે મામ
 ખમણુ વગેરથી પણ દુષ્કર છે લક્ષણા માંથી વગેરેની તેવી વાત મળ
 જાય છે, તે પિયે આપી છે —

આ ચોવીસીથી આતીન કાળની એસીમી ચોવીસીમા એક મહુ પુ
 રાન મળને જે કા માનતાની એ જામા પ પુત્રી થઈ તે મનન
 મકપમા પગથી પણ હવે ચોવીસી આ રજ પનિના મરણથી વિવરા
 થઈ પડી તે મમ્મદ પ્રમરે લીગ પાળી સની ફીઓમા પ્રતિજ્ઞા પાળી
 અને જેન ધમને વિરે ધણીજ તારા રી એક વખતે તે ચોવીસીમા
 ઉલ્લા આહિતે તેને દીક્ષા આપી પડી તે હથુળા એવા નામથી જા
 હીની ધણ એ વખતે ચક્તિ અચીતી વિષમસોમ જોધને તે મનમા
 વિચારમા લાગી કે ‘ અહિત મદારાજે આજિવાને વિરાજોગની મેમ
 અનુમતિ ન આપી ? અથવા ને (અરિદત) પોતે જે દિવ દોષથી
 વેળું હું જા જાણના નથી ’ વગેરે મનમા ચિતરીને લક્ષણા મા લક્ષણા
 મા વી ઠેમજે આરી અને પત્નાવો કરવા લાગી ‘ હવે હું આજોપણ
 શી રીતે કરીશ ? ’ જેવી તેને લક્ષણ ઉત્પન્ન થઈ તથાજ રાત્ર રાખ
 વાથી ઘણ પથ રીતે ગુદિ નરી એ વાન ધ્યાનમા લક્ષ તેણે આજોપણ
 કરવા પોતાની ધીરજ આપી આ તે ત્યારી નીકળી એટલામા આચિતો
 એ કામે પાળા ભાગો તે અચકુન થતા એમ માણ લક્ષણા મનમાં
 ખીજાવડ આ ‘ જે જે મહુ વિવરા તેને પ્રાપ્તિ ? ’ એમ
 બીજા ‘ માર્ગ આસાથી જ્ઞાને પૂરી આજોપણ લીરી પણ રાત્રને મારે
 અને મ્હોટાધનો જામ થશે એવી ખીજી નજાએ પોતાનું નામ જાહેર
 દુ નહિ પડી તે હોન પ્રાપ્તિ તરફે તમા પનામ વર ગુરી કમ
 તારા મરી હતું છે કે—વિષય રતિપણે જ, અમ દશમ (ચાર ઉ
 વગ) આ દુરાવગ (પાગ ઉપવાસ) જે નરમા ૧ વર તેમ ઉપ
 વામ અહિતે ૧૧, જો ૧૧૪૬ થે વા આસખમણુ તમા મોજ વર,

અને આંગિય તપસ્યા વીસ વર્ષ આ રીતે શક્ષણ સાધીએ પચાસ વર્ષ સુધી તપસ્યા કરી આ તપસ્યા કરનાં તે સાધ્વીએ પ્રતિક્રમણ વગેરે આવશ્યક ક્રિયા અદિ મૂળી નહિ તથા મનમાં દીનપણ્ય કિંચિત્ પણ આદરું નહિ આ રીતે દુષ્કર તપસ્યા કરી તો પણ લક્ષણ સાધી શુદ્ધ થઈ નહિ. છેવટ આર્તધ્યાનમાં તેણે ડાંગ કર્યો. ઘન્ટી વગેરે અસખ્યાત ઝવેરામાં ઘણા આકર્ષા દૃષ્ય મોગરી અને શ્રીપદાનન તીર્થકરના તીર્થમાં તે સિદ્ધિ પામશે કહ્યું કે—શક્યવાળો છતાં ગમે તો દિવ્ય હજાર વર્ષ સુધી ઘણી ઉચ્ચ તપસ્યા કરે, તો પણ શક્ય હોવાથી તેની તે તપસ્યા તન્ન ન-દશી છે, જેમ ઘણા કુશળ એનાં પણ વેંધ પોતાનો રોગ ખીંચ વેંચને કહીનેજ રાત્રે થાય, તેમ જ્ઞાની પુરુષના પણ શક્યનો ઉદ્ધાર ખીંચ જ્ઞાની પામેથીજ થાય

૭ તેમજ આજોયણા દરવાથી તીર્થકરોની આત્મા આરાધિત થાય છે. ૮ નિશ્ચયપણુ બહાર થાય છે હનરાધ્યયન મૂલના ઓગણત્રીશમાં અધ્યયનમાં કહ્યું છે કે—હે ભગવત ! છતાં આજોયણા લેવા વહે શું ઉત્પન્ન કરે છે ? (જવાબ) ઋતુભાવને, પાને ૥ છતાં અનંત સંસારને વધારનાર એવા માયાશક્ય, નિયાણશક્ય અને મિથ્યાદર્શનશક્ય એ ત્રણ પ્રકારના શક્યથી રહિત નિષ્કપટ વસ્ત્ર સ્ત્રીવેદને તથા નાપુલ્ક વેદને ખર્ચવનો નહી, અને પૂરે આંધ્રો હોય તો તેની નિર્જેડ કરે છે. આજોયણાના આકર્ષણ છે. આ રીતે શ્રાદ્ધજીતકલ્પમાથી તથા તેની વૃત્તિમાથી બેશમાત્ર ઉદ્ધાર કરી કાઢેશે આજોયણા વિનિ પૂરું થયે છે.

અનિશ્ચય તીવર પરિણામથી કરેલું મોટું તથા નિકચિત્ થએલું પણ બાળકલાં, સ્ત્રીકલાં, ગતિહન્યા, દેવ, જ્ઞાન વગેરેના દ્રવ્યનું બહારનું રાગનતી સ્ત્રી સાથે ગમન વગેરે મહા પાપની સમ્પદ પ્રદારે આજોયણા કરી શુરો આપેલું પ્રગલ્ભિત યથાર્થિ કરે તો તે છતાં તેજ ભવમાં શુદ્ધ થાય છે. જેમ ન હોત તો દૃઢપ્રત્યારી વગેરેને તેજ ભવે મુક્તિ શી રીતે થાત ? માટે આજોયણા દરેક યોગામે અથવા દર વર્ષ જરૂર લેવી. આ રીતે વર્ગદૃષ્ટ ગાથાના ઉત્તમર્થનો અર્થ કહ્યો છે.

ત્યાં રહેનાર અદાર હજાર બ્રાહ્મણો અને તેમના શિષ્યો છત્રીશ હજાર
 મોટા શેઠીઆઓ બ્યારે શ્રીપ્રિયત્રયસૂરિ તે નગરમા પધાર્યા, ત્યારે પ્રતિ-
 જોધ પામ્યા. સારા સ્થળમા રહેવાથી પૈસાગળા ગુણી અને ધર્મિષ્ઠ લોકોનો
 સમાગમ થાય છે. વળી તેથી ધન, ત્રિવેક, વિનય, વિચાર, આચાર, ઉદ્ધ-
 રતા, ગભીરપણુ, ધૈર્ય, પ્રતિષ્ઠા વગેરે ગુણો તથા સર્વ રીતે ધર્મદૃત્ય કર-
 વામા કુળગતા પ્રાપ્તિ વિના પ્રયત્ન મળે છે. એ વાત હમણાં પણ સાક્ષાત્
 નજરે જણાય છે માટે અંત પ્રાત ગામડા વગેરેમા ધન પ્રાપ્તિ વગેરેથી
 મુખે નિર્વાહ થતો હોય, તોપણ ન મળે. કેમકે બધા જિન, જિનમંદિર
 અને સંઘનું મુખકમળ એ ત્રણ વસ્તુ દેખાતી નથી, તેમજ જિનવચન
 સંભળાતું નથી; આ ઘણી સપદા હોય તે શા કામની ? જો ત્યારે મૂર્ખતા
 જોઈતી હોય, તો તુ ગામડામા ત્રણ દિવસ રહે. કારણ કે, ત્યાં નવું અ-
 ધ્યયન થાય નહિ, અને પૂર્વે બોલેલું હોય તે પણ ભુલી જાય.

એવી જ્ઞાન સંભળાય છે કે—કોઈ નગરનો રહીશ વણિક થોડા વણિ-
 કની વસતિવાળા એક આમજમા જઈ કન્યલાભને માટે રહો ખેતી તથા
 ખીજ ઘણું વ્યાપાર કરી તેણે ધન મેળવ્યું, એકલામા તેનું રહેવાનું ધાસનું
 હુંપડું હતું તે જળી ગયું. આ રીતે ફરી ફરી ધન મેળવ્યા છતાં કોઈ
 વખતે ચોરની ધાડ, તો કોઈ વખતે દુકાળ, રાજદંડ વગેરેથી તેનું ધન
 જતું રહ્યું. એક વખતે તે ગામડાના રહીશ ચોરોએ કોઈ નગરમા ધાડ
 પાડી, તેથી રાજાએ મુશ્કેલી થઈ તેમનું (ચોરોનું) ગામડું બાળી નાખ્યું,
 અને શેઠના પુત્રાદિને સુમટોએ પકડ્યા ત્યારે તેક સુમટોની સાથે લડતા
 માર્યો ગયો આ રીતે કુઆમવાસ ઉપર દાખલો છે. રહેવાનું સ્થાનન ઉચિત
 હોય, તો પણ આ સ્વચક્ર, પરચક્ર, વિરોધ, દુષ્કાળ, મંડી અનિવૃત્તિ
 વગેરે, પ્રજ્વળતી સાને ડાલ, નગર આદિનો નાશ કલ્યાદિ ઉપદ્રવથી અસ્વ-
 સ્થતા ઉત્પન્ન થઈ હોય તો, તે સ્થાન શીઘ્ર છોડી દેવું તેમ ન કરે તો
 ધર્માર્થ કામની કલ્યાણ હાનિ થાય. જેમ યવન લોકોએ દિલ્લી શેકેર ભાગી
 નાખ્યું, ત્યારે બધા ઉત્પન્ન થવાથી જેમણે દિલ્લી, છોડી, અને ગુજરાત વ-
 ગેરે દેશમા નિવાસ કર્યો, તેમણે પોતાના ધર્મ અર્થ કામની પુષ્ટિ કરીને
 આભવ તથા પરભવને સફળ કર્યા, અને જેમણે દિલ્લી છોડી નહિ, તે

લોખંડી બદોખાનામાં પડવા આમિના ઉપદ્રવ પાડી પોતાના બંને ભત્ર
 પાણીમાં સુમાડના નગર તર વએ ન્થાન ત્યાં ઉપર ક્ષિતપ્રતિષ્ઠિત પુર
 અણ્ણપુર, સુપનપુર વગેરેના દાખવા જાણના મિદ્ધાતમા મ્યુ છ કે—
 મિતિપ્રતિષ્ઠિત અણ્ણપુર, સુપનપુર કુલામપુર, રાજગૃહ અપા, પાટલીપુ.
 વગેરે અદિ ઉપી કેનાલુ મ્થાનક એવલ નગર આમ વગેરેના વિચર
 કરો દરે ધર પથુ રહેનાનુ સ્થાનક હેવાય છે માટે તેના વિચાર કરીએ
 હીએ ન ગ માણમે પોતાનુ ધર ન્યા આરા પાગેલી હાય ત્યા મરુ
 તથા બનુ ખૂણામાં સુમ િતુ ગાલમા કહેત ત્રિધિ પ્રમાણે પંચિન
 ખાગધ્વાન્યા વિગુજુ ને વગમા હોય તે ધર પૂર્માર્થ મમો માધનાર હો
 વાથી ફાળે ઉચિત છે ખરાગ પાડેલી શાલમા વિધિ મ્યા છે તે
 એટલા માર કે—વેરના, નિવેચરોડિના પ્રાણી નનાર તામ વગેરેના માધુ
 આલખા મ્થાન વાધરી, વ્પાધ ગુમિપાળ ધાડપાડુ બિલ, મચ્છીમા
 જુગારી ચોગ નટ, નાચનાર બદ બરેઆ અને કુકમ મનાગ એટલા
 લોખંડી પાડેલા પોતાના ધર આગળ અમના દુમ્મ આમળા પનુ સમ
 માધુમે તજવા તથા એમની સાથે ટોરતી પથુ કરી નર્મ તેમજ દેવ
 મંદિર પાસે ધર રોય તો દુખ થાય, ચૌદામાં હોય તો હાનિ થાય, અને
 હમ તથા પ્રધા. એમના ધર પામે આપણુ ધર હેવ તો પુત્રો તથા ધ
 નનો નારા ધાય પોતાનુ દિન જમ્મનારો મુકિશ્શાળો પુરૂ મૂખ અવર્ધી,
 પાખડી પનિત ચોગ રોગી દોષી ચાગ અદમગી મુરિ સીને બો
 મવનાર વેગી પોતાના રસાગિરો હમનાર સમી આ મુનિદત્યા, ઓદત્યા
 અથવા જાગદત્યા કરના. એમનો પડોશ તમે કુ મિતિયા વગેરે પાડે
 ટોર તો નમ્મ વચન નામગવારી તથા તેમની એલા જ્ઞેવાથી માનુન
 પોત મંદુખી ટોર નોપ. તેના ગુણથી હાનિ થાય પાગેલો જે પીગ
 કપ ન કરી પાડી ન નગમ નામા વિન નો ન રા પાગેનીના
 દામના તો તથા પુર દિએ મુનિને મોરવનગ પાગેલના નમ
 સમ હો પોટુ સમગ વારી મેનનદી તાપા ખાખ પાગેલના દાખ
 રા નરી ના, િ

અનિતા રહેર અમળા ધર કરુ મુક નથી મરે, આ. ૧૧. ૧

ખીજા ધર ન હોવાથી તથા આરે તરફ ખુલ્લો ભાગ હોવાથી એક વગેરે ઉપ-
 દ્રવ કરે છે અતિથય ગીચ વસ્તિવાળા શુભ સ્થળમાં પણ ધર હોય તે
 પણ સારું નહિ કેમકે, આરે તરફ ખીજાં ધર્મે આવેલાં હોવાથી તે ધ-
 રની પોતાની ગોમા જાડી રહે છે. તેમજ આગ વગેરે ઉપદ્રવ નામે ઝડ
 અન્ન જલુ અવતત ગદર આવવું કંઈક વેગ પડે છે. નરને માટે આ-
 રી જમ્યા તે ગરમ, ભસ્મ, અથ વગેરે હોવાથી તમા નિષિદ્ધ આત્મી
 રહિત હોવું જોઈએ તેમજ દુશ્મનો, કૃપના, દ્વેષના શુભ વગેરે ધર્મ
 ધર્મા હોય, એવું તથા સારા વર્ણની અને સારા ગંધની માટી, મહુર
 જળ તથા નિધાન વગેરે જેવા હોય એવું હોવું જોઈએ કંઈક છે—
 ઉનાળામાં ઠંડા સ્પર્શવાળી અને શિયાળામાં કુન્દા સ્પર્શવાળી, તથા વર્ષા-
 ઋતુમાં ઠંડા તથા કુન્દા સ્પર્શવાળી જે ભૂમિ હોય, તે નરનો શુભકારી
 જાણી એક હોય કોડી ભૂમિ ખોદીને પાડી તેજ માટીથી તે ભૂમિ
 પૂરી નાખવી જે માટી વધે તેા શ્રેષ્ઠ ગરાબર વાળ તેા મદ્યમ અને
 ઓછી થાય તેા અધમ ભૂમિ જાણવી. જે ભૂમિમાં ખાદ્ય કરીને જમ
 ભર્યું હોય તેા તે જમી સો પગલા જગમે, ત્યા ગુનીમાજ જેટલું દ્રવ
 તેટલુંજ રહે તેા તે ભૂમિ સારી આગળ જેટલું એ હું થાય તેા મંદ્યમ
 અને તે કળા વધારે ઓછું થાય તેા અધમ જાણવી. અથવા જે ભૂમિ-
 ના ખાજામાં રાખેના પુષ્પ ગીજે દિવસે તેવાને તેવાંજ રહે તેા તે ઉત્તમ
 ભૂમિ, અર્થા સુગંધ જન તેા મંદ્યમ અને મધ્ય સુગંધ જન તેા અધમ
 જાણવી જે ભૂમિમાં વાવેલું રાગે વગેરે ધાન્ય ત્રણ દિવસમાં ઉગે તે
 શ્રેષ્ઠ, પાંચ દિવસમાં ઉગે તે મધ્યમ અને સાત દિવસમાં ઉગે તે અધમ
 ભૂમિ જાણવી ભૂમિ રાકડાવાળી હોય તેા વ્યાપિ પોળી હોય તેા દાઢિ,
 ફાટવાળી હોય તેા મરણ અને ગરમવાળી હોય તેા દુષ્કાર આવે છે. માટે
 શલ્ય ધર્માન્ન પ્રયત્નથી તપાસવું, મહુરનું હાકલું વગેરે શલ્ય નીકળે તેા
 તેથી માણસ પીજ દાનિ થાય, ગરબેડનું શલ્ય નીકળે તેા રાગકરિની બા
 ઉત્પન્ન થાય, શ્વાનનું શલ્ય નીકળે તેા આગડનો નાશ થાય, ગાંધનું શ-
 લ્ય નીકળે તેા વન્ધાળી સુમાર્કાએ જાય, ગાયનું અથવા ગળદનું શલ્ય
 નીકળે તેા ગાય ગળદોનો નાશ થાય અને માણસના દેશ, કપાળ, ભસ્મ

કાર્ત્ત દરી શક્યો નથી. ત્યારે તેજો પડેલાનું ઘર નવું બંધાવું હતું, તેની બીતમા કાષ્ટ ન બન્યું તેની રીતે જિનમંદિરનો પડેલો એક દરનો કટકો નાખ્યો ઘર બંધાઈને તૈયાર થયું ત્યારે દરિનો પાડોશીએ શ્રીમંત પાડોશીને જે વાત બની હતી તે પ્રમાણે કહી દીધી. ત્યારે શ્રીમંત પાડોશીએ કહ્યું કે, “એટલામા શુ દોષ છે? એની અવગત કરવાથી મિલુપાત વગેરે ચર્મ શ્રીમંત પાડોશીનો સર્વ પ્રકારે નાશ થયો. કહ્યું છે કે—જિનમંદિર, કૂવા, વાવ, અ-શાન મંડ અને ગજમંદિરનો સરસવ જેટલો પણ પાત્રર, ઠંદ કે કા-ષ્ટ તગવા.

પાપાણુ મય સ્તબ, પીઠ, પાટિયાં આગસાબ વગેરે વસ્તુઓ ગૃહસ્થને મિશ્રદ કારક છે, પરંતુ તે ધર્મસ્થાનકે શુભ બાણવી પાપાણુમય વસ્તુ ઉપર કાષ્ટ અને કાષ્ટમય વસ્તુ ઉપર પાપાણુના સ્તબ વગેરે વસ્તુઓ ધરમાં અથવા જિનમંદિરમા પ્રત્યક્ષી વર્ત્તવી દળતું કાટ, ઘાણી, શસ્ત્ર વગેરે વસ્તુ તથા રહેલ આદી યત્રો, એ સર્વ કારાવાળા વૃક્ષના વડ આદી પાત્ર ઉતરના તથા જેમાથી દુધ નીકળતું હોય એવા આકાશ વગેરે ઝાડના સા-કાડના વર્જવા વળી ઉપર રહેલી વસ્તુઓ ખીંચેરી, કેળ, દાડમ, મીઠા સિબૂ, ખે બાતની દળદ્ર, આમલી, બાવળ, ખોરડી તથા ધનુરા એમનાં સાકાડની પણ વર્જવી. જે ઉપર રહેલા વૃક્ષોના મૂળો પાડોશીની ઘરની બુમિમા પેસે, અથવા એ ઝાડોની છાયા ધર ઉપર આવે, તો તે ધરધ-ણીના કુળનો નાશ થાય છે. ઘર પ્રે ભાગમા ઉચ્ચ હોય તો ધન જતું મહે છે, દલિય ભાગમા ઉચ્ચ હોય તો ધનની સમૃદ્ધિ થાય છે, પશ્ચિમ ભાગમા ઉચ્ચ હોય તો વૃદ્ધિ થાય છે, અને ઉત્તર દિશામા ઉચ્ચ હોય તો શત્રુ થાય છે વસ્યાનગ્વાળું, ઘણા ખુલાવાળું, અથવા એક બે કે, ત્રણ ખુલાવાળું, જમણી તથા ડાબી બાજુએ લાંબુ એવા ધરમા રહેલું નહિ. જે દગાટ પોતાની મેળે બધ થાય, અથવા ઉઘડે તે સાગં નહિ ધનના મૂળ આગમા ચિત્રમય કળશાદિકની વધુ ગોળા સારી રહેવાય છે જે ચિત્રમા યોગિનીના વૃત્તનો આરભ, ભારત રામાયણમાનો અથવા ખીલ ગળાઓનો સગ્રામ, રૂપિના અથવા દેવના ચરિત્ર હોય, તે ચિત્ર ધરને વિષે સારા ન બાણવા. ફળેલા ઝાડ, પુલની વેલડીઓ, સરસ્વતિ નવનિધાન

યુક્ત લક્ષ્મી કળશ, વધામણા આદિ સ્વર્ગી ટ્રેણી ને જે ગિતો શુભ
 જાણુતા તે ઘરમાં ખનૂરી દાડમી કેળ મોડી અથવા ગિતેની એમ ॥
 જાડ હોય છે, તે ઘરનો સમગ્ર નાશ થાય છે ઘરમાં જેમાંથી દુધ નીખે
 અથવા જાડ હોય તો તે લક્ષ્મીનો ઘર કરે છે, જાડાવાળા હોય તો રાત્રી
 બર આપે છે, દુઃખાળા ભાગે તો મતનિતો નાશ કરે છે માટે એમના
 લા । પશુ ધર મનાવવામાં વાપરવા નહીં એમ અથવા કહ્યું છે કે ગંગા
 પૂન ભાગમાં વડનું જા, દક્ષિણ ભાગમાં ઉતર, અંગે પશ્ચિમ ભાગ ॥
 પિપ્પો અને ઉત્તર ભાગમાં પેલક્ષ જા. શુભમરી છે

ધરના દૂર ભાગમાં લક્ષ્મીનું ધર (જાડા), અમિ ખુણામાં સોડું
 દક્ષિણ ભાગમાં સુરતું આ, , ત્રિત્ય ખૂણામાં આયુધ ને જેનું સ્થાન
 પશ્ચિમ દિશામાં ભોજન કરવાનું સ્થાન વાચના ખૂણામાં બાવનો મચ્છ
 કરવાનું સ્થાન, ઉત્તર દિશામાં પાણિયાર અંગે ઠસા । ખૂણામાં દેવગિ
 કરતું વગના શિશુ ભાગમાં અમિ, જગ ગાય વધુ અન દીન એમના
 સ્થાનક મગા અંગે ઉત્તર તથા પશ્ચિમ ભાગમાં ભોજન । ધાન્ય, વ્ય
 અને દેવ એમના સ્થાનક ક ના ધરના દાડમી અંગેલાએ જેલે જે
 દિશામાં ધર । માણ હાન તે પૂર્વ દિશા અને તો અનુમરતી ખીજ
 રાજો જાણુતી જેમ છીઆ તેમ આદિ પશુ જેમાં મૂરો ઉતર થા
 છે, તે પૂર્વ દિશા ન જાણવી તેમજ ધર બનાવવા સૂતાર તથા ખીજ
 મનૂર નેરને જે જાન આ હોય તે કરના વધુ પશુ અનિત આપી તે
 મો રાજ રાખવા પગલુ ગ્રામ દેશને પણ તેમને ભગવા ની નેહલામાં
 પોતાના કુટુંબાદિકનો કુમે નિનાદ થાય, મો લોખમાં પણ રોમાં ગિરે
 દેખાય, તેજાવ વિરતાર (લાંગાં ખેડે જા) ધન બધાવવામાં કરવા અ-
 તોય ન રાખતા વધારે રોધારેજ વિરતાર કરવાથી ના ક મનનો બન
 અને આગમ ભેર થાય છે ઉતર મ્હા પ્રગાળે મરુતુ ગર પણ પરિમિત
 (પ્રમાણવાળી) હાનનાગુજ જેમજે કેનકે ધણા બાણા દોર તો ફટ
 લોખની આગ જાન ઉતર નજર ન ગ્હે અંગે તેમજ સ્ત્રી ધન વગેરનો
 નાશ થવાનો મનન દે છે પરિમિત (પ્રમાણવાળા) બાણા ॥ પશુ
 પાટિના, ઉડા, સામ્બા, જુગમ વગેરે ધણા મજબૂત મરવા નથી ધર

સુરદિન રહે છે નહિ તે કાઝ કાઝ પ્રમાણે સ્ત્રી વગેરેનો નાશ થવાનો સમય રહે છે કમાડ પણ સુખે ગમ્ય અને ઉવાડાય એમ જોઈએ અને તેની વિનિમા હેય તો સારા, નહિ તો અધિક અધિક છવ વિગતના થાય અને જતું આપતું વગેરે કાર્ય જેટલું તરતજ થવું જોઈએ તેટલું શીઘ્ર ન થાય. ભીનમા રહેનારી જૂગળ કાઝ પણ રીતે સારી નહિ કારણ કે, તેથી પચે દ્રિય વગેરે છવની પણ નિરૂપના થવાનો સમય છે એમાં કમાડ પણ વામવા હોય તો છવ જતું વગેરે બરાબર જોઈનેજ વાસવા. આ રીતેજ પાણીની પરનાળ, ખાન વગેરેની પણ યગ્યરક્તિ થતના સખરી ધરના પનિમિત બારણા ગંભયાં વગેરે સંબંધી સાજીમા પણ જતું છે.

જે ધનના વેધ આદિ દોષ ન હોય, આળું દળ (પાપાળ, છુટ અને લાકડા) નહુ હોય, પ્રણા બારણા ન હોય, ધાન્યનો સચ્ચ હોય, સ્વપૂજન થતી હોય, આદરથી જળ વગેરેનો છંટકાવ થતો હોય, લાકડ પડદો હોય, વાળતું વગેરે સંસ્કાર હમેશા થતા હોય, ન્હાતા મોટાની મર્યાદા સારી રીતે પળાતી હોય, સૂરનાં દિગ્ગુ અદર આવતા ન હોય, દીપક પ્રકાશિત રહેતો હોય, રોગીયોની આદરી ધમ્મી સારી રીતે થતી હોય, અને યાકી ગએલા માણસનો થાક દૂર કરતો હોય, તે ધરમા લક્ષ્મી વાસો કરે છે. આ રીતે દેશ, કાળ, પોતાનું ધન તથા વર્તિ વગેરેને હિયિત દેખાય એવું બધાનેજુ શર યજ્ઞનિધિ સ્નાત્ર, સાધરિ વાત્મકય, સ્વપૂજન વગેરે કરીને શ્રાવકે વાપરતું આરા મુદ્દત તથા સકુત વગેરેનું બળ પણ ધર અધાવવા ના તથા તેમાં પ્રવેશ કરવાના વખતે જરૂર જોવું આ રીતે યથાવિધિ બનાવવા ધરમા લક્ષ્મીની વૃદ્ધિ વગેરે થવું હેલમ તથી.

એમ સંબંધાય છે કે, ઉજ્જવિની નગરીમા દાતાક નામા શેઠે અ-
દાર દેડ સોનેયા ખચ્ચી વામનુશાસ્ત્રમા કહેલી રીત પ્રમાણે એક સાત માળવાજો મહૂક તોયાર કરાવ્યો. તેને તૈયાર થતા બાર વર્ષ લાગ્યા હતાં. તે મહેલમા દાતાક રહેવા ગયો, ત્યારે રાત્રીએ ખડું કે ? ખડું કે ? એવો શબ્દ તેના સામગ્રવામા આવ્યો તેથી ભય પામી શેઠે મૃત્ય તરીકે ધન લઈ તે મહેલ વિક્રમરાગને આપ્યો વિક્રમગજ તે મહેલમાં ગયો, અને ખડું કે ? ખડું કે ? એવો શબ્દ આગળતાજ રાત્રીએ કહ્યું. પડ કે વ-

તજ મુલા પગ ૫ મો વોરે તેજ નિધિ પ્રનાળે મનાવેલા ચો
 નિધિ રંગાને રતિગ ૫ ॥ તંદુરિદુત ગ્યામિ ॥ ગૂઢ ॥ અદિમાની
 પ્રણિપ્ત રવન પ્રમળ સેનામે ધમી રનો તદ્દતિ તે વિનાળા મગીને
 બાન વર્ગમા પાપુ ૧૧ રંગો નરે છટ ગ્યના દુરા ૧૫ ૧ કલેસાઈ
 બ્યાર તલે રદ્દા પાડી ૧ બાળમે સ્વરે તજ વખતે ૧૧૧ તામામા
 લાધી આ રીત ૧ જોડેને નેમ રસની યુદ્ધિ હી તે પ્રમળ ૧૫ ૧ પશુ
 મારા પાડો ૧ જોઈ ધમ બહર નરિ તથા રગ ગુત નિ એવી જગરા
 જો પરિગિત માર મગા ૧૧ ૧૧ નિધિ પ્રનાળે મનાવક ૧૧ ૧ માગે ૧
 ૧૫ ૧, તથા ૧ ધમ અગ ૧૧ ૧ કાગ અગ ૧૧ નિધિ યાર ૧ ૧ નિ ૧
 ધમ ૧૧ ૧ સ ૧૧ (૧)

[illegible]

ગર્વે કલગત રહી નહીં   કે દેડાં મળી બેસે ગાંધીજીના
 કમાળોને વિશેષ ઉપરોક્ત બાબતે મારા હૃદયમાં એક જોશ મંચ
 બળપૂર્વક મારા હૃદયમાં — અનુભવ, ૧૯૫૧-૫૨
 , ૧૯૫૩ મુજબની બહુદાસાની મીઠી બાંધણી

જાણ્ય છે સર્વે કૃષ્ણજ્ઞો આવડતી હોય તો પહેલા કહેવા આ હિંદુના
અત કૃપાયોમાના એમ કૃષ્ણજ્ઞી સુખે નિર્વાદ થાય, તથા વળતે સમુ-
દ્ધિ આદિ પશુ મળે સર્વ કૃષ્ણજ્ઞોનો અભ્યાસ કરવાની શક્તિ ન હોય તો,
આવડ પુત્રે જેથી આલોકના સુખે નિર્વાદ અને પચ્ચેકમા નુન નાં
થાય, એવી એક કૃષ્ણજ્ઞો પત્ન સમ્યક પ્રતરે અભ્યાસ કરે કહેવા. વળી
કહ્યું છે કે—શ્રવણ સમુદ્ધિ અપાર છે, આનુષંગિક છે, કાવચ હોય
જોડી છુદ્ધિના છે. માટે એવું કાલક શીખવું કે, જે વેદુ અને જે સાં
કાર્ય સાધી શકે એટલું હોય આલોકના કૃષ્ણજ્ઞી મનુષ્યને જે પાત
કરે શીખવી વેદજ્ઞો એક તો જેથી પોતાનો સુખે નિર્વાદ થાય તે, અને
બીજી મરણ પછી જેથી સદ્ગતિ પામે તે. નિઘ અત પાપમય વ્યાપારાંક નિ-
ર્વાદ કરે તો અનુચિત છે ના ગાથામાં “હિંદુ” પદ છે, માટે વિદ્ય તથા
પાપમય વ્યાપારનો નિર્વાદ થયો એમ કહ્યું હતું હિંદુ સમુદ્ધિ ર

(૩) પાશ્ચિમદાનુ એટલે વિવાદ તે પશુ ત્રિવર્ગની એટલે ધર્મ, અર્થ
અને કામની સિદ્ધિનું કારણ છે, માટે હિંદુતપશુધી કરે વેદજ્ઞો. તે
(વિવાદ) પોતાની જાત જોતમાં થયેલા ના કુળ, સાથે આચાર, શીખ,
રૂપ, વય, વિદ્યા, સપત્તિ, વેદ, ભાષા, પ્રતિષ્ઠા વગેરેથી પોતાની બરાબર
રીના હોય તેમની માથે કરે બન્નેના કુળ, શીખ વગેરે ગરબા ન
હોય તો માહામાહે હિંદુના, કુટુંબમાં કલક, કલક વગેરેની પ્રતિષ્ઠા થાય છે.
જેમ પોતાનપુર નગરમાં શ્રીમતી નામે એક શ્રાવક કન્યા આદર મરિત
કાંઈ અન્યધર્મીની સાથે પગલી હતી તે ધર્મને વિષે ઘણી દટ હતી પશુ
તેનો પતિ પરધર્મી હોવાથી તેના ઉપર રાગ રહિત થયો એક વળતે પ-
તિએ ધરની નદર ધણમાં સર્પ રાખી શ્રીમતીને કહ્યું કે, “ધ્રુવાણા ધણમાં
પુષ્પની માળા છે તે લાવ” તત્કાર સમગ્રણના ગદિમાથી સપત્તિ પુષ્પમાળા
યમ પછી શ્રીમતીના પતિ વગેરે લોકે શ્રાવક થયા બન્નેના કુળ, શીખ
વગેરે સરખા હોય તો ઉત્તમ સુખ, ધર્મ તથા ન્હોટામ આદિ મળે છે, એ
ઉપર પેથડોઈ તથા પ્રથમિણી સ્ત્રી વગેરેના દટાત સમજાવા

સામુદ્ધિકાદિક શાસ્ત્રોમાં કહેલા શરીરના લક્ષણ તથા જન્મપ્રતિષ્ઠાનો
તપાસ વગેરે કરીને કન્યાની તથા વરની પરીક્ષા કરવી. કહ્યું છે કે—૧

૧. જી ૨ શીશ, ૩ મગાસહાયા, ૪ વિદ્યા, ૫ ધન ૬ શરીર અને ૭ ના
 એ માન ગુણ વગેરે નિષે કલાત્મક મરનારે જોવા એ ઉપગત કયા પો
 તાના બાગના આધાર ઉપર રહી કે મૂખ નિર્વેન, દુઃ દેસાત્મક રહેનારો,
 મર, મોક્ષની ધ્યેય કન્યારો અને કાથી તથા મુશી રના પણ વધુ
 ઉન્નતવાગો એવા વરને કાલ્યા માયુમે કન્યા ન આપરી ધણ આલર
 નાગે એમી અપતિવાગો, ધણોજ ઠડો અથવા ધણોજ કોમી, હાથે પો
 અથવા ધન પણ અગે અપગ તથા રોગી એવા વને પણ કયા ।
 આપરી કુળ તથા જાતિવડે હોય પોતાના માતા પિતાથી છુગ રહેના ।
 અને જોને પૂર પરલોની સ્ત્રી તથા પુત્ર હોય એના વરને કન્યા ન આ-
 પરી ધણ વેરાતથા અપવાદવાગો, હમેશા જોટલુ ધન મળે તે મનુ
 ખગ્ય મરનાગ આજરમથી અન્ય મનવાગો એના વરને કયા ન આપરી
 પોતાના ગ્રામજા ધજોના, જુગાગ, ચોગી વગેરે વ્યગનવાગો તથા પ દેસા
 એના વરને કન્યા ન આપરી પોતાના પતિ વગેરે લોભની માથે નિષ્કપ
 ટપણે તત્તારી માયુ વગેરે ઉપર બંધિ કરનાગી, સ્વજન ઉપગ પ્રીતિ
 રાખનાગી, અધુગ ઉપર સ્નેહવાગી અને હમેશા પ્રસન્ન મુખવાગી એવી
 ાગી હોય છે જે પુરુષના પુત્ર આગામા રહેના । તથા પિતા ઉપર
 બંધિ કરના । હોય આ મન માફક વર્તનારી હોર અને મન ધન
 એટની સપતિ હોય તે પુત્રવને આ મત્યોક મર્ગે મમાન છે

અગ્રિ તથા દેવ વગેરેની રજર હમતમેજાપ કવો તે વિવાહ મહ
 વાય છે તે લોકમા આક રકારનો છે ૧ આબૂતથુ પહેતરી તે સહિત
 કયાદા કરવું તે આદ્યવિવાહ કહેવાય છે ૨ ધન જાનીને કન્યાતન
 રવું તે પ્રાગાત્ય વિવાહ કહેવાય છે ૩ માય જાનું જોડ આપી ન
 ન્યાતન કરવું તે આર્ય વિવાહ કહેવાય છે ૪ વજમાન અલગીને વગી
 દલિયા તરીકે કન્યા આરો તે દેવ વિવાહ કહેવાય છે આ આર રમગના
 વિવાહ ધમો અનુમરતા છે ૫ માતા, પિતા અથવા મધુર્ગ એમો ન
 મદુર્ગા મારોમરિ પ્રેમ જાધારથી કન્યા મનમતા અને વગ તે માધર્મ
 વિવાહ કહેવાય છે ૬ કાલ પણ દરાવ કરીને કન્યાતન મર તે આનુ
 વિવાહ કહેવાય છે ૭ જાગ્રાથી કન્યા દરનું કરી તે રાક્ષસ વિવાહ

કહેવાય છે - ૮ સૂતેલી અથવા પ્રમાદમાં રહેલી કન્યાનું અદણુ કરવું તે પૈશાચ વિવાહ કહેવાય છે આ ચારે વિવાહ ધર્મને અનુસરતા નથી. જે વહુની તથા વરની માહોમાહે પ્રાંતિ હોય તો છેલ્લા ચાર વિવાહ પણ ધર્મને અનુસરતાજ કહેવાય છે. પવિત્ર સ્ત્રીનો લાભ એજ વિવાહનું ફળ છે. પવિત્ર સ્ત્રીનો લાભ થાય અને પુરુષ તેનું જે ખરાબર રક્ષણ કરે તો તેથી સંતતિ સારી થાય છે, મનમાં હમેશા સમાધાન રહે છે, ગૃહકૃત્ય વ્યવસ્થાથી આલે છે, કુલીનપણું જળવાઈ રહે છે, આચાર વિચાર પવિત્ર રહે છે, દેવ, અતિથિ તથા પાધવ જનનો સત્કાર થાય છે, અને પાપનો સંબંધ થતો નથી.

હવે સ્ત્રીનું રક્ષણ કરવાના ઉપાય કહીએ છીએ તે એ કે —તેને ઘરકામમા જોડવી, તેના હાથમા ખરચ માટે માફકશર રકમ રાખવી, તેને સ્વતંત્રતા આપવી નહિ હમેશા માતા સમાન સ્ત્રીઓના સહવાસમા તેને રાખવી. આ વગેરે સ્ત્રીના સંબંધમાં પૂર્વે જે યોગ્ય આચરણ કહ્યું છે, તેમાં આ વાતનો વિચાર ખુદશી રીતે કડી ગયા છીએ. વિવાહ વગેરેમાં જે ખરચ તથા ઉત્સવ વગેરે કરવો, તે આપણું કુળ, ધન, લોક વગેરેના ઉચિતપણા ઉપર ધ્યાન દેઈ જેટલું કરવું જોઈએ તેટલું જ કરે, પણ વધારે ન કરે. કારણ કે, વધુ ખરચ આદિ કરવું તે ધર્મકૃત્યમાંજ ઉચિત છે. આ રીતેજ બીજે દેકાણે પણ જાણવું વિવાહ વગેરેને વિષે જેટલું ખરચ થયું હોય, તે અનુસારે સ્નાત્ર, મહાપૂજ, મહા નૈવેદ્ય, ચતુર્વિધ સંધનો સત્કાર, વગેરે ધર્મકૃત્ય પણ આદરથી કરવું સંસારને વધારનાર વિવાહ વગેરે પણ આ રીતે પુણ્ય કરવાથી સફળ થાય છે ઇતિ ત્રીન્તું દ્વાર સંપૂર્ણ (૩)

(૪) વળી મિત્ર જે છે તે સર્વ કામમાં વિશ્વાસ રાખવા યોગ્ય હોવાથી અવસરે મદદ અદિ કરે છે. ગાથામાં આદિ, શબ્દ છે, તેથી વ્યુત્ક્રપ્ત, મદદ કરનાર નોકર વગેરે પણ ધર્મ, અર્થ તથા કામનાં કારણ હોવાથી ઉચિતપણાથીજ કરવા તેમનામા ઉત્તમ પ્રકૃતિ, સાધર્મિકપણું, ધૈર્ય, ગભીરતા, ચાતુર્ય, સારી બુદ્ધિ આદિ ગુણ અવશ્ય હોવા જોઈએ. આ વાત ઉપરના દૃષ્ટાંતો પૂર્વે વ્યવહારશુદ્ધિ પ્રકરણમાં કહી ગયા છીએ.

ઇતિ ચતુર્થે દ્વાર સપૂર્ણ (૪) અને ૧૪ મી ગાથાનો અર્થ પૂરો થાય છે
(મૂલગાથા)

૫ ૬ ૭ ૮
ચેદ્ પડિમં પદ્મડાં, સુઆદ પતાવણાર પયટ્ટવણા ॥
૧૦ ૧૧ ૧૨

પુત્યલેહણવાચન, ઘોસદસાલાદિકારવણ ॥ ૧૫ ॥

સંશિષ્યાર્થ — ૫ જિનમદિર ગવતુ ૬ તેગા પ્રતિના પદ્મડાની ૭
જિનમિત્તની પ્રતિના ૮ પુત્ર વગેરેના દીમાડગવ કરો, ૯ આ
ગાથાની ૫ ની ન્યાયના કરી ૧૦ પુત્રને લેખાવતુ ૧૧ થાયતુ, અને
૧૨ પાત્રમાળા વગેરે કરાવતુ (૧૫)

નિમ્તાનવ — નેમજ (૫) ઉચા તોરચ શિખર, મન્ય વગેરેથી
સોનાનું, ભગત વદ્યર્થી વગેરેએ જોમ કરાવતુ તેમ મલમિત સોનામ
રૂપામય, વગેરે અથવા જેઠ પાંચાણાદિમર મોટા જિનપ્રાસાદ કરાવતુ તે
ટથી ગમ્મિ ન હોય તો ઉત્તમ કાષ્ઠ, ઈંટો વગેરેથી જિનમદિર કરાવતુ તેમ
કરવાની પદ્ય શક્તિ ન હાય તો જિનપ્રતિમાને અથ ધાગતી ગુપડી પદ્ય
ન્યાયની કમાએ ॥ ધનવડે બધાવવી કેમ ? — ન્યાયથી ઉતારી ન કરેલા
વનો ધણી, બુદ્ધિમાન શુભ પરિણામી અને મતચરણી એવો આવક
ગુણની આશાથી જિનમદિર કરાવવાને અધિકારી થાય છે ” દરેક જીવે
પ્રારે અનાદિ બવમાં આતા જિનમદિર અને અનતી જિનપ્રતિમાઓ
કરી રહ્યું તે કૃપમા શુભ પરિણામ ન હોવાને લીધે તેથી મમકિતો
સવરોગ પદ્ય તેને મળ્યો નહિ જોમણે જિનમદિર તથા જિનપ્રતિમા ક
ગવી નહિ માધુઓને પૂજ્યા નહિ, અને દુર્ધર નન પદ્ય અગીયાર કહ્યું
નહિ તેમજ પોતાનો મનુષ્યબવ નમયો શુભા તે ને પુરુષ જિનપ્રતિમા
ને સાર એક ધાગતી ગુપડી પદ્ય કમરે તથા બળિથી પ મ ૨૨૦
એક ૧૫ પદ્ય અપદ્ય કરે, તો તેના પુણની ગણતી કરાથી થા ૧ વળી
ને પુણશાળા મનુષ્યે શુભ પરિણામથી મોટા, મજબૂત અને નમ્ર ૫
તથા જિનમદિર કરાવે છે તેમ ॥ તો વાતજ શી ? તે અનિધ ૧ ॥
રૂપો ના પડેકે જિનમદિરથી કેવળ થાય છે જિનમદિર કરાવતો જિન
તો પવિત્ર રૂમિ તથા પવિત્ર દગ (પદ્ય લાક ૧ વગેરે), મનુષ્ય વગેરે

ન દગલું, મુખ્ય કારીગરનું સન્માન કરવું, વગેરે પૂર્વે કહેલ ધરના વિધિ પ્રમાણે સર્વ ઉચિત વિધિ અહિં વિશેષે કરી જાણવો. કહ્યું છે કે—ધર્મ કરવાને સાર ઉદ્યમવાને યજ્ઞેલા પુરુષે કોઈને પણ અપ્રીતિ થાય એમ કરવું નહીં. આ રીતેજ સંયમ ગ્રહણ કરવો તે એય કરે છે.

આ વાનમાં ભગવાન્ મહાવીર સ્વામીનું દર્શન છે. તે ભગવાને “મહારા રહેવાથી આ તાપસોને અપ્રીતિ થાય છે, અને તે અપ્રીતિ અ-
બોધિતું બીજ છે” એમ જાણી ચોમાસાના કાળમાં પણ તાપસોના આ-
શ્રમ તથા દષ્ટિ વિહાર કર્યો. જિનમંદિર બનાવવાને અર્થે કાંઈ વગેરે દળ પણ
શુદ્ધ જોઈએ. કોઈ અધિશાયક દેવતાને રોપ પમાડી અવિધિથી લાવેલું અથવા
પોતાને સાર આરંભ સમારંભ લાગે એવી રીતે બનાવેલું પશુ-જે ન હોય,
તેજ કામ આવે. રાક એવા મજૂર લોકો વધુ મજૂરી આપવાથી ઘણું
સંતોષ પામે છે, અને સંતોષવાળા યજ્ઞ પડેલા કરતા વધારે કામ કરે છે.
જિનમંદિર અથવા જિનપ્રતિમા કરાવે, ત્યારે ભાવશુદ્ધિને સાર ગુરુ તથા
સંધ ૩૫૩ એમ કહેવું કે, “આ કામમાં અવિધિથી જે કાંઈ પારકું ધન
આવ્યું હોય, તેનું પુણ્ય તે માણસને થાયો.” યોગશક્તિ કહ્યું છે કે—જે
જેની માલકીનું દ્રવ્ય આ કામમાં અનુચિતપણે આવ્યું હોય તેનું પુણ્ય
તે ધણીને થાયો આ રીતે શુભ પરિણામથી કહેતો તે ધર્મકૃત ભાવ
શુદ્ધ થાય પોરો ખોદનો, પૂરવો, કાંઈના દળ પાડવા, પથર ધાડવા, અ-
ણાવવા વગેરે મહારંભ સમારંભ જિનમંદિર કરાવવામાં કરવો પડે છે,
એવી શકા ન કરવી. કારણ કે, કરાવનારની ચતના પૂર્વક પ્રવૃત્તિ હોવાથી
તેમાં દોષ નથી, તથા જિનમંદિર કરાવવાથી નાનાવિધ પ્રતિમા સ્થાપન,
પૂજન, સંધનો સમગિમ, ધર્મદેશના કરણ સમકિત વગેરેનો અગી-
કાર, શાસનની પ્રભાવના, અનુમેદિના વગેરે અનંત પુણ્યની પ્રાપ્તિ હોવા-
થી તેના સારા પરિણામ નીપજે છે. કહ્યું છે કે—સંતોક્ત વિધિનો જાણ
પુરુષ ચતના પૂર્વક કોઈ કાંઈમાં પ્રવર્તે, અને જે કદાચ તેમાં કાંઈ વિરા-
ધના થાય, તો પણ અન્યવસાયની શુદ્ધિ હોવાને લીધે તે વિરાધનાથી નિર્જ-
રાજ થાય છે. દ્રવ્યસ્તવ ઉપર દૂવાનું દર્શન વગેરે અગાડા કહી ગયા છીએ.

શૃંગાર કરવાના કાળમાં પણ ધણીજ પ્રયત્ન કરવો. કેમકે—જેટલું

પુણ્ય નવું જિનમદિર કરાવવામાં છે, તે કરતા આઠમણ પુણ્ય : હજીદાર કરાવવામાં છે. હજી જિનમદિર સમરાવવામાં નેટલું પુણ્ય છે, તેટલું નવું કરાવવામાં નથી. કારણ કે, નવું મદિર કરાવવામાં ઘણું જોવાની વિરાધના તથા મહાદે મદિર જોવી અપ્પાતિ પણ ખરી. માટે તેમાં હજીદાર નેટલું પુણ્ય નથી તેમજ કલ્પ છે કે—જિનકલ્પી સાવ પાણી રાખ, પ્રધાન, રોક તથા કૌટુંબિક એમને હિપદેશ કરી હજી જિનમદિર સમરાવે ને પુરો હજી થયેલા, પહેલા જિનમદિરનો ભક્તિથી ઉદાર કરે છે તેઓ બચકર મમાર મમુદમા પહેલો પોતાના આત્માનો ઉદાર કરે છે આ વાત હવે નીચે અમારો દૃષ્ટાંત છે —

રામજીનો હજીદાર કરવાનું નિતાએ જાનિયદ સદિન ધાર્યું હતું તેથી મત્રી વગર તે કામ ચર કરાવું સારું મોટા ગેનીઆ લોના પોતાની ગાંઠનું નાણ મણ તે કામમાં આપું જ, મત્રીની મૂડી રાખનાર બીમ નામે એક ધી વેચનાર હોતો, તેની પામે ફરતી ની આવી, સારે તેજે ધી વેચી મૂડી સદિન અત્રાદ્ર ધ આપી દાધુ તેથી તેનું નામ સદી હવે સમાયું, અને તેને સુવર્ણનિધિના લાભ થયો વીરે વાતા ન હેર છે પત્રી માહમય ચાપને સ્થાનકે શિળામદ મદિર તૈસાર થવાની વધામણી દેનારને મત્રીએ જત્રીશ, સુવર્ણની હોમો આપી તે ઉપગંત જિન મદિર વીજળી પડવાથી છત્રી મડ્યું એવી વાત કહેનારને તો મત્રીએ એમક સુવર્ણની હોમો આપી તેનું કારણ કે, મત્રીએ મનમાં એમ વિચાર્યું કે, 'હું જીવતા છતાં જીને ઉદાર કરવા સમ્રથ થયો છું' જીન હજીદારમાં જે કોડ સત્તાણું જનર, એવું કોડ સાગ્ય પૂળને સાક નો વીલ મામ આ એકીશ જગીયાઓ આપ્યા વગર મત્રીના ભાઈ આ બડ મત્રીએ પ્રમુખમાં કુદ વ્યતરીના ઉપગરને ટાવાનાર શ્રીદેવચદ્રમુરિની મદરૂપા અદાદ દાધ જિયા શકુનિ : વિદાર નામે પ્રામાદનો હજીદાર કરાવે મહિડાળુન ગળના બહાર મળધી જત્રીશ મૂડી સુવર્ણનો ખના વેમો કજીશ શકુનિમ વિદાર ઉપગર અદાળો તથા સુવર્ણમવ દડ, જીન વમેરે આપી અને મત્રીક દાધને અવસરે જત્રીશ લાખ દ્રમ વાયક જત્રી આપ્યા પહેલા હજીદાર કરી પછીજ નવું જિનમદિર કરાવું હ-

ચિત્ત છે. માટેજ સંપ્રતિ રાજ્યએ પણ પહેલા નેવ્યાશી હજાર છોડાદાર કરાવ્યા, અને નવાં જિનમંદિર તો છત્રીશ હજાર કરાવ્યાં. આ રીતે કુમારપાળ, વસ્તુપાળ, વગેરે ધર્મિય લોકોએ પણ નવાં જિનમંદિર કરતાં છોડાદારજ ધણા કરાવ્યા. તેની સખ્યા વગેરે પણ પૂર્વે કહી ગયા છીએ.

જિનમંદિર તૈયાર થયા પછી વિદ્યજ ન કરતાં પ્રતિમા સ્થાપન કરવી. શ્રીહરિમદ્ સૂરિજીએ કહ્યું છે કે, બુદ્ધિશાળી પુરૂષે જિનમંદિરમાં જિનચિત્રની શીઘ્ર પ્રતિષ્ઠા કરાવવી. કેમકે, એમ કરવાથી અવિશ્વાસ દેવતા તુરંત ત્યાં આવી વસે છે, અને તે મંદિરની આગળ જતા વૃદ્ધિ થતી જાય છે. મંદિરમાં તાબાની કૂડીઓ, કળશ, ઓગસીઓ, દીવા વગેરે સર્વ પ્રકારની સામગ્રી પણ આપવી. તંથા શક્તિ પ્રમાણે મંદિરનો ભંડાર કરી તેમાં રોકડ નાણું તથા વાડી, બગીચા વગેરે આપવા. રાજ્ય વગેરે જે મંદિર કગવનાર હોય તો, તેણે ભંડારમાં ધણું નાણું તથા ગામ, ગોકુળ વગેરે આપવું જોઈએ. જેમ કે, માલવ દેશના જતકુડી પ્રધાને પૂર્વે ગિરનાર ઉપર કાષ્ઠમય ચૈત્યને સ્થાપકે પાપાણુમય જિનમંદિર બનાવવું શરૂ કરાવ્યું, અને માઠા કર્મથી તે સ્વર્ગે ગયો. પછી એકમે પાંત્રીશ વર્ષ પ્રસાર થયાં છતાં નિર્ધનજ નયસિંહના દડાધિપતિ સજ્જને ત્રણ વર્ષમા સૌરાષ્ટ્ર દેશની ઉપજ સત્તાવીસ લાખ દ્રમ્મ આવી હતી, તે અરથી જિનપ્રસાદ પૂરૂ કરાવ્યું. સિદ્ધરાજ નયસિંહે ત્રણ વર્ષનું પેના કહેલું દ્રવ્ય સજ્જન પામે માગ્યું, સારે તેણે કહ્યું કે, “મહારાજ ! ગિરનાર પર્વન ઉપર ને દ્રવ્યનો સંગ્રહ કરી રાખ્યો છે.” પછી સિદ્ધરાજ ત્યાં આવ્યો, અને નવું મંદિર જિનમંદિર જેનું હર્ષ પાગી બોલ્યો કે, “આ મંદિર કોણે બનાવ્યું?” સજ્જને કહ્યું. “મહારાજ સાહેબે કરાવ્યું.” આ વચન સાંભળી સિદ્ધરાજ બહુજ આનંદ થયો. પછી સજ્જને જેમ બની તેમ સર્વ વાત કહીને અરજ કરી કે, “આ સર્વ મહારાજનો આપ સાહેબનું દ્રવ્ય આપે છે, તે લ્યો; અથવા જિનમંદિર કરાવ્યાનું પુરૂષજ લ્યો. આપની મરજી હોય તે મુજબ કરો.” પછી વિવેકી સિદ્ધરાજ પુરૂષજ ગ્રંથણ કર્યું, અને તે નેમિનાથજીના મંદિરને ખાતે પૂજને સાર આર ગામ આપ્યા. તેમજ જીવંતગામિની પ્રતિમાનું મંદિર પ્રમાવતી રા-

એક વખતે નંદીશ્વર દ્વીપે જનારા દેવતાઓની આજ્ઞાથી હાસા પ્ર-
હાસા એ કુમારનંદીના શ્રવણ વ્યંતરને કહ્યું કે, “તું પડક અહણુ કર” તે
અહંકારથી હુંકાર કરવા લાગ્યો, એટલામાં પડક તેને ગળે આવીને વળ-
ગ્યો. કોઈ પણ ઉપાયે તે (પડક) છૂટા પડે નહિ. તે વખતે અવધિજ્ઞાનથી
જાણીને નાગિવ દેવતા ત્યાં આવ્યો. જેમ ધૂઅડા સૂર્યના તેજથી, તેમ તે
દેવતાના તેજથી કુમારનંદી વ્યંતરના સત્ર લાગ્યો. ત્યારે નાગિવ દેવ-
તાએ પોતાનું તેજ સંહરીને કહ્યું કે, “તું મને જોળામે છે?” વ્યંતરે કહ્યું
“હું આદિ દેવતાઓને કોણ જોળામે નહી?” પછી નાગિવ દેવતાએ
પૂર્વભવના શ્રાવકના રૂપે પૂર્વભવ કહી વ્યંતરને પ્રતિજ્ઞાધ પમાડ્યો. ત્યારે
વ્યંતરે કહ્યું. “હવે મારે કરવું શું?” દેવતાએ કહ્યું. “હવે તું ગૃહસ્થપણામાં
કામોત્સર્ગ કરી રહેલા ભાવયનિ શ્રીમહાવીર સ્વામીની પ્રતિમા કરાવ. એમ
કરવાથી તને આવને ભવે જોધિકામ થશે.” દેવતાનું આ વચન સાંભળી
વ્યંતરે શ્રીમહાવીરસ્વામીની પ્રતિમા જોઈ, નમસ્કાર કરી મહા હિમવત
પર્વતથી લાવેલા ગોશીર્ષ ચંદનવડે તેવીજ ખીજ પ્રતિમા તૈયાર કરી.
પછી પ્રતિષ્ઠા કરી સર્વાંગે આભૂષણ પહેરાવી તેની પુષ્પાલિક વસ્તુવડે પૂજા
કરી, અને જાનિવત ચંદનના ડાબડામાં રાખી.

પછી એક વખતે વ્યંતરે સમુદ્રમાં એક વહાણના જ મહિનાના ઉપદ્રવ
તે પ્રતિમાના પ્રભાવથી દૂર કર્યા; અને તે વહાણના ખસાસીને કહ્યું કે,
“તું આ પ્રતિમાનો ડાંગડો ત્રિધુસૌવીર દેશમાના વીનમય પાટણે લઈ
જા, અને ત્યાંના યોગમાં “દેવાધિદેવની પ્રતિમા લ્યો.” એવા ઉદ્ઘોષણ
કર” ખસાસીએ તે પ્રમાણે કર્યું, ત્યારે તાપસનેા ભક્ત ઉચ્ચત રાગ
તયા ખીજ પણ ઘણા દર્શનીઓ પોત પોતાના દેવનું સ્મરણ કરી તે
ડાંગડા ઉપર કુહાડાવડે પ્રહાર કરવા લાગ્યા. તેથી કુહાડા ભાંગી ગયા તો
પણ ડાંગડો ઉઘડ્યો નહિ. સર્વે લોકો ઉદ્વિગ્ધ થયા બપોરનો અવસર પણ
થઈ ગયો. એટલામાં પ્રભાવની રાણીએ રાજને ભોજન કરવા બોલાવવા
માટે એક દાસી મોકલી. તેજ દાસીને હાથે સદેશો મોકલી રાજાએ પ્ર-
ભાવનીને કૌતુક જોવાને સાચું તેડાવી. પ્રભાવતી રાણીએ આવનાજ કહ્યું
કે, “આ ડાંગડામાં દેવાધિદેવ શ્રી અરિહત છે, પણ ખીજ કોઈ નથી.

દમણા દોલુક જુનો ' એમ કહી રાણીએયમ કર્મચરે ડાવડા ઉપર અ
ભિષેક કર્યો અને પુણ્યની એક અજલી મૂકીને કહ્યું કે, 'દેવપિદેવ મો
દર્મના અપો :'' એમ કહેતાજ પ્રભાત સમયમા જ્યે કમળવિકાસ પોતા
ની મેજે ખીરે એ તેમ ડાવડા પોતાની મેજે ઉપડી ગયો. નદિ મુખાં
ગએના પૂનની માળામણી પ્રતિમા અદ્યતી સ્થાર દેખાઈ અને જૈનર્મ
ની ધણી ઉત્તિ યદ્ય પછી પ્રભાતની રાણી તે પ્રતિમાને પોતાના અત
પુરે લઈ ગઈ, અને પોતે નવા બધાવેલા ચૈત્રમા સ્થાપન કરી દર્શન
નથુ દેવ પૂજા કરના લાગી.

એક વખતે રાણીના આયદ્યતી રાજ વીણા વગાડેને હતો, અને
રાણી બગવાન આગમ વ્યય કરતી હતી એટલામા ગજને રાણીનું શરીર
માથા વિનાનું જોવામા આતુ તેથી રાજ ગતિ ગયો. આ વીણા
વગાડવાની કબિલા તેના હાથમાથી નીચે પડી ગઈ વૃત્તમા રસમગ અ
વાળી રાણી ઓપાવમાન થઈ, ત્યારે રાજએ વધાર્યું જે હતું તે કહ્યું એક
વખતે ઘમીએ નાંચેનું વચ્ચે મહેદ છતા પ્રભાતનીએ રાતા રંગનું જોડું,
અને કોષ્ટી દર્પણરો દાખીને પ્રહાર કરા તેથી તે (ઘમી) મરણો
સમય થઈ પડી ને વચ્ચે પ્રભાતનીએ જોયું તો મરે જ દેખાયું. તે દુ
ર્નિમિત્તથી તથા વૃત્ત કરતા રાજને માથા વિનાનું શરીર દેખાયું, તેથી
પોતાનું આયુષ્ય થોડું રહ્યું એવો ાણીએ નિશ્ચય કર્યા અને સીદ્યથી
પહેલા પ્રાણ્વાતિ સાત વિરમણુ નનનો ભગ થયો તેથી રૈરામ પામી દીક્ષા
લેવાની રત્ન લેવા સાઠ રાજ મખીપ ગર્ભ રાજએ ' દેવતાના ભવમા તુ
મને સમ્પદ પ્રકારે ધનને વિશે પ્રતાવજે એમ કરી આગા આપી
પડી પ્રભાતનીએ તે પ્રતિમાની પૂજને સાફ દેવતા નામની કુચ્છને રા
ખીને પોતે ધણી ઉત્તમ સક્તિ દીખા લીધી, આ તે અનન્યરો કામ
કરી મૌનમ દેવતાકે દેવતા યદ્ય પછી નખાવતીના શ્રવ દેવતાએ ધરો
બોધ કર્યા, તો પછી ઉગયન રાજ તાલસી બક્તિ ન મૂકે દુઃખિગ તો
જો એ કરતા મુશ્કેલ છે. હજે, પડી દેવતાએ તાપમના રો રાજને
(૧) અમન દમ આપ્યું તેનો રમ આખતાજ નુન થએલા રાજને તા
પસરપી દેવતા પોતે વિદ્યોના આયમમા વર્ત ગયો ત્યાં વેરધારી તાપ

સોએ ઘણી તાડના કરવાથી તે (રાજ) નાહો, તે જૈનસાધુઓના ઉપા-
શ્રમે આવ્યો. સાધુ જોએ અભયમન આપ્યું, તેથી રાજાએ જૈનધર્મ અં-
ગીકાર કર્યો પછી દેવતા પોતાની ઋદ્ધિ દેખાડી, રાજાને જૈનધર્મને વિશે
દૃઢ કરી “ આપદા આવે મને યાદ કરજે ” એમ કહી અદ્વૈત થયો.

હવે ગાધાર નામનો કોઈ શ્રાવક સર્વે કૈંકાણે ચંચળ દેવતા નીકળ્યો
હતો. ઘણા ઉપવાસ કરવાથી તુષ્ટ થયેલી દેવોએ તેને વેનાદય પર્વને લઈ
જઈ સાંતી પ્રતિમાઓને વધવ્યો, અને પોતાની ઈચ્છા પર પડે તેવી એ-
કસો આક જોળોએ આપી. તેણે તેમાંની એક જોળી મોંમાં નાખીને ચિં-
તવ્યું કે, “ હું વીતમય પાટણ જઈ છું. ” ગુરિકાના પ્રભાવથી તે ત્યાં
આવ્યો. કુખ્ખ દાસીએ તેને તે પ્રતિમાને વધવ્યો. પછી તે ગાધાર શ્રા-
વક ત્યાં માહો પડ્યો કુખ્ખ દાસીએ તેની સારવાર કરી. પોતાનું આયુષ્ય
થોડું રહ્યું એમ જાણી તે શ્રાવકે બાકીની સર્વે ગુરિકાઓ કુખ્ખ દાસીને
આપી દીધા લીધી. કુખ્ખ દાસી એક ગુરિકા બક્ષણ કરવાથી ઘણી સુ-
દર થઈ તેથીજ તેનું સુવર્ણગુરિકા એવું નામ પ્રસિદ્ધ થયું બીજી જોળી
બક્ષણ કરીને તે દાસીએ ચિંતવ્યું કે, “ ચૈદ મુકુટધારી રાજાઓએ એવિન
એવો ચંદ્રપ્રદોત રાજા મદારો પતિ થાઓ, એટલે ઉદાયન રાજા પિતા
સમાન થશે, અને બીજા રાજાઓ તો ઉદાયનના સેવક છે ”

પછી દેવતાના વચનથી ચંદ્રપ્રદોત રાજાએ સુવર્ણગુરિકાને ત્યાં ફત
મોકલ્યો, પશુ સુવર્ણગુરિકાએ ચંદ્રપ્રદોતને જોજાવ્યાથી તે અનિલવેગ
હાર્યા ઉપર એસી સુવર્ણગુરિકાને તેડવા માટે ત્યાં આવ્યો. સુવર્ણગુરિકા-
કાએ કહ્યું કે, ‘ આ પ્રતિમા લીવા વિના હું ત્યાં ન આવું. માટે આ પ્ર-
તિમા સરખી બીજી પ્રતિમા કરાવીને અહિં સ્થાપન કર, એટલે આ પ્ર-
તિમા સાથે લઈ જવાશે. પછી ચંદ્રપ્રદોતે ઉજ્જવિનીએ જઈ બીજી પ્ર-
તિમા કરાવી, અને દ્રવિદ નામા કવળીને હાથે તેની પ્રતિષ્ઠા કરાવી તે
પ્રતિમા સહિત પાછો વીતમય પાટણ આવ્યો નવી પ્રતિમા ત્યાં સ્થાપન
કરી જૂની પ્રતિમાને ત્યાં સુવર્ણગુરિકા દામીને લઈ ચંદ્રપ્રદોત કોઈ ન
વળે તેની રીતે રાત્રિએ પાછો ઘેર આવ્યો. પછી સુવર્ણગુરિકા અને
ચંદ્રપ્રદોત બન્ને વિપાસકત થયા, તેથી તેમણે નિરિશાપુરના રહીશ ભાવ-

લક્ષ્મી આનકને તે પ્રતિમા પૂજા કરવાને માત્ર આપી

એક વખતે કમન ગમન નાગકુમાર તે પ્રતિમાની રૂપ દરવા આ-
ગા પાતાળમાનાં જિનપ્રતિમાએને વાદનાની ઇચ્છા કરનાર બાવનને તે
નાગકુમારે દ્રઢને માર્ગે પાતાળે લઈ ગયા, તે વખતે બાવન પ્રતિમાની
પૂજા કરતો હતો, પણ જવાની ઉનાવળથી અર્ધજા પૂજા થઈ પાતાળમા
જિનમૂર્તિથી પ્રમત્ર થએલ બાવને ઈચ્છા કે, 'જેમ મારા નામની પ્રમિદિ
યાન તેમ કરો' નાએદ્રે કરુ 'તેમજ થશે' અપ્રેરણા રાજા વિ
શાપુરીનું ત્વારા નામને અનુમતી દરકીયપુત્ર એક નામ રાખરો
પણ તે અર્ધા પૂજા કરી અર્ધ આપે તેથી આવતા દાગમા તે પ્રતિમા
પોતાતુ સ્વસ્થ રૂપ રાખરો અને મિદ્યાદિઓ ને પૂજા કરશે 'આ
આદિત બાવન-વામી છે' એમ કહી અવર્જનીઓ તે પ્રતિમાની બહાર
સ્થાપના કરશે નિશ્ચય ન કરી. દુઃખકાગના પ્રમાણથી 'એમ થશે'
બાવન નાએદ્રતુ આ વચન સામગ્રી જોઈ આપે દો તો પાછો ગયો.

હવે પાતમય પાટલુમા પ્રાગજો પ્રતિમાની માળા સૂઝાઈ ગયેલી
પ્રતિમા જલ્દી રહી અને દર્શના મનો આવ થએલો જોઈ લોકોએ નિ
ર્ણય કર્યો કે અપ્રધાન રાજા આપે દશે અને તેણે તે પ્રમાણે કરું
હરો પછી જોઈ દેવના અને નયુમે પ્રેમક પુરના રાણી હિસન રાજાએ
મનાસેનાદિ મ મુન્દ્રાગી રાજાએને મથે લઈ આપ કરી માગમા
ઉન્માગાની નકતુને લીધે પાણીની અચલુમાં લીધે રાજાએ પ્રમાણી
છા ને દેવના, તેણે સ્મરન કર્યું તેણે તુલ્ય આપી પાણીની પિપ્પુએ
નજ તમાને જે નાખ્યાં આનકને મુન્દ્રાનો આપ રા આપે, તારે
થમ મેમીને મુન્દ્રાનો કમન છતા અપ્રેરણા રાજા અનિનયેમ દાર્શી
ઉપર મેમીને આપે તેની પ્રતિમા બગ દરવાગે દોર અડરણ
તો માવે પડે પછી દાર્શી ૫૧ સમ્પત્તિ વિવાદથી તે પડે
તાર ઉપરો અપ્રેરણાને બારી તેના અપ્રેરણા દાર્શીને
પ્રતિ એવી અપ્રેરણા પછી હિસન રાજા અડરણને આવ
લખ પ્રતિમા દેવાને સૂર વિશિષ્ટ નમગીને ગયો પ્રતિમા
દેવા કરવાને થઈ નયાર કો તથા તે વિચિત્ર માન મુન્દ્રા રાજા

થી ખસી નહિ. પછી પ્રતિભાએ કહ્યું કે, “હું જન્મશે તો વીત-
ભય પાટળમાં ધૂપની વૃષ્ટિ થશે, માટે ‘હું આવતી નથી.’ તે સાંભળી
ઉદાયન રાજા પાછો વળ્યો. રસ્તામાં ચોમાસું આવ્યું, ત્યારે એક કંઠાએ
પડાવ કરી એનાની સાથે રહ્યો. સવત્સરી પર્વને દિવસે ઉદાયન રાજાએ
ઉપવાસ કર્યો. રસોઈયાએ ચંડપ્રદોતને પૂછ્યું કે, — ‘આજે રસોઈ શી કર-
વાની?’ ચંડપ્રદોતના મનમાં ‘એ મને કદાચ અન્નમાં વિષ આપશે’
એવો ભય ઉત્પન્ન થયો, તેથી તેણે કહ્યું કે, “તેં ફીક થાદ કરાવી
મ્હારે પણ ઉપવાસ છે. મ્હારા માતા પિતા આવક હતા” તે જાણી
ઉદાયને કહ્યું કે, “એનું આવકપણું જાણું! તથાપિ તે જો એમ કહે છે, તો તે
નામ માત્રથી પણ મ્હારો સાધર્મી થયો, માટે તે બંધનમાં હોય ત્યાં સુધી
મ્હારૂં સવત્સરી પ્રતિક્રમણ કેવી રીતે શુદ્ધ થાય?” એમ કહી ઉદાયને
ચંડપ્રદોતને બંધનમાંથી મુક્ત કર્યો, ખમાવ્યો, અને કપાળે લેખવાળો
પટ્ટ બાંધી તેને અવતી દેશ આપ્યો. ઉદાયન રાજાના ધર્મિષ્ઠપણાની ત-
થા સંતોષ વગેરેની જોટલી પ્રશંસા કરીએ તેટલી થોડી છે. ચોમાસું પૂરું
થયા પછી ઉદાયન રાજા વીતભય પાટળે ગયો. એનાને સ્થાનકે આવેલા
વનિક્ષેલોના ગહેડાણથી દશપુર નામે એક નવું નગર વસ્યું. તે નગર
ઉદાયન રાજાએ જીવંતસ્વામીની પૂજાને માટે અર્પણ કર્યું. તેમજ ત્રિદિશા
પુરીને બાયલસ્વામીનું નામ દર્શ તે તથા ખીન્ન બાર હજાર ગામ જીવંત-
સ્વામીની એવામાં આપ્યા.

હવે ઉદાયન રાજા, પ્રભાવતીનો જીવ જો દેવતા, તેના વચનથી કપિલ
કેવળીએ પ્રતિજ્ઞા કરેલી પ્રતિભાનું નિત્ય પૂજન કરતો હતો. એક વખતે
પખખા પૌપથ હોવાથી તેણે રાત્રિભયરણ કર્યું. ત્યારે તેને એકદમ આરિ
સેવાના દૃઢ પગિણામ ઉત્પન્ન થયા. પછી પ્રાતઃકાળે તેણે કપિલ કેવળી-
એ પ્રતિષ્ઠિત પ્રતિભાની પૂજન સાડ ધણું ગામ, આકાર, પુર વગેરે આ-
પ્યા. ‘રાજ્ય અને નરક આપનાર છે, માટે તે પ્રભાવતીના પુત્ર અમી-
ષિને શી રીતે આપુ?’ મનમાં એવો વિચાર આવ્યાથી રાજાએ કેશિ
નામના પોતાના બાણેજને રાજ્ય આપ્યું, અને પોતે શ્રીવીર બચવાન
પાસે આરિ લીધું. તે વખતે કેશિ રાજાએ દીક્ષા ઉત્સવ કર્યા.

એક વખતે 'એમને અપદ્ય આહારના મેવનથી ઉત્તરન રાગર્ષિના શરીરે મહા બાધી ઉત્પન્ન થયો "શરીર એ ધમનું મુખ માધન કે" એમ વિચારી ને 'ભલુભુ મ્મવા કહેવા દહીનો ભેગ થાય, તે માટે જો વાજોના ગાંભોમાં મુકામ કરતા તે વાનવન પાછળે ગયા કેળી ભૂ ઉત્પન્ન મુનિનો ગળી હતો તે પશુ નેના પ્રધાન ના તેને મમમન્યે કે 'હાન નજવ લેના માટે અધિ આબો છે' પ્રધાનોની રાગ ખરી માતીને કેળી રાગએ હાન મુનિને વિધિમિત્ર દહી આગમ્ય પ્રભાવતી દેવતાએ વિધ અપહરી ફરીથી દહી-લેવાની મના કરી દહીનો બધ અસથી ખાગે મહા બાધિ વધ્યો દહીનુ મેવન મરતા ત્રણ વાગ દેવતાએ વિધ અપહરું એક વખતે પ્રમાનની દેવતા પ્રભાદમા'દતો ત્યારે વિધમિત્ર દહી ઉત્તરન મુનિના આહારમાં આસી મધુ પછી એક મામનુ અનશન કરી કેવગતાન થએ ઉત્તર. રાગર્ષિ નિહ થયા પછી પ્રમા વતી દેવતાએ રાગથી જીનમના પાછેણ ઉપર વગતી દટિ કરી, અને ઉ દાયન ગળતો રાગર્ષિએ એક કુખાગ હતો, તેને નિરપવીમાં લઈ જઈ તે પરીનુ'નામ 'કુભાગકૃત પટ્ટી એક રાખ્યુ

ઉત્પન્ન રાગનો પુત્ર અગ્રીમિ, નિતાએ ગોગતા હતા રાગ આર્યુ નહિ તેથી દુખી થયો, અને તેની માસીના પુત્ર 'વિક રાગની પામે જઈ રૂમે રલો ત્યા સમન્દ પ્રકારે આવક ધમની આરામના કરતો હતો, નો પશુ 'નિતાએ રાકુષ ન આપી ચ્હાર અમાન પ્યું" એમ વિચારી નિતાની માથે બાધેના ઘેડી / આગેઅના કરી નહિ, તેથી પ ર વિધ અનશનવડે મરણ પામી એક પત્રોપમ આયુજવાગો એક જનનસિ દેવ તા થયો ત્યાંથી વ્યતી મહાચિદ્દ સ્તેનમાં નિહ થયે પ્રભાવતી દેવતાએ વગતી દટિ કરી ત્યારે જૂમિમા દ્યાઇ મએની કપિન કેવળિ પ્રનિવિત પ્રનિમા કુમાગપાગ રાગએ સુરના રચનથી અણી પછી તેજ પ્રનિમા ન્યા દ્યાઈ હતી તે જગ્યા ખોદાલી, ત્યારે અ ગ્ધી પ્રતિમા મદેર થઈ, અને ઉત્પત્તો આપેસો તાત્રપદ પશુ નીકળો ચયાસિધિ ફળ કરી કુમા ગ્યાગ તે પ્રતિમાને ચળા ઉત્તરથી અગ્નિદિશ પાછો લઈ આવ્યો નરા કરારેલા સ્ફિકમય જિનમલિંગા તે પ્રનિમાની તેજ ચ્યાવના કરી, અને

ઉત્તમ રાજ્યએ તામ્રપટ્ટમાં જેટલાં ગામ, પુર વગેરે આપ્યાં હતાં, તે સવ કબૂલ રાખી ધણ વખત સુધી તે પ્રતિમાની પૂજા કરી. તેથી તેની સર્વ પ્રકારે વૃદ્ધિ થઈ આ રીતે દેવાવિદેવની પ્રતિમાનો તથા ઉત્તમ રાજ્ય વગેરેનો સંગ્રહ કહી શકાય છે.

આવી રીતે દેવને ગગન આપનાથી નિરંતર ઉત્તમ પૂજા વગેરે તથા જિનમંદિરથી જ્વેષ્ઠએ તેની સાર સંજાળ, રક્ષણ આદિ પણ સારી યુક્તિથી થતા છે કેમકે—જે પુરૂષ પોતાની યથાશક્તિ પ્રમાણે ઐશ્વર્ય-વાળું જિનમંદિર કરાવે, તે પુરૂષ દેવલોકમાં દેવાઓએ વખણાયા છતાં ધણા કાળ સુધી પરમ સુખ પામે છે. એમ પાપ્યમુ કાર સમજાયું.

૬ તેમજ રત્ન પી, સુવર્ણની, ધાતુ પી, ચંદનાદિક કાષ્ઠની, હસ્તિદંતની, નિળાની અથવા માટી વગેરેની જિનપ્રતિમા યથાશક્તિ કરાવવી. તેનું પરિમાણ જ્વેષ્ઠ અંગુલ પ્રમાણ જેટલું અને ઉત્કૃષ્ટ પાત્રસે ધનુષ્ય જાણવું, કશું છે કે—જે લોકો સારી મુનિશનું, નિર્મળ શિળાનું, હસ્તિદંતનું, રૂપાનું, સુવર્ણનું, રત્નનું, માણેનું અથવા ચંદનનું સુંદર જિનચિંમ શક્તિ માફક આલોકમાં કરાવે છે, તે લોકો મનુષ્યલોકમાં તથા દેવલોકમાં પરમ સુખ પામે છે. જિનચિંમ કરાવનાર લોકોને દારિદ્ર, દુર્ભાગ્ય, નિંદા ભતિ, નિંદા શરીર, માઠી ગતિ, દુઃખવૃદ્ધિ, અપમાન, રોગ અને શોક એટલાં વાનાં ભોગવનાં પડતા નથી. આસ્તુશાસ્ત્રમાં કહેલ મિથિ પ્રમણે તૈયાર કરેલી, શુભ લક્ષણવાળી પ્રતિમાઓ આલોકમાં પણ ઉદ્ય વગેરે ગુણ પ્રકટ કરે છે. કહ્યું છે કે—અન્યાયથી ઉપાર્જન કરેલાં ધનથી કંગવેલી, પારકી વસ્તુના દગથી કરાવેલી તથા ઓછા અથવા અવિદ્ય અગવાળી પ્રતિમા પોતાની તથા પરની ઉત્તતિનો વિનાશ કરે છે.

જે મૂળનાયકજના સુખ, નાક, નયન, નાભિ અથવા કેડ એટલાં માથી કોઈ પણ અવયવનો ભંગ થયો હોય, તે મૂળનાયકજનો ત્યાગ કરવો. પણ જેના આસૂપણ, વસ્ત્ર, પરિવાર, લગ્ન અથવા આયુષ્ય એમનો ભંગ હોય, તે પ્રતિમા પૂજવાને કામ પણ હરકત નથી જે જિનચિંમ સો વર્ષ કરતાં વધારે જૂનું હોય તથા ઉત્તમ પુરૂષે પ્રતિષ્ઠા કરેલું હોય, તે ચિંમ કદાચ અગાહીલુ થાય, તો પણ તેની પૂજા કરવી. કારણ કે, તે ચિંમ

કાળે ભરતચક્રવર્તીએ શત્રુંજય પર્વત ઉપર રતનમય ચતુર્ભુજથી વિરાજમાન ચોરાશી મંડપોથી શોભતું, એક ગાઉ ઉચું ત્રણ ગાઉ લાંબુ એવું જિન-ગંદિર પાંચ કોડ મુનિ સહિત અન્યા શ્રીપુડરીકરવામી જ્ઞાન અને નિર્દોષ પામ્યાં હતા, ત્યાં કરાવ્યું

તેમજ આહુમણિની તથા મરદેની વગેરેની દૂકાને વિષે, જિનનાર ક-પર, આખું ઉપર, વૈભાર પર્વતે, સમ્મેત શિખરે તથા અષ્ટાપદ વગેરેને વિષે પણ ભરતચક્રવર્તીએ ઘણા જિન પ્રાસાદ, અને પાંચમેઠ ધનુષ્ય વગેરે પ્રમાણની તથા સુવર્ણ વગેરેની પ્રતિમાઓ પણ કરાવી દડવીર્ય, સગર ચક્રવર્તી આદિ રાજાઓએ તે મંદિરોના તથા પ્રતિમાઓના ઉદ્ધાર પણ કરાવ્યા. હરિષેણ ચક્રવર્તીએ જિનમંદિરથી પૃથ્વીને સુશોભિત કરી સં-પ્રતિ રાજાએ પંચ સો વર્ષ આયુષ્યના સર્વે દિવસની શુદ્ધિના સાડ છત્રીશ હજાર નવા તથા બાકીના છૂંછાદાર મંગી સવા લાખ જિનદેરાસર બ-માવ્યા. સુવર્ણ વગેરેની સવાકોડ પ્રતિમાઓ ભરાવી આમરાજાએ ગોવર્દન પર્વત ઉપર સાડા ત્રણકોડ સોના મહેર ખરચી સાત હાથ પ્રમાણ સુવ-ર્ણની પ્રતિમા યુક્ત મહાવીર સ્વામીનું દેરાસર કરાવ્યું. તેમાં મૂળ મંડપમાં સવા લાખ સુવર્ણ તથા રંગમંડપમાં એકવીસ લાખ સુવર્ણ લાગ્યું કુમા-રપાળે તેો ચૌદસો ચુંવાલીશ નવા જિનમંદિર તથા સોળસો છૂંછાદાર ક-રાવ્યા. છન્ન કોડ દ્રવ્ય ખરચીને પિતાના નામથી બનાવેલા ત્રિભુવનવિ-હારમાં એકસો પચીશ આગળ ઉંચી મૂળ નાયકજીની પ્રતિમા અરિષ્ટરત્ન મથી હતી. ફરતી બહોતેર દેરીઓમાં ચૌદ ભાર પ્રમાણની ચોવીશ રતન-થી, ચોવીશ સુવર્ણમથી અને ચોવીશ રૂપામથી પ્રતિમાઓ હતી.

વરપુષ્પાળ મંત્રીએ તેરસો તેર નવા જિનમંદિર, અને બાવીસે છૂંછા-દાર કરાવ્યા. તથા સવા લાખ જિનમિંગ બરાવ્યા. પેથડ શાહે ચોરાશી જિનપ્રાસાદ કરાવ્યા. તેમાં સુરગિરિને વિષે ચૈત્ય નહિ હતું, તે બનાવવાનો વિચાર કરી વીરમદ રાજાના પ્રવાન વિપ્ર હેમાદેના નામથી તેની પ્ર-સન્નતાને સાડ પેડડ શાહે માંધાતાપુરમાં તથા ઝોઝારપુરમાં ત્રણ વર્ષ સુધી દાનશાળા મહાવી. હેમાદે તુટમાન થયો અને સાત રાજ-મહેવ જેઠવી ભૂમિ પેથડને આપી. પાયો ખોલો અને મીઠું

પાળી ની બધુ ત્યારે કોઝે સમી પાસે બધ ચાડી પાડી, 'મળાતજી !
મી પાડી ની બધુ છે મારે તાબા નવાવો " તે વાત જાણુતાજ સતો
સાત પેચુ ગાડે બાર દબાર દબનું મીરુ પાળીમા નખવુ આ પેલ
ખનારા ગાર મોઢીયારી બરના બાંગ બેઠડીઓ મોઢી પાનામા મો
સાગી દબાર દબનું ખરચ થયુ ચેતન તસાર થયુ ત્યારે નવામણી આ
નારો નજ લાખ દક આપ્યા આ રીતે પેથક નિકાર બન્યો રમી તે
પેથોજ શનુજી પવત ઉપર મીઠામદા બાનાનું ચેત એધીન ધડી
પ્રમાયુ હુણી આરે તક મળીને મેકપરંતી માફ સુરણમર કુ
ગિનારે પવત ઉપર ના સુરણમર નવાખો મળધ નીચે પ્રમાણે છે —

ગણ એમીમીમા હુજીની નગીને વિષે ત્રીજા રીમાગર તીર્થંગી
કેવળી ની પાડા મેઈ રસદા તમએ પૂચુ કે 'હુ મારે કેવળી થ
છમી' મગાવો મુ "આવતી એવીલોમા મારીગમા તીયર રીગિ
નાથ બમણા તીરમા તુ કેવળી થઈવ ' તે મામળી રાસન મળ
એ ગેશા રીસી અને આયુ પો અતે બન્ન થઈ મીગિનાથ બમણ
ની રજમીતિ મા પ્રતિમા કરી રા મારોપમ સુધી તે રી રૂન મી
પોનામા આયુ હો અત આ મો, ત્યાર મિરનાર પવત ઉપર સુરણમર
મળ પ્રતિમાનામા રજુ મગારા કરી તે રી અગળ એક હુરમર નવા
નમ દુ, આ તેમા તે વજમનિમામય પ્રતિમાની આપના કરી અતુએ
મરરી મીરનારેડી રોગ મથ મદિત ગિનાર ઉપર ચાનામા આપો
ધણા હાથી જ્ઞાન દરવાસી મીતિમામય (નેપમ) પ્રતિમા મળી મ
તેથી મળએડી ધણી જે પાનોઢા માક ઉપરમા ક સાથી પ્રમ થોન
અમા દેડીમા વચાડી હુરમર નવાકમાની પ્રતિમા જે મસ મુ
થી લીંઠાની દડી તે ના મે નવા દારમા આવના પાડા મેપુ તે રી
તે પ્રતિમા લાજ ગિય થઈ પડી પેલનુ દાર રી નામ્યુ તે દનુ
હુડી તેમ છે નવાક પ્રમ હે છે કે, હુરમરમય મનાનકના દોષ
રોગી પ્રતિમા મો કરી તેમા અગર મુરમરમી, અગર રામરી અગર
રમરી અગર પાનામી દડી આ મીને મિરનાર દાર રી
ગિનાથ બમણનો પ્રમર છે અને હુજી મામ થયુ

૭ તેમજ પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા અજનશક્તાકા શીઘ્ર કામચી, કેમકે પેઠશકમાં કહ્યું છે કે.—પૂર્વે કહેલ વિધિ પ્રમાણે જન્મવેલો જિનપ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા તત્કાળ દશ દિવસની અંદર કરવી. પ્રતિષ્ઠા સંલેખથી ત્રણ પ્રકારની છે એક વ્યક્તિ પ્રતિષ્ઠા, બીજી દેવ પ્રતિષ્ઠા અને ત્રીજી મહા નામની. સિદ્ધાંતના જાણુ લોકો એમ કહે છે કે, જે સમયમાં જે તીર્થસ્થાનો વારો આવતો હોય, તે સમયમાં તે તીર્થસ્થાનોએ એકલી પ્રતિમા હોય તે વ્યક્તિ પ્રતિષ્ઠા કહેવાય છે, ન્દપમદેવ આની ચોવીસેની ક્ષેત્રપ્રતિષ્ઠા કહેવાય છે, અને એસો કિતર ભગવાનની મહાપ્રતિષ્ઠા કહેવાય છે. જુદાંબાબમાં કહ્યું છે કે—એક વ્યક્તિ પ્રતિષ્ઠા, બીજી દેવ પ્રતિષ્ઠા અને ત્રીજી મહા પ્રતિષ્ઠા. તે અતુકને એક, ચોવીસ અને એસો કિતર ભગવાનની જાણુવી. સર્વ પ્રકારની પ્રતિષ્ઠાની સામગ્રી સંપાદન કરવી, શ્રીચંદ્રને તથા શ્રીગુરુ અકાસ-જને યોગાવવા તેમનો પ્રવેશ વગેરે ઘણા ઉત્સવથી કરી સમ્યક પ્રકારે તેમની આગત સ્વાગત કરવી. ભોજન વસ્ત્ર વગેરે આખી તેમનો સર્વ પ્રકારે સત્કાર કરવો જાદીવાનોને યોગાવવા અગારી પ્રવર્તવવી. કાંઈને પણ દમ્બન ન પડે એવી દાનશળા ચલાવવી સૂતાર વગેરેનો સત્કાર કરવો ધણા કંઈથી સંગીત ગ્રાહિ અહ્લુત કિમ્બ કરવો. અટાર સ્નાન કરવો. વગેરે પ્રતિષ્ઠાવિધિ પ્રતિષ્ઠાકાંધ આદિ અંગ્રેયી જાણુવો.

પ્રતિષ્ઠામાં સ્તવને અવસરે ભગવાનની જન્માવસ્થા ચિંતવવી. તથા દૂધ, નેવેલ, પુષ્પ, ત્રિલેખન, સંગીત વગેરે ઉપચારને વખતે કુમાર આદિ ચટની અવસ્થા ચિંતવવી. હાસ્યપણાના મુગ્ધ વસ્ત્રાદિકવડે શરીરનું ઢાંકવું કરવું વગેરે ઉપચાર વડે ભગવાનની શુદ્ધ ચારિત્રાવસ્થા ચિંતવવી. અજનશક્તાકાવડે નેત્રનું ઉઘાડવું કરતાં ભગવાનની કેવળી અવસ્થા ચિંતવવી. તથા પૂજનમાં સર્વ પ્રકારના મ્હોટા ઉપચાર કરવાને અવસરે સમય-સંજુમાં મ્હોલી ભગવાનની અવસ્થા ચિંતવવી. શ્રાદ્ધસામાચારીવૃત્તિમાં કહ્યું છે કે—પ્રતિષ્ઠા કર્યા પછી બાર માસ સુધી મહિને મહિને તે દિવસે ઉત્તમ પ્રકારે સ્નાન વગેરે કરવું. વર્ષ પૂરૂ થાય ત્યારે અઠાઇ ઉત્સવ કરવો, અને આકેળાની ગાઠ બાવવી. તથા ઉત્તરોત્તર વિશેષ પૂજન કરવી. વર્ષ-ગાઠને દિવસે સાધર્મિવાત્સલ્ય તથા સવપૂજન વગેરે શક્તિ પ્રમાણે કરવું.

પ્રતિઠાશે આ તો વગી ક્યુ કે કે—મગાનની આકે દિવસ મુની એ-
સ ખી પૂન કરી તમા મન પ્રાણિઓને યથા શક્તિ લન આપુ આ
દિને સાનમુ હા સમાપ્ત થયુ

તેમજ પુન પુન બાઈ નાત્રીને પોતાનો મિત્ર, મેક અતિ
દીક્ષાશે તથા નદી નીલશે ઉમર રાગ આ મરરી રશે કેમકે—જ
ન મદરતી પાન્યમે પુન આ મનમો પા એવતા કુમારોએ તે
મગસન્યુમા સાથે દીક્ષા લીધી નીલશે તમા એ રાનએ પોતાની
મનનિ પગથાવરનો નિરા યા કનો, તથા પોતાની પુન આદિ
તથા મીન યાન્ય પુન મરશે ધયા ઉત્સવથી દીક્ષા અપારી તે યાન
પ્રમિત કે દીક્ષા અપારી એના ધર્મ પુન કે કેમકે—જેમના કુમા
ચારિનનારી ઉત્તમ પુન યાથ કે, તે માતા પિતા નો મનનના
ધરા પુન્યશાળી અને ધરનાને યોગ કે લાઙ્ગિક સામ્યમા પખુ ક્યુ
કે કે—આ સુધી કુમાર કાઈ પુન પરિન મ યામી થતો થી ત્યા
સુધી પિત્રની ધન્ય કરારા પિતરાઈઓ સમાગમા ભમે છે આ
આપુ હા સમાપ્ત થયુ

૧ તેમજ પદ્મથાપના જેટલે મયિ, વાચનાચાથ વાચનચાલ દી
દા નીરે પોતાના પુન આદી તથા ખીન પખુ ને યોગ દેન, તેમની
પદ્મ થાપના ગામનના ઉન્નતિ વોરે આર ધણા ઉત્સવથી કરાવરી
મનનાથ કે કે, અગ્નિહતના પ્રથમ સગમરમુને વિરે છંદ પોને મયુ
રપ ની રાપના મગે કે વસ્તુપાન મત્રીએ પા એવીસ આચાર્યોની
પદ્મથાપના કરી નવમુ હા સમાપ્ત

૧૦ તેમજ શ્રીકલ્પ આદિ આમ, મિનેશ્વર ભગવાનના ચરિત્ર વ
ગેરે પુરનમે ન્યાયી મપન કરેલા નવરકે પુદ્ અશર તથા માગ
પાનાં વગેરે યુતિથી લખાવવા તેમજ વાચન કોટલે મવેગી નિનાર એ
વા મુનિગજ પામે મથો આગમ યાથ, તે દિવસે વગેરે ઉમર વગેરે
કરી અને દરોજ બહુ માનથી પૂન કરી વાખ્યાન કરાવુ તેથી ધણા
ભવ્ય ના પ્રતિભોધ પામે કે તેમજ વાખ્યાન વાચનાર તા બાન
યુનિસાનેને કપા વગેરે વરોગી તેમને સાનમુ કરી ક્યુ કે કે—જ

લોકો જિનશાસનનાં પુનઃકલ્યાણ કરાવે, બાળો, ભણાવે, સાંભળે અને પુસ્તકોની ધણી યતનાથી રક્ષા કરે, તે લોકો મનુષ્ય લોકના, દેવલોકના તથા નિર્વાણનાં મુખ પામે છે. જે પુરુષ કેવળી ભરિત સિદ્ધાંતને પોતે બાળે, ભણાવે અથવા ભણનારને વસ્ત્ર, ભોજન, પુનઃવગેરે આપી સહાય કરે, તે પુરુષ આલોકમાં સર્વજ્ઞ થાય છે. જિનભાષિત આગમની કેવળજ્ઞાન કરના પદ્ય વેડના દેખાય છે. કહ્યું છે કે—

ભંધથી શ્રુતોપયોગ રાખનાર શ્રુતજ્ઞાની સાધુ જો કદાચ અદ્ભુત વસ્તુ વહોરી લાવે તો તે વસ્તુને કેવળી ભગવાન પણ ભણાયું કરે છે. કાગલ કે, એમ ન કરે તો શ્રુતજ્ઞાન અદ્ભુત થાય. સાંભળનામાં છે કે, અગાઉ દુષ્કર્મ કાળના વશથી બાર વર્ષ સુધી દુઃખ પડ્યો તેથી તથા ખીજ અનેક કારણોથી નિદ્રાત ઉઠિજીવન પ્રાપ્ત થએલા જોઈ ભગવાન નાગાર્જુન, અદ્વિતીયાર્થ વગેરે લોકોએ તેને પુસ્તકરૂઢ કર્યો. ” માટે સિદ્ધાંતને માન આપનાર માણસે તે પુસ્તકને વિશે લખાવવું, તથા રેશમી વસ્ત્ર વ્યાદિ વસ્તુવડે તેની પ્રત કરવી. સંભળાય છે કે, પેથડ શહે સાત કોડ તથા વસ્તુપાત્ર મંત્રીએ અઠાર કોડ રૂપ ખરચીને ત્રણ જ્ઞાનમંડાર લખાવ્યા. થરાદના સંધવી આજુએ ત્રણ કોડ ટક ખરચીને સર્વ આગમની એકેક પ્રત સુવર્ણમય અક્ષરથી અને ખીજ સર્વ ગ્રંથની એકેક પ્રત શાહિથી લખાવી. દસમું દાર સમાપ્ત.

૧૧ તેમજ પૌપથશાળા એટલે શ્રાવક વગેરેને પૌપથ લેવાને સાર ખપમાં આવતી સાધારણ જગ્યા પણ પૂર્વે કહેલ ઘર બનાવવાની વિધિ માફક કરાવતી સાધર્મિઓને સાર કરાવેતી તે પૌપથશાળા સારી સમજવાવાળી અને નિરાવધ ચેગ્ય સ્થાનક હોવાથી અવસર ઉપર સાધુઓને પણ ઉપાશ્રય તરીકે આપવી કારણ કે તેમ કરવામાં ઘણું પુન્ય છે, કહ્યું છે કે—જે પુરુષ તપસ્યા તથા ખીજ ધેણા નિયમ પાળનાર એવા સાધુ મુનિશબ્દેને, ઉપાશ્રય આપે, તે પુરુષે વસ્ત્ર, અન્ન, પાન, શયન અપરાધ વગેરે સર્વ વસ્તુઓ મુનિશબ્દેને આપી એમ સમજવું. વસ્તુપાત્ર મંત્રીએ નવમો એસાથી પૌપથશાળાઓ કરાવી સિદ્ધગજ જયસિંહના મુખ્ય મંત્રી સાનૂએ પોતાનો નવો મહેલ પ્રાદિ દેવમૂર્તિને દેખાડીને કહ્યું કે, “ જો કેવો

છે ? ” ત્યારે શિષ્ય માણિકો કહ્યું કે, “ જો એની પૌપધશાળા પ્રેરે તો
અમે એને નખાણીએ ’ મનીએ કહ્યું “ એ પૌપધશાળા થાઓ ’ તે શા
ળામાની મનારની પરસાળમા આવશે ધમ્મ સ્થાન કરી રહ્યા પછી મુખ જોવાને
મુખની પોતાનું અયુધ પાંચ દિવસ બાળી છે એમ સાબળી તુલતી દીક્ષા
સાર એક પુરુષ પ્રમાણુ હિયા એના મે આરિમા બે બાજુએ રાખ્યા હતા
અગરમુ દ્વાર તથા પદ્મી ગાથાનો અર્થ અને સમાપ્ત થયો

(મહાગાથા)

^{૧૨} જાજ્ઞસ્મત્સમ્મત્ત, ^{૧૩} જહસત્તિ ^{૧૪} ચયાદિરજ્જાહ્વહવા ॥

^{૧૫} આરમ્ભાડનં ^{૧૬} પહિમાઈ ^{૧૭} અતિઆરહણા ॥ ૧૬ ॥

મહોપાધ્ય — ૧૨ જન્મજીવન મમતિ પાળવું ૧૩ યથાશક્તિ નર
પણ ૧૪ અથવા દીક્ષા લીધી ૧૫ આરબનો ત્યાગ કરો ૧૬ બ્રહ્મ
અન પાળવું ૧૭ આનંદી પ્રતિમા નહેતી ૧૮ તથા અતે આરાધના
કરી ॥ ૧ ॥

નિરુત્તરાર્થ — ૧૨-૧૩ આ જન્મ એવે બા રાવરથાથી મારી
૧૪ એ મુરી મમતિ અને અણુત્રા અર્થ યથાશક્તિ પાળના બાનુ
૧૫ અન દીક્ષામા હું છે માટે અતે હું નથી

૧૮ તેનજ દીક્ષા શરૂ એટલે અનમર આવે આરિત્ર સ્વીકારનુ
હોનો બાનામ એ છે કે—આર બાદસાધ્યામા દીક્ષા ન લેતાય તો પો
તાને કેવે ॥ ૧૧ પેકે મનજે કેમકે—જેમજે મન મોખને દુખતથી કામ
દેવો છતી કુમાર આગામાજ દીમા સીરી તે ગાજ મુનિરાવ્તે
ધન વ પોતા ॥ કમના વગની મોતુ મુજ્જરપણુ સર ચિગ્નિના પરિ
ણુમ એમજ ચિત્તથી અર્હાણ રાખી પાળીતુ તે માટે ધારણુ કર
નાની દનખી સ્ત્રી ॥ ગાર માળુ કહ્યું કે કે—એ અ ચિત્તમાનો યો ॥
ઓર હમ્મ કર તો પશુ પાળી માનનાગી સ્ત્રીની ॥ ૧૨ તેના દોપથી લે
પાન નહિ જેમ પર પુત્રો નિરે આમજ ધએવી સ્ત્રી ઉતરથી પતિની
મરજી ॥ એ છે તેમ તત્ત્વજ્ઞાનમા ક્ષત્રી રહેનો યોગી મમા ૧ અનુમર છે
જેમ શુદ્ધ વરવા ગનમા પ્રીતિ ન રાખતા બાજે અથવા મને જો ઠોડી

દ્રમશ ' એવો ભાવ રાખી જર પુરૂષને મેવે છે, અથવા જોતો પતિ મુસા-
દરી આદિ કામ કરવા ગયો છે, એવી કુત્તીન સ્ત્રી પ્રેમરંગમાં રહી પતિના
શુભોત્તુ સ્મરણ કરતી છતી ભાજન પાન વગેરેથી શરીરનો નિર્વાદ કરે છે,
તેમ સુશ્રાવક સર્વ વિરતિના પરિણામ નિત્ય મનમાં રાખી પોતાને અધન્ય
માનતો છતો ગૃહસ્થપણું પામે જે ક્ષેત્રેએ પ્રગરના મોદને રોડીને દેતી
દીક્ષા લીધી, તે સત્પૂરણને ધન્ય છે, અને તેમના વડે આ પૃથ્વી મડગ
પવિત્ર થએલું છે.

ભાવશ્રાવકનાં લક્ષણ પાંચ એ રીતે કહ્યાં છે કે—૧ સ્ત્રીને વશ ન
થવું, ૨ હિંદ્રિયો વશ રાખવી, ૩ ધન અનર્થેનું હેતુ છે એમ માનવું, ૪
સંસાર અસાર જાણવો, ૫ વિધાનો અભિધાપ રાખવો નહીં, ૬ આરંભ
તજવો, ૭ ગૃહવાસ બંધન સમાન ગણવો, ૮ આ જન્મ સમક્રિત પાળ-
વું, ૯ સાધારણ માણસો જેમ ગાડરિયા પ્રવાહે ચાલે છે, એમ વિચારવું.
૧૦ આગમના અનુસારે સર્વ ઠેકાણે જવું, ૧૧ જ્ઞાનાદિ અનુચિંધ ધર્મ ય-
થાશક્તિ આચરવો, ૧૨ ધર્મ કરતા કોઈ અન જન હામી કરે તો તેની
શરમ ન રાખવી, ૧૩ ગૃહકૃત્યો ગગદેય ન રાખવા કરવા, ૧૪ મધ્યસ્થ-
પણું રાખવું, ૧૫ ધનાદિક હોય તો પણ તેમાંજ લપ્પાઈ ન રહેવું, ૧૬
પરાણે કામોપભોગ એવવા, ૧૭ વેશ્યા સમાન ગૃહવાસમાં રહેવું આ સ-
ત્તર પદ્ધતિ બાવ શ્રાવકનું લક્ષણ ભાવથી સક્ષેપમાં બાણવું. હવે પ્રત્યેક
પદોના ખુલાસા વિસ્તારથી કહીએ છીએ

૧ અનર્થને ઉત્પન્ન કરનાર, અથગ ચિત્તવાળી અને નરકે જવાનાં
રજતા સરખી એવી સ્ત્રીને જાણી પોતાનું દિન વાજનાર શ્રાવકે તેના વશ-
માં ન રહેવું, ૨ હિંદ્રિય રૂપ અપજા શ્રેણા હમેશાં હર્ગનિના માર્ગે દોડે છે,
તેને સંસારનું સ્વરૂપ યથાર્થપણે જાણનાર શ્રાવકે સમ્યગ જ્ઞાનરૂપ લગામ
વડે તેનને ખોટા માર્ગે જતા અટકાવવા ૩ બધા અનર્થોનું, પ્રયાસનું ક્યે-
શનું કારણ અને અસાર એવું ધન જાણીને શુદ્ધિશાળી પુરૂષ કાંયા માત્ર
પણુ દ્રવ્યનો લોભ ન રાખવો ૪ સંસાર પોતે દુઃખ રૂપ દુઃખદાયિ દુઃખ
આપનાર, પરિણામે પણ દુઃખની સત્તતિ ઉત્પન્ન કરનાર, વિદ્યબળા રૂપ
અને અસાર છે એમ જાણી તેના ઉપર પ્રીતિ રાખવી નહીં. ૫ વિધ સર

આ રિપો કાળુમાન મુત્ત દેવારા છે એવો હમેશા વિચાર કરનારો પુરુષ
 મસાદથી ડરનારો અને તત્ત્વો જાણુ હોમથી નેમો જા બિનાય ન કર-
 ના ૬ તીન આગળ વજ નિર્મલ ન થાય તો મરે જીવ હાર દવા ગળી
 પરાજો મોડો આરભ કર, અને નિરખી સાકુગોડી સ્તુતિ કરી ૭
 દસમને પાગ મગાર ગળુનો તેમાં દખરી રહે અને આરિમોદ
 રીય કર્મ ખપાવનાનો વજો દુધમ રવો ૮ મુદિગાગી પુરુષ મનમા શુદ્ધ
 બલિ અને ધમ્મી વદા રાખીને ધમ્મી પ્રમાવના પ્રમાણ વગેરે મરતો
 છતો નિખળ મમ્મિત પાગ ૯ રિચેકથી પ્રમ્મિત કરનારા ધીર પુરુષ, આ
 વાગળુ માળમો ગાડિયા પ્રમાદથી એટલે જ્ય એટ કર્યુ તેમ જીનજો
 દરુ જોમ અભમ્મથી આવના છે' એમ જાણી અને ધીર ગેમ
 આરકે પોતે લોક મહાનો ત્યાગ મરો ૧૦ એમ નિનામમ મૂળી જીનજો
 પ્રમાણ નથી આ જીનજો મોદ ગામ પગ નથી, એમ જાણી જાણુ પુ-
 રો સરે ક્રિયાઓ જાગમને અતુસારે કરી ૧૧ જીવ પાતાની રામ્મિ ૧
 ગોરતા જોમ ધમ્મી મગારાં જતો કરે છે તેમ મુદિમાન પુરુષ મન્નિ
 ન ગોરતા લનારિ અતુરિંધ ધમ્મો જોમ આત્મા ગામ પીગ ન થાય
 તેરી રીતે આદર ૧૨ ચિતામ્મિ રત્નની ગાદક કુતલ એરી નિનમ્મી
 અને ૧૩ ધર્મદિસા ગામી સર ક પ્રમારે આચળુ કરના આપજો
 જોડ અગાન હાડે આપજી નાગી મરે, તોજા તંબી ગામા સત્ત્વ લા
 વળ નદિ ૧૪ દલિમિતિના મૂળ કારણુ એરી ધન, ગમ્મન આદાર, મુદ
 વગેરે પ્રમામત વસ્તુગોડી રિરે ૧૫ એ ૧ ૧ ખવા મમાગમા રોડુ ૧૬
 પાના ૧૭ ૧ જાગ પુરુષ મસ્થિજામા હરુ તથા નિલ મનમા મ
 મતાનો વિચાર રાખી રાગ હેને વશ ન થવુ તમા પ્રમાને પત્ર રાવધા
 હો ૧૮ ૧૯ નિર મનમા મર વસ્તુઓત લાનમ્મરનાગો વિચાર કર
 નાગ પુરુષ ધનાસ્મિનો વધી જતા પત્ર ધમ્મકુલો દ મ્મ થાર એવો ને
 મો ગમ્મ ન રા ૨૦ મનાગી રિન્ન મોળા આવકે જોગોપનેગ
 મી જીવો તુમિ થની નથી, ગેમ વિનાગી જોના આમથી પાગે મમ
 જોમ અવરા ૨૧ વરાતો ગાદક આવતા ગિન્ન ૨૨ આજે ગાયરા
 રાને ૨૩ ૨૪ એમ વિન્ન મરે જાગી વસ્તુતો ગાદક રિચેક ૨૫

વધી ગૃહવાસ પાળવો આ રીતે કહેલા સ્તત્તર ગુણવાળો પુરુષ, જિનાગ-
મમા ભાવ આવક કહેવાય છે. એજ ભાવ આવક શુભ કર્મના યોગથી શીઘ્ર
ભાવસાધુપણુ પામે છે આ રીતે ધર્મગતશાસ્ત્રમા કહ્યું છે.

ઉપર કહેલી રીતે શુભ ભાવના કરનારો, પૂર્વે કહેલ દિનકૃત્યને વિશે
તત્પર એટલે “આ નિર્ગ્રય પ્રવચનજ અર્થરૂપ તથા પરમાર્થરૂપ છે, બાકી
સર્વ અનર્થ છે, એની સિદ્ધાંતમા કહેલી રીતિ મુજૂબ સર્વ કાર્યોમાં સર્વ
પ્રયત્નથી ચતનાવડેજ પ્રવૃત્તિ કરનારો, કોઈ કોઈપણ વસ્તુ જેનું ચિત્ત પ્રતિ-
બધ પામ્યું નથી એવો અને અનુક્રમે મોઢને છતવામા નિષ્પ્રણુ થએલો
પુરુષ પોતાના પુત્ર, ભત્રીજા વગેરે ઘરનો ભાર ઉપાડવા લાયક થાય ત્યા
મુધી અથવા બીજા કાઈ કારણસર ક્રેલોક વખત ગૃહવાસમા ગાળી, યોગ
સમયે પોતાની તુલના કરે. પછી જિનમંદિરે અઠાઈ ઉત્સવ, ચતુર્વિધ સં-
ધની પૂજા, અનાય વગેરે લોકોને યથાશક્તિ અનુક્રપા દાન અને નિત્ર
સ્વચ્છ આંત્રિ બમાવતુ વગેરે કરીને સુચીન આદિ શેકની માફક વિધિ-
પૂર્વક ચારિત્ર ગ્રંથણ કરે કહ્યું છે કે—કોઈ પુરુષ સર્વથા સન્મય એવા
જિનમંદિરવડે સમગ્ર પૃથ્વીને અલંકૃત કરે, તે પુરુષ કરતા પાંચ આંત્રિ-
ની ઋદ્ધિ અનિક છે તેમજ પાપકર્મ કરવાની પીડા નથી, ખરાબ સ્ત્રી,
પુત્ર તથા ધણી એમનાં દુર્વચન સ્માનણથી થતાં દુષ્કર્મ નથી, રાગ
આદિને પ્રણામ કરવો ન પડે, અન્ન, વસ્ત્ર, ધન, સ્થાન એની ચિંતા કરવી
ન પડે, જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય, લોકથી પૂજાય, ઉપશમ મુખમા રતિ રહે,
અને પરલોકે મોક્ષ આદિ પ્રાપ્ત થાય. ચારિત્રમા આઠસા ગુણ રહ્યા છે.
માટે હે જુદિશાળી પુરુષો ! તમે તે ચારત્ર આદરવાને અગ્રે પ્રયત્ન કરો
ઐહમુ દ્વાર અત્રે સમાપ્ત થયું.

૧૫ હવે કદાચ કાંઈ કારણથી અથવા પાળવાની શક્તિ વગેરે ન
હોવાથી આવક જે આંત્રિ ન આદરી શકે, તો અગ્નિ વર્જનાદિક કરે
તેજ કહે છે અથવા એટલે દીક્ષા આદરવાનું ન બને તો આરંભતો ત્યાગ
કરવો તેમા પુત્રાદિક કાંઈ પણ ઘરનો સર્વ કારભાર નભાવે એવો હોય
તો સર્વ આરભ છોડવો, અને તેમ ન હોય તો સચિત્ત વસ્તુનો આહાર
વગેરે ક્રેલોક આરભ જેમ નિર્વાહ થાય તેમ તજવો. બની શકે તો પો-

લેવું. ૬ છડી અન્નચર્ય પ્રતિમા તે ૭ માસ સુધી નિ-નિચાર અન્નચર્ય પાળવું તે ૩૫ જાણવી ૭ સાતમી સચિન પરિહાર પ્રતિમા તે. સાત માસ સુધી સચિન વર્જવી તે ૩૫ જાણવી. ૮ આઠમી આરંભ પરિહાર પ્રતિ-મા તે આઠ માસ સુધી પોતે કાંઈ પણ આરંભ ન કરવો તે ૩૫ જાણવી. ૯ નવમી પ્રેમણ પરિહાર પ્રતિમા તે નવ માસ સુધી પોતાના નોકર વ-ગેરે પાસે પણ આરંભ ન કરાવે તે ૩૫ જાણવી ૧૦ દશમી ક્ષિદ્ર પ-રિહાર પ્રતિમા તે દસ માસ સુધી માથુ મુકવવું, અથવા ચોટલીજ રાખવી, નિવાનમા રાખેના ધન સખધી કે.છ સ્વજન સમક્ષ કરે તો તે જાણુમા હોય તો દેખાડવું, અને ન હોય તો હુ જાણુતો નથી એમ ક-હેવું, બાકી સર્વ ગૃહકૃત્ય તજવું, તથા પોતાને સાફ તંવાર કરેલો આદાર પણ ભક્ષણ કરવો નહી તે ૩૫ જાણવી. ૧૧ અગ્ર્યારમી શ્રમણમૂળ પ્ર-તિમા તે, અગ્રીયાર માસ સુધી ઘર આદિ જોડવું, લોચ અથવા મુંડન કરાવવું, ઓઢે, પાત્રા અન્નિ મુનિવેષ ધારણ કરવો, પોતાની અધીનનામા રહેલા જોડુના વગેરેને વિષે વાસ કરવો, અને પ્રતિમાવ હ્રક્તાય શ્રમણો-પાલકાય મિશ્નંદ્રિત એમ કહી સાધુની મદક આચાર પાળવો, પણ ધર્મ લાભ શબ્દ ન ઉચ્ચારવો તે ૩૫ જાણવી આ રીત અગ્રીયાર આ-વડ પ્રતિમાનું સ્વરૂપ હતું છે. છત્રિ સત્તરમું દ્વાર.

૧૮ તેમજ અતે એટલે આયુષ્યનો છેટો સમીપ આવે, આગળ કહીશુ તે પ્રમાણે સંજ્ઞેખના આદી વિધિ સહિત આરાધના કરી, એનો ભાવાર્થ એ છે કે— પુરૂષ અવશ્ય કરેલા યોગ્ય કાર્યનો ભંગ થએ અને 'મૃત્યુ નજદીક આવે છને પ્રયત્ન સંજ્ઞેખના કરી પછી ચારિત્ર સ્વીકાર કરી" વગેરે પ્રયોક્ત વચન છે, માટે શ્રાવક અવશ્ય કર્તવ્ય જે પૂજા પ્રતિક્રમણ વગેરે ક્રિયા, તે કરવાની શક્તિ ન હોય તો અથવા મૃ-ત્યુ નજદીક આવી પહોંચે તો, દ્રવ્યથી તથા ભાવથી એ પ્રકારે સંજ્ઞેખના કરે. તેમા અનુક્રમે આદારનો ત્યાગ કરતાં તે દ્રવ્ય સંજ્ઞેખના અને કો-ધાદિ કપાવતો ત્યાગ કરતાં તે ભાવ સંજ્ઞેખના કહવાય છે. કહ્યું છે કે— શરીર સંજ્ઞેખનામાણુ ન હોય તો મરણ વખતે સાત ધાનુનો એકદમ પ્ર-કોપ યસાવી જીવને આર્તધ્વાન કિત્પન્ન થાય છે. હું ત્હાર આ (શરીર)

વખાણનો નથી શરીર ઝાડું સડે કે? ત્હારી આગળ આગી મધ્ય કે
 શું? માટે હે છાં! તુ જાન મહેમના કર નજીબ આવેન મુનુ વખાણ
 તમને તથા દેવતાના વચન વગેરેની ધાતુ કહ્યું છે કે—માહ સ્વતંત્ર પો
 તાની દમ્બેતાની પ્રકૃતિમા થએનો જૂની ગીતનો રક્ષાર, માયા નિમિત્ત,
 અમી આમ, અવગના સચારમા નિર્ગીનપણ જોના કારણથી પુરો પો
 તાનુ મરણ નજદીક આવેનુ જાતનુ આ રીતે મહેબાબ કી મમ્મ
 શ્રાવક ધમના ઉગ્રપત્તને માગ્ન હાથ પી। તેવી રીતે અતીતો વિશે
 પશુ ચારિત્ર મરણ કે કહ્યું કે—જીવ જીવ પશુનામની એક વિમ
 શુધી પશુ જે ચારિત્રો પ્રાપ્ત થાય તો પશુ મોક્ષો પામે 161, તથાવિ
 વૈમાનિક દેવતા તો જરૂર થાય છે

નજી સમ્મના બાઈ દૂગરનો પુત્ર નજી પત્ની હોતો તો પશુ દો
 “નાડ આયુષ્ય પામી દિવસ કે” જેમ જાતીનુ મુનુ માતાની
 તમામ તેજે દીક્ષા લીધી અંતે હેનુ મિદ્ધ પને પામ્યો કરિસદા 162
 જાતીના રમતથી પોતાનુ આયુષ્ય 14 વર્ષ માફી જનમી દીક્ષા નહ
 અસાધ્ય વિધિ વિગતો પડેએ મથાને અસમરે શ્રાવક દીક્ષા લે ત્યારે
 પ્રમાવના વગેરે અથ સંજ્ઞા પમાણે ધમમા ધનો 163 પર ધરાવા
 આશુ મરણીએ જેમ આનુર દીક્ષાને અસમરે (અત રખને) મત રો
 મોમા સાન કોડ વા સાપર્ય હો અતનામે મરમ સાનુ જેનાથી ન
 ન ને, તે શ્રાવક અત મારા માત્રે મરેમા કી મુનુ આનિ 164
 તીર જા અનિ નિ રથડિનો વિ (11 જીવુ મ્દિત જૂમિને વિ) 165
 મ્દિત વિ વિ પ્રમાને અનુરિષ આદા 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

શુભ ગતિ ભોગવે, અને અતદ્વજે અનશન કરે તો અક્ષય ગતિ પામે.

પછી સર્વ અનિગારના પરિહારને સાર આર શર-ચુકપ આરાધના કરે દશ દ્વાર રૂપ આરાધના એ રીતે કહી છે કે—૧ અતિચારની આ-ભેયણ કરવી, ૨ વ્રતાદિક ઉચ્ચરવાં, ૩ છવેને ખમાવવા, ૪ ભાવિતાત્મા એવો આવક અદાર પાપસ્થાનકને વેસિરાવે, ૫ અરિહત આદિ ચારે શરણ કરવા, ૬ કરેલા દુષ્કૃતની નિદા કરવી, ૭ કરેલા શુભ કર્મોની અનુમોદના કરવી, ૮ શુભ ભાવના ભાવવી, ૯ અનશન આદરવું, અને ૧૦ પંચપરમેષ્ઠિ નવકાર ગણવા. એવી આરાધના કરવાથી જો પણ તેજ ભવમા સિદ્ધ ન યાય, તો પણ શુભ દેવતાપણ તથા શુભ મનુષ્યપણ પામી આઠ ભવની અંદર તિદ્ધ થાયજ. કારણ કે, સાત અથવા આઠ ભવ ગ્રહણ કરે, તેથી વધારે ન કરે એવું આગમ વચન છે ઇતિ ‘અટારમ્’ દ્વાર તથા સોલમી ગાથાનો અર્થ સપૂર્ણ.

હવે પ્રકરણનો ઉપસંહાર કરતા દ્વિનિદ્ર્યાદિકતુ દ્વજ કહે છે.

(સ્તુત્તગાથા)

एवं गिहिधम्मविहिं, पइदिअहं निच्चइंति जे गिहिणो ॥

इह भवि परमवि निच्चइसुहं लहं ते लहंति धुवं ॥ १७ ॥

સંક્ષેપાર્થ —જે આવકો આ ગ્રંથમાં કહેલા આવક ધર્મના રિધિને દરરોજ આચરે, તે શ્રવક આ ભવમા અનુક્રમે પરમવમાં શીઘ્ર મુક્તિ-શુભ અપસ્ય પામે. ॥ ૧૭ ॥

વિસ્તારાર્થ —આ ઉપર કહેલો દ્વિનિદ્ર્યા આદિ છ દ્વારવળો આવકનો જે ધર્મ રિધિ, તેને નિરતર જે આવકો સમ્યક્ પ્રકારે પાળે, તેઓ આ વર્તમાન ભવને વિષે સારી અવસ્થામાં રહી શુભ પામે, તથા પરલોકે સાત આઠ ભવની અંદર પરંપરાએ મુક્તિશુભ તત્કાળ જરૂર પામે.

સમાપ્ત.

નશસ્તિ

વિન્ધ્યા તપેતાર્યા જગતિ જાન્તુમૃત્યુઃશૂન્ય ॥

શ્રીગુણ્ડરુદ્ર-તમાઞ્ચ તદ્ગુણમાદિદિતા ॥ ૧ ॥

અર્થ — આ જગતમા તમા એનું પ્રખ્યાત નામ ધારણ કરનાર

શ્રીગુણ્ડરુદ્રમૂર્તિ થયા તેમ ॥ ૫૪ી અનુક્રમે પ્રખ્યાત શ્રીગુણ્ડરુદ્ર મૂર્તિ
૫૫ થયા

પન્થ ચ તેષા શિષ્યા-સ્તેજાયા જ્ઞાનસાગરા શુભ ॥

વિવિધાવચ્ચણિહરિ-પ્રકરનન સાવરાજ્ઞાના ॥ ૨ ॥

અર્થ — શ્રી દેવગુણ્ડરુદ્ર ૫૪ ॥ ૫૫ ગિરો હતા તેમા પ્રથમ

શિષ્ય શ્રી ગામાગરુડ નામ (ગિર પ્રકાર) અસૂરો (અનુક્રમે)
૨૫ લોકો પ્રકટ કરી તેમજ પોતાનું જ્ઞાનમાગરુદ્ર નામ આપ્યું ॥ ૨ ॥

શ્રુતગતત્રિવિગ્રાગવચ્ચ-તમુષ્ટ સમમય સૂરોગ ॥

કુલમળ્ડા દિનાયા, ત્રીગુણરજાસ્તૂર્ત્યાધ ॥ ૩ ॥

અર્થ — શાસ્ત્રમા રહતા વિવિધ આજ્ઞાના ઉપર કરનાર કુલમળ્ડા

નામા સૂરિ ૬ ખીજા શિષ્ય અને શ્રીગુણ્ડરુદ્ર નામા ત્રીજા શિષ્ય થયા ૩
પદ્મ-શ્વેતનયુક્તિવિગ્રા-રાસનુચય ત્રિવિધ નિચય સજ્જ ॥

શ્રીગુણ્ડરુદ્રાદિષુ, મહુર્વિદ્યાગુરુત્વ ચે ॥ ૪ ॥

અર્થ — તે શ્રીગુણ્ડરુદ્ર ૫૪ ॥ ૫૫ પ્રમુખપદ્મવિદ્યા શ્રી દિના

રાગમુચ્ચય એ રચના માગરુદ્રો શ્રી શ્રુતમુદ્ર ૨ આદી આચાર્યો ॥
વિદ્યાનુ થયા ૪

શ્રીમામ્બુન્દરુદ્ર-પ્રવચરુર્વા બહુર્વનદિમાન ॥

ચેન્દ્ર સ્તતિતર્ક-સ્મરણ સુખમેષ ॥ ૫ ॥

અર્થ — ચેન્દ્ર સ્તતિમાન શ્રીમામ્બુન્દરુદ્ર પ્રવચન એવા શિષ્ય થયા

૫૫ થયા તથા નારથી જના રાસન એવા ને શ્રુતમુદ્ર ૨ આદી વિદ્યાનુ
તર્ક ૫૫ થયા ॥ ૫ ॥

યતિ-તેવદ-સમિદ્ધ-ય પદ્મમા નાપુરુષનુવિસા ॥

ધિમાજ્ઞોઽવચ્ચય, ન્નપ્રયોગેણ મયકુરાત્ ॥ ૬ ॥

અર્થ - યનિછનદેહ્યતી વ્યાખ્યા કરનારા શ્રી સાધુગતમૂર્તિ પાંચ
મા શિષ્ય થયા, જેમણે હાથ જાણે કરીને મ્હારા જેવાનો સમાર ૩૫
દેવાનાથી ઉદ્ધાર કર્યો. ॥ ૬ ॥

શ્રીદેવસુન્દરગુરોઃ, પદે શ્રીસોમનુજ્જગેન્દ્રાઃ ॥

સુમન્દરપદવી પ્રાપ્તા-સ્તેરાં શિષ્યાશ્ચ પશ્યન્ ॥ ૭ ॥

અર્થ - શ્રી દેવસુન્દર ગુરૂની પાદે શ્રીસોમનુજ્જગેન્દ્ર થયા. તેમના સુમ
પ્રધાન પદવી પ્રાપ્તવા આ ૫ થ શિષ્યો થયા ॥ ૭ ॥

મારોત્તમનમિરાદ્ધનિ-જલ્પનામસ્યુનિમ્મૃતિદ્વત્યેઃ ॥

શ્રીમુનિસુન્દર ગુરવ-ધિરજનાચાર્યનહિનમૃત. ॥ ૮ ॥

અર્થ - એક શ્રીમુનિસુન્દર ગુરૂ મારી, ઇતિ પ્રમુખ ઉપાધ્યયનું વારતું
તથા જિનમહાન નામ અમર્યુ કરતું ઇત્યાદિ કૃત્યોપદે ચિરંતન આચાર્યનો
મધિમા ધારણ કરનારા થયા. ॥ ૮ ॥

શ્રી જયચન્દ્ર ગણેન્દ્રા-નિસ્તન્દ્રા. સંયમચ્છકાર્યેષુ ॥

શ્રીમુવનસુન્દરસરા, દૂરવિહારેર્ગોષ્ઠન ॥ ૯ ॥

અર્થ - શ્રીજન સધના તથા ગચ્છના ગ્રંથના પ્રમાદ ન કરનારા એ-
વા શ્રી જયચન્દ્ર આચાર્ય તથા શ્રીજન દૂર વિહાર કરીને સંય ઉપર ઉપહાર
કરનારા શ્રી મુવનસુન્દર થયા. ॥ ૯ ॥

વિષમમહાવિગ્રાત-દ્વિહમ્મનાગ્ચો તરીચ કૃત્તિયેઃ ॥

વિદ્યથે યજ્ઞજાનનિધિ, સદાદેશિયા ડવાજોચન્દ્ર ॥ ૧૦ ॥

અર્થ - જેમણે વિષમ મહાવિગ્રાત અગ્નાતથી વિદ્યમાણા ૩૫ સમુદ્રમાં
પડેલા લોઝેને નાવ સમાન એવી મહા વિગ્રાતિ કરી, અને જેમના જ્ઞા-
નનિધિ પ્રત્યે મ્હારા જેવા શિષ્યો પોતાનો નિર્વાહ કરી રહ્યા. ॥ ૧૦ ॥

પ્રકાક્ષા અપ્યેન્દ્રાદશાદ્ધિનચ જિનસુન્દરાચાર્યા ॥

નિર્ગન્ધા ગ્રન્થકૃતઃ, શ્રીમલ્લિનકોર્તિશુરવચ્ચ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ - એવા એક અગ (શરીર) ધારણ કરનાર છતાં પણ અ-
ગીઆર અગ (સૂત્ર) ધારણ કરનારા શ્રી જિનસુન્દર સૂરિ તથા પાંચમા
નિર્ગન્ધ (ગ્રન્થ) (પરિગ્રહ વિનાના) છતાં પણ ગ્રન્થ રચના કરનારા
એવા શ્રી જિનકોર્તિ ગુરૂ થયા. ॥ ૧૧ ॥

429

૨ા. ૨ા. ભગુભાઈ દત્તેશ્વરદેવકૃત પુસ્તકો.

લગડો જરવાસ.	૦—૮—૦
કુમુદા	૦—૧૨—૦
નળાખ્યાન	૦—૫—૦
લંડનરાજ્યરહસ્ય.	૧—૮—૦
લંડનરહસ્ય	૧—૪—૦
નસીમ અને હિંદુ ગ	૦—૩—૦
સ્કુલ-ટસુ અંગ્રેજી-ગુ ડિક્શનેરી.	૩—૦—૦
,, ગુજરાતી અ. ,, ...	૩—૮—૦
સ્ટાર અંગ્રેજી ગુ ડિક્શનેરી.	૦—૧૦—૦
,, ગુજરાતી અ. ,, ...	(છપાય છે)
સેલ્ફ ઈંગ્લીશ ઈ-સ્ક્રિપ્ટર	૧—૪—૦

સ્વામી વિવેકાનંદકૃત વ્યાખ્યાનમાળા.

સનાતન હિંદુધર્મ... ..	૦—૧—૦
કર્મયોગ	૦—૧૦—૦
રાજયોગ	૧—૪—૦
ભક્તિયોગ (છપાય છે.)	૦—૧૦—૦
જ્ઞાનયોગ (,,)	૧—૮—૦

અપૂર્વક એતિહાસિક પુસ્તક.

ટાડરાજસ્થાન (છપાય છે)	૧૦—૦—૦
--------------------------------	--------

મળવાનું કેશવ —

જૈનપત્રની એડીસ.

અમદાવાદ.

